Colecţia BIBLIOTECA POLIROM este coordonată de Bogdan-Alexandru Stănescu.

Naghib Mahfuz, *Qase al-shawq* Copyright e 1957 by Naghib Mahfuz

Translated into Romanian by arrangement with the American University în Cairo Press.

2011 by Editura POLIROM

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României: MAHFUZ, NAGHIB

Trilogia Cairoului/Naghib Mahfuz; trad. şi note de Nicolae Dobrişan.

— Iaşi: Polirom, 2011 – 3 vol.

ISBN 978 – 973 – 46 – 1859-O

Vol. 2: Palatul dorinţei. – 2011.

— ISBN 978 – 973 – 46 – 1948 – 1

I. Dobrişan, Nicolae (trad.)

821.412 – 31 = 135.1

Naghib Mahfuz Palatul dorinţei

Trilogia Cairoului

Traducere din limba arabă şi note de Nicolae Dobrişan

POLIROM

2011

Naghib Mahfuz (1911 – 2006) s-a născut în Cairo. Şi-a propus o serie vastă de romane care să acopere toată istoria Egiptului, însă schimbările dramatice de pe scena politică egipteană l-au făcut să se concentreze asupra tematicii sociale, prezentată într-un stil realist în *Trilogia Cairoului*, *Băieţii de pe strada noastră* (1959; Polirom, 2009) sau *Pălăvrăgeală pe Nil* (1966; Polirom, 2010). În anii ’60 – 70, a început să experimenteze cu formule literare mai flexibile, în care realismul se îmbină cu alegoria şi simbolul, pentru a încărca ficţiunea cu subtile accente satirice, în romane ca *Miramar* (1967), O *mie şi una de nopţi şi zile* (1982) sau *Akhenaton, cel care sălăşluieşte în adevăr* (1985). În 1988 i-a fost decernat Premiului Nobel pentru Literatură, în acest al doilea volum

al *Trilogiei Cairoului*, Naghib Mahfuz spune povestea familiei el-Gawad în anii 1920, adică în plină epocă de modernizare a Egiptului. Spre deosebire de primul volum, mai tensionat, care urmărea în paralel emanciparea ţării de sub dominaţia britanică şi viaţa familiei el-Gawad, condusă de un tată despotic, *Palatul dorinţei* alege un ton molcom, mult mai aşezat şi mai descriptiv. Atenţia se mută acum de la relaţiile tensionate ale unei familii rupte între tradiţie şi modernitate la detaliul de viaţă în aparenţă banal, dar cu adevărat fermecător. Cuptorul de pâine răspândindu-şi aromele odată cu venirea dimineţii, tabietul cafelei, lung prilej de discuţii între mamă şi odraslele acum independente, ciorovăielile zglobii ale mezinilor familiei, în fine, imaginea unui tată de acum îmblânzit sfătuindu-şi grijuliu fiul, totul are aerul unui peisaj aşezat şi familiar, care respiră poeticitate prin fiecare amănunt, oricât de mărunt.

Domnul Ahmad Abd el-Gawad închise poarta şi pomi agale spre casă, învăluit în lumina blândă a stelelor. Simţea vârful ascuţit al bastonului afundându-se în praf de fiecare dată când se sprijinea în el. Trupul îi ardea ca jarul. Ar fi vrut în clipa aceea să se spele pe faţă şi pe gât cu apă rece, să stingă – chiar şi numai pentru o clipă – dogoarea de iulie şi pălălăile din capul şi din trupul său. La gândul apei reci se învioră puţin, iar fruntea i se mai descreţi. Se strecură pe uşa de la intrare şi zări lumina slabă dansând pe pereţi. Mişcarea ei trăda tremurul mâinii care ţinea lampa. Urcă treptele, sprijinindu-se cu o mână de balustradă şi cu cealaltă în baston. Loviturile succesive dobândiseră de mult un ritm propriu, cu totul aparte, care ajunsese să-l dea de gol, la fel cum o făceau şi trăsăturile feţei. În capul scării îl întâmpină ca de obicei Amina, cu lampa în mână. Când ajunse lângă ea, se opri să-şi tragă răsuflarea. Pieptul i se înălţa şi cobora pripit, trădând efortul.

— Bună seara! zise el.

— Bună seara, stăpâne! îngăimă Amina şi o porni cu lampa înaintea lui.

Când trecu pragul dormitorului, stăpânul iuţi pasul spre canapea şi trupul mătăhălos se prăbuşi pe ea, făcând să geamă toate arcurile. Puse bastonul deoparte, îşi scoase *tarbuş*[1]-ul şi-şi sprijini ceafa de spătar. Întinse picioarele, făcând ca poalele *gubbei1* să alunece în lături, lăsând să se vadă caftanul de dedesubt şi izmenele îndesate în ciorapi. Închise ochii şi se apucă să-şi tamponeze cu batista fruntea, gâtul şi obrajii. Amina pusese lampa pe masă şi rămăsese în picioare, aşteptându-l să se ridice pentru a-l putea ajuta să se dezbrace. Îl urmărea cu atenţie şi nelinişte. Ar fi vrut să-l roage să renunţe la petreceri; îşi dădea seama că nu se mai împăcau cu sănătatea lui, dar nu prea ştia cum să-şi spună părerea.

Trecuseră câteva minute până să deschidă din nou ochii. Atunci îşi scoase din caftan ceasul cu lanţ de aur şi inelul cu olmaz de pe deget şi le puse în *tarbuş*. Apoi se ridică, lăsând-o pe Amina să-l ajute să-şi dea jos *gubba* şi caftanul. În clipa aceea, trupul îi apăru în toată masivitatea lui: lung, lat şi mătăhălos. Dacă n-ar fi fost acele fire albe la tâmple!... în timp ce-şi vâra capul prin deschizătura ghil*bab-ul*[2]u[3]i*,* izbucni pe neaşteptate în hohote de râs; îşi aduse aminte de domnul Ali Abd el-Rahim, care vomase în noaptea aceea şi încercase să se justifice, acuzând un deranjament la stomac. Tovarăşii de petrecere făcuseră mare haz şi nu se sfiiseră să-l ocărască, acuzându-l că nu mai ţine la băutură, insistând că nu toţi bărbaţii sunt în stare să o ducă până la sfârşitul zilelor şi aşa mai departe... Domnul Ali se înfuriase şi se străduise din toate puterile să respingă vorbele lor de ocară. Ce ciudat! Unii oameni dau atâta atenţie lucrurilor mărunte! Dar de ce să se mai mire, când şi el se lăudase în toiul sfadei că poate să bea cât o crâşmă întreagă fără să i se facă rău la

---

1 Un fel de fes, introdus de guvernul otoman pe la mijlocul secolului XIX în toate provinciile Imperiului pentru a înlocui turbanul, considerat simbol al conservatorismului. în zilele noastre, el este purtat mai ales în Egipt

2.

3 Un fel de cămaşă lungă şi largă, purtată de obicei în casă.

stomac?!

Se aşează din nou pe canapea şi întinse tăcut picioarele în direcţia Aminei. Ea se aplecă şi-i scoase pantofii şi ciorapii, apoi ieşi pentru câteva clipe şi se întoarse cu ligheanul şi ibricul. Îi turnă apă, ajutându-l să se spele pe cap, pe faţă şi pe gât. Îl văzu în cele din urmă aşezându-se pe canapea înaintea ferestrei care dădea spre curte, cu picioarele ghemuite sub el, pentru a simţi în faţă boarea răcoroasă ce luneca printre zăbrele.

— Ce zăpuşeală cumplită vara asta! exclamă el.

— Domnul să fie bun cu noi! bombăni Amina în vreme ce trăgea salteluţa de sub pat. Se aşează alături, cu picioarele adunate sub ea, oftă şi continuă: în toată casa e zăpuşeală! Şi la bucătărie… Doar pe terasă se mai poate trăi, după asfinţitul soarelui…

Cum stătea aşa ghemuită, părea alta decât cea de odinioară. Se mai subţiase, iar faţa i se alungise. Sau poate că părea aşa din pricina obrajilor care începuseră să se ofilească. De sub basma îi ieşeau câteva şuviţe albe, Neînd-o să pară mai bătrână decât era în realitate. Şi aluniţa din obraz se schimbase – parcă se făcuse ceva mai tu are. Pe lângă supunerea şi smerenia de altă dată, toată fiinţa ei emana acum tristeţe şi plictiseală. În prima clipă când şi-a dat seama cât de mult s-a schimbat, a tresărit tulburată; apoi a încercat să se împace cu noua situaţie, spunându-şi că este o expresie a propriei suferinţe. Curând după asta a început să-şi pună întrebări, căutând să le găsească răspunsuri. De vreme ce mai are de trăit, trebuie să fie zdravănă! De bună seamă! Doar şi ceilalţi au nevoie ca ea să fie zdravănă! Oare cum ar mai putea lucrurile să fie întoarse înapoi?! Anii au trecut atât de repede, fără să-şi dea seama… Poate că n-au fost atât de mulţi încât să justifice o asemenea schimbare… dar, oricum, au lăsat urme adânci…

Stătea noapte de noapte în balconul cu grilaj, urmărind strada prin deschizătura îngustă din mijlocul lui. Aceeaşi stradă neschimbată de-o viaţă! Iar ea se schimbă mereu!

Glasul ospătarului de la cafenea se ridica în văzduh şi ajungea ca un ecou stins până la dormitorul cufundat în tăcere. Amina se uită cu coada ochiului spre stăpân şi zâmbi.

Îi este atât de dragă strada aceasta care noaptea rămâne trează, ţinându-i tovărăşie! Este prietenul ei nedespărţit, veşnic prezent în spatele grilajului, chiar dacă n-a ştiut niciodată nimic despre existenţa Aminei. Fiecare clădire şi fiecare palmă de pământ de pe această stradă are un loc în sufletul ei. Clienţii cafenelei sunt glasuri ce prind viaţă, stăruindu-i necontenit în urechi: ospătarul care nu tace o clipă, glasul răguşit care comentează întâmplările de peste zi fără să obosească ori să se necăjească vreodată, glasul nervos al bărbatului care-şi încearcă norocul la domino, glasul tatălui care noapte de noapte este întrebat ce mai face Haniyya – fetiţa cu tusea convulsivă – şi care are întotdeauna acelaşi răspuns: „Leacul şi speranţa sunt la Domnul…” Of… balconul acesta părea să fie colţul ei special din cafenea. Amintirile străzii i se perindară prin faţa ochilor, cu toate că nu şi-i ridică nicio clipă de la capul sprijinit pe spătarul canapelei. Când şuvoiul lor se frânse, întreaga atenţie i se concentră asupra petelor roşii ce stăruiau în obrajii stăpânului şi cu care începuse să se obişnuiască în ultima vreme. Nu-i era deloc pe plac figura lui ostenită şi congestionată.

— Se simte bine stăpânul meu? întrebă ea temătoare.

— Har Domnului! bombăni el, îndreptându-şi capul. Ce aer groaznic!

Unii prieteni au încercat să-l convingă cum că vinul ar fi băutura cea mai potrivită pentru căldura verii. El nu-l suportă însă cu niciun chip. Sau whisky, sau nimic! Acum trebuie să tragă ponoasele pentru beţia din nopţile fierbinţi de vară! A râs foarte mult în noaptea aceea. Simţise că-l dor venele gâtului de atâta râs. De ce oare se amuzase atâta?! Nu-şi mai aduce aminte aproape nimic. De fapt, nu e chiar nimic de povestit. Atmosfera fusese atât de încărcată, încât orice atingere provoca scântei. Ibrahim el-Far spusese

În un moment dat: „A plecat Alexandria de la Saad la Paris iibtăzi*, în loc de „Astăzi a plecat Saad de la Alexandria la Paris*[4]. Deşi fusese o greşeală banală, au izbucnit cu toţii în râs, socotind vorbele lui o consecinţă a beţiei.

Pe urmă au continuat ceilalţi jocul de cuvinte: „Va rămâne să negocieze până când se va însănătoşi, iar după i» <? cea va pleca la invitaţie, răspunzând Londrei, pe care o va primi de la... / sau „îl va primi pe Ramsay MacDonald *lit* la independenţa alianţer sau „Se va întoarce cu Egiptul pentru independenţă. Începuseră să discute despre negocierile anticipate, însoţindu-şi comentariile cu tot soiul de glume care li se păreau nimerite.

În ciuda faptului că se lăuda cu numeroşii săi amici, wtăpânul nu avea decât trei prieteni adevăraţi: Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far. N-ar fi putut să-şi imagineze lumea fără ei! Niciodată nu era atât de fericit ca în clipele când vedea feţele lor radiind de bucurie.

Ochii lui visători întâlniră privirea curioasă a Aminei şi el zise, ca şi când ar fi vrut să-i reamintească de un lucru important:

— Mâine...

— Cum aş putea să uit, stăpâne? îl întrerupse ea zâmbind cu toată faţa.

— Am auzit că rezultatele la bacalaureat n-au fost

---

4 La 12 iulie 1924, Saad Zaghlul - devenit în ianuarie 1924 şef al cabinetului egiptean - a fost rănit într-un atentat; în aprilie, prim-ministrul laburist James Ramsay Macdonald îi adresase invitaţia de a merge la Londra pentru a discuta chestiunile rămase în suspensie între cele două ţări; la 25 iulie, Saad Zaghlul a plecat la Paris pentru tratament; la 23 august, premierul britanic i-a repetat invitaţia şi, la 23 septembrie 1924, Saad Zaghlul a sosit la Londra; cele cîteva runde de convorbiri nu au dus la nici un rezultat, deoarece liderul egiptean a cerut retragerea trupelor britanice din Egipt şi acordarea deplinei independenţe ţării sale, în vreme ce premierul britanic i-a propus încheierea unei alianţe care să dea dreptul Marii Britanii de a menţine trupe în zona Canalului Suez.

prea bune anul ăsta, zise el fără să-şi ascundă mândria.

— Domnul să-l ajute să i se îndeplinească dorinţele, iar nouă să ne dea viaţă lungă, ca să-l vedem şi cu diplomă la terminarea facultăţii, răspunse ea împărtăşind mândria stăpânului.

— Ai fost azi în Es-Sukkariyya? o întrebă el.

— Bineînţeles! I-am invitat pe toţi şi chiar vor veni. Doar bătrâna s-a scuzat, zicând că nu prea mai e în stare să umble şi că băieţii or să-l felicite pe Kamal şi din partea ei…

— Azi m-am pomenit cu şeicul Mitwalli Abd es-Samad că-mi aduce amulete pentru copiii Khadigăi şi ai Aişei, zise stăpânul, făcând semn cu bărbia spre *gubba*. Şi mi-a urat să ajung să-mi facă amulete şi pentru strănepoţi. Apoi clătină din cap, zâmbind, şi continuă: Allah poate face orice minune! Şeicul Mitwalli are optzeci de ani şi se ţine destul de bine…

— Domnul să-ţi dea sănătate!

E1 rămase o clipă pe gânduri şi făcu o socoteală pe degete.

— Dacă tata – Allah să fie îndurător cu el! – avea parte de mai multe zile, n-ar fi acum cu mult mai bătrân decât şeicul…

— Allah să-i ierte pe cei răposaţi!

După câteva clipe de tăcere la pomenirea răposaţilor, stăpânul zise, ca şi când şi-ar fi adus aminte de ceva important:

— Zeinab a fost cerută în căsătorie…

— Adevărat? întrebă Amina, făcând ochii mari.

— Da! Mi-a spus chiar Muhammad Iffat în noaptea asta.

— Şi cine a cerut-o?

— Un funcţionar… unul, Muhammad Hasan… şeful registrăturii de la învăţământ…

— O fi în vârstă? întrebă ea cu teamă în glas.

— Nu prea! Trebuie să aibă vreo treizeci şi cinci, treizeci şi şase de ani… cel mult patruzeci… Apoi continuă ironic:

Şi-a încercat norocul cu ţâncii şi a dat greş… Cu tinerii care nu ştiu care le e rostul pe lume, vreau să zic… Acum o să-şi încerce norocul şi cu bărbaţi cu scaun la cap.

— Cred că Yasin i-ar fi fost mai potrivit, zise Amina cu părere de rău. Mai ales că au şi copilul…

Asta era şi părerea stăpânului şi stăruise îndelung pe lângă Muhammad Iffat, dar nu recunoscu faţă de soţia lui, fiindcă nu-i convenea ca ea să-şi dea seama de înfrângerea lui.

— Nu mai poţi avea nicio încredere în el, zise stăpânul supărat! Adevărul e că nici nu merită! De-aia nici n-am mai insistat. N-am socotit de cuviinţă să fac uz de prietenia noastră pentru a-l influenţa să accepte un lucru lipsit de noimă.

— Păcate ale tinereţii peste care nu se poate trece cu vederea! bombăni Amina cu un fel de teamă.

Stăpânul socoti că ar putea totuşi să-i destăinuie câte ceva din eforturile lui neizbutite şi zise:

— Sigur că nu mi-e indiferentă soarta lui, dar Muhammad Iffat nu mi-a venit deloc în întâmpinare. „Te rog să mă ierţi – s-a scuzat el –, dar mi-e teamă să nu se strice prietenia noastră”. Sau, altă dată când am încercat să intervin, mi-a răspuns: „Să ştii că mi-e foarte greu să-ţi refuz o rugăminte, însă prietenia noastră mi-e mai scumpă”. N-am mai putut zice nimic după toate astea.

Muhammad Iffat îi spusese într-adevăr aceste vorbe, dar o făcuse numai pentru a scăpa de insistenţa lui. Stăpânul dorea din tot sufletul să reînnoade rudenia cu el; pe de o parte pentru locul pe care acesta îl ocupa în sufletul său, iar pe de alta pentru poziţia familiei acestuia în societate. În plus, nu credea că va reuşi să găsească o fată mai bună pentru Yasin. Dar n-a avut încotro şi s-a lăsat păgubaş, mai ales că Muhammad Iffat i-a mai spus şi câte ceva despre viaţa intimă a fiului său. „Să nu-mi spui că nici noi nu suntem altfel decât Yasin! întrucâtva suntem altfel decât el şi, pe deasupra, pentru Zeinab vreau un om mai bun decât a avut mamă-sa!”

— Şi Yasin ştie? întrebă Amina.

— O să afle şi el mâine, poimâine. Dar crezi că o să-i pese? El nu e în stare să priceapă ce este aceea o căsătorie onorabilă…

— Şi Ridwan? zise Amina, clătinând din cap cu regret.

— O să rămână la bunicu-său! îi răspunse stăpânul încruntându-se. Sau o să stea la mamă-sa, dacă n-o să suporte să se despartă de ea… Oricum, n-o să fie prea simplu…

— Sărmanul de el! Tată-său într-o parte şi mamă-sa în alta. Crezi c-ar fi în stare Zeinab să-l lase aşa, de izbelişte?

— Nevoia te obligă! zise stăpânul cu dispreţ. Apoi întrebă: Când face vârsta? Nu-ţi aduci aminte?

— E numai un pic mai mic decât Na'ima, fata Aişei, şi doar cu puţin mai mare decât Abd el-Mun im, băiatul Khadigăi… răspunse Amina, după ce stătu un timp pe gânduri. Trebuie să aibă vreo cinci ani, stăpâne… Peste vreo doi ani poate să-l ia tată-său înapoi, nu-i aşa, stăpâne?

— Om trăi şi-om vedea… răspunse el, căscând. Apoi, că-şi când în clipa aceea şi-ar fi adus aminte, adăugă: Şi-a fost şi însurat… Noul soţ, vreau să zic…

— Şi-o fi având şi copii?

— Nu! N-are copii de la prima nevastă!

— Probabil că de asta i-o fi plăcut lui Muhammad Iffat.

— Nu-i chiar de neglijat nici hramul pe care-l poartă, zise stăpânul nemulţumit.

— Dacă e vorba de hram, nu cred că cineva ar putea să-l întreacă pe băiatul tău, obiectă Amina. Cel puţin pentru tine… pentru poziţia ta…

Stăpânul simţi că-şi iese din fire şi-l blestemă în gând pe Muhammad Iffat, uitând că-i este prieten.

— Îţi dai seama că, dacă n-ar fi fost prietenia noastră în primejdie, n-ar fi stat nicio clipă pe gânduri… Ar fi venit imediat în întâmpinarea rugăminţii mele, zise el încercând să se consoleze…

— Fireşte, fireşte, stăpâne… îi răspunse Amina. E

vorba de o prietenie de-o viaţă… Nu-i glumă…

— Du lampa afară… îngăimă el, căscând din nou.

Amina se ridică pentru a îndeplini porunca, iar el rămase câteva clipe cu ochii închişi. Apoi se ridică brusc şi se întinse, încercând să alunge starea aceea de moleşeală. Se târî până la pat şi se trânti pe el. Ce este oare mai plăcut decât să te întinzi pe pat când te biruie oboseala?! Simte într-adevăr că îi pulsează tâmplele, dar nu uită nimic, este perfect lucid. N-are de ce să se plângă! Sigur că nu mai poate fi vorba de seninătatea de odinioară, dar oricum… Aşa se întâmplă când rămânem singuri; simţim că am pierdut ceva care nu se mai poate întoarce. A rămas undeva în trecut, ca o umbră palidă, întocmai cum se strecoară lumina asta slabă prin ferestruica uşii. În orice caz, n-are motive să se plângă! Trebuie să se bucure de viaţă şi să spună cu glas tare ce gândeşte! Numai povestea asta cu Yasin de n-ar fi fost… Este problema care l-a frământat şi în trecut, care nu-i dă pace nici acum şi, probabil, n-o să-i dea nici în viitor… La douăzeci şi opt de ani nu mai eşti un copil… Eşti om în toată firea! Nu i-ar fi greu să-i găsească o nouă soţie… dar nici „Allah nu schimbă starea unor oameni până ce ei nu schimbă ceea ce se află în suflete” 1. Când o să se aşeze şi băiatul ăsta cu adevărat, o să poată şi el exclama din adâncul sufletului: „Slavă lui Allah!”. Dar ce zicea oare Muhammad Iffat? zicea că hălăduieşte prin locurile rău famate din El-Azbakiyya?! Pe vremea lui, El-Azbakiyya era cu totul altceva! De câte ori nu s-a înfiorat, aducându-şi aminte de tavernele ei şi nu s-a simţit ispitit să se întoarcă la ele pentru a reînvia trecutul! Slavă Domnului că a aflat de povestea lui Yasin înainte de a se lăsa ademenit de diavol. „Să lăsăm drumul larg deschis în faţa copiilor noştri! La început nu te-au lăsat australienii să te întorci în El[5]-Azbakiyya, iar acum nu te mai lasă catârul de fiu-tău!”

La revărsatul zorilor, de jos, de la bucătărie, începură să răzbată zgomotele înfundate ale aluatului lovit cu furie,

---

5 Coran, 13:11 (n.r.).

acoperite din când în când de cântecul cocoşilor. *Umm*[6] Hanafi se aplecase cu trupul ei mătăhălos asupra copăii pline. În lumina slabă a lămpii de pe cuptor, faţa ei părea încă tânără. Anii nu se vedeau nici în părul ei, doar o umbră de tristeţe se desluşea în trăsăturile care deveniseră mai aspre. Pe scaunul din dreapta ei şedea Amina, primind bucăţile de cocă şi întinzându-le pe un strat subţire de făină. La un moment dat, *umm* Hanafi se opri din lucru, îşi şterse cu braţul broboanele de sudoare de pe frunte şi, agitându-şi pumnul îmbrăcat în aluatul alb semănând cu o mănuşă de box, i se adresă Aminei cu un glas ce trăda preocuparea:

— O să fie o zi cam grea, stăpână, dar pe cât de grea, pe atât de plăcută. S-avem parte numai de zile pline de bucurii, ca asta…

— Trebuie să pregătim o masă delicioasă… bombăni Amina fără să ridice capul.

— Maestra să fie binecuvântată! o lăudă *umm* Hanafi, făcând semn cu bărbia spre stăpână.

Apoi se apucă din nou să frământe cu putere aluatul din copaie.

— Aş fi vrut să împărţim doar sarid1 sărmanilor de la moscheea el-Husein.

— N-o să avem niciun străin printre noi, observă slujnica bifeând, dar cu părere de rău.

— Oricum, o să fie o petrecere pe cinste… adăugă şi Amina, vădit stânjenită. Şi Fu’ad, băiatul lui Gamil ehHamzawi, şi-a luat bacalaureatul! Nemaipomenit, nu-i aţa?

— E doar o ocazie să ne mai întâlnim cu cei dragi, injustă *umm* Hanafi.

Cum ar putea să existe veselie fără remuşcări şi fără temeri? Cu câtva timp în urmă socoteai anii şi sperai că

---

6 La arabi există obiceiul ca persoanele adulte să poarte o poreclă după numele primului fiu, el putînd să existe sau să fie doar aşteptat sau dorit; de aceea, foarte des se întîlnesc nume compuse în care intră cuvintele umm - „mama lui (cutare)" - şi abu - „tatăl lui (cutare)".

atunci când cel mic va termina şcoala primară, celălalt îşi va lua licenţa… O sărbătoare care n-a mai avut loc, iar jurfimântul ei de credinţă nu a mai putut fi niciodată împlinit! Nouăsprezece, douăzeci, douăzeci şi doi, douăzeci şi trei, douăzeci şi patru… n-a mai avut parte de frumoşii ani ai tinereţii… Aşa i-a fost dat… Inima ţi se sfâşie de durere…

— Cred că *sitt*[7] Aişa o să se bucure nespus pentru baclava, stăpână… Şi-o să-şi aducă aminte de zilele de odinioară…

O să se bucure Aişa, dar o să se bucure şi mama ei. Zi şi noapte, ghiftuire şi foame, veghe şi somn… Ca şi când nu s-ar fi întâmplat nimic! Ţi-ai zis atunci că n-o să mai poţi trăi nici măcar o singură zi după moartea lui. Şi iată că ai trăit ca să juri şi pe ţărâna lui. Dacă ţie ţi s-a cutremurat inima atunci, nu înseamnă că trebuia să se cutremure lumea întreagă. Au uitat cu toţii de tine, băiatul meu! Ai fost tot ce au avut ei mai drag, iar acum nu-şi mai aduc aminte de tine decât la sărbători, când se duc la cimitir. Te-au uitat cu toţii. Fiecare îşi vede de treburile lui. Numai tu, Khadiga, ai inima şi sufletul mamei tale! într-o zi însă te-au sfătuit şi pe tine să te linişteşti. Aişa n-a fost aşa! Dar să nu vorbesc cu păcat! A ţinut doliu aşa cum se cuvine. Lui Kamal nu i se poate reproşa nimic. Trebuie să fii îngăduitoare cu copiii! Acum, el este şi primul, şi ultimul tău băiat! Ţi-a albit părul şi ai ajuns ca o umbră! Aşa zice umm *Han*afi. Ţi s-au dus şi sănătatea, şi tinereţea! Te apropii de cincizeci de ani, iar el nu împlinise nici douăzeci. Sarcina, pofta, naşterea, alăptatul, iubirea şi speranţele… Şi pe urmă s-a stins totul… Oare stăpânul o fi scăpat de gânduri? Trebuie să-l laşi în pace! Tristeţea bărbaţilor e altfel decât a femeilor. Aşa mi-ai spus atunci, mamă – Allah să-ţi vegheze odihna de veci în rai! Sufletul mi se sfâşie când văd cum se întoarce la vechile lui năravuri, ca şi când Fahmi n-ar fi murit sau ca şi când

7 Mîncare populară egipteană preparată din firimituri de pîine înmuiată în apă şi carne sau peşte, condimentată cu usturoi şi mentă.

amintirea lui s-ar fi stins pentru totdeauna. Ba mă mai dojeneşte şi pe mine când vede că mă copleşeşte durerea. Nu i-a fost tată aşa cum i-am fost eu mamă? „Sărmană Amina, nu te gândi la lucrurile astea! Dacă am judeca toate inimile după inima de mamă, am ajunge să credem că toate celelalte sunt de piatră… El este bărbat şi tristeţea bărbaţilor este altfel decât a femeilor. Dacă bărbaţii s-ar lăsa pradă durerilor care-i năpădesc, umerii lor s-ar prăbuşi sub povara grijilor… Când îl vezi trist, tu trebuie să-i risipeşti gândurile… El este reazemul tău, sărmana mea fată… u Glasul acela duios s-a săvârşit fără să plângă aproape nimeni pentru el, căci inimile erau copleşite de altă durere. Martor înţelepciunii ei stă noaptea aceea când l-ai văzut cuprins de disperare, lăsându-se pradă durerii, nemaiputându-şi stăpâni plânsul. În noaptea aceea ai dorit cu adevărat ca el să rămână teafăr, chiar dacă ar fi lost să-l uite pe Fahmi pentru totdeauna. Dar ce, parcă tu nu uiţi câteodată? Şi, la urma urmei, există lucruri mult mai cumplite. De pildă, faptul că tu mai trăieşti, deşi dorinţa ta de viaţă s-a risipit de mult. Asta-i viaţa! Aş* se zice! Iar tu nu faci decât să repeţi ce spune lumea şi să încerci să crezi că aşa este. Cum de-ai fost în stare într-o zi să te superi pentru că Yasin a îndrăznit să-şi continue viaţa obişnuită? Linişteşte-te! Răbdare şi credinţă! Lasă-te în paza lui Allah, umm Fahmi, fiindcă tot «ea *ce* ţi se întâmplă cu voia lui este… Să ştii că voi fi gutuia ta, fiule, toată viaţa, iar tu vei rămâne copilul meu…

Domnul Ahmad se trezi cu noaptea în cap, când frământ-Udul aluatului era în toi. Se întinse şi începu să caşte, cu gemete şi mormăieli prelungite care vădeau nemulţumirea şi sâcâiala. Apoi se ridică în capul oaselor şi-şi frecă picioarele, dezmorţindu-le. *Ghilbab*-ul alb, întins pe spinarea arcuită, era umed din pricina transpiraţiei. Îşi mişcă de câteva ori capul într-o parte şi-n alta, ca şi când s-ar fi străduit să alunge apăsarea indigestiei. Apoi se lăsă uşor să alunece pe podea şi se împletici spre baie, unde îl aştepta duşul rece. Era singurul lucru care îi înviora

trupul, redându-i echilibrul şi liniştea sufletului. Se dezbrăcă şi se vârî sub stropii reci, depănându-şi în minte întâmplările zilei trecute. Inima îi tresări la amintirile reînviate de acele răcoroase ale apei. „Ce-ai zice dacă ţi-aş propune să priveşti puţin înapoi, către iubitele de odinioară? îl ispitise AJI Abd el-Rahim. Nu poţi să trăieşti aşa la nesfârşit! Doar te cunosc mai bine decât toată lumea *u* să se încumete din nou la acel ritm de viaţă? Au trecut cinci ani fără să aibă curajul să-l reia! I se dedicase cu smerenie sinceră lui Allah sau, mai bine zis, se gândise la asta, temându-se s-o exprime cu glas tare! Sau a fost numai o intenţie, fără să se angajeze la penitenţă? Nu-şi mai aduce aminte şi nici nu vrea să-şi aducă. Un om la cincizeci şi cinci de ani nu mai este un copil! Dar ce s-a întâmplat cu el? De ce i s-au amestecat şi încâlcit gândurile? întocmai ca în ziua când l-au invitat din nou să bea sau ca atunci când i-au propus să-i însoţească pentru a asculta iarăşi glasul cântăreţei. De fapt, cedase cu uşurinţă şi pretindea că nu putuse să-i refuze. Oare va răspunde afirmativ şi ultimei invitaţii? S-a întâmplat vreodată minunea să învieze vreun mort pentru că s-a ţinut doliu după el? Sau ne-a poruncit Allah să ne prăpădim şi noi când i-am pierdut pe cei dragi? Un an întreg a dus-o în doliu şi abstinenţă! Simţea că se prăbuşeşte dacă mai rabdă. Un an întreg în care n-a pus strop de băutură pe limbă, n-a ascultat un cântec şi n-a rostit o vorbă de duh. A început să albească! în anul acela a început să-mi albească părul! Se întorsese la băutură şi la petreceri mai mult pentru prietenii săi care renunţaseră la distracţii din respect pentru durerea lui. Cât adevăr şi câtă minciună încape aici? Se întorsese la băutură pentru cei trei prieteni, dar şi din pricina slăbiciunilor lui. Cei trei prieteni se deosebeau mult de ceilalţi, deşi nu-i putea reproşa nimănui nimic. Ceilalţi fuseseră şi ei trişti pentru durerea care-l lovise, dar pe lângă întâlnirile cu el, lipsite de orice haz, începuseră să meargă şi acolo unde puteau să-şi mai răcorească sufletele. Nu le poate reproşa nimic! Doar cei trei, care-i erau şi cei mai dragi, nu se apropiaseră de

nimic, împărtăşind suferinţa lui. Încetul cu încetul, ai cedat ispitei, întorcându-te la unele lucruri, dar nici n-ai vrut să auzi de femei, socotindu-le un păcat prea mare. Este adevărat că nici ei n-au insistat prea mult. Foarte tare te-ai însingurat şi te-ai înnegurat! Nici vorbă să te înduplece solul Zabidei! Te-ai ferit până şi de *umm* Maryam cu demnitate şi hotărâre, chiar dacă a trebuit să înduri amărăciuni pe care nu le cunoscuseşi înainte. Ai crezut că n-o să te mai întorci niciodată. „Cum ai mai putea să stai în braţele unei femei, când Fahmi zace în întunericul ţărânii? Câtă nevoie de milă avem când suntem slabi şi amărâţi! Poţi foarte bine să ţii doliu atâta vreme cât eşti sigur că n-o să mori mâine *u* Cine rostise vorbele astea chibzuite? Sau Ali Abd el-Rahim, sau Ibrahim al-Fur, căci Muhammad Iffat-Bek nu poate fi atât de tnţăept. Mi-a refuzat el rugămintea şi şi-a măritat fata cu un necunoscut. Pe urmă mi-a râs în nas, sărutându-mă. Îşi ascunde mânia pentru că-i e milă să mi-o arate, aşa cum făcea altă dată. Un prieten adevărat! Ţi-aduci aminte cum a plâns la cimitir alături de tine? Şi tot el ţi-a zis după o vreme: „Mă tem că o să îmbătrâneşti, dacă n-o să te hotărăşti să renunţi la tristeţea asta… Haidem la bac! a. Ţii când a observat că şovăi, a insistat: „Fie şi numai pentru o viail. fi nevinovată… N-o să te arunce nimeni cu forţa în femeilor…” Am fost destul de trist – Allah mi-e martor! Odată cu el a murit o parte imensă din mine! A murit cea mai mare speranţă a mea de pe lumea asta! Cine ar putea să-mi reproşeze răbdarea şi osteneala de a uliii viaţa de odinioară? Chiar dacă mai râde, inima mea e ffinită. Oare cum or mai fi arătând toate acele femei? Ce s-o fi întâmplat cu ele în aceşti cinci ani? Cinci ani iitfftfl reiţi!

Sforăitul lui Yasin a fost primul lucru care îl întâmpină pe Kfunal când se trezi şi nu se putu abţine să nu-l strige – mai mult pentru a-l sâcâi. Nu-l slăbi până ce Yasin nu-i răspunse, chiar dacă o făcu mârâind, tânguindu-se şi proteatând îndărătnic. Îşi răsuci trupul masiv, făcând să scârţâie polul din toate încheieturile, apoi deschise ochii înroşiţi şi oftă.

N-avea niciun motiv să se grăbească, de vreme ce niciunul dintre ei nu putea merge la baie înainte de a ieşi fulfil. Folosirea băii de la etajul întâi devenise destul de incomodă, de când se hotărâse, cu cinci ani în urmă, mutarea tuturor dormitoarelor la etajul de sus. Jos nu mai rămăsese decât salonul şi un hol de trecere cu puţină mobilă. Yasin şi Kamal nu se bucuraseră câtuşi de puţin la gândul că vor locui la acelaşi etaj cu tatăl lor, dar nu avuseseră de ales şi se văzuseră nevoiţi să respecte rânduiala de a nu mai călca pe la primul etaj, decât atunci când veneau musafiri. Yasin închise din nou ochii; nu ca să doarmă – nici n-ar mai fi fost cu putinţă acest lucru ci pentru că în mintea lui se ivise un chip care-i stârnise imaginaţia… O faţă rotundă, albă ca fildeşul, şi doi ochi negri… Maryam! Se lăsă în mreaja viselor, fiind convins că sunt un narcotic mult mai plăcut decât somnul.

Cu câteva luni în urmă nu-şi mai amintea nimic despre ea, ca şi când nici n-ar fi existat. Până într-o seară, când a auzit-o pe *umm* Hanafi spunându-i femeii tatălui său: „Ai aflat, stăpână? *Sitt* Maryam a divorţat şi s-a întors la mamă-saa. În clipa aceea şi-a adus din nou aminte de Maryam, de Fahmi şi de povestea cu soldatul englez – prietenul lui Kamal – al cărui nume îl şi uitase. Pe urmă şi-a adus aminte şi de atracţia ciudată faţă de ea, din zilele acelea şi ele uitate, de când s-a răspândit vestea scandaloasă. Pe neaşteptate, au început să-i joace înaintea ochilor imagini stranii, ca o reclamă luminoasă pe care se succedau rapid cuvinte disparate şi frânturi de frază: „Maryam… Vecină cu tine… Perete-n perete… Divorţată… Cu istorie… Şi încă ce istorie! Bucură-te!” Foarte curând după aceea, şi-a dat seama cu spaimă de enormitatea gândului care-l frământă; asocierea lui Maryam cu amintirea lui Fahmi l-a abătut şi l-a îndurerat, îndemnându-l să închidă această portiţă! S-o închidă bine şi să se căiască – dacă există căinţă – pentru acest gând, fie el trecător. După aceea, drumurile li s-au încrucişat din nou şi hotărârea lui Yasin a început să se clatine. Trecea pe stradă, însoţită de mama ei, în El-Muski. Ochii li s-au

întâlnit întâmplător, dar imediat ce s-au recunoscut au schiţat zâmbete, neobservate de trecători, dar cu un efect scânteietor în mintea lui Yasin. A tresărit. La început de surpriza recunoaşterii, apoi datorită impresiei puternice pe care o lăsau chipul acela de fildeş, contrastând puternic cu ochii negri rimelaţi cu kuhl, şi trupul frem*ătân*[8]d de tinereţea ce îi amintea de Zeinab. Şi-a continuat neliniştit drumul, năpădit de imagini triste. După câţiva paşi a coborât la cafeneaua lui Ahmad Abdo, copleşit de o amintire care i-a readus teama în suflet. A văzut cu ochii minţii chipul lui Fahmi, în toate detaliile trăsăturilor lui. L-a văzut mişcându-se şi l-a auzit vorbind. Pornirea şi entuziasmul i s-au potolit cu încetul, pentru ca în cele din urmă să se stingă de tot, lăsând în locul lor o amărăciune adâncă. Trebuie să uite totul! Dar de ce?

Şi-a pus din nou aceeaşi întrebare şi peste un ceas, şi peste câteva zile, iar răspunsul a fost mereu acelaşi: Fm>îmi! Dar ce au avut unul cu celălalt? într-o zi, poate cfl s-ar fi logodit cu ea. Şi de ce n-a făcut-o? N-a fost de aturd tată-său! Doar atât? Cel puţin acesta a fost motivul... Apoi a urmat scandalul cu englezul, când şi-a pierdut şi ultima rază de speranţă. Ultima rază? Da! Fiindcă el uitase probabil totul sau renunţase definitiv la ea. Da! Şi, la urma urmei, ce legătură a fost între ei? Nicio legătură! Dar... Dar ce? Tu, ca frate... N-ai niciun fel de îndoială? Nu! Nici cea mai mică îndoială! Oare fata merită? Bineînţeles! Şi chipul, şi trupul... Atunci de ce Ului stai pe gânduri?

A urmărit-o de câteva ori de la fereastră. Pe urmă a urcat pe terasă. Acolo a văzut-o de mai multe ori...

Dar, de fapt, de ce a divorţat ea? Din pricina păcatelor zaţului? în cazul acesta, este fericită că a divorţat. Sau din pricina năravurilor ei? Căci atunci divorţul este spre norocul şi fericirea lui.

— Hai, scoală-te, că te prinde iar somnul! insistă Kamal.

---

8 Fard pentru ochi, preparat pe bază de sulfura de antimoniu, folosit mai ales de femeile din Egipt pentru a-şi colora în negru sprîncenele, genele şi marginile pleoapelor.

Yasin căscă, trecându-şi degetele butucănoase prin părul răvăşit.

— Ce norocos eşti cu vacanţa asta lungă…

— Însă m-am trezit înaintea ta.

— Aşa e. Dar dacă ai chef, poţi să-ţi continui somnul…

— După cum bine vezi, nu mai am chef de dormit.

— Cum îl chema pe soldatul acela englez… prietenul tău de demult? întrebă Yasin pe neaşteptate, râzând fără noimă.

— Păăi… Jolyon!

— Exact, Jolyon!

— Dar ce te-a apucat de mă-ntrebi?

— Nimic! Aşa…

Nimic? Ce lucruri fără sens rostim! Nu era Yasin mai potrivit pentru ea decât Jolyon? Cel puţin pentru că Yasin se afla aici, pe când Jolyon era un străin… Parcă Maryam are tot timpul un zâmbet tainic pe faţă… N-o fi văzut că ieşi întruna pe terasă? Cum să nu! Şi adu-ţi aminte de Jolyon… Nu-i ea femeia căreia să-i scape ceva! Ţi-a răspuns şi la salut… Prima dată a întors capul şi a zâmbit… A doua oară a râs de-a binelea… A treia oară a făcut semn, prevenitoare, spre terasele din jur. După asfinţit urc iarăşi. Oare să fie prea mare îndrăzneala? Jolyon nu cumva i-a făcut semn din stradă?

— Când eram copil, îi iubeam foarte tare pe englezi, şi uite cum am ajuns să-i urăsc acum…

— Şi Saad, eroul tău, a plecat să le câştige prietenia…

— Jur pe Allah că-i voi urî, chiar dacă ar fi să rămân singurul care o face!

Se uitară unul la altul fără să mai scoată o vorbă, căci auziseră lipăind papucii tatălui, care se întorcea în dormitor mormăind nişte formule religioase.

Yasin se dădu jos din pat şi o luă căscând spre baie.

Kamal se întoarse pe o parte, apoi se întinse relaxat pe spate şi-şi puse mâinile sub cap, privind în gol. Ra’s el-

Barr[9] o să te întâmpine fericit. Un înger ca tine nu poate rămâne în Cairo, să-l pârjolească soarele dogoritor. Toate firicelele de nisip vor tânji după atingerea tălpilor tale. Şi apa, şi aerul vor fi încântate să-ţi mângâie trupul.

O să-mi povesteşti despre plajă şi despre splendoarea ei cu bucurie şi nostalgie în ochi; o să privesc în ei scrutător, în Dâftind să văd cum arată locurile care te-au putut fascina într-ntât şi de ce au meritat fericirea de a te întâlni. Când ai să te întorci? Când am să pot auzi din nou glasul tău mângâietor? Cum o fi oare plaja? Aş vrea atât de mult să ştiu 1 Se spune că acolo e lumea libertăţii; că oamenii se întitoeRC în braţele valurilor şi că iubirile se numără ca fitţie de nisip. De un singur lucru sunt sigur: o mulţime de ha meni se vor bucura privindu-ţi chipul. În timp ce eu, 4. Inima mi se strânge, tânguindu-se de pe acum din pritine aşteptării chinuitoare. Cum aş putea să uit surâsul tău şi vorbele abia murmurate: „Mâine plecăm... E minunai la Ra’s el-Barr!”. După cum n-aş putea să uit nici amărăciunea cu care am primit vestea despărţirii, vestea (HI ture tu, neştiutoare, ai rostit-o cu ochii scânteind de bucurie. A fost ca otrava ascunsă într-un buchet de flori parfumate. Cât de mult invidiez nisipul şi apa care te vor Dlinge şi care se vor bucura de mângâierea ta. N-ai văzut cât de trist eram când ţi-ai luat rămas-bun? Nu, n-ai ob»nat nimic! Nu pentru că aş fi fost unul dintre cei mulţi, ci pentru că tu, iubita mea, nu vrei să vezi nimic. Nimic nu reuşeşte să-ţi atragă atenţia. Tu parcă ai fi o făptură stranie, care se ridică deasupra lumii, cu ochii rătăcind peste un tărâm ce nu ne este cunoscut. Stăteam faţă în faţă – două extreme: tu o făclie arzând de fericire, eu o cenuşă de deznădejde şi mâhnire. Tu te bucuri de o llbartate totală sau te supui, poate, unor legi care sunt dincolo de înţelegerea noastră. Totul mă atrage spre tine au o *p*utere neobişnuită, mai presus de voinţa mea. Ai jfăuit oare pe plajă o libertate de care nu te-ai putut bucura în vilele din El-Abbasiyya? Nu, jur pe tot ce am mai

9 Staţiune de pe litoralul mediteranean al Egiptului, situată la est de Delta Nilului, în imediata ei vecinătate.

scump, tu nu eşti ca celelalte făpturi. În parcul palatului tău şi pe stradă rămân urmele parfumate ale paşilor tăi, iar în inimile prietenilor sădeşti numai speranţe… Tu eşti o fată fără seamăn, pe care Orientul a primit-o în dar din altă lume, în noaptea predestinării. Cui vei mai împărţi bucuria, când apa mării va oglindi imaginea ta, când toate privirile te vor admira? Oraşul, în absenţa ta, este rai pustiit de tristeţe şi singurătate; parcă ar fi martorul ultimelor clipe din viaţa cuiva. Priveliştile şi monumentele oraşului nu se adresează sufletului. Pentru mine sunt ruinele acestei lumi sau amintirile ei într-un mormânt faraonic nedescoperit încă. Nu există un loc în Cairo unde aş putea găsi alinare şi mângâiere. Totul mă apasă; uneori îmi pare că sunt captiv într-o temniţă fără ieşire, alteori într-un labirint. Ce ciudat! Oare apropierea ta îmi dădea o speranţă pe care depărtarea mi-a răpit-o? Nu, iubita mea, dar la fel ca o speranţă, adăpostul la umbra ta îmi oferă linişte şi răcoare, chiar dacă mă sprijin pe un vis. Oare pe cel care aspiră să se înalţe către bolta întunecată a cerului îl încălzeşte faptul că luna străluceşte deasupra celeilalte feţe a pământului? Nicidecum, chiar dacă nu puterea asupra lumii o caută el. Eu nu doresc viaţa decât cu ce are mai profund şi mai îmbătător în ea, chiar dacă m-ar face să sufăr cumplit. Şi dacă eşti cu mine în fiecare secundă, aceasta se datorează creaturii aceleia minunate numită memorie. Nici nu am ştiut ce miracol e, înainte să te întâlnesc pe tine. Şi astăzi, şi mâine, şi întotdeauna, fie că te vei afla lângă mine, fie că vei fi la capătul lumii, în mintea mea vor stărui ochii tăi negri, sprâncenele arcuite, chipul brun-auriu, gâtul graţios şi silueta ta mlădioasă. Pari întotdeauna învăluită în mister; aerul din jurul tău e veşnic înmiresmat ca un buchet de iasomie. Voi păstra această imagine cât voi trăi; cândva se vor prăbuşi toate piedicile şi fiinţa iubită va fi a mea, numai a mea… Altfel, ce sens ar avea această viaţă şi la ce bun să mai doreşti veşnicia? Să nu pretinzi niciodată că ai cunoscut esenţa vieţii dacă nu ai iubit cu adevărat. Auzul, văzul şi gustul, prietenia şi triumful sunt bucurii neînsemnate pentru cel a

cărui inimă a fost inundată de dragoste la prima vedere. Când pleoapele mi s-au închis pentru prima oară peste imaginea ei, am înţeles că este un sentiment care va dăinui veşnic. Într-o astfel de clipă se nasc cu adevărat sufletele şi se cutremură pământul. Doamne, nu mai sunt eu Pieptul îmi înăbuşă inima, tainele vrăjii sunt vecine cu nebunia, desfătarea străluceşte până ce se topeşte în dufe re, strunele sufletului fac să răsune melodia neştiută, tângele meu urlă, cerând ajutor fără să ştie de cine vrea să o Apere, orbul şi-a redobândit lumina ochilor, ologul fiiemgti, iar cel pierdut s-a întors la viaţă… Te-am implorat în gând, pe tot ce am mai scump, să nu mai pleci niciodată. Tu, Doamne, eşti în cer ceea ce este ea pentru mine pe pământ… Sunt convins că viaţa pe care am trăit-o acum n-a fost decât un preludiu în aşteptarea ei. Faptul că nu am murit când am fost mic, că m-am înscris la liceul Fu'ad I1, că primul om cu care m-am împrietenit a lust Husein, atâtea şi atâtea… doar ca s-o întâlnesc într-o Zi pe ea la palatul Şaddad. Ce întâmplare! Inima aproape că-mi zboară din piept când mi-aduc aminte. Eram cufundat într-o discuţie aprinsă cu Husein, cu Ismail şi cu Hasan, când ne-a ajuns la urechi un glas ca un cântec duios. M-am întors uluit. Cine să fie tânăra? Cum este posibil ca o fetişcană să dea buzna peste nişte băieţi străini? Dar am renunţat imediat să-mi mai pun întrebări şi am uitat de Uiiuc obiceiurile… Eram în faţa unei făpturi care nu putea să fi venit din lumea asta. Aveam impresia că toţi o cunoşteau, în afară de mine. „Prietenul meu Kamal… 80 ra mea Aida… / În noaptea aceea am aflat de ce m-am născut, de ce n-am murit, de ce m-a împins destinul în il-Abbasiyya, spre Husein şi palatul familiei Şaddad. Când s-a întâmplat asta? Nu-mi mai amintesc aproape nimic. Era parcă într-o duminică: ziua de odihnă la şcoala franceză unde învăţa ea, şi s-a întâmplat să fie şi sărbătoarea musulmană a Naşterii Profetului. Dar ce importanţă mai

are[10] [11]data? Tot farmecul calendarului constă în iluzia revenirii unei întâmplări, deşi nimic nu se mai poate întoarce cu adevărat. O să cauţi cu râvnă data aceea şi n-o să poţi spune despre ea decât că a fost la începutul celui de-al doilea an de liceu, într-o toamnă, prin octombrie sau noiembrie, când a vizitat Saad regiunea Es-Sa id şi înainte de cel de-al doi[12]le-a exil al său... O să-ţi răscoleşti memoria, o să cauţi mărturii şi întâmplări, agăţându-te de ele ca un înecat de un fir de iarbă, încercând să redobândeşti o fericire pierdută, să întorci nişte zile care s-au dus pentru totdeauna. Dacă i-ai fi întins mâna când ţi-a prezentat-o, aşa cum ai fost ispitit s-o faci, ţi-ar fi răspuns cu acelaşi gest şi ai fi putut s-o atingi. Din când în când te gândeşti la momentul acela cu un sentiment de îndoială, ca

---

10 Liceu din Cairo cu o reputaţie deosebită; purta numele primului suveran al Egiptului modern, Fu'ad I (1917-1936).

11 Ziua naşterii profetului Muhammad (12 rabi* el-awwal 570) - sărbătoare musulmană importantă.

12 în cursul lunilor iulie-decembrie 1921, cînd Adli Yakan a condus cabinetul ministerial care a purtat tratative cu guvernul britanic asupra viitorului relaţiilor anglo-egiptene, Saad Zaghlul a vizitat o serie de regiuni ale ţării, printre care şi partea de sud a Egiptului (Es-Sa'id), vrînd să atragă atenţia asupra sprijinului de care se bucura din partea poporului egiptean; aceste vizite s-au soldat cu incidente şi în cele din urmă ministrul de interne Abd el-Khaliq Sarwat le-a interzis. Dîndu-şi seama de popularitatea deosebită de care se bucura Saad Zaghlul şi de consecinţele care decurgeau din aceasta pentru viaţa politică a Egiptului, generalul Allenby - înaltul comisar britanic în Egipt - a convins guvernul britanic să-l expulzeze pe acesta; autorităţile britanice de ocupaţie au interzis o întrunire a lui Saad Zaghlul cu partizanii săi, programată pentru ziua de 23 decembrie 1921, şi i-au cerut să renunţe la activitatea politică şi să se auto-exileze în satul natal; în faţa protestului său şi a hotărîrii de a continua lupta, în ziua de 23 decembrie 1921 el a fost arestat şi transportat în portul Suez - de unde a luat calea celui de-al doilea exil - între Aden, insulele Seychelles, Gibraltar şi Europa - care a durat pînă la 17 septembrie 1923, cînd i s-a îngăduit să revină în patrie.

şi cum ea n-ar fi o făptură omenească şi n-ar putea fi atinsă... Şi astfel s-a risipit clipa ca un vis, aşa cum s-au scurs şi zilele... Apoi s-a apropiat de prietenii tăi şi a stat de vorbă cu ei foarte firesc, în vreme ce tu te ghemuiseşi pe scaunul din chioşc, tulburat şi nedumerit, apăsat de obiceiurile din cartierul El-Husein1. Acestea or fi deprinderile palatelor sau un dar al Parisului, unde îşi petrecuse zeiţa ta copilăria? Pluteai ameţit de susurul glasului ei melodios, fascinat de fiecare cuvânt care-şi Ins zborul de pe buzele ei. Atunci n-ai înţeles că în clipa Icetta ai renăscut şi că vei intra în viaţa ta cea nouă cu ptiimă şi lacrimi. „Astă-seară ne ducem la El-Ghandurz, ai auzit-o ca prin vis. „Îţi place Munira el-Mahdiyya? M a întrebat-o Ismail zâmbind. A şovăit o clipă, aşa cum îi stă Mxie unei domnişoare, apoi a răspuns: „Îi place mai mult nmmeia. Husein, Ismail şi Hasan au discutat apoi despre Munira, despre Sayyid Darwiş, despre Salih şi despre Al) d el-Latif el-Banna. Pe neaşteptate, ai auzit glasul acela melodios întrebând: „Dar ţie, Kamal, îţi place Munira?". Ţi-aduci aminte de întrebarea aceea neaşteptată? Ţi-aduci aminte cât de cristalin îi era glasul? Pentru tine n-au fost vorbe, ci cântec şi vrajă care s-au cuibărit în adâncul sufletului tău pentru a rămâne acolo veşnic – murmur de val închis într-o scoică pe care nu-l auzea nimeni, în afară de tine. Ţi-aduci aminte cum ai tresărit? Parcă cineva nevăzut s-a hotărât să-ţi rostească numele. Ai sorbit dintr-o suflare toată fericirea, iar după aceea ai fi vrut să strigi în gura mare după ajutor: „Ascundeţi-mă!". Pe urmă ai îngăimat ceva, nu-ţi mai aduci aminte ce. A mai rămas câteva clipe, apoi şi-a luat rămas-bun şi s-a îndepărtat.[13]

Privirea caldă a ochilor ei negri îi sublinia nu numai frumuseţea, ci şi îndrăzneala izvorâtă dintr-o încredere şi siguranţă care-ţi inspirau cumva teamă, îmbiindu-te şi alungându-te în acelaşi timp. Frumuseţea ei fascina; n-am reuşit însă niciodată să-i pătrund esenţa şi nici să-i găsesc

13 Numele unui teatru muzical cairot, foarte popular prin deceniul al treilea, unde prezentau spectacole cei mai renumiţi cîntăreţi egipteni ai vremii.

un termen de comparaţie – de multe ori am avut impresia că ar fi umbra unei vrăji. Pentru ce o iubesc? Nu găsesc răspuns; de altfel, cred că toată această poveste este o enigmă. Întâmplările pălesc cu fiecare zi ce trece, numai amintirile alcătuite din frânturi – locuri şi nume, gesturi şi prieteni, fragmente de conversaţii – au rămas pentru totdeauna pecetluite în inima mea, care se zbate în nesiguranţă, întrebându-se mereu: oare dincolo de toate acestea a existat viaţă? Oare înainte de ele a fost o vreme în care inima mea nu cunoştea iubirea, iar chipul ei minunat lipsea din sufletul meu? Să te fi tulburat într-atât fericirea, încât să tânjeşti după trecutul anost care s-a dus pentru totdeauna, sau tristeţea te-a copleşit, făcându-te să-ţi doreşti liniştea pierdută? Inima ţi se zbuciumă întruna, căutându-şi echilibrul în hăţişul încâlcit al gândurilor. N-ai putea găsi oare salvarea în natură, în ştiinţă sau în artă? Inima ţi s-a trezit revărsând prinos de generozitate. Voi, oameni, iubiţi sau muriţi! Acesta este secretul tău, care face să-ţi joace în ochi flacăra tainică a iubirii. Eşti atât de mândru de înălţarea ta deasupra tuturor; îţi pare că te afli pe puntea acoperită cu florile fericirii, ce te leagă direct de ceruri. Când rămâi uneori singur cu tine, te striveşte umilinţa la gândul lumii înguste, mărginite şi serbede în care trăieşti. Doamne! Cum se naşte sufletul meu din nou! Iubirea este tiranică; se ridică mândră şi oarbă deasupra tuturor valorilor, făcând să strălucească numai chipul zeiţei tale. Toate virtuţile omeneşti nu o pot face mai mult decât perfectă şi toate defectele ei nu-i pot micşora cu nimic farmecul! Un cusur pare încă o podoabă în coroana ei de perle care îţi trezeşte admiraţia. Ai putea, oare, s-o dispreţuieşti pentru că s-a ridicat împotriva tradiţiilor sacre? Dimpotrivă, revolta ei dispreţuieşte şi neagă toate tradiţiile! Te întrebi deseori ce doreşti de la dragostea ta. Răspunsul este întotdeauna acelaşi: să o 1 iubesc! Trebuie numai să te bucuri de viaţa nouă care «a izbucnit în sufletul tău, fără să te întrebi ce se află dkieok) de ca Nimic nu poţi spera şi nimic nu se află dincolo de ZB! Numai tradiţiile te fac să te gândeşti la căsătorie.

Deosebirile de vârstă şi de clasă fac din căsătorie – în titzul tău – un ţel imposibil de atins. Căsătoria n-ar face decât să coboare iubirea ta din sfere înalte pe pământul convenţiilor. Ce ţi-a dăruit zeiţa dragostei tale? – te-ar putea întreba un cusurgiu. Răspunde-i fără şovăire: un SÂuibet îngeresc şi numele tău rostit de buzele ei, plimbarea ei prin parc la răstimpuri, ivirea sa dimineaţa dsvreme în maşina care o conduce la şcoală, chipul ei Odrc-ţi umple visele ziua şi noaptea. Apoi sufletul tău plin dfi speranţe nebune te întreabă: este oare imposibil ca un Mm să se intereseze de adoratorul lui? Răspunde-i fără *ui* te laşi amăgit de speranţe mincinoase: sunt mulţumit ducă va rosti numele meu când se va întoarce…

— Fuga la baie! Ai întârziat!

Luat prin surprindere, Kamal se uită perplex la Yasin, care continua să se frece cu prosopul pe cap. Sări imediat pe podea, dându-şi la iveală trupul lung şi deşirat. Se privi îndelung în oglindă, studiindu-şi capul uriaş cu fruntea bombată şi nasul proeminent, care parcă i-ar fi fost săpat în granit. Apoi îşi luă prosopul de pe tăblia patului şi plecă încovoiat spre baie.

Domnul Ahmad terminase cu rugăciunea şi acum îl implora pe Allah cu glas tare să-i călăuzească fiii pe calea cea bună şi să apere cele două case de tot ce-i rău. Între timp, Amina pregătise masa. Veni la stăpân şi-l invită cu glasul ei blând să poftească la micul dejun. Trecu şi pe la dormitorul băieţilor şi repetă invitaţia.

Cei trei îşi ocupară locurile obişnuite în jurul tăvii. În timp ce întinse mâna spre una din lipii, stăpânul rosti *basmala*\ anunţând începerea mesei. Îl urmă Yasin, apoi Kamal, în vreme ce mama stătea, ca de obicei, lângă platoul cu vase. Înfăţişarea celor doi fraţi te făcea să te gândeşti la buna-cuviinţă şi la supunere. Inimile lor se eliberaseră însă de teama pe care o încercau până nu demult în prezenţa tatălui; Yasin pentru că împlinise douăzeci şi opt de ani, ceea ce îi asigura avantajele vârstei şi garanţii împotriva umilinţelor, iar Kamal pentru că împlinise şaptesprezece ani, iar şcoala îi împrumuta şi ea

ceva din prestigiul ei. Tatăl trebuia acum să treacă cu vederea greşelile neînsemnate. În orice caz, în ultimii ani observaseră cu toţii o scădere sensibilă a severităţii şi asprimii tatălui lor. Dacă ani îndelungaţi nu le fusese îngăduit să scoată o vorbă în timpul mesei, acum îndrăzneau să lege scurte conversaţii. Uneori se grăbeau să răspundă la întrebările tatălui chiar cu gura plină. Nu mai părea ceva neobişnuit dacă Yasin i se adresa cu dezinvoltură, spunându-i, de pildă:

— L-am văzut ieri pe Ridwan la bunicu-său acasă. Vă tfansmite salutări şi vă sărută mâna…

Stăpânul nu mai considera această îndrăzneală o necuviinţă. Ba socotea potrivit chiar să-i răspundă:

— Domnul să-l aibă în pază!

La această discuţie a intervenit chiar şi Kamal, întrebând politicos:

— Când poate Ridwan, după lege, să se întoarcă la tatăl său?

— Când împlineşte şapte ani… îi răspunse stăpânul, în loc să-l repeadă, ca altă dată: „Puşchea pe limbă-ţi, fiu de câine! M.[14]

Asta era o schimbare importantă în relaţiile obişnuite dintre el şi tatăl lui. Kamal a făcut într-o zi socoteala şi constatat că tatăl său îl ocărise ultima dată cam cu vreo doi ani în urmă, adică la un an de la începutul dragostei lui, devenită acum moment de referinţă pentru toate întâmplările vieţii. Dându-şi seama că prietenia lui cu Mncri ca Husein Şaddad, Hasan Selim şi Ismail Latif Impunea o sporire a cheltuielilor, pentru a putea lua parte în distracţiile lor nevinovate, Kamal se plânsese mamei şi *t)* rugase să intervină pe lângă stăpân pentru a mai adăuga Ofeva la banii săi de buzunar. Nu-i era nici ei prea uşor să i se adreseze într-o chestiune ca asta, dar după moartea lui

---

14 Prescurtare a formulei Bi-ismi Allah ar-rahman ar-rahim - „în numele lui Allah cel milostiv şi bun“ care se rosteşte în împrejurări foarte diferite; ea apare, de asemenea, la începutul unor lucrări scrise şi este afişată, foarte des, în magazinele comerciale.

Fahmi devenise aproape indiferentă la felul cum o freta stăpânul, aşa încât şi-a luat inima în dinţi şi i-a vorbit despre prietenia băiatului lor cu fiii unor oameni le vază, care însemna o cinste pentru el. Stăpânul s-a ffecut foc atunci; l-a chemat pe Kamal în camera lui şi a «început să se burzuluiască la el:

— Crezi că eu sunt la cheremul tău şi al prietenilor tiu? Blestemat să fie şi tată-tău, şi tatăl lor!

Kamal a ieşit mult mai dezamăgit decât se aştepta, îl ichipuindu-şi că lucrurile se vor opri aici, dar a doua zi, Ui micul dejun, s-a trezit cu tată-său cerându-i detalii despre noii lui prieteni. Când a auzit numele Husein Abd ăl-Hamid Şaddad, l-a întrebat cu interes:

— E din El-Abbasiyya prietenul tău?

I-a răspuns afirmativ, simţind că i se taie răsuflarea.

— L-am cunoscut pe bunicul lui, pe Şaddad-Bek, a zisntăpânul înduplecat. Tatăl băiatului, Abd el-Hamid Bek, parcă a fost expulzat din ţară din pricina legăturilor cu bedivul Abbas, nu-i aşa?

Kamal a răspuns din nou afirmativ, făcând eforturi disperate să-şi ascundă emoţia puternică pe care i-o stârtiise discuţia despre tatăl zeiţei sale. Şi-a amintit anii petrecuţi de familia ei la Paris, unde ea crescuse sub înrâurirea Oraşului Luminilor. Consideraţia pentru tatăl său i-a crescut dintr-odată, aflând că l-a cunoscut pe bunicul Aidei şi socotind această cunoştinţă o vrajă care îl lega – fie şi la o asemenea distanţă – de sursa strălucirii sentimentelor lui. Curând după aceea, mamă-sa i-a adus vestea cea bună – tatăl a fost de acord să-i dubleze banii de buzunar. Din ziua cu pricina n-a mai auzit nicio ocară: fie pentru că n-a mai comis nimic care să-i atragă mânia tatălui, fie pentru că acesta socotea în sfârşit că a venit timpul să nu-l mai umilească.

Kamal se opri în balcon alături de mamă-sa, petrecându-l cu privirea pe domnul Ahmad, care îi saluta cu gravitate şi amabilitate pe vecinii ieşiţi în stradă:

frizerul Hasanein, hagg1 Darwiş – vânzătorul de *full*[1516], lăptarul El-Fuli, Buyumi – vânzătorul de răcoritoare şi Abu Sari – proprietarul micului bufet. Apoi se întoarse în dormitor, unde îl găsi pe Yasin dichisindu-se ca de obicei în faţa oglinzii. Se aşează pe canapeaua dintre cele două paturi şi începu să studieze, cu un zâmbet îngăduitor în priviri, trupul mătăhălos al fratelui său şi faţa lui rumenă şi bucălată; Nutrea pentru Yasin o dragoste sinceră, ca pentru un frate mai mare, numai că ori de câte ori îl cerceta atent, avea impresia că se află în faţa unui „animal domestic bine hrănit*; şi asta în ciuda faptului că lui îi datora primul contact cu muzica poeziei şi cu secretele literaturii. Se întrebase deseori – el, care vedea în iubire esenţa vieţii şi spiritului –, cum ar arăta Yasin îndrăgostit şi de fiecare dată îl pufnea râsul. Într-adevăr, ce-ar putea avea în comun cu dragostea acest burdihan uriaş, acest morman de carne sau această privire lascivă şi ironică? Simţea pentru el un dispreţ atenuat de afecţiune şi bunăvoinţă. Alteori însă, mai ales când trecea prin crize de suferinţă şi deznădejde, îl invidia cu adevărat. Odinioară avusese Impresia că Yasin ar putea fi pasionat de poezie, instalându-l, în ierarhia lui de copil, pe unul din tronurile înalte ale culturii şi artei. Acum, când şi-a dat seama că nu era decât un cititor superficial, care se limita la lectura de la ora cafelei, frunzărind câteva pagini din *Hamasa*[17] sau dintr-o povestire oarecare înainte de a pleca la cafeneaua lui Ahmad Abdo, hotărâse că Yasin trebuie să rămână cât mai departe de înaltul tron al culturii. O viaţă searbădă, lipsită atât de strălucirea dragostei, cât şi de dorinţa

15 Rostirea egipteană a cuvîntului hadjdj - „hagiu, pelerin* -, adresat, mai ales în limbajul familiar, persoanelor care au luat parte la ritualul pelerinajului la locurile sfinte de la Makka, dar şi acelora care au intenţia sau cărora li se urează pur şi simplu să facă pelerinajul (fem. hagga).

16 Un soi de bob, preparat în diverse feluri, servind ca aliment de bază în Egipt pentru majoritatea populaţiei.

17 Titlul unei vestite antologii poetice medievale întocmite de Abu Tammam (804-845).

cunoaşterii. Cu toate astea, nu putea să nu simtă pentru el acea afecţiune fraternă. Însă cu totul altele fuseseră sentimentele lui pentru Fahmi. Văzuse în el idealul iubirii şi inteligenţei, chiar dacă acum considera nivelul lui Fahmi depăşit de propriile aspiraţii înalte. Cândva mai avusese îndoieli, dar acum era încredinţat că o fată ca Maryam nu este în stare să stârnească în sufletul cuiva o dragoste adevărată, ca aceea care îi luminează lui viaţa. Şi-a dat seama acum şi de faptul că studiile juridice, spre care se simţise atras Fahmi, nu suportă comparaţie cu acea cunoaştere umanistă la care aspiră el cu tot sufletul. Privea totul în jurul său cu un ochi contemplativ şi critic, însă în momentul în care ajunse în pragul uşii tatălui său, simţi că i se înmoaie genunchii. Stăpânul i se păru un zeu înspăimântător, stând cu picioarele adunate sub el pe un tron de neatins.

— Tu eşti astăzi un adevărat mire! Astăzi sărbătorim una dintre victoriile tale, nu-i aşa? Dacă n-ai fi atât de slăbănog, n-aş avea să-ţi reproşez nimic…

— Mie-mi place aşa, zise Kamal zâmbind.

Yasin aruncă o ultimă privire imaginii lui din oglindă, apoi îşi aşează *tarbuş*-ul pe cap, înclinându-l cu grijă spre dreapta, până ce marginea lui ajunse la sprânceană.

— Acum eşti măgar mare, cu bacalaureatul luat, îi zise el apoi, după care râgâi. Mănâncă şi odihneşte-te pe săturate, că doar eşti în vacanţă. Ce te-a apucat să citeşti în vacanţă mai mult decât în timpul anului şcolar? Doamne, nu vreau s-aud nici de slăbănogeală, nici de slăbănogi! apoi continuă, în timp ce ieşea pe uşă cu pămătuful de muşte în mână: Nu uita să-mi alegi şi mie o poveste bună… uşor ca Pard*aillan* sau fausta, de Michel Zevaco. Ce[18] părere ai? S-a dus timpul când îmi cereai să-ţi turui un capitol dintr-un roman… Acum cerşesc eu o carte de la tine…

Kamal se bucură când rămase în sfârşit singur şi se ridică, întrebându-se: Cum aş putea oare să mă îngraş,

18 Michel Z6vaco (1860-1918) - jurnalist, romancier, eseist şi regizor francez cu vederi anarhiste şi anticlericale (n.r.).

când inima nu conteneşte să îmi dea ghes? Nu-i plăcea să-şi facă rugăciunea decât atunci când rămânea singur – rugăciune semănând cu lupta sfântă, la care participa cu inima, cu mintea şi cu spiritul. Se străduia să-şi păstreze conştiinţa neîntinată, sancţionându-şi orice păcat... Implorările de la sfârşitul rugăciunii însă erau pentru ea şi numai pentru ea...

Alx) el-Mun im: în curte avem mai mult loc decât pe terasă. Hai să dăm capacul puţului la o parte... Să vedem ce-o fi în el...

Ne ima: O să se supere mama... şi mătuşa... şi bunica...

Osman: N-o să ne vadă nimeni...

Ahmad: Puţul este blestemat... Cine se uită în el moare...

Abd el-Mun im: Ridicăm capacul şi privim de la distanţă... (Apoi strigând la ceilalţi:) Hai să coborâm...

Umm Hanafi (blocând uşa terasei): Mai terminaţi cu urcatul şi coborâtul! Aţi zis să urcăm pe terasă şi am urcat... Aţi zis să coborâm în curte şi am coborât... Iar să urcăm pe terasă şi-am urcat... Ce vreţi să faceţi în curte? Jos e mai cald... Aici, de bine, de rău mai e o adiere... Şi pe urmă, acum apune soarele...

Na'ima: Vor să ridice capacul puţului ca să vadă ce e în el...

Umm Hanafi: Le chem acum pe *sitt* Khadiga şi pe *sitt* Aişa... acum... îndată...

Abd el-Mun im: Na'ima e o mincinoasă... Nu ridicăm niciun capac... Nici nu ne apropiem de puţ... Ne jucăm puţin prin curte şi pe urmă urcăm iar pe terasă... Tu să stai aici până când ne întoarcem...

Umm Hanafi: Să stau aici? Nu trece nimeni de mine! Allah să vă îndrume pe calea cea bună! Nu există în toată casa un loc mai frumos decât terasa! Uitaţi-vă la grădiaa asta!

Muhammad: Apleacă-te să călărim pe spinarea ta...

Umm Hanafi: Ajunge cu călăritul... Mai caută-ţi şi altă joacă... Doamne! Doamne! Ia uitaţi-vă la iasomie şi la

glicină! Uitaţi-vă la porumbei!

Osman: Eşti urâtă ca o bivoliţă… Şi mai şi puţi…

Umm Hanafi: Allah să fie milostiv cu tine! Am năduşit alergând după voi…

Osman: Lasă-ne să ne uităm la puţ, măcar un pic…

Umm Hanafi: Puţul e plin de *ifriţil*[9] de spiriduşi… De aia l-am astupat…

Abd el-Mun im: Mincinoase! N-am auzit aşa ceva nici de la mama, nici de la mătuşa…

Umm Hanafi: Pentru că numai eu ştiu adevărul… Eu şi stăpâna cea mare… I-am văzut cu ochii noştri… Am aşteptat până ce au intrat şi-am aruncat capacul de lemn peste gura puţului, iar deasupra am pus pietre… Să nu mai pomeniţi de puţ! Şi mai bine rostiţi împreună cu mine: „În numele lui Allah cel milostiv şi bun!”

— Muhammad: Apleacă-te să călărim pe spinarea ta!

Umm Hanafi: Mai bine uitaţi-vă la glicină şi la iasomie! Voi nici n-aveţi aşa ceva! La voi pe terasă nu sunt decât găini şi berbeci pe care-i îngrăşaţi pentru sărbătoare[1920]…

Ahmad: Bee! Bee! Bee!

Abd el-Mun im: Adu-ne o scară să ne urcăm pe iasomie!

Umm Hanafi: Doamne! Ocrotitorule![21] Jucaţi-vă pe pământ, *mâi copiiy* nu în cer!

Ridwan: Noi avem pe balcon şi în salon ghivece cu trandafiri roşii, albi şi cu garoafe…

Osman: Iar noi avem doi berbeci şi multe găini…

---

19 Demoni sau spiriduşi invizibili care, conform credinţei populare arabe, ar trăi în apropierea oamenilor şi s-ar amesteca în viaţa lor, de obicei pentru a le face rău.

20 Sărbătoarea mare sau „sărbătoarea sacrificiului" Vid al-adha) din ziua a zecea a ultimei luni a anului musulman, cu care se încheie ritualul pelerinajului la Makka. Musulmanii sacrifică în această zi oi, împart came la săraci şrorganizează petreceri în familie.

21 Unul dintre cele nouăzeci şi nouă de epitete (aşa-numitele „nume sublime") ale lui Allah.

Ahmad: Bee! Bee! Bee!

Abd el-Mun im: Eu merg la *kuttab*\... Care dintre voi mai merge la *kuttab*?

Ridwan: Eu ştiu pe de rost *El-Hamd*[2223]!

Abd el-Mun im: *El-Hamd*! Fleacuri!

Ridwan: Taci! Cum vorbeşti aşa, doar nu eşti păgân!

Abd el-Mun im: Asta ne spune monitorul pe stradă...

Na'ima: Ţi-am zis de o mie de ori să nu mai repeţi vorbele lui urâte!

Abd el-Mun im (adresându-se lui Ridwan): Tu de ce nu locuieşti cu tatăl tău, cu unchiul Yasin?

Ridwan: Stau cu mama...

Ahmad: Şi unde-i mama ta?

Ridwan: La bunicul celălalt...

Osman: Şi unde este celălalt bunic al tău?

Ridwan: În El-Gamaliyya... Stă într-o casă mare, cu salon...

Abd el-Mun im: Şi de ce stă mama ta într-o casă şi tatăl tău în altă casă?

Ridwan: Mama locuieşte cu bunicul de acolo şi tata cu bunicul de aici...

Osman: Şi de ce nu stau în aceeaşi casă, aşa cum stau tata şi mama?

Ridwan: Soarta! Aşa zice bunica cealaltă...

Umm Hanafi: Ei, acum sunteţi mulţumiţi; aţi insistat atâta, până ce v-a spus... Doamne, ce copii! Nu există forţă şi putere în afara lui Allah... Milostiviţi-vă de el şi fugiţi la joacă!

Ahmad: Vorbeşte şi bivoliţa...

Muhammad: Hai, apleacă-te, să călărim pe spinarea ta! Ridwan: Uitaţi-vă! O păsărică s-a aşezat pe glicină... Abd el-Mun im: Aduceţi-mi o scară şi v-o prind...

Ahmad: Sst! Vorbeşte încet, că se uită la noi şi

---

22 Şcoli organizate pe lingă moschei, în care copiii învăţau de la o vîrstă foarte timpurie Coranul şi deprindeau o serie de ritualuri, alături de însuşirea unor rudimente de scriere, citire şi gramatică.

23 Denumire populară a surei Al-Fatiha - prima sură coranică.

înţelege ce spunem…

Na’ima: Ce frumoasă eee! Cred că o cunosc! E păsărică pe care am văzut-o ieri la noi, pe frânghia de rufe… Ahmad: Aia e tocmai în Es-Sukkariyya! Nu ştie ea drumul până la bunicu’ …

Abd el-Mun im: Ce prost eşti! Păsărică poate să vină în zbor din Es-Sukkariyya până aici şi să se şi întoarcă până seara…

Osman: Familia ei este acolo şi a venit aici în vizită la rude.

Muhammad: Apleacă-te odată ca să încalec pe spinarea ta… Dacă nu vrei, încep să plâng până mă aude mama… Na’ima: Haideţi mai bine să jucăm „potârnichea”…[24]

Abd el-Mun im: Ba hai să ne luăm la întrecere…

Umm Hanafi: Dar să nu vă prind că începe iarăşi cearta între câştigător şi înfrânt…

Abd el-Mun im: Taci din gură, bivoliţo!

Osman: Muu! Muu!

Muhammad: Eu intru în întrecere călare… Apleacă-te ca să încalec…

Abd el-Mun im: Unu… doi… trei!

Domnul Ahmad Abd el-Gawad îi întâmpină pe musafiri cu multă căldură şi rămase cu ei toată dimineaţa. Apoi se aşează în capul mesei, la care luară loc Ibrahim Şawkat, Khalil Şawkat, Yasin şi Kamal. După ospăţ îi invită pe cei doi gineri în dormitor şi se întreţinu cu ei cordial, chiar dacă atitudinea lui solemnă, pe care o afişa întotdeauna în relaţiile sale cu familia, îi obliga pe cei doi la o politeţe exagerată. Nu putea să se poarte cu ei altfel, cu toate că Ibrahim Şawkat, soţul Khadigăi, era aproape de-o vârstă cu el.

În sfârşit, veni şi rândul copiilor; se apropiară în ordinea vârstei şi sărutară mâna bunicului: mai întâi Na’ima – fiica Aişei, apoi Ridwan – băiatul lui Yasin, după aceea AM el-Mun im – fiul Khadigăi şi în continuare Osman – primul băiat al Aişei, Ahmad – al doilea băiat al Khadigăi

24 Joc de copii, asemănător cu şotronul.

şi, ultimul, Muhammad – mezinul Aişei. Stăpânul le oferi tuturor ciocolată şi *malban*[25] şi încercă să împartă zâmbetele şi mângâierile astfel încât să nu-l nedreptăţească pe treunul dintre nepoţi. Cum în cameră nu se afla niciunul dintre copiii lui, îşi îngădui să fie mai puţin rezervat şi simulă că le strânge mâna cu căldură, ca „între bărbaţi”, îi pişcă uşor de obrajii îmbujoraţi şi îi sărută pe frunte, glumind cu fiecare şi mângâindu-i pe rând. Şi cu toate că Ridwan era favoritul lui, nu lăsă nicio clipă să se vadă acest lucru.

De câte ori se întâlnea cu unul dintre nepoţi, îl cerceta cu interes şi o curiozitate deosebită, străduindu-se să desluşească trăsături moştenite de la părinţi şi bunici la fiecare dintre aceste vlăstare gălăgioase, cărora părinţii nu le immflaseră respectul pentru el şi cu atât mai puţin teama faţă de el. Era fermecat de frumuseţea Na’unei, de părul şi graţia ei şi de ochii albaştri, în parte dobândite de la Aişa, în parte de la neamul Şawkat. Osman şi Muhammad promiteau să se facă la fel de frumoşi; luaseră de la tatăl Jor ochii mari, uşor bulbucaţi, cu privirea adâncă şi calmă. AM el-Mun im şi Ahmad, băieţii Khadigăi, aveau cu totul uite trăsături; este adevărat că împrumutaseră tenul familiei Şawkat, dar aveau ochii mici şi frumoşi moşteniţi ţie la mama şi de la bunica lor, iar năsucurile lor ameninţau de pe acum să ajungă din urmă nasul Khadigăi sau, mai exact, pe al bunicului lor. Privindu-l pe Ridwan, nu puteai să-ţi doreşti un copil mai frumos. Avea ochii negri, bine conturaţi – ochii frumoasei Haniyya –, pielea de fildeş a familiei Ififat şi nasul drept al lui Yasin; faţa micuţului îl fascina cu adevărat pe domnul Ahmad. Trecuse multă vreme de când copiii lui se agăţau de el, aşa cum făceau astăzi nepoţii, fără ca lor să le fie teamă şi fără ca el să simuleze severitatea. Cum a trecut timpul! Yasin, Khadiga, Fahmi, apoi Aişa şi Kamal! îşi aduce perfect aminte cum îi gâdila la subsuori şi îi purta pe umeri. Oare ei îşi mai amintesc? A fost aşa demult! Na’ima, în ciuda zâmbetului senin, pare sfioasă şi cuviincioasă. Ahmad, în

25 Tip de dulciuri egiptene, preparate în casă.

schimb, se încumetă să mai ceară ciocolată şi *malban*, în vreme ce Osman aşteaptă nerăbdător răspunsul, iar Muhammad se repede şi înşfacă ceasul de aur şi inelul cu olmaz din *tarbuş-ul* bunicului. Khalil Şawkat abia reuşi să i le smulgă, după multe insistenţe. În unele momente, stăpânul se simţea foarte încurcat; aproape că nu ştia cum să reacţioneze la gesturile neaşteptate ale nepoţilor, care îl asaltau din toate părţile.

Spre seară, stăpânul plecă la prăvălie, lăsându-i pe ceilalţi membri ai familiei adunaţi în salon, simţindu-se în sfârşit în largul lor. Salonul de la etajul de sus fusese mobilat cu canapelele şi rogojinile de la etajul de dedesubt, iar de tavan atârna un felinar mare. Devenise locul obişnuit unde se întâlneau, la vremea cafelei, toţi cei rămaşi în casa veche. Multă vreme domnise liniştea în el şi niciodată nu fusese ticsit ca acum. Când se pierdu şi dâra de colonie din urma stăpânului, atmosfera se însenină: izbucniră glasuri şi râsete, începu veselia. Salonul îşi redobândi ca prin farmec înfăţişarea de odinioară: Amina se aşează pe canapea, cu picioarele strânse sub ea şi cu vasele de cafea dinainte, Khadiga şi Aişa luară loc peanapeaua de vizavi, iar Yasin şi Kamal pe sofa, mai la o parte. După plecarea stăpânului, veniră la ei Ibrahim şi Khalil; primul se aşează la dreapta soacrei, al doilea la stânga ei.

— Allah să binecuvânteze mâinile care ne-au oferit astăzi cea mai savuroasă şi cea mai plăcută mâncare! i se adresă Ibrahim curtenitor soacrei sale. Apoi continuă, măsurându-i cu ochii lui uşor bulbucaţi şi indiferenţi pe cei din jur, ca şi când r fi rostit un discurs: Apetitivele calde! Aah, apetitivele calde! *Tawagin*-urile! Ce minune! *Tawagin*-urile sunt minunea acestei case! Pregătirea lor în cuptor în oalele de pământ înăbuşite! Ăsta-i secretul! Asta-i măiestria! O adevărată minune! mai arătaţi-mi alte *tawagin*-uri ca astea din care ne-am înfruptat astăzi!

Khadiga îi urmări cuvintele cu multă atenţie şi rămase pentru câteva clipe descumpănită, fără să-şi dea seama dacă se cuvine să sprijine elogiile soţului său sau să

protesteze pentru că se simţea nedreptăţită. Îi lăsă pe ceilalţi să-l aprobe, apoi nu se mai putu stăpâni şi se amestecă şi ea în vorbă, înţepată ca întotdeauna:

— E un lucru bine cunoscut şi nu cred că e cazul să-l mai întărească nimeni. Numai că eu aş vrea să-ţi reamintesc şi ţie că te-ai ghiftuit de nenumărate ori cu astfel de apetitive care n-au fost cu nimic mai prejos decât cele de astăzi!

Ai şa, Yasin şi Kamal zâmbiră cu subînţeles, în vreme ce Amina – stânjenită de observaţia Khadigăi – se străduia să găsească o formulă cu care să-i mulţumească şi lui Ibrahim şi să o împace şi pe fiica ei.

— *Hanem*[26] Khadiga are dreptate, interveni Khalil Şowkat. Nu trebuie să uiţi, frate, calităţile deosebite ale *tawagin*-urilor pregătite de ea; de altfel, rezultatele se văd pe noi toţi…

— Nici nu mi-a trecut prin cap să-i contest acest merit, râse Ibrahim, uitându-se când la soţia lui, când la soacră-sa, cu o figură încurcată prin care-şi cerea iertare. Eu nu vorbeam însă decât despre marea maestră. Apoi adăugă râzând: Oricum, nu lăudam meritele mamei mele, ci meritele mamei tale. Făcu o pauză, până se potoli râsul stârnit de vorbele sale, şi continuă discuţia, adresându-se soacrei: Să ne întoarcem la *tawagin-uri*. Dar n-am vrut să mă refer doar la ele… Pentru că, de fapt, nici celelalte mâncăruri n-au fost mai puţin savuroase… Cartofii umpluţi, mulukhiy*yal9 orezul* condimentat, cu ficăţei şi pipote, legumele umplute… Ca să nu mai vorbim de puii graşi… Apropo, cu ce-i hrăneşti, mamă-soacră?

— Cu *tawagin-uri* îi hrăneşte! răspunse Khadiga ironică.

— O să am de îndurat multe pentru că am recunoscut meritele altora, dar Allah este milostiv şi iertător… Acum ce-o fi o fi, dar se cuvine să ne rugăm ca să avem numai bucurii şi să le tot sărbătorim. Felicitări pentru

---

26 Formă a cuvîntului turcesc hanum („doamnă"), intrat în limbajul familiar egiptean în variantele hanim, hanum, hanem.

bacalaureat, şi K*am*[27]al! Şi aşteptăm cu nerăbdare licenţa!

Amina se îmbujoră de emoţie şi-i răspunse cu recunoştinţă în glas:

— Abd el-Mun im şi Ahmad să-ţi aducă numai bucurii!

Tot aşa şi Khalil – să aibă parte numai de bucurii de la Na'ima, Osman şi Muhammad! apoi adăugă, întorcându-se spre Yasin: Şi Yasin, de la Ridwan!

Kamal trăgea cu coada ochiului când la Ibrahim, când la Khalil cu un zâmbet statornic pe buze, pentru a-şi ascunde plictiseala acelei conversaţii stânjenitoare pentru el. Buna-cuviinţă îl obliga să participe sau cel puţin să asiste la ea. Ibrahim vorbeşte cu beatitudine despre mâncare, ca şi când ar fi tot la masă... Mâncare... mâncare... mâncare. De ce atâta veneraţie pentru mâncare? Bărbaţii aceştia ciudaţi nu se schimbă deloc, deşi anii continuă să curgă peste ei. Ibrahim este la fel ca în ziua în care l-am văzut prima oară, chiar dacă în curând va împlini cincizeci de îmi Doar sub ochi şi la colţurile gurii i s-au ivit nişte riduri fine, abia vizibile. Privirea sa calmă şi grea nu i-a sporit gravitatea, ci mai degrabă indiferenţa. Şi nu i-a albit niciun fir de păr – nici pe cap şi nici în mustaţa răsucită. E destul de robust, dar deloc puhav. Cei doi fraţi seamănă foarte bine, cu excepţia câtorva detalii nesemnificative, cum ar fi tunsoarea: Khalil are părul lung şi lins, iar Ibrahim este tuns scurt. Altfel, amândoi sunt zdraveni şi indiferenţi ca o statuie. Îmbrăcaseră costume de mătase albă, îşi scoseseră haina şi rămăseseră în cămaşă, lăsând să se vadă butonii strălucitori de aur. O înfăţişare distinsă! În decursul celor şapte ani, de când se uniseră cele două familii, i se ivise de mai multe ori prilejul să rămână cu unul sau cu celălalt, dar niciodată nu reuşise să încropească o discuţie mai de Doamne-ajută. Oricum, n-are niciun motiv să-i ponegrească! Dacă n-ar fi fost aşa cum sunt, nu s-ar fi potrivit atât de bine cu nurorile lui! Din fericire, dispreţul nu exclude afecţiunea. Se părea că

27 Legumă comună (Corchorus olitorius sau Olus judaicum), cultivată mai ales în Egipt, din care se prepară o supă groasă.

discuţia despre tawagin nu s*e* terminase; Khalil Şawkat tocmai se pregătea să adauge ceva.

— Fratele meu Ibrahim a avut perfectă dreptate… Să trăiască mâinile care au pregătit o astfel de masă demnă de toată lauda!

Amina se simţea măgulită, mai ales că nu avea în flatare zi parte de laude şi de multe ori suferise, tânjind tiliptă un cuvânt frumos pentru osteneala ei îndelungată în slujba casei şi a familiei. De multe ori şi-a dorit o vorbă bună din partea stăpânului, dar cum el era nespus de tfilrcit cu laudele, nu avusese parte de mulţumirea asta decât rareori – şi atunci doar în treacăt, fără multă insistenţă. Din pricina aceasta, laudele celor doi fraţi o înduioşaseră cu adevărat.

— Mă tem că exageraţi, şi Khalil, încercă ea să se apere, vădit stânjenită. Aveţi o mamă care mă întrece… Iar cine s-a obişnuit cu bucatele pregătite de dânsa nu-şi mai doreşte altceva…

În vreme ce Khalil continua să laude priceperea şi îndemânarea soacrei, ochii lui Ibrahim întâlniră privirea încremenită a Khadigăi, care părea gata de atac.

— Dar mai sunt şi unii care-s de altă părere, mamă-soacră… i se adresă el Aminei, zâmbind victorios.

Yasin pricepu primul la cine face aluzie şi chicoti. Amina zâmbi, stăpânindu-şi cu greu râsul şi lăsând capul în jos, ca şi cum ar fi privit în poală. Doar Khadiga rămase în continuare împietrită şi aşteptă până când se termină furtuna.

— Nu de la mâncare a început gâlceava noastră, aşa cum bine ştii, zise ea cu ostentaţie, ci de la dreptul meu de a fi stăpână în propria casă… Şi eu n-am nicio vină!

Îşi reamintiră cu toţii de neînţelegerile dintre Khadiga şi soacra ei, apărute în primul an de la căsătorie din pricina bucătăriei. Khadiga voise să aibă bucătărie separată, astfel încât să nu mai fie sub controlul soacrei şi la dispoziţia întregii familii. Cearta ameninţase să dezbine unitatea familiei Şawkat şi, în curând, ştirile rele au ajuns şi în Bay na el-Qasrein. Toţi au aflat, în afara domnului

Ahmad; n-avusese nimeni curajul să-i vorbească de aşa ceva, nici despre primul scandal, nici despre cele care au urmat. Khadiga şi-a dat seama din clipa când a izbucnit rivalitatea că trebuie să se bizuie numai pe forţele proprii. Soţul ei era aşa cum îl caracterizase – „un adormit" care nu se putea hotărî să fie nici alături de ea, nici împotriva ei. De fiecare dată când insista pe lângă el ca să-şi obţină un drept, îi răspundea mai mult în glumă: „Nu vreau să am dureri de cap, *sitt*..." N-o sprijinea, dar nici n-o ţinea în frâu. Aşa încât a intrat în luptă singură, ridicând capul împotriva bătrânei venerabile cu o îndrăzneală neaşteptată şi cu o îndărătnicie de neînduplecat. Soacra a fost destul de contrariată de impertinenţa fetei care îşi făcuse un rost în lume numai datorită ei şi astfel s-a încins vrajba. I-a reproşat, bineînţeles, că dacă n-ar fi fost ea, n-ar fi visat în vecii vecilor să se mărite cu un bărbat din neamul Şawkat. Khadiga şi-a mai stăpânit mânia, dar a rămas neclintită în hotărârea de a-şi dobândi ceea ce socotea a fi dreptul ei. În acelaşi timp, a evitat să facă uz de limba ei ascuţită; nu atât pentru recunoştinţa pe care i-o purta bătrânei cât de teama că aceasta s-ar putea plânge domnului Ahmad. A făcut tot ce i-a stat în putinţă ca s-o instige şi pe Aişn la nesupunere, dar sora ei s-a eschivat – nu din dragoste pentru soacră-sa, ci mai degrabă din dorinţa de a nu avea bătăi de cap, chiar dacă nu-i prea convenea nici ei tutela bătrânei asupra tuturor. Khadiga s-a năpustit cu ocările asupra Aişei, acuzând-o că e slabă şi trândavă. A continuat lupta cu o îndărătnicie sporită, fără nicio şovăială, până ce soacră-sa n-a mai fost în stare să-i ţină piept şi a consimţit să-i acorde „ţigăncii" de noră-sa dreptul de ti avea bucătărie proprie. Nu însă înainte de a se fi zborşit la fiul cel mare: „Treaba ta! Eşti un bleg! N-ai fost în stare s-o pui la punct, te-ai lins pe bot de mâncarea mea pentru totdeauna!". Khadiga şi-a văzut visul împlinit. Şi-a redobândit vasele de aramă din zestrea ei, iar Ibrahim i a Aranjat bucătăria aşa cum i-a cerut ea. A pierdut în Afihiinb afecţiunea cu care soacră-sa o înconjurase din Crimea când era în leagăn. Amina nu a suportat să le ştie

Awpirate şi a aşteptat până ce s-au mai liniştit apele, după care a intervenit pe lângă bătrână, reuşind să le domolească şi să le împace. Dar n-a fost decât o împăcare fragilă, dku *cur*ând după aceea a izbucnit iarăşi râca. Şi iarăşi a armat împăcarea, şi din nou cearta şi tot aşa… Fiecare arunca vina asupra celeilalte. Amina trebuia să cadă la mijloc descumpănită, iar Ibrahim rămânea un spectator Dlutru, ca şi când chestiunea nu l-ar fi privit şi pe el. Iar dacă uneori catadicsea să se amestece, se mulţumea să repete nişte sfaturi vagi, fără să-i pese prea mult nici de dojenile mamei, nici de învinuirile soţiei. Dacă n-ar fi fost

Amina cu afecţiunea şi delicateţea ei, bătrâna i s-ar fi plâns cu siguranţă domnului Ahmad. Aşa încât şi-a vărsat focul numai în discuţiile nesfârşite cu cei din familie şi cu vecinii, mărturisind că alegerea Khadigăi pentru fiul ei fusese cea mai mare greşeală pe care o săvârşise în viaţă şi că merită din plin să tragă ponoasele.

— Dar, dacă nu mă trădează memoria, tu nu ţi-ai cerut doar dreptul despre care vorbeşti, ci ai spus o mulţime de vrute şi nevrute… comentă Ibrahim vorbele Khadigăi, cu un zâmbet care ar fi trebuit să aibă darul de a o îmblânzi.

Însă Khadiga îşi înălţă capul acoperit cu o basma cafenie şi se burzului la soţul ei ca o furie:

— Şi de ce, mă rog, să te trădeze memoria? îl întrebă cu ironie. Ca şi când ai avea cine ştie ce gânduri şi preocupări care să te obosească într-atât încât să te trădeze memoria! Ce bine ar fi dacă toată lumea ar putea să fie aşa de liniştită cum eşti tu şi ar avea numai gândurile tale! Nu te-a trădat deloc memoria, şi Ibrahim! mai degrabă m-a trădat pe mine… De fapt, eu nu i-am negat priceperea şi îndemânarea mamei tale. N-a fost vorba de aşa ceva! Eu îmi cunosc – slavă lui Allah! – toate îndatoririle şi ştiu să mă achit de ele cât mai corect, dar mie nu mi-a plăcut să stau în casă ghemuită ca un arici şi să aştept să mi se aducă mâncarea ca la hotel. În plus, n-am suportat să dorm sau să mă distrez toată ziua – aşa

cum le place altora să facă – şi să aştept ca alţii să ducă în cârcă toate poverile casei…

Aişa pricepu imediat la cine face aluzie prin cuvântul „altora*, dar o lăsă să-şi ducă vorba până la capăt.

— Tu poţi să faci ce te taie capul, dar lasă lumea în pace! replică ea cu calm şi înţelegere. Acum ce te mai deranjează? Eşti stăpână, ţi-ai dobândit independenţa… Acum e rândul Egiptului! Trebăluieşti peste tot de cum se crapă de ziuă până la căderea nopţii: şi la bucătărie, şi la baie, şi pe terasă… Te ocupi în acelaşi timp şi de mobile, şi de găini, şi de copii… Biata Suwaydan, slujnica, nu mai îndrăzneşte să se apropie de uşa apartamentului vostru sau să ia în braţe vreun copil de-al tău… Doamne fereşte! Dar bu pricep de ce atâta trudă, când ar fi de-ajuns şi mai puţină!

Khadiga răspunse cu o mişcare a bărbiei, stăpânindu-şi un zâmbet ce dovedea că găsise în cuvintele Aişei motive de oulţumire.

I-Uuii oameni au fost creaţi ca să fie stăpâni, alţii ca să fie sclavi… se amestecă şi Yasin în vorbă.

— «*Hanem* Khadiga este o gospodină model, numai că-şi cam neglijează dreptul la odihnă, interveni Khalil Şawkat, zâmbind astfel încât să i se vadă incisivii încălecaţi.

— La fel zic şi eu! aprobă Ibrahim Şawkat vorbele tatălui său. I-am spus asta de mai multe ori, dar m-am lăsat păgubaş, ca să nu mai am dureri de cap.

Kiimal se uită la mamă-sa, care tocmai umplea pentru două oară ceaşca lui Khalil. Îi veni în minte chipul tatălui său, asociat cu amintirile samavolniciei lui, şi i se ivi nu zâmbet pe buze.

— Parcă ţi-ar fi teamă de ea! zise el, uitându-se nedumerit la Ibrahim.

— Eu evit necazurile cât timp pot să găsesc o cale de scăpare, spre deosebire de sora ta, care caută cu tot dinadinsul necazurile, chiar dacă le-ar putea ocoli! răspunse bărbatul, clătinând din cap.

— Auziţi judecată! izbucni Khadiga, Tu eviţi să stai

Uetiz ori de câte ori găseşti o cale ca să dormi! continuă apoi provocatoare.

— Khadiga! strigă mamă-sa, mustrând-o din ochi.

— Toată ziua avem zâzanii de-astea! zise Ibrahim, hitând-o uşor pe soacră-sa pe umăr. Bine că ai şi dumneata prilejul să asişti la ele…

Yasin se mişcă intenţionat, pentru a atrage atenţia asupra sa, şi privi când la Khadiga – robustă şi planturoasă –, când la Aişa – slăbănoagă şi firavă – şi conchise, ea şi când ar fi vrut să protesteze:

— Spuneaţi că biata Khadiga ar trudi fără încetare din zori şi până în noapte. N-aş zice că se vede. Mai degrabă aş crede că ea se distrează şi că Aişa asudă!

— Şi cine-ar putea să fie cel mai invidios, dacă-i vorba de invidie? întrebă Khadiga, desfăcându-şi larg degetele în faţa lui.

Vorbele astea nu erau deloc pe placul Aişei. În ochii ei albaştri şi senini se ivi o undă de protest. Ignorând ţinta observaţiei lui Yasin, se porni să-şi apere fragilitatea, cu invidie în glas:

— Nu mai e la modă să fii gras! Când o văzu pe Khadiga întorcându-se mirată spre ea, continuă: Sau, cel puţin, sunt în pas cu moda şi cei subţiri…

— E la modă să fii subţire pentru cine nu se poate îngrăşa! îi răspunse Khadiga cu ironie.

Inima lui Kamal tresări, căci în minte i se ivi o altă siluetă mlădioasă. Imaginea începu să-i danseze în faţa ochilor cuprinsă de beţia unei muzici astrale, iar el pluti pe aripile visului uitând de sine, de locul în care se afla şi de cei din jur. Nu-şi dădu seama cât timp rătăci astfel, dar se trezi umbrit de un nor de amărăciune, ivit pe neaşteptate ca o trenă a visului, torcându-se din firul lui, invadându-l uşor ca o pânză de păianjen. Respiră adânc, plimbându-şi privirea visătoare peste feţele îndrăgite de demult, care păreau să se mândrească într-un fel sau altul cu frumuseţea lor. Îşi opri privirea asupra chipului alb al Aişei, învăluit de părul blond. Când îşi aduse aminte că numai în urmă cu câţiva ani simţea o plăcere teribilă să

atingă cu buzele lui locul de unde sorbiseră buzele ei, îl cuprinse o sfială amestecată cu ciudă şi-şi dădu seama că orice alt tip de frumuseţe, în afara adoratei lui, nu face decât să-i stârnească dezaprobarea, chiar dacă se bucurase cândva de simpatia şi dragostealui k

— Nu-mi place să văd niciun bărbat slab, darămite o femeie, reluă Khadiga firul discuţiei. Uitaţi-vă la Kamal! Ce bine-ar face dacă şi-ar da osteneala să sporească şi el puţin în greutate! Să nu-ţi închipui, băiete, că învăţătura tito totul pe lume!

Kamal ascultă zâmbind flegmatic, în vreme ce-i măsura taipul, preschimbat într-un morman de carne şi grăsime, ţ) într-atât de rotunjită, că nu i se mai vedeau nici ei dar defectele. Era puţin surprins de beţia şi fericirea Vifloriei care o cuprinsese, dar nu mai avea niciun chef Ai tomenteze observaţia ei.

— Înseamnă că-ţi plac eu… o provocă Yasin cu ironie. Acum să nu te împotriveşti!

Îşi îndoise piciorul drept sub el, iar pe cel stâng îl întinsese pe podea. Din cauza căldurii, îşi desfăcuse *gfulbab*-ul la gât şi prin deschizătura largă a flanelei i se vădea părul negru şi des de pe piept.

— Tu ai întrecut măsura cu două boabe de muştar… îi răspunse ea, ţintuindu-l cu o privire pătrunzătoare. Şi P* urmă, ţie ţi s-a urcat grăsimea la creier şi asta-i deja live va…

— Spune-mi şi mie cum poţi să rezişti între soţia asta a Ui – în halul în care o văd – şi biata mamă-ta? îl întrebă Vâsin pe Ibrahim Şawkat cu compătimire şi simpatie, iJfepânindu-se să nu pufnească în râs.

fibrahim aprinse o ţigară, trase un fum şi-l scoase în volute pe nas, ţuguindu-şi buzele, participând astfel la vicierea aerului din salon împreună cu fratele său, care ou-şi scotea pipa din gură decât atunci când vorbea.

— Mi-astup urechile, ce să fac? răspunse Khalil impa-Albil. Aşa m-a învăţat viaţa!

— Viaţa n-are niciun amestec în asta! i se adresă fefiadiga lui Yasin cu o voce tăioasă, care trăda mânia. N-

are Absolut niciun amestec! Toată explicaţia este că Domnul ha dăruit cu o fire insensibilă, semănând cu îngheţata vândută de *amm*[28] Badr et-Turki. Poate să se clatine şi minaretul moscheii El-Husein şi el nu mişcă un deget!

Amina îi aruncă o privire dojenitoare, care o făcu să zâmbească şi să lase capul în pământ.

— Asta-i firea neamului Şawkat! răspunse Khalil, fălindu-se fără ostentaţie. Fire de sultani, ce să-i faci?

— Din păcate, şi Khalil, mamă-ta nu are firea asta de sultani! zise Khadiga cu tâlc, în vremea ce râdea pentru a atenua efectul dur al vorbelor ei.

— Soacra ta n-are pereche printre femei, să ştii! o întrerupse Amina, pierzându-şi răbdarea. Este o adevărată doamnă, în adevăratul sens al cuvântului.

Ibrahim îşi întoarse capul încet, uitându-se de sus la soţia lui, cu licăriri mucalite în ochii bulbucaţi.

— O spune cineva din familia ei! observă el, oftând triumfător. Allah să fie generos cu dumneata, mamă-soacră! apoi adăugă, adresându-se tuturor: Aşa e! Mama e o doamnă şi, în plus, are o vârstă care cere cruţare şi îngăduinţă… Dar soţia mea nu ştie ce-i aceea îngăduinţă…

— Eu nu mă înfurii fără motiv! izbucni Khadiga, încercând să se apere. Nu-mi stă în fire să mă oţărăsc. Uite-i, sunt de faţă… întreabă-i, dacă vrei…

Se lăsă tăcerea. Descumpăniţi, cei din familia ei nu ştiură ce să răspundă. Kamal însă nu se mai putu stăpâni şi scăpă un chiot, atrăgând toate privirile spre el.

— *Abia*[29] Khadiga este cea mai îndârjită blajină pe care am cunoscut-o, zise el.

— Sau cea mai blajină îndârjită! comentă Yasin, prinzând curaj. Allah ştie cum este mai potrivit!

Khadiga aşteptă până ce se potoli râsul, pe urmă făcu semn spre Kamal, clătinând din cap mustrător, şi zise:

---

28 Cuvînt însemnînd „unchi din partea tatălui", utilizat în Egipt ca formă de adresare a bărbaţilor în vîrstă.

29 Termen cu care copiii se adresează surorilor mai mari şi altor femei din familie.

— M-a trădat tocmai acela pe care l-am purtat mai mult în braţe. Mai mult chiar decât pe Ahmad şi pe Abd el-Mun im!

— Dar nu cred că am spus un secret... răspunse Kamal, ca şi când ar fi vrut să se disculpe. e

Amina îşi schimbă atitudinea, luând de data aceasta apărarea Khadigăi, aflată într-o situaţie care nu era de invidiat.

— Cei desăvârşiţi sunt sublimi! zise ea, zâmbind.

— Aşa este! încuviinţă Ibrahim cu abilitate. De fapt, tiţia mea are multe calităţi. Blestemata asta de furie Otre-l cuprinde pe om! După părerea mea, nu merită să t» mânii pentru nimic pe lumea asta.

— Fiecare cum i-a fost norocul! zise Khadiga râzând. De-aia trec zilele şi tu nici vorbă să-mbătrâneşti!

— Domnul să-i ocrotească tinereţea! interveni Amina – pentru prima oară indignată. Şi lui, şi celorlalţi!

— Tinereţea?! zise Ibrahim, râzând mirat şi bucuros totodată de urarea soacrei.

— Patruzeci şi nouă de ani nu înseamnă nimic în familia Şâiwkat! adăugă Khalil cu emfază.

— Nu vorbi aşa, şi Ibrahim. Şi hai să terminăm cu fandoselile astea! încercă Amina să pună capăt discuţiei.

Khadiga zâmbi, căci ştia prea bine temerile Aminei. În pasa cea veche nu se obişnuia să se laude sănătatea în fura mare, din teama de deochi. Probabil că nici Khadiga n-fir fi îndrăznit să vorbească în gura mare despre sănătatea soţului, dacă n-ar fi trăit ultimii şase ani în mijlocul fkmiliei Şawkat, unde nimeni nu credea în deochi şi unde au discuta, fără nicio teamă de *djinn*-i[30], despre boli şi despre moarte – lucruri care nu erau îngăduite în casa cei veche nici măcar în gând. În plus, legăturile dintre cei doi soţi erau cu mult mai puternice decât păreau la prima vedere. Nu le ameninţa nicio vorbă şi nicio gâlceavă

30 Conform concepţiei musulmane şi credinţelor populare, djinn-ii ar fi nişte fiinţe invizibile, înzestrate cu inteligenţă, care intervin în viaţa oamenilor pentru a le provoca necazuri sau pentru a-i ajuta.

din lume. Soţii se potriveau de minune şi fiecare simţea înndtncul inimii că are nevoie de celălalt, cu toate defectele «ele. Odată, când s-a îmbolnăvit Ibrahim, s-a ivit prilejul ca soţia să-i arate toată dragostea şi devotamentul. Este adevărat că se ciorovăiau tot timpul şi principalul vinovat de această situaţie nu era decât Khadiga. În ciuda diplomaţiei cu care o trata soţul, ea găsea în fiecare zi motiv de reproşuri: o dată că a dormit prea mult, altă dată că stă toată ziua în casă fără să mişte un deget, altă dată că pălăvrăgeşte la nesfârşit sau că nu-i pasă de scandalurile ei cu soacră-sa şi tot aşa. Zile în şir – aşa cum spusese Aişa – nu făcea decât să-l înţepe cu vorba. Dar în pofida acestui lucru sau – cine ştie? – tocmai datorită lui, căci ciondăneala are efectul ardeiului care stârneşte apetitul, sentimentele ei au rămas statornice, netulburate, asemeni curenţilor din adâncul oceanului, al căror curs nu-l pot schimba clocotul şi furtunile de la suprafaţă. În plus, bărbatul nu putea să nu-i aprecieze grija deosebită pentru casă: toate camerele lună, mâncare delicioasă, veşminte dichisite, copii îngrijiţi... „Ştii că eşti o adevărată comoară, ţigăncuşo?”, i-a zis el într-o zi, în glumă, în ciuda părerii mamei sale, care nu se sfia să trâmbiţeze dispreţul ei pentru osteneala nurorii. „Ăsta-i motiv de laudă pentru servitoare, nu pentru cucoane!”, a apostrofat-o ea pe Khadiga în timpul unei altercaţii... „Voi nu ştiţi decât să mâncaţi şi să beţi! i-a replicat Khadiga. Dar să ştii că adevăratul stăpân al casei este cel care are grijă de ea! a „Ţi-au băgat vorbele astea în cap la voi acasă, ca să te convingă pe tine că nu eşti bună decât pentru a-i sluji!”, a continuat bătrâna cu năduf. „Ştiu de ce eşti furioasă pe mine! s-a zborşit Khadiga. Ştiu! Pentru că nu mai ai niciun cuvânt în casa asta! De-aia\u „Allah mi-e martor! Domnul Ahmad Abd el-Gawad e un om tare bun, dar habar n-are ce diavoliţă a zămislit... a urlat bătrâna. Merit să fiu lovită cu papucii pentru alegerea făcută!” „Meriţi să fii lovită cu papucii... a bombănit Khadiga, astfel încât să n-o audă. Nu te contrazic!”

— Ce fericită eşti tu, Aişa! zise Yasin uitându-se la

sora mai mică şi zâmbind maliţios. Tu te-ai bine cu toate partidele!

Khadiga pricepu unde vrea să bată şi i-o reteză scurt, ridicând din umeri, ca şi când ar fi vrut să pară indiferentă:

— Intrigantule! Nu ştii decât să bagi zâzanie între surori!

— Eu? Allah mi-e martor, căci numai el îmi cunoaşte intenţiile bune…

— Niciodată n-ai avut intenţii bune! replică tăios Khadiga, clătinându-şi ameninţător capul.

— Noi trăim în pace şi ne călăuzim după deviza „ IVăieşte şi lasă-i şi pe alţii să trăiască!”, se amestecă Khalil Şawkat, comentând observaţia lui Yasin.

— Casa lui şi Khalil este plină de veselie, continuă Khadiga cu aceeaşi ironie maliţioasă şi rânji, astfel încât i te văzură toţi dinţii lucioşi şi mărunţi. Mângâie tot timpul coardele lăutei, iar *hanem* îl ascultă sau discută din balcon cu vecinele, în vreme ce n-a’ima, Osman şi Muhammad se joacă trântind scaunele şi bătându-se cu pernele. Câteodată mai scapă şi Abd el-Mun im şi Ahmad de sub controlul meu şi dau buzna în apartamentul mătuşii; atunci să vezi dezastru!

— Doar atât vezi tu în casa noastră fericită? o întrebă Aişa, zâmbind.

— Câteodată mai cânţi şi tu, iar Na’ima dansează! adaugă Khadiga pe acelaşi ton.

— Mie mi-e îndeajuns că vecinele şi soacră-mea mă iubesc… îi răspunse Aişa, fillindu-se.

— Eu nu mă încumet să-mi deschid inima faţă de femeile acelea guralive… Cât despre soacră-mea, toată lumea ştie ea-i plac numai linguşitorii şi cei care-i cad în genunchi…

— Trebuie să ne avem bine cu toată lumea… Oameni nântem, doar! Toate vecinele se tem de tine. Mi-au zis de Xnai multe ori că nu le saluţi şi că te ţii mare… Apoi adăugă veselă către mamă-sa: Şi-acum are obiceiul să le pună oamenilor porecle… Pe urmă trăncăneşte toată ziua şi face glume pe seama lor în casă. Fireşte că Abd el-Mun

im şi Ahmad le ţin minte, le repetă cu copiii pe stradă şi uite-aşa se răspândesc vorbele…

Amina râse în barbă. La fel şi Khadiga, dar încercară cu toţii să se ascundă după deget.

— Cu alte cuvinte, suntem un taraf în toată legea – cu lăutar, cu cântăreaţă şi dansatoare… interveni Khalil, încercând să tempereze discuţia. Ne mai lipsesc nişte voci bărbăteşti, dar eu îmi leg speranţele de băieţii mei… Chestiunea e doar de timp!

— Nepoata dumitale, Na'ima, e o dansatoare foarte pricepută, într-adevăr, i se adresă Ibrahim Şawkat soacrăsii.

— Am văzut-o. E tare nostimă! aprobă Amina, râzând până ce i se îmbujoră faţa palidă.

— Dar ce frumuşică e! exclamă şi Khadiga cu entuziasm şi cu obişnuita ei afecţiune pentru cei din familie. Parcă ar fi o poză de reclamă!

— Ar fi taman nimerită de mireasă pentru Ridwan! conchise Yasin.

— Dar ea este primul nostru copil! observă Aişa râzând. Nu pot să uit şi nici să mă prefac că nu ştiu… Ea este mai mare decât toţi ceilalţi…

— Nu pricep de ce pune lumea condiţia ca mireasa să fie mai mică decât ginerele… zise Yasin cu nedumerire şi indiferenţă.

— N-o să fie cazul să aştepte Na'ima prea mult după mirele potrivit… îi răspunse Amina, văzând că nu se oferă altcineva s-o facă.

— Doamne, ce frumoasă e! exclamă Khadiga din nou. N-am mai văzut un copil aşa frumos!

— Dar mamă-sa cum a fost? Pe mamă-sa n-ai văzut-o? întrebă Aişa râzând.

— Na'ima e mai frumoasă decât tine, orice-ai zice… îi răspunse Khadiga, încruntându-se pentru a da vorbelor ei mai multă gravitate. Apoi adăugă, cu obişnuita-i ironie: Iar eu sunt mai frumoasă decât voi două la un loc…

Ei vorbesc despre frumuseţe! se gândea Kamal. Ce ştiu ei despre adevărata frumuseţe? Se topesc după culori:

albul fildeşului, aurul bănuţilor. Întrebaţi-mă pe mine ce-i adevărata frumuseţe! N-o să vă vorbesc despre culoarea boabei de cafea, nici despre ochii negri ca lemnul de tec, nici despre talia mlădioasă ca trestia! Nimic din toate stea! Sigur că toate ţin de frumuseţe, dar sunt numai Unii, forme şi culori, toate văzute numai cu ochiul! Frumuseţea este cutremurul care-ţi răneşte inima, este viaţa aâre-ţi înfloreşte în suflet, este extazul în care pluteşti, simţind că poţi atinge cerul! vorbiţi-mi despre asta, dacă puteţi…

— Cum să caute femeile din Es-Sukkariyya prietenia <hadigăi? S-ar putea să aibă calităţi – aşa cum spunea srrţul ei, nu zic ba. Dar lumea mai caută şi o faţă fermedkoare, o limbă dulce… o sâcâi din nou Yasin când văzu că discuţia riscă să se îndepărteze de la subiect.

Khadiga se întoarse spre el şi-i aruncă o privire care pătrcă-l ameninţa: „Nu vrei deloc să fiu îndurătoare cu tine

— Doamne fereşte! N-am ştiut că dau de altă soacră aici! protestă ea, oftând adânc. Apoi reveni la celălalt subiect, Hsindu-l pe Yasin în pace, şi trecu la un ton serios: Eu niun timp de pierdut cu vizitele! Casa şi copiii îmi răpesc lot timpul, mai ales că soţului meu nu-i pasă nici de casă, niti de copii!

— Nu ţi-e teamă de Allah să vorbeşti aşa? protestă Ibrahim Şawkat, apărându-se. Lucrurile stau în realitate altfel: cine are o soţie ca a mea trebuie să stea din când te când în apărare. Trebuie să apere mobila care plesneşte de Stăta lustruit, să-i apere pe bieţii copii, cărora le pune hl cârcă mai mult decât pot duce… Ultima noutate: nu ştiaţi că l-a trimis pe Abd el-Mun im la kutt*ab, cu* toate că h» a împlinit nici cinci ani, sărmanul!

— Dacă ar fi să mă iau după tine, ar trebui să-l ţin Masă până la majorat. Voi parcă aţi fi certaţi cu ştiinţa. No, dragul meu! Copiii mei vor creşte şi vor învăţa ca Unchiul lor… Eu însămi repet lecţiile cu Abd el-Mun im!

— Repeţi lecţiile cu el? întrebă Yasin stupefiat.

— De ce nu? Aşa cum făcea şi mama cu Kamal. În fiecare seară îl pun să-mi repete ce-a învăţat la *kuttab*… Apoi continuă râzând: Şi în felul ăsta îmi mai aduc şi eu

aminte să scriu şi să citesc, altfel mă tem că o să uit cu trecerea timpului…

Amina se îmbujoră din nou, de sfială şi de bucurie. Se uită la Kamal, invitându-l parcă să-şi amintească de nopţile de demult. Zâmbi măgulită. Khadiga să-şi crească copiii, aşa cum au crescut unchii lor. Să-i semene lui Kamal, care are drumul deschis către şcoala superioară, să-i semene lui… Oof! Simte că nu e în stare să se stăpânească. Dacă trăia, azi ar fi judecător… sau pe cale de a deveni. Ţi-a vorbit de-atâtea ori despre speranţele lui! Erau de fapt şi speranţele tale… şi unde sunt toate astea acum? De ce n-a trăit? Chiar dacă ar fi rămas un om de rând!

— Nu suntem nici noi chiar aşa cum vrea să zică soră-ta, i se adresă Ibrahim Şawkat lui Kamal, încercând să se apere. Eu mi-am dat examenul de primară în 1895, iar Khalil şi l-a dat în 1911. Primară, pe vremea noastră, era tticru mare… Nu era ca azi, când nu se mai mulţumeşte aproape nimeni cu ea… Noi n-am mai continuat şcoala, fiindcă n-am vrut să devenim slujbaşi sau, mai bine zis, n-am avut nevoie de o slujbă…

Kamal se stăpâni cu greu să nu zâmbească la vorbele lui Ibrahim. Ce caraghios! „Mi-am dat examenul de primară…” Apoi îngână cu amabilitate:

— Desigur…

Ce valoare să aibă învăţătura pentru doi tauri fericiţi? Am învăţat, oricum, din experienţa alături de ei că pot să iubesc – într-un fel sau altul – şi pe cineva demn de dispreţ sau să doresc binele unei fiinţe, chiar dacă principiile ei de viaţă îmi stârnesc aversiunea. Instinctiv, însă, urăsc din adâncul sufletului siguranţa asta de animal ghiftuit, sentiment ce mi-a devenit cu atât malclar odată ce inima mi-a fost atinsă de adierea paradiziacă…

— Trăiască vechea primară! izbucni Yasin cu un entuziasm caraghios.

— În orice caz, noi suntem partidul majorităţii!

Yasin se simţi puţin deranjat când Khalil se introduse – şi, implicit, îl introdusese şi pe fratele său – în partidul primarei, deoarece ştia că nu reuşiseră s-o ducă până la

capăt nici pe aceasta, dar se stăpâni.

— Abd el-Mun im şi Ahmad vor învăţa până la obţinerea diplomei superioare, zise Khadiga. Ei vor deschide o etapă nouă în istoria familiei Şawkat! Fiţi atenţi la numele astea: Abd el-Mun im Ibrahim Şawkat şi Ahmad Ibrahim Şawkat. Nu vi se pare că au ceva din rezonanţa numelui Saad Zaghlul?

— Ooo, da de unde atâta ambiţie? o întrebă Ibrahim râzând.

— De ce nu? Ce, Saad-paşa n-a fost „vecin” 1 la Al-Aşari şi pe urmă a ajuns prim-ministru? Un singur cuvânt al lui face lumea să se ridice sau să se aşeze! Păi asta e ceva, nu?

— Nu te-ai mulţumi dacă ar ajunge ca Adli şi Sarwat[3132]? o întrebă Yasin cu ironie.

— Trădătorii?! exclamă ea, ca şi când s-ar fi rugat la Allah s-o apere de aşa ceva. N-o să ajungă ai mei ca ăştia! Zi şi noapte strigă lumea în gura mare, cerând îndepărtarea lor…

Ibrahim scoase batista din buzunar şi-şi şterse faţa congestionată, care asudase din pricina apei cu gheaţă şi a cafelei fierbinţi.

— Dacă asprimea mamelor ar putea influenţa viitorul copiilor, aşa încât să ajungă oameni de vază, ai putea prevedea de pe-acum că-i aşteaptă o mare glorie pe copiii tăi! zise el în vreme ce-şi tampona de zor faţa cu batista.

— Ai vrea să-i las de capul lor?

— Nu-mi amintesc că mama să-l fi ocărit pe vreunul din noi şi cu atât mai puţin să-l fi bătut, se amestecă şi Aişa în discuţie. Tu ţi-aminteşti aşa ceva, Khadiga?

— Mama n-a trebuit să recurgă la violenţă, fiindcă

---

31 Poreclă dată studenţilor care frecventau cursurile universităţii religioase Al-Aşari din Cairo.

32 Adli Yakan (1864-1933), om politic egiptean, prim-ministru în perioadele 1921-1922, 1926-1927 şi 1929, ministru de externe, ministru de interne şi purtător de cuvînt al Senatului, şi Abdel Khaliq Sarwat (1873-1928), prim-ministru al Egiptului în 1922 şi 1927-1928, ambii acuzaţi de trădare.

exista şi tata! răspunse Khadiga înţepată. Era de-ajuns să pomenească numele lui şi nu mai mişca unul. Pe când la mine şi la tine lucrurile stau cu totul altfel: nu există tată decât cu numele! (La ultima remarcă se sili să zâmbească.) în situaţia asta, ce pot face? Dacă tatăl este mamă, trebuie ca mama să fie tată!

— Sunt convins că ai reuşit de minune să joci rolul tatălui! izbucni Yasin, jubilând. Eşti într-adevăr un tată straşnic! Mi-am dat seama de lucrul ăsta de mai mult timp, dar am aşteptat s-o recunoşti singură!

— Îţi mulţumesc, duduie Bamba Kişr[33]! îi răspunse ea, simulând o satisfacţie deplină.

Aişa şi Khadiga sunt două fiinţe total diferite, se gândi Kamal. Priveşte-le cu atenţie! Cu care dintre ele ai vrea să semene zeiţa ta? Allah să mă ierte! Zeiţa mea nu are asemănare! Nu mi-o pot imagina în niciun caz în chip de gospodină! Nici vorbă de aşa ceva! O zeiţă în haine de casă, alintând copiii sau ocupându-se de bucătărie! Oribil! Ea trebuie să se distreze, să n-aibă nicio grijă, să se plimbe mândră, îmbrăcată în straie alese, într-un parc luxuriant sau cu automobilul, să meargă la spectacol! Ea este un înger, venit în această lume într-o vizită neaşteptată! Ea este o făptură unică şi doar inima mea o cunoaşte! Ea nu este legată de aceste femei decât printr-un nume generic, atribuit de cei care nu-i pot cunoaşte adevăratul nume! Numai aceştia ar putea să asemuiască frumuseţea ei cu frumuseţea Aişei sau a altor femei... îmi voi consacra viaţa cunoaşterii zeiţei mele! Nu cred că dincolo de aceasta ar mai putea exista sete de cunoaştere!

— Ce-o mai fi făcând Maryam? întrebă Aişa pe neaşteptate, aducând astfel vorba despre vechea ei prietenă.

Rostirea acestui nume stârni reacţii ciudate în sufletele celorprezenţi. Amina făcu feţe-feţe, ascunzându-şi cu greu Sllnia. Yasin se apucă să-şi cerceteze unghiile, prefăcându-se că n-a auzit întrebarea. Toate amintirile de odinioară năvfeliră în sufletul lui Kamal, răscolindu-l.

33 Pseudonimul actriţei egiptene Nadia El Guindy (n.r.).

— Ce-ai vrea să afli? o întrebă Khadiga cu indiferenţă. A divorţat şi s-a întors acasă…

Aişa îşi dădu prea târziu seama că făcuse o gafă aducând vorba despre vecina lor în prezenţa mamei, şi asta pentru că atunci, demult, Amina rămăsese cu impresia că Maryam *şi* mama ei n-au împărtăşit durerea profundă provocată de moartea lui Fahmi; ba poate chiar se bucuraseră de nenorocirea lor, socotind-o drept pedeapsă pentru refuzul ătâpânului de a consimţi la logodna lui Fahmi cu Maryam. Fusese de-ajuns ca această bănuială să fie exprimată de lihadiga pentru ca Amina să o repete întruna fără chibzuinţă. Treptat, sentimentele pentru vecina lor s-au Schimbat, intervenind mai întâi înstrăinarea şi apoi ruptura.

— Nu ştiu de ce m-am pomenit întrebând de ea! bombăni Aişa încurcată, scuzându-se pentru pozna făcută.

— Nu trebuie să-ţi mai aduci aminte de ea! zise mamă-sa vădit tulburată.

Aişa fusese singura care se îndoise de vinovăţia prietenei ăî Je, susţinând că discuţiile despre logodnă nu putuseră Ajunge la casa lui Maryam şi, prin urmare, nici ea şi nici mama ei nu aveau vreun motiv să se bucure de nenorocirea lor. Amina susţinuse că nu e cu putinţă ca o chestiune atât de importantă să nu ajungă la urechile celor interesaţi. Tâisă Aişa nu dorea să fie acuzată de părtinire, aşa încât ţi-b mai insistat.

— Numai Allah ştie adevărul, mamă! încercă ea să numueze efectul nepotrivit al discuţiei. Poate că am bănuit-o *un* nedrept…

Contrar aşteptărilor Aişei, nemulţumirea Aminei spori, preschimbându-se în mânie, ceea ce i se păru cu totul neobişnuit, Amina fiind un model de îngăduinţă şi cumpătare.

— Să nu mai aduci niciodată vorba despre Maryam! zise mama cu glasul tremurat. Ai înţeles, Aişa?

— Să nu ne mai aducem aminte de Maryam şi de purtarea ei! interveni Khadiga în sprijinul Aminei.

Aişa zâmbi încurcată, fără să mai scoată o vorbă.

Yasin îşi văzu mai departe de unghii, până ce se potoli furtuna, incursyat de intervenţia Aişei, fusese pe punctul să se amestece şi el în discuţie, dar mânia din vocea tremurată a Aminei l-a avertizat la timp de primejdia ce-l pândea. Kamal urmărise discuţia atent, fără să reacţioneze în niciun fel. Dragostea îl ajutase să înveţe cum să-şi ascundă adevăratele sentimente. Dacă era nevoie, putea să afişeze o figură veselă tocmai atunci când suferea mai mult. Îşi aduse aminte de povestea de demult despre pretinsa bucurie maliţioasă a familiei lui Maryam, cu toate că el nu luase nicio clipă acuzaţia în serios. Îi veni, de asemenea, în minte mesajul secret pe care i-l încredinţase Fahmi pentru a-l transmite lui Maryam, cât şi răspunsul cu care se întorsese la el. Păzise taina aceea cu sfinţenie, respectând promisiunea făcută şi dorinţa fratelui său. Se miră cum de n-a fost în stare să pătrundă sensul mesajului decât acum, de curând, când sufletul lui cunoscuse sentimente asemănătoare cu cele încercate de Fahmi. Fusese ca o piatră gravată cu simboluri, al căror tâlc n-a fost în stare să-l descifreze decât dragostea. Observase şi el mânia mamei. Cum ar fi putut să-i scape? Era un lucru nou în casa din Bayna el-Qasreyn. După nenorocirea care-i lovise, mama se schimbase mult. Înainte nu i se întâmpla să se mânie sau, dacă se întâmpla, nu lăsa să se vadă. Să se mai întrebe despre pricina mâniei? O ştie foarte bine! E inima rănită a mamei care şi-a pierdut fiuţi Dar ce se întâmplă cu Aişa şi cu Khadiga? Nu suportă nici măcar să-şi închipuie că Aişa ar putea să-şi amintească de fratele pierdut cu indiferenţă! E o femeie mult prea generoasă şi delicată. Se pare, mai degrabă, că vrea s-o apere pe Maryam. Şi are şi motive s-o facă! Khadiga, în schimb, nu vrea să ştie nimic altceva în afara casei. Ea nu este decât mamă şi gospodină! N-are nevoie nici de Maryam, aici de nimeni altcineva! N-a mai păstrat din trecut decât dragostea statornică pentru familie şi mai ales pentru msm» ei! în rest, n-o interesează nimic pe lume! Ce duda ţi sunt cu toţii!

— Iar tu, şi Yasin, până când o să mai stai aşa

becher? înirabă Ibrahim Şawkat, cu intenţia vădită de a limpezi atmosfera.

— Ce să fac, dacă mi s-a dus tinereţea? îi răspunse Yasin glumind.

— Eram cam la vârsta ta când m-am însurat, se amestecă în vorbă şi Khalil Şawkat, care nu pricepu gluma lui Yasin. Ai douăzeci şi opt de ani, nu-i aşa?

— Nu te mai însori şi tu odată, ca să nu mai aibă lumea motiv să vorbească despre burlăcia ta? interveni Khadiga îmbufnată, dându-şi seama că pomenirea vârstei J oi Yasin trădează indirect şi vârsta ei.

— Anii ăştia m-au făcut să uit de mine! răspunse Yasin, nv intenţia de a intra în graţiile Aminei.

Khadiha tresări, apoi se uită la el încruntându-se, ca şi când ar fi vrut să-i zică: „M-ai învins, diavol ce eşti! a.

— Cât eşti de şiret! exclamă ea după un oftat adânc. Ar fi mai cinstit dacă ai recunoaşte că te-ai obişnuit şi-ţi place să stai aşa.

— Yasin e un băiat socotit! Şi omul socotit nu fuge de însurătoare, decât dacă împrejurările îl silesc la asta! zise Amina îndatorată. E vremea să te gândeşti să-ţi duci datoria până la capăt…

Se gândise şi el mereu să-şi ducă datoria până la capăt. Nu numai pentru că ar fi vrut să-şi încerce din nou norocul, din şi pentru a scăpa de ruşinea şi umilinţa pe care nu le mii putea îndura din ziua aceea, când domnul Ahmad acceptase divorţul de Zeinab. N-o făcuse decât de hatârul lui Muhammad Iffat – tatăl ei. Pe urmă a venit moartea lui Fahmi, obligându-l să renunţe la gândul căsătoriei pentru mult timp… Apoi s-a obişnuit liber.

— Trebuie să fac şi treaba asta de care nu există scăpare… îi răspunse el Aminei cu convingere. Dar fiecare lucru la sorocul lui…

Discuţia a fost întreruptă pe neaşteptate de ţipetele de pe scară, ce se amestecau cu tropotul paşilor. Toate privirile se îndreptară mirate spre uşă. După o clipă, se ivi în prag *umm* Hanafi, gâfâind:

— Copiii, stăpână! strigă ea. *Şi* Abd el-Mun im se

încaieră cu şi Ridwan… Am încercat să mă bag între ei ca să-i despart şi-au aruncat cu pietre după mine…

Yasin şi Khadiga o luară la fugă pe scară în jos. După câteva minute se întoarseră: Yasin îl ţinea pe Ridwan de mână, iar Khadiga îl împingea uşor pe Abd el-Mun im cu pumnul în spate… Apoi intrară şi ceilalţi copii, jubilând. Na'ima alergă la Khalil, Osman la Aişa, Muhammad la bunică, iar Ahmad la Ibrahim. Khadiga se porni să-l ocărască pe Abd el-Mun im, amenin ţându-l că n-o să mai vadă a doua oară casa bunicului.

— Mi-a zis că ei sunt mai bogaţi decât noi, îi răspunse el smiorcăindu-se, în vreme ce arăta acuzator spre Ridwan, care se aşezase între tatăl său şi Kamal.

— Ba minte, că el a zis că sunt mai bogaţi decât noi… protestă Ridwan. Mi-a zis că ei au şi Poarta El-Mitwalli cu comorile ei…

— Iartă-l, fiul meu, încercă Yasin să-l potolească. El e lacom ca mamă-sa.

— Vă certaţi pe Poarta El-Mitwalli? îl întrebă Khadiga pe Ridwan, fără să-şi poată stăpâni râsul. Ai şi tu, domnule, Poarta En-Nase… E la doar doi paşi de casa bunicului… Ia-o şi nu vă mai certaţi!

— Acolo sunt morţi, nu comori! răspunse Ridwan, refuzând cu o mutră îmbufnată. S-o ia el!

— Rugaţi-vă pentru Profet! se ridică în clipa aceea glasul Aişei, blând şi ispititor. Aveţi o ocazie rară s-o auziţi pt Na'ima cântând… Ce ziceţi de propunerea mea?

Din toate colţurile salonului izbucniră aclamaţii. Khalil o ridică pe Na'ima şi o luă în braţe, spunându-i:

— I-auzi cum te cheamă publicul! Vaaai, vai! Să nu-ţi fie ruşine! N-are de ce să-ţi fie ruşine!

Dar pe Na'ima o copleşi sfiala şi-şi ascunse capul la pieptul tatălui, lăsând să i se vadă numai nimbul părului auriu. Aişa se întoarse spre Amina şi îl surprinse pe Muhammad, care tocmai se chinuia să-i smulgă o aluniţă de pe obraz. Se ridică şi-l aduse lângă ea, fără să ţină seama de împotrivirea lui. După aceea continuă să o încurajeze pe Na'ima împreună cu Khalil. În cele din urmă,

fetiţa îi şopti tatălui la ureche, impunându-i condiţii: ou va cânta decât dacă-i dă voie să se ascundă în spatele lui, Tatăl acceptă şi ea se târî de-a buşelea, ascunzându-se în spinarea lui şi spătarul canapelei. Întregul salon se cufundă în linişte, aşteptând cu nerăbdare. Tăcerea se prelungi însă prea mult, iar Khalil simţi că-şi pierde stăpânirea de sine. Însă glasul subţire al fetiţei se auzi la înaeput ca un firicel, apoi din ce în ce mai tare, până ce itulexiunile sale ajunseră să trimită căldură în sufletele ascultătorilor:

„Fugi de-acolo.

Vin* la noi să ne iubim Amândoi.*

Şi mâinile micuţe începură să aplaude în ritmul cântecalui.

— Cred că e timpul să-mi spui şi mie la ce şcoală ai vrea să te înscrii…

Domnul Ahmad Abd el-Gawad stătea pe canapea cu picioarele adunate sub el. Kamal se aşează smerit la capătul dinspre uşă, împletindu-şi mâinile în poală. Stăpânul ar fi vrut să-l audă răspunzându-i: „Cum crezi dumneata, tată… aşa voi face”. Alegerea drumului de urmat în continuare nu era un lucru simplu, aşa încât socoti potrivit să-l consulte şi pe băiat, ba socoti chiar că părerea lui este, la urma urmei, hj-ăritoare. Mai ales că nu ştia mare lucru despre treburile astea; doar ce mai auzise şi el de la funcţionarii şi avocaţii cu care se întâlnise din când în când la petreceri. Ibţi fuseseră de părere că pentru a evita insuccesul trebuie să li se dea copiilor posibilitatea de a-şi alege facultatea pe care vor s-o urmeze. Ibemai de aceea judecase că nu este cazul să-i impună nimic şi lăsase lucrurile să meargă de la sine.

— M-am gândit să mă înscriu la Şcoala Normală Superioară, tată… Dacă o să fii şi dumneata de acord, fireşte…

Stăpânul dădu din cap stingherit, lăsându-l să înţeleagă că nu este deloc încântat de răspunsul primit. Rămase o vreme cu ochii holbaţi, neştiind ce să răspundă.

— Normala Superioară? întrebă el când se dezmetici,

fără pic de entuziasm în glas. Nu se plătesc niciun fel de taxe la şcoala asta, aşa-i?

— Probabil… răspunse Kamal şovăind. Nu ştiu nimic în legătură cu aspectul ăsta…

Tatăl făcu dispreţuitor semn cu mâna, ca şi când în fi vrut să zică: „S-ar cădea să cugeţi înainte de a lua r> hotărâre în legătură cu lucrurile de care habar n-ai…”

— Aşa e, cum îţi spun eu… reluă el discuţia pe netlaşi ton nemulţumit. Tocmai din acest motiv nu se îndreaptă Spre ea, decât în mod cu totul excepţional, copiii de neam bun… Pe urmă, meseria de dascăl… Tu ştii ceva despre meseria asta sau tot atât de multe câte ştii despre şcoală? o meserie jalnică, dispreţuită de toată lumea… Eu cunosc lucrurile astea foarte bine, pe când tu eşti un ageamiu: nu ştii nimic despre lumea în care trăieşti! Ascultă-mă ce-ţi spun: e o meserie care nu-ţi oferă nimic. Am cunoscut oameni de vază şi funcţionari respectaţi tare nici nu se gândesc să-şi dea fetele după un dascăl, oricare-ar fi rangul lui. Stăpânul râgâi, respiră adânc şi continuă: Fu’ad – băiatul lui Gamil el-Hamzawi – îl ştii… * purtat hainele tale ponosite… O să se înscrie la Şcoala de Drept… Băiat isteţ, deosebit, dar nu mai deştept decât tine… I-am promis lui tată-său c-o să-l ajut să-i plătească taxele până când obţine scutirea. Vasăzică eu plătesc taxe pentru copiii altora la şcoli onorabile, iar băiatul meu învaţă pe gratis la o şcoală de nimic…

Kamal era surprins, ba chiar uluit de părerea tatălui l-u despre dascăli şi menirea lor. De ce s-o fi împotrivind co atâta îndârjire? Să fie oare din pricină că şcoala unde st pregăteşte un dascăl este gratuită? Nu-şi închipuise Ci bogăţia sau sărăcia ar avea vreo legătură cu ştiinţa şi nici că ştiinţa ar putea să aibă o altă valoare în afara ei tiisăşi. Oricum ar fi, încrederea lui în ştiinţă rămâne neclintită, ca şi încrederea în judecăţile şi părerile luminate întâlnite în operele unor scriitori pe care-i are la suflet, Cum sunt al-Manfaluti, al-Muwaylihi[34] şi alţii asemenea lor. Trăia cu

34 Muhammad Lutfi al-Manfaluti (1876-1924), scriitor egiptean de formaţie aşarită tradiţională, elev al lui Muhammad Abdo -

toată fiinţa lui în lumea idealurilor zugrăvită în paginile cărţilor citite. De aceea, socoti părerea tatălui său neîntemeiată, în ciuda respectului pe care i-l purta, încercă să găsească scuze pentru mentalitatea lui înapoiată şi se gândi la influenţa negativă pe care o exercitau asupra lui prietenii săi ignoranţi. Îi păru rău, dar nu se putu abţine să-i răspundă cu un citat din lecturile sale:

— Ştiinţa este deasupra puterii şi averii, tată…

Stăpânul îşi roti privirea perplexă între Hamal şi dulapul de haine, de parcă ar fi căutat un martor împotriva fiului său.

— Chiar aşa? Am trăit ca să aud şi nişte vorbe goale ca astea? întrebă el indignat. Baţi câmpii, băiete… Nu există ştiinţă fără putere şi fără bani! Şi, pe urmă, cum vorbeşti despre ştiinţă, ca şi cum ar fi una singură? Nu ţi-am spus că eşti un ţânc ageamiu? Există ştiinţe şi ştiinţe… Hoţii au ştiinţa lor, paşii au ştiinţa lor… Ia aminte la ce-ţi spun până nu e prea târziu. Nu fi nătâng, că pe urmă o să-ţi pară rău.

Ştia prea bine că tatăl lui respectă religia şi pe slujitorii ei, de aceea recurse la un truc, zicând:

— Şi aşariţii învaţă gratuit şi pe urmă lucrează în învăţământ, dar nimeni nu ia în deşert învăţătura lor.

— Religia e una şi slujitorii ei alta, răspunse tatăl, făcând un gest de dispreţ cu bărbia.

— Dar ştiu că dumneata îi preţuieşti, tată, şi-i iubeşti pe savanţii teologi, zise el, luându-şi inima în dinţi, în încercarea disperată de a-l convinge pe omul în faţa căruia se supusese întotdeauna.

— Hai să nu amestecăm lucrurile! i-o reteză stăpânul îndârjit. I-adevărat că-l respect şi-l iubesc pe şei cui Mitwalli Abd es-Samad, dar nu e mai puţin adevărat că aş prefera să te văd mai degrabă funcţionar distins decât împărţind binecuvântări şi amulete. Fiecare eră cu bărbaţii ei! Dar nu vrei să pricepi şi pace!

Stăpânul îl cercetă atent, încercând să descifreze

---

unul dintre reformatorii Islamului; Muhammad al-Muwaylihi (1858-1930), jurnalist şi scriitor de formaţie tradiţională.

efectul vorbelor sale. Kamal lăsă ochii în pământ şi începu să-şi muşte buza de jos, să clipească des şi să-şi strâmbe colţul furii. Ce ciudat! Oare pentru acest prezent nenorocit stăruie unii oameni să facă lucruri care nu le pot aducă nimic bun?

Tatăl îşi stăpâni mânia, consolându-se cu gândul că este vorba de o chestiune în care el nu mai poate avea mână liberă, şi-l întrebă:

— Dar, de fapt, de ce eşti atât de entuziasmat de Şcoala Normală, ca şi când numai acolo s-ar găsi ştiinţa? De ce no-ţi place Şcoala de Drept, de pildă? Că doar de-acolo Ian oamenii mari şi miniştrii… Acolo a învăţat şi Saad-PÂşa şi alţi bărbaţi de seamă. Apoi continuă pe un ton Ihâi scăzut, cu o privire deznădăjduită în ochi: Şi răposatul Felinii a optat pentru Şcoala de Drept după ce-a stat şi-a chibzuit îndelung… Dacă nu se prăpădea, azi ar fi procuror Rău judecător, nu-i aşa?

— Tot ce spui dumneata e adevărat, tată, dar mie nu-mi plsice Dreptul, îi răspunse Kamal înduioşat.

— Nu-i place! exclamă stăpânul, lovindu-şi palmele era de alta. Ce treabă are plăcerea cu ştiinţa şi cu şcoala? Spune-mi şi mie, ce-ţi place la Şcoala Normală? Vreau să ştiu şi eu cu ce te-a vrăjit pe tine şcoala asta. Sau vrei a ai numai atât cât să trăieşti de pe-o zi pe alta? Hai, dsşartă-ţi sacul până la fund, că vreau să te aud…

Kamal făcu un gest de parcă ar fi vrut să-şi adune late forţele pentru a-l convinge pe tată-său, deşi îşi dădea tema cât de grea este o astfel de încercare şi, pe deasupra, Se temea că va avea în continuare parte numai de ironii. Şi, colac peste pupăza, nu ştia nici el prea bine de ce a les tocmai Şcoala Normală Superioară. Ce să-i spună? Difică ar fi avut puţin timp să mediteze, poate că ar fi descoperit lucruri de care n-ar fi nici el prea încântat. Nu după Drept aleargă el. Nici după economie, nici după făografie şi nici după istorie şi engleză, chiar dacă ultimele două sunt importante pentru ceea ce-l interesează pe el. Deci toate acestea sunt lucruri pe care nu le doreşte. Atunci ce doreşte? Trebuie să mai cumpănească înainte de-a şti

precis la ce aspiră şi dacă Şcoala Normală îl va putea ajuta să-şi împlinească dorinţele. Acum e tentat să creadă că drumul cel mai scurt către împlinirea dorinţelor trece prin această şcoală. Sunt dorinţe stârnite de nenumăratele lecturi ce nu par să aibă nimic comun între ele: articole literare şi sociale, religia, epopeea despre Antar1, *O mie şi una de nopţi*, al-*Hamasa*[3536], al-Manfaluti, bazele filosofiei. Nu sunt lucruri cu totul străine de visele pe care le sădise Yasin cu ani în urmă în sufletul lui şi nici de legendele pe care le ascultase de la mamă-sa, chiar mai înainte de asta. Îi plăcea să numească lumea asta „gândire" învălmăşită şi stufoasă şi să se socotească pe sine un „gânditor". Era convins că nimic nu poate fi mai presus de gândire, căci prin caracterul ei luminos, aceasta se ridică deasupra lucrurilor mărunte, deasupra puterii, titlurilor şi atâtor altor manifestări de falsă măreţie. Era convins devasta, indiferent dacă noţiunea de gândire era clară sau mai puţin clară în mintea lui şi indiferent dacă Şcoala Normală îl va ajuta să se lumineze sau va fi numai un început. Trebuia să recunoască, în acelaşi timp, că inima lui său, mai bine zis, iubirea lui îl împinge cu putere în aceeaşi direcţie. Dacă putea afirma hotărât că între zeiţa lui şi între Drept sau economie nu există nicio legătură, în schimb, între ea şi marile probleme ale religiei, filosofiei, muzicii sunt nenumărate fire invizibile, care strălucesc în clipele de bucurie şi încântare. Numai sorbind din aceste izvoare îşi va potoli setea de cunoaştere. Aceste gânduri îl frfcinântau întruna, dar ce-ar putea oare să-i spună tatălui său?

— La Şcoala Normală se învaţă ştiinţe foarte importante, tată, cum sunt istoria universală, plină de atâtea învăţături, şi limba engleză! răpunse el după un timp, căutând să ocolească răspunsul categoric.

---

35 Sirat Antar, celebru roman arab cavaleresc de tip epopeic, grupînd legendele care s-au ţesut în decursul secolelor în jurul personalităţii poetului preislamic Antara Ben Şaddad (aprox. 525 - 614).

36 Antologie de poezie medievală arabă (n.r.).

Stăpânul îl urmări atent în vreme ce vorbea, simţind că fierbe de indignare. Se uita la el ca şi cum l-ar fi văzut pentru prima oară. Abia acum îşi dădea seama cât de sfrijit era băiatul. Niciodată nu observase că gâtul lui firav şi nefiresc de lung poartă un cap prea mare, din care crescuse o trompă în loc de nas. Înfăţişarea fiului său i se păru la fel de ciudată ca şi gândirea lui. Se simţi tentat să râdă, dar afecţiunea şi dragostea îl opriră. Slăbănogeala asta o să se ducă mai devreme sau mai târziu; nasul l-a moştenit de la mine, dar de unde o fi având capul ăsta atât dy tiudat? se întrebă stăpânul în sinea lui. Oare cusurgiii puşi pe glumă tot timpul, ca mine, n-or fi făcând haz pe seama lui? Gândul acesta îl descumpăni, stârnindu-i compătimirea, dar şi ciuda.

— Află că ştiinţa în sine nu înseamnă mare lucru, începu el pe un ton pe care se chinuia să-l menţină calm şi blând. Rezultatul final contează! Dreptul te conduce spre magistratură, pe când cu istoria şi cu învăţăturile ei nu rămâi decât un biet dascăl. La consecinţe trebuie să tihibzuieşti îndelung! apoi adăugă pe un ton mai ridicat: Nu există forţă şi putere în afara lui Allah! învăţături, iâiorie… Praf în ochi! Nu mi-ai spus nimic cu noimă până scum!

Kamal se îmbujoră de sfială şi durere la auzul unei asemenea păreri despre cunoştinţele şi valorile supreme, pe care le venera, iar tatăl său le dispreţuia vădit. Se eon solă gândindu-se că ştiinţa şi caracterul ei sacru sunt Apărate de gânditorii pe care îi citise. Îşi aminti de aluziile testora la adresa ignoranţilor care dispreţuiesc ştiinţa şi aleargă numai după câştig şi după putere. Bine, dar tatăl său! Nu poate înţelege cum de poate gândi tatăl său astfel! El este, indiscutabil, minunat, dar este victima timpului şi locului în care trăieşte şi, mai ales, a prietenilor care roiesc în jurul lui. Avea oare rost să mai continue discuţia cu el? Să-şi mai încerce încă o dată norocul?

— De fapt, să ştii, tată, că ştiinţele astea se bucură de cea mai mare apreciere la naţiunile civilizate… Europenii le cinstesc şi ridică statui geniilor şi oamenilor de cultură.

Stăpânul îşi întoarse faţa de la el, zicându-şi: „Trebuie să ai răbdare! a. Dar nu lăsă să i se vadă mânia. Probabil că vorbele lui Kamal îl luaseră prin surprindere, dar nu i se părură în niciun caz vrednice de luat în seamă.

— Îţi sunt tată şi răspund pentru viitorul tău! rosti el răspicat, întorcându-şi din nou faţa spre Kamal. Vreau să ai parte de o slujbă demnă de respect! Eşti de acord cu mine? Interesul meu este să ajungi funcţionar onorabil, nu un biet dascăl, chiar dacă ţi s-ar ridica o statuie ca lui Ibrahim-paşa[37]. Doamne, am trăit s-o aud şi s-o văd şi pe-asta! Ce treabă avem noi cu europenii? Tu trăieşti aici, în ţara asta! Ai văzut tu până acum vreo statuie ridicată dascălilor? Arată-mi măcar una! apoi zise pe un ton dezaprobator: Spune-mi, fiule, tu vrei să ajungi într-o funcţie înaltă sau vrei statuie?

Kamal rămase foarte descumpănit şi nu se simţi în stare să scoată o vorbă.

— Nu ştiu de unde ţi-au venit ideile astea, continuă tatăl cu amărăciune. Eu te poftesc să iei seama bine şi să-ţi intre în cap că trebuie să ajungi un bărbat mare... Să tremure lumea când te vede sau numai când aude numele tău... Ai tu în cap ceva anume şi eu nu ştiu? Spune-mi desluşit ce ai tu pe suflet, ca să pricep şi eu ce vrei şi să mi se ridice o piatră de pe inimă... Crede-mă, sunt foarte neliniştit din pricina ta...

Să mai încerce încă un pas şi să mai dea ceva în vileag, Itisându-se în voia lui Allah!

— E o ruşine, tată, dacă vreau să ajung şi eu într-o zi ca ni-Manfaluti? întrebă Kamal cu teamă.

— Şeicul Mustafa Lufti al-Manfaluti? întrebă stăpânuj uluit. Allah să fie milostiv cu el! L-am văzut de mai multe ori la moscheea lui *sidna*[38] El-Husein. Dar, din câte ştiu, el n-a fost dascăl... A fost mult mai mare! A fost unul dintre

---

37 Ibrahim-paşa (1789-1848), primul dintre fiii lui Muhammad Aii, general şi viceregе al Egiptului.

38 Sidna („domnul nostru"), iniţial titlu comun de respect, apoi titlu acordat descendenţilor lui El-Husein; într-o întrebuinţare particulară precede numele sfinţilor şi martirilor musulmani.

tovarăşii cei mai apropiaţi ai lui Saad şi unul din secretarii lui. Şi, pe urmă, el a studiat la Al-Aşari, nu la Normală! Să ştii că Al-Aşari l-a făcut atât de mare! El a fbtet un dar al lui Allah! Aşa zice lumea… Dar noi discutăm acum despre viitorul tău şi despre şcoala pe care trebuie Pm> urmezi. Să-i lăsăm lui Allah ce-i al lui! Dacă şi tu eşti an dar al lui Allah, o să te bucuri şi tu de gloria lui al-Manfaluti, dar ca procuror sau judecător… De ce nu?

— Nu aspir doar la faima lui al-Manfaluti, ci şi la cultura lui, zise Kamal, luându-şi inima în dinţi. Şi nu vfid altă şcoala mai potrivită decât Şcoala Normală Superioară pentru atingerea acestui scop sau cel puţin pentru deschiderea drumului spre ştiinţă. De aceea am optat pentru ea! Nu ţin neapărat să devin dascăl… Mai degrabă n-am de ales, fiindcă aceasta este singura cale către cultură (i gândire…

Gândire? Stăpânului îi veni în minte un stih dintr-un cântec al lui el-Hamuli: „Gândurile-mi rătăcesc, ajutaţi-mă uni, lacrimi. Îi plăcuse foarte tare şi-l repetase multă vreme. Asta o fi gândirea după care aleargă fiul meu?

— Şi ce sunt, mă rog, gândirea şi cultura de care-mi vorbeşti? îl întrebă el nedumerit.

Kamal nu se aşteptase la această întrebare. Înghiţi în sec şi abia reuşi să îngaime:

— Cred că nu ştiu nici eu prea bine… Apoi zâmbi, ca şi cum s-ar fi străduit să-i câştige bunăvoinţa: Dacă aş şti exact, probabil că n-aş mai avea nevoie să învăţ…

— Atunci cum de-ai ales aşa ceva, dacă habar n-ai despre ce e vorba? Ştii că ai haz?! Bâjbâi aşa, fără rost!

— De fapt, am vrut să spun că este un lucru mult prea complicat ca să poată fi explicat în câteva cuvinte… se corectă Kamal, învingându-şi stânjeneala cu un efort disperat. Printre altele, ştiinţa aceasta cercetează şi originea vieţii şi dezvoltarea ei…

— Şi pentru asta vrei tu să-ţi jertfeşti viitorul? îl întrebă tatăl stupefiat, după ce-l cercetă îndelung. Originea şi dezvoltarea vieţii, vasăzică… Păi neamul omenesc se trage din Adam1 şi, după ce murim, ajungem

fie în rai, fie în iad… Ce vrei să ştii mai mult? Sau… a mai apărut ceva nou?

— Nu! Asta o ştiam şi eu, dar voiam să spun că…

— Ai înnebunit? îl întrerupse brusc tatăl. Nu vezi că baţi câmpii? Eu te întreb ce ai de gând să faci tu în viitor, iar tu îi dai înainte cu originea vieţii… Şi pe urmă ce faci? Deschizi o dugheană de prezis viitorul?

Kamal se sperie, dându-şi seama că tăcerea ar putea fi luată drept acceptare, iar punctul de vedere al tatălui său îl rănea profund.

— Iartă-mă, tată, dacă n-am reuşit să mă exprim suficient de clar… încercă el să arunce ultima carte în joc. Vreau să-mi continui studiile umaniste pe care le-am început după ce mi-am dat capacitatea. Să învăţ istoria, limbile străine, estetica şi poezia… Cât despre viitor, rămâne să-l hotărască Allah!

— Şi să mai învăţ şi meşteşugul scamatorilor şi vrăjitorilor şi *qaragoz*[39] [40]-ului, şi-aşa mai departe… îl maimuţări stăpânul, ieşindu-şi din fire. Iartă-mă, Doamne! Chiar mi-ai rezervat mie o astfel de surpriză? Nu există forţă şi putere în afară de Allah!

Domnul Ahmad îşi dădu seama că situaţia este mult nuit gravă decât socotise iniţial şi rămase descumpănit, întrebându-se în sinea lui dacă nu cumva greşise îngăduindu-i fiului său să-şi spună părerea. Se arătase prea înţelegător, iar Kamal insistase cu încăpăţânare să lungească discuţia. În sufletul său se dezlănţui o luptă între firea lui orgolioasă şi despotică şi dorinţa de a fi îngăduitor cu fiul său, cel puţin într-o astfel de chestiune importantă de alegerea facultăţii. Pe de o parte nu suporta gândul că ar putea fi învins, iar pe de altă parte nu-i dădea pace grija pentru viitorul lui Kamal. În cele din urmă

---

39 Preluată ca atare, legenda biblică despre originea neamului omenesc revine în Coran de mai multe ori (sura a 11-a, al-Baqara, versetele 30-39, sura a VIHa, aZ-A>a/*, versetele 11-27, sura XX, Ta Ha, versetele 115-126 etc.).

40 Numele dat de arabi teatrului turcesc de umbre, după personajul lui principal.

precumpăni înţelepciunea, ceea ce nu i se întâmplase prea des până atunci.

— Nu fi neghiob! reluă el discuţia. Cred că eşti cam într-o doagă. Mântuieşte-l, Doamne! Nu-i de glumit cu vluoruM E vorba de viaţa ta… Gândeşte-te bine la treaba asta! Eu înţeleg nişte lucruri mai bine decât poţi tu s-o furi. Am prieteni din toate straturile sociale şi niciunul nu gândeşte altfel decât mine. Eşti încă ţânc… Tu ştii ce-nseamnă să fii procuror sau judecător? Păi astea sunt funcţii care fac lumea să tremure… Şi tu ai putea să ocupi una din ele! Nu pricep de ce fugi de ele şi vrei cu tot dinadinsul să te faci… dascăl?!

Vorbele tatălui îl mâhniră nespus pe Kamal. El n-avea deloc o părere bună despre funcţiile care fac lumea să tremure. Lecturile din ultima vreme i le dezvăluiseră ca fiind glorie efemeră şi falsă măreţie. Tot din aceste lecturi mai aflase că nu există glorie şi măreţie decât în ştiinţă şi în adevăr! în plus, tot ce avea legătură cu puterea şi gloria se asocia în mintea lui cu falsitatea şi inepţia. Dar se ieri să-i declare tatălui această convingere, de teamă să nu-i stârnească mânia.

— Şcoala Normală este, în orice caz, o şcoală superioară! zise el politicos, încercând să-i intre în graţii.

— Dacă nu-ţi place Dreptul – căci unii oameni preferă mizeria alege-ţi cel puţin o şcoală mai de Doamne-ajută; Academia Militară, Poliţia… zise tatăl, făcând haz de necaz, după ce rămase o vreme pe gânduri. Oricum, e mai bine să faci ceva decât nimic…

— Să mă duc la Academia Militară sau la Poliţie după ce mi-am luat bacalaureatul? întrebă Kamal contrariat.

— Păi ce poţi face, dacă n-ai avut parte de ceva mai bun?

În clipa aceea îi atraseră atenţia razele soarelui, care se strecurau prin fereastra dinspre curte, reflectându-se în oglindă şi vestindu-i că a sosit vremea să plece la prăvălie. Se mişcă puţin pentru a scăpa de fascicolul luminos care-l sâcâia, răsuflă adânc, vărsându-şi năduful şi anunţând astfel că discuţia se apropie de sfârşit.

— Nu mai există şi altă şcoală în afară de astea nesuferite? întrebă stăpânul abătut.

— A mai rămas Şcoala de Comerţ, care nu-mi surâde, răspunse Kamal cu ochii în podea, din ce în ce mai stânjjyiit şi mai abătut.

Pe domnul Ahmad îl cam scoase din sărite graba cu care îi răspunse fiul la ultima întrebare, deşi nici el nu era entuziasmat de această şcoală care nu scotea decât „sfârnari”. Nu-i trecuse niciodată prin cap să facă din Kamal un negustoraş. Îşi dăduse seama de la bun început că un magazin ca al lui nu va putea să le asigure urmaşilor veniturile pe care i le adusese lui, mai ales că ele trebuiau să fie împărţite între atâţia moştenitori. De aceea nici nu-şi bătuse capul să-l pregătească pe vreunul dintre ei pentru a-i lua locul. Dar nu acesta era motivul propriu-zis al lipsei de entuziasm, ci respectul dus până la veneraţie pentru funcţie şi pentru înaltul funcţionar, domnul Ahmad fiind conştient de poziţia şi rolul acestora în viaţa publică. Ajunsese la această convingere observându-i îndeaproape pe cei câţiva prieteni care aveau slujbă la stat şi pe cei câţiva cunoscuţi cu care venise în contact prin obligaţiile impuse de meseria sa. Tot timpul a visat ca fiii lui să devină slujbaşi şi se străduise să-i orienteze în această direcţie. Ştia foarte bine că în ochii lumii negoţul nu se bucura nici pe sfert de consideraţia de care ne bucura o funcţie, chiar dacă negoţul aduce venituri de câteva ori mai mari decât o slujbă oarecare. Nu e mai puţin adevărat că se simţea măgulit văzându-se respectat de funcţionari şi ajunsese să se socotească egalul lor. Dar rare alt negustor în afara lui ar putea să mai fie egal cu funcţionarii? De unde să aibă copiii lui o personalitatentit de impunătoare ca a lui? Numai decepţii! Cu ani în urmă dorise cu tot dinadinsul ca unul dintre copii să devină medic şi-şi legase toate speranţele de Fahmi, dar rând a aflat că bacalaureaţii de la uman nu sunt admişi la Şcoala de Medicină, s-a împăcat şi cu gândul că va trebui focă Dreptul, ba chiar îi surâsese ideea unei cariere strălucite pe care ar fi putut s-o facă după terminarea studiilor. Apoi

a urmat dezamăgirea, iar speranţele lui s-au legat de Kamal, dar şi acesta a optat pentru secţia umanistă şi dl o nouă tatăl a început să viseze la cariera înaltă care-l aştepta după facultate. Nicio clipă nu-şi imaginase, însă, că lupta dintre speranţele sale şi destinul necruţător ar putea să se termine cu moartea „geniului" familiei. Iar neom mai venea şi Kamal, cu stăruinţa lui stupidă să se focfe dascăl! Numai decepţii!

— Eu te-am sfătuit cu cele mai bune intenţii, dar tu eşti liber să alegi, desigur, îi zise stăpânul mâhnit. Să nu uiţi însă niciodată că eu n-am fost de acord cu alegerea ta, Gândeşte-te bine! Nu te grăbi, căci mai este încă timp! Dacă nu m-asculţi, o să regreţi toată viaţa pentru încăpăţânarea ta! Mă închin lui Allah şi mă rog să mă apere de omul prost!

Tatăl întinse un picior spre podea, pregătindu-se să coboare. Când înţelese că discuţia s-a sfârşit, Kamal se ridică, salută politicos şi ieşi mai mult în fugă.

tu salon o găsi pe mamă-sa stând la taifas cu Yasin. Îl copleşiră remuşcările din pricina încăpăţânării cu care i se împotrivise tatălui său tocmai acum, când acesta se arătase atât de blând şi îngăduitor, precum şi din pricina tristeţii şi dezamăgirii care se iviseră pe chipul lui. Îi povesti şi lui Yasin pe scurt discuţia avută cu stăpânul. Acesta îl ascultă cu un zâmbet ironic, trădând nemulţumirea. Când îşi termină povestirea, află că şi Yasin este de aceeaşi părere cu stăpânul, ba mai mult, acesta se arătă extrem de contrariat când văzu că fratele lui nu cunoaşte adevăratele valori din această lume şi se lasă ademenit de năluci.

— Vrei să te consacri ştiinţei? Ce înseamnă asta? Aşa cum spune al-Manfaluti într-unul din eseurile[41] sale, această alegere reprezintă o atitudine minunată. Dar este o absurditate să-ţi închipui că aşa se întâmplă şi în viaţă. Iar tu trăieşti pe pământ, cu lumea, nu cu cărţile lui al-

41 An-Nazarat (.Reflecţii), titlul culegerii de eseuri şi articole publicate de al-Manfaluti în diverse gazete în decursul anilor şi adunate ulterior în volum.

Manfaluti. Nu-i aşa? în cărţi întâlneşti lucruri ciudate şi extraordinare. Am citit şi eu undeva că dascălul este un apostol... Dar hai cu mine la şcoala En-Nahhasin! Sau mai bine adu-ţi aminte de dascălii tăi! Arată-mi şi mie unul singur care să merite să fie numit om, necum apostol! Ce ştiinţă e asta după care alergi tu? Etică, istorie, poezie... Toate astea sunt frumoase, dar să te delectezi cu ele, nu să-ţi faci o meserie din ele... Ia bine seama să nu pierzi şansa unei vieţi demne! Nici nu pot să-ţi spun cât de rău îmi pare câteodată că n-am putut să-mi continui studiile...

Când tatăl şi Yasin plecară, se întrebă în sinea lui ce părere ar putea avea mamă-sa în aceeaşi chestiune cu şcoala. Sigur că nimeni nu ţinea seama de părerea ei într-o problemă atât de importantă, dar Amina urmărise o bună parte din discuţia lui cu Yasin şi, pe deasupra, cunoştea şi dorinţa stăpânului ca fiul său să urmeze Şcoala de Drept. Lucrul ăsta îi stătea ca o piatră pe suflet, căci nu văzuse în el niciun semn bun.

— Ştiinţa pe care vreau eu s-o învăţ este strâns legată de faligie, deschise Kamal discuţia, urmând calea cea mai uşoară pentru a o îndupleca pe Amina. Înţelepciunea, morala, meditaţia asupra atributelor lui Allah şi asupra sensului ascuns al versetelor din cartea lui – iată doar câteva capitole din care este alcătuită...

Asta este adevărata ştiinţă! exclamă Amina entuziasmată, cu faţa senină. Ştiinţa pe care au învăţat-o şi tata, şi bunicul... Nu există ştiinţă mai înaltă decât ea!

Amina rămase pe gânduri puţin, în vreme ce Kamal trăgea cu coada ochiului spre ea, surâzând.

— Cine îndrăzneşte să-l defăimeze pe dascăl, fiul meu? continuă apoi cu acelaşi entuziasm. Nu zice un proverb că „Am devenit sclavul celui care m-a învăţat o buchea?

— Se spune că dascălii nu pot obţine funcţii înalte... repetă el argumentul stăpânului, străduindu-se s-o câştige pă mamă-sa de partea lui.

— Dascălii câştigă suficient cât să trăiască, nu-i aşa? lew ea, gesticulând indiferentă. Ce altceva îţi mai trebuie?

Me rog lui Allah să ai parte de sănătate, viaţă lungă şi fu cues la învăţătură! Bunicu-tău avea o vorbă – zicea că ştiinţa e mai preţioasă decât banii…

Nu-i ciudat că mama lui are o judecată mai sănătoasă d-dt a tatălui? Probabil că tocmai necunoaşterea lumii i-w apărat sentimentele de pervertire şi i-a păstrat gândirea hănătoasă. Dar care este oare valoarea unor sentimente şi n unor aprecieri născute din ignoranţă şi lipsă de experienţă? Nu cumva şi părerile tatălui său îşi au izvorul în wteeaşi ignoranţă? Respinse acest raţionament, zicându-şi că el şi-a dat seama citind de ceea ce este bun şi ce este f fiu pe lume şi a preferat binele din convingere şi după multă chibzuinţă. Se poate întâmpla, însă, ca sentimentele funciare, naive să se întâlnească la acelaşi om cu chibzuinţă, fără ca ele să ştirbească în vreun fel înţelepciunea. Într-adevăr, nu are niciun fel de îndoieli în legătură cu temeinicia hotărârii luate şi cu intenţiile nobile de care este animat. Dar ştie el cu adevărat ce vrea? Nu meseria de dascăl în sine îl ispiteşte! El visează de fapt să scrie o carte! Ăsta-i adevărul! Ce fel de carte? Nu ştie încă precis! Nu va fi poezie, în orice caz! Dacă în caietul său de însemnări sunt notate şi versuri, asta se datorează Aidei, care a prefăcut proza în versuri, şi nicidecum unui talent poetic autentic. Va fi o carte în proză! Va fi un volum mare, de dimensiunile şi forma Coranului celui generos. Paginile vor fi tivite cu note şi comentarii. Dar despre ce-ar mai putea el să scrie, de vreme ce tot adevărul este spus în Coran? Thtuşi să nu se deznădăjduiască! O să găsească şi el un subiect într-o zi! Deocamdată este de-ajuns că ştie ce dimensiuni şi ce formă va avea cartea şi faptul că ea va fi încărcată de note şi comentarii… O carte care zguduie lumea nu este oare mai bună decât o funcţie care face lumea să tremure? Toţi oamenii învăţaţi au auzit de Socrate şi de meritele lui, dar nu există niciunul care să se fi interesat de judecătorii care l-au condamnat.

— Bună seara!

Nu vrea să-mi răspundă… Mă aşteptam să se întâmple asta. Aşa-i orice început, de când e lumea şi

pământul, şi asava fi în veci… Dar iată că-mi întoarce spatele… S-a îndepărtat de zid, mergând către frânghia de rufe. Pune cârligde. Dar parcă le-ai mai prins o dată! Bineînţeles! Acum doar te prefaci! Te înţeleg foarte bine, căci nu degeaba umblu de zece ani prin lume… Uită-te bine la ea dl mei e lumină… S-a mai împlinit puţin, dar îi stă mult fii îi bine aşa. Când era fetişcană semăna cu o gazetă. N-avea coapse rotunjite ca acum… Dar nu te pripi! Are destulă graţie feciorelnică. Câţi ani ai, dulceaţă, ia spune-mi! Pe vremuri, ai tăi pretindeau că eşti de-o seamă cu Kbadiga… Dar soră-mea zicea că ai fi cu câţiva ani mai mare decât ea* Iar mama mea vitregă afirmă că ai avea chiar treizeci de ani, amintindu-şi că tu aveai cinci ani când a venit Khadiga pe lume… De fapt, ce contează vârsta? De parcă o să trăieşti cu ea până la bătrâneţe? Cât vrei tu să stai cu ea, o să fie încă tânără şi nurlie… Aah! A privit spre stradă şi te-a văzut… S-a uitat la tine pe sub sprâncene… N-am să mă mişc de-aici, drăguţo! Nu e mai bun ts» linăr pe care-l cunoşti decât englezul ăla de demult? Ştii şi cât de chipeş e şi ce avere are…

— Voi nu ştiţi să răspundeţi la salut? încercă el din nou Kă intre în vorbă cu ea.

Iar a-ntors spatele! mai zăboveşte şi tu niţel! N-ai băgat de seamă că a zâmbit? Ba bine că nu! E de-a dreptul încântătoare, bat-o vina! Vasăzică a zâmbit… înseamnă că ai chibzuit bine pasul ăsta de la urmă… Ştie – fără doar şi poate – toate mişcările şi manevrele mele anterioare… Acum e momentul! Din fericire, nu eşti prea fandosită. Ce, ai uitat de englezul ăla… Jolyon? Nu vezi cu câtă nerăbdare te-aştept?

— Dar n-ai dreptul să procedezi aşa! auzi un glas slab, ce părea îndepărtat din pricină că fata stătea cu spatele la el.

În sfârşit, a întrebat cine bate la uşă şi a tras zăvorul. Trebuie să te înarmezi cu răbdare şi să insişti…

— Nu mi-aş ierta-o toată viaţa, dac-aş face ceva care să te supere… zise el în şoaptă, ca „vecinii”.

— Vezi că terasa doicii *umm* Ali e la aceeaşi înălţime

cu a noastră… îl admonestă ea. Dacă te vede cineva stând cu mâinile în şolduri şi holbându-te la mine, în vreme ce eu întind rufele, ce-o să spună? Sau vrei să mă faci de râsul lumii? întrebă apoi cu ironie.

Să n-ai parte decât de bine! Dar ia spune-mi, atunci, cu7 olyon, tot aşa grijulie ai fost? Las că ştiu eu! Ia-o-ncet! Ochii frumoşi şi coapsele rotunjite îţi aduc iertare şi pentru păcatele trecute şi pentru cele viitoare!

— Să nu mă mai ţină Allah în viaţă o clipă, dacă am avut de gând să-ţi fac vreun necaz! Am stat ascuns sub bolta de iasomie până la asfinţitul soarelui… Şi nu m-am apropiat de zid decât după ce m-am convins că nu-i nimeni pe terasa doicii umm *Ali*. Yasin oftă şi după aceea continuă tot în şoaptă: Şi încerc de-un car de vreme să te prind singură pe terasă, iar acum nu-mi pot stăpâni bucuria… Oricum, Domnul să ne aibă în pază!

— Ciudat! Şi pentru ce atâta osteneală?

Întrebarea asta îmi spune că ştii prea bine despre ce e vorba! A acceptat să stea de vorbă cu mine şi trebuie să profit de situaţie!

— Mi-am zis că nimic nu-i mai plăcut decât să dai cuiva bineţe şi să-ţi răspundă…

Ea se întoarse spre el în semiîntuneric, făcând un gest ou capul, care dovedea că-şi stăpâneşte cu greu râsul.

— Ai limba cam lungă… mai lungă decât trupul… rosti ea, Nu prea ştiu ce se ascunde în spatele ei…

— În spatele ei, zici? Nu vrei să vii mai aproape de zid să-ţi spun ceva? Acum câteva zile, când am ieşit din casă, iff) zărit umbra unei mâini mişcându-se de zor… M-am uitat în sus şi erai chiar tu! Priveai de sus, de pe terasă. Un tablou splendid… de neuitat!

Că se întoarse pe călcâie, dar nu se apropie niciun pas.

— Cum de te uiţi în sus? îl întrebă ea acuzator. Dac-ai fi fost un vecin adevărat şi-ai fi avut gânduri curate, nu ţi-ai fi îngăduit să priveşti în sus şi să-ţi jigneşti vecina… Dar, aşa cum spui că ai făcut şi cum văd că faci şi-acum, Mi cred că ai gânduri curate…

Bine zici! Sigur că n-am gânduri curate! Sfidarea decentei nu este cea mai bună dovadă a intenţiilor necurate? Necurate-necurate, dar tânjeşti după ele… Ce ţi-e cu femeile astea! Peste-un ceas o să-l socoteşti un drept al tău şi-o să vrei să-l ţii sub călcâi, iar peste două ceasuri o să fug şi-o să alergi după mine! Oricum, va fi o noapte de vis!

— Mi-e martor Allah că n-am decât intenţii bune! Privirile mi-au zburat spre terasă fiindcă nu mă pot stăpâni să nu mă uit spre locul unde te afli tu… N-ai priceput lucrul ăsta? N-ai simţit? Vechiul tău vecin vorbeşte în tărşit, chiar dacă o face cam târziu… Dar, vorba aceea, msi bine mai târziu decât niciodată!

— Pălăvrăgeşte! îl înţepă ea. Dezleagă-ţi limba! urlă tu gura mare! Dar ia să te văd pe unde scoţi cămaşa când tă o găsi femeia lui tată-tău aici, cu mine?

Nu te îndepărta, fiică de leoaică! O să fie nemaipomenit dacă reuşesc să-ţi sucesc minţile! Chiar ţi-e teamă de femeia lui tata? Aah! Tu ştii că o noapte în braţele tale face cât toată viaţa?

— O să-i aud paşii, dacă se apropie… Hai să rămânem unde suntem!

— Dar unde suntem?

— E greu de descris, dacă nu chiar imposibil…

— Nu pricep ce tot îndrugi… Numai tu ştii ce spui!

— Pesemne! Dar ar fi regretabil! Ar fi trist să spui ce ai pe inimă şi să nu te asculte cine-ar trebui! Mi-aduc aminte de vremea când veneai în casa noastră, de parcă am fi fost o singură familie… Şi tânjesc după vremea aceea!

— Ce zile! îngăimă ea, clătinând din cap.

De ce te-ai întors în trecut? Ai făcut o mare greşeală! Fii atent că strici totul! Concentrează-ţi voinţa ca să nu te mai gândeşti decât la prezent!

— Şi când te-am văzut din nou acum, de curând, mi-am dat seama că eşti ca o floare care se ridică în întunericul nopţii, răspândind lumină în jur… Parcă te-aş fi văzut prima oară! Să fie vecina noastră Maryam, care se

juca pe vremuri cu Aişa şi cu Khadiga? m-am întrebat în sinea mea. Nu se poate! mi-am răspuns tot eu. Fata asta-i întruchiparea perfecţiunii… Şi-am simţit că lumea din jurul meu se schimbă…

— Pe vremea aceea nu-ţi îngăduiai să priveşti la nimeni! îl dojeni ea mai mult în glumă. Erai vecin în adevăratul sens al cuvântului! Dar n-a mai rămas nimic din zilele acelea… S-au schimbat toate… Am ajuns ca nişte străini… De parcă n-am fi crescut împreună, ca o singură familie. Aşa au vrut ai tăi…

— Hai să nu ne mai aducem aminte de asta! Mă tem că o să mă împovărezi cu griji pe care n-o să mai fiu în stare să le duc.

— Acum te uiţi la fereastră… pe stradă… Ba chiar te încumeţi să stai de vorbă cu mine pe terasă!

Şi, mă rog, ce te opreşte să nu pleci, dacă nu vrei să stai cu mine? Ştii că-mi place jocul tău? E mai dulce decât un fagure de miere, iar tu eşti o strălucire în negura nopţii!

— Te văd şi din multe alte locuri, de care tu habar n-ai… Te văd în închipuirea mea mai mult decât ai putea crede tu… Şi-acum ţi-o spun cu mâna pe inimă că nu se mai poate: sau vin lângă tine, sau îmi pierd cumpătul şi me prăpădesc.

Inima i se înfioră când observă ca ea se chinuie să-şi lilpânească râsul.

— De unde scoţi vorbele astea? întrebă ea după câteva clipe.

— Chiar din inimă! îi răspunse el fără ezitare, ducându-şi inima la piept cu un gest patetic.

Fata se foi puţin, mutându-şi greutatea de pe un picior pe altul şi târându-şi papucii, dar nu se îndepărtă.

— Păi dacă s-a ajuns la inimă, cred că e cazul să plec! tise ea.

— Ba e musai să vii! îi răspunse el entuziasmat, uitând că trebuie să vorbească mai mult în şoaptă. Adică să vii îi mine… continuă apoi, coborând glasul. Acum şi pentru totdeauna! Adică lângă inima mea, adăugă cu

şiretenie. 1 – 6 ta cu tot ce ţine de ea…

— Nu crezi că renunţi prea uşor? întrebă ea pe un ton glumeţ. Cum aş putea să te las fără inimă şi tot ce ţine dl ea?

Unde te-a dus mintea? Eu mă adresez leoaicei din tine, la care râvnesc. Nu eşti tu atât de naivă! Ce, ai uitat de Jolyon? Hai, apropie-te spre mine… Simt cum trupul îmi ia foc şi risipeşte bezna din jurul nostru…

— De bunăvoie ţi-am dăruit-o, cu tot ce ţine de ea. Va b fericită să o primeşti şi să-i fii stăpână. Şi să fii numai ei…

— Păi vezi ce şiret eşti? De fapt tu vrei să iei, nu să dai…

Ce limbă ascuţită ai! Nici Zenoba nu ştia să mă-ntoarcă aşA! Dar ce pot să mai fac? Umblu după tine ca după iarba de leac!

— Vreau ca tu să fii a mea, tot aşa cum şi eu o să fiu st tău… Ce ţi se pare nedrept în asta?

Tăcere. Cele două umbre schimbară priviri.

— Cred că se întreabă ce-i cu tine de-ntârzii atâta… reluă ea discuţia în cele din urmă, încercând să treacă la alt subiect.

— Nimănui nu-i pasă de mine pe lumea asta, îi răspunse el, străduindu-se să o înduioşeze.

— Ce-ţi face copilul? întrebă ea, de data aceasta serios. Stă tot la bunici?

Unde-o fi ţintind cu întrebarea asta în aparenţă nevinovată?

— Da.

— Cam câţi ani are-acum?

— Cinci…

— Mamă-sa ce mai face?

— Cred că s-a şi măritat… Sau dacă nu încă, o s-o facă foarte curând.

— Păcat! De ce nu te recăsătoreşti cu ea? Cel puţin pentru Ridwan!

Fiică de leoaică! Hai să te vedem unde vrei s-ajungi!

— Într-adevăr, aşa ai vrea tu?

„— Ce norocos este cel care poate face ca doi oameni să trăiască împreună! exclamă ea, râzând forţat. Şi legiuit!

Ba şi nelegiuit!

— Dar eu nu mă uit înapoi…

Se aşternu o tăcere stranie încărcată de suspiciune.

— Fereşte-te să mai ieşi altă dată când sunt eu pe terasă! îl preveni ea, cu blândeţe în glas.

— Ţi-ascult porunca! răspunse el, prinzând curaj. Terasa nu-i un loc sigur! Fiindcă veni vorba, tu nu ştii că am casa mea în Qase eş-şawq[42]?

— Ce vorbeşti? Vasăzică eşti proprietar? Te felicit! exclamă ea cu ironie.

Yasin rămase un timp pe gânduri, aşteptând circumspect.

— Ghici la ce mă gândesc…

— Nu mă interesează!

Tăcere desăvârşită, se gândi el – doarme şi pământul sub peşi… Pustiu… Nici urmă de om… Ce beznă apăsătoare…

— Mă gândeam la zidurile lipite ale teraselor noastre… Ţia ce-ţi sugerează?

— Nimic!

— Parc-ar fi doi îndrăgostiţi lipiţi unul de altul.

— Nu-mi place să aud astfel de vorbe…

— Aşa cum stau ele lipite, poţi să bănuieşti că nimic tiu va reuşi să le despartă…

— Ei, ia vezi! exclamă ea, dând din cap ameninţător.

— Am impresia că mă îndeamnă… treci dincolo! continuă el, răsfăţându-se.

Maryam făcu doi paşi în spate, atingând cu spatele *milu a*[43] întinsă pe frânghie.

— Nu încerca, fiindcă nu sunt de acord cu asta… îl ivertiză ea în şoaptă, dar ferm.

---

42 în traducere literară, „Palatul dorinţei"; în contextul de faţă, numele unei străzi din Cairo.

43 Bucată de pînză, de obicei de culoare neagră, pe care femeile din Egipt o înfăşoară peste îmbrăcămintea obişnuită, pentru a-şi acoperi corpul şi capul (şi varianta milaya).

— Asta? Care asta?

— Vorba asta!

— Dar cu fapta? insistă el.

— Să ştii că mă supăr şi plec…

Ba în niciun caz să nu faci aşa ceva! Tu îţi dai seama M Spui? Nu ştiu, sunt eu mai prost decât credeam sau eşti h) mai şmecheră decât îmi închipuiam eu? Ce-a apucat-o tis-B adus vorba despre Ridwan şi mama lui? Nu cumva o fi vrut să facă aluzie la căsătorie? M-a scos din minţi… frânt nebun după ea…

— Aah! De fapt, de ce mai stau? întrebă Maryam pe TOB – şteptate.

Se răsuci pe călcâie şi se aplecă puţin, făcându-şi loc pe lub rufe.

— Pleci aşa, fără să spui nici „la revedere*? strigă \ zân după ea speriat.

— În casă trebuie să intri pe uşă… Asta-i ce vreau să-ţi spun în loc de „la revedere*, mai adăugă ea, întinzându-şi gâtul peste frânghie.

Apoi se îndreptă spre uşă în vârful picioarelor şi dispăru.

Yasin se întoarse în salon şi încercă să se scuze faţă de Amina, plângându-se de zăpuşeala dinăuntru. Plecă imediat spre camera lui să se îmbrace. Kamal îl urmări uluit cu privirea. Se uită şi la mamă-sa, care tocmai terminase de ghicit în ceaşca de cafea, şi i se păru liniştită şi împăcată, în sinea lui se întrebă cum ar reacţiona, dacă ar şti ce s-a petrecut pe terasă. La un moment dat, a urcat acolo ca să vadă de ce întârzie Yasin şi când l-a văzut şuşotind cu Maryam, s-a retras tiptil, fără să le lase timp să-l vadă, dar din clipa aceea neliniştea nu-i mai dăduse pace. Cum de putuse Yasin să facă aşa ceva? A uitat de Fahmi? Imposibil! Fusese alături de el cu trup şi suflet! Nu se îndoieşte niciun moment că suferise cumplit după ce el s-a stins din viaţă. Numai că astfel de nenorociri se uită. Şi, pe urmă, el se tot frământase, întrebându-se de ce numele lui Fahmi era întotdeauna asociat cu acela al lui Maryam. Fratele lor aflase de întâmplarea cu Jolyon la

vremea ei, dar după aceea a trecut mult timp fără ca el să-şi mai aducă aminte de ea; probabil că uitase cu desăvârşire de incidentul cu pricina, lăsându-se prins în viitoarea unor lucruri mult mai importante. Nici nu s-ar fi cuvenit să facă altfel, căci ea nu fusese niciodată potrivită pentru el. Asta îl îndeamnă uneori să se întrebe dacă iubirea poate fi uitată. Nu! Iubirea nu poate fi uitată, oricât de mult timp s-ar scurge! E absolut sigur! Dar de unde să ştie dacă Fahmi a iubit-o pe Maryam aşa cum înţelege sau cum simte el dragostea? Poate că a fost stăpânit numai de o pornire puternică, aşa cum se întâmplă acum şi cu Yasin şi cum i se întâmplase şi lui în adolescenţă, căci Maryam se jucase şi cu visele lui. Tse întâmplase şi lui, într-adevăr! Şi fusese nevoit să lupte cu două dureri contradictorii: dorinţa şi remuşcarea. Fuseseră la fel de puternice amândouă şi nu reuşise să scape de ele decât după ce Maryam s-a căsătorit şi a dispărut din preajma lor. Ar vrea să ştie dacă şi Yasin încearcă aceeaşi durere 1 mustrare în clipa aceasta. Nu poate să creadă că lucrurile’s. Înt atât de simple, chiar dacă ştie foarte bine că Yasin e dominat de instincte şi nu are niciun fel de sentimente nobile. Şi, cu toate că este înţelegător faţă de Yasin, nu-şi poete înăbuşi nemulţumirea şi frământarea. Sunt stări lireşti pentru un om ca el, animat de idealuri înalte.

Yasin reapăru, îmbrăcat pentru oraş, salută şi ieşi. La puţină vreme după plecarea lui, urmară câteva ciocănituri timide în uşa salonului. Kamal îl strigă pe nou-venit pe flesne şi-l invită să intre – sigur că nu putea fi altcineva decât invitatul lui. Se ivi un tânăr scund, de vârsta lui K/iroal, destul de elegant, purtând o haină pesteghilbab. de duse mai întâi spre Amina şi-i sărută mâna, apoi îl miluţă şi pe Kamal şi luă loc lângă el. Cu toate că-şi impunea să fie cuviincios, se putea observa din gesturile lui că nu era deloc stingherit. Cine l-ar fi văzut pentru prima oară ar fi putut să creadă uşor că face parte din Hun ilie. Amina i se adresă cu blândeţe şi simplitate, întrebându-l de sănătatea tatălui său, Gamil el-Hamzawi, şi a mamei. Fu’ad răspunse, bucuros de căldura cu care

fusese primit. Kamal se retrase pentru câteva clipe în dormitorul alţi, apoi îşi luă haina şi ieşi împreună cu prietenul lui.

O luară pe calea Qirmiz, evitând strada En-Nahhasin, ca să nu ajungă la dugheana unde se aflau părinţii Ion Contrastul izbitor din înfăţişarea celor doi tineri atrăgea atenţia trecătorilor – Kamal lung şi deşirat, iar Fu'ad ca un prâsnel.

— Unde te duci astă-seară? întrebă Fu'ad cu glasul lui liniştit.

— La cafeneaua lui Ahmad Abdo, îi răspunse Kamal înţepat.

Tu ad aproba fără nicio obiecţie tot ce-i propunea Kamal, chiar dacă el era mai ager la minte şi unele propuneri ale prietenului său i se păreau caraghioase. Aşa fuseseră, de pildă, invitaţiile lui repetate să urce pe colinele El-Muqattam[44], la Citadelă sau la El-Khaymiyya, pentru a-şi clăti ochii – cum zicea el – privind vestigiile trecutului şi minunile prezentului. În realitate, însă, diferenţa socială avea o mare înrâurire asupra raporturilor dintre cei doi tineri, căci unul era fiul stăpânului prăvăliei, iar celălalt era fiul unui biet simbriaş, care făcea pe vânzătorul în această prăvălie. În copilărie, Fu'ad primise deseori sarcina să ducă la domnul Ahmad acasă cumpărăturile, pentru ca acolo să primească de la Amina dulciuri şi delicatese – căci de cele mai multe ori vizita avea loc la vremea prânzului – sau lucruri vechi de îmbrăcat, după ce Kamal renunţa la ele. De aceea, legătura dintre ei se bazase de la bun început pe sentimentul de superioritate al unuia şi pe complexul de inferioritate al celuilalt. Deşi Kamal nu-l privea niciodată de sus şi-l trata întotdeauna ca pe un egal, Fu'ad nu se putea elibera de complexul său. Întâmplarea făcuse ca, în afara lui Fu'ad el-Hamzawi, Kamal să nu mai întâlnească niciun alt prieten în tot cursul vacanţei de vară. Este

44 Platou stîncos situat în partea de est a oraşului Cairo, pe ale cărui pante se ridică Citadela - complex arhitectural construit în Evul Mediu.

adevărat că nici nu prea avea prieteni în cartier. Doi dintre tovarăşii din copilărie abandonaseră şcoala, unii găsiseră câte o slujbă, mulţumindu-se cu primară sau cu capacitatea, alţii nu ajunseseră nici până acolo şi se ocupau cu diverse îndeletniciri: băiat de prăvălie la cafeneaua Bayna el-Qasrein sau ucenic la călcătoria municipală din Khan Gaafar. Pe vremuri merseseră împreună cu el la *kuttab*. Se salutau şi acum, ori de câte ori se întâlneau; ei o făceau cu respectul impus de distincţia pe care i-o oferea şcoala în ochii lor, iar el o făcea cu modestia care-i stătea în fire. Noii săi prieteni d (n El-Abbasiyya – Hasan Selim, Ismail Latif şi Husein Şaddad – îşi petreceau vacanţa la Alexandria şi la Ra’s el-Burr. Aşadar, singurul camarad care-i mai rămăsese era Fu’ad.

Pupă câteva minute de mers ajunseră la cafeneaua lui Ahmad Abdo; coborâră în catacomba de sub cartierul Khan el-Khalili şi intrară într-un separeu.

— Am crezut c-o să te duci la film astă-seară, zise Fu’ad într-o doară, cu oarecare sfială, după ce luară loc la u masă unul în faţa celuilalt.

Din tonul lui se putea înţelege că ar fi vrut să meargă Io cinema. Poate că-l ispitise gândul acesta înainte de a se întâlni cu Kamal, dar nu îndrăznise să-l exprime. Ştia foarte bine că nu-l poate clinti pe Kamal din hotărârea luată şi că biletul de intrare trebuia să fie suportat tot de el. De aceea, nu îndrăzni să aducă vorba despre cinematograf decât după ce se instalaseră la masă, având siguranţa că nu se vor mai mişca de-acolo.

— O să mergem joia viitoare la Clubul egiptean… O să-l vedem pe Charlie Chaplin… Acum hai să facem o partidă de domino.

Îşi scoaseră fard mş-urile şi le aşezară pe un scaun de-alături. Apoi Hamal chemă un ospătar şi-i ceru un ceai verde şi un domino.

Cafeneaua din catacombă semăna cu un animal preistoric. Nu mai rămăsese din el decât capul uriaş, cu gura căscată, lăsând să i se vadă maxilarele care luaseră

înfăţişarea unor scări lungi. În interior se întindea un careu acoperit cu dale. În mijlocul lui susura o fântână arteziană, înconjurată de ghivece cu garoafe. Urmau apoi câteva canapele cu rogojini colorate şi perne. De jur-împrejurul sălii fuseseră amenajate separeuri ce păreau grote săpate în zid, fără uşi şi ferestre. În fiecare dintre ele se afla o masă de lemn, patru scaune şi un felinar, care ardea zi şi noapte într-o mică firidă din peretele orientat spre intrare. Căfeneaua dobândise avantaje deosebite de la această amplasare ciudată: în ea domnea o atmosferă tihnită şi somnolentă neîntâlnită în alte localuri, în parte datorată luminii palide şi atmosferei jilave de seră. Fiecare grup de clienţi avea o lume a lui, complet izolată de a celorlalţi, limitată la separeul său. Trăgeau din narghilea, din când în când mai sorbeau şi câte o înghiţitură din ceştile cu ceai, pierduţi într-o flecăreală nesfârşită; semăna întrucâtva cu un cântec în surdină, întrerupt doar în răstimpuri de câte o tuse seacă sau de gâlgâitul narghilelei.

Hamal socotea cafeneaua lui Ahmad Abdo un loc de meditaţie cum nu se putea mai potrivit pentru firile înclinate către visare şi un giuvaier greu de preţuit pentru lumea de rând. La început i s-a părut şi lui Fu’ad destul de interesantă, dar cu trecerea timpului a început să-l plictisească. Acum o găsea chiar tristă şi avea impresia că se înăbuşă din pricina umidităţii aerului viciat, dar nu avea de ales, întrucât era invitatul lui Hamal.

— Ţi-aduci aminte când ne-a văzut şi Yasin aici?

— Sigur! îi răspunse Kamal, surâzând. Dar şi Yasin e drăguţ şi înţelegător. Niciodată nu m-a lăsat să simt că e fratele meu mai mare… Atunci, însă, l-am rugat să nu fiică nicio aluzie la întâlnirea noastră. Nu mi-a fost teamă de tata, căci nimeni n-ar avea curajul să-i spună aşa ceva… Mai degrabă mi-a fost frică să nu-i spună mamei, pentru că n-aş fi vrut s-o supăr… Imaginează-ţi ce spaimă ar fi tras, dac-ar fi aflat că noi mergem la cafenea! Şi ştii pentru ce? Fiindcă în închipuirea ei toţi clienţii cafenelelor sunt deocheaţi şi fumează haşiş.

— Şi şi Yasin? Nu ştii că şi el umblă prin cafenele?

— Ba da, dar dacă i-aş spune aşa ceva, ar tuna şi-ar fulgera… Mi-ar spune că nu se teme pentru şi Y*as*in, fiindcă el este mare. Pe când eu sunt mic! Şi mi se pare că o mă socotească aşa şi după ce o să-mi albească părul…

Ospătarul apăru cu un domino şi două pahare cu ceai pe o tavă galbenă. Kamal nu stătu nicio clipă pe gânduri – apucă paharul, îl duse la gură şi începu să soarbă. Sufla de câteva ori în ceai, lua o înghiţitură şi din nou sufla, rugându-şi tot timpul buzele din pricina arsurii. Nu se descuraja şi relua tentativa cu îndărătnicie, de parcă l-ar fi silit cineva să golească paharul într-un minut sau două. PVad îl măsura tăcut, prefăcându-se că priveşte în gol. Se re iernase de spătarul scaunului şi luase o poză gravă, nepotrivită cu vârsta lui. În ochii-i mari şi senini se desluşea o privire adâncă şi liniştită. Nu întinse mâna spre pahar decât după ce termină Kamal. Abia apoi începu să soarbă şi el tacticos, savurând pe îndelete ceaiul aromat şi exclatntod la flecare înghiţitură:

— Ce grozav e!

Kamal simţea că-şi pierde răbdarea şi-l îmboldea întruna să termine, ca să înceapă jocul.

— Îţi trag o bătaie astăzi s-o ţii minte toată viaţa, îl ameninţă el, vorbindu-i de sus.

— O să vedem… bombăni Fu’ad, zâmbind.

Jocul începu.

Kamal se concentră surescitat, de parcă s-ar fi angajat într-o luptă de care depindea viaţa sau onoarea lui, în vreme ce Fu’ad aranja piesele cu calm şi îndemânare. Surâsul plutea tot timpul pe faţa lui, fie că norocul era de partea sa, fie că-l părăsea, fie că prietenul Kamal zâmbea sau se încrunta.

— Nu ştii să joci, dar ai noroc… izbucni Kamal scos din sărite, ca de obicei.

Celălalt râse cu poftă, străduindu-se să nu-i sporească necazul şi să nu-i lase impresia că l-ar sfida. N-am ce-i face… E norocos… îşi zicea Kamal tot timpul în gând, furios peste măsură. El nu trata jocul cu îngăduinţa

cuvenită în astfel de ocazii. Ba mai mult, când se pierdea cu firea, nu mai era în stare să facă distincţie între lucrul serios şi glumă. Dar Fu'ad nu-l întrecea numai la domino, ci şi la învăţătură. În timp ce Fu'ad era premiantul clasei, Kamal se situa între primii c*inci d*in frunte. Tht norocul să fi fost la mijloc? îl privea de sus din cauza poziţiei sociale şi nu reuşea să-şi dea seama că este mai ager la minte şi mai înzestrat decât el. A căutat fel de fel de argumente pentru a subestima calităţile prietenului său. Odată l-a acuzat c-ar fi tocilar şi a insistat să precizeze că dac-ar fi atât de isteţ cum se zice, şi-ar permite să-şi mai folosească timpul şi în afara învăţăturii – la sport, bunăoară. Fu'ad nu practica niciun sport, pe când Kamal se remarcase la câteva. În cele din urmă, a insinuat că Fu'ad se limitează numai la ce scrie în manuale, iar dacă se întâmpla să citească şi altă carte în vacanţă, alegea una din care să tragă foloase în anul următor. Lecturile lui Kamal, însă, erau nelimitate şi variate şi el nu ţinea seamă în alegerea lor de niciun profit. În aceste condiţii, desigur, nu trebuia să se mai mire nimeni că Fu'ad avea note mai bune ca el. Dar în ciuda invidiei care-l stăpânea, nu putuse renunţa la prietenia lui; ba chiar îl iubea şi-i plăcea compania sa. Pe deasupra, nu se ferea să-i recunoască meritele şi calităţile – cel puţin în sinea lui.

Jocul continuă şi, contrar aşteptărilor, partida se încheie cu victoria lui Kamal. Faţa i se lumină şi izbucni fericit în hohote de râs.

— Mai facem zece? îl întrebă pe adversar.

— Cred că ne-au fost de-ajuns zece pentru azi! îi răspunse Fu'ad zâmbind.

Fie că s-a plictisit, fie că s-a temut să nu-l învingă pe Kamal în partida următoare şi să-i strice tot cheful, Fu'ad S renunţat.

— Tu eşti imperturbabil… nu te mişcă nimic, observă Kamal, clătinând din cap. Apoi adăugă cu ifos, mângâinduşi cu degetele vârful nasului borcănat: Nu ştiu cum eşti tu… Tht timpul mă mir şi mă întreb… Te-am învins şi puţin îţi pasă! îl iubeşti pe Saad, dar te-ai eschivat de la

participarea la demonstraţia organizată în ziua când a preluat conducerea cabinetului. Ai căutat binecuvântarea lui sidna EJ-Hus*ein1,* dar n-ai schiţat niciun gest de nedumerire în tiua când ai aflat că trupul lui nu se află în moscheea care-i poartă numele. Nu ştiu ce fel de om eşti tu!

Răceala şi echilibrul lui Fu'ad îl iritau cumplit. Nu suporta oamenii care se conduc numai după ceea ce se cheamă „raţiune". Lui îi plăcea îndrăzneala şi nebunia! „Mormântul lui El-Husein este un simbol şi nimic mai mult", le-a spus profesorul de istoria islamului. În ziua sucea, după terminarea lecţiilor, a plecat împreună cu Fu'ad de la şcoală şi pe drum s-a pomenit cu el repetând vorbele profesorului. Cum de-a avut prietenul său tăria să primească afirmaţia aceea ca şi când ar fi fost vorba de un lucru neînsemnat? Nu, el nu se putea împăca uşor cu Aşa ceva şi refuza să se gândească la ceea ce auzise. Mergea ţi avea senzaţia că se clatină, din cauza groazei ce-l copleşise. Se tânguia pentru o himeră dispărută şi pentru visul risipit. El-Husein nu mai era vecin cu el! Şi nici nu

J. Sfânt şi martir musulman venerat de sectele şiite; adevăratul său mormânt se află în Kerbala (în Irak).

fusese vreodată vecin cu el! Atunci ce se întâmplase cu sărutările fierbinţi care le lăsase pe uşa mausoleului? Se mândrise tot timpul cu faptul că locuieşte la o aruncătură de băţ de *sidna* El-Husein. Şi-acum? N-a mai rămas nimic din toate astea! Moscheea nu este decât un simbol, iar sufletul lui s-a umplut de amărăciune şi dezamăgire. A bocit toată noaptea până ce a udat perna… Şocul acesta nu-l impresionase defel pe prietenul său „raţional"; el nu făcuse decât să repete vorbele profesorului de istorie. Ce hidoasă este „raţiunea" asta!

— Spune-mi, tatăl tău ştie că vrei să te înscrii la Şcoala Normală?

— Bineînţeles! răspunse Kamal înţepat, dând frâu liber furiei stârnite de răceala şi indiferenţa prietenului său şi de amintirea discuţiei cu stăpânul.

— Şi ce-a zis?

— Ce să zică? încercă el să se eschiveze de la un răspuns precis. Tata, asemeni multor oameni ca el, se lasă amăgit de false aparenţe: funcţii… procuratură… magistratură… Astea-l interesează pe el. N-am prea reuşit eu să-l conving că gândirea şi înaltele valori ale ştiinţei sunt singurele lucruri pentru care merită să te osteneşti în viaţă, dar în cele din urmă mi-a dat voie să-mi aleg ce-mi place.

— Valori înalte… într-adevăr… însă n-avem noi condiţiile şi cultura potrivite pentru a le ridica la rangul cuvenit, comentă Fu'ad cu multă îndoială în glas, în vreme ce degetele sale mângâiau o piesă de domino.

— Nu pot renunţa la o convingere numai pentru că cei din jurul meu nu o împărtăşesc…

— Meriţi toată admiraţia! zise Fu'ad, încercând să-l liniştească. Dar n-ar fi oare mai potrivit să fii ceva mai realist când vine vorba de viitorul tău?

— Crezi că liderul nostru, dacă ar fi ţinut seama de un astfel de sfat, s-ar mai fi dus la Sediul Protectoratului pentru a revendica independenţa ţării sau nu? întrebă Kamal cu dispreţ.

Fu'ad zâmbi, ca şi când ar fi vrut să-i spună că, în ciuda temeiniciei, argumentul său nu poate fi luat drept principiu general de viaţă.

— Fă Dreptul şi asigură-ţi o meserie onorabilă, iar după aceea te poţi ocupa de cultura ta cum îţi place…

— Nu există un om cu două inimi în piept! răspunse Kamal iritat. Şi, pe urmă, dă-mi voie să nu fiu de acord cu tine, pentru că nu numai Dreptul te pregăteşte pentru o profesie onorabilă… Ce, în învăţământ nu poţi face dovada măsurii tale? Nu e o meserie la fel de onorabilă?

— N-am vrut să spun aşa ceva… se grăbi Fu'ad să-i răspundă, încercând să risipească orice bănuială. Cine-ar putea pretinde că însuşirea ştiinţei şi răspândirea ei n-ar fi o îndeletnicire onorabilă? Am repetat şi eu ce zice lumea, fără să-mi dau seama, căci oamenii – aşa cum ai spus şi tu – sunt orbiţi de putere şi de influenţă…

— Tot ce pot să-ţi spun cu mâna pe suflet este faptul

că nimic nu poate fi mai măreţ decât o viaţă închinată gândirii şi ştiinţei, insistă Kamal, dând din umeri cu un gest ce sugera indiferenţă şi afectare.

Fu'ad se mulţumi să încuviinţeze din priviri, fără să rostească niciun cuvânt.

— Tu de ce-ai ales Dreptul, îl întrebă Kamal după o pauză.

— Pentru că nu m-am îndrăgostit de „gândire* ca tine, răspunse Fu'ad după ce chibzui puţin. A trebuit să aleg o şooulă superioară numai după perspectivele pe care mi le oferă... Posibilităţile mele mi-au impus-o, mai degrabă.

Nu-i ăsta glasul raţiunii? Ba da! Chiar el este! Şi nu /-onte decât să-l revolte! Nu-i o nedreptate că el este obligat să-şi petreacă întreaga vacanţă fără să iasă din acest cartier şi fără să întâlnească un prieten, în afara acestui raţional*? Există şi o altă viaţă, total diferită de cea a vechiului cartier – pe care i-a fost dat s-o cunoască – şi alţi prieteni care nu seamănă nici pe departe cu Fu'ad. După acea viaţă şi după acei prieteni tânjeşte el – după

El-Abbasiyya. După acei tineri şi după rafinamentul lor, după accentul lor parizian... după visul mirific, după adorata lui... Simte nevoia să fie acasă, în camera lui... să fie singur... să deschidă caietul pentru a reciti o însemnare sau o amintire, pentru a aşterne pe hârtie încă un gând. Oare nu e timpul să se ridice şi să propună plecarea?

— Ştii că m-am întâlnit cu cineva care m-a întrebat de tine?

— Cu cine? întrebă Hamal, smulgându-se cu greu din şuvoiul gândurilor.

— Cu Qamar şi Narghis! răspunse Fu'ad, înveselindu-se.

Qamar şi Narghis! Fetele lui Abu Sari*, proprietarul micului bufet... Bolta Qirmiz... Uliţele întunecoase după asfinţit... joaca amestecată cu naivitatea vinovată sau cu vinovăţia naivă... adolescenţa înflăcărată... de toate şi-aduce aminte! De ce se strâmbă cu aversiune? Asta-i o poveste mai veche... dinaintea iubirii lui ideale. Aşa se

întâmplă: ori de câte ori îşi aminteşte de ea, simte că numai se revoltă, mâhnită şi ruşinată; nici nu s-ar putea altfel, după ce a sorbit din licoarea iubirii pure.

— Unde le-ai întâlnit?

În îmbulzeala de la *mawlid*[45]-ul lui *sidna* el-Husein. Am mers alături de ele fără nicio şovăială sau stânjeneală, ca şi cum am fi fost o singură familie, venită la moschee să facă înconjurul lăcaşului sfânt…

— Ce îndrăzneţ eşti!

— Câteodată… Le-am salutat şi mi-au răspuns. Pe urmă am stat de vorbă pe îndelete. Şi, pe neaşteptate, Qamar m-a întrebat de tine, ce mai faci…

— Şi-apoi? întrebă Hamal, roşind puţin.

— Ne-am înţeles, în principiu, să-ţi spun şi să ne întâlnim toţi patru într-o zi… încercă Fu'ad să-l ispitească.

— În niciun caz! i-o reteză Hamal scurt, clătinând din cap speriat.

— În niciun caz? repetă Fu'ad nedumerit. Credeam că n să fii bucuros să ne întâlnim cu ele sub boltă sau în curtea casei părăsite… Ştii că s-au mai maturizat? în curând vor arăta ca nişte femei adevărate… Qamar se înfăşurase cu o milaa, d*ar* îşi lăsase faţa descoperită. Dacă aveai şi văl, nu îndrăzneam să vorbesc cu ţinea, i am zis în glumă.

— Nu, nici în ruptul capului! Degeaba insişti! răspunse Kamal la fel de categoric.

— De ce?

— Pentru că nu mai suport murdăria! apoi adăugă pe un ton iritat ce trăda mânie şi durere: Nu pot să mă întâlnesc cu Allah în timpul rugăciunii şi trupul să-mi fie murdar!

— Purifică-te şi spală-te înainte de rugăciune![46]

---

45 Ziua de naştere a martirului, devenită sărbătoare naţională.

46 Abluţiunea sau spălarea ritualică este obligatorie la musulmani înainte de fiecare dintre cele cinci rugăciuni zilnice, precum şi înainte de rugăciunea din ziua de vineri la moscheea congregaţională; spălarea este necesară pentru purificare şi după relaţii intime.

— Apa nu curăţă de păcate! răspunse Kamal cu convingere.

Ce luptă se dăduse mai demult în sufletul lui! Pleca la întâlnirea cu Qamar tulburat de dorinţă şi frământare şi se întorcea chinuit de remuşcări, cu inima plângând. După rugăciune îşi cerea iertare îndelung, dar curând după aceea şi ducea din nou la ea înfrânt şi iar se întorcea trist, cerând îndurare. Au fost zile încărcate de dorinţă, amărăciune şi durere. Apoi s-a ivit lumina! Şi din clipa aceea, i-a fost îngăduit şi să iubească, şi să se roage în acelaşi timp. Cum s-ar putea altfel, de vreme ce iubirea izvorăşte din credinţă şi curge limpede?

— Nici eu nu m-am întâlnit cu Narghis de când i-au interzis să mai iasă în uliţă la joacă, zise Fu’ad cu mâhnire.

— Şi cum s-a împăcat evlavia ta cu această prietenie? Tu n-ai avut deloc remuşcări? îl întrebă Kamal curios.

— Tu nu ştii că există şi rele necesare? îi răspunse celălalt, lăsând capul în piept. Apoi se întoarse la subiectul iniţial al discuţiei, insistând cu un fel de timiditate în glas: Şi chiar nu vrei să te mai întâlneşti cu ea?

— Niciodată!

— Şi numai din evlavie?

— Nu-i de-ajuns?

— De ce vrei să-ţi impui lucruri insuportabile? întrebă Fu’ad, zâmbind deschis.

— Aşa sunt eu şi numai aşa trebuie să fiu! stărui Kamal.

Se priviră îndelung. În ochii lui Kamal se citea neînduplecarea şi sfidarea, iar pe faţa lui Fu’ad domnea un surâs jucăuş, ca razele de soare nestatornice care dansează pe luciul apei cu sclipiri amăgitoare.

— Pofta trupească mi se pare un instinct demn de dispreţ şi-mi repugnă gândul de a fi stăpânit de ea… Probabil că ne-a fost inspirat pentru ca prin el să ne educăm voinţa şi să ne putem înălţa cu adevărat la starea de oameni! Sau sunt om, sau sunt animal!

— Eu nu cred că este o întruchipare a răului pur, îngăimă Fu’ad după ce şovăi puţin. Într-un fel, este o

chemare la întemeierea unei familii şi la perpetuarea speciei umane…

Inima lui Kamal începu să se zbuciume, fără ca Fu'ad să-şi dea seama. Vasăzică la asta se reduce căsătoria în cele din urmă? Nu-i era cu totul necunoscut acest adevăr, chiar dacă nu-şi dădea seama prea bine cum împacă lumea iubirea cu căsătoria. În dragostea lui nu se lovise până acum de o astfel de problemă; de fapt, nici nu putuse măcar visa la căsătorie. Dar asta nu o putea împiedica să existe ca o problemă ce se cere rezolvată. El nu putea concepe ca relaţia fericită dintre el şi adorata lui să fie mai mult decât o afinitate spirituală, în ceea ce o privea pe ea, şi o aspiraţie sublimă şi continuă pentru el* Ceva ce seamănă mai degrabă cu adoraţia. Ba este însăşi adoraţia! Şi căsătoria n-are ce căuta aici!

— Cei care iubesc cu adevărat nu se căsătoresc…

— Ce-ai spus? întrebă Fu'ad consternat.

Kamal îşi dădu seama chiar înainte de întrebarea lui Fu'ad că s-a dat de gol şi simţi că-şi pierde glasul. Pentru *u* clipă rămase descumpănit. Se chinui să-şi reamintească ultimele cuvinte ale lui Fu'ad dinaintea acestei mărturisiri ciudate. Da, parcă spunea ceva despre căsătorie şi ivimilie. Se agăţă de acest subiect, străduindu-se să nu cadă în cursă, şi căpătă din nou glas.

— Cei care iubesc lucruri situate mai presus de lumea asta nu se căsătoresc, îngăimă el. Cam asta am vrut să spun…

Fu'ad zâmbi pieziş, stăvilindu-şi cu greu râsul. Numai că ochii lui adânci nu lăsau să se citească tot ce se ascundea în spatele frunţii.

— Astea-s lucruri mut prea serioase! zise el. Cred că e prematur să vorbim acum despre ele. Hai să le lăsăm pentru vremea lor!

— Să le lăsăm şi să aşteptăm… încuviinţă Kamal, ridicând din umeri cu indiferenţă.

Fu'ad era într-o vale, iar el în altă vale! O deosebire ca ţie la cer la pământ între ei doi şi totuşi erau prieteni! Poate că tocmai acest contrast îl atrăgea spre Fu'ad şi-l

hnbia să stea de vorbă cu el, în ciuda efortului nervos şi efectului obositor al conversaţiei»

Oare nu e timpul să se întoarcă acasă? Simte nevoia să stea de vorbă doar cu el însuşi. Carnetul de însemnări îl aşteaptă în sertarul de la birou. Cine se simte istovit de realitatea vieţii nu-şi poate găsi liniştea decât strângându-se la sine.

— Cred că e timpul să mergem…

Trăsura se opri în faţa unuia din bacurile ancorate la malul Nilului, pe drumul spre Ambaba1, şi din ea coborî domnul Ahmad Abd el-Gawad, urmat de domnul Ali Abd el-Rahim.

Întunericul nopţii învăluia totul în jur. Prin ferestrele bacurilor, rânduite de-a lungul celor două maluri de la podul Ez-Zamalek[47] în jos, licărea ici şi colo câte un bec, iar în depărtare pâlpâiau câteva luminiţe palide, indicând foarte vag locul satului în zarea semănând cu un nor luminat de soare pe cerul întunecat.

Domnul Ahmad venea pentru prima oară la bac, cu toate că Muhammad Iffat îl închiriase cu patru ani în urmă şi-l amenajase pentru petrecerile de noapte. După moartea lui Fahmi, nu-şi mai îngăduise astfel de escapade.

Ali Abd el-Rahim o luă înainte, conducându-l spre punte. Când ajunse aproape de scară, îi zise, prevenindu-l:

— Ai grijă că scara e cam îngustă, are trepte înalte şi îi lipseşte balustrada. Sprijină-te de umărul meu şi mergi încet…

Coborârâ cu băgare de seamă, în vreme ce clipocitul apei care izbea malul şi partea din faţă a bacului le delecta

«uzul. Mirosul buruienilor şi al mâlului purtat cu generozitate de revărsarea Nilului la acel început de septembrie le umplea nările.

— O să fie o noapte de pomină şi pentru tine, şi pentru noi… bombăni Ali Abd el-Rahim, în vreme ce bâjbâia după butonul soneriei de la intrare. Hai să-i dăm un nume pe măsura ei! Noaptea întoarcerii bătrânului! Cum ţi se pare?

47 Cartier periferic al oraşului Cairo.

— Bine, dar eu nu sunt bătrân! protestă domnul Ahmad, Bătrângându-l de umăr. Bătrân cu adevărat a fost tată-tău!

— Acum vei avea ocazia să vezi chipuri pe care nu le-ai mai întâlnit de cinci ani, îi zise Ali Abd el-Rahim, râzând.

— Te cred, dar asta nu-nseamnă că o să-mi schimb purtarea sau că o să mă abat de la socotelile mele, îi răspunse stăpânul şovăind. Apoi, după o clipă de tăcere, «dăugă: S-ar putea…

— Închipuie-ţi un câine care a promis să nu se apropielie* came, dacă i se va îngădui să intre în bucătărie…

— Câine cu adevărat a fost tată-tău, nevrednicule ce Bţt.i…

Soneria zbârnâi. Cam după vreo jumătate de minut, aţa se deschise şi din spatele ei se ivi chipul unui nubian bătrân. Ridică palma la frunte, salutându-i pe cei doi, şi se dădu în lături pentru a le face loc. Aceştia intrară şi cotiră spre uşa din stânga. Trecură de ea şi ajunseră într-un mic koridor, luminat doar de un bec atârnat de tavan. Pe pereţi fuseseră agăţate două oglinzi şi sub fiecare din ele se afla dU un fotoliu şi o măsuţă joasă. Din celălalt capăt al toridorului, prin uşa întredeschisă răzbăteau glasurile tovarăşilor de petrecere. La auzul lor, pieptul lui Ahmad Abd el-Gawad tresări. Ali Abd el-Rahim împinse uşa şi intră, urmat de prietenul său. Cum trecu pragul, cei prezenţi se ridicară în picioare şi se apropiară de el, salutfondu-l emoţionaţi. Bucuria revederii se citea pe toate aMpurile. Muhammad Iffat se apropie primul şi-l îmbrăţişă, cicând:

— S-a zărit de lună plină…

— În sfârşit, timpul mi-a adus şi o mângâiere, încercă să-l măgulească Ibrahim el-Far, în vreme ce-l strângea la piept.

Când bărbaţii se dădură la o parte, le văzu şi pe Galila şi Zabida. Nu i-a fost greu s-o recunoască nici pe Zenoba – cântăreaţa la lăută – care se oprise cu doi paşi în spatele celorlalte. Tht trecutul se adunase în acest tablou.

Şi chiar dacă părea oarecum încurcat, fruntea i se descreţi numaidecât. Galila râse din tot sufletul, îşi deschise braţele larg şi-l strânse la piept, zicându-i cu melancolie în glas:

— Unde-ai fost atâta vreme, drăguţule?

Când îi dădu drumul, Zabida se şi apropie de el, codindu-se; dar chipul ei radia de bucuria întâlnirii. Întinse braţele şi ea i le strânse, încruntându-şi sprâncenele înnegrite.

— Au trecut treisprezece ani… zise ea cu reproş şi ironie în glas. Parcă te-ar fi înghiţit pământul…

Ahmad nu se putu stăpâni şi izbucni în hohote de râs. În acele din urmă, rămase faţă în faţă cu Zenoba, chiar dacă ea nu se mişcase nicio palmă. Zâmbea sfios, căci nimic din trecut nu-i îngăduia să ignore buna-cuviinţă. Dădu mâna cu ea şi o încurajă, curtenitor:

— Ite salut, prinţesă a lăutăreselor!

Apoi se întoarse fiecare la locul său bine ştiut. Muhammad Iffat îl luă pe Ahmad de braţ şi-l conduse, invitându-l să ia loc alături de el.

— Ai picat întâmplător sau dorinţa ţi-a dat ghes? îl întrebă râzând.

— Mi-a dat şi dorinţa ghes, şi-am picat şi-ntâmplător… bombăni domnul Ahmad, mai în glumă, mai în serios.

Primirea caldă şi glumele îl împiedicaseră să observe din prima clipă încăperea în care intrase. Când atmosfera se mai linişti, începu s-o studieze cu atenţie: era un salonaş cu pereţii şi tavanul verzui. Două ferestre dădeau spre Nil şi alte două spre stradă. Ibate erau deschise, dar cu

Obloanele trase. În tavan atârna un singur bec. Abajurul tonic din cristal îndrepta lumina spre măsuţa joasă din mijloc, pe care fuseseră rânduite paharele şi sticlele de whisky. Culoarea covorului se asorta cu zugrăveala. Pe laturile salonaşului se aflau două canapele, acoperite cu pleduri colorate. Fiecare dintre ele avea câte o pernă la mijloc. În colţuri şi pe jos erau răspândite alte perne şi salteluţe. Galila, Zabida şi Zenoba aleseseră canapeaua dinspre Nil, iar cei trei bărbaţi stăteau pe

cealaltă, faţă în faţă cu femeile. Pe salteluţe erau risipite în dezordine instrumentele: lăuta, *duff*-ul, dărabuka şi chimvalul. Dnnmul Ahmad îşi plimbă privirea peste toate, pe îndelete, opoî oftă satisfăcut şi exclamă încântat:

— Vai! Vai! Totul îmi pare atât de frumos! Dar de ce nu deschideţi ferestrele dinspre Nil?

— Le deschidem după ce vor trece corăbiile cu pânze… îi răspunse Muhammad Iffat. Dacă sunteţi tentaţi, răbdaţi!

— Iar dacă aţi răbdat, faceţi-vă de cap! îi veni Ahmad tu întâmpinare, zâmbind.

— Hai să-ţi vedem din nou dibăcia de odinioară! încercă Ghlila să-i zgândăre vanitatea.

Voise doar să facă o glumă; de fapt, el nu cutezase să vină la bac decât după o îndelungă şovăială şi nici acum nu se eliberase de tulburarea ce-i năpădise sufletul. Dar h mai întâmpla ceva ciudat, o schimbare pe care simţea di trebuie s-o descopere singur! Hai, să se concentreze şi să privească atent! Ce observă? Uită-te bine la Galila şi la Zabida. Amândouă sunt ca nişte litiere – aşa cum îţi plăcea să le zici odinioară. Amândouă s-au îngrăşat. Dar mai este încă ceva. Ceva mai uşor de simţit decât de văzut. Trebuie să fie una din feţele bătrâneţii! Probabil că prielvnii – stând tot timpul împreună – n-au putut observa schimbarea asta. Nu s-o fi petrecut şi cu tine acelaşi lucru? Inima i se strânse şi înflăcărarea i se stinse. Nu există oglindă mai limpede pentru un om decât prietenul revenit după o absenţă îndelungată. Cât ar da să ştie cum ar putea fi stăvilită această schimbare! N-au niciun fir de păr alb pe cap! Dar ce-are a face încărunţirea cu femeile frumoase? N-au niciun rid! Să te fi înşelat tu? Imposibil! Priveşte în ochii lor! Nu zăreşti în ei sufletul stins? Ba da! Chiar dacă este încă învăluit de o lumină care licăreşte… Uneori încearcă să se ascundă în spatele zâmbetului şi a glumelor, dar imediat după aceea iese la iveală aşa cum este în realitate şi descifrezi în el că tinereţea e pe ducă. Ăsta-i adevărul gol-goluţ! Zabida să aibă în jur de cincizeci de ani… Iar Galila are chiar ceva mai mult… Este cam de-o

vârstă cu tine, cu toate că nu vrea să recunoască… Dar şi cu inima lui s-a întâmplat ceva: o schimbare ciudată prevestitoare de rău. Alergase cu sufletul la gură, în căutarea unei imagini pe care n-a mai aflat-o aşa cum o ştiuse. A simţit dintr-odată că i se taie aripile… Fie! Dar nu se cuvine în niciun caz să te predai! Bea! Veseleşte-te! Trebuie să fii stăpân pe tine şi nimeni n-o să te forţeze să faci ceea ce nu doreşti!

— Nu credeam c-o să te mai văd pe lumea asta, rupse Galila tăcerea după un timp.

— Şi cum ţi se pare că arăt? întrebă el curios.

— Ca de obicei! se amestecă Zabida în vorbă. Acelaşi cămiloi! Numai că-ţi licăresc câteva fire albe de sub *tarbuş*… încolo, nimic!

— De ce nu mă laşi să-i răspund eu? protestă Galila. Pe mine m-a întrebat… Apoi continuă, adresându-se domnului Ahmad: Nu te-ai schimbat deloc… Şi nu-i de mirare, căci noi încă suntem nişte tinerei…

Stăpânul pricepu la ce face aluzie şi-i răspunse cu un compliment:

— Voi două, în schimb, v-aţi făcut şi mai frumoase… sunteţi şi mai fermecătoare! Nici nu mă aşteptam să vă găsesc aşa!

— Dar cum ai putut să lipseşti atâta vreme din mijlocul nostru? îl întrebă Zabida, cercetându-l cu interes. Ai fi putut, dacă voiai, să te întâlneşti cu noi şi altfel… Ce, nu mai există şi întâlniri nevinovate? Nu ne putem întâlni decât cu aşternutul sub noi?

— Nici el şi nici noi nu ne-am închipuit vreodată că între noi şi voi ar putea exista şi întâlniri nevinovate… interveni domnul Ibrahim el-Far, ridicând un braţ pentru a-şi da caftanul la o parte.

— Doamne fereşte! exclamă Zabida, oftând. Cum sunteţi voi, bărbaţii! Femeia nu este pentru voi decât un simplu animal de călărie…

— Trebuie să-l lauzi pe Atotputernicul pentru asta, doamna mea! zise Galila printre hohote. Crezi că te-ai fi împlinit aşa, dacă n-ai fi fost animal de călărie?

— Dă-mi voie, te rog, să-mi continui ancheta cu împricinatul… o întrerupse Zabida, dojenitor.

— Am fost condamnat la cinci ani nevinovaţi şi fără touncă… îi răspunse domnul Ahmad zâmbind.

— I-auzi, sărmanul! Şi te-ai oprit de la toate plăcerile! Da la toate, bietul de tine! continuă Zabida să-l atace cu Ironie. Nu ţi-au mai rămas decât mâncarea, băutura, vţtselia, gluma şi veghea, noapte de noapte, până la ivirea tori lor!

— Sunt lucruri trebuincioase pentru o inimă tristă… încercă el să se scuze. Pe când celelalte…

— Abia acum mi-am dat seama că noi suntem socotite picatul cel mai mare… zise Zabida, amenințându-l cu dbgetul ei plinuţ ca şi când ar fi vrut să zică: „Vezi cum

— Am venit de la capătul pământului ca să ne înnădim I* vorbă şi să lăsăm paharele să aştepte? strigă Muhammad în*Bt pe neaşteptate, de parcă şi-ar fi adus aminte de un lucru foarte important şi n-ar fi vrut să-l uite. N-are cine în se ocupe de ele? Umple paharele, Ali! Struneşte lăuta, Zenoba! Scoate-ţi hainele, domnule inculpat. Ce, te crezi ls şcoală? Scoate-ţi *gubba* şi *tarbuş-ul*! Să nu-ţi închipui 6* ai scăpat de anchetă, dar mai întâi hai să îmbătăm tribunalul şi parchetul şi pe urmă ne întoarcem la ea… Galila a insistat să amânăm băutura până ce vine „sultanul alinărilor” sau cam aşa ceva… Să ştii că femeia asta ţine la tine aşa cum ţine satana la un păcătos inveterat. Allah să vă binecuvânteze şi pe tine, şi pe ea!

Domnul Ahmad se apucă să-şi scoată *gubba*, iar Ali Abd el-Rahim se ridică şi începu să toarne în pahare, ca de obicei. Lăuta scoase câteva sunete slabe. Zabida începu să fredoneze, iar Galila îşi aranjă şuviţele de păr şi dantelele rochiei cu vârful degetelor. Ochii urmăreau nerăbdători mişcările lui Ali Abd el-Rahim, care umplea paharele. Domnul Ahmad se aşează cu picioarele adunate sub el, plimbându-şi privirea prin încăpere şi peste cei prezenţi, până ce ochii săi îi întâlniră pe ai Zenobei şi zăboviră acolo puţin, surâzând ca şi când ar fi vrut să o salute. Ali Abd el-

Rahim îi invită la primul pahar.

— În sănătatea şi pentru prietenia noastră! închină Muhammad Iffat.

— Pentru revenirea lui şi Ahmad printre noi! urmă Gaâfla.

— Pentru întoarcerea la calea cea dreaptă după rătăcire! adăugă Zabida.

— Pentru cei dragi, de care doliul m-a ţinut departe! răspunse domnul Ahmad.

Ridicară paharele şi sorbiră din ele toţi deodată. Pe deasupra paharului, domnul Ahmad zări chipul Zenobei, care-l privea intens, şi prospeţimea ei îl tulbură.

— Mai umple-le o dată! se adresă Muhammad Iffat lui Ali Abd el-Rahim.

— Şi încă o dată, ca să punem temelii trainice… propuse şi Ibrahim el-Far.

— Slujitorul norodului este domnul lui, zise Ali el-Rahim, suflecându-şi mânecile.

Domnul Ahmad se trezi urmărind degetele Zenobei, care se jucau cu coardele lăutei. O măsură din ochi, întrebându-se câţi ani o fi având, şi aprecie că trebuie să aibă

Între douăzeci şi cinci şi treizeci. Apoi se întrebă ce-ar fi putut s-o aducă aici. Lăuta… sau o învaţă mătuşă-sa Zabida cum să-şi câştige traiul? La un moment dat, domnul Ibrahim l-Far le spuse că ameţeşte când priveşte apa Nilului.

— Fiu de ameţită! se zborşi Galila.

— Oare dacă e aruncată în apă o femeie rotundă – aşa cum sunt Galila şi Zabida – se duce la fund sau pluteşte? întrebă Ali Abd el-Rahim.

Domnul Ahmad răspunse ceva nu tocmai cuviincios, trii. rebându-se în gând ce-o să se-ntâmple dacă Zenoba o Bă l ispitească. Îşi zise că ar fi o ruşine să se întâmple aşa ceva, deşi după cinci pahare omul se întrece cu gluma, iar după o sticlă întreagă o asemenea ispită i se pare chiar o datorie. Muhammad Iffat propuse să se bea un pahar în Bunătatea lui Saad Zaghlul şi a lui Mustafa en-Nahhas,

cure la sfârşitul lunii urmează să plece de la Paris la Londra pentru negocieri. Imediat după aceea propuse şi Ibrahim el-Far să se mai bea un pahar în sănătatea lui MacDonald, prietenul egiptenilor. Ali Abd el-Rahim întrebă ce-o fi vrut să spună MacDonald când a afirmat că el este în stare să rezolve problema egipteană înainte de a goli «tuşea de cafea din faţa lui. Ahmad Abd el-Gawad îi răspunse cât asta nu poate să însemne decât că un englez goleşte ceaşca de cafea într-o jumătate de secol. Apoi îşi aduse aminte cum ajunsese să urască revoluţia, din pricina pierderii lui Fahmi, cum revenise treptat la vechile sentimente, pe măsură ce lumea îl copleşea cu laude pentru calitatea sa de părinte al unui tânăr martir, cum tragedia Jai Fahmi s-a preschimbat cu trecerea timpului într-un motiv de fală, fără ca el să-şi dea seama.

— Sănătate, cămiloiul meu! zise Galila, ridicând paharul spre domnul Ahmad. M-am întrebat de mai multe ori: chiar să fi uitat domnul Ahmad de noi? Dar de fiecare dată m-am rugat lui Allah – care mi-e martor! – să te-ajute bă înduri şi să te aline… Nu te mira, căci eu ţi-s soră şi tu mi-eşti frate!

— Păi dacă-i eşti soră şi el ţi-e frate, aşa cum pretinzi, cum de-aţi putut face ce-aţi făcut la vremea voastră? o întrebă Muhammad Iffat maliţios.

Galila izbucni în hohote de râs, ducându-se cu gândul la lucruri care se întâmplaseră cu mai bine de şase ani în urmă.

— Întreabă-le pe mătuşile tale mai bine! îl repezi ea când se opri din râs.

— Eu mi-am închipuit altceva, când am văzut că nu mai dă niciun semn de viaţă… interveni Zabida, privind cu şiretenie la Ahmad Abd el-Gawad.

Câţiva dintre cei prezenţi o întrebară într-un glas ce şi-a închipuit, în vreme ce domnul Ahmad bombănea, implorând:

— Izbăveşte-mă, Doamne!

— Mi-am închipuit că l-a cuprins şi pe el nevolnicia care-i loveşte pe bărbaţii de vârsta lui, iar doliul a fost doar

un pretext ca să dispară…

— El este cel din urmă pe care o să-l ajungă bătrâneţea… se amestecă Galila, însoţindu-şi vorbele cu mişcări unduioase, aşa cum fac cântăreţele de obicei.

— Care-i adevărul? insistă domnul Muhammad Iffat.

— Prima părere exprimă teama, iar a doua dorinţa, răspunse domnul Ahmad cu tâlc.

— Să ştiţi că dorinţele mele nu pot fi înşelate niciodată! insistă Galila triumfătoare.

Îi stătea pe limbă să le spună că numai după probă omul poate fi onorat sau umilit, dar i-a fost frică să nu fie invitat la probă sau să se înţeleagă că ar fi dispus la aşa ceva. De fapt, pe măsură ce privea mai atent la ele, îşi dădea seama că e din ce în ce mai puţin dornic; ba chiar încerca un sentiment vag de aversiune şi plictiseală pe care nu-l mai cunoscuse până atunci. Într-adevăr s-au schimbat mult. Ce-a fost s-a dus, iar ziua de azi nu mai e ca cea de ieri… Nici Zabida şi nici Galila nu mai sunt ce-au fost… Nu mai are niciun chef de aventură… Mai bine se mulţumeşte cu calitatea de frate, la care făcuse Galila aluzie.

— Cum să-l ajungă bătrâneţea pe cel ce e înconjurat de voi? întrebă domnul Ahmad cu multă delicateţe.

— Care dintre voi e cel mai mare? întrebă Zabida, plimbându-şi privirea peste cei patru bărbaţi.

— Eu m-am născut după revoluţia lui Arabi1… încercă domnul Ahmad să scape. Asta-i una la mână…

— Asta să i-o spui lui mutu’! protestă Muhammad JJlăt. Eu am auzit c-ai fost soldat în oastea lui Arabi…

— Mai degrabă cred că eram oştean în pântecele mamei pe vremea aceea… zise domnul Ahmad.

— Şi ce făcea răposata mamă-ta când tu intrai şi ieşeai din luptă? îl întrebă Ali Abd el-Rahim.

— Nu recurgeţi la glume ca să scăpaţi de întrebare! insistă Zabida să i se răspundă, după ce dădu paharul peste cap. Eu v-am întrebat ce vârstă aveţi!

— Păi toţi trebuie să avem între cincizeci şi cincizeci şi Cinci… Şi-acum, spuneţi-ne şi voi cât aveţi! le răspunse

Ibrahim el-Far provocator.

— Păi eu m-am născut… începu Zabida, clătinând din 04 ip cu indiferenţă şi mijindu-şi ochii rimelaţi cu kuhl*, ca* şi când s-ar fi chinuit să-şi aducă aminte.

— După revoluţia lui Saad-paşa[4849], îi sări domnul Ahmad în ajutor.

Râseră îndelung, căci băutura începuse să se joace cu minţile lor. Se pare că Galilei nu-i făcea deloc plăcere un asemenea subiect, căci se repezi la ei, mustrându-i;

— E mai mare ruşinea! Ce-i purtarea asta? Ce ne pasă nouă de vârstă! Numai stăpânul din ceruri ştie secretele ai… Pe când noi… Femeia este tânără câtă vreme găseşte im bărbat care râvneşte la ea, iar bărbatul este tânăr câtă vie me găseşte o femeie care tânjeşte după el…

— Felicitaţi-mă! strigă Ali Abd el-Rahim pe neaşteptate.

Îl întrebară în cor pentru ce trebuie felicitat.

— M-am îmbătat! răspunse el sec.

Trebuie să-l urmeze şi ceilalţi înainte de-a mă rătăci şi eu în lumea beţiei, îşi zise Ahmad Abd el-Gawad în sinea lui. Galila îi îndemnă să-l lase în plata Domnului, drept pedeapsă pentru că se grăbise să abdice primul.

— Căutaţi-vă alt paharnic! le zise apoi Ali Abd el-Rahim, retrăgându-se într-un colţ cu paharul plin ochi.

Zabida se ridică, scotocind insistent în poşetă. Ibrahim el-Far folosi prilejul şi-i ocupă locul. Apoi îşi sprijini capul de umărul Galilei şi oftă leneş. Muhammad Iffat se duse la cele două ferestre dinspre Nil şi deschise obloanele. Suprafaţa apei semăna cu nişte umbre în mişcare, întrerupte din loc în loc de firele de lumină desenate de razele becurilor de pe bac. Zenoba începu să mângâie strunele lăutei în ritmul unei melodii de dans. Domnul Ahmad o urmări un timp, apoi se ridică şi-şi umplu

---

48 Aluzie la revoltele social-politice, conduse de Ahmad ’Arabi-paşa, care au avut loc în anii 1881-1882.

49 Aluzie la mişcările de masă care au avut loc în Egipt în cursul anului 1919 în sprijinul revendicărilor politice prezentate de Saad Zaghlul englezilor.

din nou paharul. Zabida se întoarse şi se aşează între Muhammad Iffat şi Ahiâlând Abd el-Gawad, atingând în trecere spatele celui din urmă. Galila începu să îngâne:

— În ziua-n care m-a lovit năpasta…

— Felicitaţi-mă! strigă şi Ibrahim el-Far.

Muhammad Iffat şi Zabida porniră să ţină isonul Galilei:

— Ei mi-au adus în cupă groaza asta…

Apoi li se alătură şi Zenoba. Domnul Ahmad privi din nou la ea şi se trezi fredonând alături de ceilalţi. Chiar şi Ali Abd el-Rahim sări din colţul lui să le ţină isonul.

— Şase cântăreţi şi un singur ascultător – şi acela sunt eu! strigă la un moment dat Ibrahim el-Far, care continua să se sprijine de umărul Galilei.

Cred că o să accepte, căci este în culmea fericirii! îşi zise domnul Ahmad în sinea lui, fără să-şi întrerupă cântecul. Noaptea asta e trecătoare sau aşa voi simţi mereu? se întrebă apoi, cuprins de îndoieli.

Ibrahim el-Far se ridică pe neaşteptate şi se porni să danseze. Începură să bată cu toţii din palme, cântând în cor:

— Ia-mă-n sân la tine, între cordon şi cingătoare…

Oare va consimţi Zabida să mă primească la ea în CAftă? se întrebă domnul Ahmad.

Cântecul şi dansul luară sfârşit şi porniră să se întreacă gpunând glume. După fiecare anecdotă care i se părea mai hazlie, Ahmad Abd el-Gawad trăgea cu coada ochiuhai în Zenoba, pentru a vedea reacţia fetei. Zarva se înteţi şi timpul trecu în zbor, până când într-un târziu se treziră cu Ah Abd el-Rahim pregătindu-se de plecare. Se îndreptă grăbit spre haine, declarând ferm:

— E vremea să plec…

— Ţi-am spus s-o aduci aici ca să nu ne mai întrerupi petrecerea şi să ne strici tot cheful… mormăi Muhammad Mht furios.

— Şi cine-i, mă rog, protejata? întrebă Zabida, arcuindu-şi sprâncenele.

— O prietenă nouă… răspunse Ibrahim el-Far în locul

ewlvii întrebat. Ţiitoare şi stăpână a unei case în Wagh J-Baraka…

— Cine-i? întrebă şi domnul Ahmad cu vădită curiozi-Ute.

— Cine alta decât vechea ta prietenă, Saniyya el-Qilali? 11 răspunse Ali Abd el-Rahim râzând, în vreme ce-şi încheia *gubba*.

În ochii albaştri, larg deschişi ai domnului Ahmad se putea citi un vis îndepărtat.

— Transmite-i salutări din partea mea! zise el în cele din urmă, râzând contrariat.

— Ştii, chiar a întrebat de tine şi mi-a propus să te invit să petrecem împreună o seară la ea, după programul te lucru, îi răspunse Ali Abd el-Rahim, răsucindu-şi mustaţa şi pregătindu-se de plecare. I-am explicat că băiatul tău tel mare a ajuns la vârsta când trebuie să mai dea câte o T» ită prin Wagh el-Baraka şi prin alte locuri deocheate şi *t* & nu e lucru de şagă, căci tu nu rişti să te întâlneşti cu Al acolo şi să păţeşti vreo ruşine.

Apoi râse cu gura până la urechi, salută şi părăsi salonaşul, urmat de Muhammad Iffat şi de Ahmad Abd el-Gawad, care-l conduseră până la uşa de la intrare. Continuară să pălăvrăgească şi să facă haz, până când domnul Ali urcă scara îngustă şi dispăru în întuneric. În clipa aceea, Muhammad Iffat îl pişcă uşor de braţ pe Ahmad Abd el-Gawad şi-l întrebă în şoaptă:

— Zabida sau Galila?

— Niciuna, nici alta! răspunse domnul Ahmad fără să ezite.

— De ce? Allah să te ferească de rău!

— Pas cu pas! Ajunge că mi-am călcat o dată pe inimă… O să petrec restul nopţii bând şi ascultând lăuta…

Muhammad îl rugă insistent să încerce încă un pas, dar domnul Ahmad se scuză şi ceru să fie lăsat în pace. Reveniră în salonaşul întors pe dos şi-şi reluară locurile. Ibrahim el-Far trecu pe post de paharnic. Semnele ameţelii ieşeau la iveală în scăpărarea ochilor, dându-i de gol prin împleticeala limbii şi mişcările dezordonate ale braţelor.

Ţinură isonul Zabidei, fredonând în cor:

— De ce râde marea…

La un moment dat, Ahmad Abd el-Gawad se dezlănţui, acoperind glasul Zabidei. Apoi Galila le povesti frânturi din aventurile ei.

Mi-am dat seama de cum te-am văzut că noaptea asta nu va trece fără o aventură! Cât de bine arată Zenoba! Cred şi eu; doar e mai tânără cu un sfert de veac decât celelalte!

Ibrahim el-Far începuse să suspine după epoca de aur a aramei, din anii războiului, şi le zise morocănos, fără nicio legătură cu subiectul general:

— Eraţi în stare să-mi pupaţi mâinile, dacă vă dădeam un *rail*[50] de aramă…

— Ce să-i faci? Dacă ai nevoie de câine, îi zici şi „stăpâne*, îi răspunse domnul Ahmad.

Zabida se plânse că e foarte ameţită şi începu să se plimbe încoace şi încolo, iar bărbaţii se apucară să bată din palme în ritmul mersului ei legănat şi să strige în cor;

— Taa-taa… Treci pragul! Taa-taa… Treci pragul!

— Ne-ajunge… bâigui Galila în cele din urmă şi se ridică.

Ieşi în micul coridor din faţa celor două cămăruţe şi deschise uşa dinspre Nil. Auziră imediat scârţâitul patului sub greutatea trupului masiv. Se părea că Zabidei îi plăcu ideea, căci o urmă imediat, dispărând în cămăruţa cealaltă, de unde răzbătu un scârţâit şi mai violent decât primul.

— Aţi auzit? S-a dezlegat până şi limba patului, zise Ibrahim el-Far.

— Vino, vino, dragul meu… îngână Galila slab şi răguşit, încercând s-o imite pe Munira.

— Iată-mă-s sosit… îi răspunse Muhammad Iffat, tot fredonând.

Ibrahim el-Far se uită spre Ahmad Abd el-Gawad,

---

50 Unitate de măsură a greutăţii datînd din perioada preislamică, a cărei valoare a variat de la o epocă la alta şi de la o regiune la alta; în Egiptul modera, un rail este egal cu 0,499 kg.

întrebător.

— Dacă n-ai jenă, faci cum te taie capul, îi zise Ahmad.

— Pe bac nu există jenă! răspunse Muhammad, ridicându-se.

Rămase, în sfârşit, numai cu ea. Aşteptase cu înfrigurare momentul ăsta. Micuţa împinse lăuta la o parte şi-şi strânse picioarele sub ea, învelindu-le cu poala rochiei. Câteva clipe domni tăcerea. Se uitară îndelung unul în ochii celuilalt. Apoi ea rămase cu privirea aţintită în gol. Tăcerea deveni electrizantă şi insuportabilă. Se ridică brusc.

— Încotro? o întrebă el.

— La baie… răspunse ea abia auzit, strecurându-se pe uşă.

Se ridică şi el şi se aşeză în locul ei. Luă lăuta şi începu să-i mângâie strunele, întrebându-se în sinea lui; O mai fi existând şi o a treia cameră? De ce-ţi bate inima ca atunci când te-a escortat soldatul englez prin bezna străzii? Povestea aceea de demult cu *umm* Maryam… Ţi-aduci aminte? Dar e mai bine, dacă nu ţi-o mai aminteşti, căci nu este deloc plăcută…

Zenoba se întoarse de la baie. Ce tânără şi proaspătă e… Acum sau niciodată!

— Ce faci, cânţi la lăută?

— Nu vrei să mă înveţi? o întrebă domnul Ahmad la rândul lui, zâmbind.

— Ţi-ajunge *duff*-ul! Ştii cât de meşter eşti la el!

— S-au dus zilele-acelea! zise Ahmad oftând. Au fost tare frumoase! Tu erai o copilă… Dar de ce nu şezi?

Este aşa de aproape! mai că te-atinge! începutul e minunat!

— Hai, ia lăuta şi cântă…

— Ajunge atâta cântec şi râs! în noaptea asta am înţeles mai bine de ce se plângeau că le lipseşti…

— Dar n-ajunge cât ai băut, zise el râzând cu şiretenie, trădându-şi bucuria nestăvilită.

— Aşa e! îi răspunse ea, zâmbind.

Domnul Ahmad se repezi la masă şi se întoarse cu o sticlă Pe jumătate goală şi cu două pahare.

— Hai să bem împreună! o îmbie el aşezându-se din nou.

Nesăţioasă şi frumoasă foc! Ochii ei scânteiază viclenie şi farmec! încearcă marea cu degetul... întreab-o despre o a treia cameră! Şi întreabă-te pe tine dacă o doreşti pentru o noapte sau vrei să-ţi fie prietenă de-o viaţă... Mai bine nu-ntreba despre urmări... Ahmad Abd el-Gawad cel solemn şi grav îşi deschide braţele pentru Zenoba... cântăreaţa la lăută... fata care îi întindea platoul cu fructe... Dar să coboare peste tine fericirea, ca răsplată pentru tinereţea ta! Bătrâneţea nu mi-a plăcut niciodată!

Se trezi cu paharul ei foarte aproape. Întinse palma şi-o mângâie cu gingăşie, dar ea îşi retrase mâna în poală fără să se uite la el şi fără să scoată o vorbă. Se întrebă dacă se cuvine să cocheteze la o oră atât de târzie din noapte, mai ales când cel care o cheamă este un bărbat ca el, iar cea invitată este o tânără ca ea... Continuă însă s-o mângâie cu blândeţe şi gingăşie.

— Nu există şi o a treia cameră pe bac? o întrebă în cele din urmă.

— Ba da! în partea cealaltă... îi răspunse ea, ignorând tâlcul vorbelor lui şi făcu semn cu indiferenţă spre uşa de la coridor.

— Avem amândoi loc în ea? continuă el, răsucindu-şi mustaţa.

— Cred că ţi-ajunge, dacă vrei să dormi, îi răspunse ea destul de rece, dar fără să depăşească limitele buneicuviinţe.

— Şi tu? o întrebă el, făcând ochii mari.

— Mă simt bine aici, răspunse fata, părând în continuare indiferentă.

Încercă să se apropie, dar ea se ridică imediat, puse paharul pe masă şi se aşeză pe canapeaua cealaltă. Chipul îi era sever, cu fruntea încreţită şi îndărătnică. Domnul Ahmad rămase câteva clipe nedumerit. Apoi simţi cum i se stinge înflăcărarea, lăsând locul numai cenuşii orgoliului

rănit.

— Şi de ce te-ai supărat? insistă holbându-se la ea cu un zâmbet forţat, ce trăda şi el nedumerirea.

Ea îşi încrucişă mâinile la piept, fără să rostească niciun cuvânt.

— Te-am întrebat de ce te-ai supărat? repetă el.

— E mai bine să nu-ntrebi despre lucruri pe care le cunoşti foarte bine! i-o reteză ea.

Domnul Ahmad izbucni în hohote de râs, pentru că nu dorea de fapt nicio explicaţie. Se ridică şi umplu din nou cele două pahare.

— Domoleşte-te şi hai să facem pace! încercă el s-o îmbuneze.

Ea luă paharul din politeţe, dar îl puse imediat pe masă, bombănind:

— Îţi mulţumesc.

Domnul Ahmad se întoarse la locul lui şi se aşeză. Apoi duse paharul la gură, îl goli dintr-odată şi izbucni din nou în hohote.

Te-ai fi putut aştepta la o surpriză ca asta? Dacă aş putea să mă întorc un sfert de ceas înapoi! Zenoba… Zenoba… Nimic în afară de Zenoba… îţi vine să crezi aşa ceva? Dar nu trebuie să te dai bătut… Cine ştie? Poate că aşa e moda cochetăriei acum, în 1924… Eu o ştiam bine pe cea de la 1900… S-a produs vreo schimbare cu mine? Nimic… Dar Zenoba… Nu ăsta e numele ei? Fiecare bărbat trebuie să dea odată şi-odată peste o femeie care-l refuză… în vreme ce Zabida, Galila şi umm Maryam au alergat după tine, gâz*a-b*oului îndrăzneşte să te respingă… Trebuie să ai răbdare şi să te stăpâneşti… Nu-i nicio nenorocire! Dar ce-mi văd ochii? Priveşte la piciorul ăsta superb cu brăţară! Chiar crezi că vrea să fugă de tine?

— De ce nu vrei să bei, frumoaso?

— O să beau când o să am chef, îi răspunse ea sec.

— Şi când o să ai chef? o întrebă el cu subînţeles, uitându-se în ochii ei ca şi cum ar fi vrut s-o oblige să mărturisească.

Zenoba se încruntă, prevenindu-i că a înţeles aluzia,

darmi răspunse la provocare.

— Toată truda şi afecţiunea mea sunt în deşert? insistă domnul Ahmad simţind că se prăbuşeşte.

— N-ai renunţat încă? îi răspunse ea tot cu o întrebare, dar pe un ton rugător şi hotărât în acelaşi timp.

Apoi lăsă capul în jos, încercând să-şi ascundă chipul de privirile lui insistente.

Domnul Ahmad simţi pe neaşteptate că-şi pierde cumpătul şi o întrebă nedumerit:

— Atunci pentru ce vii aici?

— Pentru asta! zise ea fără ezitare, arătând lăuta care zăcea pe canapea, nu departe de ei. Pentru asta vin…

— Numai pentru lăută? Dar nu-i nicio contradicţie între muzică şi ceea ce doresc eu de la tine!

— Cu forţa vrei să dobândeşti? întrebă tea jignită.

— Nu! Nici vorbă! Dar nu văd de ce te încăpăţânezi şi stărui să mă refuzi, zise el torturat de mânia eşecului.

— Poate că am suficiente motive, răspunse ea cu răceală.

Domnul Ahmad râse sec. Apoi îi zise cu ironie, simţind fii-şi pierde răbdarea.

— Nu cumva ţi-e frică să nu-ţi pierzi fecioria?

— Să ştii că nu-l accept decât pe acela pe care-l iubesc, îi răspunse ea plină de mânie, săgetându-l îndelung cu privirea.

Domnul Ahmad se simţi gata să izbucnească din nou în hohote, dar i se păru de prisos şi se opri la timp. Întinse mâna spre sticlă şi-şi turnă în pahar până la jumătate, dar îl lăsă pe masă şi continuă să privească năuc la femeia din faţa lui, neştiind cum să iasă din încurcătura în care vârâse de bunăvoie. Năpârca! Pui de năpârcă! Nu-l acceptă decât pe cel pe care-l iubeşte… Ce poate să-nsemne iuta, decât că alege în fiecare noapte alt bărbat? Nicicând Ou se va mai şterge ruşinea acestei nopţi de pe chipul Iflu, domnule Ahmad! Ceilalţi se desfată acolo înăuntru, i» r tu stai aici, la cheremul unei lăutărese capricioase. Huleşte-o! Loveşte-o cu piciorul! Cel mai bine ar fi să-i întorci spatele şi să părăseşti imediat locul. Din cauza ochilor noştri blestemaţi

ajungem să ne umilim şi să ne pU» căm grumazul. Ei ne bagă în cele mai complicate încurcături. Dar pentru că veni vorba, vezi ce grumaz splendid are?! într-adevăr, nimeni nu-i poate contesta frumuseţea. Ţi-ai pierdut capul şi n-o să ai parte decât de n & cazuri din pricina ei!

— Nu m-am aşteptat să fii atât de neînduplecată… îşi încruntă el sprâncenele şi se înnegură. Apoi se ridică, e lăţină din umeri cu indiferenţă şi adăugă: Mi-am închipuit cu eşti la fel de gentilă ca mătuşă-ta, dar m-am înşelat… N-am să mi-o iert niciodată!

Zenoba înghiţi în sec, cu un gest de protest, dar el se îndreptă spre cuier şi se îmbrăcă în grabă, fără să-i pese cum arată. Era hotărât şi mânios peste măsură. Disperarea nu ajunsese însă la limită, căci o parte ascunsă din sufletul lui refuza să creadă cele întâmplate. Îşi luă bastonul, dar mai pregetă, aşteptând să se întâmple dintr-o clipă în alta minunea care să-i risipească bănuiala şi să confirme speranţele întreţinute de orgoliul său rănit – s-o vadă izbucnind în râs, alergând în drumul lui cu braţele deschise pentru a-l împiedica să plece. Dar nu se întâmplă nimic din toate astea. Rămase nemişcată privind în gol, ca şi cum nu l-ar fi văzut.

Domnul Ahmad străbătu grăbit culoarul şi, când ajunse în stradă, oftă cu ciudă şi-şi iuţi pasul prin beznă. Merse pe jos până la podul Ez-Zamalek, lăsând aerul răcoros de toamnă să se joace în voie cu poalele straielor sale. Acolo opri un taxi, care pomi mâncând pământul. Tot timpul drumului rămase descumpănit, din pricina gândurilor învălmăşite. Nu-şi dădu seama unde se află decât în momentul când cgunse în Piaţa Operei şi maşina vină spre cartierul El-Ataba el-Khadra. În clipa aceea se întoarse spre stânga şi în lumina becurilor zări parcul El-Azbakiyya. Continuă să-l urmărească cu privirea până ce maşina coti şi apucă pe o nouă stradă. Simţi pe neaşteptate o înţepătură în inimă şi închise ochii. Un glas dinăuntru, semănând cu un geamăt, ceru în şoaptă îndurare pentru fiul cel drag, răpus de gloanţe în faţa parcului care tocmai zburase prin faţa ochilor săi. Îi trecu

prin minte să repete cu glas tare implorarea, dar nu avea cutezanţa să rostească numele lui Allah.

Când deschise pleoapele, două lacrimi mari îi brăzdară obrajii.

Nu-şi dădea seama prea bine ce se petrecuse cu el. Îl lovise sminteala sau necuratul i se strecurase în suflet? Se culcase cu speranţa că va uita ce s-a întâmplat noaptea trecută. Crezuse că a fost din pricina băuturii, căci beţia e, fără îndoială, o prostie care îi strică omului toate plăcerile. Dar dimineaţa, când se trezise, începuse din nou să se perpelească plin de nelinişti. De-abia când se băgă cob duşul rece simţi că i se limpezesc gândurile şi inima începu să-i bată cu putere. În faţă îi apăru chipul ei şi-n Urechi îi răsună ecoul şoaptelor sale. Ieşi năuc pe uşă, îl ftmântat de aceste gânduri întocmai ca un adolescent. Porni pe stradă, răspunzând absent la saluturi. Vecinii te salută, socotindu-te pildă de cumpătare şi evlavie. Habar n-au ei unde-ţi umblă gândurile. Dacă ar şti că nu mai şti în stare să te gândeşti la altceva decât la o biată llutăreasă, la o muieruşcă ce-şi oferă trupul în fiecare noapte, nu te-ar mai saluta nimeni; te-ar urmări numai Zunbete ironice şi compătimitoare. S-o aud pe năpârcă zicând „Da” şi atunci s-o alung eu, dar vreau s-o fac cu dispreţ şi cu satisfacţie. Ce m-o fi apucat? Ce oi fi vrând oare? Te-a ajuns bătrâneţea, domnule Ahmad?! Ai văzut cum şi-a lăsat timpul urmele pe chipul Galilei şi al Zsbidei? Sunt urme nesuferite pe care doar inima le află, Ură să poată fi percepute de simţuri. Dar ai grijă! Nu trebuie să te laşi pradă închipuirilor, căci ele nu fac decât te împingă la prăbuşire. N-ai încă părul alb... Din altă pricină te-a alungat lăutăreasa demnă de dispreţ... Fugi de ea! Fă-te că nici n-o vezi! Vai de tine! Baţi câmpii! Ştii prea bine că nu poţi fugi de ea! Vrei numai să te răzbuni! Să-ţi speli ruşinea celui alungat şi nimic mai mult! Trebuie să spună „Da” şi-atunci ai s-o părăseşti fericit. N-are nimic pentru care să merite să te zbaţi... Ţi-aminteşti de picioarele şi de grumazul ei? Şi de dorinţa din ochii ei? Dacă ai fi avut un pic de răbdare, puteai să dobândeşti chiar noaptea trecută

tot ce-ţi poftea inima… Dar de ce sunt atât de neliniştit şi mâhnit? Cred că sufăr cu adevărat… Sunt îndurerat pentru că m-a umilit… îmi repet întruna că o dispreţuiesc, dar numai ce mi-amintesc de ea şi simt că iau foc. Trebuie să te stăpâneşti, ca să n-ajungi de râsul lumii! Gândeşte-te la copiii tăi – la cei care sunt în viaţă şi la cel dispărut! Haniyya a fost singura femeie care te-a părăsit şi după care ai alergat cu adevărat. Ce-ai găsit la ea? Ţi-aminteşti? Ştii cine-i bărbat cu adevărat? Zurbagiul din alaiul nuntaşilor, care joacă, bea, ţopăie şi aleargă încolo şi încoace, învârtind bastonul printre becuri, printre buchetele de flori, printre fluiere şi printre invitaţi, stârnind o zarvă atât de mare, încât nu se mai aud nici chiotele… Ăsta-i bărbat cu adevărat! Fii zurbagiul bacului şi învinge-ţi adversarii, ignorându-i şi ţinându-te departe de ei! Cât de slabi sunt adversarii tăi şi ce puternic eşti tu! Un picior care de-abia se mişcă, dar e-n stare să dărâme munţii semeţi! Zilele fierbinţi de septembrie sunt insuportabile din pricina umezelii. Serile, în schimb, mai ales cele petrecute pe bac, sunt foarte plăcute… După trudă vine şi uşurarea!

Gândeşte-te bine încotro o iei! Dar să ştii că nu scapi de ce ţi-e scris… îndrăzneala are amărăciunea ei, dar retragerea este cumplită. Ai văzut-o de nenumărate ori când era în floarea tinereţii, dar nu te-a ispitit niciodată. Treceai pe lângă ea ca şi când n-ar fi existat. Ce s-a întâmplat cu tine? Renunţi la femeia pe care ai iubit-o şi te laşi ispitit de cea pentru care n-ai simţit niciodată nimic? Nu este deloc mai frumoasă decât Galila sau Zabida. Dne-ar fi mai chipeşă decât ele, le-ar face concurenţă şi n-ar mai căra-o după ele peste tot. Şi totuşi tu o doreşti… La ce-o fi bună semeţia asta? Nu mă simt împăcat decât cu femeia care-mi place! Şi-mi place puiul ăsta de leoaică! O să te înăbuşi de-atâta chin! Eşti vrednic de milă! Ce faci, te duci la bac? Nu e locul cel mai potrivit ca să te faci de râs? Acolo o să dai peste Zabida. Bine-ai venit! Bine-ai venit! Te-ai întors, în sfârşit, la vizuina ta. Şi ce-ai să-i răspunzi? Nu pentru tine m-am întors, ci pentru nepoată-ta! Ce

caraghios! Lasă fleacurile! Ce-i cu tine? Ţi-ai pierdut minţile? Cere o mână de ajutor de la el-Far sau de la Muhammad Iffat. Domnul Ahmad Abd el-Gawad are nevoie de un mijlocitor ca să ajungă la… La cine? La Zenoba! Bine-ai ajuns!

Domnul Ahmad Abd el-Gawad încuie prăvălia şi o porni egale, scrutând atent strada şi ferestrele. Peste El-Ghuriyya «e lăsase întunericul şi toate dughenele trăseseră obloanele. La ferestrele Zabidei se zărea lumină, dar de unde *8 ştie ce se întâmplă în spatele lor? Iuţi pasul, umblând Ură nicio ţintă. În cele din urmă se întoarse de unde plecase şi se decise s-o ia spre casa lui Muhammad Iffat din El-Gamaliyya – locul de întâlnire al celor patru tovarăşi, înainte de a merge la petrecere.

— Sunt foarte plăcute nopţile pe bac! zise Ahmad Abd el-Gawad, adresându-se lui Muhammad Iffat. Ştii că am ajunsj să tânjesc după ele?

— Îţi stă la dispoziţie oricând doreşti! îi răspunse Muhammad Iffat, râzând triumfător.

— Tânjeşti după Zabida, codoş ticălos ce eşti! comentă şi Ali Abd el-Rahim.

— Câtuşi de puţin! răspunse el răspicat.

— Atunci Galila?

— Bacul şi nimic altceva!

— Vrei să ne întâlnim doar între noi sau le invităm şi pe prietenele de odinioară? întrebă Muhammad Iffat cu viclenie.

Domnul Ahmad râse, gata să se dea de gol.

— Invită-le, fiu de marghioală! Pentru mâine-seară, căci acum e prea târziu… Dar să ştiţi că eu o să mă desfăt ţinându-vă doar companie…

— Bineînţeles! exclamă Ibrahim el-Far.

— Complice-s împotriva mea! adăugă Ali Abd el-Rahim, citind cuvintele unui cântec îndrăgit.

— Zi-i cum vrei, căci e totuna, chiar dacă numele sunt felurite! zise şi Muhammad Iffat ironic.

A doua zi descoperi, parcă pentru prima oară, cafeneaua lui şi Ali. Spre asfinţit, paşii îl purtară spre ea,

unde luă loc pe banca de sub mica ferestruică. Se apropie să-l salute însuşi proprietarul cafenelei.

— Mă întorceam de la nişte treburi şi mi s-a făcut poftă de-un ceai dulce… zise domnul Ahmad, apucându-se fără să-şi dea seama să dea explicaţii.

Nu cred c-o să se mai repete vizita asta… Ia-o mai uşurel! Ai să ajungi să te dai de gol faţă de toată lumea! Ce rost au copilăriile astea? Ai vrea să te vadă din spatele oblonului ca să-şi bată joc de tine? Ţi-au obosit ochii şi-ai ameţit tot privind în sus, fără niciun folos, căci n-o să se ivească… Şi ce este şi mai rău e că ea s-ar putea să te vadă din spatele oblonului şi să se distreze pe seama ta. Ce te-a adus aici? Vrei s-o vezi, recunoaşte! Să-i urmăreşti trupul mlădios… S-o admiri când zâmbeşte sau îşi dă ochii peste cap… Să-i urmăreşti mişcările degetelor cu vârfurile vopsite… Şi la ce bun toate astea? Nu ţi s-a mai întâmplat aşa ceva cu alte femei, nici cu cele mai frumoase şi mai vestite decât ea. Ţi-a fost sortit să te zbuciumi şi să te umileşti pentru un lucru de nimic! Poţi să te holbezi oricât… Tot n-o să apară! Domnul Ahmad Abd el-Gawad în cafeneaua lui şi Ali, trăgând cu coada *o*chiului prin ferestruică… Rău ai ajuns! De unde ştii că ea nu le-a spus şi celorlalţi? S-ar putea ca tot tarafuf să ştie… S-ar putea ca Zabida însăşi să ştie… S-ar putea să ştie şi să facă haz cu toţii… „A întins mâna împodobită cu inelul de oJmaz spre mine şi i-am respins-o. Pe urmă s-a făcut luntre şi punte să-mi intre în graţii, dar eu am rămas neînduplecată. Ăsta-i domnul Ahmad Abd el-Gawad pe care mi-l lăudaţi atâta!” Rău ai ajuns! Şi ceea ce este şi mai grav e că insişti să te prăbuşeşti în continuare… *, Insişti să aluneci cu bună ştiinţă în prăpastie, cu toate că ştii mai bine decât oricine cât de înjositor este ceea ce faci… Pe unde scoţi cămaşa dacă au aflat şi prietenii, şi Zabida, şi Galila? Te pricepi tu să ascunzi durerea cu îrâmbetul şi gluma, dar în faţa valului de hohote n-o să mai fi în stare să te prefaci. Nu trebuie să te amăgeşti… * îţi lasă gura apă, ăsta-i adevărul gol-goluţ. Dar ce-mi văd ochii? se întrebă pe neaşteptate, ţinându-şi răsuflarea, tu faţa casei se opri o

căruţă. Curând după aceea se ivi Ayvuşa – cântăreaţa la dufftrăgându-l după ea pe Abdo – cântăreţul la qanun urmaţi de restul tarafului. Îşi dădu s*eama* [51]că pleacă la o nuntă şi simţi cum îi bate inima, în vreme ce căuta spre uşă cu dor şi speranţă. Îşi lungi gâtul fără să-i pese de lumea din jur. Din spatele uşii se auzi un chicotit. Se arătă mai întâi lăuta, într-o husă roz, apoi şi Stăpâna ei, care ieşi valvârtej, râzând cu gura până la urechi. Puse mai întâi lăuta în partea din faţă a căruţei şi după aceea urcă lângă ea, sprijinindu-se de Ayvuşa. Când urcă şi cântăreaţa la duffy nu mai zări decât un umăr al Zenobei. *Domnu*l Ahmad scrâşni din dinţi cu ciudă. Urmări îndelung cu privirea căruţa care porni hurducându-se, fără să mai ştie pe ce lume se află. Să se ridice şi să pornească după ea? Cum să facă aşa ceva? A fost o nebunie şi faptul că fim venit aici… îşi zise în gând, fără să se clintească.

În seara următoare, veni într-un suflet la bacul din Ambaba. Cu toate că întorsese chestiunea pe toate feţele, Ou găsise un răspuns clar pentru ce avea de făcut şi hotă râse să lase lucrurile să meargă de la sine, urmând să se descurce la faţa locului. Era mulţumit că o vede şi că după petrecere o să rămână doar cu ea. Probabil că va încerca din nou, recurgând de data aceasta la propuneri mai ademenitoare. Se îndreptă spre scara bacului destul de speriat. Dacă i-ar fi găsit pe amicii lui într-o stare asemănătoare cu a lui şi, pe deasupra, ar mai fi cunoscut şi cauza, cu siguranţă nu şi-ar fi putut stăpâni râsul. Înăuntru dădu peste prieteni, peste Galila şi Zabida, dar nici urmă de lăutăreasă. Îl întâmpinară cu multă căldură; nici nu apucă să-şi scoată *gubba* şi *tarbuş*-ul că izbucniră cu toţii în hohote. Nu putu decât să râdă laolaltă cu ei şi să se alăture voioşiei generale. Glumi, spuse anecdote – făcu tot ce-i stătu în putinţă ca să-şi uite frământarea sau cel puţin să şi-o ascundă. Numai că sub torentul veseliei, temerile aşteptau la pândă, aşa cum aşteaptă durerea să treacă efectul narcoticelor. Continuă să spere că uşa se va

51 Instrument muzical cu coarde, cu o cutie de rezonanţă de formă trapezoidală.

deschide şi ea va apărea sau că unul dintre ei va spune o vorbă, explicând de ce întârzie. Pe măsură ce timpul se târa anevoios, speranţele începură să-i pălească, înflăcărarea i se stinse şi peste ele începură să se aştearnă norii deznădejdii.

De fapt, care fusese o întâmplare? Prezenţa ei alaltăieri sau absenţa ei de astăzi? N-am să întreb pe nimeni! Se pare că deocamdată nimeni n-are habar de cele petrecute. Este neîndoielnic că Zabida nu s-ar sfii să facă scandal şi să te ocărască zdravăn dacă ar şti cum stau lucrurile. Se veseli mult şi bău şi mai mult. La un moment dat, se trezi cerându-i Zabidei să-i cânte „Din gură râd, dar în adâncul sufletului plâng… w. Se gândi preţ de o clipă să-i spună lui Muhammad Iffat ce are pe suflet. Se răzgândi şi intenţionă să-i vorbească Zabidei, dar reuşi să se stăpânească, depăşind momentul critic şi apărându-şi taina.

Pe la miezul nopţii, când Ali Abd el-Rahim îi anunţă că se pregăteşte să se ducă la prietena lui din Wagh el-Baraka, se ridică şi el pe neaşteptate să plece spre casă… în zadar se osteniră să-l abată de la hotărârea lui; se retrase, lăsând în urmă nedumerire şi dezamăgiri, într-o vineri o porni spre moscheea El-Husein cu puţin înainte de rugăciune. Când ajunse pe strada Khan Gaafar.

O zări traversând Uliţa Liliecilor şi apucând-o pe strada moscheii. Inima nu i-a zvâcnit nicicând cu atâta putere! Poarte curând după aceea, toată frământarea sufletească se stinse şi avea impresia că-l cuprinde o stare de leşin, că lumea din jurul său a amuţit, întocmai ca o maşină căreia

1 s-a oprit motorul şi i-a pierit duduitul, dar ea continuă să meargă într-o linişte desăvârşită. Când se dezmetici, o zări la o distanţă destul de mare în faţa lui. Porni în urma ei fără să stea pe gânduri. Trecu pe lângă moschee, iară să se abată din drum, apoi tot pe urmele ei, pe Calea Nouă, păstrând aceeaşi distanţă. Ce-o fi căutând? se întrebă, frământându-şi mintea. De unde să ştie? Mergea bezmetic, lăsându-se în voia paşilor. Nu i se mai

întâmplase să urmărească o femeie pe stradă. Nici măcar în anii primei tinereţi, începu să se simtă stingherit şi deveni ţicodată conştient că ar putea fi surprins de Yasin sau de Kamal. Păstrase tot timpul aceeaşi distanţă, dar o sorbea din ochi cu lăcomie, dându-se de ceasul morţii. În cele din urmă o văzu cotind spre dugheana unui giuvaiergiu – o cunoştinţă de-a lui – pe care-l chema Jacob. Încetini pasul, încercând să mai câştige timp pentru a chibzui, simţindu-se din ce în ce mai stânjenit. Să facă stânga-mprejur şi să se-ntoarcă pe unde venise? Să treacă pe lângă dugheană, prefăcându-se că n-o vede? Să se uite prin vitrină, aşteptând să vadă ce se-ntâmplă?

Se apropie încet de dugheană, iar când mai rămăseseră doar câţiva paşi până la intrare, îi veni o idee plină de îndrăzneală, pe care o aplică fără şovăire: s-o ia agale pe trotuarul din faţa dughenei, în speranţa că giuvaiergiul o să-l zărească şi-o să-l invite, ca de obicei, înăuntru. Zis şi făcut: traversă strada şi se trezi mergând alene, iar când ajunse în dreptul dughenei, aruncă o privire, ca din întâmplare, prin uşa deschisă. Cum îl văzu, *khawaga*[52] Jacob îl şi strigă:

— Bine-ai venit, domnule Ahmad! Poftim… poftim…

Stăpânul zâmbi prietenos, trecu pragul şi-şi strânseră mâinile cu căldură. *Khawaga* îl pofti să ia un pahar cu sirop de roşcove, iar el acceptă invitaţia cu plăcere. Luă loc la capătul unei canapele îmbrăcată în piele fină, aşezată în faţa măsuţei pe care trona cântarul. Privirea-i rătăci în jur ca şi când n-ar fi observat prezenţa unei a treia persoane. Abia după ce se aşeză lăsă să se înţeleagă că o văzuse pe Zenoba, care cerceta un pandantiv, întorcându-l pe toate feţele. Se arătă mirat când li se întâlniră privirile. Zâmbiră amândoi. Apoi îşi duse palma la piept, salutând-o:

— Bună dimineaţa! Ce mai faci?

— Bine… Allah să te ocrotească! răspunse ea,

52 Termen folosit în Egipt ca formulă de adresare a nemusulmanilor şi europenilor, în general, echivalent cu „domnule*.

cercetând mai departe pandantivul.

Khawaga Jacob îi oferea pandantivul în schimbul câtorva brăţări vechi şi al unei diferenţe, asupra căreia nu se prea înţelegeau. Stăpânul folosi prilejul pentru a se delecta privindu-i chipul. Ştia prea bine să folosească prilejul unei tocmeli sau unui schimb pentru a interveni cu o vorbă bună. Cine ştie? Numai că ea nu-i oferi posibilitatea să-şi arate priceperea, căci dădu pandantivul înapoi, renunţând la schimb, şi-i ceru giuvaiergiului să-i repare brăţările vechi. Apoi îi salută pe amândoi, se întoarse pe călcâie şi părăsi brusc dugheana. Totul se precipitase, nelăsându-i timp să intervină. Se gândea buimăcit că, de fapt, nu avusese niciun motiv s-o facă. Din nou puse stăpânire pe el sentimentul acela ciudat de stânjeneală şi indiferenţă. Rămase cu *khawaga* Jacob, schimbând complimente, până ce goli paharul de sirop. Apoi îşi ceru scuze şi se retrase.

Şi-aduse aminte de rugăciunea de vineri şi simţi că îi e ruşine de el însuşi. N-avea curajul ca, după urmărirea unei femei, să treacă pe la moschee, cu toate că mai era timp să prindă rugăciunea. Oare nesăbuinţa lui nu anulase Abluţiunea? Nu l-a făcut chiar nevrednic să stea dinaintea celui milostiv? Renunţă la rugăciune, înghiţind cu noduri, şi hoinări pe străzi mai bine de un ceas fără nicio ţintă. Se întoarse acasă, chinuit de remuşcări pentru păcatul săvârşit. Dar nu reuşi să uite de Zenoba nici în clipele acelea pline de remuşcări.

Seara trecu mai devreme pe la Muhammad Iffat, ca să se sfătuiască cu el înainte de venirea celorlalţi prieteni.

— Te-aş ruga să-mi faci un serviciu… deschise el discuţia, ezitând. Cheam-o mâine-seară pe Zabida la bac!

— Da’ pentru ce atâta codire, dacă o vrei? întrebă Muhammad Iffat, râzând. Dacă i-ai fi propus, ţi-ar fi deschis larg braţele chiar din prima seară…

— Te-aş ruga s-o inviţi numai pe ea… continuă Ahmad Abd el-Gawad oarecum descumpănit.

— Singură? De ce eşti egoist? Nu te gândeşti decât la tine! Şi el-Far şi cu mine ce facem? Hai să punem la cale o

noapte de pomină şi să le invităm şi pe Zabida, şi pe Câalila, şi pe Zenoba!

— Şi pe Zenoba? întrebă el contrariat.

— De ce nu? E o rezervă la care se poate recurge oricând!

Ah, îmi arde inima să aud una ca asta, îşi spuse domnul

Ahmad. Atunci cum de s-a împotrivit blestemata şi de ce?

— Tu n-ai priceput ce vreau eu? Nu-nţelegi că eu n-am să vin mâine la bac?

— Cum adică? îmi ceri s-o invit pe Zabida şi pe urmă îmi spui că tu nu vii? îl întrebă Muhammad Iffat nedumerit.

— De ce eşti catâr?! zise el exasperat. Te rog s-o inviţi doar pe Zabida, ca să rămână Zenoba singură acasă…

— Zenoba, fiu al lui *umm* Ahmad? apoi continuă, fără să-şi poată stăpâni râsul: Dar pentru ce toată osteneala asta? De ce nu i-ai propus din prima noapte pe bac? Nu trebuia să-i faci decât un semn cu degetul şi te urma imediat…

Domnul Ahmad zâmbi silit, în ciuda mâhnirii care-l copleşise.

— Fă aşa cum îţi poruncesc! continuă el. Asta-i dorinţa mea!

— S-a făcut! Nu-i nicio supărare! zise Muhammad Iffat, răsucindu-şi mustaţa.

— Dar nu ştim decât noi doi… încheie Ahmad Abd el-Gawad cu voce gravă.

Când se făcu întuneric beznă şi nu mai era nici ţipenie pe stradă, ciocăni la uşă. Ceasul arăta aproape nouă. Într-un răstimp, uşa se deschise, dar nu văzu pe nimeni.

— Cine-i? întrebă un glas, care făcu să-i tremure inima.

— Eu! zise el, simţind că i se taie picioarele, şi intră fără să ceară permisiunea.

Împinse uşa încet şi se trezi faţă în faţă cu Zenoba,

care stătea pe ultima treaptă a scării, ţinând lampa într-o mână.

— Tu? bombăni ea, uitându-se la el uluită.

Rămase o vreme fără să scoată un cuvânt. Zâmbetu-i slab trăda teama şi neliniştea. Văzând că nu dă niciun semn de împotrivire, el îşi luă inima în dinţi şi-i zise:

— Aşa întâmpini tu un vechi prieten?

— Poftim! îi răspunse ea întorcându-se cu spatele pentru a urca scara.

O urmă îndeaproape tăcut. Înţelese că e singură în casă şi că nimeni nu luase încă locul slujnicei Gulgul, care se petrecuse din această lume cu doi ani în urmă. Zenoba se opri pe coridorul de sus şi agăţă lampa într-un cui bătut în peretele de lângă uşă. Apoi intră singură în salon şi aprinse lampa cea mare atârnată de plafon. Acest gest îi spori încrederea. Apoi reapăru şi-i făcu semn să poftească înăuntru.

Când se văzu în salon, domnul Ahmad se aşeză pe canapeaua din mijloc, pe care obişnuise să stea cu ani în urmă. Îşi scoase *tarbuş*-ul şi-l puse pe perna canapelei, privind cercetător în jurul său. Căzu pe gânduri, amintindu-şi de obiectele din salon ca şi cum le-ar fi văzut chiar ieri: cele trei canapele moi, fotoliile adânci, covorul persan şi cele trei măsuţe încrustate cu sidef. Nu se schimbase aproape nimic. Încercă să-şi aducă aminte când stătuse ultima oară pe canapeaua aceea. Amintirile legate de sala de petreceri îi stăruiau şi mai limpede în memorie. Nu uitase – de bună seamă – nici de prima întâlnire cu Zabida. Fusese chiar în acest salon. Stătea exact unde se află acum. Poate să o reconstituie în cele mai mici amănunte. Nimeni nu era pe-atunci mai liniştit şi mai sigur pe sine decât el. Pe neaşteptate, începură să-l năpădească grijile. Când o să se întoarcă Zenoba oare? Ce i-o fi stârnit în suflet vizita lui? Cum se va purta? Va fi în continuare arogantă şi îndărătnică? O fi priceput oare că el a venit pentru ea şi nu pentru mătuşă-sa? Dacă n-o să reuşească nici de data asta, n-o să mai îndrăznească nici să mai dea ochii cu ea, nici să mai scoată capul în lume…

În sfârşit, îi ajunse la urechi foşnetul uşor al unor papuci-târşâiţi pe podea. În uşă se ivi Zenoba – într-o rochie albă, împodobită cu un trandafir roşu, încinsă cu un cordon de paiete şi cu capul descoperit. Îşi împletise părul în două cosiţe groase lăsate pe spate. La întoarcerea ei, domnul Ahmad se ridică în picioare, zâmbind încrezător. Ea îi răspunse cu un zâmbet amabil şi-l invită să ia loc. Apoi se aşeză şi ea pe canapeaua din dreapta lui şi i se adresă politicos, însă fără să-şi ascundă nedumerirea:

— Bine-ai venit! Nu mă aşteptam la această surpriză…

— Şi ce fel de surpriză ţi-am făcut? întrebă domnul Ahmad, surâzând.

— Îmbucurătoare, de bună seamă! răspunse Zenoba, arcuindu-şi sprâncenele, gest care mai mult îl derută, neştiind dacă vorbeşte serios sau glumeşte.

De vreme ce m-am lăsat în voia picioarelor care m-au purtat aici, acum trebuie să-i suport toate capriciile, îşi zise el fără să-şi fi venit în fire pe de-a-ntregul.

O măsură în tăcere cu priviri cercetătoare, ca şi când ar fi vrut să descopere ce-l torturase şi-i sucise minţile. Fata ridică faţa spre el, dar nu scoase nicio vorbă. Schiţă în schimb un gest ceremonios, ca şi când ar fi vrut să zică: „Vă stau la dispoziţie, ce doriţi?”

— O mai aşteptăm mult pe sultana? întrebă el cu şiretenie. N-a terminat cu dichiseala?

— Sultana nu-i acasă… îi răspunse ea, mijindu-şi ochii.

— Dar unde e? întrebă el, prefăcându-se mirat.

— Cum ştii tu, aşa ştiu şi eu… răspunse ea, clătinând din cap şi zâmbind cu şiretenie.

— Credeam că-ţi spune unde se duce… adăugă domnul Ahmad după ce stătu puţin pe gânduri.

— Ai o părere prea bună despre noi… răspunse ea, făcând un gest de lehamite. Apoi adăugă râzând: S-a terminat cu autoritatea militară! Şi-a luat mâinile de pe mine… Dacă vrei să ştii, eşti mai îndreptăţit decât mine s-o întrebi pe unde umblă…

— Eu?

— Da-da! Ce, nu eşti vechiul ei prieten?

— Prietenul vechi şi străin în acelaşi timp… zise el, zâmbind pieziş. Da’ ce, tu le spui vechilor tăi prieteni ce faci?

— Ce-aş putea spune? Ştii prea bine că eu n-am prieteni… Nici mai vechi, nici mai noi, îi răspunse Zenoba bosumflată, ridicând umărul drept.

— Vorbe de clacă pentru neghiobi… zise el jucându-se cu mustaţa. Cine are măcar un dram de minte nu-şi poate imagina că bărbaţii printre care stai nu s-ar întrece ca să-ţi câştige prietenia!

— Astea-s fanteziile unor bărbaţi generoşi, aşa cum eşti tu… Simple fantezii! Chiar tu eşti prietenul acestei case de-atâta vreme şi nu ţi-a trecut niciodată prin cap să-mi dai vreo atenţie!

— Pe-atunci… Vreau să zic că au fost nişte condiţii care… încercă el să se justifice, încruntându-se.

— Poate că tocmai aceste condiţii m-au împiedicat şi pe mine, stimate domn… îi răspunse ea cu ironie, pocnind din degete.

Domnul Ahmad se rezemă de spătarul canapelei cu un gest teatral, privind la ea peste umăr şi clătinând neputincios din cap, apoi zise:

— Eşti o enigmă şi recunosc că n-am nicio putere asupra ta…

— Nu pricep ce vrei să spui… îi răspunse Zenoba, ascunzându-şi zâmbetul stârnit de complimentele lui. Se pare că eu vin dintr-o lume, iar tu dintr-alta. Important e că ai venit, aşa cum mi-ai spus, să te întâlneşti cu mătuşă-mea… Vrei să-i laşi vreo vorbă? îi comunic când se-ntoarce…

— Spune-i aşa: Ahmad Abd el-Gawad a venit ca să se plângă de mine şi nu te-a găsit… zise el, râzând sec.

— Să te plângi de mine? Dar ce ţi-am făcut?

— Spune-i c-am venit să mă plâng de cruzimea ta, care nu-ţi stă bine şi nu-i în firea femeilor frumoase!

— Te distrezi, ca de obicei, făcând haz din orice…

— Allah mi-e martor, dacă vreau să fac haz pe seama ta! zise el grav, în timp ce se îndrepta de spate. Plângerea mea este foarte sinceră! Doar ştii tu prea bine despre ce-i vorba… Femeilor frumoase le-a plăcut întotdeauna să cocheteze… Şi au tot dreptul s-o facă! Dar se cuvine să mai arate şi îndurare.

— Ciudat! exclamă ea, ţuguindu-şi buzele.

— Ce ţi se pare ciudat? Ia gândeşte-te la întâlnirea de ieri! Ai uitat de dugheana giuvaiergiului Jacob? Crezi că meritam să mă tratezi aşa tocmai pe mine, care mă laud cu prietenia şi cunoştinţa noastră de-atâta vreme? Mi-ar fi făcut plăcere să fi apelat la mine, de pildă, ca să te-ajut în tocmeala cu bijutierul. Aş fi vrut să-mi pun priceperea în serviciul tău şi să mă fi lăsat pe mine să preiau întreaga chestiune, ca şi când brăţările ar fi fost ale mele sau stăpâna lor ar fi fost stăpâna mea…

— Îţi mulţumesc! răspunse ea laconic, zâmbind şi privind pe sub sprâncene cu o înduioşare prefăcută.

— Un bărbat ca mine n-are nevoie numai de mulţumiri! zise el patetic, după ce respiră adânc. Ce folos că i-ai zis flămândului „Allah să te ocrotească” şi pe urmă l-ai alungat?! Flămândul are nevoie de mâncare, nu de vorbe frumoase!

— Chiar eşti tare flămând, şi Ahmad? întrebă ea ironic. Avem *mulukhiyya* şi nişte friptură de iepure de-ţi lasă gura apă…

— Nemaipomenit! exclamă el printre hohote. Înseamnă că ne-am înţeles de minune! Vasăzică, *mulukhiyya* şi iepuri îmi trebuie mie? Fie! Dar să mai punem lângă astea şi o sticlă de whisky şi să ne mai desfatăm ascultând lăuta şi dansând… Şi pe urmă să ne odihnim amândoi un ceas ca să ni se-aşeze mâncarea…

— Gata… gata! îl întrerupse ea, făcând semn cu mâna. Vorba aceea: îi dai un deget şi-ţi ia toată mâna.

Domnul Ahmad îşi încleştă degetele de la mâna dreaptă şi începu să-şi strângă şi să-şi desfacă pumnul, pregătindu-se să înceapă un discurs plin de învăţăminte şi sfaturi:

— Femeia care are minte nu-şi pierde vremea cu fleacuri…

— Mai bine-ai zice: nu-şi pierde vremea cu bărbaţii, continuă ea să-i ţină piept, clătinând mândră din cap, ca o fată alintată.

Domnul Ahmad îşi mângâie pieptul lat cu palma într-un gest provocator şi-i zâmbi ţanţoş, dar ea ridică din umeri şi îngăimă, râzând:

— Şi chiar dacă…

— Şi chiar dacă ce? Eşti aşa o copilă! Ar fi păcat să închid ochii, până nu te-am învăţat ce trebuie să ştii… Adu mulu*khiyya şi* iepurii, sticla de whisky, lăuta şi eşarfa de dans şi hai la treabă! Haide, nu pierde vremea!

Fata îşi îndoi arătătorul de la mâna stângă şi-şi frecă uşor sprânceana.

— Şi nu te temi că dă sultana peste noi? întrebă ea.

— Nu! Şi nu trebuie să-ţi fie frică nici ţie, fiindcă sultana nu vine acasă noaptea asta!

— Şi de unde ştii, mă rog? întrebă ea, tresărind bănuitoare.

La un moment dat crezu că se va da de gol, dar în cele din urmă reuşi să-şi ţină limba şi zise cu abilitate:

— Sultana nu rămâne afară până la ora asta decât dacă nu se mai întoarce până dimineaţa…

Fata rămase un timp pe gânduri, privindu-l fix şi fără să scoată o vorbă. Apoi clătină din cap mustrător şi exclamă:

— Viclenia bărbaţilor care se-apropie de bătrâneţe! Toate le slăbesc, mai puţin viclenia! Mă crezi atât de proastă? Te-nşeli, jur pe viaţa ta! Ştiu totul!

— Ce ştii? întrebă el puţin încurcat, jucându-se din nou cu mustaţa.

— Totul! Zenoba şovăi puţin pentru a-i spori tulburarea şi adăugă: Ţi-aduci aminte ziua când ai stat la pândă în cafeneaua lui şi Ali? Ai privit atât de insistent, încât ai străpuns până şi zidurile casei cu ochii! O să ne urmărească aşa cum fac puştii? m-am întrebat în clipa când am urcat în teleagă alături de ceilalţi din taraf. Se

pare că ai avut destulă minte şi-ai aşteptat o ocazie mai potrivită…

Domnul Ahmad râse în hohote, până ce i se congestionă faţa.

— Iartă-ne, Doamne! zise în cele din urmă învins.

— Dar ieri, când m-ai văzut în faţă la Khan Gaafar, ţi-ai pierdut cumpătul şi-ai plecat după mine. M-ai urmărit şi-ai intrat după mine şi la Jacob în dugheană… Asta a pus capac la toate!

— Nu ţi-a scăpat nici asta, nepoată a Zabidei!

— Nu, frumuseţea amanţilor, după cum vezi… Dar nu mi-am închipuit c-o să intri după mine şi în prăvălie… M-am trezit cu tine aşezându-te pe canapea, diavol împieliţat! Am fost gata să-mi las limba slobodă când făceai pe miratul, dar pe urmă mi-am zis că-mi stă mai bine să fiu cuviincioasă…

— N-am spus eu că eşti o enigmă? întrebă el râzând şi bătând din palme.

— Spre seară mă trezesc cu sultana că-mi zice: „Pregăteşte-te să mergem la bacul lui Muhammad Iffat! a. Şi m-am apucat să mă dichisesc… Dar pe urmă o aud că-mi zice: „Suntem invitatele domnului Ahmadu. Şi-am intrat la bănuieli. Domnul Ahmad nu propune nimic aşa, de dragul de a propune, mi-am zis eu. Am priceput despre ce e vorba şi i-am spus că mă doare capul şi vreau să rămân acasă…

— Sărmanul de mine! Am căzut în ghearele unei fiare care nu cunoaşte îndurarea… Mai ai ceva de zis?

— Numai o clipă… Despre invitaţia din noaptea asta… Ce spui? A fost invitată de fapt numai sultana!

— Allah să fie îngăduitor cu tine! o blagoslovi el, râzând cu gura până la urechi. Apoi o întrebă, fără să-şi ascundă bucuria: Vasăzică ai înţeles şi trucul ăsta, dar nici n-ai plecat de acasă şi nici nu te-ai ascuns…

În vreme ce vorbea, domnul Ahmad se ridică şi se mută lângă ea. Pe urmă apucă şalul împodobit cu paiete şi-l sărută, îngânând:

— Doamne, mărturisesc că această făptură gingaşă este mai dulce decât unduirile lăutei ei. Limba ei este

şfichi, dar dragostea pentru ea este pară. Martor este cel ce-o iubeşte. Noaptea asta o să rămână de neuitat…

— Nu mă asalta pe mine cu astfel de declaraţii… îl întrerupse ea, împingându-l cu palma. Du-te la locul tău!

— De-acum nu ne mai poate despărţi nimic pe lume!

Zenoba îi trase pe neaşteptate şalul din mână şi se ridică, îndepărtându-se puţin. Rămase în picioare cam la un braţ de el şi privi fix în ochii lui, fără să scoată un cuvânt, ca şi când ar fi chibzuit asupra unui lucru extrem de important.

— Un bob zăbavă, căci mai am o vorbă… Nu m-ai întrebat de ce n-am venit la bac în ziua când ne-a invitat Muhammad Iffat la propunerea ta.

— Ai vrut să aprinzi focul şi mai tare.

Ea chicoti de trei ori, după care tăcu iarăşi o vreme.

— Interesantă idee, dar e veche, reluă ea discuţia. Nu-i aşa, cavaler al destrăbălaţilor? Voi păstra taina cât am eu chef şi pe urmă o să spun la toată lumea…

— Să ştii că-mi pun viaţa chezăşie pentru păstrarea tainei…

Pentru prima dată descifră un zâmbet senin şi suav în ochii ei. După toate înţepăturile de până atunci, veni ca un balsam. Schimbarea asta bruscă prevestea o atitudine nouă. Zenoba făcu un pas către el, întinse mâinile spre mustăţile lui şi începu să i le răsucească, plină de gingăşie.

— Dacă-ţi pui viaţa chezăşie, mie ce-mi mai rămâne? întrebă ea cu inflexiuni pe care nu le mai sesizase în glasul ei până atunci.

Domnul Ahmad simţi că-l inundă o linişte adâncă. Nu mai avusese parte de linişte din noaptea aceea pierdută pe bac. Era ca şi cum ar fi stat pentru prima oară în viaţa lui cu o femeie. Îi luă mâinile de pe mustăţi şi i le reţinu între palmele lui mari.

— Sunt vrăjit, stăpână a întregii firi… Nici nu pot să-ţi descriu cât sunt de beat… Rămâi cu mine pentru totdeauna! Pentru totdeauna! Să nu mai am parte de zile, dacă o să-ţi refuz vreo rugăminte sau cerere! Vreau să-ţi intru în graţii. Noaptea asta e altfel decât toate celelalte…

Se cuvine să petrecem până la revărsatul zorilor.

— Într-adevăr, noaptea asta e altfel decât toate celelalte nopţi… repetă ea, jucându-se cu degetele între palmele lui. Dar trebuie să te mulţumeşti cu puţin de la ea.

Cu puţin? După atâta bunăvoinţă mai încape vreun refuz? Simţi cum îl mistuie nerăbdarea! îi mângâie palmele în tăcere, apoi i le desfăcu şi privi fermecat la pielea rozalie vopsită cu *hinna*}.

— Ştie să ghicească şi-n palmă bătrânul nostru domn? îl întrebă ea, cochetând.[53]

— Sunt renumit pentru ghicitul în palmă! glumi el. Vrei să-ţi ghicesc?

Fata clătină din cap afirmativ, iar el începu să privească atent în palma ei dreaptă, prefăcându-se că stă pe gânduri.

— Se îndreaptă spre tine un bărbat care o să joace un rol deosebit în viaţa ta… îi spuse el în cele din urmă, arătându-se preocupat.

— Prin căsătorie?

Domnul Ahmad ridică din sprâncene, concentrându-se asupra palmei.

— Nu! Nu prin căsătorie! îi răspunse solemn, iar pe chipul său nu se ivi nici cel mai mic semn de glumă.

— Doamne fereşte! Şi câţi ani are?

Domnul Ahmad se uită la ea pe sub sprâncene şi spuse:

— Nu e prea desluşit, dar dacă-l judeci după vigoare, arată în floarea tinereţii…

— O fi generos? continuă ea cu şiretenie.

Aah! Generozitatea a fost dintotdeauna cartea lui de vizită.

— Inima lui nu ştie ce-i zgârcenia…

— Şi i-ar conveni să rămân ca o slujnică în casa asta? întrebă Zenoba după ce mai stătu puţin pe gânduri.

Viţelul a căzut, aduceţi cuţitele!

---

53 Arbust (Lawsonia inermis) originar din Arabia, din ale cărui frunze se extrage o vopsea roşie, folosită în cosmetica tradiţională din Orient.

— Ba te va face stăpână pe viaţă!

— Şi unde o să locuiesc ocrotită de el?

Se-ntrece cu şaga! Nici Zabida nu ţi-a cerut aşa ceva! O să se spună pe seama la fel de fel de vorbe…

— Un apartament frumos…

— Apartament?

— Nu-ţi place? întrebă el contrariat.

— Nu se vede o apă curgând? continuă ea să-l descoasă, arătând spre palmă, ia uită-te mai bine!

— Apă curgând? Da’ ce, vrei să locuieşti în baie?

— Nilul nu se vede? Şi un bac… un fel de corabie, aşa… Patru, cinci lire pe lună dintr-un foc… Başca celelalte cheltuieli! Aah! Aşa păţeşti tind te-ncurci cu neamul prost…

— Dar de ce vrei să locuieşti tocmai la capătul pământului?

Fata se apropie de el până când genunchii li se atinseră şi începu să pledeze cu foc:

— Nu eşti cu nimic mai prejos decât Muhammad Iffat. Iar eu nu trebuie să am mai puţin noroc decât sultana, de vreme ce mă iubeşti, aşa cum pretinzi… Poţi să vii să petreci împreună cu prietenii. E visul meu şi te rog să mi-l împlineşti.

Domnul Ahmad îi cuprinse mijlocul şi rămase câteva clipe în tăcere, dorind parcă să prelungească la infinit starea aceea de linişte greu cucerită.

— Ai tot ce-ţi doreşti, speranţa mea… îi zise el în cele din urmă.

Zenoba îi cuprinse faţa cu palmele şi se porni să turuie, îmbătată de fericire:

— Să nu-ţi închipui că dai şi nu primeşti nimic în schimb… Gândeşte-te că pentru tine am să părăsesc casa în care am trăit toată viaţa şi n-o să mă mai întorc la ea. Dacă-ţi cer să mă faci stăpână, este pentru că cine ţi-e prietenă nu se cade să fie decât stăpână. Domnul Ahmad îşi strânse braţele în jurul mijlocului ei, lipindu-şi faţa de pieptul Zenobei.

— Înţeleg totul, lumina mea… O să ai tot ce-ţi doreşti.

Ba chiar mai mult! Vreau să ajungi aşa cum pofteşti. Acum pregăteşte-te pentru petrecere… Vreau să începem viaţa chiar din noaptea asta…

Zenoba îl prinse de braţe şi-i zâmbi, ca şi cum ar fi vrut să-şi ceară iertare:

— Când o să ne întâlnim în bacul nostru de pe Nil… îi spuse cu glasul cel mai dulce.

— Îţi faci osânda cu mine! Nu mă-nnebuni… insistă el, simţind că i se strânge inima. Crezi că o să poţi opune rezistenţă forţei mele?

— Nu în casa în care am fost slujnică! spuse fata cu o voce gâtuită, în care se amestecau implorarea şi îndărătnicia. Aşteaptă până când o să avem casa noastră şi o să fiu stăpână pe viaţa mea. Casa ta şi-a mea. Atunci o să fiu a ta pentru totdeauna! Dar nu înainte de asta! în niciun caz!

Sper să fie o veste bună, îşi zise Ahmad Abd el-Gawad în clipa când îl văzu pe Yasin îndreptându-se spre dugheană. O vizită cu totul neaşteptată, oarecum ciudată, care-i aducea aminte de vremea când Yasin venise la prăvălie în urmă cu ani de zile, pentru a-i anunţa decizia mamei sale de a se mărita pentru a patra oară. Era convins că nu vine la el doar pentru a-l saluta sau discuta lucruri obişnuite. Aşa ceva putea să facă foarte bine şi acasă. Yasin nu venea la prăvălie dacă n-avea să-i spună ceva important. O fi păţit iar ceva? Stăpânul îi întinse mâna şi-l invită să ia loc.

— Sper să fie o veste bună! începu el discuţia.

Yasin se aşează pe un scaun aproape de tatăl său, cu spatele spre Gamil el-Hamzawi, care tocmai cântărea ceva pentru nişte clienţi. Băiatul se uita la stăpân, preocupat şi stingherit. Domnul Ahmad închise un registru după ce însemnă nişte cifre şi se îndreptă de spate, arătându-se pregătit să-l asculte.

În dreapta lui se afla casa de bani deschisă pe jumătate, iar deasupra capului – tabloul cu Saad Zaghlul în ţinută oficială, atârnat sub rama veche care încadra cunoscuta *basmala*. Yasin nu venise la prăvălie

întâmplător, ci după multă chibzuinţă, socotind-o a fi locul cel mai potrivit pentru o discuţie cu tatăl său. Gamil el-Hamzawi şi eventualii clienţi îi serveau drept pavăză împotriva furiei stăpânului. Este adevărat că, de când devenise bărbat în toată firea, tatăl se purta destul de îngăduitor cu el, dar socotise că este totuşi mai prudent să nu rămână între patru ochi cu stăpânul când va ridica o chestiune atât de spinoasă ca aceea pentru care venise.

— Tată, aş vrea să schimb câteva vorbe cu dumneata… începu el pe un ton neobişnuit de respectuos. Şi te rog să mă ierţi că-ţi răpesc din timpul foarte preţios. Dacă n-ar fi fost vorba de un lucru important, nu îndrăzneam să te deranjez. N-am vrut să fac un astfel de pas fără să-ţi cunosc părerea şi fără să am încuviinţarea dumitale…

Vorbele lui Yasin îl unseră la inimă. Îl măsură pe fiul său robust, chipeş şi elegant din creştet până-n tălpi. Poposi cu privirea, rând pe rând, asupra mustăţii răsucite cu grijă, costumului bleumarin, cămăşii cu guler scrobit, papionului albastru, pământufului cu mâner de fildeş pentru alungat muştele, pantofilor negri lustruiţi… Din respect pentru tatăl său, Yasin îşi ascunsese batista înfoiată de mătase din buzunarul de la piept şi-şi îndreptase tarb*uş-ul,* pe care-l purta de obicei înclinat pe o sprânceană. Vasăzică nu vreif să facă niciun pas fără să-mi cunoască părerea… Bravo! Dar când s-a apucat de băutură mi-a cerut mie părerea? Sau când a luat-o razna, colindând prin Wagh el-Baraka, cu toate că-i interzisesem să ajungă pe-acolo? Dar când a încălecat-o pe slujnică, sus pe terasă?! Bravo! Şi-acum vine să-mi ceară părerea! Ce s-o fi ascunzând, oare, în spatele acestei predici potrivite pentru amvon?

— De bună seamă! Un bărbat cu judecată ca tine nici n-ar putea să facă altfel… Sper să fie vorba de ceva bun!

Yasin se întoarse pentru a arunca o privire spre Gamil el-Hamzawi şi clienţii care se tocmeau cu el, apoi îşi trase scaunul mai aproape de birou şi îşi luă inima în dinţi, zicând:

— Am luat hotărârea să mă recăsătoresc…

Bineînţeles, după ce-ţi dai şi dumneata binecuvântarea.

O surpriză, într-adevăr! Ba chiar îmbucurătoare! Dar ia stai! O fi ea îmbucurătoare, dar numai în anumite condiţii… Trebuie să aibă răbdare până află lucrul cel mai important. Ce, n-are motive să fie neliniştit? Ba bine că nu! în primul rând, introducerea asta cu care a vrut cu tot dinadinsul să i se bage în suflet. Pe urmă, cum s-ar putea să-i scape tocmai lui motivul pentru care a ales prăvălia pentru discuţie? Şi el şi-a dorit atât de mult săj vadă pe Yasin recăsătorit; de-aia l-a şi rugat pe Muhammad Ifâat să-i dea fata înapoi, de-aia l-a implorat de-atâtea ori pe Allah la sfârşitul rugăciunilor să-i călăuzească paşii pe calea cea bună şi să-l ajute, să aibă parte de-o fată de neam… Dacă nu s-ar fi temut că-l va face din nou de râs, aşa cum i se întâmplase cu Muhammad Ififat, poate că ar fi umblat chiar el să-l însoare a doua oară. Dar hai, să aibă puţină răbdare! S-ar putea să nu se adeverească niciuna din bănuielile lui…

— Frumoasă decizie! Să ştii că sunt întru totul de acord! Şi te-ai oprit la o familie anume?

Yasin lăsă ochii în jos pentru o clipă, apoi îi ridică şi răspunse:

— Cred c-am găsit exact ce-mi doream. O casă cumsecade vecină cu noi… L-ai cunoscut pe stăpânul ei prea bine şi ştiu că ai avut un respect deosebit pentru el.

Stăpânul ridică din sprâncene întrebător.

— Domnul Muhammad Ridwan, răposatul…

— Nu se poate! protestă domnul Ahmad, fără să stea pe gânduri.

Apoi îşi dădu seama că trebuie să aducă un argument temeinic pentru a-şi justifica împotrivirea şi a-şi ascunde adevăratele sentimente.

— Dar fata lui nu-i divorţată? întrebă el, negăsind argumentul căutat. Chiar nu mai sunt fete pe lume, de-ai ajuns să te însori cu o femeie divorţată? încercă el să-i taie aripile.

Nemulţumirea tatălui nu era câtuşi de puţin o surpriză pentru Yasin, care se aşteptase să se lovească de

ea din clipa când se hotărâse să se însoare cu Maryam, dar nu-şi închipuise niciun moment că ar putea fi o piedică de neînvins. Stăpânul ar fi preferat, indiscutabil, ca Yasin să fi ales tot o fată şi, în orice caz, o fată care să nu-i aducă aminte de tragedia fiului său. Crezuse însă că stăpânul este destul de înţelept ca să treacă peste cele două neajunsuri. Ba sperase chiar să-l ajute pentru a învinge împotrivirea la care se aştepta din partea femeii tatălui său. Când se gândea la ea, se simţea tare încurcat. La un moment dat îi venise ideea să fugă de-acasă şi să se-nsoare cu cine-i place, punându-i pe toţi în faţa faptului împlinit. Şi dacă nu s-ar fi gândit că-i frânge inima tatălui său, poate că ar fi făcut-o. Nu voise nici să ignore simţămintele mamei vitrege, ba – de ce nu? – ale adevăratei sale mame, şi-şi propusese să facă tot ce-i stătea în putinţă pentru a-l înduplecа pe stăpân să accepte alegerea făcută de el.

— Nu pentru că n-ar mai fi fete pe lume, tată, dar se pare că aşa mi-e scris… zise Yasin într-un răstimp. N-am nevoie de avere şi de nu ştiu ce situaţie… Mi-ajunge ca fata să fie de neam bun şi să se poarte cumsecade.

Dacă stăpânul voia cu tot dinadinsul să se consoleze cu ceva în această situaţie încurcată şi regretabilă, atunci trebuia să se gândească la faptul că părerea pe care şi-o formase despre Yasin nu i-a fost dezminţită nici de data aceasta. Ăsta-i Yasin şi n-are ce să-i facă: un om – sau un animal – care n-are parte şi n-aduce decât necazuri. Dacă i-ar fi adus o veste îmbucurătoare, n-ar mai fi fost Yasin, iar el ar fi rămas deziluzionat. Nu-i nicio nenorocire că nu aleargă după avere şi după cine ştie ce situaţie. Cât despre purtare – lucrurile se schimbă puţin. Dar catârul are scuze, căci nu ştie nimic – şi e firesc să nu ştie – despre purtarea mamei fetei. Numai el o ştie prea bine şi o mai ştiu şi alţii care l-au precedat sau i-au urmat. Fata s-ar putea, într-adevăr, să fie cumsecade şi bine-crescută, dar pe de altă parte nu-i mai puţin adevărat că ea n-a avut parte de o mamă ca lumea şi, prin urmare, nici de mediul cel mai fericit. Din păcate, nu poate să-i împărtăşească această convingere şi lui Yasin, de vreme ce nu poate aduce nicio

probă. Şi – lucrul cel mai grav – nu poate să facă nici măcar aluzie la aşa ceva, căci asta l-ar putea împinge pe Yasin să facă investigaţii şi să dea de urmele lăsate de respectatul lui părinte. S-ar isca un scandal de pomină.

Chestiunea este, aşadar, destul de delicată. Iar punctul cel mai spinos în toată povestea asta este istoria cu Fahmi; să fi uitat Yasin de ea? Să nu-i pese că este vorba de fata pe care o iubise fratele său? Este de-a dreptul revoltător, chiar dacă n-are nici cea mai mică îndoială în legătură cu respectul pe care-l poartă memoriei celui răposat. Şi cu toate astea, experienţa vieţii oferă suficiente scuze pentru cei aflaţi în situaţia lui Yasin. Dorinţa este tiranică şi oarbă – nu cunoaşte îndurare. Doar el ştie cel mai bine lucrul ăsta!

Stăpânul strâmbă din nas, pentru a-l face pe Yasin să simtă mâhnirea ce-l copleşise.

— Să ştii că inima mea nu-i deloc împăcată cu alegerea făcută, zise el într-un târziu. Nu-mi dau prea bine seama de ce… Domnul Muhammad Ridwan a fost un om bun, într-adevăr, dar boala l-a împiedicat să se mai ocupe de casă cu mult timp înainte de a se fi petrecut din viaţă. Nu vreau să judec greşit pe nimeni. Doamne fereşte! Dar aşa se zice! Probabil că au apucat câţiva oameni să spună astfel şi pe urmă a mers vorba… Dar lucrul cel mai important pentru mine este divorţul. De ce a fost divorţată? Asta e una din numeroasele întrebări pentru care s-ar cuveni să găseşti răspuns. Nu se cade să ai încredere într-o femeie divorţată, decât după ce-ai despicat firul în patru şi-ai aflat totul. Cred că asta era ceea ce voiam eu să spun mai înainte… Şi, la urma urmei, lumea e plină de fete de familie bună.

— Am cercetat şi personal, am verificat şi prin alţii şi-am aflat că fostul ei bărbat a fost de vină, răspunse Yasin, încurajat de tonul tatălui său, care se limitase doar la a-i da câteva sfaturi vagi. N-a dus casă bună cu ea fiindcă el mai avea o nevastă… Şi le-a ascuns lucrul ăsta. Şi, colac peste pupăză, n-avea nici cine ştie ce venituri ca să ţină două familii, unde mai pui că se purta şi urât…

Se purta urât! El vorbeşte despre purtare urâtă! Şi nu-i e pic de jenă! Catârul îţi oferă motive să te distrezi o noapte întreagă!

— Şi zici că ai terminat cu cercetările?

— Absolut! răspunse Yasin cu oarecare sfială, ocolind tot timpul privirea pătrunzătoare a stăpânului.

— Bine! Asta treacă-meargă, dar tu nu-ţi dai seama că ne leagă amintiri foarte neplăcute şi triste de fata asta? îl întrebă tatăl său, cu ochii în pământ.

— Cum aş fi putut să uit lucrul ăsta, tată? răspunse el tot cu o întrebare, dar simţi că păleşte şi-i fuge pământul de sub picioare. Să ştii că sunt numai nişte bănuieli lipsite de temei… nişte închipuiri… Eu ştiu mai bine decât oricine că Fahmi a fost preocupat de fata asta doar vreo câteva zile şi pe urmă a uitat-o cu totul. Şi sunt mai mult decât convins că a renunţat la ea fără nicio părere de rău când şi-a dat seama că speranţele i-au fost înşelate.

O! spunând adevărul sau vrea numai să-şi salveze situaţia? A fost omul cel mai apropiat de Fahmi şi probabil că nimeni n-a ştiut mai bine decât el ce se zbătea în sufletul fratelui său. Ce bine ar fi să spună adevărul! Ce bine-ar fi! L-ar scuti de remuşcările pe care le încearcă de fiecare dată când îşi aduce aminte că într-o zi s-a pus stavilă în calea fericirii copilului său. Nu-l părăseşte gândul că Fahmi s-a stins cu inima neîmpăcată, din pricina samavolniciei şi îndărătniciei propriului său tată. Chinurile astea i-au întunecat viaţa tot timpul, de la moartea lui Fahmi încoace. Oare Yasin o fi încercând să-l izbăvească de ele?

— Tu eşti sigur de ce spui? îl întrebă pe Yasin cu nelinişte şi insistenţă în glas. Ţi-a spus ţie lucrul ăsta?

Numai în ziua dispariţiei lui Fahmi îl mai văzuse Yasin pe tatăl său atât de zdrobit ca acum.

— Spune-mi adevărul gol-goluţ… adevărul întreg… reluă el cu aceeaşi insistenţă. Nici nu-ţi închipui cât de mult doresc să-l cunosc. Era pe punctul să-şi dea toate simţămintele pe faţă, dar în ultima clipă reuşi să se stăpânească: întregul adevăr, Yasin!

— Sunt cu totul şi cu totul convins de ce ţi-am spus! răspunse Yasin fără nicio ezitare. L-am descusut în persoană şi l-am auzit cu urechile mele. N-am nici cea mai mică îndoială.

În alte condiţii, vorbele astea şi nici chiar altele mult mai grave n-ar fi fost de-ajuns pentru a-l convinge de sinceritatea lui Yasin. Dar dorea din tot sufletul să fie adevărat ce i se spune, aşa că-i dădu crezare. Şi, ca prin farmec, numai se umplu de recunoştinţă pentru fâu-său şi simţi cum îl învăluie o linişte adâncă. În clipele acelea uită cu desăvârşire de căsătorie. I se păru un timp că i s-a încleştat gura şi nu mai scoase o vorbă. Se bucură în tăcere de pacea care-i inundase inima. Dar încet-încet îşi reveni, îl văzu din nou pe Yasin înaintea ochilor şi începu să se gândească la Maryam şi la *umm* Maryam, la îndatoririle lui, la ceea ce se cuvine să spună şi la ceea ce se cuvine să rămână lăcătuit în sufletul lui.

— Oricum ar sta lucrurile, reluă tatăl discuţia, eu te-aş ruga să te gândeşti serios şi să fii mai prevăzător. Nu te grăbi! Deschide ochii bine şi chibzuieşte îndelung! Este vorba de viitorul, de demnitatea şi de fericirea ta! Asta-i una la mână! Pe urmă, să ştii că eu sunt gata să-ţi găsesc din nou o fată, dacă-mi promiţi că n-o să mă mai faci de râs şi n-o să mai trag ponoase… Ce zici?

Yasin tăcu dus pe gânduri, nemulţumit de întorsătura pe care o luaseră lucrurile. Observase blândeţea ciudată din glasul stăpânului, dar nu-i scăpaseră nici frământarea şi nemulţumirea ce se citeau pe faţa lui. Dacă se încăpăţânează s-o ţină mai departe tot aşa, riscă să ajungă la rezultate nedorite. Dar nici nu poate să bată în retragere pentru a scăpa de astfel de urmări. Nici vorbă! Doar nu mai e copil! O să se însoare cu cine vrea el şi cum vrea el! Dar ar fi mai bine să aibă şi consimţământul tatălui…

— N-aş vrea să te împovărez cu griji noi, tată… îţi mulţumesc! Lucrul la care ţin cel mai mult este încuviinţarea dumitale. Şi, bineînţeles, aş vrea să fii mulţumit de mine şi de pasul făcut…

— Aşadar, refuzi să deschizi ochii şi să chibzuieşti la

propunerea mea… zise stăpânul mânios, gesticulând nerăbdător cu amândouă mâinile.

— Nu te supăra, tată… îl rugă Yasin fierbinte. Te implor pe Allah să nu te superi… Mulţumirea ta este o binecuvântare şi nu suport să mă lipseşti de ea… Lasă-mă să-mi încerc norocul şi urează-mi succes.

Ahmad Abd el-Gawad îşi dădu seama că n-are rost să mai insiste şi acceptă faptul împlinit, resemnându-se cu tristeţe şi disperare. Cine ştie? S-ar putea ca Maryam să nu semene cu mamă-sa, să fie o fată cinstită şi o soţie bună. Nu-i mai puţin adevărat, însă, că Yasin n-a reuşit să aleagă cea mai potrivită soţie şi să dea peste cea mai bună casă!

Ce-o vrea Allah! S-a dus vremea când îl putea strânge în chingi, impunându-şi voinţa după bunul plac, fără să i se împotrivească nimeni. Yasin este de-acum bărbat în toată firea şi orice strădanie din partea lui va fi întâmpinată cu refuz şi nesupunere. Poate e mai potrivit să accepte faptul împlinit şi să se roage lui Allah să fie bine!

Încercă din nou să-i dea poveţe, dar Yasin recurse la fel de fel de subterfugii pentru a-l îndupleca. În cele din urmă părăsi prăvălia, încercând să se mintă că a obţinut încuviinţarea şi mulţumirea stăpânului, dar conştient că scandalul cel mai mare va începe acasă. Înţelesese, fără să fie nevoie să-i spună nimeni, că va trebui să se mute din casa tatălui său. Chiar şi numai gândul că Maryam va intra în familia lui i se păruse o nelegiuire. I-ar fi plăcut şi-şi dorise cu adevărat ca, plecând din casa ceea, să nu lase în urma lui vrajbă, căci se simţea foarte îndatorat faţă de femeia tatălui său şi nu suporta ideea că ar putea răspunde cu o necuviinţă. Nu se aşteptase ca lucrurile să evolueze vreodată astfel încât să fie nevoit să se rupă de casă şi de familie. Dar ele s-au încurcat într-atâta, iar căile au devenit atât de înguste şi întortocheate, încât nu mai exista altă portiţă de scăpare în afara căsătoriei. Şi – ciudat lucru – a înţeles foarte bine politica celor dou* femei, altfel destul de veche: să-i arate afecţiune şi să cocheteze, dar să nu accepte nimic în afara căsătoriei.

N-a avut de ales; a pus ochii pe ea şi dorinţa i s-a înrădăcinat în suflet. Trebuia găsită o cale pentru a şi-o potoli. Oricare ar fi fost. Şi, în ultimă instanţă, n-a rămas decât căsătoria. Dar lucrul cel mai ciudat este faptul că el ştia foarte bine istoria alesei lui, poate chiar mai bine decât toţi ceilalţi din familie – cu excepţia tatălui său, fireşte – şi, cu toate astea, dorinţa îl copleşise şi nimic nu-l mai putea abate de la gândul ce-l urmărea ca o obsesie. De ce să mă perpelesc din pricina trecutului, pentru care nu am nicio vină? Cu mine o să înceapă o viaţă nouă şi de aici încolo va fi răspunderea mea. Eu am o încredere desăvârşită în mine. Dacă o să se întâmple, totuşi, să mă dezamăgească, o s-o arunc aşa cum arunci un papuc vechi şi uzat. Adevărul este că n-a chibzuit prea mult înainte de a lua decizia. Mai degrabă, acum încearcă să găsească o justificare pentru dorinţa lui neînduplecată. De data aceasta se agăţase de căsătorie ca de ultima şansă, dar asta nu înseamnă că i-ar fi displăcut cu totul. În ciuda firii nestatornice, începuse şi el să tânjească după o viaţă tihnită şi simţea nevoia să se adune de pe drumuri.

Toate astea îi trecură prin cap în timpul cafelei de după-amiază, ocupându-şi locul de lângă Kamal. S-ar putea să bea pentru ultima oară cafeaua împreună cu ei. Îşi plimbă privirea peste sofalele, rogojinile colorate şi felinarul atârnat în tavan, simţind o amărăciune adâncă în suflet. Amina stătea, după rânduiulă, pe sofaua dintre dormitorul stăpânului şi sufragerie, cu picioarele adunate sub ea şi aplecată deasupra mangalului – în ciuda zăpuşelii din atmosferă fiind ocupată cu pregătitul cafelei. Peste *ghilbab-ul* violet îşi aruncase un şal alb, care lăsa să se vadă cât de mult slăbise în ultima vreme. În jurul ei plutea o linişte adâncă, învăluită de tristeţe. Ca apa mării, prin care, dacă se linişteşte, poţi să vezi până la stratul de nisip. Yasin se simţea destul de stânjenit când se pregăti să-i destăinuie ce-i apasă inima. Dar trebuia s-o facă!

— Aş vrea să-ţi cer sfatul, *nina*[54], în legătură cu o chestiune, deschise el subiectul după ce goli ceaşca, fără

54 Mamă (în limbajul familiar egiptean).

să fi simţit gustul cafelei.

Yasin schimbă o privire cu Kamal. Acesta era numai ochi şi urechi, aşteptând cu încordare să vadă deznodământul, căci ştia intenţia lui Yasin de a vorbi cu Amina.

— Sper să fie o veste bună, fiule… zise ea.

— Am hotărât să mă însor, o trânti Yasin scurt.

În ochii ei căprui, înguşti se ivi un surâs.

— Cred că te-ai gândit foarte bine, fiule. Mai curând sau mai târziu tot trebuia s-o faci… Nu e cazul să mai aştepţi.

Privirea-i deveni întrebătoare, dar preferă să-l ia pe ocoliter pentru a-l obliga să-i spună el singur toate amănuntele.

— Îi spui tu lui tată-tău ori vrei să-i spun eu? Sunt sigură că o să-ţi găsească o soţie mult mai bună decât prima…

— I-am spus lui tata! îi răspunse Yasin cu o gravitate mai mare decât o cerea situaţia. Şi nu mai e nevoie să-i mai fac necazuri, fiindcă mi-am şi ales soţia. Tata a fost de acord. Aş vrea să am şi consimţământul dumitale.

— Domnul să-ţi dea noroc! îi ură ea, cu faţa îmbujorată de sfială şi de bucurie. Grăbeşte-te, căci avem un etaj întreg care ne-a rămas liber. Dar spune-mi, la ce fată te-ai oprit?

— O fată de prin vecini… îi cunoşti, zise el, schimbând din nou o privire speriată cu Kamal.

Amina se încruntă, privind în gol în vreme ce-şi mişca degetul arătător, de parcă şi-ar fi petrecut prin minte vecinii unul după altul.

— Tu mă zăpăceşti, Yasin… Mai bine vorbeşte, ca să mă liniştesc.

— Vecinii noştri cei mai apropiaţi… continuă Yasin, zâmbind palid.

— Cine? întrebă Amina repezită şi vocea-i ajunse aproape un ţipăt.

Yasin lăsă capul în jos şi-şi strânse buzele posomorât.

— Astea? întrebă ea cu vocea tremurândă, făcând

semn cu degetul mare în spate. E cu neputinţă! îţi dai seama ce spui, Yasin?

Tânărul rămase în continuare posomorât şi nu scoase o vorbă.

— Ce veste dureroasă! exclamă ea. Astea, care s-au bucurat de nenorocirea noastră? în niciun caz!

— Te implor pe Allah să nu mai repeţi vorbele astea! îi zise Yasin rugător. Şi eu am fost înclinat cândva să cred la fel, dar mi-am dat seama că e o bănuială fără niciun temei.

— Le iei apărarea, bineînţeles, dar să ştii că n-o să mă poţi înşela! Nu te obosi degeaba, că n-o să mă convingi pe mine… Doamne! De ce trebuie să ne facem de râs? N-au decât cusururi! Există măcar o singură virtute care să justifice această alegere nedreaptă? Şi zici c-ai obţinut încuviinţarea lui tată-tău? El habar n-are de multe lucruri… înseamnă că l-ai înşelat!

— Linişteşte-te! o imploră Yasin. Să ştii că nimic nu-mi displace mai mult decât să te supăr. Hai să vorbim în linişte!

— Cum aş mai putea să te-ascult, când primesc o lovitură atât de cumplită? Spune-mi c-a fost numai o glumă… o glumă proastă… Maryam? Fata asta stricată despre care ştim cu toţii ce-a făcut? Ai uitat povestea aceea scandaloasă? Cum ai putut să uiţi aşa ceva? Şi vrei s-o aduci pe fata asta în casa noastră?

— Nu mi-a trecut prin cap să spun aşa ceva! zise el, oftând adânc pentru a-şi uşura inima. Ăsta-i un lucru fără importanţă… Pentru mine e important să judeci întreaga chestiune cu toată seriozitatea şi fără nicio patimă!

— Despre ce patimă e vorba? Am acuzat-o pe nedrept? Şi zici că tată-tău a fost de acord? Dar lui i-ai spus de joaca ei ruşinoasă cu soldaţii englezi? Ce-am ajuns să-mi vadă ochii, Doamne?

— Domoleşte-te! Hai să vorbim în linişte! Nu ne foloseşte la nimic să ne înfuriem…

— Inima mea nu se poate domoli când e vorba de demnitate! ţipă ea neobişnuit de tăios. Apoi continuă cu

glas tânguitor: Inima mea nu poate avea linişte când e vorba de demnitate…

— Te gândeşti la fratele meu? o întrebă Yasin direct, înghiţind în sec. Allah să-l ierte şi să-l aibă în pază! Să ştii că situaţia de faţă nu are nicio legătură cu el… Bag mâna în foc pentru asta! Hai să nu-i tulburăm odihna!

— Nu eu i-o tulbur! Fratele lui, care o doreşte pe fata aceasta, i-o tulbură… Tu ştii lucrul ăsta foarte bine, Yasin… Să nu încerci să tăgăduieşti… Apoi continuă, cu o înfrigurare sporită: Probabil că o doreai şi-atunci, demult.

— Nina!

— Nu mai am încredere în nimeni! Cum aş mai putea să am încredere, după atâta făţărnicie? Lumea asta a devenit într-atât de mică şi pustie, încât tu nu mai găseşti pe cine să iei de nevastă în afara fetei care a făcut să sângereze inima fratelui tău? Nu-ţi aduci aminte ce mâhnire l-a cuprins când a ascultat împreună cu noi povestea cu soldatul englez?

— Hai să amânăm discuţia asta pentru altă dată, o imploră Yasin, întinzând braţele disperat. Am să-ţi dovedesc că fratele meu s-a petrecut din această lume fără ca fata despre care vorbim să fi lăsat vreo urmă în inima lui. Acum văd că nu e potrivit să vorbim despre aşa ceva.

— Niciodată n-o să fie potrivit să vorbim despre asta! ţipă ea înfuriată. Tu n-ai pic de respect pentru memoria fratelui tău…

— Dac-ai şti cât mă întristează vorbele dumitale!

— Ce tristeţe? urlă ea, pierzându-se cu firea. Tu n-ai fost niciodată trist după fratele tău! Alţii, străini, au suferit mai mult după el!

— *Nina* /

— Să nu-mi mai spui *nina* din clipa asta! ţipă Amina ca din gură de şarpe, după ce-i făcu lui Kamal semn să tacă, în clipa când îl văzu pregătindu-se să se amestece în vorbă. Ţi-am fost ca o adevărată mamă, dar tu nu mi-ai fost fiu şi nici copilului meu nu i-ai fost frate… continuă ea, înghiţindu-şi lacrimile.

Yasin nu mai suportă; se ridică amărât şi ieşi din

salon. Kamal îl urmă în dormitor, la fel de trist ca şi el, încercând să-l consoleze:

— Nu ţi-am spus eu?

— Nu mai rămân în casa asta niciun moment! zise Yasin încruntat.

— Trebuie s-o ierţi! interveni Kamal, încercând să-l domolească. Tu ştii că mama nu mai este aşa cum a fost… Chiar şi tata îi mai trece cu vederea greşelile. Nu e decât un acces de furie trecător… Nu-i lua vorbele în nume de rău, te rog…

— Nu i le iau în nume de rău, Kamal, îi răspunse Yasin oftând. N-o să uit de anii frumoşi pentru o clipă urâtă. Am şi iertat-o, dar cum vrei să mai apar în faţa ei, dacă are bănuiala asta? După câteva clipe de tăcere pline de amărăciune, continuă: Să nu crezi că Maryam a făcut să sângereze inima răposatului… Este adevărat că lui i s-a năzărit într-o zi să se logodească cu ea şi că tata s-a împotrivit, dar el s-a prefăcut că uită şi curând după aceea a uitat într-adevăr totul. Acum ce vină are fata? Şi ce vină am eu, dacă vreau să mă însor cu ea după şase ani de la povestea aceea?

— Ai dreptate în tot ce spui şi foarte curând o să se convingă şi *nina* de adevărul vorbelor tale. Dar te rog să-ţi retragi ameninţarea că o să ne părăseşti.

— Să ştii că în primul rând mie îmi pare nespus de rău că trebuie să plec din casa asta, zise Yasin, clătinând din cap cu tristeţe. Dar mai devreme sau mai târziu tot va trebui s-o părăsesc, având în vedere că Maryam nu se poate muta aici. Acesta-i motivul şi aşa trebuie să vezi plecarea… O să mă mut în casa mea din Qase eş-Sawq… Din fericire, apartamentul mamei e încă liber. O să-l vizitez pe tata la prăvălie şi-o să-i explic motivele plecării, încercând să nu-l tulbur prea mult. Nu m-am supărat, îmi pare foarte rău că trebuie să părăsesc casă, că trebuie să mă despart de familie şi, în primul rând, de nina. Nu *fi* amărât, căci în curând apele vor reintra în matcă. În casa asta nu există nicio inimă neîndurătoare, iar inima mamei tale este cea mai milostivă dintre toate.

Yasin se îndreptă spre dulapul de haine şi-i deschise uşa la perete: ezită câteva clipe, petrecându-şi privirea peste ÎEcrurile dinăuntru, apoi se uită la Kamal şi zise:

— Am să mă însor cu Maryam, aşa cum a vrut destinul, dar eu sunt pe deplin convins – şi Allah mi-e martor – că n-am întinat memoria lui Fahmi câtuşi de puţin. Tu ştii, poate, cel mai bine, Kamal, cât de mult am ţinut la el. Iar dacă există cineva căruia să-i pară rău pentru această căsătorie, acela sunt eu…

O slujnică deschise uşa şi-l conduse pe Yasin în salon. Apoi se retrase, lăsându-l singur. Intra în locuinţa răposatului Muhammad Ridwan pentru prima oară în viaţa lui. Salonul semăna cu cel din casa tatălui său – o cameră spaţioasă şi înaltă. Avea un balcon spre strada Bayna el-Qasrein şi două ferestre spre ulicioara laterală, unde se afla intrarea în casă. Pe jos, câteva covoraşe, iar pe laturi, canapele şi fotolii. În dreptul uşilor şi ferestrelor atârnau draperii decolorate de soare şi de ani. Pe peretele din faţa uşii de la intrare spânzura o ramă mare, neagră, încadrând o *basmala*, iar la mijlocul peretelui din dreapta – deasupra canapelei mari –, se afla un portret din tinereţe al răposatului Muhammad Ridwan.

Yasin se aşeză pe canapeaua cea mai apropiată, cercetă încăperea cu grijă şi-şi plimbă privirea peste chipul domnului Muhammad Ridwan, având impresia că acesta se uită la el cu ochii lui Maryam. Zâmbi satisfăcut şi începu să agite pământuful cu miner de fildeş, de parc-ar fi vrut să alunge ceva stânjenitor. Din clipa când se gândise să ceară mâna ei, îl frământa gândul că în casa aceea nu exista niciun bărbat, iar el n-a reuşit să găsească nicio femeie pentru a o trimite în peţit. Şi iată-l aici, în salon, aşteptând. Avea impresia că este precum o creangă ruptă dintr-un arbore, lăsată în voia vântului. Ca bărbat obişnuit de tatăl lui să se laude cu familia şi cu neamul, se simţea acum stingher, dar nu avea de ales. Pe de altă parte, era convins că Maryam pregătise terenul, anunţând-o pe mamă-sa de căsătoria lor, aşa încât vizita nu mai era decât o simplă formalitate.

Fata în casă reapăru, purtând o tavă cu cafea. O aşeză pe măsuţa din faţa lui, îl anunţă că stăpâna trebuie să apară dintr-o clipă în alta şi dispăru din nou. Maryam o fi aflat, oare, de sosirea lui? Şi ce ecou o fi avut în sufletul ei sensibil ştirea dusă de slujnică? O să se mute împreună cu ea în Qase eş-şawq, fie ce-o fi! Cine şi-ar fi putut închipui că Amina e în stare să se înfurie într-atât? Era blândă ca un înger. Allah să ucidă tristeţea şi necazurile! Şi tată-său s-a mâniat când l-a vizitat la prăvălie pentru a-l anunţa că a părăsit casă, dar parcă se arătase ceva mai îngăduitor şi impresionat! Oare o să-i spună Amina povestea lui Maryam? Furia şi durerea mamei care şi-a pierdut copilul sunt înspăimântătoare! Kamal îi promisese că se va strădui s-o liniştească. În Qase eş-şawq a avut, însă, şi o surpriză plăcută: vânzătorul de fructe – amantul răposatei sale mame – murise şi în locul lui se mutase un ceasoriâtear. Auzi pe cineva tuşind uşor pentru a-şi drege glasul şi sări în picioare, cu ochii în direcţia uşii. Se ivi numaidecât o doamnă încântătoare. Se strecură pe-o parte prin canatul deschis, căci lăţimea ei nu-i îngăduia să intre cu faţa înainte. Observă fără voie liniile trupului ei masiv, iar când îi văzu spatele, nu se putu stăpâni să nu se minuneze, căci semăna cu un balon uriaş. Se apropie de el cu paşi lenţi, sub povara trupului greoi. Îi întinse o mână, a cărei piele catifelată ieşea din mâneca largă a rochiei albe, salutându-l:

— Bine-ai venit! Ne-ai făcut o mare cinste!

Yasin dădu mâna cu ea politicos şi rămase în picioare, până când o văzu aşezându-se pe canapeaua vecină. După aceea luă şi el loc. O vedea pentru prima oară de aproape, căci vechile ei relaţii cu familia lui o făcuseră să dobândească o poziţie asemănătoare cu cea a mamei. Vârsta şi respectul nu-i îngăduiseră să o cerceteze – aşa cum se întâmpla cu celelalte femei – când o văzuse de la distanţă pe stradă. Avu, de aceea, impresia unei revelaţii. Rochia îi acoperea trupul de la gât şi până la tălpi, ba chiar şi tălpile îi erau încălţate, în ciuda căldurii înăbuşitoare, cu ciorapi albi. Mânecile îi ascundeau braţele

până la încheietura pumnului, iar capul şi gâtul şi le acoperise cu un văl alb, ale cărui capete atârnau pe piept şi pe spate. Decenţa ei era pe măsura poziţiei şi vârstei, căci – din câte ştia el – trebuia să se apropie de cincizeci de ani. Cu toate astea, arăta foarte bine – înfăţişarea generală exprima seninătatea firii şi tinereţea inimii. Băgă de seamă că nu avea niciun fel de fard pe faţă, deşi pe vremuri îi plăcea să se dichisească şi era vestită în tot cartierul pentru gustul şi priceperea cu care se machia. Şi-aduce aminte că Amina îi luă apărarea ori de câte ori îndrăznea cineva să clevetească pe seama felului cum se gătea. Pe urmă şi-a schimbat atitudinea, iar în ultimii ani a ajuns s-o bârfească din te miri ce, învinuind-o de necuviinţă şi de nesocotirea manierelor potrivite pentru vârsta ei.

— Un pas lăudabil, Yasin efendi1!

— Îţi mulţumesc…

A fost cât pe-aci să adauge şi cuvântul *tiza*[5556], dar în ultima clipă se opri, din instinct, mai cu seamă că ea nu i se adresase cu Jiule”, cum ar fi fost de aşteptat.

— Ce mai faceţi? reluă ea discuţia. Tata, *umm* Fahmi, Khadiga, Aişa, Kamal?

— Sunt bine cu toţii! răspunse el, puţin stânjenit de întrebarea despre aceia care-i erau ostili fără temei. Îţi doresc sănătate!

Fără îndoială că se gândeşte la ostilitatea şi antipatia pe care i-o arătase familia domnului Ahmad după dispariţia lui Fahmi, punând capăt unei prietenii îndelungate. Dar ce ostilitate! Adevărată urgie nerostită! într-o zi s-au pomenit cu Amina declarându-le categoric că intuiţia ei îi spune cum că Maryam şi mamă-sa n-au fost sincer mişcate de nenorocirea lui Fahmi. Din ce pricină? Allah să ne apere de rău! Nu se poate ca ele să nu fi aflat într-un fel sau altul de împotrivirea stăpânului în privinţa logodnei lui Fahmi cu

55 Cuvînt de origine turcească însemnînd „domn".

56 Cuvînt de origine turcă (teyze), desemnînd mătuşa din partea mamei, folosit în vorbirea familiară egipteană aproximativ cu sensul de „tuşă".

Maryam. Probabil din pricina asta poartă ranchiună întregii familii. Amina a repetat de mai multe ori că a aflat cum că Maryam ar fi plâns moartea lui Fahmi, zicând: „Îmi pare rău că nu te-ai putut bucura de tinereţe…”, iar ea a tălmăcit aceste vorbe astfel: „Îmi pare rău că familia a stat în calea fericirii tale şi nu te-ai putut bucura de tinereţe…” Tristeţea şi amărăciunea Aminei n-au făcut decât să-i sporească resentimentele. Niciun efort n-a fost de-ajuns pentru a o convinge că presimţirea ei nu este îndreptăţită. Curând după aceea, atitudinea ei faţă de Maryam şi de mama acesteia s-a schimbat radical şi orice relaţie cu ele s-a întrerupt.

— Allah să-l blesteme pe diavol! exclamă el, lăsând ochii în pământ de sfială.

— O mie de blesteme! adăugă ea fericită, vrând să întărească vorbele lui. Tot timpul m-am întrebat cu ce am păcătuit, de a trebuit să-mi poarte *umm* Fahmi atâta pică… Şi cu toate astea, eu îi doresc să aibă parte de alinare, sărmana!

— Allah să te răsplătească pe măsura firii generoase şi inimii bune… într-adevăr, se cuvine s-o laşi în apele ei, căci este nemângâiată şi are nevoie de îndurare!

— Dar ce vină am eu?

— N-ai nicio vină! Numai diavolul – blestemul lui Allah asupra lui!

Femeia clătină din cap, făcând gestul unei victime nevinovate, şi rămase pe gânduri până când privirea îi căzu asupra ceştii de cafea uitate pe tavă.

— N-ai băut cafeaua? întrebă ea, făcând semn spre ceaşcă.

Yasin duse ceaşca spre buze şi sorbi ultimele picături dintr-o înghiţitură. Apoi o puse la loc şi îşi drese glasul.

— La drept vorbind, pe mine m-a îndurerat tare mult situaţia în care au ajuns relaţiile dintre familiile noastre… începu el. Dar ce să facem? Cred că cel mai bun lucru ar fi să lăsăm timpul să rezolve lucrurile… De fapt, eu n-am avut intenţia să stârnesc amintiri triste. Nu de asta am venit. Dimpotrivă, am gândurile cele mai frumoase, care n-

au nicio legătură cu necazurile din trecut.

Femeia clătină din cap, încercând parcă să-şi domolească zbuciumul inimii. Apoi zâmbi şi se arătă din nou gata să-l asculte. Gestul şi zâmbetul ei au fost aidoma unui instrument muzical ce-şi schimbă tonalitatea în clipa în care cântăreţul acompaniat se pregăteşte să treacă la o nouă melodie.

— Şi eu am rămas cu unele amintiri triste… zise Yasin încurajat de zâmbetul ei. Mă refer la prima mea căsătorie. N-am avut parte de-o fată cumsecade… Ce să-i faci? Dar nu la asta voiam să mă refer… De fapt, eu am venit aici după ce-am chibzuit îndelung şi m-am decis să încep o viaţă nouă. Am venit cu cele mai bune intenţii.

Ochii li se întâlniră şi Yasin îşi dădu seama că i-a intrat în graţii. Oare am făcut bine aducând vorba despre prima căsătorie? Oare la urechile ei n-o fi ajuns nimic despre motivul adevărat al divorţului? Nu trebuie să-ţi faci griji! Chipul ei senin inspiră optimism. Chipul ei senin! Nu-i aşa? Ba da! Dacă n-ar fi diferenţa de vârstă, ar fi mai frumoasă decât Maryam! Fără îndoială că în tinereţe a fost mai frumoasă decât Maryam! Dar de ce „a fost”? „Este”! Este mai frumoasă decât Maryam, în ciuda diferenţei de vârstă! De bună seamă!

— Cred că ai înţeles ce vreau să spun. Vreau să zic că am venit să cer mâna fiicei dumitale, *hanem* Maryam…

Faţa ei se lumină, străbătută de un zâmbet larg.

— Nu pot decât să te binecuvântez! zise ea. Halal familie, halal bărbat! Ieri ne-a adus neşansa un bărbat nevrednic.

Astăzi o cere pe Maryam un bărbat adevărat, vrednic s-o facă fericită! Şi – graţie lui Allah! – va fi şi ea vrednică să-l facă fericit! Oricât ne-ar despărţi vechile neînţelegeri, noi am fost o singură familie. Dintotdeauna!

Copleşit de mulţumire şi entuziasm, Yasin începu să se joace involuntar cu papionul.

— Îţi mulţumesc din adâncul inimii! răspunse el, cu faţa îmbujorată. Allah să te răsplătească pentru vorbele dulci! Suntem o singură familie, aşa cum ai spus…

Indiferent ce s-ar întâmpla… Iar hanem Ma*ryam* e o fată cu care se mândreşte tot cartierul. Şi cu originea, şi cu firea ei! Aş vrea ca Allah să ne răsplătească pe-amândoi pentru aşteptarea noastră…

— Amin! îngână femeia în vreme ce se ridica.

Apoi se îndreptă spre masă, luă tava de cafea şi o strigă pe Yasmina. Servitoarea apăru de îndată şi o primi de la stăpână.

— Sunt încântată că ne-ai vizitat! exclamă deodată, întorcându-se pe neaşteptate cu faţa spre el.

Yasirr îşi dădu seama că l-a surprins holbându-se la coapsele ei şi lăsă ochii în jos, încercând să-i dea impresia că se uita în podea. Dar era prea târziu! Simţi că-şi pierde capul şi se întrebă în sinea lui ce-o fi crezând despre el. După ce se întoarse la loc, îi aruncă o privire pe furiş şi observă pe buzele ei un zâmbet abia mijind, ca şi când ar fi vrut să-i zică: „Te-am prins!”. Yasin îşi blestemă ochii care nu cunosc sfiala şi se întrebă ce gânduri or fi trecând prin capul ei. Într-adevăr, ea vrea să pară că n-a observat nimic, dar nu numai zâmbetul, ci întreaga ei înfăţişare vrea să-i spună „Te-am prins!”. Să uite de pasul greşit! Ăsta-i cel mai bun remediu! Dar oare Maryam o să se facă vreodată ca mamă-sa? Când o să fie ziua aceea? Timpul nu este darnic cu virtuţile mamei decât foarte rar! Ce mai femeie!

— Dacă cererea mea va fi acceptată, vă stau la dispoziţie pentru a discuta celelalte detalii… rupse el tăcerea, în speranţa că va scăpa de gândurile ce-i dădeau târcoale şi va risipi norul îndoielii.

Femeia râse şi faţa ei se lumină toată, părând fermecătoare şi tânără.

— Cum ar putea să nu fie acceptată, Yasin *efendi*? îi răspunse ea printr-o întrebare retorică. Bagă de seamă şi caută-ţi vecini de neam! cum zice proverbul.

— Mă cucereşti cu delicateţea dumitale! zise el, înroşindu-se.

— N-am spus decât adevărul – Allah mi-e martor! apoi făcu o mică pauză, după care adăugă: Şi familia a fost de acord? reveni ea cu o întrebare directă, viind să vadă în

ce ape se scaldă domnul Ahmad şi femeia lui.

Pentru o clipă, în ochii lui Yasin se ivi o umbră, dar imediat îşi reveni şi strâmbă din nas cu un zâmbet indiferent.

— Hai să nu aducem vorba despre familie. Ce are a face ea cu treaba asta?

— Dar de ce? Allah să ne ferească de rău!

— Fiindcă familia nu-i aşa cum s-ar cuveni să fie…

— Nu l-ai consultat şi pe domnul Ahmad?

— Ba da. Tata e de acord…

— Am înţeles! zise ea simţind pulsul, în timp ce-şi mângâia palmele. *Umm* Fahmi, nu-i aşa? La ea m-am gândit şi eu, de îndată ce-ai deschis subiectul! N-a fost de acord, nu-i aşa? Slavă celui care nu se schimbă! Femeia tatălui tău e tare ciudată!

— N-are nici în clin, nici în mânecă cu mine!

— Tot timpul m-am întrebat cu ce i-am greşit… se lamentă ea. Ce rău i-am făcut?

— N-aş vrea să ne îndepărtăm de la chestiunea noastră şi să discutăm despre nişte lucruri din care nu te alegi decât cu dureri de cap. Treaba ei ce crede! Pe mine mă interesează consimţământul dumitale şi nimic mai mult.

— Dacă nu mai ai loc în casa ta, casa noastră îţi stă la dispoziţie!

™ Mulţumesc! Dar am şi eu locuinţa mea în Qase eş-şawq, departe de cartierul ăsta… Am părăsit casa tatii de câteva zile…

— Te-a alungat? strigă ea, lovindu-se cu palma peste piept.

— Nu! N-am ajuns chiar până acolo, zise el, râzând. Se pare că alegerea făcută de mine a tulburat-o din pricini mai vechi… legate de fratele meu răposat, adăugă după o pauză, uitându-se la ea cu subînţeles. N-am vrut s-o tulbur mai mult şi am socotit că e mai potrivit să-mi aranjez propria mea casă.

— De ce n-ai rămas acolo cel puţin până la căsătorie? insistă ea, arcuindu-şi sprâncenele şi clătinând din cap cu

un fel de şovăială.

— Am preferat să plec, de teamă să nu-mi caute nod în papură la tot pasul şi să se agraveze lucrurile… răspunse el, râzând cu resemnare.

— Domnul o să îndrepte lucrurile! zise ea uşor ironic, ridicându-se din nou.

O văzu îndreptându-se spre fereastra ce dădea spre ulicioara laterală, sub pretextul că vrea s-o deschidă pentru a pătrunde lumina mai blândă dinaintea asfinţitului, pe care uşa balconului cu zăbrele o împiedica să intre. Se trezi din nou trăgând cu coada ochiului, fără să vrea, la comoara cea de preţ aidoma unei cupole. Apoi o zări sprijinită cu un genunchi pe canapea şi aplecată pe marginea ferestrei pentru a prinde cârligele. De data aceasta se simţi martor la o privelişte tulburătoare. De ce n-a chemat-o pe slujnică să deschidă fereastra? se întrebă el, simţindu-şi gâtul uscat. Cum de-a putut să se dea din nou în spectacol în faţa lui, după ce cu numai câteva clipe în urmă îi surprinsese privirile insistente. Fără îndoială că tâlcul acestei privelişti nu-i este nici ei necunoscut. Dar de ce şi cum? Cum şi de ce? Avusese un simţ foarte ascuţitin relaţiile cu femeile şi, în general, se pricepea să le ghicească intenţiile. De data aceasta, însă, avea o îndoială, ceva îl împiedica să meargă cu gândurile mai departe şi preferă să închidă ochii, simţind că lucrurile pot să ia o întorsătură primejdioasă. Ori este el nebun, ori ea! Sau niciunul, nici altul! Cine-ar putea să-l scoată din încurcătură şi să-i spună care-i adevărul? *Umm* Maryam se ridică în picioare şi se îndepărtă de fereastră. Înainte de a se îndrepta spre locul ei, Yasin apucă să-şi ridice ochii spre *basmala*, prefăcându-se că este cufundat în cercetarea tabloului. Nu se uită spre ea decât în clipa când auzi scârţâitul canapelei sub greutatea trupului masiv. În clipa aceea, ochii li se întâlniră. Privirea ei surâzătoare şi vicleană îl anunţa că nu i-a scăpat nimic, ca şi când i-ar fi spus răspicat: „Te-am prins!”. Rămase o vreme nedumerit, fără să ştie ce să creadă. Îi veni în minte gândul că s-ar putea să fi fost nedrept cu ea. Apoi îl încercă teama că s-ar

putea ca ea să-l socotească vinovat şi să-şi taie singur craca de sub picioare. I se năzări că o să fie tras la răspundere pentru fiecare gest şi că orice pas greşit îi submina poziţia.

— E tot cald şi, pe deasupra, mai e şi umed… zise ea pe cu un ton liniştit şi firesc, vrând să rupă tăcerea.

— Aşa e… aprobă el mulţumit.

Yasin îşi recăpătă calmul, dar în faţa ochilor îi dansa imaginea văzută la fereastră. Apoi se trezi – fără voia lui – tânjind cu părere de rău că nu dăduse peste ceva asemănător în timpul aventurilor sale. Dacă ar avea şi Maryam un trup ca al ei! „Şi întru aceasta să se întreacă cei ce se întrec.”[57]

Ea îşi închipuie, probabil, că tot mai este preocupat de discuţia stârnită în legătură cu neînţelegerea dintre el şi mama vitregă.

— Nu trebuie să-ţi faci atâtea gânduri… Pentru nimic în lume nu merită să-ţi faci griji…

Pe urmă *umm* Maryam făcu un semn cu mâinile şi cu capul, ca şi când ar fi vrut să accentueze îndemnul, iar trupul ei se înfioră din creştet până-n tălpi.

— Adevăr grăieşti! bombăni el, zâmbind ascultător.

Numai că trebui să facă un efort serios pentru a se putea stăpâni. Se întâmplase ceva cu totul neobişnuit. În aparenţă, fusese doar un gest cu care voise să exprime indiferenţa şi să-l îndemne să nu-şi facă griji, dar în realitate fusese un gest cu semnificaţii mult mai adânci; prin el îşi lepădase masca, arătându-se în adevărata ei înfăţişare de femeie uşuratică. Totul se întâmplase într-o clipă de neatenţie, uitând de tactul şi de sfiala pe care le dovedise până atunci. Firea ei ascunsă s-a dat în vileag, fără ca ea să-şi dea seama. Sau poate chiar şi-a dat seama? Nu poate băga mâna în foc nici pentru una, nici pentru alta, dar este neîndoielnic că se află dinaintea unei femei demne să fie mama lui Maryam, aşa cum i s-a dus pomina cu ani în urmă. Nu va da înapoi de la hotărârea lui cu niciun preţ! O femeie virtuoasă n-ar face un astfel de gest!

57 Coran, 83:26 (n.r).

Nedumerirea nu dură decât o clipă. Apoi locul i-a fost luat de o bucurie senzuală şi perfidă şi Yasin căzu pe gânduri, întrebându-se unde şi când mai văzuse un gest asemănător. La Zenoba? La Galila, în noaptea când a dat buzna peste tatăl lui în salonul din casa familiei Şawkat? Da! Asta era!

În ciuda vârstei, îi păru mai senzuală şi mai ispititoare decât Maryam. Instinctul învinse şi inima îi dădu ghes să pipăie pulsul şi să nu se oprească, dacă nu va fi cazul. Simţi dorinţa să râdă de gândurile lui ciudate. Se pare că o va apuca pe o cale nouă, necunoscută lui până atunci. Dar el nu şi-a pus niciodată frâu pasiunilor. Unde o să-l conducă oare drumul acesta? S-ar putea să renunţe la Maryam pentru mama ei? Asta în niciun caz! Dar închipuiţi-vă un câine care în drum spre bucătărie dă peste un ciolan! O să se poată abţine? Astea-s doar gânduri, închipuiri şi supoziţii! mai bine să rămân unde mă aflu! Schimbară un zâmbet în tăcerea care se aşternuse din nou între ei. Zâmbetul ei părea să fi izvorât din îndatorirea de gazdă, pe când al lui pornea dintr-un sentiment confuz – un amestec de descumpănire şi dorinţă înăbuşită.

— Ne-ai adus lumină în casă, Yasin *efendi*!

— Casa dumitale nu mai are nevoie de altă lumină, doamna mea. Dumneata faci lumină pentru tot târgul.

— Allah să fie generos cu tine, Yasin *efendi*! bombăni ea râzând, cu capul dat pe spate.

S-ar fi cuvenit să se întoarcă la cererea lui sau să se scuze şi apoi să plece, stabilind o altă dată pentru a continua discuţia, dar el nu făcu niciuna, nici alta. Începu să-i arunce ocheade – când mai lungi, când mai scurte – într-o tăcere care deveni suspectă. Cine are ochi să vadă pricepe imediat tâlcul privirilor. Trebuie să-i transmită gândurile numai prin priviri şi să urmărească reacţia. Ştiu locul în care vei călca înainte de-a face pasul. Poftim privirea asta aprinsă de foc şi pe urmă să-mi mai spui că nu pricepi ce vreau… că doar nu sunt nebun să te cred. Uită-te la ea cum îşi plimbă privirea rătăcită în sus şi-n jos. Ce altă dovadă mai vrei? Acum poţi zice că viitura a ajuns

la Aswan, iar deschiderea stăvilarului este inevitabilă. Şi [58]o ceri pe fata ei în căsătorie! Nebun cel care nu crede în nebunie de astăzi încolo! în clipa asta, sufletul meu nu tânjeşte după nimic altceva decât după tine… Pe urmă poate să vină şi potopul! Chipul tău nu-mi inspiră deloc deznădejde!

— Şi stai singur în Qase eş-şawq?

— Da!

— O să fie şi inima mea cu tine de-acum înainte…

Vorbele astea pot fi rostite la fel de bine şi de-un diavol, şi de-un înger! Nu cumva Maryam ascultă acum în spatele uşii? se întrebă el, intrând la bănuieli.

— Ai încercat singurătatea în noua ta locuinţă… Nu-i aşa că e insuportabilă?

— Într-adevăr, e insuportabilă!

Se pomeni cu ea ridicând pe neaşteptate mâna şi dându-şi la o parte voalul de pe cap şi de pe gât.

— Iartă-mă, dar e prea cald… încercă ea să se scuze.

Rămase cu o basma portocalie pe cap şi cu gâtul splendid descoperit. Yasin privi o vreme cu jind la gâtul ei, apoi îşi întoarse ochii spre uşă, ca şi când ar fi vrut să întrebe dacă nu cumva stă cineva la pândă în spatele ei. Ajutaţi-l pe cel care a venit cu intenţia să ceară mâna fetei şi-a căzut în mrejele mamei!

— Stai liniştită! o încurajă el, răspunzând scuzelor ei. Eşti în casa dumitale doar… Nu-i niciun străin în casă.

— Dacă Maryam ar fi fost acasă, îi spuneam vestea!

— Dar unde e? o trase el de limbă, în vreme ce inima îi tresări ca un semnal de atac.

— La nişte rude, în el-Darb el-Ahmar.

Mi-am pierdut capul! îşi zise Yasin, simţind că pică cerul pe el. Cel care a cerut mâna fetei râvneşte acum la tine… Şi-l vrei şi tu… Allah să fie îndurător cu cei care au încredere în femei! Muierea asta nu cred că are minte-n cap! Eşti vecin de-o viaţă cu ea şi n-ai descoperit-o decât

---

58 Aluzie la un baraj mai vechi, construit pe Nil în zona oraşului Aswan, care servea la reglarea debitului apelor fluviului şi atenuarea efectelor inundaţiilor.

astăzi… Nu e zdravănă! Are cincizeci de ani şi se poartă ca o fetişcană!

— Şi când se-ntoarce *hanem* Maryam?

— Spre seară…

— Am impresia că vizita mea s-a cam lungit… zise el cu viclenie.

— Ba nu s-a lungit deloc. Eşti în casa ta.

— Şi crezi că aş putea spera să-mi întorci vizita? o întrebă el cu aceeaşi şiretenie.

Umm Maryam râse cu gura până la urechi, ca şi când ar fi vrut să-i zică: „Las' că ştiu eu ce se ascunde în spatele invitaţiei!". Pe urmă lăsă capul în jos, stingherită. Lui Yasin nu-i scăpă gestul ei teatral. Dar nu-i dădu nicio atenţie şi se apucă să-i descrie locul unde seaflă casa şi poziţia apartamentului său, în vreme ce *umm* Maryam asculta tăcută, zâmbind cu ochii în pământ. Oare nu-şi dădea seama cât de mare este răul pe care-l făcea fetei sale?

— Şi când o să ai amabilitatea să mă vizitezi?

— Nu ştiu ce să zic, îngăimă ea, ridicând în cele din urmă capul.

— Să spun eu în locul tău? Mâine-seară! zise el cu încredere. Am să te aştept!

— Poate că ar trebui să ne mai gândim la nişte lucruri…

— O să ne gândim împreună… la mine acasă!

Yasin sări în picioare şi intenţionă să se apropie de ea, însă *umm* Maryam îi făcu semn cu mâna, prevenitoare.

— Mâine-seară… zise ea, vrând parcă să evite apropierea lui.

Cum se lăsa întunericul, Bahiga se înfăşură în *mila'a* şi traversa cartierul El-Gamaliyya, oprindu-se la casa Haniyyei, unde îl găsea pe Yasin în aşteptarea ei, în singura cameră mobilată din apartament. N-a mai venit vorba despre Maryam decât o singură dată, când s-a pomenit cu ea zicându-i:

— Ştii, atunci nu i-am putut ascunde lui Maryam vizita ta, fiindcă ştia şi slujnica. I-am spus că ţi-ai arătat dorinţa să te însori cu ea, dar că mai ai încă de trecut

peste nişte neînţelegeri de familie.

Vorbele ei îl găsiră nepregătit şi nu făcu decât să o aprobe şi să o felicite. Altfel duseră noapte de noapte, vreme de o săptămână, o viaţă plină de plăceri. Este adevărat că singura cameră din apartament – şi aceea mobilată la repezeală – nu era locul cel mai potrivit pentru întâlnirile lor, însă Yasin nu se zgârci la cheltuieli, pregătind tot felul de bunătăţi. Dar nici nu se încheie săptămână şi simţi că începe să-l cuprindă plictiseala. Leacul căutat ajunge şi el în cele din urmă o boală, dacă nu-l mai schimbi. N-a fost câtuşi de puţin surprins că s-a întâmplat aşa, fiindcă nu avusese de la bun început nicio intenţie precisă cu această relaţie destul de ciudată şi nici nu-i trecuse prin cap că ea ar putea dura mai mult. Ştiuse oricum că va fi ceva trecător, dar s-a trezit cu femeia aceea agăţată de elf sperând să renunţe la căsătoria cu fiica ei. A acceptat să-i cânte în strună de hatârul ei, convins că odată cu trecerea zilelor lucrurile se vor aranja de la sine. Iar el a revenit foarte curând la matcă, chiar mai repede decât se aşteptase. Crezuse că noutatea îl va ţine lângă femeia aceea câteva săptămâni sau cel puţin o lună, dar se înşelase. Era de ajuns că înfăţişarea ei ispititoare îl împinsese la cea mai mare neghiobie din viaţa lui, de altfel plină de asemenea neghiobii. În spatele frumuseţii amăgitoare se ascundea însă bătrâneţea, aşa cum roşeaţa obrajilor ascunde febra. Formele opulente strânse în faldurile veşmintelor erau cu totul altfel sub privirea cercetătoare a ochiului critic. Nimic nu înregistrează mai bine decât pielea omului urmele devastatoare ale scurgerii timpului. Acum pricep de ce sunt femeile sclavele veşmintelor, îşi zise Yasin în sinea lui. Când pornirea nebunească se stinse, Maryam reveni în gândurite lui Yasin. De fapt, imaginea ei nu-l părăsise nicio clipă, dar izbucnirea neaşteptată o acoperise, aşa cum ascunde un nor în treacăt faţa lunii. Ciudat! El nu o dorea pe Maryam doar în virtutea pasiunii, ci o găsea potrivită pentru a întemeia o familie – lucru inevitabil şi de mult râvnit. Se hotărî să mai rabde – tot în speranţa că Bahiga o să-şi vină

în fire şi o s-o audă într-o bună zi spunându-i: „De-ajuns cu joaca! Du-te la mireasa ta! – Dar ţi-ai găsit! Ei nici prin cap nu-i trecea aşa ceva! Continua să vină noapte de noapte cu aceeaşi râvnă, fără să-i pese de ce gândea el. Îşi dădu seama că, pe măsură ce trecea vremea, începea să ridice pretenţii de-a deveni stăpâna lui şi – mai mult decât atât – de a fi stăpâna lui exclusivă.

Aşadar ea nu lua deloc lucrurile în glumă. În plus, i se arăta destul de necumpănită şi uşuratică şi asta îl convinse că purtarea ei ciudată din timpul primei întâlniri nu fusese ceva întâmplător. Acum ajunsese s-o privească cu dispreţ, iar defectele ei crescuseră imens în ochii lui, care căutau cu tot dinadinsul cusururi. În cele din urmă, găsind-o cu totul nesuferită, se hotărî să scape de ea, cu toate că ar fi preferat ca lucrurile să se aranjeze calm, pentru a nu ridica obstacole în drumul lui spre Maryam.

— Maryam nu te-a. Întrebat niciodată de ce am dispărut? o iscodi el într-o zi.

— Ea ştie că ai tăi se împotrivesc, îi răspunse, clătinând din cap pentru a-l linişti.

— Trebuie să-ţi mărturisesc că aveam obiceiul să mai stau de vorbă cu ea din când în când pe terasă şi că i-am repetat hotărârea de a trece peste orice ca să mă însor cu ea, zise Yasin după ce stătu un timp pe gânduri.

— Şi de fapt ce vrei? întrebă Bahiga sărind ca arsă şi fixându-l cu o privire nedumerită.

— Vreau să spun că a auzit din gura mea această hotărâre şi că ştia de vizita pe care urma să o onorez, îi zise el, făcând pe nevinovatul. Prin urmare, trebuie convinsă că am avut motive temeinice ca să dispar.

— N-o să fie nicio pagubă, dacă n-o s-o faci! i-o întoarse ea cu o indiferenţă care-l derută. Nu înseamnă că, dac-ai aruncat o vorbă acolo, ai cerut-o şi de nevastă, nici că, dacă ai cerut mâna cuiva, e musai să te însori cu ea… Şi ea ştie lucrurile astea foarte bine. Pe urmă adăugă pe un ton măi coborât: Şi să ştii că nu-i nicio pagubă pentru ea, dacă te-a pierdut. E încă tânără şi destul de chipeşă – slavă Domnului! Azi-mâine apare alt peţitor…

Yasin avea impresia că vrea să se scuze pentru egoismul ei sau să facă aluzie la faptul că ea, şi nu fiica ei va fi păgubită de pierderea lui. Dar vorbele ei nu făcură decât să-l întărâte şi mai mult. În plus, începu să se teamă de relaţia cu o femeie mai mare decât el cu douăzeci de ani, gândindu-se în acelaşi timp la vorba ştiută din popor că însoţirea cu muierea bătrână te trage spre ţărână. Întâlnirile cu ea deveniră o povară şi în cele din urmă i se acri de-a binelea. Asta era starea lui când se întâlni într-o zi cu Maryam pe Calea Nouă. Se apropie de ea fără şovăială, o salută şi porni alături, de parcă ar fi fost rue apropiate. Ea părea neliniştită şi posomorâtă. O anunţă că l-a convins pe tată-său să consimtă la căsătorie şi că el îşi aranjează casa din Qase eş-şawq pentru a o primi aşa cum se cuvine.

Încercă să se scuze pentru absenţa îndelungată, pretextând că a fost foarte ocupat.

— Spune-i mamei tale că o să vin mâine pe la voi ca să ne înţelegem în privinţa contractului de căsătorie, îi zise el la despărţire.

Apoi plecă, bucurându-se de prilejul care i se oferise pe neaşteptate, fără să-i pese de ce o să zică mama ei. Seara, când veni ca de obicei în Qase eş-şawq, Bahiga era extrem de agitată şi, înainte de a-şi scoate vălul, începu să tune şi să fulgere cu inima zdrobită.

— Eşti un ticălos fără pereche! apoi se aşeză pe pat şi se apucă să-şi desfacă vălul cu mişcări nervoase. Nici nu mi-a trecut prin minte că ai putea să fii atât de netrebnic! Laş şi ticălos, ca toţi bărbaţii!

— Lucrurile nu sunt chiar aşa cum îţi închipui… încercă Yasin să se dezvinovăţească. Am întâlnit-o cu totul şi cu totul întâmplător.

— Mincinosule! Mincinosule! urlă ea ca din gură de şarpe. Îmi înşiri mie verzi şi uscate? N-o să mai dau crezare vorbelor tale cât oi trăi. Apoi, imitându-l, spuse cu ironie: Am întâlnit-o cu totul şi cu totul întâmplător… Ce întâmplare? Şi presupunând că ar fi fost o întâmplare, cum de ţi-ai îngăduit să stai de vorbă cu ea pe stradă, de faţă cu

toată lumea? Vezi cât eşti de ticălos? apoi îl imită din nou, plină de ironie: Am întâlnit-o cu totul şi cu totul întâmplător…

— M-am trezit pe neaşteptate faţă în faţă cu ea şi mâna mi s-a ridicat instinctiv pentru a o saluta, zise el puţin încurcat. Nu puteam să mă fac că n-o cunosc, după ce-am stat de vorbă cu ea pe terasă…

— Şi mâna mi s-a ridicat instinctiv pentru a o saluta… repetă ea din vârful buzelor, cu faţa galbenă de furie. Să ştii că mâna nu se ridică decât dacă stăpânul doreşte asta! Usca-s-ar şi mâna, şi stăpânul ei! mai bine ai recunoaşte că ai întins mâna spre ea ca să scapi de mine.

— Trebuia s-o salut… Sunt om şi am obraz.

— Ai obraz? Unde e, să-l văd şi eu! Mă mir că nu-ţi crapă, ticălosule! Fiu de ticălos! Bahiga înghiţi în sec şi continuă: Şi promisiunea că o să vii să ne înţelegem în legătură cu contractul de căsătorie ţi-a scăpat tot aşa instinctiv, ca şi mâna? Hai, îndrăzneşte, şi Obraz!

— Tot cartierul ştie de-acum că eu am părăsit casa tatălui meu ca să mă însor cu fiica ta. Nu puteam să stau de vorbă cu ea şi să mă prefac că am uitat de treaba asta, îi răspunse Yasin cu o linişte ciudată.

— Puteai să găseşti scuze cu duiumul, dacă ai fi vrut… urlă ea, spărgându-şi pieptul. Nu eşti tu dintre cei care nu se pricep să mintă! Dar ai vrut să scapi de mine, ăsta-i adevărul!

— Domnul mi-e martor că n-am avut decât intenţii bune… îi luă el vorba din gură, evitându-i privirea.

— Adică vrei să zici că i-ai promis fără să-ţi dai seama ce spui? îl întrebă Bahiga ameninţător, după ce se uită la el îndelung.

Yasin îşi dădu seama de gravitatea recunoaşterii şi lăsă primirea în jos, fără să scoată o vorbă.

— Vezi că-ţi răceşti gura degeaba şi că eşti un mincinos şi-un ticălos, aşa cum am zis eu? îl acuză ea din nou, oftând cu năduf. Apoi urlă din nou: Vezi? Vezi? Ticălosule! Fiu de ticălos!

— O taină nu poate fi ţinută ascunsă la infinit!

încercă Yasin să se disculpe, după ce ezită o clipă. Imaginează-ţi ce-ar zice lumea, dacă ar afla de legătura dintre noi! Imaginează-ţi ce-ar zice Maryam!

— Câine! urlă ea, scrâşnind din dinţi. De ce nu te-ai gândit la asta şi în ziua când îţi curgeau balele ca la un câine dinaintea mea? continuă Bahiga, simţind că-i năvăleşte tot sângele în cap. Seminţia asta blestemată a bărbaţilor! Focul iadului este o osândă mult prea mică pentru ce meritaţi voi!

Yasin schiţă un zâmbet uşor. Dacă nu l-ar fi reţinut laşitatea, ar fi izbucnit în hohote.

— Am petrecut împreună clipe plăcute, de care o să-mi aduc aminte mereu, zise el cu delicateţe, încercând s-o îmblânzească. De-ajuns cu mânia şi cu supărarea! Maryam e fata ta! Şi tu eşti prima care-i doreşte fericirea!

— Şi tu o s-o faci fericită? întrebă ea, clătinând din cap cu ironie. Să creadă cine-o vrea! Pereţilor să le-o spui, nu mie! Habar n-are sărmana de ea cu ce diavol o să se mărite! Tu nu poţi să aduci decât nenorocirea! Domnul s-o apere de beleaua care m-a lovit pe mine!

— Domnul să ne ajute! exclamă el, fără să-şi piardă cumpătul. Îmi doresc sincer să mă adun de pe drumuri şi să am parte de-o soţie cumsecade!

— Mâinile mi le tai, dacă tu spui adevărul! îl luă ea în şfichi. Om trăi şi-om vedea… Şi să nu-ţi închipui că eu nu sunt o mamă adevărată! Să ştii că doresc din tot sufletul ca fata mea să fie fericită! Dacă nu m-ai fi înşelat şi n-ai fi fost ticălos cu mine, nu m-aş teme pentru ea, dar aşa…

A trecut momentul cel mai critic? se întrebă Yasin în sinea lui. Se aştepta ca ea să-şi pună vălul şi să plece, dar nu se întâmplă aşa. Ea a stătu mai departe pe pat, iar el rămase ţintuit pe scaunul din faţa ei, fără să poată bănui nici cum, nici când se va încheia această întâlnire neobişnuit de încordată. Se uită la ea pe furiş şi îi zări privirea înnegurată pironită în pământ, într-o stare de resemnare ce-i stârni compătimirea. O să se mai facă iarăşi foc şi pară? Ibt ce se poate! Părea să se gândească la situaţia ei delicată – se afla la my loc, între el şi fiica ei! Se

trezi însă pe neaşteptate că *umm* Maryam îşi scoate *mila'a* de la mijloc în sus.

— E tare cald! bombăni ea, trăgându-se spre capul patului şi rezemându-se de tăblie.

Apoi se aşează în pat de-a binelea şi-şi întinse picioarele, fără să-şi scoată pantofii şi fără să-i pese că tocurile lor se înfipseră în saltea. Pe urmă continuă să privească în gol. O mai fi având ceva de zis?

— Îmi permiţi să vă vizitez mâine? întrebă el exagerat de politicos.

Trecu aproape un minut fără ca Bahiga să dea atenţie întrebării lui. Pe urmă îi aruncă o privire soră cu un blestem şi zise:

— Eşti bine-venit, ce să facem?

Yasin zâmbi satisfăcut, cu toate că simţea ochii femeii biciuindu-i faţa.

— Să nu-ţi închipui că sunt atât de proastă… reluă ea discuţia după un timp. Mai devreme sau mai târziu trebuia să se întâmple lucrul ăsta. Numai că tu l-ai grăbit într-un fel. Ce să facem? încheie ea cu un gest de resemnare şi dispreţ.

Încercă s-o flateze, prefăcându-se că o crede, şi îi spuse că o înţelege perfect. O rugă să-l ierte şi să fie îngăduitoare cu el, dar ea nu se sinchisi nici măcar să-l asculte. Reveni pe marginea patului, îşi coborî picioarele pe podea, se ridică şi începu să-şi strângă *mila'a*, zicând:

— Te las în grija lui Allah!

Yasin alergă la uşă înaintea ei, o deschise şi o luă pe scări în jos. Se trezi cu o palmă zdravănă peste ceafă şi o văzu pebahiga ţâşnind pe lângă el. Rămase descumpănit, pipăindu-şi locul unde-l plesnise.

— O să trăieşti şi-o să mai primeşti… îl ameninţă Bahiga, întorcându-se spre el cu o mână pe balustradă. Tu m-ai chinuit pe mine şi mai tare. N-am şi eu dreptul să mă răcoresc măcar cu o palmă, fiu de câine?

— Domnule Ahmad, să nu te superi pe mine, dacă-ţi spun deschis că dumneata cheltuieşti cam fără socoteală în ultima vreme, zise Gamil el-Hamzawi pe un ton în care se

amestecau buna-cuviinţă şi respectul slujbaşului şi libertatea pe care şi-o îngăduie un prieten.

Gamil era încă zdravăn şi energic, cu toate că împlinise cincizeci şi şapte de ani. Avea părul înspicat, dar vârsta nu-i ştirbise cu nimic vigoarea. Îşi petrecea ziua într-un du-te-vino neîntrerupt, în serviciul prăvăliei şi al clienţilor, întocmai ca în vremea primei tinereţi, când se angajase aici. Odată cu trecerea anilor, dobândise nişte drepturi şi se bucura de respect pe măsura hărniciei şi loialităţii, devenind într-un fel şi prietenul stăpânului Ahmad Abd el-Gawad; la rândul lui, îşi dovedise simpatia pentru el în nenumărate ocazii; de curând îl ajutase să-şi înscrie băiatul la Şcoala de Drept. Era, aşadar, de datoria lui să-i vorbească deschis, când socotea că e cazul, pentru a îndepărta un rău sau pentru a realiza un folos. Ahmad îi răspunse însă liniştit, gândindu-se probabil la căsătoria despre care continua să vorbească târgul:

— Avuţia este o mină – slavă lui Allah!

— Domnul s-o binecuvânteze şi s-o sporească! bombăni Gamil el-Hamzawi, zâmbind. Numai că eu îţi repet: dacă ai fi învăţat de la negustori şi moravurile lor, aşa cum le-ai deprins meseria, astăzi te-ai număra printre marii bogătaşi.

Stăpânul zâmbi satisfăcut, ridicând nepăsător din umeri. N-a trăit niciodată de azi pe mâine – a şi câştigat mult, a şi cheltuit mult. N-a strâns niciodată cureaua şi nu se poate plânge că nu s-a bucurat de viaţă. A păstrat întotdeauna un echilibru între venituri şi cheltuieli şi a reuşit să pună şi deoparte, pe măsura nevoilor. Aişa s-a măritat. S-a măritat şi Khadiga. Kamal a intrat la facultate. N-are motive să-şi facă inimă rea şi merită să se bucure, după toate astea, de plăcerile vieţii. El-Hamzawi n-are dreptul să-l acuze că e risipitor, dar nu e mai puţin adevărat că în ultima vreme nu numai că n-a mai strâns băierile pungii, dar a uitat şi de cumpătare. Cheltuielile s-au înmulţit, cadourile înghit bani cu nemiluita, bacul îi stoarce osânza, iar metresa îi cere mereu ofrande. Pe scurt, Zenoba îl împinge la risipă, iar el nu opune nicio

rezistenţă. Lucrurile stăteau cu totul altfel până la ea. Este adevărat, cheltuise cu generozitate, dar nicio femeie nu reuşise să-l scoată din limitele cumpătării şi să-l oblige la risipă. Altă dată se simţea puternic şi nu punea prea mult preţ pe felul cum îi răspfifidea femeia iubită, nici nu-i păsa cine ştie ce dacă ea îşi îngăduia mai multe libertăţi decât se cuvenea – era mândru de tinereţea şi de bărbăţia lui, de nu-l mai încăpea pământul. Pe când astăzi lucrurile s-au schimbat – pasiunea pentru femeia iubită l-a robit, iar lucrul scump nu mai contează; nimic nu-l interesează mai mult decât să-i câştige şi să-i păstreze inima şi bunăvoinţa. O bunăvoinţă greu de câştigat şi o inimă greu de păstrat! Era conştient de schimbarea situaţiei. Îşi dădea seama de ea cu durere şi cu tristeţe! Şi se frământa tot timpul, căci odată cu asta îşi dădea seama, cu mâhnire şi amărăciune, de zilele gloriei, chiar dacă nu voia să recunoască faptul că ele s-au dus. Nu încercă nicio clipă să se împotrivească, ştiind probabil că nu poate aduce niciun alt argument.

— Poate că mă socoteşti pe nedrept negustor! îi răspunse stăpânul lui Gamil el-Hamzawi, plin de ironie. Pe urmă continuă resemnat: Numai Allah este bogat!

În clipa aceea intră un grup de clienţi şi El-Hamzawi se îndreptă spre ei. Dar numai ce rămase singur şi domnul Ahmad observă că cineva dă buzna pe uşă, oprindu-se chiar în faţa lui. Adevărată surpriză! îşi aduse imediat aminte că n-o mai văzuse pe femeia care intrase de patru ani sau chiar mai mult. Politeţea îl obligă să se ridice în picioare şi să o salute:

— Bine-ai venit, stimată vecină!

— Bine te-am găsit, domnule Ahmad! răspunse *uram* Maryam, întinzându-i mâna înfăşurată în poalele *mila ei*.

O invită să ia loc şi ea se aşeză imediat pe scaunul pe care stătuse şi cu ani în urmă. Apoi luă şi el loc, întrebându-se ce vânt o fi adus-o. Cam la un an de la moartea lui Fahmi, venise tot aici, la prăvălie, încercând să-l ademenească să se ducă din nou la ea acasă. Atunci o văzuse ultima oară. Nu era vremea de şagă şi se arătase destul de contrariat de îndrăzneala ei. Pe atunci încă nu-şi

revenise după durerea ce-l lovise şi de aceea o întâmpinase cu multă răceală. Dar ce-o fi adus-o acum? se întrebă el, dându-şi seama că are ceva pe suflet. O măsură cu privirea de sus în jos şi de jos în sus şi o găsi la fel cum o ştia: planturoasă şi elegantă. Răspândea un parfum discret, iar pe deasupra vălului îi licăreau ochii. Numai că, oricât s-ar fi dichisit, nu reuşea să ascundă semnele lăsate de scurgerea timpului: cearcănele de sub ochi erau dovada cea mai evidentă. Privind-o, îşi aduse aminte de Galila şi Zabida. Cu ce curaj se avântă femeile astea în lupta pentru viaţă şi pentru apărarea tinereţii! Iar Amina a căzut aşa de repede pradă tristeţii şi ofilirii!

— Să mă ierţi, şi Ahmad, pentru vizita asta, dar – ce să fac? – m-a obligat nevoia! zise Bahiga aproape în şoaptă, după ce-şi apropie scaunul de masă.

— Bine-ai venit! îi răspunse Ahmad numaidecât, luând o poză gravă. Vizita dumitale ne face onoare şi cinste.

— Mulţumesc! zise ea zâmbind cu recunoştinţă. Slavă lui Allah că te-am găsit sănătos şi bine!

Schimbară în continuare câteva amabilităţi şi formule de salut. Apoi urmară câteva clipe de tăcere.

— Am venit la dumneata ca să avem o vorbă în legătură cu o treabă importantă. Mi-a spus că te-a anunţat la timp şi că a obţinut încuviinţarea dumitale. Vreau să zic Yasin *efendi*, care a cerut mâna fetei mele. E adevărat ce mi-a spus? De-asta am venit. Ca să mă conving.

Ahmad Abd el-Gawad lăsă ochii în jos, ca să nu observe Bahiga cum i se aprinde mânia în suflet. Nu reuşi să-l înşele cu tertipul ei, căci fusese convins de cum o văzuse că altul era motivul vizitei. Să-ncerce să-i înşele pe alţii care nu ştiu ce ştie el! N-are nici cea mai mică îndoială că pentru ea e totuna dacă el a încuviinţat sau nu. Oare ea n-o fi priceput de ce n-a vizitat-o împreună cu Yasin? Ea a venit ca să-i smulgă cu orice preţ consimţământul? Sau a mai venit şi cu un alt scop? O să afle el îndată!

— Yasin mi-a spus, într-adevăr, care este dorinţa lui,

iar eu i-am urat succes, zise Ahmad, ridicând liniştit ochii spre ea. Maryam a fost şi este ca şi copila noastră…

— Allăii să te binecuvânteze şi să ai parte de viaţă lungă, şi Ahmad… încuscrirea cu dumneata o să ne facă mare cinste.

— Îţi mulţumesc pentru gândurile bune şi pentru vorbele frumoase!

— Îţi mărturisesc sincer că eu n-am catadicsit să-mi dau consimţământul înainte de a cunoaşte părerea dumitale… declară ea cu entuziasm.

Ticăloasa! Ea şi-a dat binecuvântarea, probabil, înainte de a-l vedea pe Yasin!

— Îţi mulţumesc încă o dată, *sitt umm* Maryam!

— De-aia, primul lucru pe care i l-am spus lui Yasin *efendi* a fost ăsta: să-mi dea puţin răgaz ca să mă conving că tată-său e de acord… căci toate sunt fleacuri pe lângă mânia lui.

Vai de ea! N-a ajuns să sfeterisească bine catârul şi se pregăteşte să arunce laţul ca să-l prindă şi pe stăpân.

— Nu mă mir să aud vorbele astea alese din gura dumitale.

— Dumneata, şi Ahmad, eşti bărbatul nostru şi omul cel mai bun cu care se poate mândri tot cartierul! continuă Bahiga cu şi mai mult entuziasm.

Viclenia şi cochetăria femeilor! Şi una, şi alta îl stânjenesc la fel de tare! Ce, i-ar fi trecut vreodată prin cap c-ar fi în stare să se tăvălească în ţărână pentru a dobândi bunăvoinţa unei lăutărese, de care se feresc până şi beţivii?

— M-ai măgulit nespus! răspunse Ahmad cu modestie.

— M-am întristat când mi-a spus Yasin că a părăsit casa dumitale… schimbă ea vorba, uitând de clienţii din prăvălie şi ridicând puţin glasul.

Domnul Ahmad făcu semn cu capul spre ei, prevenind-o, şi-i răspunse cu faţa puţin posomorâtă:

— E-adevărat că purtarea lui m-a nemulţumit… M-am întrebat şi eu cum de i-a trecut prin cap să facă o prostie

ca asta. Trebuia să se sfătuiască şi cu mine înainte de-a face aşa ceva. Or, el şi-a cărat mai întâi lucrurile în Qase eş-şawq şi pe urmă a venit la mine ca să-şi ceară iertare. Copilării, sitt *umm Mar*yam! L-am dojenit zdravăn şi nici n-am vrut să-l ascult când a încercat să se scuze, pretinzând că nu se poate înţelege cu Amina… Un pretext stupid cu care a încercat să justifice o neghiobie!

— Exact aşa i-am spus şi eu! Jur pe viaţa dumitale! Dar diavolul e tare viclean! Am încercat să-i dovedesc că biata *sitt* Amina are motive să se poarte aşa: Domnul s-o ajute ca să suporte nenorocirea care a lovit-o! în orice caz, un om ca dumneata trebuie să fie îngăduitor, şi Ahmad!

Ahmad făcu un semn cu mâna, ca şi cum ar fi vrut să zică „Nu-i nimic! w.

— Dar eu nu sunt cu inima împăcată decât dacă dumneata l-ai iertat… continuă ea, încercând să i se bage în suflet.

Oof! Cât de împăcat ar fi şi el, dacă ar putea să-i spună că i s-a făcut lehamite de toţi – şi de ea, şi de fiică-sa, şi de catârul lui cel mare!

— Oricum, Yasin e băiatul meu… îngăimă el. Allah să-l îndrume pe calea cea bună!

Bahiga îşi înclină capul puţin pe spate şi rămase un timp aşa, delectându-se cu plăcerea izbânzii.

— Domnul să-ţi aline sufletul, şi Ahmad! reluă ea discuţia îndulcindu-şi tonul. În drum spre dumneata, mă întrebam: oare o să mă dojenească şi o să plec dezamăgită sau o s-o trateze pe vechea lui vecină aşa cum obişnuia s-o trateze cu ani în urmă? Slavă lui Allah că dumneata ai fost întotdeauna bun! Domnul să-ţi dea viaţă lungă şi sănătate!

Crezi că a râs de tine? Ar avea tot dreptul s-o facă! Nu eşti decât un biet tată dezamăgit şi păcălit! Copilul cel mai bun ţi s-a prăpădit, al doilea se pare că nu s-a născut sub o stea mai norocoasă, iar al treilea ţi s-a suit în cap. Şi toate astea împotriva voinţei mele, ticăloase!

— Nici nu ştiu cum aş putea să-ţi mulţumesc… îi răspunse el.

— Orice-aş spune despre dumneata, tot ar fi prea

puţin… continuă Bahiga, lăsând capul în jos. Întotdeauna a fost aşa-şi în trecut!

Aah, trecutul ăsta afurisit! Uită de el, te implor pe viaţa catârului pe care ai venit să-l iei în stăpânire!

Bahiga îşi duse palma la piept în semn de mulţumire.

— Cum să nu? urmă visătoare. Nu te-am preţuit eu cum n-am mai preţuit pe nimeni altcineva, nici înainte şi nici după aceea?

Vasăzică asta era! Aici voia s-ajungă! Cum de nu şi-a dat seama de la început? N-ai venit nici pentru Yasin, nici pentru Maryam, ci pentru mine… Ba pentru tine! Timpul nu te-a schimbat deloc! Doar tinereţea s-a dus! Dar ia stai oleacă! Oare n-ai putea să chemi înapoi ziua de ieri, care s-a dus?

Nu dădea nicio atenţie vorbelor ei, dar simţi cum îi surâde inima. Zâmbi şi ea cu gura până la urechi şi Ahmad îi zări dinţii prin văl ca printr-o sită.

— Mi se pare că nu-ţi mai aminteşti nimic, îi zise ea cu reproş.

— Crede-mă că nici nu mai am minte ca să judec cum trebuie… încercă el să se scuze pentru răceala cu care întâmpinase vorbele ei.

— Tfe-ai cufundat atât de tare în tristeţe! rosti ea în şoaptă, cu părere de rău în glas. Viaţa nu admite aşa ceva! Dumneata – şi să nu-mi iei în nume de rău ce şptm acum – eşti un bărbat obişnuit cu plăcerile şi dacă tristeţea are pentru omul de rând un singur carat, pentru dumneata să ştii că are douăzeci şi patru de carate!

Pildă cu care predicatorul nu urmăreşte altceva decât propriul câştig! Ce bine ar fi fost dacă şi Yasin simţea aşa cum simt eu! Dar de ce oi fi având eu atâta aversiune faţă de tine, când tu pari mult mai smerită decât Zenoba şi incomparabil mai puţin costisitoare decât ea? Se pare că inimii mele îi plac numai dificultăţile!

— Cum ar putea o inimă zdrobită să râdă? se căină el.

— Râzi şi vei vedea că o să-ţi râdă şi inima! izbucni ea, căpătând aripi de parcă ar fi observat o licărire de

speranţă nutrită îndelung. Nu trebuie să aştepţi până când ea va râde de la sine. Nici n-ar putea să râdă după o deznădejde atât de lungă! întoarce-te la viaţa cea veche şi ai să vezi că revine şi bucuria de altă dată. Caută plăcerile de odinioară şi fiinţele dragi! De unde ştii că nu există inimi care te aşteaptă cu înfocare şi care ţi-au rămas credincioase, chiar dacă ai fost atâta vreme departe de ele?

Domnul Ahmad oftă din adâncul sufletului, fără voia lui, şi simţi că se pierde cu firea. Astea sunt, într-adevăr, vorbele ce i se cuvin spuse lui Ahmad Abd el-Gawad! Şi ce-i ajungea la urechi printre clinchetele paharelor în nopţile de petrecere! Unde-i lăutăreasa ca s-audă aceste laude? Poate ar lăsa-o mai domol şi nu şi-ar mai face atâta osândă cu el! Dar vorbele astea ţi le şopteşte femeia pe care tu nu o vrei!

— S-a dus vremea aceea! răspunse el cu un glas trist, în care nu se desluşea nici urmă de bucurie.

— Eşti încă tânăr, jur pe Allah! şopti ea, lăsându-se puţin pe spate, într-un gest dezaprobator. Apoi, zâmbind sfioasă, adăugă: Un cămiloi ca o lună plină! Nu ţi-a trecut timpul şi nici n-o să-ţi treacă vreodată! De ce vrei cu tot dinadinsul să pari bătrân înainte de vreme? Lasă-i mai bine pe alţii să judece, căci ei te văd cu alţi ochi decât ai dumitale.

— Fii sigură, *umm* Maryam, că mi se frânge inima de tristeţe, zise el pe un ton în care politeţea se îmbina cu dorinţa de a pune capăt discuţiei. Încerc şi eu să mă consolez într-un fel sau altul…

— Şi asta e de-ajuns pentru un bărbat ca dumneata? făcu ea o ultimă încercare, dar cu aripile frânte, de data aceasta.

— Sufletul meu nu mai aspiră la altceva. Se mulţumeşte cu atât.

— Slavă lui Allah că te-am găsit împăcat şi senin… mai zise ea, vrând să pară mulţumită.

Devenise limpede că n-avea rost să mai insiste. Apoi se ridică şi-i întinse mâna înfăşurată în poalele *mila ei*, ca

şi la sosire.

— Să ai parte numai de sănătate! mai adăugă ea în timp ce-şi strângeau mâinile, pregătindu-se de plecare.

Bahiga ieşi, fără să-şi mai întoarcă spre el ochii umbriţi de dezamăgire.

Trăsura străbătuse strada El-Huseiniyya, pe urmă cei doi cai slăbănogi cotiră şi o luară la trap pe asfaltul din El-Abbasiyya, în timp ce vizitiul îi şfichiuia cu biciul. Kamal stătea pe banca din faţă, lângă vizitiu, şi văzu strada El-Abbasiyya care se întindea sub ochii lui – mult mai largă decât uliţele din cartierul cel vechi şi atât de lungă, încât nu i se putea zări capătul. Pavajul era perfect, iar pe laturi se ridicau case masive, cu grădini luxuriante şi curţi întinse.

Avea pentru acest cartier o admiraţie nesfârşită, care mergea până la veneraţie. Admiraţia se datora curăţeniei arhitecturii deosebite şi liniştii odihnitoare care domnea pretutindeni – caracteristici neîntâlnite în cartierul său vechi şi zgomotos, iar dragostea şi consideraţia se datorau faptului că aici se afla palatul adoratei, căreia i se închina, pentru totdeauna, inima lui.

De patru ani îl vizitează şi-l cunoaşte în toate detaliile – ori încotro şi-ar întoarce privirea vede un tablou cunoscut, ca şi când ar fi faţa unui vechi prieten. Toate clădirile, priveliştile şi străzile din cartierul El-Abbasiyya se asociază în memoria lui cu sentimente şi închipuiri care deveniseră pentru el esenţa vieţii şi punctul în care i se concentrau toate visele.

Scoase din buzunar o scrisoare primită cu două zile în urmă. I-o trimisese Husein Şaddad; îl anunţa că el şi călalţi doi prieteni – Hasan Selim şi Ismail Latif – s-au întors din vilegiatură şi îl invită la o întâlnire la el acasă. Se uită la scrisoare cu un aer visător, nu atât pentru că ea fusese expediată de fratele adoratei, cât mai degrabă pentru că îşi închipuia că ochii ei fermecători căzuseră din întâmplare pe plicul acela sau poate că degetele ei îl atinseseră vreodată. Era de-ajuns că plicul trecuse prin casa ei ca să se preschimbe într-un simbol sacru, slăvit de

sufletul şi de inima lui. Citi pentru a zecea oară scrisoarea, până când ajunse la fraza care anunţa sosirea: „Ne-am întors la Cairo în seara de 1 octombrie…” Vasăzică, ea se afla în capitală de patru zile şi el habar nu avea. Cum de n-a aflat? Cum de se întinsese umbra grea a singurătăţii şi peste aceste patru zile binecuvântate, după ce-l învăluise cât fusese vara de lungă? Să se fi aşternut tristeţea şi peste sensibilitatea lui? în orice caz, în clipa asta numai se înfioară, iar sufletul îi pluteşte în înaltul cerurilor. Acum priveşte peste lume de pe culmea cea mai înaltă şi toate din jur îi par nişte umbre slabe tivite cu nimburi, de parcă s-ar afla în lumea îngerilor! Acum fiinţa lui este plină devioiciune şi de beţia fericirii! Acum – sau chiar şi în această clipă – simte durerea care-i însoţeşte bucuria dragostei, aşa cum ecoul însoţeşte un sunet! mai demult, trăsura îl purtase pe acest drum fără ca inima lui să fi ştiut ce e dragostea. Care erau sentimentele şi speranţele lui atunci? De ce anume se temea şi care-i erau dorinţele? Viaţa de dinaintea iubirii sale se reduce la nişte amintiri anoste. Nu mai vrea să audă de ea, când cunoaşte măsura dragostei, dar tânjeşte după ea atunci când durerea îl copleşeşte. Este într-atât de legat de prezent, încât viaţa liniştită de altă dată i se pare de domeniul legendei. Themai de aceea a şi ajuns să-şi dateze întâmplările din viaţa lui, zicând că asta s-a întâmplat înainte de iubire (î.i.), iar asta s-a întâmplat după iubire (d.i.).

Când trăsura se opri la El-Wayliyya, puse scrisoarea în buzunar. Se îndreptă spre strada Seraiurilor, căutând cu privirea primul palat cu două etaje care părea o construcţie impunătoare, solidă. Faţada clădirii ajungea până la strada Seraiurilor, iar spatele ei se pierdea într-un parc întins. Peste zidul cenuşiu, care desena un dreptunghi uriaş în jurul palatului şi grădinii, se ridicau vârfurile arborilor» Spre sud şi spre est, în afara zidului, se întindea câmpul Tabloul se imprimase pe retina lui în cele mai mici detalii. Măreţia şi somptuozitatea lui îl fermecau. Ferestrele închise sau cu storurile trase în atmosfera liniştită şi rezervată erau pentru el simboluri ale splendorii

şi purităţii fiinţei iubite – simboluri pe care le exprimau şi grădina întinsă, şi deşertul care se pierdea în zare. Ici şi colo se iveau palmieri semeţi şi tufe de glicină şi iasomie revărsându-se peste ziduri, emanând efluvii de parfumuri ademenitoare. Toate au devenit umbre ale fiinţei iubite, adieri ale spiritului ei, oglinda calităţilor ei. Toate astea – alături de ştirea că stăpânii palatului se aflau la Paris în exil – răspândeau un aer de strălucire misterioasă, care se armoniza cu iubirea lui şi cu atracţia sa către necunoscut.

Când se apropie de intrarea în palat, zări pe o bancă obişnuitul grup: portarul, bucătarul şi şoferul. Acolo îşi făceau veacul în fiecare după-amiază.

— Hasan-bek te aşteaptă în chioşc! îi zise portarul, ridicându-se în picioare când el ajunse în dreptul lor.

Îl întâmpinară miresmele de *full*, garoafe şi trandafiri care inundau laturile scării ce ducea la veranda cea mare. Coti la dreapta pe o alee laterală, întortocheată ca un labirint, care ducea la marginea parcului din spatele verandei mari.

Nu era un lucru neînsemnat pentru el să treacă prin acest *mihrab*[59] uriaş, nici să păşească pe pământul pe care călcaseră mai înainte picioarele ei. Era tentat să se oprească şi să întindă mâna spre zidul casei pentru a cere binecuvântarea, întocmai cum făcea pe vremuri în mausoleul lui *sidna* El-Husein.

Oare unde s-o fi aflând acum adorata lui? Şi ce-o să facă, dacă îl va privi cu ochii ei fermecători? Ar fi minunat, dacă ar găsi-o şi pe ea în chioşc – ochii i-ar fi răsplătiţi pentru aşteptarea îndelungată, dorinţă şi nesomn!

Aruncă o privire cuprinzătoare până la zidul din fund, dincolo de care se întindea grădina. Soarele care tocmai trecuse de palat şi ajunsese deasupra străzii făcea să strălucească vârfurile palmierilor şi bolţilor de iasomie care acopereau zidul. Straturile de trandafiri desenau cercuri, careuri şi semiluni pe laturile aleilor pavate cu

59 Nişă în moschei, situată în mijlocul peretelui orientat către Mecca, pentru a indica direcţia în care trebuie să privească în timpul rugăciunii credincioşii musulmani.

mozaic. Se îndreptă apoi spre aleea centrală, care ducea la pavilionul din mijlocul parcului. De la distanţă îl zări pe Husein Şaddad împreună cu cei doi musafiri – Hasan Selim şi Ismail Latif. Stăteau pe scaunele de bambus în jurul unei mese rotunde, pe care se aflau câteva pahare şi o carafă cu apă. Husein îl salută de la distanţă, vestindu-l astfel că a observat venirea lui. Se ridicară toţi trei pentru a-l întâmpina şi-i îmbrăţişă pe rând. Nu se mai întâlniseră cu toţii de la începutul verii. Slavă Domnului că sunt sănătoşi! Ţi-am simţit lipsa! Ce tare v-aţi bronzat! Acum nu mai este nicio diferenţă între voi doi şi Ismail. Tu pari un european printre nişte negri! Dar în curând o să revină totul la starea normală… Ne întrebam de ce nu ne bronzează soarele la Cairo! Cine are curajul să se expună la soare aici? Doar dacă vrei neapărat să te alegi cu o insolaţie! Dar care este secretul bronzului? Mi-amintesc că am găsit o explicaţie într-una din lecţii… Poate la chimie? Am învăţat despre soare şi la geografie, şi la chimie, şi la fizică… Nu-mi amintesc exact unde am găsit explicaţia brozului de la mare… Dar ce rost are să-mi mai bat capul? Am terminat cu şcoala secundară! Aşadar, zgune-ne ce noutăţi sunt la Cairo! Sau, mai bine, povesteşte-ne tu despre Ra’s el-Barr, iar Hasan şi Ismail despre Alexandria. Aveţi răbdare, căci este timp suficient pentru toate…

Chioşcul nu era, în realitate, decât o umbrelă rotundă din lemn, sprijinită pe un stâlp gros. Pe jos era nisip înconjurat de ghivece cu flori. În centru – masa de lemn şi cele câteva scaune de bambus. Se aşezară în jurul mesei, în semicerc, cu spatele spre parc. Părea că bucuria lor nu mai are margini, căci nu se văzuseră toată vara. Doar Hasan Selim şi Ismail Latif îşi petrecuseră vacanţa împreună, la Alexandria. Se trezeau râzând din nimic – uneori numai privindu-se – ca şi cum şi-ar fi amintii de nişte glume din trecut. Cei trei prieteni îmbrăcaseră bluze de mătase şi pantaloni gri. Doar Rămâi îşi pusese costum, căci pentru el vizita în El-Abbasiyya avea un caracter oficial. Prin cartierul lui se mulţumea să se îmbrace doar

cu o jachetuţă peste *gallabiyya*[60]. În acest chioşc avusese revelaţia iubirii. Doar grădina cunoştea taina lui. Pe tinerii aceştia îi iubeşte de două ori – o dată pentru că sunt prietenii lui şi a doua oară pentru că, într-un fel, povestea iubirii lui este legată de ei. Avea impresia că totul se adresează iubirii şi inimii lui. Când o să apară? se întrebă în sinea sa. S-ar putea ca întâlnirea să ia sfârşit fără s-o vadă? începu să-l soarbă pe Husein Şaddad din priviri. Se uita la el ca la soare, căci nu era un simplu prieten – el era fratele adoratei lui şi asta îi conferea un farmec deosebit şi taine pe care doar el reuşea să le pătrundă. Ajunsese să nutrească pentru el nu numai prietenie, ci să-l preamărească şi să-l venereze întocmai ca pe fiinţa adorată. Husein semăna destul de bine cu sora lui: avea ochi negri, statură înaltă şi suplă, părul lins, de culoarea cărbunelui, iar în privirile şi în gesturile lui largi se îmbina sobrietatea cu blândeţea. Nu îl deosebea de ea decât nasul acvilin. Cum atât Rămâi, cât şi Husein şi Ismail reuşiseră în vara aceea să treacă examenul de bacalaureat – cu observaţia că primii doi aveau numai şaptesprezece ani, iar al treilea avea douăzeci şi unu –, discuţia se axă pe acest subiect şi perspectivele ce le aveau în viitor. Primul care deschise discuţia a fost Ismail Latif – când vorbea îşi lungea gâtul, încercând parcă să compenseze statura scundă şi trupul mic şi îndesat. Avea o constituţie impunătoare, cu muşchi puternici, iar privirea lui pătrunzătoare şi ironică, nasul ascuţit, sprâncenele dese, maxilarele late şi zdravene erau avertismente suficiente pentru cel care ar fi îndrăznit să-l atace.

— Anul ăsta am reuşit cu toţii… zise el. Cum s-ar spune, sută la sută! Nu s-a mai întâmplat aşa ceva până acum. Cel puţin în ce mă priveşte. Am scos-o şi eu la capăt, în sfârşit… Ar fi trebuit să intru şi eu în ultimul an de facultate, căci am început liceul Fu’ad I odată cu Hasan, în acelaşi an şi-n aceeaşi zi. „Oare o să-mi dea Allah viaţă ca să te văd şi cu diplomă? a m-a întrebat tata ironic când mi-

60 Cămaşă lungă şi largă purtată în Egipt, mai ales de oamenii de rînd.

a văzut numele în ziar printre cei care au trecut bacalaureatul.

— Dar nu eşti chiar atât de întârziat încât să intre tată-tău* Ifi griji… încercă Husein Şaddad să-l liniştească.

— Ai dreptate! remarcă Ismail râzând. Doi ani în fiecare clasă nu-i prea mult… Apoi i se adresă lui Hasan Selim: Probabil că tu eşti acum preocupat de ce-o să faci după ce-ţi iei licenţa?

Hasan Selim, care intrase în ultimul an la Şcoala de Drept, înţelese că Ismail Latif vrea să-l tragă de limbă ca să afle ce are de gând după terminarea facultăţii, dar Husein Şaddad i-o luă înainte, răspunzând în locul lui:

— N-are niciun motiv să-şi facă griji… O să obţină, cu siguranţă, o repartiţie în procuratură sau în diplomaţie!

Hasan Selim se hotărî să vorbească şi pe faţa lui delicată se iviră semnele pregătirii de atac.

— Ce motive aş avea să fiu atât de sigur cujn zici? îl întrebă el cu aroganţă.

Era mândru de sârguinţa şi inteligenţa lui şi toţi îl invidiau pentru ele. Nimeni nu i le contesta. Dar toţi ştiau în acelaşi timp că el este fiul lui Selim Bek Sabri, consilier la Curtea de Apel, şi această descendenţă era mai presus decât inteligenţa şi sârguinţa lui.

— Sârguinţa şi rezultatele tale sunt cea mai bună garanţie! îi răspunse Husein Şaddad, evitând să-l provoace.

— Pe urmă mai e şi tată-tău… se amestecă Ismail Latif, fără să-i dea răgaz să se bucure de laudele aduse de Husein. Şi – sincer să fiu – el mi se pare mai important decât notele tale.

Hasan primi atacul cu o indiferenţă neaşteptată. Fie pentru că i se făcuse lehamite să se mai certe cu Ismail, de care nu se despărţise aproape nicio zi cât stătuseră la Alexandria, fie pentru că ajunsese să vadă în prietenul său un scandalagiu înrăit, peste ale cărui vorbe trebuia să treacă fără să se mânie. Din când în când se mai certau unul cu altul. Ba ajungeau chiar la altercaţii, dar asta nu reuşea să slăbească forţa prieteniei lor.

— Dar în cazul tău cum au funcţionat intervenţiile? întrebă Hasan Selim, privindu-l ironic pe Ismail.

Acesta râse cu gura până la urechi, lăsând să i se vadă dinţii ascuţiţi şi îngălbeniţi de la fumat, căci fusese printre primii care se apucaseră de la fumat din clasa lui.

— N-am obţinut un rezultat nemaipomenit! Cu media mea nu intru nici la Medicină, nici la Inginerie. Nu mi-au rămas decât Comerţul şi Agronomia… Şi-am ales Comerţul.

Kamal constată cu emoţie că Şcoala Normală Superioară nici nu conta pentru prietenul său» Şi totuşi el o prefera, cu toate că media obţinută îi permitea să intre chiar şi la Drept, care avea indiscutabil o poziţie apreciată. Se potrivea cu idealismul lui şi-l ajuta să-şi aline tristeţea şi singurătatea.

— Şi de ce n-ai ales, mă rog, Agronomia? îl întrebă Husein Şaddad cu râsul lui plăcut, care-i evidenţia linia frumoasă a gurii şi a ochilor. Închipuie-ţi-l pe Ismail pe ogor, petrecându-şi viaţa printre *fellahi*…

— N-aş avea nimic împotrivă, dacă ogoarele s-ar afla în cartierul Imad ed-Din, răspunse Ismail cu convingere.

— Dar tu? întrebă Hamal în clipa aceea, uitându-se la Husein Şaddad.

Husein rămase pe gânduri, privind în gol, înainte de a-i răspunde, şi-i dădu lui Hamal prilejul să-l cerceteze atent. Îl încânta gândul că el este frate cu adorata lui, între el şi ea existând apropierea care existase cândva între el şi surorile sale – Khadiga şi Aişa. Îi place să-şi închipuie această familiaritate. Stă împreună cu ea, vorbeşte cu ea, rămân singuri, poate chiar să o atingă cu mâna… Să o atingă? Mănâncă împreună cu ea… Chiar, ea cum o fi mâncând oare? O fi mâncând şi ea mulukhiy*ya şi full* med*amma*s*? E greu*[61] de crezut aşa ceva! Important este că Husein este fratele ei şi că el – Hamal – poate să atingă mâna lui, care atinge mâna ei. Iar acum îl soarbe din priviri.

— Şcoala de Drept… dar provizoriu, răspunse Husein

61 Mîncare populară egipteană preparată din full.

Şaddad, după ce ezită îndelung.

S-ar putea să-l cunoască acolo şi să devină chiar prieten cu Fu'ad Gamil el-Hamzawi. De ce nu? Fără doar şi poate că Dreptyl este o facultate de prestigiu, dacă şi Husein se înscrie la ea... Ar fi o nesăbuinţă să încerci să-i convingi pe oameni de valoarea unui ideal spiritual.

— N-am ştiut până acum că există şi studenţi înscrişi în mod provizoriu la o şcoală superioară... îl întrepă Ismail Latif cu vorba. Explică-ne şi nouă cum vine asta, te rog!

— Pentru mine toate şcolile sunt egale, zise Husein Şaddad serios. Nu mă atrage vreuna în mod special, într-adevăr, vreau să învăţ, dar nu vreau să muncesc. Şi nu voi găsi în niciuna din şcolile noastre ştiinţa căutată de mine, ştiinţa care să nu urmărească numai pregătirea pentru o muncă anume. Nimeni din familie nu este, însă, de acord cu mine... Şi cum n-am găsit nicio scăpare, a trebuit să aleg ceva. I-am întrebat ce facultate ar dori ei să fac şi tata mi-a spus că niciuna nu e mai potrivită decât Dreptul... Bine, fie Dreptul! am răspuns eu.

— Provizoriu... completă Ismail Latif, imitând tonul şi gesturile lui.

Râseră cu toţii. Pe urmă Husein Şaddad reluă discuţia:

— Da, gâlcevitorule, provizoriu... Fiindcă nu e exclus ca – dacă lucrurile vor evolua aşa cum doresc eu – să-mi întrerup studiile aici şi să plec în Franţa, chiar şi sub pretextul că voi studia acolo Dreptul... Acolo am să mă adăp la izvoarele culturii fără nicio îngrădire. Acolo pot să gândesc, să văd, să aud...

— Să gust... să pipăi... să miros... adăugă Ismail Latif, imitându-i din nou tonul şi gesturile. Aşa mai vii de-acasă!

— Fii convins că eu doresc altceva decât ce visezi tu, îi răspunse Husein Şaddad când se termină toana de râs.

Lui Kamal îi săltă inima de bucurie – îl crezu fără să aibă nevoie de nicio dovadă. Nu numai pentru că nu l-ar fi putut bănui de ipocrizie, ci şi pentru că viaţa la care aspiră Husein în Franţa este singura în stare să fascineze cu adevărat sufletele. Nici vorbă să priceapă Ismail adevărul

acesta, chiar dacă e la mintea cocoşului. El şi cei de teapa lui nu cred decât în cifre şi în aparenţe. Husein n-a făcut decât să-i răscolească lui Kamal visurile. Şi ăsta era unul din cele mai frumoase pe care le intuise vreodată! Cât de mult mi-a dat şi mie târcoale – şi în somn, şi treaz! După îndelungi căutări, am ajuns la Şcoala Normală Superioară!

— Şi ai fost sincer când ai zis că nu vrei să munceşti? îl întrebă Kamal.

— N-o să fac speculaţii de bursă ca tata, fiindcă nu suport ideea de a munci întruna pentru bani, zise Husein Şaddad, privindu-i visător. Nu vreau să mă fac nici funcţionar, fiindcă slujba este o sclavie pentru a-ţi câştiga mijloacele de existenţă, pe care eu le am din belşug. Vreau să călătoresc prin lume… Să citesc, să văd, să aud, să gândesc, să mă mut de la munte la mare şi de la mare la munte…

— Slujba nu este întotdeauna un mijloc pentru a-ţi câştiga existenţa, obiectă Hasan Selim, după ce se uitase la el, tot timpul cât vorbise, cu un dispreţ aristocratic, reţinut. Nici eu, de pildă, n-am nevoie să-mi câştig mijloacele de existenţă, dar mă interesează să ocup un post înalt. Omul trebuie şi să lucreze ceva – să nu mi-o iei în nume de rău iar o funcţie înaltă poate fi chiar un ţel în sine.

— Ai dreptate! îl aprobă Ismail Latif. Funcţiile în magistratură şi în diplomaţie sunt râvnite până şi de cei mai mari bogătaşi. Apoi continuă, întorcându-se spre Husein Şaddad: De ce nu te gândeşti să-ţi alegi o funcţie în aceste domenii, care-ţi sunt la îndemână?

— Diplomaţia îţi pregăteşte o carieră înaltă şi-ţi dă şi posibilitatea să te plimbi, se amestecă şi Kamal în discuţie, adresându-se tot lui Husein.

— E o poartă prea strâmtă! zise Hasan Selim cu tâlc, zâmbind enigmatic.

— Diplomaţia îţi oferă avantaje frumoase, indiscutabil! răspunse Husein Şaddad. Numai că funcţia pe care ţi-o oferă e mai degrabă onorifică. De aceea, nu vine prea tare în contradicţie cu dorinţa mea de a nu deveni

sclavul muncii. Faci şi turism, ai şi timp liber… Poţi să te ocupi de latura spirituală şi estetică, după cum îţi convine… Dar nu cred că am să ajung să fac o astfel de carieră. Nu pentru că ar fi o poartă prea strâmtă – cum s-a exprimat Hasan –, ci pentru că eu mă îndoiesc că o să-mi duc studiile până la capăt…

— Am impresia că de fapt tu doreşti Franţa pentru lucruri care n-au nicio legătură cu cultura… Şi bine faci! interveni din nou Ismail Latif pe un ton maliţios.

— Nici vorbă! răspunse Husein Şaddad fără cea mai mică ezitare, râzând şi clătinând din cap. Nu încape discuţie că tu judeci după înclinaţiile tale… Lipsa mea de interes pentru studiu are cu totul alte motive. Mai întâi – pe mine nu mă pasionează Dreptul. Apoi – nu cred că există o şcoală în care să poţi învăţa atâtea ştiinţe şi arte câte mă interesează pe mine: teatrul, pictura, muzica, filosofia… Nicio şcoală de la noi nu face decât să-ţi umple capul cu ţărână pentru a da – dacă asta o să se întâmple vreodată – şi peste câteva grăunţe de aur. Pe când la Paris ai posibilitatea să asişti la nenumărate cursuri, fără să fii constrâns de regulamente şi examene. Ca să nu mai vorbim de viaţa minunată pe care ţi-o oferă! apoi continuă aproape în şoaptă, ca şi când şi-ar fi vorbit sieşi: Şi poate că o să mă şi căsătoresc acolo, pentru a-mi petrece viaţa în lumea realităţii şi fanteziei.

Pe faţa lui Hasan Selim se putea citi faptul că nu dă prea mare atenţie discuţiei. Ismail Latif, în schimb, ridică din sprâncenele stufoase, lăsând să i se vadă şiretenia şi ironia care-i mocneau în suflet. Doar Kamal părea impresionat şi entuziasmat, căci şi pe el îl frământau aceleaşi gânduri şi aspiraţii. Cu o mică deosebire, ce nu afecta esenţa: nu-l interesa să se plimbe şi nici să se căsătorească în Franţa. Dar unde să găsească aceste cunoştinţe, fără să fie constrâns de regulamente şi examene? Indiscutabil că ele ar fi mai folositoare decât ţărâna cu care o să-şi umple capul la Şcoala Normală Superioară, pentru ca în cele din urmă să descopere câteva firicele de aur. Parisul! A devenit un vis fascinant

din clipa când a aflat că adorata lui şi-a petrecut o bună perioadă din copilărie acolo. Şi-acum continuă să-l ademenească pe Husein cu vraja sa şi să-i stârnească până şi lui imaginaţia cu fel de fel de speranţe. Cum ar putea să se vindece de atâtea speranţe?

— Am impresia că singura şcoală egipteană care ar putea să răspundă cât de cât dorinţei tale este Şcoala Normală Superioară, zise Kamal cu teamă, după ce stătu pe gânduri îndelung.

— Tu ce-ai ales? îl întrebă Ismail Latif, uitându-se la el temător. Să nu-mi spui că Şcoala Normală! Vai! Era să uit că şi ţie îţi lipseşte o doagă, la fel ca lui Husein!

— M-am înscris la Normală din motivul pe care l-am pomenit deja… zise Kamal, cu un zâmbet care-i lărgi şi mai tare nările, oricum prea mari.

— Fără îndoială că ai şovăit mult înainte de a alege ceva care să corespundă cu înclinaţiile tale culturale, nu-i aşa? îl întrebă Husein Şaddad surâzător, privind fix în ochii lui.

— Şi să ştii că tu suporţi o mare răspundere pentru accentuarea acestor pasiuni, îi zise Ismail Latif acuzator. Realitatea este, însă, că tu vorbeşti mult şi citeşti puţin, pe când el, săracul, a luat lucrurile în serios şi citeşte aşa de mult, încât o să orbească. Vezi ce influenţă nefastă ai avut asupra lui şi cum l-ai împins să ajungă la Normală?

— Şi tu eşti convins că la Normală o să găseşti ceea ce doreşti? continuă Husein să-l descoasă, ignorând remarcile lui Ismail.

— Mi-e de-ajuns chiar şi numai faptul că acolo o să pot învăţa engleza şi din ea o să fac un mijloc util pentru o informare nelimitată… îşi deschise Hamal sufletul, fericit că în sfârşit aude pe cineva întrebând fără dispreţ despre şcoala lui. În plus, o să am şi posibilitatea să studiez istoria, pedagogia şi psihologia…

— Să-thspun drept, eu am cunoscut îndeaproape destui profesori cu care am luat lecţii particulare, dar niciunul nu m-a impresionat cu cultura lui şi n-aş putea zice că mi-ar servi ca model, zise Husein Şaddad, după ce

stătu puţin pe gânduri. Dar poate că e de vină sistemul învechit de învăţământ…

— Mi-ajunge, dacă am dobândit mijlocul, răspunse Hamal cu aceeaşi înflăcărare. Cultura adevărată depinde de om, nu de şcoală!

— Şi ai de gând să devii dascăl? întrebă şi Hasan Selim, ca să se afle în treabă.

Deşi Hasan îi adresă întrebarea cu destulă delicateţe, Hamal o primi cu multă rezervă, căci ştia prea bine că buna-cuviinţă face parte din firea lui Hasan şi nu-l părăseşte decât rareori. Era rezultatul normal, pe de o parte, al firii sale sobre, pe de altă parte, al educaţiei aristocratice alese. De aceea, lui Hamal nu-i veni deloc uşor să sesizeze tâlcul întrebării şi răspunse, ridicând din umeri cu indiferenţă:

— Se-nţelege de la sine, de vreme ce m-am hotărât să învăţ ce-mi place!

Ismail Latif îl cercetă pe Kamal pe ascuns – capul, nasul, gâtul lung, statura firavă – şi-şi imagină reacţia pe care ar stârni-o această înfăţişare în rândul elevilor, în general, şi cu deosebire printre cei răi.

— Ar fi o nenorocire, jur pe viaţa mea! bombăni el, fără să se poată stăpâni.

— Funcţia este o chestiune secundară pentru oamenii cu idealuri înalte, zise Husein Şaddad cu vădită simpatie pentru Kamal. Şi pe urmă, nu trebuie să uităm că o seamă de personalităţi de vază din Egipt au studiat la această facultate.

Discuţia despre şcoală se termină aici şi se aşternu o tăcere desăvârşită. Kamal ar fi dorit să-şi continue gândurile rătăcind prin parc, atâta doar că încă era sub influenţa discuţiei şi avea nevoie de puţin timp pentru a se linişti. Ochii îi căzură asupra carafei cu apă rece de pe masă şi-i trecu prin minte, ca de obicei în astfel de momente, să umple un pahar şi să-l golească, sperând că buzele lui vor atinge un loc pe care îl vor fi atins şi buzele ei cândva. Zis şi făcut! Se apropie de masă, umplu paharul şi-l dădu peste cap pe nerăsuflate. Apoi se întoarse la

scaunul său şi rămase nemişcat. Ar fi vrut să se întâmple o minune: din sufletul lui să izbucnească o forţă necunoscută, cu ajutorul căreia să se îmbete şi să se ridice în înaltul cerurilor. În cele din urmă se consolă doar cu plăcerea aventurii şi bucuria speranţei. Când o să vină? se întrebă neliniştit. S-ar putea să n-o vadă nici astăzi, aşa cum n-a văzut-o trei luni de zile? Privirea îi căzu din nou asupra carafei şi-i veni în minte o discuţie mai veche, avută de mult cu Ismail Latif, pornind tocmai de la acest vas şi de la apa cu gheaţă – singurul lucru care li se oferea în seraiul Şaddad! Ismail făcuse aluzie la sistemul foarte riguros de economii aplicat în întregul serai – de la terasă până la subsol. Nu ţi se pare că miroase a calicie? întrebase Ismail. Kamal ridicase obiecţii, refuzând să accepte astfel de vorbe grele la adresa familiei fiinţei adorate, de natură să-i strice buna reputaţie. Ba mai mult decât atât, respinsese acuzaţia, aducând drept dovezi fastul palatului şi al grădinii, mulţimea de servitori şi cele două maşini. Cum ar mai putea fi acuzaţi de calicie, după toate astea? Ismail remarcase – căci, slavă Domnului, are limba destul de lungă! – că zgârcenia ar fi de mai multe feluri şi că Şaddad-Bek, după ce s-a văzut milionar cu adevărat, a socotit de cuviinţă să-şi dea o poleială de mărire, limitându-se de fapt la ceea ce este considerat de către oamenii cu starea lui „strict necesar. Nu fusese niciodată mână spartă. Dimpotrivă, rânduiala pe care o introdusese în casă nu îngăduia să se cheltuiască nici un singur *mallim*[62] fără rost. Se ştia că servitorii lui primesc cele mai mici salarii şi mănâncă cel mai prost. Iar dacă se întâmpla ca vreunul dintre ei să spargă o farfurie, contravaloarea ei i se reţine» în mod automat din simbrie. Husein Şaddad însuşi – singurul băiat din familie – nu primea bani de buzunar ca ceilalţi tineri de-o seamă cu el, ca să nu se obişnuiască să cheltuiască fără socoteală. Probabil că tată-său cumpărase pe numele lui, cu diferite ocazii, acţiuni şi hârtii de valoare, dar nu-i dăduse pe mână

62 Unitate monetară echivalînd cu a mia parte dintr-o liră egipteană.

nici măcar un singur piastru. Iar musafirilor scumpei lui odrasle nu li se oferea decât apă cu gheaţă. Asta nu era calicie? Chiar dacă era o „calicie aristocratică*! Uitându-se la carafa, Kamal se întrebă cu emoţie – aşa cum se mai întrebase şi altă dată – dacă se va putea apropia cât de cât de familia adoratei. Inima sa refuza să creadă aşa ceva, căci perfecţiunea este ferită de orice lipsuri, chiar şi de cele mai neînsemnate. Avu însă impresia că în sufletul său mijeşte un sentiment asemănător cu satisfacţia, care-i dă târcoale şi-i şopteşte la ureche: „Nu te teme! Un defect – dacă există – o coboară cel puţin cu o treaptă către tine sau te ridică pe tine cel puţin cu o treaptă către ea!”. Cu toate că adoptase o atitudine destul de circumspectă faţă de vorbele lui Ismail, se trezi clasând, fără să-şi dea seama, viciul parcimoniei şi stabili o categorie inferioară şi o categorie superioară, aceasta din urmă fiind în realitate o politică destul de chibzuită, care oferă vieţii economice temeiuri minunate de ordine şi disciplină şi care nu trebuie socotită în niciun caz calicie, de vreme ce ea asigură palate, maşini şi o viaţă de lux. Aşa este, mai ales că ea vine de la nişte suflete alese, ce nu cunosc răutăţile şi josnicia.

Se pomeni cu mâna lui Ismail zgâlţâindu-l de braţ şi trezindu-l la realitate. Apoi îl auzi adresându-se lui Hasan Selim:

— Fii atent că acum îţi dă reprezentantul Wa/cZ-ului replica!

Pricepu imediat că schimbaseră subiectul discuţiei şi trecuseră la politică. Îl şi deranjează, îi şi place în acelaşi timp! Ismail îl numise în bătaie de joc „reprezentantul Wa/d-ului M. Poate să-şi bată joc cât i-o plăcea! *Wald*-ul este pentru el un crez moştenit de la Fahmi, care s-a stins în floarea vârstei. Va rămâne întotdeauna legat în sufletul lui de amintirea lui Fahmi şi de sacrificiul lui.

— Ce-ai spus despre Saad, prietene orbit de aroganţă? întrebă el surâzător, uitându-se la Hasan Selim.

Acesta nu lăsă să se vadă că aluzia la aroganţă i-ar fi atras atenţia în vreun fel şi nici Kamal nu se aşteptase să

se întâmple aşa ceva. Îl atacase de mai multe ori pentru a afla părerea lui Hasan Selim – probabil aceeaşi cu a tatălui său – despre Saad Zaghlul, pe care el îl iubea şi îl respecta până la veneraţie. Pentru Hasan, în schimb, acesta nu era nici mai mult, nici mai puţin decât un măscărici. Şi-i plăcea să repete acest epitet cu ostentaţie, aversiune şi dispreţ, în totală contradicţie cu obişnuita lui bună-cuviinţă şi firea lui blajină. Mergea chiar mai departe, vorbind cu ironie despre politica lui, luându-i în zeflemea sentinţele. În acelaşi timp, nu contenea cu elogiile la adresa lui Adli, Sarwat, Muhammad Mahmud şi a altor liberali constituţionalişti, care – în opinia lui Kamal – erau nişte „trădători" sau englezi cu tar & izş-uri.

— Vorbeam despre tratativele care n-au durat decât trei zile şi pe urmă s-au întrerupt! răspunse Hasan Selim, fără să-şi piardă calmul.

— Un act patriotic, pe măsura demnităţii lui Saad! exclamă Kamal cu însufleţire. A insistat pentru dobândirea drepturilor noastre naţionale, fără să accepte nicio tocmeală, iar când a văzut că se izbeşte de o împotrivire îndârjită, s-a retras, rostind faimoasele cuvinte: „Ne-au invitat aici ca să ne sinucidem, dar noi am respins sinuciderea! Asta-i tot ce s-a întâmplat! a.

— Dacă s-ar fi sinucis, ăsta ar fi fost cel mai mare serviciu adus ţării! glumi Ismail Latif, ca de obicei când venea vorba de chestiuni politice.

Hasa» Selim aşteptă până ce Ismail şi Husein se opriră din râs şi reluă discuţia pe un ton serios:

— Şi, mă rog ţie, ce foloase am tras din cuvintele astea frumoase? Patriotismul nu este pentru Saad decât un prilej pentru a spune vorbe de haz cu care să-i amăgească pe oamenii de rând. „Ne-au invitat acolo ca să ne sinucidem" şi aşa mai departe… „îmi place să fiu sincer" şi aşa mai departe… Vorbe goale! Există alţi oameni care tac şi fac. Aceştia au adus de fapt singurul profit din istoria modernă a ţării.

Kamal simţi că începe să fiarbă de mânie. Probabil că, dacă n-ar fi fost respectul pentru vârsta lui Hasan, ar fi

urlat la el. Se întrebă, însă, cum se poate ca un tânăr ca el să gândească la fel ca tată-său care, oricum, aparţinea unei alte generaţii.

— Tu ignori vorbele ca şi când ele n-ar avea niciun rost. În realitate, cele mai mari fapte din istoria omenirii au pornit în ultimă instanţă de la nişte idei şi vorbe. În cuvintele mari se află speranţă, putere şi adevăr. Noi păşim în viaţă călăuziţi de nişte vorbe. Pe lângă toate astea, viaţa lui Saad este plină şi de fapte!

— Sunt de acord cu ce-ai spus despre valoarea cuvântului, indiferent dacă e vorba de Saad sau de altcineva, se amestecă în discuţie Husein Şaddad, trecându-şi degetele lungi şi subţiri prin părul negru.

— Naţiunile există şi progresează datorită înţelepciunii politice şi braţelor, nu datorită baloanelor de săpun şi clovneriilor ieftine, îi răspunse Hasan lui Kamal, fără să dea atenţie întreruperii lui Husein Şaddad.

— Tu nu vezi că cine se osteneşte, vorbind despre reformarea acestei ţări, suflă într-un burduf găurit? întrebă Ismail Latif cu ironie, uitându-se spre Husein Şaddad.

Kamal se întoarse spre Ismail, adresându-se de fapt lui Hasan, în dorinţa de a-i transmite ceea ce ezitase să-i spună de la obraz.

— Pe tine nu te interesează câtuşi de puţin politica, iar gluma ta trădează atitudinea unei categorii de egipteni sus-puşi, al căror purtător de cuvânt te faci. Îi vezi luptând disperaţi pentru progresul patriei, dar disperarea lor nu dă expresie aspiraţiei şi cerinţei de depăşire a stării actuale, ci dispreţului şi lipsei de consideraţie pentru acest popor. Iar dacă politica n-ar fi o cale pentru realizarea ambiţiilor personale, i-ai vedea stând frumos deoparte, aşa cum faci şi tu.

— Eşti un partener de discuţie foarte îndârjit! îi zise Husein Şaddad cu surâsul lui agreabil şi-l strânse de braţ. Îmi place entuziasmul tău, cu toate că nu-l împărtăşesc, căci – după cum bine ştii – eu sunt neutru. Nici cu *wald*-iştii, nici cu constituţionaliştii! Şi asta nu din dispreţ, ca

Ismail Latif, ci din pricină că politica – zic eu – îi strică omului dreapta judecată şi inima. Este de preferat să te ridici deasupra ei pentru ca lumea să ţi se arate ca un tărâm nemărginit al înţelepciunii, frumuseţii şi toleranţei, nu ca un câmp de luptă şi ca o capcană.

Cuvintele lui Husein veniră ca un balsam şi furia lui Kamal se potoli. Aprobarea lui îl ungea întotdeauna la suflet. Şi cu toate că socoti argumentul neutralităţii neconvingător, iar sentimentele lui patriotice destul de slabe, atitudinea lui Husein nu i se păru a fi un cusur, ca în cazul lui Ismail, sau dacă i se păru aşa – o privi eu destulă îngăduinţă.

— Pe astea-i clădită viaţa! îl aprobă Kamal. Luptă, viclenie, înţelepciune şi frumuseţe! Iar dacă ignori una din feţele ei, nu mai ai posibilitatea să o înţelegi pe deplin şi nici capacitatea de a o influenţa pentru a o călăuzi spre mai bine. Nu e drept să dispreţuieşti politica, fiindcă ea reprezintă o jumătate a vieţii sau chiar întreaga viaţă, dacă socoteşti înţelepciunea şi frumuseţea mai presus de viaţa noastră obişnuită.

— Îţi mărturisesc sincer că n-am nicio încredere în oamenii care se ocupă de politică, zise Husein Şaddad, ca şi cum ar fi încercat să se scuze.

— Şi ce te-a făcut să nu mai ai încredere în Saad? îl întrebă Kamal încercând să-l îmblânzească.

— Mai bine dă-mi voie să te întreb de ce ar trebui să am încredere în el. Saad sau Adli… Adli sau Saad… E la fel de absurd! Ca oameni politici pentru mine sunt egali, dar ca bărbaţi nu! Şi asta pentru că nu pot uita sângele albastru al lui Adli, nici gloria lui şi nici cultura lui aleasă. Pe când Saad – şi-acum te rog să nu te înfurii – nu este decât un aşarit de modă veche!

Vorbele lui Husein îl răneau cumplit, trădând dispreţul profund pentru popor. Avea impresia că-l dispreţuieşte chiar şi pe el sau că exprimă atitudinea întregii familii – şi asta îl deranja cel mai tare. Discuţiile obişnuite despre politică îi lăsau un gust amar. Avea întotdeauna impresia că Husein vorbeşte despre un popor

cu totul străin pentru el. Să fie doar o impresie? Şi lucru ciudat – această atitudine a lui Husein nu-l deranja atât prin ea însăşi, cât prin faptul că provenea din această familie pe care el o respecta, în plus, n-a fost în stare să-i stârnească o împotrivire categorică. Sentimentele lui patriotice au fost înfrânte de zâmbetul senin al sincerităţii şi bunelor intenţii şi au dat înapoi în faţa unei iubiri; pe care nu sunt în stare s-o zdruncine nici părerile, nici evenimentele, oricare ar fi ele. Cu totul altceva simţea când era vorba de atitudinea lui Hasan Selim faţă de popor, chiar dacă nu se deosebea mai cu nimic de aroganţa lui Husein Şaddad. În ciuda prieteniei dintre ei, simţea că începe să clocotească de furie când venea vorba de patrie. Şi nu se sfia câtuşi de puţin să-şi exprime dezaprobarea faţă de fanatismul aristocratic şi antipopular care reieşea din cuvintele lui Hasan.

— Oare mai e nevoie să-ţi reamintesc că gloria nu are nimic în comun nici cu *tarbuş*-ul sau cu turbanul, nici cu sărăcia sau bogăţia? îl întrebă Kamal pe Husein. Mi se pare că politica ne obligă uneori să punem în discuţie lucruri arhicunoscute.

— Ştiţi ce-mi place mie la *wald-iştii* de soiul lui Kamal? întrebă Ismail Latif. Fanatismul lor fără margini. Apoi spuse plimbându-şi privirea peste cei prezenţi: Şi ştiţi ce nu-mi place la ei? Cred că tot fanatismul lor fără margini!

— Tu eşti un norocos, îi răspunse Husein Şaddad, pentru că infiferent ce spune despre politică, nimeni nu te va lua vreodată în seamă!

— Vrei să zici că nu te interesează politica! i se adresă Hasan Selim lui Husein Şaddad. Spune-mi, te rog, dacă tot aşa stau lucrurile şi când e vorba de fostul *hediv*[63]!

Se uitară toţi la Husein, zâmbind ostentativ, căci ştiau că tatăl său – Şaddad-Bek – petrecuse câţiva ani în

63 Cuvînt de origine persană însemnînd „domn, stăpîn*; aici, aluzie la Abbas Hilmi (1874-1944), hediv al Egiptului între 1892-1914.

exil la Paris din pricina legăturilor cu fostul *hediv*.

— Nu mă interesează câtuşi de puţin lucrurile astea, răspunse Husein nepăsător. Tata a fost într-adevăr adeptul *hediv-uhii* şi mai este şi acum, dar asta nu înseamnă că eu trebuie să îmbrăţişez neapărat părerile lui.

— Şi tată-tău s-a aflat într-adevăr printre cei care scandau Allah *hayy*! Abbas *gayy*! *[64]? îl întrebă Ismail Latif cu o licărire şireată în ochii înguşti.

— Ca să fiu cinstit, eu n-am auzit povestea asta decât de la voi, dar ştiu sigur că tata a fost prieten cu *hediv-ul* şi că i-a rămas credincios până la capăt. Dar – după cum bine ştiţi – în momentul de faţă niciun partid nu mai cere revenirea *hediv*-ului.

— Acest bărbat, ca şi epoca lui, sunt de-acum de domeniul istoriei, adăugă Hasan Selim. Astăzi, Saad se încăpăţânează să rămână singurul om cu drept de a vorbi în numele Egiptului şi nu îngăduie altcuiva să facă lucrul acesta, chiar dacă ar fi cel mai inteligent şi cel mai înţelept bărbat din lume!

— Ba să mă iertaţi! sări Kamal ca ars. Astăzi nu există un alt bărbat în afara lui Saad care să poată vorbi în numele Egiptului. Şi numai strângerea întregii naţiuni în jurul lui ar putea garanta înfăptuirea aspiraţiilor ei.

După ce termină de vorbit, Kamal îşi duse mâinile la piept şi & relaxă, ajungând cu vârfurile pantofilor la piciorul mesei. Când tocmai era pe punctul să reia discuţia, din spatele lor se auzi un glas întrebând:

— Nu vrei să-i saluţi pe vechii tăi prieteni, Budur?

În clipa aceea, simţi că i se încleştează gura şi nu mai putu să rostească niciun cuvânt. Inima îi tresări şi începu să bată cu putere, mai să-i sară din piept. În prima clipă simţi spaimă şi durere. Dar această senzaţie dură cât o licărire de fulger, apoi îl cuprinse o stare de beatitudine. Se ridică în picioare odată cu prietenii săi şi, când se întoarseră, se treziră cu Aida la un pas de chioşc, ţinând-o de mână pe sora ei, care nu împlinise decât trei anişori. Se uitau amândouă la ei, surâzând. Iat-o, în sfârşit! Aştepta

64 „Allah este veşnic! Abbas va veni!**

clipa asta de trei luni de zile sau poate chiar mai mult. Iată, în sfârşit, chipul care nu-i dădea pace nici când era treaz, nici în somn. Iat-o stând în picioare dinaintea lui, ca o dovadă a faptului că durerea fără margini şi bucuria de nedescris, nesomnul mistuitor şi visele plutind în cer se datorează unei fiinţe vii, ale cărei picioare ating dalele acestei grădini! O privea, fără să ştie pe ce lume se află. Îi răpi întreaga simţire. Se trezi în afara timpului şi spaţiului, străin de lume şi de el însuşi, plutind în văzduh către adorata lui. Părea că vederea i-a slăbit şi în cele din urmă s-a stins cu totul. Forţa tulburării sale pusese stăpânire pe întreaga fiinţă, simţurile şi raţiunea intraseră într-o stare de letargie, vecină cu agonia. De aceea, ea era mai aproape de amintirea decât de simţurile lui. Când se afla în prezenţa ei, nu mai vedea nimic; după ce rămânea singur, însă, îi apăreau rând pe rând toate detaliile; silueta ei zveltă, faţa bronzată – frumoasă ca o lună plină, părul negru – tuns *de la garqon*\ cu o buclă ce-i umbrea fruntea, ochii blânzi a căror privire mângâietoare îţi aminteau de dulceaţa crepusculului. Îşi alcătuia în memorie acest chip, nefiind în stare să-l perceapă când se afla în apropierea lui. Era ca o muzică fermecătoare: când o ascultăm, ne pierdem şi nu ne putem aminti nici măcar o frază din ea până când echilibrul se reface complet, iar mintea se limpezeşte, scăpând de sub imperiul puternicelor impresii, şi o auzim repetându-se în adâncul simţirii noastre de la un capăt la altul. Oare se va fi schimbat ceva? îi va întinde mâna pentru a i-o atinge cel puţin o dată în viaţă? întrebară visele şi speranţele lui. Nici vorbă! îi salută, trimiţându-le un surâs şi înclinându-şi uşor capul.

— Ce mai faceţi? întrebă apoi şi în glasul ei păreau să vibreze toate armoniile primăverii.

Se întrecură să o salute, să-i mulţumească pentru întrebare şi să-i ureze bun venit, cu ocazia întoarcerii în capitală.

— Dă mâna cu prietenii tăi! o invită ea pe Budur, în vreme ce-şi plimba degetele delicate prin părul ei. Întinde-le mânuţa prietenilor tăi! o îndemnă din nou Aida.

Budur începu să-şi muşte buzele, în vreme ce-şi plimba privirea de la unul la altul cu sfială. În cele din urmă, ochii ei se opriră asupra lui Kamal şi-i zâmbi. Îi răspunse şi el cu un surâs la fel de blând.

— Îi zâmbeşte celui pe care-l iubeşte! glumi Husein Şaddad, făcând aluzie la prietenia mai veche dintre fetiţă şi Kamal.

— Îl iubeşti cu adevărat? o întrebă Aida. Apoi îi spuse, împingând-o spre el: Atunci salută-l!

Kamal întinse mâinile spre ea, cu faţa îmbujorată de bucurie, o ridică în braţe şi începu s-o sărute pe obraji copleşit de emoţie. Era fericit şi mândru de dragostea ei. Fetiţa din braţele lui era o mlădiţă din trupul familiei; strângând-o pe ea la piept, îmbrăţişa de fapt întreaga familie. Oare ar fi fost posibil ca robul să o atingă pe zeiţa lui? Asemănarea dintre fetiţă şi sora ei era într-atât de frapantă, încât Kamal avea impresia că cea care stătea liniştită la pieptul lui era însăşi Aida. Cândva trebuie să fi avut şi ea vârsta aceasta, să fi fost la fel de gingaşă şi de generoasă. Trebuie să se bucure de această iubire nevinovată! Să se bucure că îmbrăţişează un trup pe care-l strânge la piept şi ea, că sărută un obraz pe care-l sărută şi ea! Şi să viseze, la nesfârşit, uitând de el! Acum înţelege perfect de ce o iubeşte pe Budur, de ce-l iubeşte pe Husein; de ce-i plac palatul, grădina şi cei care le slujesc! Totul din veneraţie pentru Aida! Ceea ce nu cunoaşte el, însă, e dragostea Aidei însăşi!

— Cum a fost la Alexandria? întrebă ea uitându-se când la Hasan Selim, când la Ismail Latif.

— Splendid! se grăbi Hasan să-i răspundă.

— Eu nu pricep de ce vă place vouă Ra’s el-Barr atât de mult… zise şi Ismail cu nedumerire.

— Am petrecut de câteva ori vacanţa la Alexandria, dar la Ra’s el-Barr e mult mai frumos şi de aceea îl preferăm. Acolo găseşti linişte, simplitate şi o atmosferălntimă pe care nu le întâlneşti la Alexandria.

— Ce-i drept e drept, dar din nefericire nouă nu ne place liniştea! exclamă Ismail, râzând.

Parcă toată lumea ar fi a lui când participă la o astfel de discuţie şi aude glasul di! Oare nu este chiar fericire? Un fluture în adierea zorilor, reflectând lumina soarelui în culorile sale încântătoare şi sorbind nectarul florilor! Aşa mă simt eu în clipa asta! De ce trebuie să se sfârşească, oare, clipa?

— A fost o vacanţă minunată! exclamă Aida. Nu v-a povestit Husein?

— S-au ambalat iar în discuţii despre treburi politice! răspunse Husein pe un ton critic.

— Cunosc persoana căreia îi place să discute numai despre astfel de lucruri… zise ea, întorcându-se spre Kamal.

Privirea ei exprimă îngăduinţă, iar limpezimea ochilor o blândeţe fără margini. Ai tresărit, aşa cum învie floarea soarelui odată cu lumina răsăritului! De ce trebuie să se sfârşească, oare, clipa?

— Astăzi n-am adus eu vorba… începu el timid.

— N-ai adus vorba, dar ai folosit ocazia… zise ea zâmbind.

Zâmbi şi el, recunoscând că are dreptate.

— Vrei să adormi în braţele lui? o întrebă Aida pe surioara ei. Gata, ţi-ajunge!

Budur îşi lipi sfioasă capul de pieptul lui, ca şi când ar fi încercat să se ascundă. Kamal începu s-o mângâie pe cap cu duioşie.

— Atunci te las şi mă întorc singură.

— Nu… bombăni Budur, ridicând capul şi întinzând mâinile spre ea.

Kamal o sărută şi o lăsă jos, iar ea alergă imediat spre sora mai mare şi o prinse de mână. Aida îi salută, făcându-le semn cu mâna şi se îndepărtă încet. Băieţii se întoarseră la scaunele lor şi îndrugară ceva la întâmplare. Aşa erau scurtele vizite ale Aidei la chioşcul din grădină – surprize fericite. Dar Kamal era nespus de mulţumit. Simţi că aşteptarea lui din lunga vară nu fusese în zadar. De ce nu s-a sinucis nimeni pentru a-şi prelungi la infinit fericirea, aşa cum se sinucid oamenii pentru a scăpa de

mizerie? El n-are nevoie să plece în lumea largă, aşa cum doreşte Husein, pentru a-şi desfăta simţurile, mintea şi spiritul. El le poate dobândi într-o singură clipă, fără să fie nevoie să plece nicăieri. Dar nu toţi oamenii au posibilitatea să dobândească ceea ce doresc. Unde sunt pasiunea politică, febra discuţiei, disputa aprinsă şi conflictul dintre clase? Thate s-au topit şi au dispărut în faţa ochilor tăi, adorata mea zeiţă! Care este deosebirea dintre vis şi realitate şi unde rătăcesc eu acum?

— În curând începe sezonul fotbalistic… zise unul dintre ei.

— Sezonul trecut a aparţinut clubului El-Ahli… N-a avut niciun rival!

— Combinata a fost învinsă, cu toate că are jucători excepţionali.

Kamal se porni să apere Combinata, aşa cum îl apărase pe Saad, respingând din nou atacurile lui Hasan Selim. Toţi patru jucau fotbal – fiecare după propria putere şi pricepere: Ismail era de departe cel mai iscusit, detaşându-se net de ceilalţi, ca un profesionist printre amatori, Husein Şaddad era cel mai slab, iar Kamal şi Hasan – între ei. Disputa dintre ultimii doi se înteţi. Unul punea înfrângerea Combinatei pe seama neşansei, iar celălalt o punea pe seama condiţiei excelente a noilor jucători de la El-Ahli. Niciunul nu voia să renunţe la părerea sa. Lui Kamal i se păru la un moment dat ciudat şi se întrebă de ce s-o fi aflând întotdeauna în opoziţie cu Hasan Selim – *Wald-ul* şi liberalii, Combinata şi El-Ahli, Hegazi[65] şi Mukhtar[66], iar în cinematografie primul îl prefera pe Charlie Chaplin, iar al doilea pe Max Linder[67].

Cu puţin înainte de asfinţit, Kamal se despărţi de prietenii săi.

— Uite-l! auzi el un glas, în timp ce trecea pe aleea

---

65 Salama Hegazi (1852-1917), vestit cîntăreţ egiptean, întemeietorul unei trupe de teatru liric.

66 Cîntăreţ egiptean renumit, contemporan cu Salama Hegazi.

67 Artist francez de cinema (1883-1925), creatorul unui gen comic foarte personal.

ce ducea spre poartă.

Ridică vrăjit ochii şi la una din ferestrele de la primul etaj o zări pe Aida, ţinând-o pe Budur cu o mână pe pervaz şi arătând cu cealaltă spre el. Kamal se opri chiar sub fereastră, cu capul în sus, răspunzând fericit la semnele fetiţei şi la răstimpuri căutând cu privirea spre chipul de care-şi legase speranţele în această viaţă şi dincolo de ea, în vreme ce numai se zbătea copleşită de fericire. Budur îi mai făcu încă o dată semn cu mâna.

— Vrei să te duci la el? o întrebă Aida.

Fetiţa dădu din cap afirmativ, dar Aida începu să râdă, ştiind prea bine că dorinţa copilei nu se va putea împlini, încurajat de zâmbetul ei, Kamal o privi drept în ochi, implorând-o parcă să mai râdă, pentru a asculta iarăşi ecourile cristaline ale glasului ei cald. Simţi că i se curmă răsuflarea de atâta emoţie şi dorinţă. Socoti că situaţia îi îngăduia să vorbească şi o întrebă pe zeiţa inimii lui, făcând semn spre Budur:

— Şi-a adus aminte de mine şi la mare?

— Întreab-o pe ea! îi răspunse Aida, trăgându-şi capul puţin înapoi. Eu nu ştiu ce este între tine şi ea! apoi continuă, nelăsându-i copilei timp să vorbească: Dar tu ţi-ai adus aminte de ea?

Ce ciudat! Scena îi amintea de rolul său din copilărie în idila dintre Maryam şi Fahmi!

— Nu mi-a dispărut din minte nici măcar o singură zi!

În clipa aceea, auzi un glas strigând din interiorul casei şi Aida se îndreptă de spate, luând-o pe sora ei în braţe.

— Ce dragoste ciudată! apucă ea să zică, înainte de a se retrage.

Apoi dispăru de la fereastră.

La obişnuita cafea de după-amiază nu se mai întâlneau decât Amina şi Kamal. Ba de multe ori, spre asfinţit Kamal se strecura afară, iar mamă-sa rămânea singură sau o chema pe *umm* Hanafi ca să-i ţină de urât până venea vremea să meargă la culcare. Plecarea lui Yasin lăsase un mare gol în casă. Cu toate că Amina

avusese grijă să nu mai aducă vorba despre el, Kamal îi simţea cel mai mult absenţa, întâlnirea din jurul cafelei pierzându-şi tot hazul pentru el. Mai demult cafeaua fusese un prilej pentru a sta la taifas; acum ea devenise pentru Amina totul. Golea o ceaşcă după alta fără să-şi dea seama ce face. Cafeaua era acum singura alinare pentru singurătatea ei. Cinci, şase ceşti reprezentau porţia zilnică obişnuită, dar de multe ori ajungea chiar la zece. Kamal o urmărea îngrijorat, iar din când în când încerca s-o prevină asupra consecinţelor excesului de cafea. Femeia îi răspundea cu un zâmbet trist, ca şi când ar fi vrut să spună: „Ce altceva aş putea să fac, dacă nici cafeaua asta n-aş mai bea-o? a. După aceea îi răspundea pe un ton ce voia să fie deopotrivă ferm şi indiferent:

— Cafeaua nu face rău…

Acum se aşezară unul în faţa celuilalt: ea stătea pe canapeaua dintre dormitor şi sufragerie, iar Kamal pe cea din mijloc, situată între dormitor şi birou.

— Mama se aplecă asupra mangalului şi începu să sufle în spuza în care ibricul stătea îngropat până la jumătate, în timp ce Kamal rătăcea cu gândurile aiurea, fără să scoată o vorbă.

— La ce te tot gândeşti tu? îl întrebă Amina pe neaşteptate, încercând să afle în ce ape se scaldă. Mi se pare că te frământă tot timpul ceva important.

— Omul găseşte mereu un lucru cu care să-şi bată capul… răspunse el în doi peri, având impresia că mamă-e* voia să-i reproşeze ceva.

— Odinioară nu ne mai ajungea vremea pentru poveşti… S-au dus zilele acelea! zise ea cu un fel de sfială, ridicând întrebătoare ochii spre el.

Într-adevăr, s-au dus zilele acelea! Lecţiile de religie, poveştile despre profeţi şi diavoli… Nu-i mai dădea pace cu întrebările lui iscoditoare! Zilele acelea s-au dus! Acum despre ce-ar putea să mai vorbească? Dacă n-ar mai sporovăi ea când şi când, nu s-ar mai auzi nicio vorbă în toată casa! Kamal zâmbi, vrând parcă să-şi ceară iertare pentru muţenia neîntreruptă.

— Vorbim ori de câte ori avem ceva de spus, adăugă el.

— Cine vrea să vorbească are mereu ceva de spus, dar tu pari tot timpul absent… remarcă ea cu delicateţe, încercând din nou să-l descoasă. Apoi, după ce rămase puţin pe gânduri, adăugă: Tu citeşti foarte mult… Văd că citeşti şi în vacanţă la fel de mult ca în timpul şcolii. Nu te-ai odihnit niciun pic. Mă tem să nu fi obosit mai mult decât ar trebui.

— Ziua e destul de lungă şi nu oboseşti dacă citeşti câteva ceasuri, răspunse Kamal pe un ton ce dovedea că nu e deloc entuziasmat de o astfel de anchetă. Cititul este o plăcere care, pe deasupra, e şi folositoare.

— Mă tem să nu fie cărţile motivul tăcerii şi rătăcirii tale… zise ea după o uşoară ezitare.

Nu! Nici vorbă! Nu-i lectura de vină! Dimpotrivă, lectura este un refugiu pentru a scăpa de oboseală, dacă vrei să ştii. Alte lucruri îl preocupau pe el şi nu reuşea să scape de ele nici în timpul lecturii! Ceva căruia nu-i găseşti leac nici în citit şi nici în vreo altă bucurie! Este durerea din inimă, faţă de care n-are nicio putere! Nu ştie ce-ar trebui să facă sau ce-ar putea să-şi mai dorească după chinurile ei!

— Cititul – ca şi cafeaua – nu face rău, mamă! încercă el să scape de insistenţa ei, recurgând la un şiretlic. Nu vrei să mă fac mare „savant*, aşa cum a fost bunicu'*?

— Ba da! răspunse ea cu entuziasm, în vreme ce bucuria şi mândria începeau să-i coloreze faţa subţiată şi palidă. Vreau din tot sufletul s-ajungi ca el, dar totodată aş vrea să te văd mereu vesel!

— Dar sunt vesel, aşa cum îţi place să mă vezi! răspunse el zâmbind. Nu-ţi face griji de pomană!

Kamal observase cât de mult crescuse grija mamei pentru el în ultimii ani. Mai mult decât s-ar fi cuvenit şi mult mai mult decât ar fi dorit el. Se agăţase de el cu toate speranţele. Grija pentru el şi teama că i s-ar putea întâmpla ceva rău deveniseră preocuparea ei de căpătâi. Începuse să-l stânjenească neliniştea ei şi căuta să-şi apere

libertatea şi demnitatea, pe care şi le simţea sufocate. Cunoştea, desigur, şi motivele acestei stări – ea începuse cu moartea lui Fahififşi cu durerea pricinuită de pierderea lui. Încerca, într-adevăr, să-şi apere libertatea, dar nu depăşise niciodată limitele bunei-cuviinţe.

— Sunt nespus de încântată să aud vorbele astea din gura ta, dar aş vrea să fie rostite din inimă, să fie adevărate. Nu-mi doresc nimic mai mult decât să te ştiu fericit! M-am rugat astăzi pentru tine la moscheea lui *sidna* el-Husein şi sper din tot sufletul ca Allah să-mi asculte ruga.

— Amin!

Kamal o urmări atent cum ridică ibricul pentru a-şi umple ceaşca pentru a patra oară şi colţul buzelor i se deschise într-un zâmbet discret. Îşi aduse aminte de vremea când Amina nici nu putea visa că ar putea merge la moscheea lui *sidna* el-Husein şi iat-o astăzi vizitând-o ori de câte ori se ducea la cimitir sau în Es-Sukkariyya. Dar ce mare a fost preţul acestei libertăţi neînsemnate! se gândi apoi la speranţele lui, care sunt de domeniul imposibilului.

Ce preţ ar trebui să plătească pentru a i se împlini? Orice preţ, oricât de mare ar fi, i se pare neînsemnat!

— Ne-au rămas amintiri de neuitat din prima vizită la moscheea lui *sidna* el-Husein… zise el după ce râse scurt.

— Şi urme care n-or să dispară niciodată… adăugă ea zâmbind, în vreme ce-şi pipăia clavicula.

— Dar astăzi nu mai eşti prizoniera casei ca odinioară… continuă Kamal. Acum ai dreptul să mergi în vizită la Khadiga, la Aişa sau chiar la sidn*a el*-Husein, oricând pofteşti. Imaginează-ţi ce-ar fi însemnat, dacă tata nu ţi-ar fi dezlegat cătuşele…

Amina ridică ochii puţin stânjenită, ca şi cum i-ar fi venit greu să audă vorbindu-se despre un privilegiu pe care-l dobândise cu preţul vieţii unuia dintre copii. Apoi se uită în jos abătută, vrând parcă să zică: „Aş prefera să fi rămas aşa cum am fost şi să nu-mi fi pierdut copilul… * însă evită să spună cu glas tare ceea ce gândea, de teamă să nu-i tulbure bucuria.

— Dar să ştii că nu simt nicio plăcere ieşind, încercă ea să se scuze pentru libertatea dobândită. Merg la *sidna* el-Husein ca să mă rog pentru tine, iar la surorile tale, ca să mă liniştesc în privinţa lor şi să le ajut la unele treburi pe care nu ştiu cum le-ar rezolva dacă n-aş fi eu!

Kamal pricepu imediat la ce face aluzie şi – cum ştia că în ziua aceea fusese în Es-Sukkariyya – o întrebă:

— Şi ce mai este nou în Es-Sukkariyya?

— Ca de obicei… îi răspunse ea, oftând.

— O fiinţă născută parcă numai pentru scandaluri! Asta-i Khadiga. Caută pricină cu luminarea! comentă el zâmbind, în timp ce clătina din cap cu regret.

— Orice discuţie cu ea este o aventură ce nu se termină niciodată bine, aşa mi-a zis soacră-sa!

— Dar se pare că şi soacră-sa a dat în mintea copiilor!

— Cel puţin ea are scuze, că-i o biată bătrână, dar soră-ta ce scuză are?

— Şi i-ai luat apărarea sau i-ai spus verde în faţă că n-are dreptate?

Amina râse cu tâlc, apoi oftă din nou şi se apucă să explice:

— Soră-ta asta este nemaipomenit de irascibilă, se enervează din te miri ce… Chiar şi atunci când îi dai un sfat. Închipuie-ţi ce nenorocire mă paşte dacă încerc să fiu înţelegătoare cu soacră-sa, din respect pentru părul ei alb şi pentru situaţia ei. I se înroşesc ochii în cap şi sare ca arsă: „Tu eşti cu mine sau împotriva mea?”. Doamne fereşte! Cu mine sau împotriva mea! Ca şi când am fi într-un război, fiul meu! Dar lucrul care mie mi se pare cel mai ciudat e că şi atunci când soacră-sa are dreptate, ea insistă cu cearta până când dreptatea trece de partea ei!

Nici vorbă ca el să se înfurie pe Khadiga! A fost şi încă e pentru el ca o a doua mamă şi o sursă inepuizabilă de afecţiune. Aişa, chipeşă şi făloasă, nu semăna nici pe departe cu Amina. Mentalitatea familiei Şawkat i se impregnase în toată înfăţişarea.

— Şi ce-a scos ancheta la iveală?

— De data asta, scandalul a pornit de la soţul ei. De obicei, ştii că nu se întâmplă aşa. Am intrat în apartament şi i-am găsit certându-se aprig. M-am mirat şi eu ce-a putut să-l scoată din sărite pe omul ăsta atât de blajin şi m-am băgat între ei, încercând să-i împac. Mi-ar fi fost imposibil să nu mă amestec. Pe urmă am aflat şi motivul. Ea vrusese să deretice casă, dar la ora nouă el nu se sculase încă. Ei, şi Khadiga s-a apucat să-l bată la cap, iar în cele din urmă omul s-a trezit furios, dar s-a încăpăţânat şi-a refuzat să se dea jos din pat. Cât ai plesni din palme, a apărut şi bătrâna – la auzul ţipetelor – şi focul s-a încins. Şi nu s-a terminat bine tărăboiul ăsta, că a început altul. De data asta din cauza lui Ahmad, care s-a întors din stradă cu *ghilbab-ul* plin de noroi. Mamă-sa l-a lovit şi i-a cerut să se spele din nou. Copilul l-a chemat în ajutor pe tată-său şi omul n-a avut încotro şi-a sărit să-i ia apărarea. Şi uite-aşa, în câteva ceasuri s-a iscat al doilea tărăboi…

— Şi tu ce-ai făcut? o descusu Kamal râzând.

— Am făcut tot ce mi-a stat în putinţă, dar nu m-am ales decât cu ocări. M-a acuzat că stau întotdeauna la mijloc şi n-am trecut niciodată de partea ei, ca să-i iau apărarea, aşa cum soacră-sa luase apărarea fiului ei. Oftând pentru a treia oară, Amina începu: Nu-ţi aduci aminte cum mă vedeai pe mine dinaintea lui tată-tău? am întrebat-o eu pe Khadiga. Dar ce, îţi închipui că mai există pe lumea asta un bărbat ca tata? m-a întrebat ea tăios.

Pe neaşteptate, Kamal îi văzu cu ochii minţii pe Abd el-Hamid-Bek Şaddad şi pe Saniyya *hanem* – soţia lui – îndreptându-se unul alături de celălalt spre maşina care-i aştepta la intrarea în palat. Păreau doi prieteni egali, nu era unul stăpân şi celălalt supus. Discutau veseli, iar ea îl ţinea de braţ. Când ajunseseră la maşină, beiul se dăduse la o parte, făcându-i ei loc să urce. Crezi că o să-i vezi pe părinţii tăi vreodată mergând aşa? râse de această amintire stranie. Firea lor nobilă era pe măsura zeiţei adorate pe care o zămisliseră. *Hanem* nu era mai tânără decât mamă-sa, dar ea purta un pardesiu scump, extrem de elegant; nu avea văl şi umbla cu faţa descoperită – o

faţă frumoasă de înger – răspândind în jurul ei o mireasmă plăcută. Ar fi vrut să ştie ce discută ei, cum se înţeleg şi cum se ceartă, dacă ajung vreodată să se certe. Ardea de curiozitate să cunoască viaţa lor, care se lega prin mii şi mii de fire de viaţa adoratei lui. Ţi-aduci aminte? Te uitai la ei, aşa cum un cucernic priveşte la marele preot, sorbindu-l din ochi.

— Dacă Khadiga ar fi cu scaun la cap şi ar avea cât de cât ceva din firea ta, s-ar bucura numai de fericire… reluă Kamal discuţia.

Faţa Aminei se destinse într-un surâs, la gândul tristului adevăr că, în ciuda firii ei blajine, nu avusese parte de cine ştie ce fericire. Apoi zise, cu zâmbetui pe buze, străduindu-se să-şi ascundă gândurile negre în faţa fiului său:

— Doar El este Călăuzitorul… Domnul nostru să-ţi sporească frumuseţea firii, pentru a-i iubi pe semenii tăi şi pentru a fi iubit de ei.

— Chiar aşa! Pe mine cum mă găseşti, mamă? o întrebă el pe neaşteptate.

— Tu aşa eşti, fiul meu! îi răspunse ea, fără să stea pe gânduri. Ba chiar mai mult…

Dar ce-ar trebui să faci ca să te iubească şi îngerii? se întrebă Kamal, dându-şi frâu liber gândurilor. Priveşte puţin la chipul fericit al adoratei tale! Ai putea să ţi-o imaginezi osândită să nu poată dormi, pradă iubirii şi pasiunii? Nici vorbă de-aşa ceva! Ea este deasupra iubirii, de vreme ce iubirea este o suferinţă. Îndură fără să ţi se frângă inima de durere! E de-ajuns că tu iubeşti!

Ţi-ajung chipul ei care-ţi luminează sufletul şi glasul ei care te îmbată şi te incintă! Sub strălucirea răspândită de adorata ta, întreaga fire se transformă: iasomia şi glicina ajung să-şi şoptească una alteia, minaretele şi cupolele moscheilor zboară către cer pe catifeaua amurgului, monumentele-vechiului cartier grăiesc despre înţelepciunea generaţiilor, liniştea blândă se revarsă pretutindeni din ascunzişuri, uliţele şi străzile se împodobesc, păsările se întrec ciripind deasupra

grădinilor, curcubeul se iveşte pe rogojina aşternută sub tălpile tale… Aşa-ţi pare lumea în prezenţa adoratei tale!

— Când am ajuns prin faţă pe la Al-Aşari, în drum spre *sidna* el-Husein, m-am întâlnit cu o mulţime strigând lozinci şi mi-am adus aminte de trecut. S-a întâmplat ceva nou? Sunt iar demonstraţii?

— Englezii nu vor să plece de bunăvoie…

— Englezii! Iar blestemaţii de englezi! exclamă ea, cu un fulger de mânie în privire. Când o să pogoare asupra lor răzbunarea lui Allah cel drept?

Şi lui Saad i-ar fi purtat aceeaşi duşmănie, dacă fiul ei Kamal n-ar fi convins-o în cele din urmă că nu se cuvine să urască un om pe care Fahmi îl iubise.

— Ce vrei să spui, Kamal? întrebă ea cu nelinişte în glas. Ne întoarcem din nou la zilele acelea nenorocite?

— Numai Allah poate şti ce ne-aşteaptă! îi răspunse el înciudat.

Pe faţa ei palidă se aşternu din nou tristeţea şi îngrijorarea.

— Apără-ne, Doamne, de suferinţă! E mai bine să ne rugăm Celui atotputernic să-i pedepsească! E cel mai bine! Ar fi o nebunie să ne aruncăm de bunăvoie în ghearele pieririi şi să murim cu zile! Doamne, fereşte-ne!

— Linişteşte-te! Nimeni nu scapă de moarte! Oamenii mor fie dintr-un motiv, fie din altul… sau pur şi simplu fără niciun motiv.

— E-adevărat ce-mi spui tu, dar tonul pe care-mi vorbeşti nu-mi place deloc! zise ea indignată.

— Dar cum ai vrea să vorbesc?

— Aş vrea să mărturiseşti, ca şi mine, că e un mare păcat ca omul să se arunce de bunăvoie în ghearele morţii, răspunse ea tulburată.

— Sunt de acord cu ce-ai spus tu, mamă… declară el, ascunzându-şi zâmbetul.

— Şi să spui lucrul ăsta din inimă, nu din vârful buzelor, îl imploră Amina, uitându-se la el neîncrezătoare.

— Din inimă am vorbit, mamă.

Ce mare deosebire este între realitate şi ideal! Tu

aspiri cu mintea şi cu tot sufletul către idealurile înalte, iar mamele nu se gândesc decât la linişte şi pace. Nu există mamă care să dorească să-şi înmormânteze copiii. Dar pentru a ajunge la viaţa ideală este nevoie de jertfe şi de martiri. Trupul, mintea şi spiritul sunt ofrandele ce se aduc pe altarul ei. Fahmi a jertfit o viaţă promiţătoare pentru o moarte sublimă. Oare tu ai putea să primeşti moartea aşa cum a primit-o el, cu inima deschisă? Fără îndoială că inima ta n-ar şovăi să aleagă o moarte care ar tămădui răni şi suferinţe, chiar dacă ar fi ca inima nefericitei mame să se zdrobească. Da, da! De fapt, tu ştii pres bine că eu nu o iubesc pe Budur! Adevărata iubiri îţi este închinată ţie! Ştii prea bine că umblu după tine ci după iarba de leac! Dragostea mea este un argument al acestei lumi împotriva pesimismului. Ea m-a ajutat st înţeleg că moartea nu este lucrul cel mai îngrozitor di care trebuie să ne temem şi că viaţa nu este lucrul cel mai minunat la care s-ar cuveni să jinduim, că în viaţă exists şi lucruri urâte, de care omul nu scapă decât prin moarte dar şi lucruri sublime, pentru care merită să-şi doreasc! veşnicia. Acestea din urmă te îmbie cu un glas seducător asemeni notei fa din gama de major, zburând de pe strum lăutei; iar dacă ţi-ai putea imagina şi culoarea lui, aceasts n-ar putea fi decât albastrul adânc al cerului, chemâncătre înalturi.

— Joia viitoare o să aibă loc încheierea căsătoriei!

— Să fie într-un ceas bun!

— O să fie, dacă-l ştiu pe tatăl meu cu sufletul împăcat.

— Tată-tău e cu sufletul împăcat, slavă lui Allah!

— N-o să participe decât familia. N-o să fie nimic care să te deranjeze.

— Foarte bine! Perfect!

— Mi-ar fi făcut plăcere să fie şi *nina* prezentă, dar…

— Nu-i nimic! Important e ca noaptea să treacă în linişte… să nu se facă niciun fel de tărăboi…

— Fireşte! N-avem de gând să întindem masă mare! Nimic mai mult decât scrierea contractului de căsătorie şi-acolo, un pahar, două de sirop…

— Foarte bine! Domnul să te călăuzească pe calea cea dreaptă!

— L-am împuternicit pe Kamal să-i transmită mamă-sii salutări din partea mea şi să-i ceară să se roage pentru mine, aşa cum a făcut întotdeauna, şi să mă ierte pentru ce s-a-ntâmplat…

— Foarte bine! Foarte bine!

— Aş vrea să repeţi în prezenţa mea că eşti cu sufletul împăcat…

— Sunt cu sufletul împăcat şi mă rog lui Allah să ai parte numai de noroc! Să fie într-un ceas bun!

Lucrurile au evoluat contrar voinţei domnului Ahmad şi el n-a mai putut sta de-a curmezişul. A încuviinţat alegerea făcută de fiul său din dorinţa de a rămâne în relaţii bune cu el. A ştiut să evite cu abilitate un scandal serios cu Yasin şi cu atât mai mult ruperea relaţiilor. Treacă-meargă, şi-a zis el în cele din urmă şi a binecuvântat legământul prin care băiatul său cel mai mare se înrudea cu fiica Bahigăi, astfel încât vechea lui prietenă se apropia din nou de familia sa. Mai mult decât atât, s-a arătat nespus de contrariat când Amina i-a exprimat dorinţa ca „fraţii lui Fahmi" să nu fie de faţă la căsătoria lui Yasin cu Maryam. A simţit că-şi iese din fire şi a bombănit pe un ton răspicat: „O idee stupidă! Există cazuri de bărbaţi căsătoriţi cu văduvele propriilor fraţi, chiar dacă i-au iubit şi i-au respectat. Or, Maryam nu i-a fost lui Fahmi soţie… nici măcar logodnică. Asta-i poveste veche de-acum! Au trecut şase ani. Nu tăgăduiesc că n-a fost prea inspirată alegerea lui Yasin, dar în acelaşi timp nu pot tăgădui nici că el este bine intenţionat… Cel puţin în aceeaşi măsură în care rămâne şi un mare catâr. Nu face nimănui niciun rău! Numai lui! Putea să găsească o fată de/amilie mult mai bună şi nedivorţată. Dar dacă aşa a vrut Allah! El singur o să suporte ponoasele…" Amina n-a mai scos o vorbă, de parcă argumentele lui ar fi convins-o. Cu toate că în ultima vreme îşi mai lua inima în dinţi şi-i mai comunica stăpânului şi câte o părere de-a ei, de data aceasta nu a avut tăria să i se mai împotrivească. Ba mai

mult, când Khadiga veni la ea şi o anunţă că Yasin a invitat-o să ia parte la căsătorie şi că ea are intenţia să facă pe bolnava pentru a nu se duce, Amina îi spuse că nu e de acord cu ea şi o sfătui să accepte invitaţia.

Apoi sosi şi ziua de joi. Când intră în casa răposatului Muhammad Ridwan, domnul Ahmad Abd el-Gawad se trezi întâmpinat de Yasin şi de Kamal. Îndată după aceea, sosiră Ibrahim şi Khalil Şawkat, însoţiţi de Khadiga şi Aişa. Din partea lui Maryam erau prezente doar câteva femei. Domnul Ahmad era convins că ziua va trece cu bine. În drum spre salon, străbătu anumite locuri ce-i erau bine cunoscute de odinioară. Amintirile începură să-l năpădească, stârnindu-i indignarea, şi simţi mânia gâlgâindu-i în gâtlej. Avea impresia că ceilalţi râd cu cruzime de noul rol penibil pe care era nevoit să-l joace. În adâncul sufletului, începu să-l blesteme pe Yasin pentru că-l târâse după el în această strâmtoare fără ieşire. O lăsă baltă, pricepând că este inutil să mai încerce să dea înapoi. Îşi zise că s-ar putea totuşi ca Yasin să ajungă pe mâini bune, căci pentru Allah nu este deloc greu s-o plămădească pe fiică din cu totul alt aluat decât pe mama ei, astfel încât fiul său să aibă parte de o soţie evlavioasă – în toate sensurile cuvântului –, departe de frivolitatea mamei sale. Apoi îl imploră pe Allah să-l ocrotească.

Yasin era fercheş şi flacăra veselă a bucuriei îl însoţea pretutindeni, în ciuda ceremoniei modeste. Prezenţa tuturor fraţilor îl impresiona mai mult decât orice, căci zile în şir nu-i dăduseră pace gândurile negre. Se temea că Amina s-ar putea să-i convingă pe toţi să lipsească de la cununia lui. Să fi renunţat la Maryam de hatârul lor? N-ar fi fost cu putinţă! îi căzuse cu tronc şi pace! Şi-a dat seama că altă cale pentru a ajunge la ea nu există. Obiecţiile tatălui şi ale mamei vitrege nu putuseră să-l înduplece să se răzgândească de teama urmărilor. Apoi, Maryam este prima femeie cu care doreşte să se însoare după ce a cunoscut-o şi a văzut-o cu ochii lui. În plus, el este destul de optimist şi doreşte din tot sufletul să rămână toată viaţa alături de ea. Avea el presentimentul că

ar fi doi soţi potriviţi şi că Ridwan va avea parte de o casă fericită. După una şi alta, s-a cam săturat şi el să bată uliţele şi simte că a venit vremea să se aşeze la casa lui. În alte condiţii, n-ar fi şovăit să organizeze şi o petrecere distractivă, căci nu era nici bătrân, nici calic. Şi nici nu se socotea printre aceia care pretind că nu le plac zaiafeturile, astfel încât să fie mulţumit cu această ceremonie posomorâtă şi mută, ce-aduce mai degrabă a înmormântare decât a nuntă. Ce altceva ar fi putut face? Nevoia l-a obligat şi a trebuit să ţină seama de regulile ei! Să fie o jertfă în amintirea lui Fahmi!

Maryam nu le mai văzuse pe Khadiga şi pe Aişa de ani de zile. De aceea, întâlnirea se dovedi emoţionantă, în ciuda unor ezitări stânjenitoare. Se sărutară şi se felicitară, discutară îndelung despre vrute şi nevrute, dar – pe cât le stătu în putinţă – evitară să aducă vorba despre trecut. Primele clipe au fost ceva mai delicate, căci fiecare aştepta să se pomenească de ceva din vremurile de odinioară pentru a începe reproşurile şi invectivele. Dar începutul dificil a fost depăşit cu bine. Maryam conduse discuţia cu abilitate, mai întâi spre veşmintele Khadigăi, apoi spre graţia Aişei, care continua să fie suplă, în ciuda celor trei naşteri. La un moment dat, Maryam şi mama ei aduseră vorba despre Amina, întrebând ce mai face, şi cele două surori le răspunseră că e sănătoasă, iar lucrurile se opriră aici. Aişa o măsură pe vechea ei prietenă cu ochii plini de dragoste şi nostalgie şi cu inima însetată de veşnica iubire pentru semeni. Dacă teamă nu i-ar fi dat târcoale, s-ar fi apucat SJL – depene amintiri şi s-ar fi amuzat cu gura până la urechi. Khadiga, în schimb, stătu tot timpul cu ochii pe ea, cercetând-o. Cu toate că trecuseră ani de zile fără să-şi mai aducă aminte de Maryam, vestea despre căsătoria cu Yasin îi dezlegase limba. Din vorbă în vorbă, a ajuns şi la incidentul cu soldatul englez şi s-a întrebat faţă de Aişa ce l-o fi apucat pe Yasin de-a rămas orb şi surd. Sentimentul puternic al solidarităţii de familie, care pentru ea era mai presus decât orice alte considerente, nu-i îngăduise însă nicidecum să

rostească vreun cuvânt despre astfel de lucruri faţă de cei din neamul Şawkat, nici chiar faţă de soţul ei. Ba mai mult decât atât, îi atrăsese şi mamei atenţia asupra acestui amănunt, insistând asupra concluziei: „Ne convine sau nu, Maryam o să se încuscrească în curând cu noi… * Şi nu-i de mirare că „se purta aşa, de vreme ce chiar şi după naşterea lui Abd el-Mun im şi a lui Ahmad, Khadiga continua să-i socotească pe cei din neamul Şawkat – cel puţin într-o oarecare măsură – străini.

Ma'dhun[68]-ul veni spre seară şi încheie contractul de căsătorie de-ndată ce sosi. Paharele cu şerbet trecură din mână în mână. Nu răsună decât un singur chiuit preluag. Yasin primi felicitările şi urările celor prezenţi, iar după aceea mireasa a fost invitată să-l salute pe stăpânul ei cel mare şi să se întreţină cu familia soţului. Veni împreună cu mamă-sa, cu Khadiga şi cu Aişa. Se înclină, sărută mâna stăpânului şi îi salută pe ceilalţi, unul câte unul. Domnul Ahmad îi oferi darul de nuntă: câteva brăţări de aur cu mici pietre de olmaz şi de smarald. Rămaseră un timp la taifas şi cam pe la ora nouă invitaţii începură să se retragă. Sosi o trăsură şi cei doi miri urcară în ea, îndreptându-se spre casa din Qase eş-şawq, unde îi aştepta pregătit apartamentul de la etajul de sus. Toată lumea îşi închipuia că peste cea de-a doua căsătorie a lui Yasin – cu toate avantajele şi ponoasele ei – s-a lăsat cortina.

Dar foarte curând, la numai două săptămâni de la acest eveniment, casa răposatului Muhammad Ridwan asistă la o nouă ceremonie, socotită drept o surpriză ciudată atât în casa domnului Ahmad, cât şi în casele din Es-Sukkariyya, din Qase eş-şawq şi din Bay a el-Qasrein. Lumea se trezi pe neaşteptate că Bahiga se mărită cu Buyumi – vânzătorul de şerbeturi. Toţi au rămas contrariaţi la aflarea veştii şi pentru prima oară şi-au dat seama că dugheniţa lui Buyumi era situată la colţul fundăturii pe care se afla casa familiei Ridwan, exact sub unul din balcoanele cu zăbrele ale vechii clădiri. Şi se mirau pe

68 Persoană autorizată de cadiu să oficieze căsătoria civilă şi să înregistreze căsătoriile şi divorţurile.

bună dreptate, căci nu pricepeau cum de acesta reuşise să sucească mintea văduvei unui bărbat cunoscut în timpul vieţii pentru bunătatea şi evlavia lui, ea însăşi socotită printre „doamnele respectate* din cartier, măcar că-i plăcea să umble puţin cam înzorzonată. Şi pe urmă, era o femeie la cincizeci de ani, pe când el nu împlinise nici patruzeci şi, pe deasupra, era un necăjit care purta *galabiyye* şi vindea sirop de roşcove şi de tamarin într-un chioşc prăpădit. Colac peste pupăză, mai era şi însurat de mai bine de douăzeci de ani şi avea nici mai mult, nici mai puţin decât nouă copii. Se iscară fel de fel de vorbe, mai ales în legătură cu antecedentele căsătoriei, de care nimeni nu avusese habar. Când şi cum începuseră să se înfiripe relaţiile dintre ei? Cum au avansat până când au ajuns la căsătorie? Care din cele două părţi a deschis discuţia şi care a venit în întâmpinare?

Frizerul *amm* Hasanein, al cărui salonaş se afla pe cealaltă latură a străzii, colţ cu calea Bayna el-Qasrein, mărturisi că din când în când a zărit-o pe *sitt* Bahiga oprindu-se dinaintea chioşcului lui Buyumi ca să bea un pahar de sirop de roşcove şi că, pesemne, de fiecare dată au stat şi de taină, având în vedere intenţiile lor. Abu Sarr, proprietarul micului bufet din vecinătate, care-şi închidea uşile în urma tuturor celorlalte dughene, pretinse că a văzut în mai multe rânduri pe câte cineva strecurându-se la ea în casă în miez de noapte, dar că nu-i trăsnise niciodată prin minte că printre vizitatori s-ar fi putut afla şi Buyumi. Şi-au mai dat cu părerea Darwiş, vânzătorul de *full*, şi El-Fuli, lăptarul. Amândoi s-au prefăcut că-i plâng de milă răposatului şi-au rostit fel de fel de invective la adresa bărbatului slab de înger care se însurase cu o femeie de vârsta mamei lui, dar este neîndoielnic că în adâncul sufletului îl pizmuiau pentru norocul ce dăduse peste el pe neaşteptate, ajutându-l să se ridice deasupra clasei lor prin mijloace socotite de ei necinstite. Pe urmă, lumea începu să-i preţăluiască moştenirea din casă, banii şi bijuteriile pe care, chipurile, ar fi pus mâna.

Întreaga familie a domnului Ahmad, precum şi ceilalţi

locatari din Es-Sukkariyya şi din Qase eş-şawq au rămas consternaţi la auzul acestei veşti şi-au exclamat, parcă punându-se cu toţii de acord: „Ce ruşine! w. Domnul Ahmad se înfurie atât de tare, că nimeni din casă nu mai îndrăzni să-i adreseze un cuvânt zile în şir. Treacă-meargă, şi-a zis el, dar să pretindă Buyumi, vânzătorul de sirop, că-i este cuscru! Blestemat să fie canalia de Yasin cu poftele lui neînfrânate! Vânzătorul de sirop îi e cuscru şi nu-i mai pasă de nimeni şi de nimic! „Ce veste stupidă!" exclamă Khadiga, sărind ca arsă atunci când află de cele întâmplate. „Cine-o să mai îndrăznească de-acum încolo s-o ocărască pe mama? Inima n-o înşală niciodată!" urmă ea, adresându-se Aişei. Yasin se jură în faţa lui tată-său că nici el şi nici Maryam n-au ştiut nimic înainte de a-i fi lovit năpasta, că vestea căzuse ca un trăsnet şi proaspăta lui soţie n-a mai putut face nimic. Dar ruşinea nu s-a oprit aici; când a aflat de cele întâmplate, prima soţie a lui Buyumi şi-a ieşit din minţi şi a pornit cu liota de plozi spre chioşcul bărbatului ei. S-a stârnit o încăierare violentă, în prezenţa copiilor, care au început să urle, chemându-i pe trecători în ajutor. Mulţimea de gură-cască – lumea de pe stradă, prăvăliaşi, femei şi copii – se îmbulzi în jurul lor. În cele din urmă, intervenirăcâţiva şi reuşiră să-i despartă, târând-o pe biata femeie mai mult pe sus în stradă. Ea se opri – cu *ghilbab*-ul sfâşiat, cu *mila'a* făcută ferfeniţă, cu părul despletit şi cu nasul plin de sânge – sub balconul cu zăbrele al Bahigăi, înălţă capul spre ferestrele zăvorâte şi-şi slobozi limba, care porni să şfichiuie ca un bici cu plesne împovărate de plumbi scăldaţi în otravă. Dar nu se limită numai la atât, ci pomi glonţ spre prăvălia domnului Ahmad, căşunând pe el – în calitate de tată al ginerelui Bahigăi – şi implorându-l să stea în calea soţului ei, pentru a-l da pe brazdă şi a-l întoarce de pe calea rătăcirii. Asta pusese capac la toate. Stăpânul se sili cu greu s-o asculte, simţind că fierbe de furie şi de amărăciune. Pe urmă o luă cu duhul blândeţii, explicându-i, pe cât îi stătu în putinţă, că e vorba de o chestiune în care el n-are niciun amestec, în vreme ce o împinse cu binişorul şi reuşi s-o scoată în stradă. Rămase

apoi deoparte pe gânduri, întrebându-se îndelung ce-o împinsese pe Bahiga la căsătoria asta bizară, mai ales că el ştia prea bine că ar fi putut să-şi stingă focul inimii fără să fie nevoie să se expună şi pe ea, şi restul familiei la tot felul de umilinţe, chiar dacă-i căzuse Buyumi cu tronc. Cum de-a fost în stare să facă o astfel de prostie, fără să-i pese nici de nevasta nătângului, nici de gloata de copii prăpădiţi, nici de fiica ei şi de noua familie cu care se încuscrise? Parc-ar fi lovit-o nebunia! Nu cumva sentimentul deprimant de bătrâneţe o împinsese să recurgă la căsătorie şi să sacrifice multe din lucrurile pe care le avea, în goana după fericirea pierdută a tinereţii? Domnul Ahmad medită la această idee cu tristeţe şi amărăciune, amintindu-şi cum şi el se umilise în faţa lăutăresei, care refuzase chiar şi numai să-i acorde o privire de simpatie înainte de a-i închiria bacul – o umilinţă ce-i zdruncinase încrederea în sine şi-l dusese şi pe el cu gândul la scurgerea ireversibilă a timpului, i-l; ragedia bătrâneţii.

Dar nici Bahiga nu a avut parte de o bucurie prea lungă. Cam la vreo trei săptămâni de la căsătorie, se plânse de un abces la o coapsă. La controlul medical s-a constatat că are zahăr în sânge şi a fost îndrumată către spitalul Qase el-Ayni. După vreo câteva zile s-a auzit că starea ei s-a înrăutăţit şi curând după aceea a pus mâinile pe piept.

Kamal stătea ca ţintuit în faţa seraiului familiei Şaddad, cu o mică geantă sub braţ. Purta un costum gri, destul de elegant, şi pantofi negri lustruiţi. *Tarbuş*-ul stătea drept pe capul lui mare. Părea lung şi deşirat, iar din gulerul cămăşii se ivea gâtul subţire, fără să-i pese nici de capul greu pe care-l purta, nici de trompa semeaţă din mijlocul chipului. Aerul era plăcut – adierile răcoroase vesteau apropierea lunii decembrie. Fuioare de nori albi se destrămau agale pe bolta albastră, ascunzând din când în când soarele dimineţii. Kamal stătea în aşteptare, cu ochii ţintă la garajul din care apăru în curând un Fiat condus de Husein Şaddad. Maşina o luă pe strada Seraiurilor şi se

opri în faţa lui. Husein îşi scoase capul prin fereastră şi-l întrebă:

— N-au venit încă?

Husein claxonă de trei ori scurt, apoi se întoarse spre Kamal şi-i zise, în vreme ce deschidea portiera:

— Vino şi aşază-te aici, lângă mine!

— Nu-i nicio grabă… îngăimă Kamal, mulţumindu-se să-şi pună doar geanta.

Dinspre parc ajunse până la ei vocea lui Budur. Kamal se întoarse spre direcţia din care venise glasul şi o zări pe fetiţă alergând într-un iureş, iar în urmă mergea mândră Aida. Da, e chiar adorata lui! îşi pusese o rochie gri destul de scurtă, croită după ultima modă, care îmbrăca de minune talia ei suplă. Bustul i se ascundea sub o jacheţică bleumarin cu mâneci scurte, lăsând să i se vadă braţele bronzate. Părul negru, care i se părea un nimb, îi contura faţa angelică semănând cu luna plină, şi se unduia în valuri odată cu mişcarea paşilor, lăsând libere pe frunte câteva bucle mătăsoase. Rămase înmărmurit la vederea ei. Simţea că nu e nici treaz, nici adormit şi că întreaga fire se reducea la un sentiment de recunoştinţă şi extaz. Fata se apropie cu acelaşi mers vioi şi mândru, iar când se află lângă el, Hamal simţi că-l inundă valuri de parfum. Privirile li se întâlniră – ochii şi buzele Aidei se luminară de un surâs calm şi mulţumit. Hamal îi răspunse cu zâmbetul lui pierit şi schiţă o uşoară plecăciune, în semn de salut.

— Tu stai pe bancheta din spate, împreună cu Budur, o anunţă Husein în clipa aceea.

Hamal îşi dădu seama că glasul i s-a stins; se dădu un pas înapoi şi deschise portiera din spate. Apoi rămase nemişcat, asemeni unui servitor umil. Primi drept răsplată un surâs şi un cuvânt de mulţumire. Aşteptă până ce Budur şi adorata se aşezară comod, pe urmă închise portiera şi urcă lângă Husein. Acesta mai claxonă o dată, căutând eu-privirea spre palat, şi imediat apăru portarul, cărând un coşuleţ pe care-l aşeză lângă geanta lui Hamal, între el şi Husein.

— Ce-ar fi o excursie, fără mâncare? murmură

tânărul de la volan, lovind tacticos cu degetele în coş şi în geantă.

Motorul dudui şi maşina se puse în mişcare, apucând-o pe strada El-Abbasiyya.

— Am aflat multe lucruri despre tine, rupse Husein Şaddad tăcerea, adresându-se lui Hamal. Azi o să am ocazia să adaug la ele altele noi: o să mă informez în legătură cu stomacul tău. Am impresia că eşti un mare mâncău, în ciuda faptului că eşti atât de slab. Corectează-mă, dacă greşesc cumva.

— Mai ai puţină răbdare şi-o să vezi cu ochii tăi! îi răspunse Hamal, zâmbind neînchipuit de vesel şi fericit.

Se află în aceeaşi maşină cu ea! Nici măcar n-a visat aşa ceva! Dac-ai fi stat tu pe bancheta din spate şi ea în faţă, ai fi sorbit-o din ochi tot drumul fără să te vadă nimeni. Nu fi lacom şi nerecunoscător. S-ar cuveni mai degrabă să cazi în genunchi, în semn de slavă şi de mulţumire! încearcă să te eliberezi din vălmăşagul gândurilor haotice şi să trăieşti cu toată fiinţa fericirea clipei, care face cât o viaţă întreagă sau chiar mai mult.

— N-am putut să-i iau şi pe Hasan şi Ismail în excursia noastră, schimbă Husein subiectul.

Kamal privi spre el puţin nedumerit şi nu scoase o vorbă, dar inima lui începu să-şi iuţească bătăile, de bucurie şi sfială. Sufletul îi râdea de fericire că această cinste i s-a oferit tocmai lui.

— După cum vezi, nu încăpeam toţi în maşină, întregi el, ca şi cum s-ar fi scuzat.

— Normal! îl susţinu Kamal, fără să-şi dea seama ce-ar fi fost mai potrivit să spună.

— Iar dacă trebuie să faci o alegere, atunci alege-l pe cel care-ţi seamănă. Am impresia că înclinaţiile noastre sunt foarte apropiate. Nu-i aşa?

— Desigur! încuviinţă Kamal fără să stea pe gânduri şi bucuria care-i inunda numai se putea citi pe chip. Numai că eu o să mă mulţumesc cu călătoria spirituală, pe când tu se pare că o vei lega de voiajul în jurul lumii, adăugă el după o clipă, surâzând.

— Tu nu te simţi atras să colinzi lumea de la un capăt la altul?

— Am impresia că mai degrabă sunt înclinat spre sedentarism, spuse Kamal după ce stătu puţin pe gânduri. Parcă mă sperie puţin ideea călătoriilor… Nu mă gândesc, bineînţeles, la dorinţa de a explora şi de a vedea, ci mai degrabă la efortul şi la agitaţia pe care le presupune această căutare. Dac-ar fi posibil, aş prefera ca lumea să se învârtă prin faţa ochilor mei.

— N-ai decât să te instalezi într-un balon staţionau –, dacă există aşa ceva, şi să priveşti pământul cum se învârte sub tine, murmură Husein Şaddad râzând din inimă, cu multă poftă, aşa cum făcea de obicei.

În vreme ce savura râsul acesta vioi şi molipsitor, lui Kamal îi veni în minte chipul lui Hasan Selim şi se apucă să cumpănească între cele două maniere aristocratice: unul era delicat şi mereu surâzător, celălalt era ursuz şi arogant. Dar şi unul, şi celălalt i se păreau minunaţi.

— Din fericire, călătoriile cu gândul nu presupun în mod obligatoriu şi deplasarea, se strădui Kamal să înnoade firul conversaţiei.

Husein Şaddad îşi încruntă sprâncenele neîncrezător, dar renunţă la continuarea discuţiei şi zise glumeţ:

— Lucrul cel mai important este că noi facem o scurtă excursie împreună şi că înclinaţiile noastre în această viaţă se aseamănă.

— Într-un cuvânt, Husein te are la suflet… auzi glasul suav din spatele lui. Aşa cum te are şi Budur!

Vorbele acestea încărcate de parfumul iubirii, rostite de un glas îngeresc îi ajunseră direct la inimă, făcând-o să se înfioare şi să plutească în vis. Îi păreau o melodie fantastică, neînchipuită, care-l vrăjeşte pe ascultător. Adorata glumeşte, jucându-se cu vorbele de dragoste, fără să se sinchisească de inima lui mistuită. Ecoul vorbelor ei îi stărui îndelung în urechi. Iubirea este o melodie veche, dar murmurată de ea devine nouă şi stranie. Doamne, simt că mă sting – atât sunt de fericit!

— Aida traduce gândurile mele în limba ei de femeie,

comentă Husein vorbele surorii sale.

Maşina străbătu strada Es-Sakakini, apoi zbură pe bulevardul Regina Nazli şi de acolo coti pe bulevardul Fu'ad I. în cele din urmă, pătrunse cu o viteză ce lui Kamal i se păru nebunească în Ez-Zamalek.

— Ar fi şi mai bine dacă nouraşii fugari de pe cer s-ar strânge şi-ar acoperi soarele. Am avea parte de-o zi minunată pe platoul de la piramide!

— Mai ai un pic de răbdare... îndată ajungem la piramide, se auzi glasul fermecător din spate, încercând s-o domolească pe Budur.

— Ce vrea Budur? întrebă Husein.

— Nu mai are răbdare! Vrea să stea neapărat lângă prietenul tău, domnule!

„Prietenul tău*! De ce nu spui „lângă Kamal*? Ar fi mai mult decât un vis!

— Ieri m-a întrebat aşa, pe neaşteptate: „Nu vine şi *uncie* Kamal cu noi la piramide? Era şi tata de faţă şi m-a întrebat cine este Kamal. Când i-am spus cine-i, a întrebat-o în glumă: „Vrei să te măriţi cu *uncie* Kamal?". „Da!" i-a răspuns ea, fără să stea pe gânduri.

Kamal privi înapoi, dar Budur se retrase, lipindu-se de spătarul banchetei şi ascunzându-şi faţa în umărul Aidei. Însă el profită de situaţie şi-şi petrecu ochii în fugă şi peste chipul Aidei. Apoi se întoarse la loc şi zise rugător:

— Sper să nu-şi ia vorba înapoi când o să se facă mare!

Când răzbiră dincolo de străzile înţesate, pe calea

El-Ghiza, Husein ambală motorul şi maşina se aşternu la drum, scoţând un zgomot asurzitor. Toată lumea din maşină rămase mută. Kamal se bucură, căci tăcerea îi oferi prilejul să se concentreze asupra visului său pentru a savura pe îndelete scânteierile de fericire. Vasăzică, ieri s-a discutat în familie despre el şi tatăl l-a ales să-i fie soţ lui Budur! Ce minunat! Nu trebuie să-ţi scape niciunul din cuvintele rostite şi să-ţi umpli sufletul cu parfumul lor. Îndestulează-ţi auzul cu uguitul de columbă şi cu tânguitul de gazelă! în nopţile de veghe o să te întorci, probabil, la

toate astea. Graiul adoratei este lipsit de înţelepciunea înţelepţilor şi de eclocvenţa poeţilor. Atunci prin ce o fi reuşind să te zguduie până în străfundurile sufletului, să-ţi răscolească sângele în toată făptura, făcând să ţâşnească izvoare de fericire în inima ta? Mă adresez vouă, celor care râvniţi şi trudiţi să aflaţi ce-i fericirea şi vă mărturisesc că eu am descoperit-o în cuvântul gol, în tăcere şi chiar în nimic. Doamne, ce semeţi sunt pomii de pe marginea şoselei! Iar crengile lor parcă au moliciunea braţelor şi se înlănţuie deasupra drumului, ţesând un cer de culoarea verdelui copt. Iar Nilul, curgând alături, şi-a meşterit mantie brodată cu perle din scăpărările razelor ce se strecoară printre norii zdrenţăroşi. Când am trecut ultima oară pe acest drum? Cred că a fost cu ocazia unei excursii la piramide în clasa a unsprezecea. De fiecare dată când am făcut o excursie, mi-am propus să vin cândva şi singur. Dar acum, în spatele tău se află un demon care-ţi insuflă sentimentul de insolit şi ireal chiar şi dinaintea vestigiilor străvechi, ce se ridică înaintea ochilor tăi în toată măreţia şi splendoarea. Ar mai putea exista vreo dorinţă mai mare decât asta? Da! Maşina să meargă la nesfârşit, să nu se mai oprească niciodată! Doamne, acesta e răspunsul pe care-l cauţi de-atâta timp, întrebându-te ce-ai vrea de la această iubire? De ce cauţi lucruri imposibile? Mai bine bucură-te de clipa prezentă! Iată, se zăresc piramidele! Acum ajungem la ele. De departe par nişte jucării, dar când o să fii lângă ele o să fii ca o furnică lângă trunchiul unui copac uriaş.

— O să vedem mormântul primului nostru strămoş…

— Hai să recităm *Al-Fatiha* în limba hieroglifelor, propuse Kamal în glumă.

— O ţară care nu are altă moştenire în afara mormintelor şi cadavrelor! bombăni Husein ironic. Uitaţi-vă câte eforturi irosite fără noimă…

— Asta-i nemurirea! exclamă Kamal înflăcărat.

— Aah! Iar o să sari în apărare şi-o să mă contrazici. Eşti bolnav, pătruns de patriotism până în măduva oaselor. Vezi, aici nu ne potrivim noi… Mie, de pildă, mi-ar fi plăcut

să trăiesc mai degrabă în Franţa decât în Egipt!

— O să te trezeşti, când ajungi acolo, că nu există pe tot pământul patrioţi mai fanatici decât francezii, zise Kamal, ascunzându-şi mâhnirea în spatele unui zâmbet şters.

— Ştiu că patriotismul a devenit boala întregii lumi, dar mie-mi place Franţa. Sincer vorbind, îmi plac alte virtuţi ale francezilor, care n-au nicio legătură, de fapt, cu exaltarea lor patriotică!

Kamal îşi strânse buzele cu amărăciune. Îi părea rău că aude vorbele astea din gura lui Husein Şaddad, dar nu se putea supăra pe el. Dispreţul cu care vorbea Ismail Latif câteodată îl scotea din sărite, aroganţa lui Hasan Selim îl agasa de-a dreptul, dar Husein Şaddad avea voie să spună orice, vorbele lui îi mergeau aproape întotdeauna la inimă.

În răstimp, maşina ajunse pe platou şi se opri lângă baza celei mai mari piramide, într-un şir lung de vehicule goale. Ici şi colo se zăreau grupuri mici de vizitatori: unii călare pe măgari sau cămile, alţii căţăraţi pe treptele piramidei. Ceva mai încolo se aflau câţiva vânzători cu tarabele întinse, stăpâni de măgari şi cămile pentru închiriat. Apoi urma o întindere nesfârşită de piatră şi nisip. Piramida se înălţa în mijlocul nemărginirii, asemeni unui uriaş din basme. Iar la extremitatea cealaltă, la poalele pantei, se ivea oraşul: vârfurile unor copaci, firul argintiu al apei şi puzderia de terase. Oare casa lor din Bayna el-Qasrein cam pe unde o fi? Ar putea s-o întrezărească pe mamă-sa, punând apă pentru păsări sub bolta de iasomie?

— Lăsăm toate lucrurile în maşină, ca să ne putem plimba lejer.

Părăsiră maşina şi porniră toţi patru în linie: în stânga Aida, apoi Husein şi Budur şi, în sfârşit, Kamal, ţinând-o de mână pe mica lui prietenă. Dădură mai întâi târcoale marii piramide, scrutându-i toate laturile, iar după aceea se afundară în adâncul deşertului. Nisipul se împotrivea paşilor, îngreunându-le mersul, dar în atmosferă plutea o adiere plăcută, înviorătoare. Soarele ba

se ivea, ba dispărea, iar peticele de nori se răzleţiseră spre toate zările, desenând pe bolta imensă imagini ciudate, cu care mâna nevăzută a văzduhului se juca la întâmplare.

— Frumos! Minunat! exclamă Husein, trăgând aer în piept cu putere.

Aida îngăimă ceva în franceză. Cu toate că nu avea cine ştie ce cunoştinţe despre această limbă, Kamal înţelese că nu făcuse decât să traducă vorbele rostite de fratele ei. Cu felul ei de-a vorbi, reuşise să-i mai potolească fanatismul lui pentru limba maternă.

— Splendid, într-adevăr! Slavă lui Allah cel sublim! exclamă Hamal, privind în jur impresionat.

— Tu întotdeauna îl găseşti în spatele lucrurilor fie pe Allah, fie pe Saad Zaghlul, strigă Husein şi izbucni în râs.

— Cred că în privinţa primului suntem amândoi de acord… îngăimă Hamal.

— Dar pomenirea lui la fiecare pas îţi conferă un aer de slujitor al religiei… La urma urmei, de ce mă mir, devreme ce trăieşti în cartierul credinţei?

O fi vrut să-l înţepe cu vorbele astea? S-ar putea ca şi Aida să împărtăşească ironia lui? Ce părere or fi având ei despre vechiul cartier? Cu ce ochi i-or fi privind cei din El-Abbasiyya pe locuitorii din Bayna el-Qasrein şi En-Nahhasin? Nu-i nicio ruşine! N-ai de ce să te temi! Husein nu dă aproape nicio atenţie religiei! Iar adoratei tale îi pasă şi mai puţin de ea! N-ai auzit-o odată mărturisind că merge la lecţiile de creştinism organizate pe lângă o biserică şi că asistă la slujbă, cântând în cor cu ceilalţi creştini? Dar ea este musulmană, cu toate că nu ştie mafliimic despre islam… Ce zici de asta? Oricum, eu o iubesc! O iubesc până la adoraţie! Şi iubesc până şi religia ei, chiar dacă o mărturisesc cu mustrări de conştiinţă… Recunosc şi cer îndurarea Domnului meu!

— Pe mine asta mă fascinează! reluă Husein discuţia, arătând cu amândouă mâinile spre monumentele frumuseţii şi măreţiei din jur. Pe când tu eşti fascinat numai de ideea patriei! Fă şi tu o comparaţie între natura

asta minunată şi între demonstraţii, Saad, Adli şi camioanele înţesate de soldaţi!

— Am impresia că natura şi politica sunt două lucruri la fel de mari! mormăi Hamal zâmbind.

— Apropo, era să uit... Ştii că liderul tău a demisionat? îl întrebă Husein pe neaşteptate, de parcă şi – r fi adus aminte de acest lucru printr-o simplă asociaţie de idei.

Hamal zâmbi trist, fără să comenteze vorbele lui, dar celălalt continuă, cu intenţia vădită de a-l necăji:

— A demisionat după ce-a pierdut şi Sudanul, şi Constituţia, nu-i aşa?

— Asasinarea lui Sir Lee Stack este de fapt o mare lovitură, îndreptată în primul rând împotriva cabinetului lui Saad... se mulţumi Kamal să răspundă cu un calm neobişnuit.

— Să-ţi spun ce-a zis Hasan Selim... El pretinde că atentatul ar fi expresia urii nutrite de unii – şi printre ei şi de asasini – împotriva englezilor, iar Saad ar fi principalul vinovat de stârnirea acestui sentiment.

— Asta-i părerea englezilor! se grăbi Kamal să-i răspundă, stăpânindu-şi cu greu mânia stârnită de afirmaţiile lui Hasan Selim. N-ai citit telegramele publicate în *Al-Ahrarul*? Nu ţi se pare ciudat că tocmai liberalii constituţionalişti pretind aşa ceva? Şi, la urma urmei, nu e un motiv de mândrie pentru Saad, dacă a reuşit să stârnească ura împotriva englezilor?

— Facem excursie sau politică? se amestecă Aida în vorbă, măsurându-i cu priviri piezişe ce ascundeau un surâs ademenitor.

— El e de vină, fiindcă el a început discuţia... se dezvinovăţi Kamal, făcând semn către Husein.

— Am vrut numai să-ţi spun câteva cuvinte de alinare pentru demisia liderului, zise Husein şi izbucni în râs, în vreme ce-şi trecea degetele delicate prin părul mătăsos. Doar atât! apoi reluă, pe un ton serios: Tu n-ai luat parte la marile demonstraţii care s-au desfăşurat la voi în cartier în timpul revoluţiei?

— Nu, n-aveam încă vârsta legală!

— Dar întâmplarea de la chioşcul cu basbusa2 nu-i socotită participare la revoluţie? îl descusu Husein cu o uşoară ironie în glas. [69]

Izbucniră cu toţii într-un haz straşnic: un cvartet compus din două trompete, o violină şi un fluieraş.

— Nu-i de-ajuns că şi-a pierdut fratele? interveni Aida iarăşi, după o scurtă pauză, lăsând impresia că i-ar lua apărarea.

— Într-adevăr, a pierit cu zile cel mai destoinic dintre toţi fraţii! sări Kamal, împins de sentimentul de mândrie care i se furişă în suflet, amplificat sub înrâurirea afecţiunii din glasul ei.

— Era student la Drept, nu-i aşa? îl descusu Aida cu un interes lămurit. Câţi ani ar fi avut acum, dac-ar fi trăit?

— Douăzeci şi cinci. Era un adevărat geniu, spuse Kamal cu regret în glas. În adevăratul sens al cuvântului.

— Ar fi avut... se tângui Husein, pocnind din degete. Ăsta-i patriotismul! Eu nu pricep cum de te mai poţi agăţa de el după nenorocirea asta.

— Despre fiecare dintre noi se va vorbi la trecut, cu „a fost”, dar depinde cum ţi-ai dat duhul, căci există feluri şi feluri de-a muri...

Hus-th mai pocni o dată din degete, de data asta fără să scoată vreun cuvânt. Părea că nu vrea să desluşească tâlcul ultimelor vorbe. Dar ce i-o fi apucat, de-au deschis discuţia despre chestiuni politice chiar acum? Nu poate ieşi nimic bun din ea. Ce rost are să vorbească aici despre grijile poporului şi ura lui împotriva englezilor? La naiba cu toate astea! Când respiri miresmele paradisului, se cuvine să uiţi de grijile acestei lumi, cel puţin pentru un răstimp. Acum cutreieri prin deşertul piramidelor în compania Aidei. Meditează la adevărul acesta sublim, bucură-te şi avântă-te, până ce te vor auzi cei care-au durat piramidele! Un zeu înotând prin nisip umăr la umăr cu adoratorul lui! Zeul se amuză, numărând pietricelele, iar adoratorul rezistă cu greu dinaintea vântului pasiunii.

69 Mîncare populară egipteană - un fel de păsat din griş.

J) acă boala iubirii ar fi molipsitoare, n-ai suferi din pricina ei. Adierea îi flutură poalele rochiei, i se strecoară prin cununa părului şi ajunge până în adâncul pieptului. Cât de fericită trebuie să fie această adiere. Spiritele îndrăgostiţilor de deasupra piramidei binecuvântează caravana, admirând-o pe zeiţă şi plângându-l pe adorator, repetând împreună cu timpul: „Doar iubirea este mai puternică decât moartea. E doar la câteva palme de tine, dar în realitate e asemeni zării necuprinse – o închipui întinzându-se peste faţa pământului, pe când ea zboară întruna, pierzându-se în înalturile cerului. Sperase şi că excursia asta îţi va oferi liniştea! Dar vai! Se pare că vei părăsi lumea aceasta şi nu vei mai avea parte de linişte. De ce n-ai îndrăzneala să te apleci şi să săruţi urmele lăsate de paşii ei pe nisip? Sau să-ţi umpli pumnul cu nisip şi să faci din el talisman cu care să te aperi de chinurile dragostei în nopţile când gândurile îţi vor răpi somnul? Ce păcat! Toate semnele arată că nu se poate intra în legătură cu zeul decât prin imnuri sau prin vrăji. Aşadar, nu-ţi rămâne decât să-i închini imnuri de slavă sau să te laşi stăpânit de *djinn*-i.

Simţi că mâna mică a lui Budur o smuceşte pe-a lui. Privi spre ea nedumerit şi se trezi că fetiţa ridică amândouă mâinile, implorând s-o ia în braţe. Kamal se aplecă şi-o strânse la piept cu gingăşie, dar Aida protestă:

— Nu! A-nceput să obosească. Hai să ne odihnim puţin!

Se aşezară pe o stâncă, aproape de poalele pantei ce cobora spre Sfinx, în ordinea în care merseseră până atunci: Husein întinse picioarele relaxat, înfigându-şi călcâiele în nisip. Kamal se aşează picior peste picior, cu Budur lipită de el, iar Aida – la stânga fratelui ei – îşi scoase pieptenele şi începu să şi-l treacă prin şuviţele de păr, mângâindu-le cu degetele în urma lui.

Husein rămase cu ochii aţintiţi la *tarbuş*-ul lui Kamal şi-l întrebă critic:

— De ce ţi-ai pas tardz/ş-ul?

— Nu sunt obişnuit fără el, răspunse Kamal,

scoţându-l şi punându-l în poală.

— Tu eşti exemplul tipic al tânărului conservator! îl apostrofă Husein, surâzând cu înţeles.

O fi vrând să mă laude sau să mă ocărască? se întrebă Kamal în sinea lui. I se năzări să-l tragă de limbă, ca să vadă ce gândeşte exact, dar tocmai în clipa aceea Aida se aplecă puţin în faţă, uitându-se fix la capul lui. Se fâstâci şi uită ce voia să întrebe, căci toată atenţia i se concentră asupra propriului cap enorm, tuns chilug şi lipsit de orice podoabă. Ochii în care scânteiau două diamante negre stăruiau sfredelitori asupra lui. Ce impresie le-o fi făcând?

— De ce nu-ţi laşi părul să crească? îl iscodi glasul unduios.

Nu-i trecuse prin cap până atunci că i s-ar putea adresa o asemenea întrebare. Aşa umblă şi Fu'ad Gamil el-Hamzawi şi ceilalţi prieteni din cartier. Yasin nu şi-a lăsat părul lung şi mustaţă decât după ce-a intrat în slujbă. Şi-ar fi închipuit oare Kamal că se poate întâlni cu tată-său la micul dejun în fiecare dimineaţă cu părul aranjat şi frizat?

— De ce l-aş lăsa să crească?

— Nu e mai frumos? întrebă Husein, rămânând pe gânduri.

— Ce-are a face?

— Acum mi se pare mai mult ca niciodată că ai fost născut ca să fii dascăl... îl luă Husein peste picior.

Laudă sau ocară? Orice-ar fi, capul tău se bucură în clipele astea de o atenţie deosebită.

— Am fost născut pentru a căuta întruna, fără repaus!

— Frumos răspuns! exclamă Husein. Apoi continuă, pe un ton ceva mai ridicat: Nu mi-ai spus mai nimic despre Şcoala Normală... Au trecut aproape două luni. Cum ţi se pare?

— Cred că va fi o bună introducere pentru lumea la care aspir. În momentul de faţă mă străduiesc să pătrund, cu ajutorul profesorilor englezi, sensul încurcat al unor termeni cum sunt „literatură", „filosofie" şi „gândire"...

— Asta-i cultura umanistă la care râvnim amândoi.

— Dar am impresia că-i un ocean foarte învolburat… îl completă Kamal descumpănit. Trebuie să stabilim nişte limite. Trebuie să definim mai exact ce vrem. Asta-i problema…

— Pentru mine, de-acum nu mai e o problemă, luă cuvântul Husein, cu un interes evident. Eu citesc proză şi teatru în franceză, apelând la ajutorul Aidei pentru a înţelege pasajele mai complicate. Ascult împreună cu ea piese din muzica occidentală. Unele le interpretează şi ea la pian cu virtuozitate. Recent, am terminat de citit o carte, un fel de sinteză foarte reuşită a filosofiei greceşti. Eu îmi doresc să călătoresc prin lume ca să-mi cizelez spiritul şi, de bună seamă, n-am uitat nici de trup. Pe când tu vrei să scrii. Pentru asta ai într-adevăr nevoie de nişte delimitări şi de precizarea unor ţeluri.

— Nu sunt însă prea încântat, fiindcă deocamdată nu-mi dau prea bine seama de ce o să mă apuc.

— Ţi-ai pus în gând să devii scriitor? îl iscodi Aida.

— Cred că da, şopti el înfiorat.

— Poet sau prozator? continuă Aida interviul. Lasă-mă să ghicesc! adăugă ea, aplecându-se puţin în faţă şi cercetându-l cu ochi curioşi.

Poezia am epuizat-o, vorbind în şoaptă umbrei tale. Poezia e graiul sfânt cu care mă adresez numai ţie. Cum aş putea să fac o meserie din ea? Prin lacrimile prelinse din ochii mei în negurile nopţii, izvoarele ei s-au stins. Cât de fericit sunt în prezenţa ta şi cât de nefericit sunt totodată! Când tu eşti de faţă, sunt ca un însetat sub dogoarea cea mai crâncenă a globului de foc la vremea amiezii.

— Poet! Da, tu eşti poet!

— Adevărat? Şi cum ţi-ai dat seama?

Aida se îndreptă de spate şi izbucni în triluri de râs semănând cu şoapta speranţelor.

— Intuiţia! Nu se poate explica!

— Glumeşte cu tine! interveni Husein, râzând din toată inima.

— Câtuşi de puţin! protestă ea. Dacă nu-ţi place,

atunci să nu te faci poet…

Albinei natura i-a creat o regină. Sălaşul ei este grădina, iar nectarul florilor îi e licoarea aleasă pe care apoi o toarnă în faguri. Răsplata omului care dă târcoale tronului ei este o înţepătură… Dar ea a spus „Câtuşi de puţinii

— Spune-mi, ai citit ceva din proza franceză?

— Ceva tradus din Michel Zevaco. Nu pot să citesc în franceză, după cum ştii…

— N-o să fii scriitor, dacă n-o să ştii bine franceza. Citeşte Balzac, George Sand, Madame de Staël şi Loti… Numai după aceea să te apuci să scrii un roman.

— Un roman? întrebă el reprobator. Asta-i literatură periferică. Eu aspir spre o literatură serioasă.

— Dar în Europa romanul acum îşi trăieşte epoca lui de aur. Există scriitori care se dedică numai acestui gen, făcând o carieră strălucită. Profesorul de franceză mi-a spus lucrurile astea.

Kamal clătină din cap neîncrezător, însă Husein se grăbi să-l avertizeze, făcând semn din ochi către sora lui:

— Să nu cumva s-o superi pe Aida! Ea este pasionată de romanul francez. Ba chiar mai mult decât atât, aş putea zice că este una din eroinele lui.

Kamal se aplecă puţin, ascultând cu urechi lacome şi urmărind cu ochii larg deschişi efectul vorbelor pe chipul ei.

— Cum aşa? întrebă el vădit surprins.

— Romanul o fascinează într-un mod ciudat şi imaginaţia ajunge să-i domine mintea. Odată am surprins-o fandosindu-se în faţa oglinzii şi când am întrebat-o ce se petrece cu ea, mi-a răspuns: Aşa se plimba Afrodita pe nisipul plajei din Alexandria…”

— Nu-l lua în serios! protestă Aida încruntându-se, însă fără ca zâmbetul să i se stingă de pe buze. Imaginaţia lui e mult mai bogată decât a mea, dar el n-are astâmpăr dacă nu mă tachinează.

Afrodita? Cine-i Afrodita, zeiţa mea? Sunt piâhnit să aud că tu te poţi socoti altfel decât eşti în realitate!

— Nu trebuie să te supere treaba asta! Să ştii că şi eroii lui al-Manfaluti îmi stăpânesc la fel imaginaţia!

— Ar fi nemaipomenit dacă şi noi toţi am deveni eroii unei cărţi! strigă Husein cu înflăcărare şi izbucni în râs. Cum de mai putem sălăşlui pe acest pământ, când ne lăsăm purtaţi de fantezie într-atât? Tu trebuie să ne împlineşti acest vis! Eu nu sunt scriitor şi nici nu vreau să fiu, dar tu poţi să scrii o carte despre noi toţi. Numai să vrei…

Aida – eroina unei cărţi scrise de tine! Rugăciune, sufism sau nebunie!

— Şi eu? sări Budur pe neaşteptate, protestând.

Izbucniră toţi trei într-un haz straşnic.

— Ia aminte! Nu uita să rezervi şi pentru Budur un loc în cartea ta! îl atenţionă Husein.

— De bună seamă! Tu o să figurezi chiar pe prima pagină! glumi Kamal, cuprinzând-o cu braţul şi îmbrăţişând-o cu privirea.

— Şi ce-o să scrii despre noi? îl iscodi Aida, cu ochii pierduţi în necuprinsul zării.

Întrebarea îl luă pe nepregătite şi Kamal îşi ascunse stinghereala în spatele unui surâs.

— Ce scriu toţii romancierii! sări Husein, scoţându-l din încurcătură. O poveste despre o iubire pasională, neîmpărtăşită, ce sfinţeşte cu moartea sau cu sinuciderea.

Se joacă, fără să-şi dea seama că-ţi calcă inima în picioare.

— Aş vrea ca numai eroul să aibă acest sfârşit… bâigui Aida, surâzând cu înţeles.

Nici nu s-ar putea altfel, căci eroul nu-şi poate închipui că zeiţa lui ar fi muritoare!

— Dar trebuie neapărat ca sfârşitul să fie moartea ori sinuciderea? se interesă el.

— Ăsta-i sfârşitul firesc al unei poveşti despre o iubire pasională! îi răspunse Husein, tot cu surâsul pe buze.

Moartea devine o dorinţă pentru a scăpa de durere sau din pricina iubirii neîmpărtăşite?

— Păcat că trebuie să se întâmple aşa! bolborosi el cu ironie în glas.

— N-ai ştiut asta? Se pare că n-ai trăit încă o astfel d* experienţă…

— Să nu uiţi să-mi rezervi şi mie un loc în cartea ta, chiar dacă o să fiu departe de ţară, reînnodă Husein firul discuţiei. Ăsta-i lucrul cel mai important pentru mine.

— Gândul plecării continuă să te preocupe? îl întrebă Kamal după ce-l fixă îndelung cu privirea.

— Vreau să trăiesc fiecare clipă. Vreau să colind lumea în lung şi-n lat. Pe urmă poate să vină şi moartea! conchise Husein Şaddad, de data aceasta foarte serios.

Şi dacă vine mai devreme? S-ar putea întâmpla şi aşa ceva? De ce te-ai întunecat la faţă? Ai uitat de Fahmi? Viaţa nu se măsoară întotdeauna în lung şi-n lat. Viaţa lui a fost ca o străfulgerare, dar a fost desăvârşită. Şi care-i, oare, folosul virtuţii şi al nemuririi? De fapt, tu eşti abătut din alte motive! Din cu totul alte motive! Ţi se pare nespus de greu să te desparţi de prietenul care nu se mai gândeşte decât la plecare! Ce-o să se întâmple când el nu va mai fi aici? Cum vei suporta să nu mai vezi palatul fiinţei adorate? Cât de mincinos este surâsul din ziua de azi! Ea stă acum la doi paşi de tine: glasul ei îţi stăruie în auz, iar mireasma pe care o răspândeşte în jur ţi s-a strecurat până în adâncul sufletului. Dar poate cineva să oprească roata timpului? Oare ţi-e scris să ţi se topească inima şi să dai târcoale de la distanţă palatului, cu sufletul şi mintea rătăcite, prăpădindu-te de dor?

— Dacă vrei să-mi cunoşti părerea, eu ţi-aş recomanda să mai amâni plecarea câţiva ani, până ce termini facultatea…

— Exact aşa i-a spus şi tata! Şi nu o singură dată! îi ţinu Aida isonul cu entuziasm.

— Aşa şi este cel mai înţelept!

— E musai să ştiu pe de rost dreptul civil şi dreptul roman ca să-mi tihnească preumblarea prin lume şi să gust farmecul acestei vieţi? se burzului Husein-ironic.

— Uită-te la el cum îşi bate singur joc de toate

visurile şi speranţele! îl provocă Aida pe Kamal. Tata ar vrea să-l vadă jurist sau lucrând împreună cu el în domeniul finanţelor.

— Justiţia! Finanţele! N-o să mă fac în niciun caz jurist! Chiar dacă o fi să-mi iau licenţa! O să chibzuiesc serios înainte de a-mi alege meseria. Cred că în cele din urmă o să optez pentru cariera diplomatică. Ce-mi trebuie finanţele? N-aveţi suficienţi bani? Suntem destul de bogaţi, mult prea bogaţi, insuportabil de bogaţi.

Ce ciudat! Cum o fi arătând un om care nu-şi mai poate suporta bogăţia? Mai demult te gândeai să te faci negustor, să ai şi tu o casă de bani, la fel ca tată-tău. Acum nu mai aspiri la bogăţie. Acum ai dori să-ţi dedici întreaga viaţă aventurii spirituale! Cât de searbădă poate să fie o viaţă irosită pentru câştigarea existenţei!

— Nimeni din familie nu-mi poate înţelege năzuinţele. Thţi mă socotesc un copil răsfăţat. Un unchi din partea mamei a zis odată batjocoritor, în prezenţa mea: „Nici nu era de aşteptat să iasă altfel, de vreme ce-i singurul băiat din familie!” Şi pentru ce atâtea discuţii? Pentru că nu sunt sclavul banilor şi pentru că prefer să-mi trăiesc viaţa! Ai văzut? Familia noastră socoteşte că orice activitate care nu contribuie la sporirea averii este în deşert/ Nu visează decât la titluri, ca şi când ele ar fi paradisul pierdut! Ştii de ce tânjesc ei atâta după *hediv*? Am aflat secretul de la mama, care mi-a repetat de nenumărate ori aceste vorbe: „Dacă *efendi* al nostru ar fi rămas pe tron, tată-tău ar fi dobândit titlul de paşă de multă vreme...” Iar banii nu mai au nicio valoare şi se cheltuiesc cu nemiluita când vreo beizadea sau alt prinţişor catadicseşte să ne onoreze cu vreo vizită! Ia aminte! spuse ea râzând. Nu uita să consemnezi şi amănuntele astea bizare, dacă într-o zi o să ajungi să scrii cartea despre care tot vorbim.

Aida nu-l lăsă nici măcar să-şi termine discursul şi se grăbi să-l prevină pe Kamal:

— Te rog să nu cumva să te laşi influenţat în cartea ta de părerile fratelui meu recalcitrant, care le caută tuturor

pricină. Ai risca să fii nedrept cu familia noastră şi nu se cuvine aşa ceva.

— Allah să mă păzească! N-aş putea în niciun caz să fiu nedrept cu familia voastră! o încredinţă Kamal, cu capul plecat în semn de umilinţă. Apoi adăugă cu jumătate de glas: Cu toate că nu-i nimic compromiţător în ce-a spus el.

Aida râse triumfătoare, în vreme ce buzele lui Husein se arcuiră într-un zâmbet de satisfacţie, deşi continua să-şi încrunte sprâncenele puţin uluit. Prima impresie pe care o lăsaseră vorbele lui Husein în sufletul lui Kamal era destul de imprecisă; i se părea că el nu fusese deloc sincer în ceea ce spusese despre familia lui. Nu punea la îndoială refuzul lui Husein de a fi sclavul banilor şi preferinţa lui pentru o viaţă de aventuri spirituale. Este adevărat că nu-i trecuse prin minte să pună această atitudine numai pe seama belşugului. O pusese în aceeaşi măsură sau poate chiar mai mult pe seama gândirii lui deschise şi aspiraţiilor sale de a cunoaşte lumea şi civilizaţia europeană. În schimb, avusese vaga impresie că Husein exagerase întrucâtva aducând vorba despre *hediv*, titluri şi primirea beizadelelor. Intenţionat amestecase, probabil, lauda cu critica. Nici numai laudă, nici numai critică! Inima-i era încântată şi se făIea cu familia lui, dar raţiunea nu se putea reţine să n-o judece. Să fi fost oare zeflemeaua lui sinceră?

— Şi care dintre noi va fi eroul cărţii – eu, Aida sau Budur? îl întrebă Husein şi un zâmbet uşor îi încremeni pe buze.

— Eu! sări Budur.

— E-n regulă! Ne-am înţeles! o linişti Kamal, strângându-i palma.

— Probabil că o să rămână un mister până în clipa când o să vedem cartea, continuă Husein.

— Şi ce titlu o să-i dai?

— Husein în jurul lumii.

Izbucniră într-un hohot năstruşnic, căci se gândiră imediat la piesa *Barbarul în jurul lumii*, care tocmai atunci se juca la Majestic.

— N-ai fost încă la teatru, nu-i aşa? îl descusu Husein mai departe.

— Nu! Deocamdată mă mulţumesc cu cinematograful.

— Autorului cărţii noastre nu-i e îngăduit să rămână în afara casei după nouă seara! O înştiinţă Husein pe Aida.

— Oricum, e mai bine aşa decât să ţi se îngăduie să colinzi în jurul lumii! îl luă ea peste picior. După aceea, se întoarse spre Kamal şi-l întrebă cu o delicateţe ce reuşi să-l atragă anticipat de partea ei: Spune-mi, tu vezi ceva rău în strădania unui tată de a-şi creşte fiul după modelul său de activitate şi demnitate? E o ruşine să aspiri în viaţă la avere, la demnitate, la titluri şi la valorile înalte?

Rămâi acolo unde eşti, căci averea, demnitatea, titlurile şi valorile înalte se vor întrece să ajungă la tine, să sărute urmele paşilor tăi. Ce-aş putea să-ţi răspund, ştiind că răspunsul dorit de tine mă înăbuşă? Inima ta va fi nefericită dorind ceea ce nu se cuvine!

— Fără îndoială că nu poate fi vorba de nicio ruşine… Cu condiţia să se potrivească şi cu firea omului.

— Şi care-i firea aceea nepotrivită pentru aşa ceva? se repezi ea cu întrebarea. Ciudat este că Husein nu renunţă la pregătirea lui de dragul unei aspiraţii mai înalte. Nu, domnule! El o ţine una şi bună: nu vrea să muncească şi pace! Vrea să trândăvească, pricepi? Nu ţi se pare ciudat?

— N-o duc aşa beizadelele şi ceilalţi prinţi pe care-i adoraţi voi? întrebă Husein, pufnind într-un râs sarcastic.

— Pentru că beizadelele au primit de la viaţă absolut totul şi nu mai au spre ce să aspire. Dar unde eşti tu şi unde sunt ei, trântorule?

Husein se întoarse spre Kamal şi începu să-şi verse amarul:

— Ştii care e principiul familiei noastre? Să te străduieşti pentru sporirea averii şi câştigarea prieteniei personalităţilor influente, aspirând la dobândirea titlului de bei. Apoi trebuie să te osteneşti înzecit pentru a înzeci averea agonisită şi a câştiga prietenia elitei, jinduind la

titlul de paşă. Pe urmă prietenia beizadelelor şi a celorlalţi prinţi şi prinţişori devine ţelul suprem al vieţii, de vreme ce titlul de prinţ nu se poate obţine prin muncă şi abilitate. Ştii cât ne-a costat ultima vizită a prinţului? Zeci de mii de lire… Bani irosiţi ca să cumpărăm mobilă nouă şi cadouri de la Paris.

— Banii ăştia n-au fost cheltuiţi doar de dragul prinţului, îl întrerupse Aida. Ştii foarte bine că el e frate cu *hediv*-ul. Am fost culanţi nu atât ca să intrăm în graţiile lui, cât pentru a ne arăta loialitatea şi prietenia pentru *hediv*. Şi la urma urmelor, e o cinste pe care nimeni care are un dram de minte n-o poate contesta.

— Dar tata are relaţii destul de strânse cu Adli, cu Sarwat, cu Ruşdi şi cu alţii, care nu pot fi bănuiţi de fidelitate faţă de *hediv*… Dimpotrivă! continuă Husein cu obstinaţie, punându-şi paie în cap. Ce altceva poate să însemneasta, decât că scopul scuză mijloacele, cum zice un aforism?

— Husein! urlă ea în gura mare.

N-o mai auzise până atunci ţipând. Glasul ei exprima totodată orgoliul, indignarea şi admonestarea. Voise să-i atragă luarea-aminte că nu se cuvine ca astfel de vorbe să fie rostite şi, mai ales, nu se cuvine să fie rostite cu glas tare faţă de un străin.

Kamal se înroşi de sfială şi durere. Simţi că fericirea în care plutise vreme de un ceas şi mai bine se stinge brusc. Aida îşi aruncă deodată capul pe spate şi strânse din buze, apoi îl fixă cu ochi măriţi, sugerând încruntarea, chiar dacă semnele acesteia nu i se iviră pe frunte. Pe scurt, era orbită de furie. N-o mai văzuse niciodată clocotind ca acum şi nici nu şi-ar fi închipuit că ea şi-ar putea ieşi din sărite până într-atât. Îi privi uluit chipul şi-l copleşi stânjeneala – ar fi dorit în clipele acelea să găsească un pretext pentru a se îndepărta de la discuţia nefastă. Dar după câteva secunde, se trezi din buimăceală şi prinse a savura farmecul mâniei crăieşti întrezărite pe chipul ei angelic, să guste dogoarea orgoliului, superioritatea refuzului şi încruntarea cerului.

— Prietenia tatii cu cei pomeniţi de tine datează dintr-o perioadă mai veche, anterioară mazilirii *hediv*-ului, spuse Aida cu o voce repezită, ca şi când ar fi vrut să-l disculpe pe tatăl ei faţă de Kamal.

— Dacă asta-i părerea ta, atunci cum de-l dispreţuieşti pe Saad pentru că a fost aşarit? întrebă Kamal într-o doară, cu intenţia sinceră de a schimba subiectul discuţiei.

— Îmi displac încercările făcute cu tot dinadinsul de a intra pe sub pielea celor mari, dar asta nu înseamnă că am vreo consideraţie pentru norod, şuieră Husein după un râs sarcastic. Îmi place frumuseţea, dar dispreţuiesc urâţenia şi, din păcate, nu dai peste ceva frumos la oamenii de rând decât nespus de rar.

— La ce faci aluzie când vorbeşti despre încercările de a intra pe sub pielea celor mari? interveni Aida în discuţie. Poţi reproşa cui vrei lucrul ăsta, dar nu nouă, fiindcă şi noi ne numărăm printre cei mari… încercăm să le intrăm în graţii în aceeaşi măsură în care şi ei se străduiesc să facă acelaşi lucru cu noi.

— Este absolut adevărat ce-ai spus! se oferi Kamal să răspundă în locul lui Husein.

— Am stat destul jos! zise Husein, ridicându-se pe neaşteptate. Hai să ne mai plimbăm!

Se ridicară cu toţii şi o luară agale spre Sfinx. Atmosfera se mai răcorise întrucâtva, căci scamele de norişori cuprinseseră toate zările şi ascunseseră soarele sub vălul diafan de un alb imaculat, prin care se filtra puritatea şi graţia. În drum se întâlniră cu grupuri de studenţi şi turişti europeni.

— Europencele te măsoară cu invidie şi curiozitate. Le place rochia ta… îţi pare bine? o întrebă Husein pe sora lui, silindu-se să-i câştige bunăvoinţa.

Chipul Aidei se lumină, exprimând mirare şi mulţumire.

— De ce nu mi-ar plăcea? îi răspunse ea pe un ton ce sugera încredere şi trufie.

Kamal încercă să-şi ascundă zâmbetul, în timp ce

Husein izbucni în hohote, cu gura până la urechi.

— Aida e socotită oglinda gustului parizian în cartierul nostru… îl asigură Husein pe celălalt.

— E normal! întări Kamal vorbele lui, râzând de data aceasta cu toată sinceritatea.

Aida îi mulţumi cu un surâs şăgalnic, abia schiţat. Urmele slabe lăsate în inima lui de sfada aristocratică dispăruseră pe loc. Iscusit este cel ce ştie unde-i va călca piciorul înainte de-a face pasul. Se cuvine să iei bine seama unde eşti tu şi unde sunt aceşti îngeri – zeiţa care priveşte la tine de dincolo de înaltul norilor se socoteşte mai presus chiar decât stirpea ei! Ce-i de mirare în asta? Nici nu se cuvine ca ea să aibă neam sau familie! Neamul ei nu există decât pentru a mijloci legătura dintre ea şi adoratori! Mă minunez, indiferent dacă e liniştită ori mânioas Jf, modestă sau orgolioasă, când o văd venind ori îndepărtându-se, când e mulţumită ori neînduplecată. Toate astea sunt stările ei şi se cuvine să-ţi ogoieşti setea inimii sorbind din fiecare. Priveşte spre ea! înoată prin nisip anevoie, cu paşi largi şi stinşi. Bustul i se mlădiază ca un ram ameţit sub adierea slabă. Dar frumuseţea paşilor ei nu este cu nimic mai prejos de cea a mersului pe mozaicul din grădină! Iar dacă te uiţi înapoi şi scrutezi urmele imprimate în nisip de tălpile ei înguste, află că ceea ce vezi nu sunt altceva decât semne pe un drum neştiut, după care se călăuzesc aceia care bâjbâie exaltaţi, căutând scânteierile fericirii. În vizitele anterioare prin acest deşert îţi petrece ai ziua zbenguindu-te, fără să-ţi pese de nimic sau alergând încolo şi încoace ca un zănatec, căci mugurii inimii tale nu se deschiseseră încă. Pe când acum ei s-au preschimbat în ramură şi frunzele-i sunt mângâiate de sărutările văzduhului, din ele picură bucurie şi durere. Iar dacă ţi-a fost răpită liniştea inocenţei, ai primit în schimb neliniştea supremă – viaţa inimii şi scânteia fericirii.

— Mi-e foame… se plânse Budur pe neaşteptate.

— Trebuie să ne întoarcem, propuse Husein fără altă introducere. Ce părere aveţi? Mai avem încă o bună bucată de mers, aşa că mă tem să nu li se facă foame şi acelora

care acum n-o simt.

Când ajunseră la maşină, Husein scoase geanta şi coşul. Le aşeză pe capotă şi se apucă să descopere coşul, dar Aida veni cu ideea să mănânce pe una din treptele piramidei. Fără să mai stea pe gânduri, se apropiară de baza piramidei şi se căţărară pe prima treaptă. Puseră geanta şi coşul în mijlocul unui bloc de piatră, iar ei se aşezară pe margine, lăsându-şi picioarele să le atârne în afară. Kamal întinse tacticos un ziar, pe care-l avea în geantă, şi scoase pe el merindele: doi pui cu cartofi, brânză, banane şi portocale. După aceea îl urmări pe Husein cum scoate bunătăţile din coş: câteva tartine învelite frumos, un termos şi patru pahare. Deşi avea mai multă mâncare decât ei, i se năzări că nu este atât de arătoasă ca a lor şi se simţi copleşit de nelinişte şi sfială. Husein se întrebă, uitându-se cu jind la cei doi pui, dacă prietenul lui o fi adus şi tacâmuri. Chiar în clipa aceea, Kamal strecură mâna în geantă, de unde scoase cuţite şi furculiţe şi începu să taie puii în bucăţi. Între timp, Aida deşurubă capacul termosului şi turnă în cele patru pahare o licoare aurie.

— Ce-i asta? întrebă Kamal uluit.

Aida izbucni în râs, dar nu-i răspunse.

— Bere! interveni Husein, făcând semn cu coada ochiului către soră-sa.

— Bere? întrebă Kamal intrigat.

— Şi carne de porc, adăugă Husein ostentativ, arătând spre sandvişuri.

— Glumeşti, nu-i aşa? Nu pot să cred!

— Ba te rog să mă crezi şi să încerci, ingratule! Ţi-am adus cea mai bună mâncare şi cea mai plăcută băutură!

Lui Kama! nu-i venea să-şi creadă urechilor; ochii îi exprimau nedumerirea şi încurcătura, iar limba i se împletici şi nu mai reuşi să scoată o vorbă. Coşul fusese pregătit în casă, cu ştirea şi cu încuviinţarea familiei – ăsta era lucrul care-l intriga cel mai tare.

— N-ai gustat niciodată din bunătăţile astea?

— Ce-ai vrea să-ţi răspund la o asemenea întrebare?

— Asta înseamnă că azi o să le încerci pentru prima oară. Deci meritul va fi al nostru.

— În niciun caz!

— De ce?

— De ce? Ce-aş putea să-ţi răspund şi la întrebarea asta?

Husein, Aida şi Budur ridicară paharele, sorbiră câteva înghiţituri şi le puseră la loc. Se uitară la Kamal zâmbind, de parcă ar fi vrut să-i zică: „Vezi că nu ni s-a întâmplat nimic?”

— Religia? se tângui Husein. Hm! Nu te-ameţeşti dintr-un pahar de bere! Iar carnea de porc e delicioasă! Nu pricep ce treabă are religia cu mâncarea…

Kamal simţi cum i se strânge inima la auzul acestor cuvinte. Cu greu se stăpâni să rămână în limitele buneicuviinţe.

— Nu huli, Husein! îl mustră el.

— Să nu-ţi faci o părere greşită despre noi, interveni şi Aida în discuţie, pentru prima oară de când începuseră să mănânce. Noi nu bem bere decât ca să ne facem poftă de mâncare. Dovadă că o îndemnăm şi pe Budur să ni se alăture. Iar carnea de porc n-are nimic deosebit, e foarte plăcută. Încearcă, nu fi habotnic! Există numeroase alte împrejurări, mult mai însemnate, în care se cuvine să te supui rosturilor religiei…

Cu toate că vorbele rostite de Aida nu se deosebeau în esenţă de cele spuse de Husein, ele avură darul să-i ridice o piatră de pe inimă, fiind ca un balsam răcoritor şi liniştitor Pe deasupra, ele veniră în întâmpinarea dorinţei lui de a nu le tulbura seninătatea şi de a nu le răni sentimentele. Cumpăni o clipă, zâmbi îngăduitor şi se încăpăţână să ia mai departe din mâncarea lui.

— Lăsaţi-mă cu mâncarea mea obişnuită şi faceţi-mi plăcerea de a lua şi voi din ea… îngăimă el.

— Ne-am înţeles de-acasă că, dacă tu nu catadicseşti să guşti din mâncarea noastră, să nu luăm nici noi o firimitură de la tine, îi mărturisi Husein cu gura până la urechi, arătând spre sora lui. Se pare că noi nu ne-am dat

prea bine seama de situaţia ta. Din respect pentru tine, eu mă dezic de această învoială şi probabil că şi Aida va face la fel.

Kamal căută rugător spre ea.

— Dacă-mi promiţi că n-o să rămâi cu o părere urâtă despre noi şi n-o să ne scorneşti un nume rău, şopti ea zâmbind.

— Să mor dacă gândesc urât despre voi, se jură Kamal, simţind că nu-l mai încape locul de bucurie.

Se apucară să înfulece cu poftă; mai întâi Husein, apoi şi Aida. Pe urmă îşi luă inima în dinţi şi-i urmă şi Kamal. Totodată, el avea grijă şi de Budur, dar ea se mulţumi cu un sandviş şi o bucată de piept de pui, după care tăbărî asupra fructelor. Kamal nu-şi putu stăpâni curiozitatea şi începu să-i cerceteze pe furiş pe Husein şi Aida, dornic să vadă cum mănâncă ei. Husein înfuleca fără să-i pese de nimeni, dar firea şi spontaneitatea lui aristocratică nu pierdea nimic prin asta. Aida, în schimb, îi dezvălui aceeaşi graţie, eleganţă şi rafinament prin felul cum tăia carnea sau cum ţinea sandvişul cu vârfurile degetelor. Totul decurgea simplu şi firesc, fără niciun gest artificial. Aşteptase clipa aceasta cu nerăbdare, îndoindu-se că ea ar putea să mănânce la fel ca restul lumii. Cu toate că sentimentele sale religioase fuseseră jignite când aflase ce mănâncă ea, acum era mulţumit să constate că totuşi este un om ca toţi ceilalţi, că se hrăneşte asemenea lor cu mâncare, chiar dacă era de un soi mai ciudat. Imaginaţia sa contrariată şi nedumerită reintră în matca ei. Dar imediat se simţi copleşit de lupta a doua sentimente total opuse: mai întâi o nelinişte, care ameninţa să-i distrugă idolul când o văzu mâncând – o funcţie comună omului şi animalului –, apoi o mulţumire fără margini când înţelese că amândoi aparţin prin această funcţie uneia şi aceleiaşi specii, chiar dacă se aflau poate pe trepte diferite. Ajuns în acest punct al raţionamentului, curiozitatea lui se înflăcără şi se trezi ispitit să-şi pună întrebări legate şi de alte funcţii naturale comune. Nu putea spune „Nu!”, dar nu-i era indiferent nici faptul că

fusese obligat să spună „Da! a. Se codi să-şi formuleze un răspuns prea clar şi încercă o senzaţie şi un sentiment pe care nu le mai cunoscuse până atunci – o revoltă bizară împotriva legilor naturii.

— Să ştii că te admir pentru sentimentele tale religioase şi pentru etica ta ideală, spuse Husein pe neaşteptate, rupând tăcerea.

Kamal se uită la el cu ochi mari, neîncrezători.

— Nu glumesc deloc! Vorbesc foarte serios! întări Husein.

Celălalt zâmbi sfios. Apoi Husein făcu semn cu capul către sandvişurile şi berea rămase şi se înnădi la vorbă:

— În ciuda ăstora, Ramadanul în casa noastră este fără de seamăn. Peste tot orgie de lumini… Psalmodierea Coranului în salonul de oaspeţi… Muezinii anunţând vremea rugăciunilor din selamlâc… Fantastic! Nu-i aşa?

— Tata sărbătoreşte nopţile Ramadanului cu dragoste şi generozitate, cu respect pentru tradiţiile pe care şi bunicul nostru le preţuia. În plus, şi el, şi mama postesc.

— Şi eu, adăugă Aida, cu un zâmbet luminos pe buze.

— Aida posteşte în prima zi din lună, dar am impresia că nici măcar aceea întreagă, se împotrivi Husein cu ironie.

— Iar Husein mănâncă în luna Ramadanului de patru ori pe zi – cele trei mese obişnuite şi, pe deasupra, masa de dinainte de faptul zilei1, se repezi să adauge Aida cu ciudă.

— Nu-i curios că nu ştim mai nimic despre religia noastră? întrebă Husein, trăgându-şi brusc capul pe spate, ca să nu-i scape îmbucătura din gură. Dar nici tata şi mama n-au ştiut mare lucru… Iar bona noastră a fost grecoaică. Aida ştie despre creştinism şi ritualurile lui mai mult decât despre islam. Suntem nişte păgâni în comparaţie cu tine. Apoi spuse, făcându-i Aidei semn spre

Kamal: El ştie tot Coranul şi şira…[7071]

— Adevărat? întrebă ea admirativ. Bravo! Ştiu şi eu câteva sure, aşa că te rog să nu-ţi faci o părere mai proastă decât s-ar cuveni despre mine.

— Nemaipomenit! murmură Kamal ca şi cum ar fi visat. Şi ce ştii, de pildă?

Aida rămase câteva clipe pe gânduri, uitând de mâncare, apoi răspunse cu acelaşi zâmbet:

— Vreau să zic mai degrabă că învăţasem câteva sure, dar nu ştiu ce mi-a mai rămas din ele… Apoi ridică pe neaşteptate tonul, de parcă şi-ar fi adus aminte un lucru la care se gândise îndelung: Cum ar fi sura care zice că Dumnezeul nostru este unul singur şi aşa mai departe…

Kamal surâse îngăduitor şi-i întinse o bucată de piept de pui. Fata o luă, mulţumindu-i, dar mărturisi că a mâncat mai mult ca de obicei, chiar prea mult.

— Dacă am mânca aşa la fiecare plimbare, s-ar termina cu supleţea… bombăni ea.

— Femeilor din cartierul nostru nu le place deloc să fie slabe… se încumetă Kamal să zică, după ce se codi puţin.

— Şi mama spune că nu le stă bine… îi sări Husein în ajutor. Dar Aida e pariziană, ce să-i faci?

Allah s-o ierte pe zeiţa mea pentru nepăsarea ei! Cât de grea ţi-e inima preacredincioasă! Sufletul ţi-e la fel de tulburat ca în timpul lecturilor, când te copleşeau întrebările şi îndoielile! Crezi că ai putea să te înfurii pe zeiţa nepăsătoare, aşa cum ai făcut cu îndoielile tale de odinioară. Nici vorbă! Nutreşti pentru ea numai dragoste

---

70 Musulmanii care respectă postul Ramadanului nu mănîncă decît în timpul nopţii: o masă principală imediat după asfinţitul soarelui şi o alta înainte de ivirea zorilor (momentul nopţii numit suhar).

71 Ca termen comun, şira înseamnă „povestea vieţii, biografia unei persoane"; cuvîntul a dobîndit şi o semnificaţie particulară, specializîndu-se pentru desemnarea biografiei profetului Muhammad (de obicei cu determinantul adjectival nabawi - „profetic").

curată! îţi plac chiar şi cusururile ei! Cusururi zici? Dar ea nu are niciun cusur, chiar dacă nu se sinchiseşte prea mult de religie şi de cele sfinte! Ăsta-i un cusur doar la alţii, nu la ea! Mă tem că s-ar putea ca de astăzi înainte să nu-mi mai placă nicio femeie, dacă nu nesocoteşte religia şi lucrurile neîngăduite! Te-ai scrântit de-a binelea! Ai început să baţi câmpii! Cere îndurarea lui Allah şi pentru tine, şi pentru ea! Şi recunoaşte că totul este straniu! Straniu peste măsură, ca şi Sfinxul! Cât de bine seamătră iubirea ta cu el! Sau cât de bine seamănă el cu iubirea ta! Şi el, şi ea sunt şi vor rămâne enigme veşnice!

Aida goli restul de bere din termos în al patrulea pahar, pe care i-l întinse lui Kamal, ispitindu-l.

— Nu ţi-ai schimbat părerea? Nu-i decât o simplă băutură răcoritoare!

Kamal îi mulţumi şi se scuză. În clipa aceea, Husein înşfacă paharul şi-l duse la gură, bolborosind:

— Îl dau eu pe gât în locul lui Kamal… După ce-l bău până la fund, respiră o dată adânc, apoi adăugă: Trebuie să ne oprim, căci altfel o să explodăm.

Când declarară cu toţii că s-au săturat, constatară că mai rămăseseră o jumătate de pui şi trei sandvişuri; Kamal se gândi să le dea copiilor care se hlizeau la ei, dar când o văzu pe Aida punând la loc în coş Sandvişurile, împreună cu paharele şi termosul, se văzu nevoit să pună şi el restul de pui în geantă. Îşi aminti imediat discuţia avută cu Ismail Latif despre spiritul economic al familiei Şaddad.

— Avem o surpriză veselă pentru tine! strigă Husein, coborând de pe treapta piramidei. Am adus cu noi un fonograf şi câteva plăci, ca să ne-ajute la digestie. Avem nişte plăci cu melodii europene, alese de Aida, precum şi câteva melodii egiptene: *Ghici*, *ghici*! *După cină*, *Fugi de-aici* şi altele. Ce zici de surpriza asta?

Şi Husein se îndreptă cu paşi repezi spre maşină, pentru a aduce fonograful.

Era cam pe la mijlocul lui decembrie, dar vremea continua să fie destul de frumoasă, cu toate că luna începuse cu o vijelie – vânt, răpăieli de ploaie şi un frig

muşcător. Hamal se apropia de seraiul familiei Şaddad cu pas liniştit, simţindu-şi sufletul debordând de fericire. Aerul destul de blând îl făcuse acum să-şi scoată paltonul, pe care-l purta strâns pe braţul stâng. Îşi cărase paltonul, nu atât de teamă că s-ar putea schimba vremea, cât mai degrabă pentru a dobândi mai multă eleganţă şi distincţie. Soarele dimineţii strălucea cu putere. Kamal întrezărea că întâlnirea cu prietemf va avea loc în chioşcul din grădină, nu în salonul de oaspeţi, unde se vedeau în zilele friguroase, şi-n suflet îi pâlpâia o flacără sfioasă de nădejde că o va vedea şi pe Aida. Nu putea fi în apropierea ei decât în grădină. În zilele de iarnă, ea nu se ivea decât arareori la fereastra ce dădea spre alee sau în balconul dinspre curtea palatului. Fie într-un loc, fie în celălalt, la sosire sau la plecare. Se întâmpla s-o surprindă cu coatele sprijinite pe marginea pervazului sau pe balustrada balconului ori cu bărbia cufundată în palme, iar ochii lui căutau spre ea scăpărători. Apoi înclina capul, asemeni unui adorator, iar ea răspundea semnelor de salut cu un zâmbet scânteietor, luminându-i visele din vremea treziei şi somnul deopotrivă. Când intră în curte, privi pe furiş spre balcon, apoi la fereastră, dar nu dădu cu ochii de ea nici într-un loc, nici în celălalt. Încă mai păstra nădejdea că o va găsi în grădină; se îndreptă către chioşc, dar acolo se afla doar Husein. Nu se întâmpla decât rareori să-l întâmpine singur, îşi strânseră mâinile prieteneşte. Chipul senin al lui Husein, atât de familiar şi apropiat spiritului şi minţii lui Kamal, trezi în inima oaspetelui licăriri de fericire.

— Bine-ai venit, dascăle! îl salută gazda cu bucurie în glas. *Tarbuş* şi palton? Vezi, data viitoare să nu uiţi să-ţi iei *kufiyya*[72] şi bastonul! Bine-ai venit!

Kamal îşi scoase forbi/ş-ul şi-l aşeză pe masă, apoi azvârli paltonul pe un scaun şi-l întrebă pe Husein:

— Ce-i cu Ismail şi cu Hasan?

— Ismail a plecat la ţară cu tată-său şi n-o să-l vedem

72 Un fel de şal din mătase care se pune pe cap, de obicei pe sub iqal (nişte şnururi confecţionate din păr de cămilă), sau care se înfăşoară în jurul gîtului.

astăzi, iar Hasan mi-a dat telefon azi-dimineaţă că o să întârzie, poate un ceas sau chiar mai bine, fiindcă are de copiat nişte cursuri. Ştii că e un student excepţional, ca şi tine, de altminteri. E hotărât să-şi ia licenţa anul ăsta.

Luară loc pe două scaune aşezate unul lângă altul, cu spatele spre palat. Absenţa unei a treia persoane promitea o întâlnire tihnită, lipsită de zarva şi neînţelegerile obişnuite. Nu vor încerca nici lupta ostenitoare şi totodată plăcută la care-l provoca Hasan Selim şi va scăpa în acelaşi timp şi de observaţiile înţepătoare de care Ismail Latif nu-l scutea niciodată.

— Spre deosebire de voi, eu sunt un student delăsător, îmi place să ascult cursurile şi sunt destul de atent la unele din ele, dar nu suport să răsfoiesc o carte. Tot timpul mi-au băgat în cap că trebuie să fii grozav de inteligent ca să faci Dreptul. Mai degrabă mi-ar fi spus că trebuie să fii prost, dar tenace. Hasan Selim e pus pe lucruri mari, e un băiat sârguincios şi ştie ce doreşte, ca toţi aceia pe care-i mână aspiraţiile înalte. Dac-ar vrea, s-ar limita doar la atât cât să-şi ia examenele. Doar e fiu de consilier şi tată-său are destulă influenţă ca să-i deschidă porţile şi să-i asigure funcţia pe care o râvneşte. Nu găsesc explicaţia eforturilor lui decât în orgoliul său fără margini. Orgoliul îl îmboldeşte să se afle mereu în frunte. Tu ce părere ai?

— Hasan e demn de toată admiraţia pentru firea şi inteligenţa lui, recunoscu şi Kamal fără să stea pe gânduri.

— L-am auzit odată cu urechile mele pe tata zicând că tată-său, Selim-Bek Sabri, e un consilier excepţional şi nespus de drept, mai puţin când e vorba de procese politice.

Remarca de la sfârşit nu-i pică deloc bine lui Kamal, fiindcă ştia că Selim Sabri era cu liberalii constituţionalişti.

— Înseamnă că e un jurist remarcabil, dar nu-i potrivit pentru magistratură.

— A! Uitasem că stau de vorbă cu un *wald-ist*, grăi el, însoţindu-şi cuvintele cu hohote de râs.

— Dar tată-său nu-i *wald-ist*! îl întrerupse Kamal

triumfător. Te rog să ţi-l închipui pe Selim-Bek Sabri arbitru într-un proces în care ar fi judecat Abd ei-Rahman Fahmi sau En-Nuqraşi[73]…

Oare o fi fost mulţumit de aprecierile lui în legătură cu Selim-Bek Sabri? Neîndoielnic! Se citea clar în ochii lui neobişnuit de luminoşi, care nu suportau minciuna şi făţărnicia. Probabil că atitudinea lui Husein se explică prin rivalitatea şi concurenţa care se naşte de obicei între oameni de aceeaşi talie, chiar dacă este voalată, îmbrăcând forme destul de rafinate şi sofisticate. Şaddad-Bek a fost milionar şi bancher renumit. În plus, toată lumea vorbeşte despre legăturile lui cu *hediv*-ul Abbas. Numai că şi Selim-Bek Sabri este consilier la cea mai înaltă instituţie judecătorească. Şi asta unde? într-o ţară în care funcţiile fascinează, ajungând să fie socotite sfinte. Nu-i de mirare, de aceea, că funcţia înaltă se uită din când în când chiorâş la maldărele de bani. Husein îşi plimbă privirea în linişte peste întinderea grădinii. Iar ochii lui erau plini de nostalgie – ciorchinii de curmal erau acum goi, pe lăstarii de trandafir mai rămăseseră doar câteva frunze, verdele copt se veştejise, surâsul florilor se stinsese. Grădina toată se cufundase într-o tristeţe adâncă, pălind în faţa sosirii inexorabile a iernii.

— Uită-te ce face iarna, îl invită el pe Kamal să privească, făcând un semn larg spre parcul din faţă. Am impresia că asta o să fie ultima noastră întâlnire din chioşc. Dar ştiu că ţie-ţi place iarna…

Îi place iama, într-adevăr. Dar Aida îi place mai mult decât iarna şi vara şi toamna şi primăvara la un loc şi nu poate-n ruptul capului să ierte iama pentru isprava pe care i-o face, privându-l de întâlnirile fermecate din chioşc.

— Iama-i un anotimp frumos şi scurt, îl aprobă el totuşi. Frigul, norii şi ploaia măruntă au un farmec şi o viaţă aparte, care-mi vrăjesc inima.

— Am auzit că îndrăgostiţii de iarnă sunt oameni activi şi perseverenţi. Şi tu, şi Hasan Selim sunteţi aşa…

Kamal se simţi măgulit, deşi ar fi fost mai bucuros să

73 Doi dintre colaboratorii apropiaţi ai lui Saad Zaghlul.

nu-l fi pus în rând cu Hasan Selim şi să-i fi atribuit doar lui aceste calităţi.

— Dar să ştii că eu nu-mi consacru studiului decât cam jumătate din timpul pe care-l am. Eu socotesc că viaţa spirituală este mult prea largă ca să te limitezi numai la ceea ce îţi oferă şcoala.

— Nu cred că există vreo şcoală care să-ţi ceară aşa de mult timp pentru studiu cât consacri tu zilnic lecturilor, îşi dădu Husein cu părerea, clătinând din cap. Nu pot să fiu însă de acord cu excesul tău de zel, chiar dacă te invidiez câteodată. Spune-mi, ce citeşti în momentul de faţă?

Discuţiile de felul acesta îi bucurau nespus sufletul. După Aida, erau pentru el lucrul cel mai drag.

— Aş putea zice că lecturile mele au devenit mult mai organizate, răspunse Kamal. Nu mai citesc pe apucate, tot ce-mi pică în mână – traduceri de romane, poezii, articole de critică… Cred că mi s-a mai luminat şi mie mintea şi am început să-mi găsesc drumul. Nu mai bâjbâi! în ultimul timp citesc în fiecare seară câte două ceasuri la Biblioteca Naţională. Răsfoiesc Enci*clopedia, în* căutarea sensului unor termeni care nu-mi erau suficient de lămuriţi şi care au ajuns să mă vrăjească, aşa cum ar fi, de pildă, literatura, filosofia, gândirea sau cultura. În acelaşi timp, îmi notez titlurile cărţilor ce-mi pică în mână şi acele lucruri din ele care mi se par a fi cele mai interesante. Mi se pare o lume minunată şi am impresia că sufletul mi se topeşte de pasiune, iar curiozitatea mă devorează.

Husein era numai ochi şi urechi. Se rezemase de spătarul scaunului de bambus, cu mâinile în buzunarele jachetei negre englezeşti, cu privirea înotând într-un zâmbet mai luminos ca niciodată.

— Nemaipomenit! exclamă el. Până mai ieri mă consultai pe mine în legătură cu lecturile tale, iar acum a venit rândul meu să te întreb. Şi zici că drumul ţi s-a limpezit?

— Încet-încet… Am impresia că o să mă îndrept spre filosofi.

— Filosofie? repetă Husein, ridicând din sprâncene puţin nedumerit. Cuvântul este ispititor, dar fereşte-te să-l rosteşti în prezenţa lui Ismail, că rişti să dai de belea cu el. De fapt, nici eu nu-mi dau seama ce te-a apucat. Tht timpul am trăit cu impresia c-o să te îndrepţi către literatură…

— Nu-i nicio nenorocire c-ai crezut aşa. Deşi mi se pare că literatura e o desfătare supremă, constat că ea nu-mi oferă răspunsuri la întrebările ce mă frământă. Eu caut în primul rând adevărul! Vreau să ştiu ce este Allah, ce este omul, ce este spiritul, ce este materia. De curând am aflat că numai filosofia îmi va putea lămuri toate lucrurile astea. Doresc din tot sufletul să găsesc răspuns la întrebările care nu-mi dau pace. Asta-i adevărata călătorie de-a lungul şi de-a latul lumii. O călătorie în jurul ei, aşa cum visezi tu, este un lucru secundar pentru mine. Îţi dai seama că mi se vor putea limpezi toate lucrurile astea?

— E minunat, într-adevăr! întări Husein, cu faţa luminată de dorinţă şi înflăcărare. Nu voi şovăi să te urmez în lumea asta fermecată. Am citit şi eu câte ceva despre filosofia greacă, dar nu mi-a rămas mare lucru. Nu sunt în stare de o pasiune ca a ta. Eu îmi fac cărare printre straturi şi culeg de ici o floare, de dincolo alta… Dar dă-mi voie să-ţi mărturisesc că mă încearcă o oarecare îndoială – mă tem că filosofia te va îndepărta de literatură. Tu nu te mulţumeşti să afli, tu vrei să meditezi şi să scrii. Nu cred că o să poţi fi şi filosof, şi scriitor în acelaşi timp.

— N-am să mă îndepărtez de literatură, în niciun caz. Dorinţa de a afla adevărul nu exclude pasiunea pentru frumos. Dar munca e ceva şi odihna e altceva. Şi m-am hotărât ca filosofia s-o străbat şi s-o înţeleg muncind, iar literatura în momentele de răgaz şi desfătare.

— Mi se pare că vrei să scapi de promisiunea de a scrie un roman despre noi! îl apostrofa Husein, izbucnind pe neaşteptate în hohote de râs.

— Sper să scriu cândva despre *omy* în general, deci şi despre voi, îşi dădu Kamal gândurile pe faţă, fără să-şi poată stăvili râsul.

— Pe mine nu mă interesează *omul*, în general, cât

mă interesează persoanele noastre! Bagă de seamă că mă plâng Aidei!

La auzul numelui ei, inima îi tresări de dor. Simţea că pluteşte, beat de fericire, pe aripile unui cântec lin. Husein e atât de naiv încât să creadă că merită dojenile Aidei? El nu ştie că toate sentimentele, gândurile şi idealurile îi sunt inspirate şi luminate de Aida?

— O să vezi! Timpul îţi va dovedi că mă voi ţine de cuvânt, orice s-ar întâmpla… După o scurtă pauză, Kamal schimbă vorba şi-l întrebă serios: Tu de ce nu te gândeşti să te apuci de scris? Ai şi vei avea şi în viitor, cu siguranţă, toate condiţiile pentru a te dedica exclusiv acestei arte.

— Adică eu să scriu şi alţii să citească? întrebă Husein puţin contrariat. De ce să nu scrie alţii şi eu să citesc?

— Care din cele două ipostaze ţi se pare ţie a fi mai importantă?

— Nu mă întreba care e mai importantă, ci care e mai comodă! Eu socot munca a fi un blestem şi o povară pentru om. Nu c-aş fi leneş sau mi-ar plăcea să stau cu mâinile în şold. Nici vorbă! Ci pentru că eu consider că munca este o irosire de timp, o temniţă şi o piedică în calea omului. Adevărata viaţă fericită stă în timpul neocupat de niciun fel de obligaţii…

Kamal se uită la el neîncrezător, cu ochii măriţi de uimire.

— Nu ştiu ce-ar fi viaţa omului fără muncă, înnodă el şirul vorbelor. Un ceas fără pic de muncă trece pentru mine mai greu decât un an plin, încărcat peste măsură cu treburi.

— Ce nenorocire! Sinceritatea ta confirmă blestemul şi povara de care-ţi vorbeam. Dar chiar ţi-ai închipuit că eu am avut vreodată senzaţia de vid? Nici vorbă! Trebuie să-ţi spun din capul locului că şi timpul meu e ocupat cu nenumărate treburi – unele folositoare, altele dimpotrivă. Dar sper ca într-o zi să pot găsi o bună companie în acest vid absolut.

Kamal intenţionă să comenteze vorbele lui, dar în

clipa aceea îi ajunse la urechi un glas întrebător:

— Despre ce discutaţi voi acolo?

Un glas care pentru Kamal avea rezonanţa clopoţeilor de argint. Îi stărui în urechi, repetându-se la nesfârşit, iar în ascunzişurile inimii lui începură să vibreze strune invizibile, armonizându-se într-o melodie fantastică. În clipa aceea, simţi că se goleşte de toate gândurile şi rămâne suspendat între cer şi pământ. Oare acesta să fie vidul absolut la care visează Husein? Nu, asta-i fericirea desăvârşită!

Întoarse capul şi rămase încremenit. Budur se apropia de el în grabă, urmată la câţiva paşi de Aida. Se opriră chiar în faţa scaunelor pe care şedeau ei. Aida purta o rochie cafenie şi o jacheţică bleu din lână, cu nasturi aurii. Pielea ei bronzată avea strălucirea cerului azuriu şi limpezimea apei cristaline. Kamal simţi cum o mână nevăzută îl smulge de pe scaun; se aplecă spre Budur, o ridică în braţe şi o strânse la piept, ca şi când ar fi încercat să topească văpaia dorului ce-l mistuia. În clipa aceea, lângă ei apăru un servitor care se opri smerit în faţa lui Husein, anunţându-l:

— Sunteţi chemat la telefon.

Husein se scuză şi porni spre salonaş, urmat de slujitor.

Şi astfel, Kamal se trezi faţă în faţă cu Aida; numai ei doi – căci Budur nu conta – pentru prima oară în viaţă. Va rămâne sau va pleca? se întrebă Kamal în sinea lui. Ea înaintă doi paşi, ajungând sub umbrela chioşcului, de cealaltă parte a mesei. Kamal îi făcu semn cu mâna să ia loc, dar ea clătină din cap, scuzându-se cu un zâmbet seducător o aşează pe Budur chiar în mijlocul mesei şi continuă să o mângâie pe cap, stingherit peste măsură şi făcând eforturi disperate pentru a-şi învinge tulburarea. Simţea că-şi pierde capul. Trecu un răstimp în care nu auzi decât freamătul ramurilor, foşnetul frunzelor uscate, risipite pe jos şi ciripitul câtorva păsărele stinghere. Priveliştea din faţa ochilor, atât cât putea vedea el – o bucată de pământ şi una de cer, câţiva pomi, zidul ce

separa grădina de deşert, şuviţele de păr atârnând pe fruntea zeiţei şi scăpărările diamantelor negre din ochii ei –, i se întipări pe retină ca un tablou dintr-un vis fericit. Nu mai era în stare să distingă lămurit şi să spună dacă acel chip din faţa ochilor lui exista aievea sau era doar o închipuire. Înţelese adevărul doar în clipa când auzi vocea ei melodioasă, prevenind-o pe Budur:

— Ai grijă să nu-l deranjezi.

— Ce deranj? rosti el, tresărind. Nu-i niciun deranj, continuă apoi, dezmeticindu-se uşor-uşor.

O privea cu jind, la adăpost de orice ochi străini. O contemplă, dăruindu-i-se cu toată fiinţa, străduindu-se să-i scruteze toate tainele şi să-şi imprime imaginea ei în memorie, cu toate trăsăturile şi simbolurile ei. Înfăţişarea ci îl fascina şi din nou rămase descumpănit, întrebându-se dacă ceea ce vedea e realitate sau vis.

— De ce te uiţi aşa ciudat la mine? îl întrebă ea pe neaşteptate.

De data asta îşi reveni brusc din rătăcirea gândurilor, luminându-se.

— Vrei să-mi spui ceva? insistă ea, ca şi când ar fi dorit cu tot dinadinsul să-l provoace la vorbă.

Vrea să-i spună ceva? Nici el nu-şi dă prea bine seama ce vrea! De fapt, nu ştie deloc ce-ar vrea!

— Ai citit în ochii mei c-aş vrea să-ţi spun ceva? i se dezlegă limba, după ce ezită o clipă.

— Da, murmură ea absentă, cu un zâmbet şters încremenit pe buze.

— Şi ce-ai citit în ei? o descusu el mai departe, simţind că i se taie răsuflarea.

— Păi tocmai lucrul ăsta voiam să-l aflu de la tine, răspunse Aida, încruntându-şi nedumerită sprâncenele.

Să-i spună desluşit ce are pe suflet? Să-şi asume toate riscurile şi să-i spună răspicat: „Te iubesc*?

Dar la ce bun? Ce s-ar putea întâmpla? Probabil că prietenia lor s-ar rupe pentru totdeauna. În timp ce cugeta, porni să urmărească firul privirii ce izvora din ochii ei splendizi. O privire calmă, dar semeaţă, plină de încredere,

nicidecum stingherită de sfială. Avea impresia că ar cădea asupra lui grea, de undeva de sus, cu toate că ochii ei nu puteau fi deasupra înălţimii lui. Nu-l încuraja în niciun fel. Ba chiar îi spori şovăiala. Ce-o fi ascunzând în sufletul ei? Când i se părea indiferentă, când sfredelitoare şi ironică. Părea un adult care priveşte cu condescendenţă la un puşti. Ba i se părea că descifrează în ea chiar şi un aer de superioritate, care nu se explica doar prin diferenţa de vârstă, căci nu putea să fie mai mare decât el decât cu cel mult doi ani. Aducea mai degrabă cu acest palat impozant din strada Seraiurilor măsurindu-se pieziş cu casa cea veche din Bayna el-Qasrein. Dar cum de n-a mai desluşit-o până acum în ochii ei? Poate pentru că n-a mai rămas niciodată doar cu ea sau poate pentru că nu i se mai ivise prilejul să privească drept în ochii ei, ca acum. Îl întristă cumplit descoperirea şi simţi beţia din sufletul său pălind şi ameninţând să se stingă. Budur întinse mâinile spre el, implorându-l să o ridice, dar fără să rostească o vorbă. O luă numaidecât în braţe şi imediat o auzi pe Aida grăind repezită:

— Ciudat! De ce te-o fi iubind Budur aşa de mult?

— Pentru că şi eu o iubesc pe ea la fel sau poate chiar mai mult, şopti el, privind-o întruna în ochi.

— Şi asta-i o regulă? insistă ea, pentru a vedea în ce ape se scaldă.

— Nu cunoşti proverbul despre vestitorul care poartă soliile de la o inimă la alta?

Aida începu să bată darabana în masă cu degetele.

— Să presupunem că mai mulţi băieţi iubesc o fată frumoasă! Ea ce va face? Trebuie să le răspundă tuturor cu o iubire asemănătoare? Atunci cum se mai potriveşte regula ta?

— S-ar cuveni ca ea să vină în întâmpinarea celui care o iubeşte cel mai mult… răspunse el vrăjit de orice dialog cu ea, chiar şi despre propria suferinţă.

— Şi ce-ar trebui să facă pentru a-l separa de ceilalţi?

Ce bine-ar fi dacă dialogul nu s-ar mai sfârşi până-i lumea!

— Ne întoarcem iar la proverbul despre vestitorul care poartă soliile de la o inimă la alta…

Ea izbucni într-un râs scurt, ce imita timbrul suav al unei strune.

— Dac-ar fi adevărat ce spui tu, niciun îndrăgostit n-ar mai dispera de atâta deznădejde, adăugă ea provocator. Nu-i aşa?

Vorbele ei îl izbiră, la fel cum întâmplările vieţii îl izbesc pe cel care se bizuie doar pe logică şi are încredere numai în ea. Dacă judecata lui ar fi corectă, atunci el «T fi omul cel mai fericit, căci ar avea numai noroc în dragostă. Dar nici vorbă de-aşa ceva! Realitatea e cu totul alta – aţi existat în această poveste a iubirii lui multe clipe de speranţă amăgitoare, care i-au scăpărat în noaptea inimii cu licăriri de fericire iluzorie. Ele au însoţit un zâmbet dulce, dăruit de iubită, o vorbă aruncată în trecere, că putea fi tradusă în fel şi chip, dar mai ales visurile fericit* din nopţile grele de nesomn. Se agăţa cu o nădejde înşelătoare şi cu insistenţa omului disperat de astfel de năluci, până ce realitatea dureroasă se limpezea din nou din negura compactă a speranţei amăgitoare. Iată-l primind vorbele ei ironice ca pe o doctorie amară, pentru ca de acum înainte să se lecuiască de speranţele mincinoase şi să-şi vadă de lungul nasului. Cum i se încurcase limba şi nu se mai simţise în stare să găsească un răspuns potrivit la întrebările ei, zeiţa lui tiranică izbucni triumfătoare:

— Ai fost învins!

Din nou se lăsă tăcerea şi din nou desluşi freamătul ramurilor, foşnetul frunzelor uscate şi ciripitul păsărelelor stinghere. De data asta o întâmpină cu inima strânsă, deznădăjduită. Observă că ochii ei îl sfredeleau acum semeţi şi încrezători, cu luciri stranii, prevestind că s-a terminat cu gluma. Simţi o împunsătură în inimă şi un val rece inundându-i sufletul. Se întrebă dacă nu cumva îi fusese scris să rămână numai el cu ea pentru ca toate visurile lui să se destrame dintr-odată. Aida băgă de seamă că e tulburat şi izbucni în râs, grozav de amuzată.

— Am impresia că tot nu vrei să-ţi laşi părul să crească… îl luă ea peste picior, făcând semn spre capul lui.

— Nu, răspunse el monosilabic.

— De ce? Nu-ţi place?

— Nu.

— Dar să ştii că ţi-ar sta mai bine… Ar fi mai frumos.

— Un bărbat are nevoie să fie frumos?

— Bineînţeles! De ce nu? Frumuseţea este la fel de plăcută la bărbaţi ca şi la femei.

Kamal căzu pe gânduri, întrebându-se dacă este sau nu cazul să-i răspundă cu un aforism, cum ar fi, de pildă, iccla care spune că „Frumuseţea bărbatului stă în virtuţile lui sau cam aşa ceva. Instinctul îl îndemnă totuşi să renunţe, căci astfel de maxime spuse de o persoană cu înfăţişarea lui nu puteau să-i trezească decât dispreţ şi ironie.

— Nu sunt de aceeaşi părere cu tine, îngăimă el, mascând o nouă înţepătură în inimă cu un surâs prefăcut.

— Sau poate că fugi de frumuseţe la fel cum fugi când vezi berea şi carnea de porc? îl tachină ea din nou.

Kamal încercă să-şi aline disperarea şi amărăciunea cu un râs forţat.

— Părul e o podoabă nativă, căreia cred că i-ar sta bine şi pe capul tău. Ştii că ai capul puţin cam mare, nu-i aşa?

Cel cu două capete! Ai uitat porecla cu care te-au blagoslovit în copilărie? Vai de tine şi de tine!

— Ai dreptate! Ştiu c-aşa e.

— Dar de ce?

— N-aş putea să-ţi spun. Poate ştii tu, bolborosi el, clătinând din cap stingherit.

Aida râse compătimitor, după care urmară iarăşi momente de tăcere. Zeiţa ta este într-adevăr frumoasă! E chiar fermecătoare! Dar e nespus de tiranică! *Aşa* se şi cuvine să fie, de fapt, o zeiţă! încearcă fructul acestei tiranii şi îndestulează-te cu toate umilinţele pe care ţi le oferă! Nu pare c-ar avea de gând să se oprească aici! Te măsoară din tălpi până-n creştet, apoi îşi plimbă ochii

senini peste faţa ta, sfredelind-o, pentru ca în cele din urmă să rămână aţintiţi asupra… Da, chiar asupra nasului! Simţi pe loc cum i se strecoară un fior de groază în tot trupul. Nu-i putu suporta privirea grea şi lăsă de îndată ochii în pământ, aşteptând cu spaimă. Râsul ei începu din nou să-i plesnească timpanele.

— Ce-i de râs? gemu el, ridicându-şi ochii măriţi de groază.

— Mi-am adus aminte, nu ştiu cum, de nişte bazaconii peste care am dat într-o piesă franţuzească. Îi spune *Cyrano de Bergerac*[74]… * N-ai citit-o?

Cel mai potrivit moment pentru a reuşi să treci peste o durere este atunci când ea a depăşit punctul maxim.

— N-are rost să mă amăgesc! i-o luă el înainte pe un ton indiferent. Ştiu că nasul mi-e mai mare şi decât capul, dar te rog să nu mă mai întrebi încă o dată de ce, fiindcă tot n-o să ştiu să-ţi răspund. Poate o să găseşti răspunsul singură, dacă ţii neapărat.

Budur întinse pe neaşteptate palma cu degetele îndoite şi-l prinse de nas. Aida izbucni în râs cu mare poftă, înclinându-şi capul pe spate. Kamal n-avu de ales şi glasurile tuturor se preschimbară în hohote stranii.

— Şi tu, Budur? întrebă el, ascunzându-şi stinghereala. Te-ai speriat de nasul meu?

Se auziră paşii lui Husein coborând scara de la verandă. Aida îşi schimbă fulgerător tonul, şoptindu-i prevenitor:

— Să ştii c-am glumit… Să nu cumva să te superi!

Huăbin reveni în chioşc, se lăsă pe scaun şi-l pofti şi pe

Kamal să ia loc. Acesta şovăi câteva clipe, apoi şezu şi-o aşeză pe Budur în poala lui. Dar curând după aceea, Aida se ridică în picioare şi o coborî pe Budur, luându-şi rămas-bun. Se mai întoarse o dată şi-i aruncă lui Kamal o privire cu tâlc, ca şi când ar fi vrut să-l mai roage o dată să nu se supere. El nu mai avea niciun chef să continue

74 Comedie eroică în versuri, scrisă de Edmond Rostand (1868-1918).

discuţia. Se mulţumi să asculte, intervenind doar din când în când cu câte o întrebare, mirându-se, aprobând sau negând, după caz, doar pentru a-şi confirma prezenţa şi nimic mai mult. Din fericire, Husein reveni la chestiunea mai veche a dorinţei lui de a pleca în Franţa şi a împotrivirii tatălui, pe care spera s-o învingă în curând. Însă inima şi gândurile lui Kamal erau încă stăpânite de noua înfăţişare în care i se arătase Aida în puţinele momente cât rămăseseră singuri. O fiinţă ironică şi neîndurătoare. Da, chiar neîndurătoare! îl luase în zeflemea fără pic de milă. Împunsăturile ei avuseseră efectul unui vârf de penel care îngroaşă o caricatură, accentuându-i hidoşenia şi expresivitatea. Simţea durerea alergându-i prin suflet ca otrava prin vene, strecurându-i printre cute o umbră grea de deznădejde şi tristeţe. Cu toate astea, nu avea tăria nici să se mânie pe ea, nici s-o dispreţuiască. Ce altceva ar putea fi, decât o altă întruchipare a zeiţei lui? Ironia ei ar putea fi la fel de curioasă ca oricare alta dintre pasiunile ei sau dintre gusturile ei ciudate pentru bere sau carnea de porc. Dar, ca oricare dintre ele, şi răutatea ei îi părea o însuşire demnă numai pentru că îi aparţinea zeiţei lui, chiar dacă în ochii altora trecea drept cusur. Ea nu poartă nicio vină, dacă dintr-una din însuşirile ei s-au născut durerea şi disperarea din sufletul lui. Vina este numai şi numai a lui. A fost cumva prea aspră, făcând glume pe seama unor lucruri dureroase? Nici vorbă de-aşa ceva! Ei nu i se cuvine nicio dojană! îşi merită durerea şi trebuie s-o suporte cu smerenie de *sufi*[75], aşa cum un evlavios acceptă destinul, încredinţat că-l merită, oricât de crud ar fi în realitate, şi că este darul unui zeu a cărui perfecţiune nu

75 Adept al unuia din curentele mistice din islam; apărută iniţial în sudul Irakului (El-Kufa), mişcarea mistică s-a răspîndit încă din primele secole ale islamului în toate regiunile califatului arab; adepţii acestor curente se numeau sufi (suf - „lînă"), după veşmintele confecţionate din lînă albă purtate iniţial de participanţii la ritualurile mistice, iar mişcarea se numea sufyya sau tasawwuf.

se poate pune la îndoială. Ieşise din scurta experienţă ce-l zguduise violent numai cu câteva clipe în urmă, îndurerat şi zbuciumat peste fire, dar fără ca asta să-i afecteze în vreun fel strălucirea iubirii pentru zeiţa lui. În clipa când a hotărât să accepte aspra ei sentinţă, şi-a dat seama că va avea parte de noi dureri, care-i vor deveni cu timpul la fel de familiare ca şi chinurile despărţirii, tortura îndoielii şi cazna disperării. Le va accepta şi pe acestea ca pe orice durere care nu cunoaşte alinarea, oricâte suspine şi lacrimi ar primi ca ofrandă. Părea că îi fusese dat să iubească pentru a învăţa întregul dicţionar al durerii – un dicţionar care-l ajuta să cunoască mai bine lumea şi pe el însuşi. Nu e suficient să afle numai ce este Allah, ce este spiritul şi ce este materia! Trebuie să cunoască şi ce este iubirea, ce este ura, ce este frumuseţea, ce este urâţenia, ce este femeia şi ce este bărbatul… Toate astea trebuia să le afle. Cele mai apropiate trepte de pierzanie se învecinează cu primele trepte ale izbăvirii. Aminteşte-ţi râzând sau râzi amintindu-ţi că ţi-a trecut prin cap să-i mărturiseşti taina ascunsă din sufletul tău. Adu-ţi aminte şi plângi pentru cocoşatul din Notredame, care s-a aplecat cu duioşie asupra celei pe care o iubea, dar a trezit în sufletul ei numai spaimă şi nu a reuşit să-i câştige afecţiunea decât în ultimele clipe de viaţă. „Să ştii c-am glumit…7” Să nu cumva să te superi! a Nu vrea să-ţi lase nici măcar liniştea disperării! Se încăpăţânează să ascundă ce are în suflet şi nu te-ajută să ieşi din infernul îndoielii. Nici vorbă ca disperarea să smulgă rădăcinile iubirii din inima mea, dar oricum, ea e o şoaptă născută din speranţe mincinoase!

Husein se întoarse spre el pentru a-l întreba de ce-a rămas mut, dar din spate se auziră nişte paşi grăbiţi.

— Uite că a venit, în sfârşit, şi Hasan! izbucni el. Cât o fi ceasul?

Kamal se întoarse şi, într-adevăr, îl zări pe Hasan ca printr-o pâclă, apropiindu-se de chioşc.

Hasan şi Kamal părăsiră seraiul familiei Şaddad către ora unu. Kamal se gândi să se despartă de prietenul său chiar în faţa porţii, dar se trezi cu el propunându-i pe

neaşteptate:

— Nu vrei să ne plimbăm puţin?

Răspunse cu plăcere invitaţiei şi o luară agale pe strada Seraiurilor. Silueta subţiratică şi deşirată a lui Kamal contrasta cu statura lui Hasan, care nu-i ajungea nici până la umăr. Se întrebă imediat ce se ascunde în spatele propunerii, mai ales că nu era deloc momentul potrivit pentru plimbări.

— Despre ce discutaţi cu atâta aprindere? începu Hasan să-l descoasă fără ocolişuri.

— Despre te miri ce… Ca de obicei, îi răspunse Kamal în doi peri, devenind şi mai nedumerit. Politică, artă şi multe altele.

— Vreau să zic, tu şi cu Aida! preciză Hasan pe neaşteptate, cu glasul calm şi măsurat.

Kamal rămase pentru câteva clipe năuc, nefiind în stare să scoată o vorbă.

— Da’ de unde ştii? îl întrebă el cu inima stinsă, după ce se mai dezmetici oleacă.

— Păi eu am sosit tocmai când discuţia era în toi, grăi Hasan Selim la fel de stăpânit. Şi-am socotit că e mai nimerit să mă retrag, ca să nu vă stânjenesc.

Oare, dacă ar fi fost în locul lui, ar fi procedat la fel? Presimţi că discuţia va lua o întorsătură neplăcută şi descumpănirea îi spori brusc.

— Nu pricep de ce-ai făcut asta. Fii sigur că, dacă te vedeam, nu-ţi îngăduiam să te retragi, bâigui Kamal.

— Cuviinţa are rânduielile ei. Iar eu ţin la ele. Ce să-i faci, manierele aristocratice! Tu nu poţi să le înţelegi! încercă Hasan să se justifice, plin de ifose.

— Să mă ierţi dacă-ţi mărturisesc că eşti mai atent decât s-ar cădea cu astfel de lucruri…

Hasan schiţă un zâmbet abia perceptibil, care nu dură mai mult de-o secundă. Pe urmă rămase în aşteptare, sperând că celălalt va continua.

— Aşa! Şi despre ce zici că discutaţi? reluă el întrebarea, când văzu că prietenul său nu se îndeamnă la vorbă.

Cum se împacă pretinsa lui cuviinţă cu interogatoriul la care-l supune acum? Nu i se pare că se întrece cu gluma? Kamal pregetă câteva clipe, căutându-şi cuvintele potrivite cu care să-l atenţioneze, căci nu i-o putea spune fiecum. Nu atâtrdin cauza diferenţei de vârstă, cât mai degrabă din respectul pe care i-l inspira personalitatea lui.

— Lucrurile sunt mult mai simple decât îţi închipui tu, probabil. Totuşi mă întreb cu ce drept îmi pui o astfel de întrebare şi în ce măsură aş fi obligat să-ţi răspund la ea.

— Te rog să nu mi-o iei în nume de rău şi să nu mă învinuieşti că m-aş amesteca în treburile tale… Am nişte motive cu totul deosebite ca să-ţi adresez o astfel de întrebare. O să discutăm şi despre treaba asta, la urma urmei. N-am adus niciodată vorba despre ea până acum. Bazându-mă pe prietenia noastră, nu mi-am închipuit că întrebarea mea ar putea să te deranjeze. Te rog să nu mi-o iei în nume de rău!

Tensiunea se mai atenuă întrucâtva. Poate şi din pricină că era fericit să audă vorbe atât de delicate rostite de Hasan Selim, care tot timpul trecuse în ochii lui drept modelul aristocraţiei şi nobleţei. În plus, se simţea şi el ispitit să aducă vorba despre chestiuni ce aveau legătură cu zeiţa lui. Dacă întrebarea i-ar fi fost adresată de Ismail Latif, lucrurile ar fi fost cu mult mai simple, n-ar fi trebuit să-şi caute cuvintele, să şovăie întrebându-se despre ce trebuie şi ce nu trebuie, ce se cuvine şi ce nu. Probabil că-i spunea totul din capul locului şi-ar fi izbucnit amândoi într-un râs straşnic. Cu Hasan Selim lucrurile stăteau, însă, cu totul altfel. El reuşea să rămână întotdeauna extrem de sobru şi la fel de reticent chiar şi cu prietenii cei mai apropiaţi. Deci merită să-şi primească răsplata cu vârf şi îndesat!

— Îţi mulţumesc pentru bunele intenţii! reluă Kamal firul discuţiei, examinându-l bănuitor. Fii sigur că dac-ar fi ceva care să merite, ţi-aş fi spus numaidecât, fără cea mai mică umbră de şovăială. Îţi mărturisesc cu mâna pe inimă că n-am discutat decât nişte banalităţi! Nimic mai mult!

Dar ştii că m-ai făcut curios? Acum aş putea şi eu să te întreb ce ţi s-a năzărit să mă descoşi atâta? Sigur că nu ţin morţiş să aflu… Ba dacă te deranjează întrebarea, am şi renunţat la ea.

— Am să-ţi răspund, de bună seamă, continuă Hasan, după ce cumpăni o clipă, fără să se arate deloc contrariat: Dar te-aş ruga să mai ai răbdare un pic. Am impresia că te încăpăţânezi să nu-mi spui ce-aţi discutat… Sigur că eşti liber să procedezi cum te taie capul. Asta nu va afecta în niciun fel prietenia noastră. Te-aş ruga doar să fii cu luare-aminte la ce vreau să-ţi spun. Ia seama că mulţi s-au lăsat amăgiţi de vorbele Aidei şi le-au răstălmăcit. Şi din asta n-au pierdut şi n-au gustat amărăciunea decât ei…

De ce o fi ocolind să spună lămurit unde vrea s-ajungă? în atmosferă plutesc prevestiri rele, ce nu vor întârzia să se dezlănţuie într-o furtună cumplită, ameninţând să-ţi cutremure inima sfâşiată. De parcă în ea s-ar mai afla vreun loc nestrăpuns! Te înşeli! Te înşeli amarnic, amice! Să ştii că, de fapt, numai buna-cuviinţă mă împiedică să-ţi mărturisesc ce-a fost! Ce mai atâta vorbă! Nici morteopt n-o să-ţi ofer prilej ca să te bucuri!

— N-am înţeles nicio iotă din ce-ai spus!

— Fără multă vorbă, îţi repet că ea e extrem de generoasă cu vorbele delicate, reluă Hasan ideea pe un ton ceva mai ridicat. Iar cine le aude îşi închipuie că ele ascund vreun tâlc sau cine ştie ce pasiune. Ia seama! Ele nu sunt decât nişte cuvinte comune aruncate cu aceeaşi indiferenţă atât acelora care i se adresează în şoaptă, cât şi acelora care-i vorbesc cu glas tare! Şi sunt foarte mulţi cei care s-au lăsat amăgiţi!

S-a dat de gol? De-acum e limpede că prietenul tău e lovit de aceeaşi patimă care te-a răzbit şi pe tine! Dar, de fapt, cine-i el ca să pretindă că ştie ce se ascunde în sufletele altora? Ştii că-mi placi?

— Se pare că eşti foarte sigur de ce spui! zise Kamal cu un zâmbet umilit, vrând să pară nepăsător.

— O cunosc pe Aida prea bine! Doar suntem vecini de-atâta vreme!

Nunfele pe care el de-abia dacă îndrăzneşte să-l şoptească în gând e rostit în gura mare de-acest smintit, fără cea mai mică sfială, ca şi când ar fi un nume din potopul de milioane! Cutezanţa asta îl coboară mult în inima lui. Cuvintele „Doar suntem vecini de-atâta vreme! a s-au înfipt în inima lui ca un hanger, sfredelind adânc.

— Poate că şi tu te-ai înşelat, la fel ca toţi ceilalţi! observă Kamal pe un ton politicos, din care nu lipsea o undă de ironie.

— Eu am o situaţie total diferită de a celorlalţi, socoti Hasan nimerit să-l lămurească, aruncându-şi mândru capul pe spate.

Kamal simte că-l scoate din sărite vanitatea şi siguranţa de sine cu care i se adresează odrasla spilcuită şi răsfăţată a unui consilier de vază, ale cărui sentinţe în procesele politice dau de bănuit în cele mai multe cazuri. Hasan scăpă un „Ha! a, aducând cu un hohot de râs, cu toate că pe chipul lui nu se citea amuzamentul. Probabil că-şi dresese glasul pentru a trece de la tonul arogant la unul mai agreabil.

— E o fată cu totul şi cu totul deosebită, chiar dacă înfăţişarea şi felul ei de-a comunica s-ar putea să-i atragă bănuielile unora.

— Ba dimpotrivă, înfăţişarea şi felul ei de-a comunica sunt dincolo de orice bănuieli! se grăbi Kamal să accentueze cu entuziasm.

Hasan înclină capul recunoscător, ca şi cum i-ar fi zis „Bravo! a şi reluă firul vorbei, spunând:

— Un om priceput şi zdravăn la minte îşi dă imediat seama de lucrul ăsta, dar nu toată lumea pricepe ce trebuie. Pentru a înţelege mai exact ce vreau să-ţi spun, am să-ţi dau câteva exemple. Unii nu văd cu ochi buni faptul că ea stă de vorbă în grădină cu prietenii lui Husein, fără să-i pese de datinile orientale şi de gura lumii. Alţii se întreabă ce-ar putea ea să discute cu ei. Mai există şi unii care-şi închipuie că glumele ei potolite ascund cine ştie ce tâlcuri. Înţelegi ce vreau să spun?

— Normal că pricep ce vrei să spui! îl asigură Kamal

cu acelaşi entuziasm. Dar mă tem să nu mergi şi tu prea departe cu bănuielile. În ceea ce mă priveşte, nu am avut nici cea mai mică îndoială în legătură cu atitudinea ei. Şi asta fiindcă discuţiile şi glumele ei mi se par cu totul nevinovate şi pentru că ştiu foarte bine că ea nu a primit o educaţie orientală; prin urmare, ar fi absurd să i se ceară să respecte tradiţiile noastre. Dar cred că şi ceilalţi gândesc la fel.

Hasan clătină din cap, străduindu-se parcă să-l convingă că are dreptate când vorbeşte de alţii, dar Kamal nu dădu atenţie gestului său. Sufletul îi râdea de fericirea imensă că putuse s-o apere pe zeiţa lui, că i se oferise prilejul să depună mărturie în legătură cu nevinovăţia ei. Este adevărat că nu fusese prea sincer în entuziasmul lui. Nu că ar fi crezut altceva decât ceea ce mărturisise, căci întotdeauna o situase deasupra oricăror suspiciuni, dar îi părea rău după visurile fericite, izvorâte din speranţa că glumele şi aluziile ei nevinovate tăinuiau ceva mai mult. Iar Hasan risipise visurile astea tot aşa cum o făcuse şi conversaţia de sub umbrela chioşcului. Deşi inima lui rănită se zbătea în taină, agăţându-se de ultima licărire de nădejde, Kamal îi cântă în strună lui Hasan Selim, amăgindu-l şi încercând să-şi ascundă înfrângerea.

— Nu-i de mirare că ai priceput lucrul ăsta, grăi ipocrizia din Hasan, fiindcă eşti destul de isteţ. Realitatea este – aşa cum ai declarat şi tu – că Aida e nevinovată şi trebuie să fii înţelegător cu ea, dacă ţi-a vorbit cumva mai ciudat. Mă refer la ambiţia ei de a fi „fata visurilor* pentru toţi tinerii pe care-i cunoaşte. Dar să ştii că e o copilărie! îţi spun cu toată sinceritatea că eu n-am cunoscut fată mai serioasă decât ea, dar – ce să-i faci? – citeşte tot timpul romane franţuzeşti şi-i stăruie în minte eroinele lor, despre care vorbeşte întruna, fără să se plictisească.

Kamal zâmbi liniştit, ca şi când ar fi vrut să-i dea de înţeles xă n-a aflat nimic nou de la el.

— Ştiam toate lucrurile astea! i-o reteză el scurt, cu intenţia lămurită de a-l scoate din sărite. Într-o zi am stat la taclale cu Husein şi cu ea şi mi-aduc aminte că a venit

vorba şi despre subiectul ăsta.

De data asta îl făcu pe Hasan să uite de gravitatea lui aristocratică. Pe chip i se putea citi cu uşurinţă stupoarea.

— Când s-a întâmplat asta? sări el ca ars. Eu nu mi-aduc aminte să fi auzit de-o astfel de discuţie. S-a rostit în prezenţa Aidei că ea ţine cu tot dinadinsul să fie „fata visurilor* pentru toţi tinerii?

Kamal observă schimbarea de pe figura lui Hasan şi dădu să râdă triumfător, atâta doar că nu mai avea chef să lungească vorba şi-i răspunse circumspect:

— Nu chiar cu vorbele astea, dar aluzia a. fost destul de transparentă. S-a-ntâmplat odată, când am discutat tocmai despre pasiunea ei pentru romanele franţuzeşti şi despre fantezia ei stăpânită de ele.

Hasan îşi redobândi liniştea şi echilibrul. Un răstimp tăcu mâlc, chinuindu-se să-şi adune gândurile, pe care Kamal reuşise să i le răvăşească. Şovăi câteva clipe, încăpăţânându-se probabil să afle totul despre discuţia aceea mai veche. Când s-a petrecut? Cum de-a venit vorbu despre chestiuni atât de delicate? Ce s-a spus despre el? Cu toate detaliile! Numai orgoliul îl opri să mai insiste cu alte întrebări.

— Am înţeles că tu eşti întru totul de acord cu mine, zise el în cele din urmă. Din păcate, însă, mulţi n-au înţeles corect atitudinea Aidei şi n-au intuit un lucru esenţial: faptul că ei îi place ca toţi să se topească după ea, fără ca ea să ţină la vreunul.

Dacă zevzecul ar şti adevărul – se gândi Kamal – nu şi-ar mai bate capul fără rost. Habar n-are că mi-am dat prea bine seama că nu pot spera nimic. Nici măcar să se bucure că mă prăpădesc de dorul ei. Uită-te bine la capul şi la nasul meu şi linişteşte-te!

— Îi place ca alţii să se topească după ea, dar ea nu iubeşte pe nimeni! repetă Kamal cu ironie în glas. Ce mare filosofie am aflat!

— E un adevăr pe care eu îl ştiu foarte bine!

— Dar tu nu poţi garanta că el e valabil în toate împrejurările!

— Ba da! Pot să bag mâna-n foc!

— Tu poţi avea certitudinea că ea nu iubeşte pe nimeni? continuă Kamal să-l descoasă, prefăcându-se surprins.

— Pot să afirm fără strop de îndoială că ea nu l-a iubit pe niciunul dintre cei care şi-au închipuit că pot fi aleşi! confirmă Hasan cu siguranţă.

Doar doi oameni ar avea dreptul să afirme ceva cu atâta încredere: un credincios fanatic şi-un nătâng sadea. Or, el nătâng nu este! Dar de ce se furişează durerea tiptil în inima ta, de vreme ce n-ai aflat nimic nou? Realitatea e că astăzi m-au năpădit atâtea suferinţe câte n-au fost într-un an întreg!

— Dar pe ce te bizui când afirmi că ea nu iubeşte pe nimeni?

— N-am spus aşa ceva!

Kamal rămase cu ochii ţintă la el, ca şi cum ar fi aşteptat prezicerea unui ghicitor.

— Deci ştii că ea ar iubi pe cineva?

— Tocmai de-aceea te-am invitat să ne plimbăm puţin, îi răspunse Hasan, clătinând din cap. Vreau să stăm puţin de vorbă despre chestiunea asta…

Kamal simţi cum numai se cufundă într-un hău nemărginit, în încercarea disperată de a se salva de o nouă durere, dar valurile se îngrămădiră peste ea fără noimă, izbind-o din toate părţile. Până acum suferise pentru că ea nu poate să-l iubească şi iată că-n clipa asta gâdele îi spune că zeiţa lui cunoaşte şi acest sentiment. Adorata lui iubeşte! înseamnă că şi inima ei ştie ce sunt dorul, nostalgia, speranţa şi jalea! Ce-i drept, mintea lui – mintea, nu simţirea! – acceptase uneori posibilitatea aceasta, dar tot cam aşa cum accepta şi posibilitatea morţii – ca o idee abstractă, şi nu ca o realitate ce s-ar putea agăţa de trupul unei fiinţe dragi. Din pricina asta, cuvintele lui Hasan îl şocară de-a dreptul, transformând posibilitatea într-o realitate percepută cu mintea şi cu inima deopotrivă.

— Ţi-am spus din capul locului că nu întâmplător am vrut să avem discuţia asta, continuă Hasan. Altfel nu mi-aş

fi îngăduit să mă amestec în treburile tale personale.

S-ar cuveni să-l mistuie flăcările cele sfinte până la ultimul grăunte de cenuşă.

— Sunt convins de ce-mi spui şi tocmai de aceea îţi stau la dispoziţie.

Hasan ascunse un zâmbet vag, ce trăda şovăiala dinaintea cuvântului hotărâtor. Kamal îşi dădu seama că nu mai e în stare să îndure tărăgănarea şi-l încurajă să-i spună tot adevărul, deşi inima lui începuse să-l citească.

— Zici că ştii că ea iubeşte? întrebă el nerăbdător.

— Da! răspunse Hasan fără să mai stea pe gânduri. Am destule temeiuri ca să-ţi răspund afirmativ.

Hei, voi, ceruri, auzit-aţi? Aida iubeşte! Simţi cum ţi se strânge inima înălţând spre ceruri un imn funebru. Oare inima ei o fi nutrind pentru acest fericit ceea ce inima mea nutreşte pentru ea? Nu-i cu putinţă! Altfel, lumea asta ar trebui să se despice şi să se prăvălească în abis. Prietenul tău nu poate să mintă? Un tânăr distins şi chipeş cum este el nu poate minţi! Tot ce mai poţi spera acum este ca dragostea ei să fie altfel decât dragostea ta! Iar dacă nenorocirea trebuie să se întâmple, consolează-te cu gândul că cel pe care-l iubeşte e Hasan! Trebuie să te consolezi şi să recunoşti – în pofida mâhnirii şi geloziei – că el este un tânăr bogat şi fermecător.

— Trebuie să ştii că discuţia noastră – vreau să zic discuţia dintre mine şi ea – a fost întotdeauna deschisă şi n-a lăsat loc pentru niciun alt tâlc, sublinie Hasan.

Ce discuţie o fi avut loc între ei? Aş fi în stare să-mi dau viaţa pentru a afla ce şi cum. Aş şti întregul adevăr şi aş sorbi cupa amărăciunii până la fund. Glasul ei melodios i-o fi şoptit: „Te iubesc”? în ce limbă o fi rostit cuvintele magice?

— Te felicit! bâigui Kamal cu o linişte ciudată în glas.

— Îţi mulţumesc!

— Stau şi mă-ntreb, totuşi, de ce mi-ai dezvăluit tocmai mie secretul ăsta deosebit?

— Când te-am surprins doar cu ea, mi-a fost teamă să nu te laşi şi tu amăgit de vorbele ei, aşa cum s-au păcălit

mulţi. Şi chiar în clipa aceea m-am decis să-ţi mărturisesc adevărul. Nu mi-ar fi plăcut să fii printre cei înşelaţi.

Kamal îngăimă un cuvânt de mulţumire, ca şi cum ar fi vrut să-şi exprime recunoştinţa în faţa acestui tânăr înzestrat, care-l ucisese spunându-i adevărul, numai pentru a nu-l vedea înşelat. Oare nu-l împinsese gelozia să i se destăinuie? Dar ce, el n-are ochi ca să-i vadă scăfârlia şi trompa?

— Vine adesea împreună cu mamă-sa în vizită pe la noi, reluă Hasan dialogul. Atunci avem prilejul să stăm de vorbă…

— Între patru ochi? îi luă Kamal vorba din gură, fără să-şi dea seama.

Apoi se zăpăci şi faţa i se îmbujoră brusc.

— Câteodată… îi răspunse Hasan cu dezinvoltură.

Ar vrea foarte tare s-o vadă în rolul de îndrăgostită, la care nu se gândise niciodată până în clipa asta. Cum or fi arătând ochii ei, scăpărând de suferinţă şi dor? Sufletul îi tremură şi se agită ca o pasăre care se zbuciumă să scape din captivitate. Lumea ţi se pare un morman de ruine din care ai vrea să fugi. Chiar dacă ai şti cu certitudine că buzele lor s-au întâlnit, plăcerea iubirii absolute tot nu va fi distrusă în vârtejul nebuniei.

— Atunci cum de accepţi ca ea să stea de vorbă cu prietenii lui Husein? întrebă Kamal, împins de dorinţa irezistibilă şi neînţeleasă de a se sinucide.

— Nu-mi prea convine lucrul ăsta, dar nici nu-l consider o nenorocire prea mare, de vreme ce fratele ei este prezent, zise Hasan după o uşoară şovăire. Ce să-i faci? Asta-i educaţia europeană! Nu tăgăduiesc că au fost momente când m-am simţit ispitit să-i mărturisesc nemulţumirea-mea, dar m-am abţinut. N-aş fi vrut să mă învinuiască de gelozie, mai ales că ea ţinea morţiş să mă vadă gelos. Cunoşti, de bună seamă, trucurile astea feminine. Pe mine, unul, nu mă încântă câtuşi de puţin!

— Parcă intenţionat ar fi vrut să te tulbure.

— Deşi eu aş putea în orice clipă s-o strunesc şi s-o domesticesc, îţi dai seama… bâlbâi cel cu orgoliu-i

nemăsurat.

Ultimele cuvinte şi, mai ales, tonul cu care fuseseră rostite îl aţâţară cumplit pe Kamal. Ar fi vrut să mai aibă şi-un alt motiv pentru a-l izbi cu toată puterea în moalele capului, să-l vadă rostogolindu-se umilit în ţărână. Se simţea în stare de orice în momentul acela. Se uită la el de sus şi se simţi mult mai înalt decât în realitate. Se miră cum de acceptă Aida să iubească un bărbat mai scund decât ea şi se întrebă nedumerit de ce nu-l poate iubi şi pe el, chiar dacă are un an, doi mai puţin decât ea. inima lui era convinsă că, pentru el, partida din această lume a fost jucată şi pierdută.

Hasan îl invită să ia masa împreună la el acasă, dar Kamal se scuză, mulţumindu-i politicos. Apoi dădură mina şi o luară în direcţii diferite.

Kamal pomi alene, cu sufletul abătut şi cu inima frântă. Voia să rămână cât mai repede singur, pentru a rememora întâmplările din ziua aceea şi a reflecta îndelung la ele, până ce i se va lămuri adevăratul lor tâlc. Viaţa îi apăru în straie cernite. Dar oare nu ştiuse din capul locului că iubirea aceasta nu are nicio şansă? Doar nu aflase nimic nou! în orice caz, trebuia să se consoleze cu gândul că el iubeşte cu toată fiinţa, în vreme ce alţii nu ştiu decât să vorbească despre iubire. Nimeni, în afară de el, nu ştia ce este iubirea adevărată, care luminează sufletul şi mintea cu văpaia ei. Prin asta se deosebeşte de toţi ceilalţi! Şi nu va renunţa la visul său de a o dobândi pe zeiţa lui măcar în lumea cealaltă, unde dispar deosebirile artificiale şi unde nu mai există nici capete uriaşe, nici oameni care se împiedică de nas. În virtutea legilor cereşti, Aida va fi acolo a mea şi numai a mea…

Parcă nici nu mai exista. Îl ocolea cu bună ştiinţă, îşi dădu seama de lucrul ăsta chiar în vinerea următoare – adică la o săptămână după dialogul cu Hasan Selim pe strada Seraiurilor – când se întâlni din nou cu prietenii la chioşcul din grădină. Erau în toiul discuţiei când se ivi Aida însoţită de Budur. Rămase un timp cu ei, adresându-i unuia o vorbă, altuia o glumă, dar fără să se întoarcă spre el nici

măcar o singură dată. La început, îşi închipui că trebuie să-i vină şi lui rândul, dar aşteptarea se dovedi zadarnică. Pe deasupra, băgă de seamă că ochii ei scăpărătâi evitau cu tot dinadinsul să-i întâlnească privirea. Atunci îşi luă inima în dinţi şi se amestecă şi el în discuţie, strecurând câte o observaţie, dar ea continuă să vorbească fără să-l ia în seamă. Se părea că nimeni nu observase manevrele lui, căci toţi erau absorbiţi de conversaţia uşoară şi agreabilă, dar asta nu atenua cu nimic lovitura primită. Nu putea pricepe motivul supărării ei. Nu-i venea să creadă ce vedea şi ce simţea şi se strădui să-şi ascundă îndoiala care-l măcina, aşteptând înciudat să se ivească un alt prilej pentru a-şi încerca norocul. Pe neaşteptate, Budur începu să se smucească din mâna Aidei, făcând semne disperate spre el. Kamal se apropie încet de Budur şi întinse braţele spre ea, dar Aida o trase înapoi, bruscând-o.

— Trebuie să plecăm! o anunţă ea.

Apoi îi salută pe ceilalţi şi se îndepărtară amândouă.

Ce-nseamnă asta? se întrebă el pălind de spaimă. Aida e pornită împotriva lui şi n-a venit în chioşc decât ca să-l înştiinţeze despre mânia ei. Ce-o fi având să-i reproşeze? Cu ce-a greşit? Nu se simte vinovat de nimic! Nedumerirea îşi râdea de logica lui, risipindu-i şi ultima brumă de încredere. Reuşi să se stăpânească şi să-şi ascundă durerea, aşa încât să nu-l dea de gol. Înţelese că nu-i vreme de şagă şi începu să-şi joace rolul obişnuit cu destulă abilitate, ascunzându-şi necazurile de ochii prietenilor. Un aparat extrem de sensibil din inima lui înregistra orice şoaptă sau privire a fiinţei iubite. Îl prevenea chiar şi asupra intenţiilor şi gândurilor ei. Oricare ar fi fost motivul supărării sau chiar dacă n-ar fi existat niciun motiv, a ajuns să se simtă ca o frunză smulsă de vijelie şi aruncată în ţărână.

Îl alina doar gândul la ultimele cuvinte rostite de Hasan Selim. Nu se lăudase la sfârşitul discuţiei că el poate s-o subjuge pe Aida în orice clipă, dacă vrea? Dar ea a venit astăzi în chioşc ca în oricare altă zi. Nenorocirea i se trage de la faptul că ea refuză să-l mai ia în seamă. Pare

că nici nu-l vede. Şi-apoi, el şi Hasan s-au despărţit ca doi buni prieteni, fără să se fi ivit între ei vreun semn de discordie, aşa încât Hasan n-ar fi avut niciun motiv să-i ceară Aidei să-l ocolească. Şi nu este nici ea atât de lipsită de personalitate ca să joace cum îi cântă Hasan. În ce-l priveşte, nu se simte vinovat câtuşi de puţin. Atunci care-i pricina, stăpân al cerurilor?! în timpul întrevederii din chioşc, se arătase destul de caustică, dar întâlnirea lor de astăzi îl lovise mai rău decât moartea. Oricum, e preferabil ca fiinţa iubită să fie neîndurătoare şi crudă decât să treacă pe lângă adoratorul ei prefăcându-se că nu-l vede. Ce tristeţe! Un nou sens al durerii se adaugă la dicţionarul ei pe care-l poartă în piept! Un nou tribut plătit dragostei!

Simţi că i se strânge inima de obidă. Îi veni nespus de greu să vadă că dragostea lui atât de puternică este întâmpinată cu o indiferenţă trufaşă şi rece. Dar, în mod paradoxal, obida lui făcea să-i sporească dragostea şi devotamentul, iar la lovitura primită nu putea răspunde altfel decât rugându-se şi cerând îndurare. Dacă altcineva l-ar fi răsplătit astfel – chiar Husein Şaddad dac-ar fi fost acela –, l-ar fi prăpădit fără cea mai mică şovăire; dar cum împricinata nu este alta decât zeiţa lui, mânia se descarcă în mod fatal tot asupra lui, iar vrajba nu se poate revărsa decât în cutele sufletului său. Se simţi ispitit să se răzbune pe vinovat, adică pe el însuşi, condamnându-l să evadeze din lumea aceasta; îl copleşi un sentiment stăruitor de mâhnire, care-i dicta să fugă de ea pentru totdeauna. S-ar fi mulţumit chiar şi numai cu prietenia ei. Ba o socotea chiar mai presus de speranţele şi visurile sale, cu toate că forţa iubirii lui nu putea fi cuprinsă nici de ceruri şi pământ la un loc. I-ar fi fost de-ajuns chiar şi mai puţin decât atât – ar fi acceptat chiar şi disperarea, în speranţa unui zâmbet şi a unei vorbe blânde. Gândurile nu-i dădură pace toată săptămâna, care trecu fără să vadă palatul familiei Şaddad. Sentimentul eşecului nu-l slăbi nicio clipă – nici dimineaţa, când lua micul – dejun împreună cu tată-său, nici când străbătea cu paşi largi drumul de-acasă până la facultate, nici în sălile de curs, unde asculta

absent, cu ochii în gol, nici seara când, citea cu atenţia împrăştiată, nici când se zvârcolea, cerşind somnului să-l poarte pe tărâmurile visului. Iar înainte de faptul zilei, când în văzduh începeau să plutească primele fulguiri de raze, nici n-apuca să deschidă ochii, că iarăşi gândurile lacome se năpusteau învălmăşite, să-l devoreze. Cât de odios este sufletul când şi-a trădat stăpânul!

Vinerea următoare, Kamal o apucă din nou înspre palatul dragostei şi suferinţei. Ajunse în dreptul lui ceva mai devreme decât de obicei. Aşteptase ziua aceasta cu o nerăbdare greu de imaginat. Nici el nu-şi dădea prea bine seama ce spera să-i aducă. Visase că adorata devenise printr-un miracol îngăduitoare şi blândă, aşa cum fusese înainte de a se fi produs cataclismul? Sau încerca să obţină din infern setea aprinsă, alături de cenuşa de gheaţă? O luă pe aleea amintirilor, îndreptându-se spre grădină. Când o zări pe Aida, stând pe un scaun, cu Budur pe marginea mesei dinaintea ei, se zăpăci şi zăbovi un răstimp şovăind. Nu-şi dădea seama dacă trebuie să-şi urmeze paşii ori e mai bine să se întoarcă înainte ca ea să-l vadă. În cele din urmă, îşi învinse ezitarea şi se apropie de chioşc, împins de dorinţa nestăvilită de a dezlega enigma care-i răpise liniştea şi pacea până la ultima picătură. Fiinţa aceasta nespus de delicată şi sufletul acesta limpede, ascuns într-un veşmânt de femeie vor fi ştiind, oare, cât de neîndurătoare au fost cu el? Ar mai avea ea somn? N-ar îngrozio suferinţa pricinuită? Silnicia ei aduce cu silnicia soarelui, în jurul căruia a fost condamnat să se învârtă la nesfârşit pământul, fără să se poată apropia sau contopi cu el, fără să se poată îndepărta pentru a se pierde în spaţiu. Un zâmbet, un singur zâmbet dăruit de ea l-ar putea tămădui de toate chinurile! Pe măsură ce înainta, simţea cum i se taie picioarele şi îşi târşâia dinadins tălpile, pentru a-i atrage atenţia. Aida întoarse capul şi, când dădu cu ochii de el, luă o poză indiferentă, înţepată şi nu scoase o vorbă. Kamal se opri la doi paşi de ea, înclinându-se smerit şi politicos.

— Bună ziua! şopti el stins, cu zâmbetul încremenit

pe buze.

Aida clătină din cap, fără să-i răspundă la salut şi privi în direcţia opusă.

Orice licărire de speranţă se stinse. „Îndepărtează-te, ca să nu-mi ascunzi lumina soarelui cu scăfârlia şi cu trompa ta! a o auzi ţipând în gândurile sale învălmăşite. Dar Budur porni să-i facă semne cu mânuţa. Îşi plecă ochii sfios spre faţa ei senină şi se apropie de ea într-o încercare disperată de a-şi ascunde înfrângerea. Copila se agăţă de braţele lui fără să stea pe gânduri, iar el o sărută pe obraz cu tandreţe şi recunoştinţă.

— Te rog să n-o mai săruţi! se năpusti asupra lui cu brutalitate glasul care mai înainte îi deschidea porţile muzicii divine. Sărutul este un lucru neigienic! urmă Aida, parcă stăruind să-i taie orice speranţă.

Buzele lui Kamal începură să-i tremure într-un zâmbet uluit şi băiatul se făcu livid. Rămase năuc preţ de un minut, pe urmă începu să se dezmeticească şi-i răspunse cu un curaj de care se miră şi el:

— Din câte mi-aduc aminte, nu-i prima dată când o sărut…

Se trezi cu ea ridicând din umeri – semn că nu era de-a bună – şi-o şi auzi în închipuire, repezindu-l: „Şi ce-are-a face?”. Aah! Trec la o nouă săptămână de chinuri, fără să pot rosti un cuvânt de apărare? se întrebă el contrariat.

— Îngăduie-mi, te rog, să te-ntreb care e secretul acestei schimbări ciudate? Mi-am bătut capul toată săptămâna trecută şi n-am fost în stare să găsesc o explicaţie.

Aida nu schiţă niciun gest cum c-ar fi auzit vorbele lui şi privi mai departe în gol, îndărătnicindu-se să persiste în muţenia ei.

— Ştiu că n-am comis nicio greşeală pentru care să fiu pedepsit, că n-am niciun fel de vină şi din pricina asta mă doare cumplit gestul tău.

Kamal rosti cuvintele acestea aproape gemând, cu sufletul strivit de nelinişte.

Aida rămase mai departe mută şi la un moment dat Kamal tresări speriat, la gândul că ar putea să se ivească Husein înainte ca el să fi smuls vreo mărturisire de la ea.

— Nici cu gândul n-am gândit că s-ar putea întâmpla aşa ceva! se tângui el. Un prieten vechi ca mine n-are dreptul să ştie cel puţin de ce se face vinovat? încercă el s-o ia mai cu binişorul.

Aida întoarse capul pe jumătate şi-i aruncă o privire mohorâtă, ca norii aducători de ploaie.

— Vrei să zici că eşti nevinovat? se burzului ea, rupând în sfârşit tăcerea, în vreme ce-l măsura cu dispreţ.

— Stăpân al cerurilor, se pot comite păcate fără ca omul să-şi dea seama de ele? izbucni el, mângâind mecanic mânuţele lui Budur, care se chinuia să-l tragă spre ea, fără să înţeleagă nimic din ce se petrecea între el şi Aida. Deci bănuielile mele se confirmă! îmi spunea mie inima, dar eu mă încăpăţânam să nu-i dau crezare… După părerea ta, eu sunt vinovat de ceva, nu-i aşa? Dar ce anume îmi reproşezi, nu ştiu! Te implor pe viaţa ta, spune-mi 1 Nu mi-o lua în nume de rău, dar nu mă ştiu vinovat de nimic şi prin urmare n-am ce să recunosc, nu ştiu ce-aş putea spune… Oricât aş despica eu firul în patru, oricât aş scormoni în ascunzişurile sufletului şi vieţii mele de până acum, nu voi reuşi să dau peste o intenţie rea, o vorbă sau o faptă îndreptată împotriva ta. Ăsta-i adevărul gol-goluţ şi mă minunez aflând că ai avea chiar şi cea mai mică îndoială…

— Nu te pricepi să joci teatru! îi luă ea vorba din gură. Mai bine încearcă să-ţi aduci aminte ce-ai spus despre mine, continuă apoi cu acelaşi dispreţ.

— Ce-am spus despre tine? sări el ca ars. Şi cui am spus? Jur că…

— Nu-mi trebuie niciun jurământ! replică ea tăios. Păstrează-l pentru tine! Cel care cleveteşte şi-a mâncat credinţa! mai bine ai încerca să-ţi aminteşti ce-ai spus despre mine!

Kamal rămase consternat. Aruncă paltonul la întâmplare pe masă, ca şi cum ar fi vrut să se pregătească de luptă, se dădu un pas înapoi de lângă Budur, pentru a

scăpa de insistenţa ei nevinovată, şi zise cu o însufleţire care-i sublinia sinceritatea:

— N-am spus despre tine niciun cuvânt pe care să-mi fie ruşine să-l repet acum în faţa ta. N-am spus despre tine un singur cuvânt urât în toată viaţa mea, repetă el, scuturat de un fior cumplit. Şi ştii prea bine că n-aş fi putut face aşa ceva în ruptul capului. Iar dacă cineva a pus pe seama mea lucruri care te-au necăjit, acela a făcut-o cu rea-credinţă şi nu poate fi decât un clevetitor demn de dispreţ. Tu eşti lipsită de orice cusur, aşa că n-aş fi putut spune nimic rău despre tine. Să ştii că ai fost nedreaptă cu mine dând crezare clevetirilor!

— Îţi mulţumesc pentru complimentele astea, chiar dacă nu le merit, izbucni ea cu ironie. Nu se poate să nu am şi cusururi. Chiar şi numai faptul că n-am primit o educaţie pur orientală…

Kamal tresări la ultimele cuvinte, căci îşi aduse aminte că le rostise chiar el în timpul discuţiei cu Hasan Selim, când încercase să alunge suspiciunile care planau asupra ei. Te pomeneşti că Hasan le-a răstălmăcit pentru a-i stârni îndoiala asupra bunelor lui intenţii. Hasan Selim, nobilul! Ar fi cu putinţă aşa ceva? Simţi că se-nvârte pământul cu el.

— Ce vrei să spui? întrebă el cu ochii holbaţi de spaimă şi mirare. Într-adevăr, eu am rostit aceste cuvinte, dar Hasan Selim îţi poate confirma că n-am făcut decât să-ţi laud virtuţile cu ele.

— Virtuţile? interveni ea, aruncându-i o privire vrăjmaşă, ca de gheaţă. Şi dorinţa mea de a fi cu orice chip „fata visurilor” pentru toţi tinerii e una din virtuţile astea?

— Asta a spus-o el, nu eu! răcni Kamal, cotropit de indignare. Aşteaptă până când vine, ca să poată recunoaşte!

— Şi Bunăvoinţa pe care ţi-o arăt ţie e una din virtuţile astea? continuă ea şirul întrebărilor ironice.

— Bunăvoinţa pe care mi-o arăţi? Unde? Şi când? insistă el disperat, incapabil să se apere în faţa potopului de acuzaţii.

— Chiar în acest chioşc! Ce, ai uitat? Adică vrei să zici că nu i-ai dat de înţeles lucrul ăsta?

Ironia şfichiuitoare cu care rosti întrebarea „Ce, ai uitat?” îi stârni o amărăciune clocotitoare. Dincolo de întrebări, întrezări că se petrecuse un lucru necurat. Probabil că Hasan Selim pusese pe seama lui vorbe pe care nu le rostise. Ajunsese victima unui om cu intenţii rele.

— Contest c-aş fi spus aşa ceva! răsună glasul lui cu mâhnire şi înverşunare. Tăgăduiesc în modul cel mai categoric şi-mi pare rău că până acum am avut o părere atât de bună despre Hasan!

— Nici n-ai putea să ai o altă părere despre el! interveni ea cu trufie, apărându-l pe Hasan cu deosebită tărie.

Kamal oftă din adâncul sufletului. I se năzări că Abu al-Hawl[76] a ridicat pumnul uriaş de granit, încremenit de mii de ani, şi l-a prăvălit asupra lui, făcându-l una cu pământul.

— Dacă Hasan a scornit minciunile astea pe seama mea, reluă el firul cu glas tremurat, înseamnă că a dat cinstea pe ruşine şi nu mai am pentru el nici cel mai mic respect. Să ştii că el m-a defăimat pe mine şi că nu eu îl defăimez pe el!

— Adică tu te încăpăţânezi să negi că m-ai fi blamat pentru libertatea de a sta de vorbă cu prietenii lui Husein?

Vasăzică aşa răstălmăceşte nobleţea aristocratică vorbele?

— Neg! strigă glasul lui mai categoric decât oricând până atunci. N-a fost nici vorbă despre aşa ceva! Allah mi-e martor că nu vreau să-i caut pricină, dar el a pretins… A spus… Mi-a destăinuit că tu îl iubeşti… Că el, dacă vrea, poate în orice clipă să-ţi interzică să te mai întâlneşti cu noi… Să ştii că eu n-am vrut…

— Aiurezi! îi tăie ea şirul vorbelor ridicându-şi capul cu semeţie, astfel încât coroana părului se undui în urma

76 „Tatăl groazei" - metaforă cu care arabii au denumit Sfinxul egiptean din vecinătatea marilor piramide de la Ghiza.

mişcării bruşte. Nu-mi pasă ce se spune pe seama mea! continuă ea batjocoritoare. Eu mă aflu deasupra tuturor lucrurilor mărunte… Şi nu cred că am comis altă greşeală în afara faptului că am înţeles să fiu amabilă cu toată lumea, fără deosebire.

În timp ce-i arunca aceste vorbe, Aida o coborî pe Budur de pe masă şi o luă de mână. Apoi îi întoarse spatele lui Kamal şi ieşi din chioşc.

— Aşteaptă o clipă, te rog, ţipă el disperat, ca din gură de şarpe.

Dar ea îşi văzu mai departe de drum. Kamal îşi dădu seama că ţipase prea tare – avea impresia că-l auzise întreaga grădină, că tot chioşcul, scaunele şi pomii căutau spre el sarcastic. Îşi strânse buzele palide, apoi îşi lăsă capul în jos şi-şi înghiţi plânsul, apucând cu palma marginea mesei. Silueta lui deşirată părea că se chirceşte sub povara grea a înfrângerii. Dar nu rămase multă vreme singur, căci curând după aceea se ivi Husein Şaddad, cu chipul radiind de fericire ca întotdeauna. Îl salută cu obişnuita seninătate în priviri şi luară loc pe două scaune alăturate. După puţin timp, se auziră paşii precipitaţi şi apăru Ismail Latif. Nu trecu mult şi se apropie şi Hasan Selim, mergând ţanţoş. Kamal se întrebă nedumerit dacă nu cumva îl urmărise iarăşi de la distanţă, ca data trecută, şi dacă n-a fost martor la sfada care a avut loc între el şi Aida. Simţi cum în pieptul lui se revarsă torente de furie şi gelozie. Îşi struni sufletul să nu-l dea de gol, hotărât să nu-i ofere lui Hasan prilejul să se bucure de suferinţa lui, nici să-l căineze şi nici să-i îngăduie cuiva să-i citească frământayrea din suflet. De aceea, se avântă cu tot elanul în conversaţie, râse cu hohote prefăcute la glumele lui Ismail Latif, se lăsă antrenat în discuţia despre constituirea Partidului Uniunii, răzvrătirea împotriva lui Saad Zaghlul şi rolul lui Naş at-paşa în toate astea. Pe scurt, reuşi să-şi joace destul de bine rolul până la sfârşit. Spre prânz, cei trei musafiri – Kamal, Ismail şi Hasan – îşi luară rămas-bun de la Husein şi părăsiră seraiul familiei Şaddad.

— Aş vrea să stau puţin de vorbă cu tine, i se adresă Kamal lui Hasan înainte de a se despărţi, simţind că a ajuns la capătul răbdării.

— Poftim! îl îmbie Hasan cu amabilitate.

— Aş fi preferat să rămânem numai amândoi, adăugă el, uitându-se la Ismail cu o privire prin care îşi cerea iertare.

Ismail dădu să se retragă, dar Hasan îl opri cu un semn din mână, zicând;

— Eu n-am nimic de ascuns faţă de Ismail…

Gestul îl stânjeni cumplit. În spatele lui întrevăzu laşitatea lui Hasan, dar nu voia să mai lungească vorba şi consimţi să discute în prezenţa lui Ismail, bolborosind:

— De fapt, poate să rămână. Nici eu n-am nimic de ascuns… Apoi aşteptă să se îndepărteze puţin de serai şi spuse direct: Astăzi, înainte de venirea voastră, s-a întâmplat s-o găsesc numai pe Aida în chioşc şi-am avut cu ea un schimb de cuvinte destul de ciudat. Am înţeles, din ce mi-a spus, că i-ai răstălmăcit vorbele mele şi i-ai înfăţişat într-un chip deformat discuţia noastră de-acum câteva zile… Ţi-aminteşti despre ce e vorba, fără îndoială! într-un cuvânt, i-ai dat de înţeles că eu aş fi bârfit-o.

— Răstălmăcit… deformat… bâlbâiră buzele palide ale lui Hasan. Apoi îi aruncă o privire rece şi vrăjmaşă, ca şi cum ar fi vrut să-i aducă aminte că în faţa lui se află Hasan Selim şi nu altcineva. S-ar cuveni să te gândeşti puţin şi să cauţi cuvinte mai potrivite înainte de-a deschide gura! îl repezi el pe un ton ireverenţios, încercând să-l intimideze.

— Exact aşa am şi făcut! ripostă Kamal scurt. Şi ca să revin la ce spuneam mai înainte, din vorbele ei am înţeles foarte lămurit că de fapt tu ai umblat cu intrigi ca să stârneşti zâzanie între mine şi ea.

Ochii lui Hasan aruncau scântei de mânie, dar izbuti să se stăpânească şi reveni la tonul rece de mai înainte, bombănind:

— Am avut impresia că pricepi cum stau lucrurile, dar văd că m-am înşelat. Apoi spuse, luându-l în zeflemea:

Şi, mă rog, ce-ar urma să culeg eu de pe urma acestor pretinse intrigi, poţi să-mi spui şi mie? Adevărul este că tu taberi pe om fără să-ţi măsori cuvintele şi să chibzuieşti puţin înainte…

— Ba purtarea ta este cu adevărat necinstită! zbieră Kamal nespus de îndârjit.

— V-aş propune să amânaţi discuţia asta pentru altă dată, când o să vă mai liniştiţi, se amestecă Ismail, încercând să le domolească mânia.

— Lucrurile-s aşa de clare, că nu mai e nevoie de nicio discuţie! continuă Kamal, subliniind fiecare cuvânt. Şi el ştie treaba asta la fel de bine ca şi mine!

— Fii bun şi povesteşte-ne şi nouă ce-ai vorbit cu ea în chioşc, ca să… interveni Ismail pentru a doua oară.

— Nu admit niciun fel de anchetă! îl întrerupse Hasan trufaş.

— În orice caz, i-am spus tot adevărul şi-am lăsat-o să judece ea care dintre noi e sincer! minţi Kamal, vărsându-şi tot veninul.

— S-o lăsăm să cântărească ea singură între ce-a pretins o odraslă de prăvăliaş şi fiul unui consilier! urlă Hasan, vânăt de furie.

Kamal se repezi spre el cu pumnii încleştaţi, dar Ismail interveni să-i potolească, fiindcă era mai vânjos decât ei, chiar dacă părea mai firav.

— Până aici! se împotrivi el cu hotărâre. Nu admit aşa ceva! Sunteţi prieteni şi amândoi faceţi parte din familii respectate! Terminaţi cu copilăriile astea!

Kamal o luă spre casă grăbit, clocotind de furie şi înaintând cu paşi apăsaţi şi agresivi. Inima i se topea de mâhnire, iar ochii îi scânteiau, cu lacrimile gata să ţâşnească. Îi rănise inima şi demnitatea, pe zeiţa şi pe tatăl lui. Ce i-a mai rămas pe lumea aceasta? îl respectase pe Hasan ca pe niciun alt prieten; nu avusese pentru nimeni atâta admiraţie. Cum de-a fost cu putinţă să devină peste noapte clevetitor şi grosolan? E adevărat că-l urăşte de moarte, dar nu-i dau pace îndoielile şi de aceea stă pe gânduri, întrebându-se cu un grăunte de nesiguranţă în

suflet dacă nu cumva atitudinea lui se explică prin sentimente ce-i rămân necunoscute. Să fi răstălmăcit Hasan vorbele lui şi Aida să fi luat de bun ce i-a spus el? Să fi înţeles Aida greşit şi să fi exagerat, făcându-şi fel de fel de gânduri şi căzând în cele din urmă pradă mâniei? Dar cu comparaţia între odrasla de prăvăliaş şi fiul de consilier s-a întrecut cu gluma şi a reuşit să şi-l ridice de-a binelea în cap. Ar fi fost de-a dreptul absurd să mai încerce să-i găsească vreo scuză.

Săptămâna următoare, când veni din nou la seraiul familiei Şaddad la ora obişnuită, i se spuse că a intervenit ceva care l-a împiedicat pe Hasan să ajungă la întâlnirea lor obişnuită. Când plecară de-acolo, Ismail Latif îi transmise scuzele lui Hasan pentru cuvintele necugetate referitoare la „odrasla de prăvăliaş şi fiul de consilier”, care-i scăpaseră la mânie. Totodată, Ismail fusese însărcinat să-i aducă la cunoştinţă speranţa lui Hasan că incidentul nu va afecta prietenia lor şi că totul nu fusese altceva decât o închipuire nejustificată. Mai mult decât atât, ticluise şi-un răvaş, în care îşi exprima dorinţa de a nu mai reveni niciodată asupra celor întâmplate, încheindu-l astfel: „Adu-ţi aminte vorbele cu care m-ai jignit şi vorbele cu care te-am jignit eu şi vei fi convins că amândoi am greşit. În consecinţă, niciunul dintre noi nu are dreptul să refuze scuzele celuilalt”. Hamal se lumină la faţă după citirea scrisorii, dar nu întârzie să remarce contradicţia dintre orgoliul cunoscut al lui Hasan şi aceste scuze neaşteptate. Veniseră ca o surpriză, într-adevăr! N-ar fi crezut în ruptul capului că Hasan ar concepe să-şi ceară iertare. Ce s-o fi întâmplat? Orgoliul lui nu se îndupleca numai de dragul prieteniei! Şi-a dat seama că l-a luat gura pe dinainte şi e cu ochi şi cu sprâncene că nu prietenia l-a determinat să-şi ceară scuze, ci mai degrabă grija pentru reputaţia lui. Se temea probabil şi că zvonurile despre scandal ar putea să ajungă la urechile lui Husein Şaddad. Aşa cum îl cunosc ei, n-ar fi exclus ca atitudinea Aidei să-i stârnească nemulţumirea. Nu are nicio importanţă dacă Hasan se va împăca sau nu cu el. Esenţial

pentru el este ce are de gând să facă Aida, căci n-a venit nici la întâlnire şi nu s-a mai ivit nici la fereastră sau pe terasă. Dispăruse parcă fără urmă, nu nuniâi din casă sau din cartier, ci din lumea aceasta în întregul ei. Ar fi cu putinţă să nu se mai întâlnească în veci? Spera ca Husein Şaddad să motiveze cumva absenţa ei pentru a-i risipi temerile, dar nici aceasta nu se întâmplă.

Timpul trecea şi de fiecare dată când se ducea în vizită la serai, simţea că-şi pierde inima; cerceta toate ungherele cu ochi neastâmpăraţi, zbătându-se între disperare şi rugăciune. Arunca priviri scrutătoare spre terasa de la intrare, apoi spre fereastra ce dădea către grădină şi spre balconul dinspre chioşc, în timp ce străbătea aleea până la pavilion. Pe urmă cădea zdrobit pe scaun, în mijlocul prietenilor, pierdut adânc în gânduri, visând îndelung la surpriza fericită ce refuza să se ivească. Întâlnirile se sfârşeau şi Kamal părăsea grădina trimiţând iarăşi şi iarăşi priviri obosite şi abătute către fereastră şi balcoane, mai ales către fereastra ce dădea spre alee, a cărei imagine îi umplea zilele, încadrând chipul adoratei. Se îndrepta spre poartă, respirând deznădejdea odată cu aerul. Disperarea lui nu urai cunoştea margini; se stăpânea cu greu să nu-l întrebe pe Husein Şaddad care-i secretul dispariţiei Aidei. Tradiţiile vechiului cartier, de care îi era îmbâcsită întreaga făptură, îl împiedicau în ultima clipă să rostească vreun cuvânt. Începuse să se frământe şi să se întrebe dacă Husein o fi cunoscând adevăratul motiv al dispariţiei Aidei. Hasan Selim se ţinu într-adevăr de cuvânt – nu făcu nici cea mai mică aluzie la cele întâmplate şi nu lăsă nicio clipă să i se citească pe faţă că i-ar putea trece prin minte aşa ceva. Fiecare nouă întâlnire era pentru el încă o dovadă a înfrângerii lui Kamal. Şi tocmai acest gând îl tortura din cale-afară! Simţea în fundul sufletului o temere surdă amestecată cu suferinţă, care-i întuneca mintea. Cel mai greu de suportat i se părea umilinţa. „Cât de departe eşti tu de aceşti fericiţi, biată făptură slută!”, îşi zise el dus pe gânduri. La ce bun să mai trăiască, dacă ea stăruie să nu se mai arate? De unde vor mai primi ochii

lui lumină?

De unde va mai căpăta inima lui căldură? De unde va mai dobândi bucurie? Nu mai are altă dorinţă decât s-o vadă din nou pe zeiţa lui adorată. Indiferent cu ce preţ! Indiferent pe cine ar iubi! Să se arate, să-şi râdă de tigva şi de trompa lui în tihnă, oricât îi va pofti inima! Nu-l mai interesează nimic altceva decât s-o vadă şi s-o audă iarăşi! Să se ivească, indiferent care va fi preţul, chiar dacă privirile ei nu se vor abate niciodată asupra lui! Dispariţia ei i-a răpit liniştea şi echilibrul; se simte greoi şi inert, inutil şi umilit.

Nu putea aştepta nici să treacă săptămâna până la întâlnirea cu prietenii săi; paşii îl purtau spre El-Abbasiyya fără voia lui, pentru a hoinări în jurul seraiului, sperând s-o zărească pe Aida la un balcon sau în timpul vreunei plimbări de-ale ei. Tot zbuciumul se dovedi în van, căci nu reuşi s-o zărească nici măcar o singură dată. Întrezări de câteva ori năluca unui servitor, ieşind ori intrând pe poartă, îl urmărise cu ochi lacomi şi nedumeriţi, întrebându-se de fiecare dată pentru ce destinul îi hărăzise acestui sărman să se afle în apropierea zeiţei, s-o vadă zi de zi în cele mai diverse împrejurări – tolănită într-un pat ori pe un divan, cântând sau rătăcind cu gândurile fără să-i pese de nimic. Norocul acestui biet om, care sălăşluieşte într-un mihrab fără să aibă habar ce este evlavia!

Într-una din aceste hoinăreli, îl zări şi pe Abd el-Hamid-Bek Şaddad împreună cu soţia lui, părăsind palatul într-o maşină ce aştepta în faţa porţii. Sunt singurii oameni în faţa cărora Aida stă cu respect şi smerenie, ascultând sfioasă de glasul lor poruncitor. Nimeni nu cunoaşte copilăria zeiţei lui mai bine decât această fericită mamă, căci e incontestabil faptul că şi Aida a fost cândva asemeni micilor creaturi aduse pe lume de Aişa şi de Khadiga. Cum vor trece nopţile lungi de ianuarie care-l găsesc cu ochii înlăcrimaţi îngropaţi în pernă? Kamal întinse palmele spre cer, implorând:

— Doamne, spune-i acestei iubiri: „Preschimbă-te în cenuşă! a, aşa cum i-ai spus focului lui Avraam: „Fii

răcoare şi mântuire! *[77]. Ar fi vrut ca în trupul lui să existe un organ special al iubirii care să poată fi extirpat ca orice alt mădular atins de o maladie incurabilă. Striga numele ei drag pentru a-i asculta cu inima smerită ecoul în liniştea odăii, ca şi când altcineva l-ar fi strigat. Îşi schimonosea vocea, imitând-o cum îi rostise numele, pentru a rememora visul fericirii dispărute. Îşi petrecea privirea peste întâmplările trecutului, încercând să se convingă că totul se desfăşurase aievea şi că nu fuseseră simple năluciri.

Se duse cu gândul pentru prima oară după ani de zile la vremurile de dinaintea iubirii, tânjind după ele aşa cum tânjeşte ocnaşul după libertatea pierdută. Gratiile închisorii i se păreau însă mai blânde şi mai uşor de sfărâmat decât lanţurile iubirii, care încătuşează deopotrivă simţurile şi mintea. Într-o zi se pomeni întrebându-se dacă şi Fahmi va fi încercat chinuri asemănătoare. Şi amintirile despre fratele dispărut îi năpădiră gândul, asemeni unei melodii triste ce creşte şi se revarsă din adâncul sufletului. Şi, pe neaşteptate, i se lumină în minte ziua când a dat în vileag aventufă lui Maryam, împlântând cu răutatea inconştientă a copiilor un hanger otrăvit în inima fratelui său. Apoi rememoră chipul lui, ce-i păruse atunci liniştit. Abia acum desluşi clar în amintire contracţiile de durere de pe chipul lui Fahmi, suspinele şi gemetele în care se cufundase după ce rămăsese singur, întocmai cum i se întâmplă şi lui acum. Durerea încercată de Fahmi în clipa morţii trebuie să fi fost nimic pe lângă ce simţise atunci. Cu timpul, Kamal începu să vadă în evenimentele politice imagini mărite ale unor întâmplări din viaţa lui. Ştirile citite în ziare se asociau în mintea lui cu episoade petrecute în Bayna el-Qasrein sau în El-Abbasiyya. Saad Zaghlul, de pildă, i se

---

77 Aluzie la versetele coranice 68-70 din sura XXI, numită Sura profeţilor, care înfăţişează episodul distrugerii unui templu al idolilor de către Avraam; conform legendei corânice, păgînii ar fi încercat să-l ucidă pe Avraam aruncîndu-1 în foc, dar Allah i-a poruncit focului: „O, foc! Fii răcoare şi mîntuire pentru Avraam!" (versetul 69), salvîndu-1 astfel de la pieire.

părea, ca şi el, pe jumătate întemniţat, trădat de prieteni, ţintă a unor atacuri nedrepte. Şi el, şi Saad îndurau nedreptăţi pricinuite de pătura aristocratică, oameni cu poziţie socială înaltă, dar josnici prin faptele lor. Privea la situaţia politică şi la starea lui cu acelaşi sentiment de nelinişte şi înfrigurare. Când se întreba dacă acest bărbat devotat patriei merită tratamentul nedrept la care este supus, se gândea fără doar şi poate şi la sine. Când zicea că Zayyur a înşelat speranţele şi şi-a îngăduit fapte condamnabile cu intenţia vădită de a se ridica deasupra guvernului, se gândea bineînţeles şi la Hasan Selim, iar când afirma că Egiptul l-a abandonat pe bărbatul curajos care-l apăra, o avea în minte şi pe Aida.

Casa familiei Şawkat din Es-Sukkariyya nu avea parte de linişte nicio clipă. Şi asta nu atât din pricina celor din neamul Şawkat, care ocupaseră toate cele trei nivele ale casei, cât mai ales din cauza Khadigăi, care era pricină de scandal mai mult decât toţi ceilalţi laolaltă. Bătrâna locuia la parter, Khalil şi Aişa împreună cu copiii – Na’ima, Osman şi Muhammad – ocupau primul etaj, iar Ibrahim şi Khadiga, împreună cu cei doi băieţi ai lor – Abd el-Mun im şi Ahmad se instalaseră la etajul al doilea. Dar vacarmul stârnit de toţi aceştia la un loc nu însemna nimic pe lângă vălmăşagul de strigăte iscat de Khadiga, cu toate că în rânduiala casei se schimbaseră multe, ceea ce s-ar fi cuvenit să pună capăt tărăboiului sau cel puţin să-l mai potolească. Khadiga îşi separase complet gospodăria şi bucătăria, dispunând de terasă după bunul plac. O evacuase pe bătrâna soacră cu orătăniile ei cu tot şi se apucase ea să crească păsări, aranjându-şi şi o grădiniţă pe terasă, după modelul celei din casa părintească. Şi cu toate astea, hărmălaia nici vorbă să se stingă. Poate că se mai domolise într-o vreme, dar nu într-atât încât să fie uitată cu totul.

Într-una din zile, conflictul izbucni din nou cu violenţă. Khadiga părea copleşită de deznădejde. Secretul ei era de-acum cunoscut, de vreme ce Aişa venise în vizită împreună cu Khalil, într-o încercare disperată de a găsi o

ieşire din criză. Da, da, chiar criză! Se aşezară faţă în faţă – fraţii pe o canapea, surorile pe alta. Toţi arătau din cale afară de gravi, ba Khadiga era de-a dreptul posacă. Rămaseră un timp uitându-se unul la altul încurcaţi, fără să îndrăznească niciunul să înceapă vorba.

— Mici neînţelegeri se întâmplă, de bună seamă, în fiecare casă. Aşa-i de când lumea! Dar asta nu-nseamnă că trebuie să afle tot oraşul de pricinile noastre. Se vede cât de colo că ea a ţinut morţiş să facă din treburile noastre un scandal public…

Ibrahim se foi puţin, ca şi când l-ar fi incomodat pardesiul sau ar fi vrut să se îndrepte de spate. Strâmbă din nas, fără să-şi poată stăpâni un râs straniu, dar nimeni nu pricepu ce voia să exprime prin el.

— Poţi să ne spui şi nouă ce-i cu chicotitul ăsta? sări Khadiga ca arsă, aruncându-i o privire iscoditoare. Ţie nu-ţi pasă de nimic pe lumea asta… Apoi îl lăsă în pace şi continuă, adresându-li-se doar lui Khalil şi Aişei: Voi sunteţi de acord cu ea, să se ducă peste tata la dugheană şi să se plângă de mine? Ce-are a face tata cu neînţelegerile şi ocările noastre muiereşti? Se cuvine ca un bărbat, şi mai ales unul ca tata, să fie amestecat în astfel de nimicuri? Fără îndoială că vizita şi pâra ei l-au stingherit şi, dacă n-ar fi aşa amabil, cum îl ştiţi, i-ar fi spus lucrul ăsta pe şleau… Sunteţi de acord cu mine că tata n-are timp pentru prostii de-astea, nu-i aşa? Ce părere ai, şi Khali*l?*

— Sigur că mama a greşit şi eu i-am spus lucrul ăsta destul de lămurit, încât şi-a vărsat până la urmă mânia pe mine! o aprobă Khalil, încruntându-se consternat. Dar tu ştii că ea e femeie bătrână şi oamenii de vârsta ei se cuvine să fie menajaţi, ca şi copiii… Trebuie să te arăţi îngăduitor cu ei. Ce minunat ar fi!

— Ce minunat! Ce minunat! îl întrerupse Ibrahim vexat. Ai repetat de-atâtea ori vorbele astea, că m-am săturat de ele! Mamă-ta este o femeie bătrână, aşa cum ai spus, dar nora pe care şi-a ales-o este neîndurătoare J N-are stare dacă nu-şi dă în petic!

Khadiga îl măsură înciudată pe sub sprâncenele încordate, cu nările tremurânde, şi se zborşi la el:

— Vai de mine şi de mine! Ştii că ai haz? N-a mai rămas decât să faci mărturia asta nedreaptă şi faţă de tata!

— Tata nu-i acum aici ca să ne audă! îngăimă Ibrahim, făcând cu mâna un semn de lehamite. Şi pe urmă, chiar dacă o să vină, n-o să asculte la ce zic eu. Eu repet însă un lucru cunoscut de toată lumea: tu n-o suferi pe mama în ruptul capului şi pace! Doamne fereşte! Pentru ce atâta nebunie, femeie, când cu puţină îngăduinţă puteai să te pui bine cu ea şi nu mai aveai niciun fel de bătaie de cap? Dar e mai uşor de-ajuns în lună decât de obţinut îngăduinţa ta! Poţi să tăgăduieşti ceva din ce-am spus eu?

Khadiga se uită rând pe rând, vădit încurcată, când la Khalil, când la Aişa, ca şi cum ar fi vrut să-i ia de martori împotriva acestei „nedreptăţi strigătoare la cer, dar şi unul, şi celălalt se codea să-i sară în ajutor.

— *ST* Ibrahim vrea să spună că ar trebui să mai treci şi tu cu vederea peste vorbele ei… bombăni Aişa în cele din urmă, extrem de temătoare.

Khalil clătină din cap aprobator şi mulţumit, ca şi când ar fi ajuns cu mâna la colacul de salvare.

— Exact! încuviinţă el. Mama se mânie repede, dar nu este un om rău. Cu puţină bunăvoinţă, ai putea să-ţi cruţi nervii şi să eviţi discuţiile inutile…

— Cred că ar fi mai cinstit să recunoaşteţi că ea nu mă poate înghiţi cu niciun chip, murmură Khadiga cu răsuflarea curmată. Mi-a distrus nervii. O dată nu ne întâlnim fără să aud din gura ei vorbe care fac să-mi fiarbă sângele în cap. Nu mi-ajunge dezordinea pe care o stârnesc Abd el Mun im şi Ahmad toată ziua? Când o să găsesc şi eu pe cineva nepărtinitor?

— S-ar putea să-l găseşti chiar în persoana lui tată-tău! îi răspunse Ibrahim, făcând haz de necaz.

— Ce mai la deal, la vale, e cu ochi şi cu sprâncene că te bucuri de nenorocirea mea! izbucni ea, simţind că-i fuge pământul de sub picioare. Să ştii că pricep totul! Să-ţi fie

ruşine obrazului! Domnul e cu noi şi te-aude!

— Domnul e cu noi! repetă Ibrahim, lungind cuvintele pe un ton ce dovedea în acelaşi timp şi capitularea, şi sfidarea.

— Încearcă să te potoleşti acum, ca să-l întâmpini pe tată-tău calmă, o îndemnă Khalil cu bunăvoinţă.

De unde atâta calm, când bătrâna s-a răzbunat pe ea cum nu se putea mai crunt? Dintr-o clipă în alta aşteaptă să fie chemată la tată-său şi nu-i convine deloc situaţia în care se află. În clipa aceea răzbătură până la ei ţipetele lui Abd el-Mun im şi Ahmad, care se aflau în dormitorul lor. Apoi Ahmad începu să plângă de-a binelea. Khadiga sări în picioare şi o luă cu paşi grăbiţi spre camera lor. Împinse uşa şi începu să urle la ei:

— Ce-nseamnă asta? Ce v-a apucat? V-am spus de-o mie de ori să nu vă mai aud certându-vă. Să ştiţi că cine începe scandalul, de-acum încolo e duşmanul meu!

— Sărmana de ea! exclamă Ibrahim, după ce-o văzu dispărând în spatele uşii. N-are pic de odihnă. Din faptul zilei şi până noaptea târziu e într-o luptă necurmată. Nu ştie ce-i liniştea decât în clipa când s-a culcat. Nimic din casa asta nu scapă de sub supravegherea ei: slujnica, mâncarea, băutura, mobila, orătăniile, Abd el-Mun im, Ahmad, eu… La toate se gândeşte! Mi-e şi milă de ea, vă mărturisesc sincer. Şi cred că am avea numai linişte şi ordine în casă, dacă n-ar exista suspiciunile astea…

— Domnul s-o ajute! îngăimă Khalil, zâmbind.

— Să-mi ajute şi mie ca să scap de gura ei! adăugă Ibrahim, clătinând din cap surâzător.

Apoi se scotoci în buzunarul pardesiului negru şi scoase un pachet de ţigări. Îl întinse mai întâi fratelui său, care luă o ţigară, îndemnând-o şi pe Aişa să ia una, dar aceasta refuză, râzând cu subînţeles şi făcând semn spre uşa în spatele căreia dispăruse Khadiga.

— Nu-i acum momentul potrivit, se scuză ea.

Ibrahim îşi aprinse ţigara şi se întoarse la locul lui pe canapea.

— Tribunalul! gâlgâi el, făcând cu ochiul spre aceeaşi

uşă. Acum îi judecă, dar o să fie destul de îndurătoare cu acuzaţiile, chiar dacă nu-i stă în fire să fie aşa.

— Cum să ai parte de odihnă în casa asta? bombăni Khadiga necăjită, ivindu-se din nou în uşă. Cum şi când? Se lăsă pe canapea oftând, apoi continuă, adresându-se Aişei: M-am uitat din balcon şi-am văzut că uliţele sunt pline de noroi de la ploaia de ieri. Spune-mi şi mie, cum o să-şi croiască tata drum până aici? Pentru ce atâta îndărătnicie?

— Şi cerul cum mai arată? o întrebă Aişa într-o doară.

— Smoală! Stă să plouă dintr-o clipă în alta şi până-n seară uliţele or să ajungă lacuri. Dar ţi-ai găsit s-o împiedice vremea asta pe soacră-ta şi să scăpăm de belea măcar o zi! Nici vorbă! A înotat prin tină şi nu s-a lăsat până n-a ajuns lguprăvălie. Şi-a stat pe capul bietului om până i-a smuls promisiunea c-o să vină. Dac-aş şti că a fost cineva de faţă când i s-a plâns de mine pe-o vreme ca asta, credeţi-mă că m-aş socoti răzbunată.

Folosiră prilejul pentru a-şi vărsa năduful şi glasurile tuturor se preschimbară în vârtejuri de hohote.

— Nu crezi că meriţi să se spună la fel şi despre tine? o provocă Ibrahim.

În clipa aceea se auziră ciocănituri şi în deschizătura uşii se ivi chipul slujnicei Suwaydan, care privi spre Khadiga îngrijorată, cu ochii cât cepele.

— A venit stăpânul cel mare… îi dădu ea de ştire şi se retrase grabnic.

— Nu ne lăsaţi singuri… îngăimă Khadiga cu faţa palidă şi glasul stins, în vreme ce se îndepărta.

— Suntem alături de tine, Khadiga *hanem*, până la capăt! o încurajă Khalil, mai mult în glumă.

— Şi să-mi luaţi apărarea… îi mai rugă ea cu glas domol.

Înainte de a părăsi camera, Aişa se opri în faţa oglinzii, aruncând o privire cercetătoare peste chipul ei, pentru a se încredinţa că nu i-a rămas nicio urmă de sulimanuri.

Domnul Ahmad Abd el-Gawad se aşezase pe canapeaua de sub tabloul cel mare, care-l înfăţişa pe răposatul Şawkat, iar bătrâna se ghemuise într-un fotoliu apropiat, înfăşurată într-un palton gros care nu reuşea să-i ascundă trupul sfrijit, adus de spate. Faţa i se uscase şi se acoperise de zbârcituri adânci; nu mai rămăseseră decât dinţii de aur din ceea ce fusese odinioară. Încăperea nu-i era necunoscută stăpânului, iar caracterul ei vetust nu-i diminuase prea mult splendoarea de altă dată. Dacă storurile se decoloraseră întrucâtva, iar pluşul fotoliilor şi canapelelor se rosese pe la braţe şi pe la spătare, covorul persan îşi păstrase întreagă splendoarea, iar valoarea îi sporise odată cu vechimea. În atmosfera camerei pluteau aromele plăcute de care bătrâna nu se despărţea niciodată.

— Dacă domnul Ahmad nu catadicseşte să vină, aşa cum mi-a promis, mi-am zis în sinea mea, nu mai e ca şi copilul meu şi nu-i mai sunt mamă… începu bătrâna să grăiască în dodii, sprijinindu-se într-o umbrelă ponositră.

— Doamne fereşte! exclamă stăpânul. Întotdeauna mă aflu la dispoziţia dumitale! mai cu seamă că eu îţi sunt ca şi un fiu, tot aşa cum Khadiga e şi ea fiica dumitale.

— Thţi sunteţi copiii mei… completă ea, ţuguindu-şi buzele. Amina hane*m est*e copila mea cea bună, dumneata eşti stăpânul tuturor oamenilor… Khadiga, în schimb – urmă ea, uitându-se la el cu ochii holbaţi – n-a moştenit nicio însuşire de la părinţii ei atât de cumsecade… Cu cine-o fi semănând, Doamne? mai adăugă ea, clătinând din cap cu deznădejde.

— Stau şi eu şi mă minunez cum de-a putut să te necăjească într-atât? îi cântă stăpânul în strună, ca şi când ar fi vrut să-şi ceară iertare. Mărturisesc că e o mare surpriză pentru mine… Mi se pare de necrezut! Dar n-ai vrut cu niciun chip să-mi spui ce-a făcut de fapt!

— Povestea e mai veche, îi luă ea vorba din gură, încruntându-se. Am cedat rugăminţilor Aminei şi-am ascuns totul de dumneata. Biata femeie a făcut tot ce i-a stat în putinţă ca s-o îndrepte, însă fără niciun folos… Dar,

aşa cum ţi-am promis la prăvălie, n-o să rostesc niciun cuvânt decât în faţa ei… în faţa ei, stăpâne!

În clipa aceea, se auzi uşa scârţâind şi intrară unul după altul Ibrahim, urmat de Khalil, Aişa şi – la sfârşit de tot – Khadiga. Dădură în aceeaşi ordine mâna cu stăpânul, iar când veni rândul Khadigăi, făcu o temenea adâncă dinaintea lui şi-i sărută mâna.

— Câtă cuviinţă, Doamne! exclamă bătrâna, minunându-se. Nici nu-mi vine să cred că eşti Khadiga! Să nu te laşi înşelat de aparenţe, domnule Ahmad!

— De ce nu l-ai lăsat pe tata să-şi vadă de treaba lui? o apostrofă Khalil pe bătrână. Nu există niciun motiv ca să provoci aici o anchetă!

— Da’ cine te-a chemat pe tine? se răsti bătrâna la el. Cine v-a chemat aici? Lăsaţi-ne cu treaba noastră şi duceţi-vă în plata Domnului!

— Mai bine mărturiseşte că Allah este unul singur! încercă Ibrahim s-o domolească pe un ton delicat.

— Eu ştiu mai bine decât tine, catârule, că e unul singur! îl repezi ea. Dacă ai fi fost bărbat cu adevărat, n-ar fi trebuit să-l aduc astăzi aici pe omul ăsta cumsecade… Ce cauţi tu aici? La ora asta tu trebuia să sforăi!

Felul cum începu discuţia îi dădu Khadigăi o mare siguranţă de sine. Ar fi vrut să rămână în continuare cu acest avantaj, dar stăpânul o întrebă pe un ton răstit, punând capăt oricărei speranţe:

— Ce mi-au auzit urechile despre tine, Khadiga? E-adevărat că nu-i dai ascultare mamei tale – Allah să mă ierte! – mamei noastre, a tuturor celor care suntem aici, de faţă?

Khadiga se simţi destul de încurcată. Speranţele i se risipiră pe loc şi ochii ei coborâră supuşi. Clătină din cap şi-şi mişcă buzele, mormăind ceva nedesluşit. Bătrâna le făcu semn cu mâna celor prezenţi fără să mai zăbovească şi începu să turuie:

— Povestea e destul de veche, ca să pot să ţi-o înşir de la un cap la altul. Ea a început din ziua când s-a mutat în casa asta. De-atunci o duce tot într-o gâlceavă cu mine,

fără niciun fel de motiv, şi-mi vorbeşte cum nu se poate mai unt. Nici nu vreau şi nici n-aş fi în stare să-ţi redau ce mi-au auzit urechile în cei cinci ani şi mai bine care au trecut. Lucruri rele, foarte multe şi extrem de urâte! A-nceput de la bucătărie – poţi să-ţi închipui aşa ceva, domnule? S-a tot băgat în sufletul meu până când a ajuns să se separe cu totul de mine şi casa s-a împărţit în două. Unde mai pui că nu i-a mai îngăduit nici lui Suwaydan să-i treacă pragul, sub pretext că e slujnica mea şi şi-a angajat fata ei în casă? Tot aşa şi cu terasa; m-a înghesuit încet-încet, până ce m-a obligat să-mi mut orătăniile în curte… Cu asta a pus capac la toate. Parc-ar fi fost chititǎ să-mi facă numai necazuri! Ce să-ţi mai spun, fiule? Astea-s doar câteva belele! Dar ce să-i faci? Doar nu s-o dărâma lumea, mi-am zis în sinea mea. Ce-a fost să fie s-a dus! Am crezut că odată cu separarea n-o să mai existe niciun motiv de gâlceavă. Dar ţi-ai găsit! Nici vorbă – jur pe viaţa mea!

Se întrerupse, scuturată de-o tuse bruscă ce făcu să i se umfle toate venele gâtului, în vreme ce Khadiga se uita la ea, implorându-l în gând pe Allah s-o prăpădească înainte de a termina de povestit. Dar accesul se opri pe neaşteptate, iar ea îşi trase sufletul, rosti *şahada*[78], apoi ridică ochii înlăcrimaţi spre stăpân şi-l întrebă cu glasul puţin răguşit:

— Ţi-e lehamite să-mi mai zici mamă, domnule Ahmad, nu-i aşa?

— Allah să mă ferească, mamă! se apără stăpânul, prefăcându-se, fără să ia în seamă zâmbetele lui Ibrahim şi Khalil.

— Să ai parte numai de sănătate, domnule Ahmad! se apucă bătrâna din nou să-l sâcâie. Dar să ştii că fata dumitale nu se învredniceşte în ruptul capului să-mi zică aşa…» I-am cerut de mai multe ori să mi se adreseze cu *nina*, însă de fiecare dată m-a repezit cu întrebarea: „Şi-

78 Recunoaşterea credinţei într-un singur Dumnezeu, care se realizează formal prin rostirea expresiei: „Mărturisesc că nu există un alt zeu în afară de Allah şi că Muhammad este trimisul lui*.

atunci cum o să-i zic mamei mele din Bayna el-Qasrein?”. „Şi eu sunt *ninay* şi ea e *nina*!” i-o întorc eu. Şi ce crezi că-mi răspunde la urmă? „Eu nu cunosc decât o singură *nina* – Allah s-o păzească!” Vezi, şi Ahmad, ce primesc drept răsplată pentru că am moşit-o?

Domnul Ahmad o măsură pe fiica lui cu ochi răi.

— E-adevărat ce mi-aud urechile, Khadiga? strigă el înăbuşit” de o mânie straşnică. Îmi stă mintea-n loc de ce mi-e dat s-ascult! Vreau să te-aud, ce răspunzi?

Khadiga se fâstâci de tot, simţind că i se înţepeneşte limba. O năpădea o ciudă fără margini, mai ales văzând încotro merg lucrurile. Instinctul de autoapărare îi dădu însă un curaj neaşteptat.

— Sunt nedreptăţită! îngăimă ea umilită, cu glasul stins. Thţi cei care sunt aici, de faţă pot recunoaşte că sunt nedreptăţită! Sunt năpăstuită, tată – jur pe Allah!

Stăpânul rămase stupefiat la auzul vorbelor ei. Deşi înţelese de la bun început că bătrâna cam bate câmpii şi că în atmosferă pluteşte o undă hazlie, care se oglindea lămurit pe chipurile lui Ibrahim şi Khalil, rămase hotărât să păstreze aceeaşi gravitate, cu intenţia de arijia bătrânei satisfacţie şi de a o speria puţin pe Khadiga. Nu-i trecuse niciun moment prin cap că fiica lui s-ar putea dovedi atât de îndărătnică şi rămase contrariat de atitudinea ei. Asta să fi fost firea ei şi pe vremea când trăia sub acelaşi acoperiş cu el? Amina o fi cunoscând-o mai bine şi-o fi ştiind mai multe despre ea? Abia acum s-o descopere şi să constate că este cu totul altfel decât şi-o închipuise el, aşa cum se întâmplase şi cu Yasin?

— Vreau să ştiu adevărul! se auzi glasul de stăpân al tatălui, care-şi încruntă sprâncenele nemulţumit. Vreau să ştiu întregul adevăr despre tine! Mama noastră vorbeşte acum despre o altă Khadiga decât cea cunoscută de mine! Vreau să ştiu care dintre ele două este cea adevărată!

Bătrâna îşi strânse în pumn degetele palmei drepte şi începu s-o clatine în sus şi-n jos într-un gest care-l invita să mai asculte, fiindcă n-a terminat tot ce avea de spus.

— „Când ai venit pe lume, în mâinile mele te-ai

oprit…” i-am zis eu. Şi ce crezi că mi-a răspuns? „Cu alte cuvinte, am scăpat de la moarte ca prin urechile acului…” Eu n-am auzit o vorbă mai urâtă ca asta de când sunt.

Ibrahim şi Khalil izbucniră în râs, cu gura până la urechi, în vreme ce Aişa lăsă capul în pământ ca să-şi ascundă zâmbetul.

— Râdeţi! Faceţi haz pe seama mamei voastre! îi mustră bătrâna, strâmbând din nas.

Stăpânul rămase mai departe încruntat, chiar dacă în sinea lui începuse să se amuze. Şi fetele seamănă tot cu el? Merită să le povestească aşa ceva prietenilor săi Ibrahim el-Far, Ali Abd el-Rahim şi Muhammad Ifâat!

— Nu, nu! Nu-ţi este îngăduit să spui lucruri de felul ăsta! se răsti domnul Ahmad la ea. Las că ştiu eu ce pedeapsă o să primeşti pentru felul cum te-ai purtat!

— Cât despre scandalul de ieri – reluă bătrâna firul povestirii –, s-a stârnit din te miri ce! Ibrahim a invitat câţiva prieteni la o petrecere şi printre alte mâncăruri li s-a servit şi o *cercheză*. Seara au coborât la mine Ibrahim, Khalil, Aişa şi Khadiga şi, din vorbă-n vorbă, am ajuns la *cercheză*… Ibrahim mi-a spus şi mie că musafirilor le-a plăcut foarte tare. Sitt *Kha*diga s-a bucurat din cale-afară.

Dar ea nu s-a oprit numai la atât, ci s-a apucat să se laude că a-nvăţat să pregătească mâncarea asta în casa cea veche. Am contrazis-o, dar fără nicio intenţie rea, amintindu-i că Zeinab, prima soţie a lui Yasin, a introdus *cercheza* în casa voastră şi că trebuie s-o fi învăţat de la ea. Îţi jur că am vorbit cu bună intenţie şi că n-am urmărit să jignesc pe nimeni. Dar ei i-a sărit pe dată muştarul şi ce mi-aud urechile? „Cunoşti casa noastră mai bine decât mine?” îmi strigă ea în faţă. „Ehei, eu am cunoscut casa voastră cu mult înainte s-o fi cunoscut tu!” îi zic eu. Şi mă trezesc cu ea urlând cât o ţinea gura: „Nu ne vrei binele, asta e! Şi nu suporţi să auzi spunându-se nimic demn de laudă la adresa noastră! Nici măcar despre nenorocita asta de *cerchezâl* şi dacă vrei să ştii care-i adevărul, atunci află că nici nu se născuse Zeinab şi la noi în casă se mânca *cercheză*! Şi e ruşine ca o femeie de vârsta dumitale să

mintă! a. Da, domnule, cum îţi spun… Mi-a zis de la obraz, de faţă cu toată lumea. Acum grăieşte dumneata şi mărturiseşte pe legea lui Allah care dintre noi două-minte?

— Te-a făcut mincinoasă în faţă?! urlă stăpânul, nemaiputându-şi controla furia. Ooo, Domn al cerurilor şi al pământului, asta nu este fiica mea! Acum şi-a dat arama pe faţă!

— Pentru atâta lucru l-ai cărat pe tata pe vremea asta până aici? se amestecă Khalil în vorbă, protestând. E frumos din partea dumitale să-i tulburi tihna şi să-l pui pe drumuri din pricina unei copilării, a poveştii ăsteia cu *cercheza*? Mi se pare prea de tot, mamă!

— Tu ţine-ţi gura şi să piei din faţa ochilor mei! se răsti bătrâna la el, holbându-se încruntată. Eu nu sunt mincinoasă şi nu îngădui nimănui să mă învinuiască de minciună! Eu ştiu ce spun şi nu-i nimic rău în respectarea adevărului! Casa domnului Ahmad nu cunoştea *cercheza* înainte ca Zeinab să fi intrat în ea… Ce nenorocire e-n asta? E un lucru adevărat şi-atât! Stăpânul este aici, de faţă, şi poate să mă contrazică, dacă n-am dreptate… într-adevăr, nu vă întrece nimeni în prepararea apetitivelor calde şi a umpluturilor cu orez, dar voi n-aţi avut cercheză *pe masă* înainte de venirea lui Zenaib… Spune, şi Ahmad, da*că* nu-i aşa?

Domnul Ahmad se amuză tot timpul cât pălăvrăgi ea şi doar cu greu se stăpâni să nu izbucnească în hohote.

— Măcar dacă ar fi fost vorba numai de minciună şi de pretenţii absurde! Dar ea a mai fost şi obraznică! izbucni stăpânul pe un ton violent, în timp ce pumnul viguros începu să i se încleşteze. Ţi-ai închipuit, probabil, că dacă eşti departe de pumnul meu îţi poţi îngădui orice. Altfel nu-mi pot explica purtarea asta. Dar să ştii că mâna mea ajunge oriunde este nevoie, fără nici cea mai mică şovăială. Este regretabil, într-adevăr, ca un tată să se vadă silit să-şi pedepsească fiica tocmai când ea a ajuns femeie în toată firea, măritată şi cu copii… După o scurtă pauză, îşi reluă amenințător şirul vorbelor, făcând semn cu degetul spre ea: Să ştii că sunt supărat foc pe tine! Jur pe

Allah că nu mai suport nici să te văd înaintea ochilor!

Khadiga tăcu mâlc tot timpul cât vorbi tatăl ei, pândind pe sub sprâncene, dar când el rosti ultimele cuvinte, o podidi un plâns brusc şi nervos. O făcu într-un fel şi premeditat, căci îşi dădu seama că nu mai are alt mijloc de apărare.

— Sunt năpăstuită! îngăimă ea printre sughiţuri. Jur pe Allah că sunt năpăstuită! Cum mă vede înaintea ochilor, îmi aruncă numai vorbe de ocară. „Dacă nu eram eu, rămâneai toată viaţa fată bătrână… * Nu m-a scos niciodată din vorbele astea… Pe când eu nu i-am făcut nimic rău… Ei îmi stau martori…

Atitudinea teatrală a Khadigăi – sinceră şi prefăcută în acelaşi timp – nu rămase fără urmări: Khalil Şawkat se posomorî de îndată şi Ibrahim Şawkat coborî ochii în pământ, iar inima stăpânului se strânse când pomeni ultimele vorbe rostite de bătrână, căci îşi aduse aminte că le mai auzise şi mai demult, dar nu lăsă să i se citească pe faţă nicio schimbare. Bătrâna, în schimb, se apucă să-i arunce Khadigăi priviri mohorâte şi vrăjmaşe pe sub sprâncenele albe şi stufoase, ca şi când ar fi avertizat-o: „Joacă-ţi rolul, şireato, dar să ştii că trucul ăsta n-o să-ţi meargă cu mine!”

— Uite-o aici pe sora ei! bolborosi ea provocator, când simţi plutind în văzduh o undă de simpatie pentru Khadiga. Îţi cer să juri pe ochii tăi… să juri pe Coranul cel sfânt… Nu vreau să spui decât ce-ai auzit cu urechile tale şi ce-ai văzut cu ochii tăi… N-ai fost de faţă când sora ta m-a făcut mincinoasă? N-am istorisit întâmplarea cu cercheza într*ocmai cu*m s-a petrecut? Vorbeşte, fiica mea! Hai, vorbeşte! o îndemnă ea cu duhul blândeţii, încercând s-o tragă pe Aişa de limbă. Sora ta zice acum că eu aş fi nedreaptă, după ce ieri m-a făcut mincinoasă. Vorbeşte, ca să ştie şi stăpânul cu cine are de-a face, cine-i nedrept şi cine provoacă de fiecare dată tărăboiul!

Aişa tresări speriată când îşi dădu seama că este atrasă în discuţie. Până în clipa aceea, asistase cu totală indiferenţă, închipuindu-şi că va rămâne o simplă

spectatoare cât va ţine procesul. Când simţi că e încolţită din toate părţile şi nu mai are pe unde scoate cămaşa, începu să-şi plimbe ochii scânteietori între soţul şi cumnatul ei, invitându-i să-i sară în ajutor şi să pună o vorbă bună în locul ei sau pentru ea. Tocmai când Ibrahim voia să deschidă gura, se amestecă domnul Ahmad, somând-o să vorbească:

— Mama ta îţi cere să depui mărturie, Aişa, şi nu ai de ales. Te rog să spui drept cum s-au petrecut lucrurile!

Aişa simţea că i s-a pus o piatră pe inimă şi i s-a curmat răsuflarea. Din obraji îi dispăru orice urmă de viaţă, iar buzele i se mişcară abia perceptibil când înghiţi o dată în sec. Coborî ochii sfioasă, nefiind îţi stare să suporte privirea grea a tatălui, şi tăcu mai departe molcom, cu moartea în suflet.

— Eu n-am mai auzit până acum ca o femeie să fie chemată pentru a depune mărturie împotriva surorii sale, interveni Khalil, protestând.

— Dar nici eu n-am crezut până acum că ar fi cu putinţă să se înţeleagă copiii pentru a unelti împotriva mamei lor! se zborşi bătrâna la el şi mai îndârjită. Apoi, îndreptându-se spre domnul Ahmad, spuse: Eu cred că tăcerea Aişei e de-ajuns… Nu socoteşti că tăcerea ei este o mărturie de partea mea, domnule?

Aişa nădăjdui că lucrurile se vor opri aici, dar, colac peste pupăză, se trezi cu Khadiga implorând-o în vreme ce-şi ştergea lacrimile:

— De ce nu vorbeşti, Aişa? Spune, m-ai auzit pe mine insultând-o vreodată?

O blestemă în gândul ei, în timp ce capul auriu începu să-i tremure nervos.

— În sfârşit, ne-a venit izbăvirea! izbucni bătrâna. Dacă chiar ea insistă să depui mărturie, nu mai ai niciun motiv să taci, Şoşo… Doamne, dar dac-am fost nedreaptă – aşa cum pretinde Khadiga – de ce n-am năpăstuit-o şi pe Aişa? De ce cu ea mă înţeleg aşa de bine? De ce, Doamne? De ce?

Ibrahim Şawkat se ridică de pe canapea şi se aşeză

lângă stăpân, apucându-se să-l lămurească liniştit:

— Îmi pare rău, tată, că te-am deranjat şi ţi-am răpit degeaba atâta timp. Hai să lăsăm şi plângerea, şi mărturia deoparte, să uităm de tot ce-a fost şi să chibzuim la ce-ar trebui să facem de-acum încolo, ca să nu mai avem necazuri de felul ăsta. Vizita dumitale s-o socotim de bun augur şi să punem capăt neînţelegerilor dintre mama şi soţia mea… Să se învoiască şi să promită şi una, şi alta în faţa dumitale că de-acum încolo o s-avem numai pace în casă.

Domnului Ahmad îi surâse mustaţa la auzul acestei propuneri, numai că simulă împotrivirea, clătinând din cap, şi zise cu abilitate:

— Nu! Nu accept nicio pace, căci la încheierea ei trebuie să fie prezente două părţi. În cazul de faţă, ele sunt de o parte mama noastră, iar de cealaltă parte fiica noastră. Or, fiica nu se află pe acelaşi plan cu mama! De aceea, eu socot că mai întâi se cuvine ca fiica mea Khadiga să-i ceară iertare mamei ei pentru ce-a fost, iar mama să cântărească şi să procedeze cum va crede de cuviinţă. Şi numai după aceea vorbim de pace!

Gura bătrânei se întinse într-un zâmbet până la urechi şi ridurile i se strânseră unul în altul. Privea întrebător când la Khadiga, când la domnul Ahmad şi nu mai scoase o vorbă.

— Până una-alta, bag de seamă că propunerea mea n-a fost acceptată, continuă stăpânul, vrând să simtă pulsul.

— Dumneata ai judecat cinstit şi vorbele pe care le rosteşti sunt cum nu se poate mai drepte – Allah să te binecuvânteze şi să ai parte numai de sănătate!

Domnul Ahmad arătă cu capul spre Khadiga, care se mai dezmeticise între timp, şi-o văzu ridicându-se fără şovăială. şi îndreptându-se spre el cu inima zdrobită, cum nu mai făcuse niciodată până atunci. Rămase dinaintea lui în aşteptare.

— Sărută mâna mamei tale! îi porunci el. Şi spune-i. „Iartă-mă, *nina* *a*

Nici în cel mai îngrozitor coşmar nu se văzuse într-o

situaţie atât de umilă, dar acum nu mai avea de ales, căci i-o cerea chiar tatăl ei. Îi poruncise acela căruia nu i se putea refuza nicio cerere! Facă-se voia lui Allah! Se apropie de bătrână şi se înclină politicoasă. Apoi luă între degete palma pe care bătrâna o ridică spre ea – cu adevărat o ridică, fără să schiţeze nici cea mai mică împotrivire, măcar aşa, de ochii lumii! – şi i-o sărută, cutremurându-se de indignare şi repulsie. Tuşi ca să-şi potrivească glasul şi în cele din urmă i se dezlegă limba şi îngăimă silit:

— Iartă-mă, *nina*!

Bătrâna se holba la ea, ca şi cum nu şi-ar fi crezut ochilor şi urechilor, şi o undă de bucurie îi cuprinse întreaga faţă.

— Te-am iertat, Khadiga! Te-am iertat din respect pentru tatăl tău şi fiindcă am înţeles că te căieşti de ce-ai făcut… Bătrâna chicoti ca un copil, apoi continuă prevenitoare: Care vasăzică, de astăzi înainte nicio vorbă despre cerc*heză! Aj*unge că nu vă întrece nimeni în prepararea apetitivelor şi a umpluturilor de orez!

— Slavă Domnului c-am căzut la pace! adăugă stăpânul, la rândul lui, surâzând. Apoi i se adresă Khadigăi: Aşadar, întotdeauna *nina*! Să nu-i mai zici niciodată *tiza*! Ea este *nina*, la fel ca şi cealaltă… De unde oi fi ieşit cu firea asta, nu pot să pricep! îi spuse apoi pe un ton dojenitor. Nimeni din casa noastră n-a fost aşa! Ai uitat de mamă-ta, de cuviinţa şi de blândeţea ei? Ai uitat că mă faci pe mine de ocară cu vorbele şi faptele tale urâte? M-am minunat – jur pe Allah! – ascultând la ce mi-a povestit mama ta! Şi-o să mă mai minunez încă multă vreme de-aici înainte!

După plecarea domnului Ahmad Abd el-Gawad, cele două perechi o luară pe scară în sus, îndreptându-se spre apartamentele lor. Khadiga mergea în frunte mohorâtă, vânătă de furie. Ceilalţi îşi dădură seama după tăcerea Khadigăi cam ce va urma. Tocmai din acest motiv, Khalil nu se opri la primul etaj, aşa cum s-ar fi cuvenit, pentru a potoli hărmălaia care se auzea din camera copiilor, ci îl

însoţi pe fratele său împreună cu Ai şa la apartamentul de sus. Când luară loc cu toţii în salon, Khalil deschise vorba, pentru a vedea în ce ape se scaldă Khadiga.

— Intervenţia ta de la sfârşit a fost hotărâtoare şi s-a soldat cu un rezultat neaşteptat de bun, îi zise el lui Ibrahim.

— A dus la împăcare, nu-i aşa? sări Khadiga numaidecât, ca şi cum ar fi aşteptat cu înfrigurare să înceapă cineva discuţia. N-a făcut decât să pună paie pe foc! Din cauza lui am fost umilită mai mult decât oricând în viaţa mea.

— Nu văd nicio umilire în faptul că ai sărutat mâna mamei şi i-ai cerut iertare… îi zise Ibrahim mustrător.

— E mama ta, într-adevăr, dar pentru mine nu-i decât o duşmancă, replică ea cu indiferenţă. Nu i-aş fi spus *nina* în ruptul capului, dacă nu mi-ar fi poruncit tata, înţelegi? Da, da! Ea nu este pentru mine *nina* decât din porunca tatii!

Ibrahim se rezemă de spătarul canapelei, oftând disperat. Nici Aişa nu era mai liniştită, căci se aştepta dintr-o clipă

În alta să-i vină şi ei rândul. Khadiga evita tot timpul s-o privească şi asta îi spori şi mai tare neliniştea. În cele din urmă, se decise să înceapă ea prima, ca s-o oblige pe Khadiga să-şi declare adevăratele sentimente!

— Nu-i vorba de nicio umilire, dacă v-aţi împăcat. Şi cred că e mai potrivit să ne aducem aminte doar de sfârşital fericit…

Khadiga se sumeţi şi-i aruncă o privire trufaşă şi sfidătoare:

— Tu să nu scoţi o vorbă, Aişa! se repezi ea şi-i tăie şirul vorbelor, strâmbând din nas. Tu eşti ultimul om din lumea asta care are dreptul să vorbească!

Aişa se prefăcu nedumerită şi întrebă, uitându-se când la Ibrahim, când la Khalil:

— Eu? Da’ de ce? Doamne fereşte!

— Mai şi întrebi de ce? Pentru că m-ai trădat… Pentru că tăcând, n-ai făcut decât să depui mărturie contra

mea! îi răspunse Khadiga cu un glas rece şi greu ca plumbul. Pentru că ai preferat să-i dai satisfacţie celeilalte, în loc s-o ajuţi pe sora ta! Cum altfel se cheamă asta, decât trădare?

— Mi se pare foarte ciudat ce spui tu, Khadiga, când toată lumea ştie că, tăcând, am fost de partea ta!

— Dacă ai fi vrut cu adevărat să sari în ajutorul meu, nu te-ai fi codit atâta şi-ai fi depus mărturie în favoarea mea! o întrerupse soră-sa la fel de pornită, străduindu-se cu tot dinadinsul să-i găsească nod în papură. Pe drept sau pe nedrept, nu contează! Pe când tu ai preferat să-i cânţi în strună soacră-tii, care-ţi umple burdihanul… Tu nu mai ai ce să vorbeşti cu mine! Niciun cuvânt! Avem aceeaşi mamă şi-o să-i cer să te judece ea!

A doua zi, Khadiga pomi să înoate prin noroi şi bălţi dis-de-dimineaţă şi ajunse la mamă-sa cu sufletul la gură. Se opri drept la cuptor şi Amina o întâmpină cu o bucurie nespusă. Se apropie de ea şi *umm* Hanafi, adresându-i cuvinte de bun venit. Khadiga, însă, răspunse destul de laconic şi asta o făcu pe mamă-sa s-o cerceteze cu ochi sfredelitori, îngrijoraţi.

— Vreau să aflu părerea dumitale despre Aişa, începu ea fără nicio altă introducere. Eu nu mă mai simt io stare să suport mai mult decât am îndurat…

Chipul Aminei exprima un interes amestecat cu amărăciune.

— Da ce s-a întâmplat? o iscodi ea, făcându-i semn cu capul s-o urmeze afară. Allah să ne apere de necazuri! Tată-tău mi-a spus şi mie că a fost în Es-Sukkariyya… Dar nu pricep ce amestec are Aişa în treaba asta?! Of, Khadiga, te-am rugat de nenumărate ori să fii şi tu mai mărinimoasă, o imploră Amina în timp ce urcau scara. Soacră-ta e femeie bătrână şi s-ar cădea s-o mai cruţi şi tu, ţinând seama de anii ei. Sigur că a dat în mintea copiilor, dacă a fost în stare să plece de capul ei şi s-ajungă până la prăvălie, pe-o vreme ca cea de ieri. Da ce poţi să-i faci? Tată-tău s-a făcut foc de supărare! Nu şi-ar fi închipuit că ai putea să-i spui vreo vorbă urâtă! Dar nu văd ce-ar putea

avea cu Aişa? Nu căuta nici tu pricină cu luminarea acum! A tăcut, nu-i aşa? Cred că nici n-ar fi putut să facă altfel, sărmana de ea!

Se aşezară pe o canapea în salon – locul cafelei de odinioară –, una alături de cealaltă.

— *Nina*, te rog din suflet să nu te aliezi şi tu cu ei! De ce nu găsesc, Doamne, şi eu pe cineva care să ţină cu mine pe lumea asta şi să-mi sară în ajutor?

— Să nu spui aşa ceva! o întrerupse Amina cu un zâmbet mustrător. Ce-i cu toana asta care ţi s-a năzărit aşa, deodată? Dar spune-mi, fata mea, ce ţi-a căşunat pe Aişa? Ce ţi-a făcut?

— Numai belele! bălmăji ea, ridicând mâna în aer şi lăsând-o brusc să cadă, ca şi cum ar fi izbit un vrăjmaş. A depus mărturie împotriva mea, pricinuindu-mi cea mai mare înfrângere pe care am cunoscut-o până acum…

— Cum a fost? Ce-a zis?

— N-a zis nimic!

— Slavă lui Allah!

— Dar beleaua a venit tocmai de la faptul că n-a zis nimic!

— Ce-ai fi vrut să zică? întrebă Amina, zâmbind eu afecţiune.

— Ar fi putut să scoată şi ea o vorbă, două şi să susţină că n-am insultat-o pe bătrână! ripostă Khadiga cu înverşunare, stingherită de întrebarea Aminei. La urma urmei, de ce nu? N-ar fi făcut decât să se poarte ca o soră adevărată! Să fi zis şi ea acolo cel puţin că n-a auzit nimic. Or, ea i-a dat dreptate bătrânei! M-a lăsat singură când am fost la ananghie, s-ajung la mila unei bătrâne viclene… N-o să uit cât oi trăi ce mi-a făcut Aişa!

— Nu mă înspăimânta, Khadiga! încearcă Amina s-o înduplece, după ce o ascultă fără suflare. Dimineaţa s-ar fi căzut să fi uitat totul!

— Să uit, zici? N-am închis ochii un ceas azi-noapte… Nu s-a lipit somnul de mine şi parc-aş fi avut jăratic în cap! Orice necaz m-ar fi lovit ar fi fost mai neînsemnat decât cel care mi-a venit de la Aişa! De la sora mea! A ţinut cu tot

dinadinsul să intre în tabăra satanei… Binee! Facă-se voia ei! Până acum am avut o singură soacră, iar de-acum înainte o să am două! Aişa! Nu-mi vine să cred, căci i-am luat întotdeauna apărarea! Dac-aş fi fost haină ca ea, i-aş fi povestit de mult tatii cât de necuviincioasă este, căci întotdeauna a fost o neruşinată. Îi place ca lumea să creadă că ea ar fi un înger mărinimos şi că eu sunt un diavol afurisit. Or, lucrurile stau exact pe dos. Eu sunt mai bună decât ea de o mie de ori! Mie nu mi se poate aduce nicio vină! Şi dacă nu era tata la mijloc – şi aici tonul ei deveni şi mai ascuţit –, n-ar fi fost în stare nicio forţă din lumea asta să mă înduplece să sărut mâna vrăjmaşei mele sau să-i zic nina!

— Tu «şti catran de mânie, ăsta-i adevărul! o luă Amina cu duhul blândeţii, bătând-o uşor pe umăr. Încearcă să te linişteşti! Rămâi să mâncăm împreună de prânz şi pe urmă o să stăm de vorbă pe îndelete…

— Eu sunt în toate minţile şi ştiu ce spun! Pe deasupra, sunt şi în cunoştinţă de cauză! Vreau să-l întreb pe tata doar atât; care din două e mai socotită – cea care nu iese din casă sau cea care umblă toată ziua prin casele vecinilor, cântă şi-o mai îndeamnă, după una şi alta, şi pe fiică-sa să danseze?

— Ar fi nu ştiu cum să-l întrebi pe tată-tău despre o treabă ca asta, când ştii prea bine ce ţi-ar răspunde… grăi Amina cu amărăciune, după ce oftă adânc. Dar Aişa e măritată şi numai soţul are dreptul s-o întrebe despre purtarea ei. Ce treabă avem noi, de vreme ce el îi îngăduie să-şi viziteze vecinele, care sunt fermecate de glasul ei, şi să cânte împreună? Şi tu numeşti asta necuviinţă, Khadiga? Te supără într-adevăr că n-a’ima dansează? Nu-i niciun păcat! N-are decât şase ani şi dansul ei e o simplă joacă! Eşti înfuriată, Khadiga, asta-i! Allah să te ierte!

— Eu sunt conştientă de greutatea fiecărui cuvânt rostit! insistă Khadiga. Dacă-ţi convine ca fiica dumitale să cânte şi ca nepoata dumitale să danseze, ia spune-mi, ce-ai zice dac-ai vedea-o duhănind ca bărbaţii şi dac-ai şti că tutunul e pentru ea ca un narcotic de care nu se mai poate

lăsa? Şi să-l auzi pe soţul ei ademenind-o, când îi întinde pachetul: „Ţigările tale, Şoşoăm văzut-o cu ochii mei trăgând din ţigară şi trimiţând rotocoale de fum şi pe gură, şi pe nas! Pe nas, auzi? Să vezi şi să nu crezi! La început, se mai ferea de mine, dar acum nu-i mai pasă c-o văd. Ba o dată m-a îndemnat şi pe mine să încerc, sub pretextul c-ar potoli nervii aprinşi. Asta-i Aişa! Acum ce mai zici? Şi să vedem ce-o să zică tata?

Se lăsă o tăcere încordată. Amina era într-o derută cumplită, dar rămase în continuare hotărâtă s-o îmbuneze.

— Tu ai dreptate! o aprobă ea. Fumatul e-un năravnespus de urât. Nici bărbaţilor nu le şade bine cuwţâgara în gură… Ce să mai zic atunci de femei? Dar ce peţi să-i faci, dacă chiar soţul ei i-a dat nas şi-a împins-o să fumeze? Ce să-i mai facem noi, Khadiga? Acum nu mai avem niciun drept asupra ei… Numai el îi porunceşte. Nu ne-a mai rămas decât să-i dăm un sfat, dacă asta îi mai foloseşte Jft ceva.

Khadiga trase cu coada ochiului spre mamă-sa, întreb muţenie ce trăda şovăiala. Pe urmă îşi luă inima în dinţi şi continuă să bată apa în piuă:

— Numai soţul ei e de vină! El o răsfaţă tot timpul şi-o sminteşte, făcând-o părtaşă la toate păcatele… Şi încă fumatul nu e beleaua cea mai mare! Să ştii că are o apucătură şi mai rea! în casa lor se află tot timpul cel puţin o sticlă din care bea fără pic de sfială… Parc-ar fi ceva normal! Ce mai la deal, la vale, o s-o împingă şi la băutură, aşa cum a împins-o la tutun… Şi baba ştie, dar nu se sinchiseşte că apartamentul lor a ajuns o crâşmă. O s-o îndemne şi la băutură… Ba sunt sigură c-a şi făcut-o, căci într-o zi am simţit un abur ciudat duhnind din gura ei, şi când am luat-o la sigur, a început să dea din colţ în colţ. Până la urmă a tăgăduit, de bună seamă, dar eu sunt convinsă că s-a apucat şi de băutură şi că este pe cale să se obişnuiască şi cu ea, la fel cum a făcut cu tutunul…

— Doamne, apără-ne! izbucni mama cu disperare. Fie-ţi milă şi de tine, şi de noi, Khadiga, şi fii cu frică de Allah!

— Eu sunt destul de evlavioasă şi Domnul nostru ştie prea bine! N-am tras în viaţa mea dintr-o ţigară şi n-am pus strop de băutură pe limbă! Ba mai mult decât atât – eu n-am îngăduit să intre băutură în casa mea! Nu zici c-a încercat şi catârul meu să-şi ţină sticla în apartament? Dar eu l-am pândit şi-am pus piciorul în prag. „Eu nu stau într-o casă în care s-a adus alcool!” i-am spus răspicat. Şi-a dat înapoi când a văzut că sunt nestrămutată în hotărârea mea. Şi n-a avut încotro! Acum îşi ţine sticla la fratele lui, în apartament la *hanem*, care m-a trădat ieri! Şi de fiecare dată când am ţipat, blestemând băutura şi pe cei care beau, a sărit cu gura la mine, întrebând – Allah să-i sece limba! – „De unde mi-aţi adus-o pe habotnica asta? Habar n-ai ce om de petrecere e tată-tău şi că rareori se întâmplă să se afle undeva fără pahar şi fără lăută!”. *Auzi* ce se spune despre tata în casa familiei Şawkat?

Amina căzu pe gânduri, iar în priviri i se citea tristeţe şi teamă. Trecu un răstimp fără să scoată o vorbă, strângându-şi şi desfăcându-şi pumnii, tulburată şi nervoasă.

— Îndurare, Doamne! se dezlănţui ea în cele din urmă cu căinare şi durere în glas. De ce ne este dat s-auzim aşa ceva? Iertare şi îndurare! Ce nenorociri se pot abate asupra femeilor din pricina bărbaţilor! Peste asta nu pot să trec! Nu se cuvine să trec! Aişa va trebui să dea socoteală! Dar mie parcă tot nu-mi vine a crede ce spui tu! Poate că ţi-ai închipuit lucrurile astea urâte numai din pricina ranchiunei ce-i porţi? Fata mea e curată şi va rămâne aşa, chiar dacă soţul ei se va preschimba în diavol! Am să vorbesc cu ea deschis, ca de la om la om… Dacă o să fie nevoie, am să stau de vorbă chiar şi cu şi K*ha*lil. Să bea cât o vrea, dar fata mea să fie ferită de diavoli!

Pentru prima oară, Khadiga simţi în suflet o adiere de linişte. Urmări tulburarea mamei cu ochi împăcaţi şi acum era convinsă că în curând Aişei o să-i iasă pe nas şi o să-şi primească răsplata cu vârf şi îndesat pentru că o trădase. Nu dădu prea mare importanţă înfloriturilor cu care-i relatase faptele şi nici expresiilor violente pe care le

folosise – numise apartamentul surorii sale crâşmă, cu toate că ştia foarte bine că Ibrahim şi Khalil nu se apropiau decât arareori de băutură şi că niciodată nu întrecuseră măsura şi nu-i văzuse ameţiţi. Dar furia şi îndârjirea o orbiseră şi-i furaseră minţile. Se spusese despre tatăl ei că este om de petrecere, într-adevăr, dar nimeni în afară de ea nu-l incriminase din pricina asta. Dimpotrivă, când aduseseră vorba despre el şi pretinseseră c-ar fi om de viaţă, Ibrahim, Khalil şi bătrâna nu voiseră să-l ponegrească, ci să-i laude mărinimia şi generozitatea, socotindu-l a fi un om şi jumătate, bărbatul ideal al generaţiei sale. Primise vorbele lor cu destulă reticenţă la început. Pe urmă a încercat-o un fel de nesiguranţă, căci îi venea greu să şi-l imagineze pe tatăl său ca pe un petrecăreţ, după ce se obişnuise cu imaginea lui sobră de-o viaţă. Dar nesiguranţa aceasta n-a ştirbit câtuşi de puţin prestigiul şi autoritatea stăpânului, ba chiar i le sporiseră, adfcugând personalităţii lui un farmec inefabil. Victoria dobândită n-o mulţumi însă îndeajuns şi reluă şirul uneltirilor pe un ton insinuant.

— Şi-aş mai vrea să ştii că Aişa nu m-a trădat doar pe mine, ci şi pe dumneata… Khadiga făcu o pauză pentru că vorbele ei să-şi facă efectul, apoi urmă: Habar n-ai de câte ori a fost în vizită la Yasin şi la Maryam în Qase eş-şawq!

— Ce-ai spus? îi ceru Amina să repete, holbându-se la ea în neştire.

— Exact ce-ai auzit! E trist, dar adevărat! Yasin a venit de mai multe ori împreună cu Maryam şi pe la Aişa, şi pe la noi. Îţi spun cinstit, i-am primit în casă fiindcă n-am avut de ales… Aşa, mai mult de hatârul lui Yasin… Numai că întâlnirile noastre au fost destul de reci. Yasin mi-a zis şi mie să mă duc pe la ei prin Qase eş-şawq, dar îţi dai seama că nu mi-a ars mie de-aşa ceva. Au venit de câteva ori pe la noi, dar asta nu m-a clintit din hotărârea mea. Până când m-am pomenit cu Maryam într-o zi că mi se adresează direct: „De ce nu vii şi tu pe la noi? Doar ne cunoaştem de-atâta vreme şi suntem ca două surori! M. Am recurs la fel de fel de pretexte ca să scap de insistenţa ei, dar ea

încerca să mi se bage în suflet. S-a apucat să mi se destăinuie şi să mi se plângă de comportamentul lui Yasin, crezând ca în felul ăsta o să mă înduplece. Dar nu şi-a găsit omul potrivit cu mine. Aişa, în schimb, n-a stat o clipă pe gânduri… Cum o vede, îi sare-n braţe şi-o pupă! Dar lucrul cel mai grav este că s-a dus şi în vizită la ea. O dată l-a luat şi pe şi Khalil, a*lt*ă dată i-a cărat după ea pe copii. E fericită peste măsură de reînnodarea prieteniei cu Maryam. Când i-am atras atenţia că se cam întrece cu gluma, ce crezi că mi-a zis? „N-avem dreptul să-i reproşăm nimic lui Maryam, fiindcă noi suntem cei care n-am încuviinţat logodna răposatului drag cu ea… a Auzi ce-a putut să spună! „Dar de soldatul englez ai uitat?” o întreb eu. „Acum nu se cuvine să ne mai aducem aminte decât de faptul că ea e soţia fratelui nostru…” îmi răspunde ea înţepată. Ţi-au mai auzit urechile aşa ceva până în ziua de azi, nina?

Amina îşi plecă privirea abătută, fără să scoată un cuvânt.

— Asta-i Aişa, fără nicio exagerare! urmă Khadiga după ce o măsură îndelung. Asta-i Aişa care a depus ieri mărturie împotriva mea şi m-a făcut de râs în faţa unei babe ramolite.

Amina oftă adânc, cu ochii stăruind asupra Khadigăi.

— Aişa e o copilă fără pic de minte, îngăimă ea în cele din urmă cu glasul stins. Şi-aşa o să rămână toată viaţa! Ce altceva aş putea să zic? Nici nu pot şi nici nu vreau… Să nu-i frpăsat ei de amintirea lui Fahmi? Nu pot să cred aşa ceva! N-a putut să-şi calce pe inimă faţă de femeia asta? Cel puţin din respect pentru mine… N-o să trec peste asta nici în ruptul capului… O să-i spun câtă mânie şi tristeţe mi-a stârnit în suflet şi-o să văd ce-o să mai facă după aceea…

Khadiga îşi aduse brusc aminte că mai avea ceva de cârtit împotriva Aişei şi continuă:

— Aş înţelege să se poarte aşa, dacă ea ar avea o conduită ireproşabilă… Dar ea parc-ar trăi pe altă lume! Nu sunt deloc nedreaptă cu ea – Domnul mi-e martor! Nu

i-am purtat niciodată ranchiună de când s-a măritat. E-adevărat că de mai multe ori i-am atras atenţia că-şi cam lasă copiii nesupravegheaţi… N-am cruţat-a nici când am văzut-o cum se bagă pe sub pielea soacră-sii şi nici în alte situaţii despre care ţi-am vorbit la vremea lor… Dar n-am făcut decât să-i spun nişte lucruri de la obraz şi să-i dau câte o povaţă. Asta-i prima oară când m-a călcat de-a dreptul pe bătătură şi când i-am declarat război deschis.

— Lasă chestiunea în grija mea, Khadiga, că ştiu eu ce trebuie să fac, i se adresă mama cu glas rugător, dar înciudat. Totodată, ţine minte ce-ţi spun acum: niciodată nu trebuie să ajungeţi să vă pizmuiţi. Nu e bine ca inimile să vi se înstrăineze, mai ales că trăiţi sub acelaşi acoperiş. Nu uita că sunteţi surori… că tu eşti sora ei mai mare. Ştiu că tu ai numai intenţii bune – slavă lui Allah! Ştiu şi cât de largă ţi-e inima când e vorba de familia ta! Ori de câte ori am un necaz, nu găsesc consolare decât la tine… Dar nu trebuie să uiţi că Aişa e sora ta, oricât de tare ar greşi…

— I-am iertat şi-i iert totul, până la mărturia de ieri! ţipă ea mânioasă.

— N-a depus mărturie împotriva ta… Ştii prea bine… S-a temut să nu te supere pe tine, tot aşa cum s-a temut să n-o supere pe soacră-sa şi din pricina asta a preferat să tacă. O cunoşti foarte bine şi ştii că nu-i place să supere pe nimeni, chiar dacă îi scoate pe mulţi din sărite cu zăpăceala ei. Nu ţi-a dorit niciodată răul… Nu se cade s-arunci în spinarea ei o vină mai mare decât este în realitate. Mâine vin pe la voi şi lămuresc eu socotelile cu ea. Dar eu o să vă cer să vă împăcaţi, îţi spun de pe-acum. Şi să nu cumva să mi te împotriveşti!

În ochii Khadigăi se putea observa pentru prima dată neliniştea şi teama. Se feri s-o privească pe mamă-sa în ochi şi lăsă capul în jos.

— Chiar vii mâine? o întrebă aproape în şoaptă, după câteva clipe de tăcere.

— Da! Situaţia asta nu suportă amânare!

— O să mă acuze că i-am dat secretele în vileag, îngăimă Khadiga, ca şi când ar fi vorbit singură.

— Chiar dacă…

Amina observă că neliniştea şi temerea fiicei ei sporesc şi se grăbi să adauge:

— Nu-ţi face nicio grijă, fiindcă eu ştiu ce trebuie să spun şi ce nu!

— Aşa e bine, bâigui Khadiga mulţumită. Dar vezi ca nu cumva să pomeneşti de intenţiile mele bune şi de dorinţa de a o readuce pe calea cea bună…

Aaah! exclamă Kamal surprins, cu inima zbătându-i-se, când o zări pe Aida ieşind pe poarta palatului. Aştepta, ca în fiecare zi înainte de asfinţit, pe trotuarul străzii El-Abbasiyya, urmărind casa de la distanţă, mistuit de speranţa că ea se va ivi într-un balcon sau la o fereastră, îmbrăcase un costum gri, elegant, în ton cu blândeţea şi lumina sidefie a ultimelor zile de martie. Eleganţa lui părea să sporească odată cu durerea şi deznădejdea care-i puseseră stăpânire pe suflet. N-o mai văzuse din ziua aceea tristă din chioşc, cu toate că fiecare asfinţit îl găsise dând târcoale palatului din El-Abbasiyya, hrănindu-şi sufletul cu vise, mulţumindu-se să contemple lăcaşul şi să rememoreze întâmplările fericite, al căror izvor secase definitiv. În primele săptămâni, a crezut că-şi va pierde minţile. Durerea fusese ca un delir ce nu se mai sfârşea. Dacă n-ar fi reuşit să depăşească această etapă dramatică, s-ar fi prăpădit. A reuşit tocmai pentru că-şi obişnuise sufletul cu durerea încă de la începutul acelei iubiri nefericite. Fusese ca o criză acută a unei suferinţe cronice, eliberându-se de spasmele violente şi intrând într-o fază de acalmie. Nu se putea lecui şi nici nu dorea să se lecuiască de suferinţa lui, având o încredere nestrămutată în veşnicia iubirii şi încercând să-şi potolească zbuciumul, fiind convins că suferinţa îl va însoţi tot restul vieţii.

Când o zări părăsind palatul, oftă şi-şi simţi inima zbătându-se, încercând parcă să-i spargă pieptul. Urmărea de in distanţă, fără să-i vină să-şi creadă ochilor, mersul ei graţios, după care tânjise atâta vreme. Sufletul i se lăsă prins într-un dans năvalnic, din care izbucneau strigăte de jale şi de bucurie. Zeiţa adorată coti pe neaşteptate la

dreapta pe strada Seraiurilor. În clipa aceea simţi că din suflet îi răbufneşte un torent de revoltă, târând după el înfrângerea care-l apăsa de aproape trei luni. Inima îl împinse să alerge după ea pentru a-i destăinui neliniştea care nu-i mai dădea pace. O luă şi el pe strada Seraiurilor, fără să mai stea nicio clipă pe gânduri. Mai demult se sfiise să-i vorbească, de teamă că o va pierde. Acum porni la noroc, căci oricum nu mai avea nimic de pierdut. Iar chinurile îndurate timp de trei luni, zi şi noapte, nu-i mai lăsau cale de întoarcere. Aida simţi imediat paşi apropiindu-se şi privi înapoi, dar numaidecât îşi întoarse capul nepăsătoare. Nici nu sperase să aibă parte de o primire mai amabilă!

— Aşa fac doi prieteni vechi când se întâlnesc? îndrăzni Kamal să întrebe pe un ton dojenitor.

Drept răspuns, Aida grăbi pasul, fără să scoată un cuvânt. Dar nici el nu se descurajă, ci pomi mai departe în urma ei, trăgându-şi curaj din durere.

— Nu mă trata cu atâta cruzime, căci n-ai niciun motiv s-o faci, mai ales dacă vrei să fii nepărtinitoare, îndrăzni să spună când ajunse în dreptul ei.

Se sperie la gândul că ar putea să rămână la fel de indiferentă până în clipa când va ajunge la destinaţie, dar glasul ei melodios i se adresă, de data aceasta pentru a-l alunga:

— Te rog să te îndepărtezi! Lasă-mă în pace!

— N-ai de ce să te temi şi te voi lăsa în pace, insistă el rugător. Dar nu pot s-o fac înainte de a limpezi nişte lucruri.

— Nu ştiu despre ce lucruri e vorba şi nici nu vreau să ştiu, îi răspunse ea înţepată şi glasul îi răsună adânc şi lămurit în strada liniştită şi pustie. Te rog să te porţi ca un gentleman.

— Îţi promit că am să mă port chiar mai frumos decât un gentleman, o asigură el. N-aş putea face altfel, căci numai tu poţi să-mi impui cum să mă port…

— Atunci, ce să mai lungim vorba? Eu îţi cer să mă laşi în pace! insistă ea, fără să-l privească. Asta-ţi cer!

— Nu pot! Nu pot înainte de a-ţi retrage acuzaţiile nedrepte pe care mi le-ai adus, fără a ţine seama de dovezile şi argumentele mele. M-ai pedepsit nevinovat!

— Eu te-am pedepsit?

Kamal amână puţin răspunsul, profitând de scurtul răgaz pentru a-şi savura fericirea. Acceptase să-i răspundă şi să-şi încetinească paşii. Indiferent dacă a făcut-o pentru a-l asculta sau pentru a scăpa de el, esenţial rămâne faptul că merg unul alături de celălalt pe strada Seraiurilor, vegheaţi de pomii semeţi de pe stradă, de ochii calzi ai glicinelor şi de corolele albe ale iasomiei ce-i priveau de pe gardurile înalte, într-o linişte totală, după care tânjea de-atâta vreme inima lui istovită de zbucium.

— Ai dispărut trei luni de zile, lăsându-mă să mă zvârcolesc fără nicio vină, murmură el pe gânduri. Nu cred că s-ar fi putut pedeapsă mai mare decât asta!

— Mai bine să nu ne mai întoarcem la povestea aceea…

— Ba trebuie să ne întoarcem, o imploră Kamal tulburat. Stărui să ne întoarcem, pentru chinurile pe care am ajuns să nu le mai pot îndura.

— Şi ce vină am eu pentru asta? îl întrebă ea calmă.

— Nu-mi iese din cap acuzaţia pe care mi-ai adus-o şi vreau să ştiu dacă tot mă mai socoteşti vinovat? Ştii prea bine că n-aş putea să spun o vorbă urâtă despre tine… Dacă te-ai gândi la respectul pe care ţi-l port de când ne cunoaştem, n-ai mai avea nici cea mai mică îndoială, îngăduie-mi să-ţi înfăţişez lucrurile aşa cum s-au petrecut, cu toate amănuntele. Şi apoi începu să povestească precipitat: După discuţia noastră din chioşc, Hasan Selim m-a invitat la o plimbare şi…

— Să lăsăm povestea asta, îl întrerupse ea cu un glas ce părea rugător. Eu îţi propun s-o uităm… Sunt lucruri despre care acum nu mai are rost să vorbim.

Ultimele cuvinte îi izbiră timpanele ca jeluirea ascuţită a bocitoarelor.

— Nu mai are rost? Ştiu că nu mai are rost! repetă el descurajat. Dar n-aş vrea să-mi pui pe umeri lucruri pentru

care nu am nicio vină. N-aş vrea să pleci şi să rămâi cu părerea c-aş fi un om perfid şi bârfitor… îţi mărturisesc încă odată cu mâna pe inimă că sunt complet nevinovat. M-ar durea cumplit să rămâi cu o impresie urâtă despre un om care nutreşte pentru tine… care nutreşte numai admiraţie şi respect… care nu ţi-a rostit niciodată numele decât însoţit de cuvinte de laudă…

Aida îl măsură cu privirea, înclinându-şi capul ca şi când i-ar fi zis în glumă: „Vai, ce te pricepi să le mai înfloreşti *a*.

— Se pare că a fost o neînţelegere la mijloc, dar între timp lucrurile s-au limpezit, murmură ea cu glas destul de blând.

— Şi totuşi mai citesc urme de îndoială în sufletul tău… bâigui el, amăgit de o nouă nădejde care începu să-i mijească în suflet.

— Nici vorbă! îl întrerupse ea. Nu tăgăduiesc că am avut nişte bănuieli, o vreme… Dar până la urmă adevărul a ieşit la lumină.

Kamal simţi cum începe să plutească, purtat de un val de fericire.

— Şi când ai aflat adevărul? încercă el s-o descoasă.

— Mai demult…

Kamal ridică ochii spre ea cu recunoştinţa, simţind cum îl străbate un fior de mulţumire şi uşurare, fiind gata să izbucnească în plâns.

— Deci ştiai că sunt nevinovat? insistă el.

— Da! Ştiam!

Înseamnă că Hasan Selim merită să se bucure din nou de respectul meu?!

— Şi cum ai aflat adevărul?

— L-am aflat şi pace! răspunse ea fără nicio ezitare, ca şi când ar fi vrut să pună capăt discuţiei. Restul nu mai contează…

Nu mai insistă s-o descoasă, de teamă să n-o agaseze, dar un nor tulbure se abătu asupră-i, înnegurându-i inima.

— Şi, cu toate astea, te-ai îndărătnicit să stai ascunsă? Ţi-ai manifestat mânia în fel şi chip! De ce n-ai

vrut să te înduri şi să te milostiveşti, chiar şi numai printr-un gest sau o vorbă? Dar ce să facem? Tu ai o scuză şi te înţeleg…

— Nu pricep la ce scuză te referi!

— Tu n-ai cunoscut niciodată durerea şi mă închin lui Allah să te ferească totdeauna de chinurile ei… îngăimă el cu glas tânguitor.

— Mi-am închipuit că nici nu-ţi pasă de învinuirile mele, rosti ea, de parcă ar fi vrut să-şi ceară iertare.

— Allah să fie îndurător cu tine! Nici nu poţi să-ţi închipui cât de mult am suferit! Şi m-a durut cumplit că ai stat ascunsă de mine atâta amar de vreme! Dar n-a fost de-ajuns că ai ignorat afecţiunea pe care ştiai că ţi-o port, că m-ai învinovăţit fără niciun temei… în acelaşi timp, trebuie să-ţi mărturisesc deschis că nu acuzaţiile nedrepte m-au durut cel mai tare.

— Înţeleg că au mai fost şi alte motive care te-au făcut să suferi? întrebă ea, cu un zâmbet în colţul gurii.

Surâsul ei îl îmboldi să-şi continue destăinuirea, înflăcărându-se ca un copil:

— Întocmai! Ai înţeles perfect! învinuirea a fost cel mai neînsemnat dintre toate! Nimic nu m-a torturat mai mult decât dispariţia ta fără urmă! în cele trei luni nu am cunoscut o clipă de linişte. Toată vremea am trăit cu impresia că nu mai am mult şi-mi pierd minţile. De aceea mă închin lui Allah să te ferească de chinuri. Le-am încercat pe pielea mea şi ştiu prea bine ce-nseamnt durerea! Această experienţă crudă m-a făcut să înţeleg că ar fi mai bine să părăsesc această lume decât să dispari din viaţa mea. A fost ca un blestem înfricoşător. Te rog să nu râzi de mine! Ştiu că tot timpul eşti tentată să faci aşa, dar durerea este mult prea mare ca să-ţi râzi de ea! Nici nu-mi pot închipui, de altfel, că un înger generos s-ar putea amuza pe seama nenorocirilor altora. Dar ce pot să fac? Mi-a fost hărăzit să te iubesc pe tine şi numai pe tine!

Se aşternu o tăcere adâncă, întreruptă doar de răsuflarea lui precipitată. Ea continua să meargă privind drept înainte şi Hamal nu reuşi să-i citească gândurile în

ochi. Muţenia ei i se păru preferabilă unei vorbe reci, rostită cu indiferenţă, aşa încât socoti că-i aproape o izbândă. Imaginează-ţi ce s-ar întâmpla dacă şi glasul ei mângâietor ar exprima aceleaşi sentimente! Ţi-ai pierdut minţile de-a binelea sau văpaia dragostei tale te-a mistuit? Ce te-a apucat de ţi-ai dat frâu liber imaginaţiei şi speranţelor? Parcă ai fi un acrobat care vrea să se ridice un metru de la suprafaţa pământului şi se trezeşte plutind către înaltul cerului. Ce forţă ar mai fi acum în stare să te stăvilească?

— Te rog să nu-mi aduci aminte de lucruri pe care nu-mi place să le-aud! urmă el fără să-i mai dea răgaz să spună vreun cuvânt. Ştiu prea bine cum arată capul meu, căci doar eu îl port pe umeri zi şi noapte şi, pe deasupra, îl mai şi văd oglindit de câteva ori în fiecare zi. Dar am şi eu un lucru rar şi preţios, pe care nu-l întâlneşti la alţii. Iubirea mea nu are seamăn şi eu sunt mândru de ea peste fire. Şi cred c-ar trebui să fii şi tu mândră, chiar dacă nu pui niciun preţ pe ea. Aşa a fost să fie de când ne-am întâlnit prima oară în parc! Oare tu n-ai simţit? Nu m-am gândit să-ţi spun toate lucrurile astea mai devreme, de teamă că prietenia noastră se va sfârşi şi voi fi alungat din paradis! îţi dai seama că nu mi-ar fi fost deloc uşor! Dar acum, fiind oricum alungat, nu mai am de ce să mă tem!

Destăinuirea îi aluneca pe limbă ca un pârâu de sânge cu neputinţă de oprit. Din tot ce era în jur, n-o distingea decât pe ea; strada, pomii stingheri, palatele şi rarii trecători păreau că s-au ascuns în spatele unui nor ceţos ce nu lăsa să se ivească decât silueta zveltă a zeiţei adorate, coroana părului ei negru strălucitor şi chipul luminos, închizând în el toate tainele lumii. În penumbra jucăuşă, pielea ei brună părea mată şi netedă, dar când ajunseră în bătaia razelor soarelui de asfinţit, chipul ei i se înfăţişă în toată strălucirea şi seninătatea lui. Ar fi fost în stare să vorbească până a doua zi în zori, în speranţa că nu se vor mai despărţi niciodată.

— Am spus că nu m-am gândit să-ţi mărturisesc mai devreme? Am minţit! Adevărul este că am dorit din suflet

să-ţi pot spune încă din ziua când am rămas singuri în chioşc. Probabil că, dacă nu te-ai fi grăbit cu ironiile la adresa capului şi nasului meu, mi-aş fi luat inima în dinţi şi m-aş fi destăinuit încă de atunci. Am fost ca oratorul asupra căruia s-a năpustit lumea cu pietre tocmai când se pregătea să-şi înceapă discursul.

Rezervată şi tăcută – un înger pogorât din altă lume, care nu poate vorbi limba oamenilor şi nu poate înţelege problemele care-i frământă. Oare n-ar fi fost mai bine să nu se fi destăinuit? Vanitatea faţă de zeitatea adorată înseamnă necredinţă. Ţi-aminteşti visul acela fericit, din care te-ai trezit dimineaţa plângând? Uitarea înghite neaşteptat de repede visele, dar lacrimile – sau mai bine zis amintirea lor – rămân un simbol veşnic.

— Ţi-am spus atunci că a fost doar o glumă şi te-am rugat să nu te superi, binevoi ea în cele din urmă să-i răspundă.

— Mă mulţumesc cu mult mai puţin decât aş fi dorit… Şi asta pentru că – aşa cum ţi-am mărturisit – te iubesc prea mult! mai mult decât poate mărturisi un om obişnuit în cuvinte neputincioase.

Amira se întoarse spre el cu o graţie firească şi-i aruncă o privire scăpărătoare, zâmbind pieziş. Dar înainte ca el să-i poată desluşi tâlcul, ochii ei alunecară pe deasupra caldarâmului şi se pierdură în zare. Ce putea să exprime privirea asta? Mulţumire? Duioşie? Simpatie? Milă? Ar putea să fie doar o ironie subtilă? S-o fi amuzând şi acum pe seama scăfârliei şi a nasului sau pe seama întregii lui înfăţişări?

— Nu pot decât să-ţi mulţumesc! şopti ea. Şi-mi cer iertare dacă te-am chinuit, dar să ştii că n-am făcut-o înadins.

Se simţi tentat să se lase purtat în lumea visurilor fericite, dar ea urmă tot în şoaptă:

— Şi-acum dă-mi voie să te-ntreb, unde vrei s-ajungi, de fapt?

E vocea zeiţei sau e doar un ecou al propriului său glas? Şi el şi-a pus această întrebare, care continuă să

plutească parcă în tot văzduhul cartierului Bayna el-Qasrein, învăluită de a «spine.

— Când iubeşti, trebuie s-ajungi neapărat undeva? încercă el să amâne răspunsul.

Aida zâmbi. Ce tâlc o fi ascunzând surâsul ei?

— Mărturisirea este doar începutul, nu sfârşitul, reluă ea. Eu te întreb ce vrei tu cu asta?

— Aş vrea… începu el încurcat. Aş vrea să-mi îngădui să te iubesc…

Aida nu se mai putu stăpâni şi izbucni în râs.

— Asta vrei cu adevărat? întrebă ea printre hohote. Şi dacă nu ţi-aş îngădui, ce-ai face?

— Atunci… tot te-aş iubi! îngăimă el, oftând.

— În cazul ăsta, la ce bun mi-ai mai cerut îngăduinţa? îl întrebă ea mai degrabă în glumă.

Kamal tresări speriat. Cât este de nepriceput! De nimic nu se temea mai tare în clipa aceea decât de o prăvălire la pământ, la fel de fulgerătoare cum fusese şi înălţarea.

— Mă pui în mare încurcătură, continuă ea. Şi mi se pare că te pui şi pe tine în încurcătură…

— Eu? în încurcătură? bâigui el, dând din colţ în colţ. S-ar putea… Dar eu te iubesc… Unde vreau să ajung cu asta? Uneori am impresia că aspir la nişte lucruri de neatins. Dar când stau să mă gândesc puţin, îmi dau seama că nu ştiu precis ce-aş vrea… Spune-mi tu, ce-nseamnă toate astea? Aş vrea să vorbeşti tu, iar eu să te ascult. Nu mă poţi scoate tu din încurcătura asta?

— Nu cred c-aş putea să te-ajut cu nimic! spuse ea surâzând din nou. Normal ar fi ca tu să vorbeşti şi eu să te-ascult. Nu eşti tu filosof?

— Iar îţi râzi de mine! zise el abătut, cu faţa îmbujorată.

— Nici vorbă! spuse ea scurt. Dar nu mi-a trecut prin minte că voi avea o asemenea discuţie când am ieşit pe poartă. M-ai luat pe nepregătite, ăsta-i adevărul! în orice caz, eu îţi mulţumesc şi-ţi rămân recunoscătoare! Cine-ar putea să ignore sentimentele tale delicate? Cum aş putea

să râd de ele?

O melodie dulce, fermecătoare... Dar el tot nu se poate dumiri dacă zeiţa vorbeşte serios sau glumeşte. Oare porţile speranţei se deschid sau se închid în această adiere uşoară? Nici el nu ştie prea bine ce vrea cu adevărat. Ce s-ar întâmpla, dacă i-ar mărturisi că aspiră ca sufletele lor să se unească pentru totdeauna? Nu acesta este răspunsul? Dar la capătul străzii Seraiurilor se trezi cu Aida oprindu-se şi adresându-i-se pe un ton categoric:

— Până aici!

Kamal se opri şi o privi consternat în ochi. Înseamnă că aici trebuie să ne despărţim.

— Nu! izbucni el, fără să stea în cumpănă, simţind cum peste bucuria de mai înainte începe să se lase un văl îngrozitor. Apoi urmă, ca şi când ar fi pornit pe fasciculul de lumină al unui reflector puternic: Unde vreau s-ajung cu iubirea mea? Nu asta a fost întrebarea? Să nu ne despărţim – iată, acesta este răspunsul!

— Dar acum trebuie să ne despărţim! zise ea cu o adiere de teamă în glas.

— Sper că nu te-am stingherit şi nu ai rămas cu o părere proastă despre mine, spuse el cu glasul sugrumat de emoţie.

— Câtuşi de puţin!

— Asta înseamnă că de acum încolo o să vii din nou la chioşc?

— Dacă-mi vor îngădui împrejurările...

— Împrejurările ţi-au îngăduit şi până acum, adăugă el puţin tulburat.

— Trecutul era altfel decât prezentul...

Răspunsul ei îi aduse o mâhnire adâncă.

— Am impresia că n-o să mai vii... abia mai putu el să şoptească.

— Voi veni la chioşc ori de câte ori îmi vor îngădui împrejurările, îţi repet! spuse ea, de data aceasta cu glas precipitat, lăsându-l să înţeleagă că nu mai poate rămâne nicio clipă. La revedere!

De dată asta o luă cu paşi grăbiţi pe strada Şcolii, în

timp ce el mai zăbovi, uitându-se în urma ei vrăjit. Când ajunse la o cotitură, se mai uită o dată înapoi şi-i trimise un zâmbet fugar. Apoi dispăru.

Ce i-a destăinuit şi ce i-a fost dat să audă? După puţin timp o să se dezmeticească şi-o să se gândească pe îndelete la toate astea. Cum să se dezmeticească? Acum a pornit singur… Singur? Dar inima care palpită şi sufletul rătăcit şi sunetele melodiei divine? Cu toate astea, singurătatea îl copleşi cu o forţă care-i cutremură sufletul. Îl năpădi un parfum dens de iasomie. Dar nu-şi dădea deloc seama de unde izvorăşte. Era la fel de încântător şi de nelămurit ca şi dragostea lui. Probabil că nu va izbuti să desluşească acest mister decât în clipa când se va întoarce din nou la suferinţă şi nelinişte…

— Asta-i întâlnirea noastră de adio, din păcate! începu Husein Şaddad discuţia.

Cuvântul „adio” îl izbi într-un mod cu totul neplăcut pe Kamal. Aruncă o privire scrutătoare către Husein, în dorinţa de a afla dacă şi chipul lui exprimă acelaşi simţământ. Presimţise de mai bine de vreo săptămână apropierea despărţirii, căci la începutul lui iunie prietenii se pregăteau în fiecare an pentru plecarea la Ra’s el-Barr sau la Alexandria. Au mai rămas doar câteva zile şi nu va mai vedea nici parcul, nici chioşcul, nici prietenii. Zeiţa adorată nu se mai arătase din ziua când o întâlnise pe strada Seraiurilor. Dar oare va trece şi această ultimă întâlnire fără ca ea să-i salute? Va părăsi capitala pentru trei luni şi nu se cuvine să fie într-atât de tiranică încât să nu se uite nici măcar în treacăt la ei!

— De ce-ai zis „din păcate”? se strădui Kamal să-i smulgă o explicaţie.

— Pentru c-aş fi vrut să puteţi merge şi voi la Ra’s el-Barr, răspunse Husein Şaddad. Ar fi fost o vacanţă minunată!

Fără îndoială c-ar fi fost minunat! Ar fi fost de-ajuns şi numai faptul că s-ar fi aflat în preajma zeiţei adorate şi ea nu s-ar mai fi putut ascunde tot timpul de ochii lui.

— Allah să te ocrotească! îl binecuvântă Ismail Latif.

Eu nu pricep cum de poţi tu suporta arşiţa de aici! Nici n-a început bine vara şi uite ce cald s-a făcut!

Atmosfera era înăbuşitoare, cu toate că soarele îşi adunase ultimele raze de pe pomii din grădină şi de pe faţa aspră a deşertului care se întindea în spatele ei.

— Nu există niciun lucru de nesuportat pe lumea asta… spuse Kamal liniştit.

Dar în clipa următoare îşi râse singur de vorbele lui, întrebându-se cum de fusese în stare să le rostească şi în ce măsură graiul exprimă ce se ascunde în sufletul omului. Privi în juru-i şi văzu numai chipuri fericite. Prietenii lui îmbrăcaseră cămăşi cu mâneci scurte şi pantaloni de culoare deschisă şi nu le prea păsa de căldură. Doar el era în costum şi-şi pusese nelipsitu-i *tarbuş*, pe care acum şi-l scosese, aruncându-l la întâmplare pe masă.

— Toată lumea a reuşit! se amestecă Ismail Latif, aducând vorba despre examene. Hasan Selim şi-a luat licenţa, Kamal Ahmad Abd el-Gawad – promovat, Husein Şaddad – promovat, Ismail Latif – promovat.

— Cred c-ar fi fost de-ajuns să te referi la ultimul rezultat ca să ne dăm seama de celelalte! îl apostrofa Kamal7Tiesfiindu-se să-l ia în zeflemea.

— Amândoi am obţinut acelaşi rezultat! îi răspunse Ismail, ridicând din umeri cu indiferenţă. Singura deosebire este că tu l-ai obţinut cu preţul ostenelii unui an întreg, iar eu bătându-mi capul numai o lună înainte de examene.

— Asta-i dovada că eşti înzestrat cu mult har de la natură!

— N-ai spus chiar tu odată, printre alte bazaconii, că Bernard Shaw a fost elevul cu cele mai multe nereuşite din vremea lui? continuă Ismail dialogul, trecând la ofensivă.

— Acum nu mai am nicio îndoială că avem şi noi un egal al lui Shaw, cel puţin în ce priveşte insuccesele! sări Kamal înţepat, râzând cu poftă.

— Aş vrea să vă aduc la cunoştinţă o veste importantă, înainte să ne lăsăm furaţi de discuţie… se amestecă în vorbă Husein Şaddad.

Când îşi dădu seama că vorbele lui nu reuşiră să atragă luarea-aminte, sări în picioare şi li se adresă pe un ton teatral:

— Domnilor, daţi-mi voie să vă anunţ o veste plăcută! Nu-i aşa? întrebă apoi, uitându-se spre Hasan Selim. Ieri, maestrul Hasan Selim s-a logodit cu sora mea Aida! adăugă el, adresându-li-se de data aceasta lui Kamal şi lui Ismail.

Kamal se trezi brusc la auzul acestei veşti, care-i veni ca o lovitură în moalele capului. Inima începu să-i bată violent, ca un avion care se prăvăleşte într-un gol de aer. Era ca un ţipăt interior de groază! se minună singur cum fusese în stare în momentul acela să-şi ascundă adevăratele simţăminte şi să-i zâmbească lui Husein Şaddad, ca şi cum l-ar fi felicitat. Pe moment, nu-şi dăduse seama de dimensiunile nenorocirii, probabil din pricina uluirii. Ismail Latif luă primul cuvântul, plimbându-şi privirea între Husein Şaddad şi Hasan Selim, care părea liniştit şi sobru, ca de obicei, chiar dacă de data asta avea un aer sfios şi părea oarecum stingherit.

— Adevărat? întrebă el, arătându-se mirat şi nedumerit. O veste îmbucurătoare! îmbucurătoare şi neaşteptată! îmbucurătoare, neaşteptată şi haină! Dar despre asta voi vorbi altă dată! Acum nu fac decât să te felicit din toată inima!

Ismail se ridică şi întinse mâna, mai întâi lui Husein, apoi lui Hasan.

Imediat după aceea, se ridică şi Kamal să-l felicite… în ciuda zâmbetului încremenit, se simţea de-a dreptul paralizat de repeziciunea cu care se succedaseră evenimentele şi de vorbele ciudate pe care le rostise Husein. I se părea că pluteşte într-un vis bizar şi că toarnă ca din cofă, iar el aleargă înnebunit, căutând adăpost.

— Îmbucurătoare veste, într-adevăr! prinse şi el glas în cele din urmă. Felicitări din toată inima!

Apoi întâlnirea reveni la cursul ei obişnuit. Kamal îi aruncă fără voia lui o privire pe sub gene lui Hasan Selim şi constată că acesta rămăsese la fel de liniştit şi grav ca şi

până atunci. Se temuse că s-ar putea purta arogant, ca de obicei: cu nasul pe sus şi cu zâmbetul trufaş – cum de-şi putuse închipui aşa ceva? – şi simţi o undă de bucurie. Se strădui pe cât îi stătu în putinţă să-şi ascundă rana sângerândă de ochii curioşi, evitând să se expună ironiei şi umilinţei. Se rugă cerului să-i dea răbdare, promiţându-şi să revină mai târziu la toate lucrările astea pentru a le diseca în singurătate şi pentru a-şi putea da frâu liber suferinţei, departe de ochii străini. Ce poate fi mai apropiat sufletului decât această meditaţie în miez de noapte, când niciun ochi iscoditor nu mai vede şi nicio ureche nu mai aude, când chinurile şi lacrimile se mărturisesc, fără ca nimeni să-l dispreţuiască sau să-l ponegrească? Acolo, în grădină, se află puţul cel vechi! N-ai decât să-i dai capacul deoparte şi să urli în el, adresându-te diavolilor ori şoptind lacrimilor scurse în străfundul pământului. Nu trebuie să te dai de gol! Ai grijă, căci lumea aceasta se arată ochilor tăi a fi de pară, aducând cu infernul!

— Dar un bob zăbavă! izbucni Ismail Latif cu glas acuzator. Avem o socoteală cu voi! Trebuie să aflăm şi noi ce şi cum! Cum s-au petrecut lucrurile astea, fără să ni se spună nimic? Sau hai să amânăm treaba asta şi să vă întrebăm doar atât: cum de-a fost cu putinţă ca logodna să se petreacă în absenţa noastră?

— De fapt, să ştii că n-a fost prezentă cine ştie câtă lume, încercă Husein Şaddad să se apere. Doar cele două familii! O să ne întâlnim în ziua când se va citi Cartea cea Sfântă… Voi doi vă veţi număra nu printre invitaţi, ci printre cei care adresează invitaţiile.

Ziua în care se va citi Cartea cea Sfântă! Seamănă cu titlul unei melodii funebre, cu care este însoţită o inimă spre ultimul lăcaş, într-o mare de flori şi chiote. În numele iubirii, fiica adoptivă a Parisului dă ascultare şeicului cu turban, care citeşte *Al-Fatiha* din Cartea cea Sfântă, aşa cum în numele aroganţei, Iblis1 a părăsit paradisul!

— Am acceptat scuzele şi aşteptăm să vă ţineţi de cuvânt, interveni Hamal din nou în discuţie, cu o închipuire

de zâmbet pe buze.

— Asta-i retorică aşarită! sări Ismail Latif. Dacă la orizont se arată o masă, uită de mustrări şi începe să aducă osanale toleranţei! Şi pentru ce toate astea? Pentru o înghiţitură spornică! Fără îndoială că tu ai fire de scriitor, filosof sau alt soi de cerşetor! Pe când eu nu sunt aşa! Eu sunt om dintr-o bucată! apoi ridică glasul, continuând acuzaţiile la adresa lui Husein Şaddad şi Hasan Selim: Ce vulpoi îmi sunteţi! Nicio vorbă şi ne trezim aşa, ca din senin, cu vestea logodnei! Păi, nu-i aşa? Dumneata eşti, maestre Hasan, succesorul aşteptat al lui Sarwat-paşa! O să ţi se ducă pomina!

— De fapt, nici Husein n-a ştiut de lucrul ăsta până acum vreo câteva zile, încercă Hasan Selim să-l scuze.

— Logodnă unilaterală, ca declaraţia din 28 februarie[7980]!? se arătă Ismail contrariat.

Naţiunea înfrântă a întâmpinat-o cu refuz, dar ea i-a fost impusă cu forţa şi a urmat ceea ce se cunoaşte.

De data aceasta râse şi Hamal, iar Ismail urmă, făcând semn cu ochiul către Hasan Selim:

— Ţineţi-vă tainele în ascunsul gândului pentru a înfăptui… nu mai ştiu ce… a zis Omar Ibn al-Khattab sau Omar Ibn Abi Rabi a sau All[81]ah mai ştie care Omar…

— Este adevărat că astfel de lucruri se aranjează în secret, dar dacă stau şi mă gândesc bine, *ustaz*[82] Hasan a făcut aluzie la aşa ceva într-o discuţie, mai demult… zise Kamal pe neaşteptate, mai mult pentru sine.

---

79 Iblis este numele diavolului în religia islamică.

80 Declaraţia din 28 februarie 1922, prin care guvernul britanic acorda în mod formal independenţa Egiptului, pentru ca la 15 martie 1922, Egiptul să se proclame monarhie independentă şi suverană.

81 Omar Ibn al-Khattab - al doilea calif, succesor al profetului Muhammad şi socru al acestuia; Omar Ibn Abi Rabi’a (644-711, 719), cel mai de seamă reprezentant al eroticii „citadine" omeiade.

82 Cuvînt de origine persană cu sensul iniţial de „şef, meşter, maestru".

Ismail se uită la el cu sufletul îndoit, în vreme ce Hasan îl măsura cu ochi scrutători.

— Au fost nişte vorbe scăpate doar aşa, ca nişte apropouri, se îndărătnici Kamal să explice.

Pe urmă se minună în sinea lui cum de-a fost în stare să spună aşa ceva. Nu era decât o exagerare. Nădăjduia oare să-l convingă pe Hasan în felul ăsta că el i-ar fi cunoscut intenţiile, că vestea nu a fost o surpriză şi că nu-i pasă de cele întâmplate? Ce prostie! Câtă naivitate!

— Bine, dar mie nu mi-ai spus niciuna din parolele astea, îi reproşă Ismail lui Hasan pe un ton mustrător.

— Eu nu pot să-ţi explic nimic mai mult decât că toate astea sunt rezultatul imaginaţiei lui Kamal – nu mi-a trecut nicicând prin cap să fac vreo aluzie la acest eveniment.

Husein Şaddad izbucni în hohote şi interveni în discuţie, adresâhefu-se lui Hasan Selim:

— Ismail vrea să spună Că, întrucât aţi fost colegi de şcoală, nu se cade să te fereşti de el şi să te destăinui altora, chiar dacă ţi-ai luat licenţa cu trei ani înaintea lui.

— Nu mă îndoiesc că ţii la vechea noastră prietenie, dar vreau să te atenţionez ca nu cumva să uiţi să ne dai de ştire şi în ziua nunţii, spuse Ismail zâmbind pentru a-şi ascunde stinghereala.

— Doar suntem prieteni şi cu mirele, şi cu mireasa… Şi dacă el n-o să-şi aducă aminte de noi, să sperăm că n-o să facă şi ea la fel, se amestecă din nou Kamal în vorbă, cu glasul crispat şi cu zâmbetul încremenit.

Vorbise doar pentru a atrage atenţia că mai exista şi el. În realitate, suferea cumplit din pricina veştii pe care o aflase. Dar ce, parcă-i trecuse vreodată prin minte că iubirea lui ar putea să aibă un alt sfârşit? Nici vorbă, căci îşi cunoştea prea bine lungul nasului! Cunoaştem prea bine adevărul că moartea este o fatalitate pentru toţi, dar asta nu ne scuteşte pe niciunul de teama ei! Este o durere mistuitoare, care nu cunoaşte logica. Ar dori acum ca durerea să îmbrace o formă materială, pentru a şti precis unde sălăşluieşte şi ce microb o poartă! Când îl părăseşte

durerea, se simte copleşit de plictiseală şi apatie.

— Şi când o să aibă loc nunta? întrebă Ismail, ca şi când ar fi ştiut la ce se gândea Hamal şi ce-ar fi dorit să afle în momentul acela.

— Chiar aşa! se amestecă şi Hamal în vorbă. E foarte important pentru noi să ştim din timp… Să nu ne mai luaţi prin surprindere. Când o să aibă loc nunta?

— De ce vă pripiţi? se miră Husein Şaddad, râzând cu seninătate.

— Trebuie mai întâi să mă hotărăsc dacă rămân în Egipt sau nu, interveni şi Hasan cu calmul său obişnuit, încercând să schimbe cursul discuţiei.

— Nu ştie încă exact dacă o să lucreze în procuratură sau o să opteze pentru diplomaţie, se simţi dator să explice Husein Şaddad, care părea foarte fericit de logodnă.

Recunosc că l-am urât atunci, dar numai pentru o clipă, căci am avut sentimentul că m-a trădat şi el, ca şi ceilalţi. Stau şi mă întreb dacă m-a trădat în realitate cineva. Şi lucrurile mi se par îndepărtate şi neclare. Ceea ce ştiu precis este că în seara aceasta voi avea parte de cea mai cumplită singurătate de până acum.

— Şi tu ce preferi, *ustaz* Hasan?

O să-şi aleagă ce-i pofteşte inima – procuratura… diplomaţia… un post în Sudan… sau, şi mai bine, în Siria…

— Procuratura mi se pare prea anostă. Mă simt ispitit să optez pentru diplomaţie.

— E bine să-l faci şi pe tată-tău să priceapă lucrul ăsta, ca să se zbată puţin pentru a fi admis în diplomaţie!

Cum de i-au scăpat cuvintele astea? se minună Kamal. Fără doar şi poate că şi-au atins ţinta! Trebuie neapărat să-şi stăpânească nervii, căci altfel riscă să se ia la harţă cu Hasan în public. Acum trebuie să se gândească şi la Husein Şaddad; sunt doar o singură familie!

— Înseamnă că astea-s ultimele zile petrecute împreună, după prietenia de-o viaţă! îngăimă Ismail, clătinând din cap cu regret. Ce păcat că trebuie să se sfârşească aşa!

Ce absurditate! îşi închipuie sărmanul că o inimă

care a intrat în graţiile zeiţei adorate ar mai putea fi atinsă de tristeţe?

— Şi mie mi se pare nespus de trist, Ismail, că trebuie să ne despărţim! îngăimă Hasan, fără pic de convingere.

Ce minciună sfruntată! gândi Kamal. Ca şi felicitările mele, de altfel. De data aceasta, fiul negustorului a fost aidoma cu odrasla consilierului.

— Asta înseamnă că o să-ţi petreci toată viaţa prin străinătăţi? nu se putu stăpâni Kamal să-l întrebe.

— Aşa se pare… N-o să mai vedem Egiptul decât din când în când.

— Ciudată viaţă! exclamă Ismail. Şi nu te-ai gândit la greutăţile care-i aşteaptă pe copiii tăi?

Vai de capul lui! Cum de se poate juca astfel cu vorbele? Tembelul îşi închipuie că zeiţa adorată o să ajungă vreodată cu pântecele la gură şi-o să cunoască durerile facerii, ca să tot aducă la copii pe lume? îşi dădu frâu liber imaginaţiei şi le văzu pe Khadiga şi pe Aişa cum arătau în ultimele luni înainte de naştere. Oh, dar asta-i de-a dreptul păgân!

— Doar n-o să se rupă relaţiile între state, ca diplomaţii să-şi poată creşte copiii acasă! răspunse Husein Şaddad în locul lui Hasan.

Nu, nu, desigur! Ele retează în schimb capetele oamenilor! Abd el-Hamid Inayat… El-Kharrat. v Mahmud Raşid… Ali Ibrahim… Raghib Hasan… Şafiq Mansur… Mahmud Ismail… şi de ce nu, Kamal Ahmad Abd el-Gawad. Se închipui şi pe el printre cei condamnaţi recent la moarte prin spânzurare. Judecătorul naţional – Selim-Bek Sabri… Judecătorul englez – mister Karsho… Care trebuie să *fie r*ăspunsul? Vrei să ucizi sau să fii ucis?

— Probabil că plecarea surorii tale o să-l determine pu tatăl tău să te oprească acasă! zise Ismail, încercând să-l tragă de limbă pe Husein.

— Nici vorbă! Azi, mâine va fi hotărâtă şi plecarea mee, răspunse Husein Şaddad calm şi sigur ca întotdeauna.

Şi Aida, şi Husein în Europa! într-o singură clipă pierde şi fiinţa iubită, şi prietenul cel mai apropiat! Sufletul tău n-o va mai afla pe zeiţa căreia i se închină, iar mintea ta nu-l va mai afla pe prietenul său cel mai bun! Vei rămâne singur şi uitat în cartierul cel vechi, ca ecoul unor nostalgii ce durează de generaţii. Durerile stau ascunse, la pândă. Aşteaptă-le! A sosit vremea să culegi roadele visurilor fără noimă! Roagă-te Celui de sus să-ţi facă din lacrimi leac pentru ele! Mâine sufletul îţi va fi pustiu, aşa cum este astăzi pentru tine mausoleul lui El-Husein! Ce carusel sinistru! Oamenii cinstiţi sunt spânzuraţi, iar odraslele trădătorilor ajung ambasadori!

— Cu alte cuvinte, n-o să mai rămânem în Egipt decât eu şi Kamal, murmură Ismail Latif, pe gânduri. Mai bine zis, voi rămâne singur. În ce-l priveşte pe Kamal, nu sunt prea sigur, căci prietenul său cel mai apropiat este cartea…

— Dacă plec, nu înseamnă că n-o să mai am nicio legătură cu voi, îi răspunse Husein cu multă convingere.

— Eu presimt că n-o să poţi rămâne pentru totdeauna departe de ţară, spuse Kamal timid, încercând să afle cum sunt întâmpinate speranţele sale.

— E foarte probabil. O să-ţi trimit o mulţime de cărţi, care sunt convins că-ţi vor fi de mare folos, iar discuţiile noastre vor continua prin corespondenţă.

Husein vorbeşte ca şi cum plecarea sa ar fi iminentă. Vasăzică, o să rămână şi fără acest prieten, a cărui prezenţă îl face fericit. Dar nu mai are rost să-şi facă atâtea griji, căci orice altă nenorocire i se va părea cu totul neînsemnată, după ce zeiţa adorată l-a părăsit. Aşa s-a întâmplat şi când s-a prăpădit bunică-sa. Focul tristeţii pentru moartea lui Fahmi îi mistuia atât de puternic, încât bunica a părăsit această lume neobservată de nimeni. Oricum, nu trebuie să uite nicio clipă că asta e întâlnirea de adio*, se cuvine să contemple îndelung florile ce-şi etalează prospeţimea, dorind parcă să sublinieze că nu le pasă de mâhnirea din sufletul lui. Gândurile îl furau însă şi se pomeni căutând răspuns unor întrebări care-l frământau

de multă vreme. Cum s-ar putea ridica oamenii pentru a dobândi prietenia zeilor sau cum s-ar putea coborî zeitatea cât mai aproape de oameni, pentru a-i înţelege? Atâta timp cât nu va găsi dezlegare acestei probleme, nu-şi va putea sfărâma lanţurile. Iubirea este o amforă plină, cu două braţe graţioase, care trebuie purtată de două fiinţe omeneşti. Cum ar putea s-o ducă el singur? Discuţia continua sărind sprinten de la un subiect la altul – lucruri uşoare şi plăcute care anticipau vacanţa. N-o putea urmări, căci gândurile-i rătăceau aiurea; înclina din când în când capul şi intervenea ici şi colo cu câte o vorbă care-i amintea că nenorocirea nu-l strivise definitiv. Locomotiva vieţii continua ciâgreu urcuşul, pentru ca undeva, în drum, să dea peste punctul terminus. Iată că se apropie asfinţitul, apoi negura nopţii va trona în liniştea desăvârşită. O iubea la fel de mult cum iubea fulguirile de raze ale dimineţii. Aida şi durerea sunt sinonime; de astăzi înainte, nu poate decât să iubească durerea şi să se bucure de înfrângere. Discuţia părea să nu se mai sfârşească. Ajunsese ca un bondar supărător care nu-i dădea pace. Prietenii flecăreau, amuzându-se fără nicio noimă de toate nimicurile; inimile lor păreau să nu cunoască încă nici dragostea, nici durerea. Glasurile lor erau adevărate cascade: râsul lui Husein era plin de seninătate, Ismail rânjea, pus parcă tot timpul pe harţă, iar Hasan surâdea cinic şi stăpânit... Husein revenea mereu la Ra’s el-Barr; locul îl fermecase cu adevărat. Voi ajunge şi eu acolo într-o bună zi, prefirând în palmă grăunţii de nisip în care s-au scăldat tălpile zeiţei adorate; o să mă aplec cu pietate asupra urmelor şi-o să le sărut îndelung. Ceilalţi doi ridicau, la rândul lor, în slăvi plaja San Stefano1 şi valurile ei înalte cât munţii. Aşa o fi? se întreba el, simţind cum i se strânge inima. Stătură de poveşti până seara târziu. Când veni clipa despărţirii, Kamal strânse mâna lui Husein cu căldură, şoptind cu glasul stins:

— La revedere! Ne reîntâlnim în octombrie!

În toţi anii trecuţi, momentul acesta îl înfiora; dorea să zboare timpul pentru a-şi putea revedea prietenii. De

acum încolo, dorul său nu mai era legat de întoarcerea nimănui, îşi luase orice nădejde de la ea! De-acum înainte, dorul lui va rămâne nestins, indiferent dacă va sosi sau nu toamna, indiferent dacă prietenii se vor întoarce sau nu. Nu mai avea niciun motiv să urască lunile de vară care-l ţinuseră departe de Aida, căci prăpastia care-i separa acum era mai adâncă decât timpul. Dacă până astăzi a fost în stare să învingă timpul, nutrind nădejde şi răbdare, în viitor va trebui să înfrunte un duşman necunoscut cu o forţă nebănuită. Totul este învăluit într-un nor de mister şi nu are de ales decât tăcerea, până în ziua în care Allah va hotărî să-l cruţe. Iubirea i se înfăţişează acum ca pasărea nopţii, planându-i alături, asemenea destinului, iar el este legat de ea prin firele trainice ale durerii. Prin forţa ei, este un fenomen cosmic.

La poarta palatului Şaddad, cei trei prieteni se despărţiră – Hasan Selim o luă pe strada Seraiurilor, în vreme ce Kamal şi Ismail porniră domol spre El-Huseiniyya. De cum rămaseră singuri, Ismail izbucni într-un hohot prelung, care-l făcu pe Kamal să se minuneze.

— Cum poţi să fii atât de nerod? Tu n-ai priceput până acum că din cauza ta a fost grăbită logodna? întrebă Ismail provocator şi sfidător, în acelaşi timp.

— Eu? Din cauza mea? întrebă Kamal ridicând din umeri, cu ochii holbaţi de nedumerire.

L Numele uneia dintre cele mai vestite plaje de pe faleza oraşului Alexandria, amenajată cu hoteluri şi cabine.

— Da, da! Chiar aşa! insistă Ismail. Hasan n-a fost deloc încântat de prietenia ei cu tine. Sunt absolut sigur, chiar dacă el n-a suflat nicio vorbă! E un înfumurat cum rar întâlneşti. De altfel, îl cunoşti prea bine; dar eu mă pricep să obţin de la el tot ce doresc. Îţi repet că nu era deloc mulţumit de prietenia voastră. Nu ţi-aduci aminte de tărăboiul care s-a stârnit între voi doi în ziua aceea de pomină? Se pare că el i-a cerut atunci să nu mai stea de vorbă cu noi în grădină, iar ea l-ar fi întrebat – şi pe bună dreptate – în virtutea cărui drept îi interzice. Şi ca să aibă acest drept, maestrul Hasan s-a grăbit să se logodească!

— Bine, dar n-am fost doar eu prieten cu ea! ripostă Kamal, încercând să simuleze nepăsarea, cu toate că bătăile inimii aproape că-i acopereau glasul. Vorbele tale mi se par fără noimă, de vreme ce Aida era prietenă cu noi toţi.

— Da! Dar ea s-a folosit de tine ca să-i stârnească gelozia! continuă Ismail cu ironie. Probabil pentru că a găsit la tine o căldură pe care n-a găsit-o la ceilalţi. În orice caz, ea n-a luat deloc lucrurile în glumă. De mai mult timp a pus ochii pe Hasan şi iată că acum culege roadele şireteniei cu care l-a prins în capcană.

„A pus ochii pe Hasan…", „culege roadele şireteniei cu care l-a prins în capcană14. E ca şi cum ai pretinde că soarele răsare de la apus.

— Nu, nici poveste! Ai o părere atât de urâtă despre oameni! zise Kamal, simţind că nu-l mai încape pământul. Eu cred că te întreci cu gluma! Să ştii că Aida nu poate fi aşa cum îţi închipui!

— Ei, se poate să fi fost doar o întâmplare! Sau poate că Hasan s-a lăsat furat de imaginaţie, încercă Ismail să îndulcească puţin tonul când văzu că prietenul său este neînduplecat. În orice caz, rezultatul e în favoarea ei.

— În favoarea ei? izbucni Kamal îndârjit. Vorbeşti de parcă logodna ar fi o victorie a ei şi nu a lui J

— Se pare că nu eşti de aceeaşi părere cu mine, dar eu te asigur că băieţii de talia lui Hasan se numără pe degete, continuă Ismail cu patos, aruncându-i săgeţi din priviri.

Familie… poziţie… viitor asigurat… Ce mai vrei? Şi să nu mi-o iei în nume de rău, dar fete ca Aida găseşti câte vrei… Sunt mult mai numeroase decât îţi închipui tu. Am impresia că tu o apreciezi mai mult decât s-ar cuveni! Cred că familia lui Hasan a fost de acord cu căsătorie numai pentru imensa avere a tatălui ei. Ea e o fată în toate celelalt*e*! în orice caz, nu-i cine ştie ce de capul ei! încheie Ismail, după o uşoară ezitare.

Sau el este cu capul în nori, sau tu eşti nebun… Nu mai simţise o durere atât de copleşitoare decât în ziua

când citise un articol ofensator la adresa căsătoriei în islam. Afurisiţi să fie toţi păgânii!

— Atunci de ce-i dau târcoale atâţia admiratori? întrebă Kamal, străduindu-se să pară calm şi să-şi ascundă cât mai bine mâhnirea.

— Nu cumva vrei să faci aluzie şi la mine? întrebă Ismail, strâmbându-se dispreţuitor. Nu tăgăduiesc că e plină de graţie şi eleganţă, iar manierele ei occidentale te farmecă şi te ispitesc. Dar, dincolo de asta, nu mai e nimic! O negricioasă fără pic de nuri! Vino cu mine în Ghamra, dacă vrei să afli ce-i adevărata frumuseţe! Aida nu-i nimic, pe lângă ce-o să vezi acolo! O diferenţă ca de la cer la pământ! Acolo o să înţelegi ce este adevărata frumuseţe… Pielea strălucitoare… sânii rotunjiţi şi plini… conturul rotund al pulpelor şi şoldurilor… Asta-i frumuseţea, dacă vrei să ştii! La Aida ce să vezi? N-are nimic ispititor!

Ca şi când ea ar fi fost creată pentru a ademeni bărbaţii, ca Maryam şi Qamar! Sânii rotunjiţi, conturul rotund al pulpelor şi şoldurilor! Sufletul nu-şi găseşte niciun loc printre argumentele lui Ismail! Kamal simţi cum revolta îi năvăleşte în capul pieptului, sufocându-l. N-a făcut decât să-i strice inima şi mai tare! I-a fost dat să golească în ziua asta cupa!

Când ajunseră în El-Huseiniyya se despărţiră, apucând-o fiecare în altă direcţie.

Anii trec, dar pasiunea lui pentru strada aceasta nici vorbă să se stingă. Dacă dragostea mea pentru aleasa inimii s-ar asemui cu dragostea atât de statornică pentru strada asta, aş scăpa de multe necazuri, îşi zise el, aruncând priviri cercetătoare în jur. Ciudată stradă! Aduce cu un labirint. După numai câţiva metri, coteşte la dreapta sau la stânga. La tot pasul te aşteaptă o curbă, după care te pândeşte necunoscutul. Distanţa atât de mică dintre cele două laturi creează o atmosferă plină de căldură şi intimitate.

— Stăpânul dughenei de pe partea dreaptă poate să-i strângă mâna vecinului de vizavi fără să se ostenească nici măcar să se ridice în picioare. Umbrarele din pânză groasă

protejează prăvăliile de arşiţa toropitoare şi răspândesc în atmosfera jilavă o negură paşnică. Pe rafturi stau înşirate în ordine saci cu *hinna*, boia şi piper, şipuri cu parfumuri, maldăre de hârtie colorată şi cântare mici. De plafon sunt atârnate o mulţime de luminări colorate, ce încarcă şi mai mult atmosfera plină de arome. Totul îi pare un vis de demult, aproape uitat. Mă rog Dătătorului de fericire să mă ferească de ispitele veşmintelor strânse pe trupuri, de vălurile negre, de ochii încondeiaţi cu *kuhl*, de rotunjimile pulpelor şi şoldurilor pline… E plăcut să te strecori visând printre ornamentele multicolore, dar trebuie să mărturisesc că-mi sunt ochii osteniţi şi inima vlăguită. Ostenesc urmărind femeile care se perindă într-un du-te-vino fără sfârşit. Binecuvântate sunt dughenele la care se opresc!

Nu-ţi rămâne decât să strigi din adâncul sufletului: „Nefericit eşti, Yasin!”. Dar imediat ce-ai strigat, îţi şi răspunde un glas ce-ţi merge la inimă, îndemnându-te să deschizi şi tu o dugheană în Tarbi a. Tată-tău nu-i negustor? N-are nicio grijă! Cheltuieşte pentru petreceri de câteva ori mai mult decât leafa ta. Deschide-ţi o dugheană şi vezi-ţi de ea, măcar că o să-ţi vinzi pentru asta casa din El-Ghuriyya şi prăvălia din El-Hamzawi! Vii dimineaţa la dugheană când ţi se năzare, ca un sultan, fără să fii legat de programul altora şi fără să-ţi pese de niciun şef! Stai toată ziulica în spatele cântarului şi te trezeşti cu femeile dând buzna peste tine din toate direcţiile: „Bună-dimineaţa, şi Yasin! a, „Rămâi sănătos, şi Yasin!”… Aşa mai merge, nu? N-o să treacă nicio virtuoasă fără să n-o saluţi şi nicio cochetă cu care să nu te înnădeşti la vorbă. Cât de plăcut este visul, dar cât de neîndurătoare este realitatea cu cel căruia îi este sortit să rămână până la sfârşitul vieţii un amărât de pedagog la şcoala din En-Nahhasin! Pasiunea pentru femei este o maladie incurabilă; simptomele sunt întotdeauna aceleaşi – o foame neîntreruptă şi o inimă veşnic nestatornică. Vai de cel care s-a născut cu aspiraţii de calif şi n-are decât puterea unui pedagog de şcoală! Dorinţa s-a stins… La ce bun să te minţi? în ziua când ai

condus-o în Qase eş-şawq, ai sperat să duci casă bună cu ea, să ai parte de fericire şi de linişte. Dar blestemata asta de plictiseală ţi-a invadat prea curând inima! Am alergat după ea cu sufletul la gură un an de zile şi m-am plictisit de ea în câteva săptămâni! Nicio altă casă pe lumea asta n-a mai auzit de plângeri în luna de miere, aşa cum s-a întâmplat la tine! întreabă-ţi inima ce mai simte pentru Maryam! Unde este frumuseţea care te-a torturat atâta vreme? îţi va răspunde cu un râs plictisit: „M-am ospătat pe săturate şi-am ajuns să-mi fie greaţă numai de mirosul mâncării. Şi, pe deasupra, e mult prea şireată! Nu-i scapă nimic! Afurisită muiere! Ca şi mamă-sa! Dar ce, parcă mama ta a fost altfel? Adu-ţi aminte! Oricum, nu-i ca

Zeinab! Nu e prea greu de păcălit, dar şi când îşi iese din ţâţâni, n-o mai poţi aduce pe făgaş cu una, cu două! Nici ea nu e femeia care să-ţi treacă ceva cu vederea, dar nici tu nu eşti niciodată mulţumit cu ce ai! Nici vorbă să-ţi poată oferi o femeie cât îţi cere ţie inima, necum să-ţi poată stinge foamea! Şi totuşi se părea că râvneai la viaţa de familie. Cât de mare e tată-tău şi ce demn de dispreţ eşti tu! Nu ţi-a fost scris să fii ca el! Doamne, dar ce-mi văd ochii? Asta-i o fefineie? Câte *qintare*[83] o fi având? Doamne, n-am mai văzut până acum o matahală ca asta! Cum ai putea stăpâni o asemenea moşie? Jur că dacă mi-ar cădea în mână o femeie ca ea, m-aş învârti de şapte ori în jurul ei şi tot sărac aş rămâne…

— Tu?!

Îşi dădu seama că glasul vine din spate şi inima porni să-şi iuţească bătăile. Îşi întoarse imediat ochii de la femeia planturoasă spre locul de unde venise glasul şi descoperi o tânără îmbrăcată într-un pardesiu alb.

— Zenoba! strigă el, neputându-se stăpâni.

Îşi sârânseră mâinile cu căldură, în vreme ce ea râdea copios. Yasin îi făcu semn să-şi continue mersul pentru a nu atrage atenţia asupra lor. Porniră alături, făcându-şi cu greu loc prin mulţime. Nu se mai întâlniseră

83 Unitate de greutate egală cu 100 de raţii, adică aproximativ 45 kg.

de amar de vreme. Prins în iţele încâlcite ale veşnicelor sale încurcături, nu-şi mai adusese aminte de ea decât rareori, dar acum o găsi la fel de ademenitoare ca în ziua când o părăsise; ba chiar mai frumoasă. Îi atraseră atenţia veşmintele ei moderne care înlocuiseră *mila'a* şi se trezi pe neaşteptate cuprins de fiori.

— Ce mai faci? îl întrebă ea.

— Bine, dar tu?

— După cum vezi…

— Arăţi foarte bine! Slavă lui Allah! Nu ţi-ai schimbat decât felul de a te îmbrăca! La început, mai că nu mi-a venit să-mi cred ochilor! îmi rămăsese în minte imaginea trupului tău strâns în *mila-a*…

— Nici tu nu te-ai schimbat… Poate că te-ai mei împlinit puţin… în rest eşti exact aşa cum te ştiam. Nu glumesc deloc!

— Tu, în schimb, arăţi ca o europeancă… Dar coapsele ei sunt din El-Ghuriyya, zâmbi el prevenitor.

— Ibt aşa ai rămas! Cu limba veşnic ascuţită!

— Nu mă dezamăgi! Sper că nici tu nu te-ai pocăit şi nici nu te-ai măritat!

— Nimic nu este imposibil!

— De pocăit nu poate fi vorba, doar eşti îmbrăcată în alb. Uşuratică, aşa cum te ştiu; dar nu este exclus să aflu într-o bună zi că te-ai măritat…

— Fii atent cum vorbeşti, sunt ca şi măritată.

— Întocmai ca mine! bombăni el, pufnind în râs.

— Dar tu eşti însurat, nu-i aşa?

— De unde ştii tu? întrebă el, sărind ca ars. Of! Dar de ce să mă mai mir? Am uitat că ştiţi toate secretele noastre…

Zenoba încercă să-şi ascundă un zâmbet şiret.

— Te gândeşti la casa sultanei? încercă ea să-l tragă de limbă.

— Ba poate chiar la casa tatii! Ce, nu mai sunt prieteni?

— Oarecum…

— La tine toate sunt relative… Tu eşti ca şi

măritată… Eu sunt oarecum însurat… Iar acum îmi caut o iubită…

Urmă o clipă de tăcere. Se auzi clar numai clinchetul cristalin al brăţărilor de aur de pe braţul Zenobei, care alunga o muscă ce nu-i dădea pace.

— Eu, dimpotrivă, sunt numai o iubită şi-mi caut un soţ.

— Iubită? Şi cine-i fericitul fiu de câine?

— Te rog să nu-l ocărăşti! îl opri ea făcând un semn amenințător cu degetul. E un bărbat de onoare!

— Ce vorbeşti? De onoare? repetă el, privind-o cu ironie. Hm! Zenoba! Ştii ceva? Mie mi-e dor de tine!

— Ţi-aduci aminte când ne-am întâlnit ultima oară?

— Oho! Ridwan, băiatul meu, are acum şase ani. Ultima dată când ne-am întâlnit trebuie să fi fost acum vreo şapte ani. Tot cu aproximaţie…

— Cât de repede a trecut timpul!

— Dar nimeni nu trebuie să deznădăjduiască; nu ştii niciodată când ajungi să te întâlneşti cu femeia care ţi-e dragă.

— După cum nimeni nu trebuie să dispere din pricina despărţirii.

— Se pare că de când ţi-ai lepădat *mila'a*, ai uitat şi de statornicie…

— Tu vorbeşti de statornicie şi fidelitate, taurule? îl mustră ea, încruntându-se.

— Numai Allah ştie cât de fericit sunt că ne-am întâlnit iar! exageră el, mânat de un imbold irezistibil. Să ştii că m-am gândit mereu la tine, dar lumea asta…

— Lumea femeilor, nu-i aşa? îl întrerupse Zenoba cu ciudă.

— Lumea morţii! răspunse el pe un ton afectat şi grav. Lumea necazurilor!

— Nu arăţi atât de necăjit pe cât vrei să pari! Şi catârii te-ar putea pizmui pentru cât eşti de zdravăn!

— Numai ochii frumoşi să nu mă pizmuiască!

— Ţi-e teamă? Parc-ai fi Abd el-Halim el-Masri… Eşti aproape cât el de lung şi de solid…

Yasin simţi cum îi creşte inima.

— Şi, de fapt, unde te duceai? o întrebă el, după o scurtă tăcere.

— Ce-ar putea să caute o femeie în Et-Tarbi a? Sau îţi închipui că toată lumea umblă gură-cască, aşa ca tine, pe străzile înţesate de lume, numai de dragul de a se uita după femei?

— Nu mă certa aşa, căci mă oropseşti!

— Oropsitul de el! Când te-am zărit eu, erai cu ochii holbaţi la o femeie cât uşa.

— Eram cu gândul aiurea... Nici n-am văzut-o. Cred că priveam în gol...

— Tu! Şi vrei să te cred? Dacă cineva vrea să dea de tine, îl sfătuiesc să caute cea mai planturoasă femeie din Et-Tarbi a şi în spatele ei te va afla negreşit...

— Limba ta afurisită devine din zi în zi tot mai tăioasă...

— Doamne fereşte!

— Hai să vorbim şi de lucruri serioase! Tu încotro te duci?

— Mă plimb niţel prin *sug*[84] şi mă-ntorc acasă...

Yasin se încruntă uşor, străduindu-se parcă să-şi ordoneze gpndurile, apoi se hotărî brusc:

— Una şi cu una fac două! Ce-ai zice dacă ţi-aş propune să petrecem seara asta împreună?

— Să ştii că bărbatul de care ţi-am pomenit e gelos peste fire! îi răspunse Zenoba, arcuindu-şi sprâncenele, iar ochii ei negri şi jucăuşi se agitau ca licuricii.

— Fără vorbă lungă! Mergem la un local cochet şi retras, bem câte un păhăruţ şi pe urmă...

— Ţi-am spus doar că bărbatul ăsta e foarte gelos! îl întrerupse ea pe un ton dur şi categoric.

— Ce-are a face? continuă el fără să ia în seamă vorbele ei. Ce spui de Tovabian? E un loc destul de plăcut, iar patronul e un om de treabă... Opresc taxiul ăsta!

---

84 Bazar arăbesc tradiţional, situat de obicei în vecinătatea unei mari moschei, alcătuit dintr-o reţea de străduţe şi pasaje înguste, întortocheate şi acoperite.

Zenoba murmură ceva în semn de protest, apoi întrebă cu nemulţumire în glas, deşi faţa ei exprima cu totul altceva:

— Chiar vrei să mă iei pe sus?

Femeia privi cu îngrijorare la ceas şi nu lipsi mult ca Yasin să izbucnească în hohote când făcu această descoperire.

— N-am voie să întârzii… îl preveni ea, pregătindu-se să pună condiţii. Acum e şase. Înainte de opt trebuie să ajung acasă.

Oare să-l fi văzut cineva în drumul din Et-Tarbi a până în El-Muski? se întrebă el, în vreme ce taxiul gonea. Ridică din umeri nepăsător, împingându-şi în sus *tarbuş*-ul lăsat pe sprânceana dreaptă. Şi, la urma urmei, ce-i pasă lui? Maryam e singură pe lume; n-o protejează un animal ca Muhammad Iffat, care-i stricase lui prima căsătorie. Cât despre tatăl lui, e un bărbat prea isteţ ca să nu-şi dea seama că nu-l mai poate ţine în frâu şi că Yasin nu mai este acum copilul lipsit de experienţă pe care-l certase aspru şi-l pedepsise când îl zărise în curtea casei vechi.

Intrară în grădina Tovabian şi se aşezară la o masă, unul în faţa celuilalt. Localul era plin de perechi. Pianul mecanic repeta la nesfârşit melodii monotone şi sacadate, iar dintr-un colţ ceva mai îndepărtat, adierea asfinţitului risipea în văzduh mirosul pătrunzător de friptură şi condimente. Înţelese, după stingherеala ei, că Zenoba intra peninr-prima oară într-un local public şi simţi o flacără jucăuşă încălzindu-i inima. În clipa următoare, sângele lui neastâmpărat începu să clocotească şi îşi dădu seama că nu e vorba de o dorinţă trecătoare. Gândul îl purtă cu ani în urmă, la zilele petrecute împreună, şi i se părură a fi fost cele mai frumoase. Ceru o sticlă de coniac şi friptură. Imediat simţi sângele clocotindu-i în obraji, îşi scoase *tarbuş*-ul, descoperindu-şi părul negru ca pana corbului, despărţit cu cărare pe mijloc, ca al tatălui său. De cum îl văzu, Zenoba zâmbi, uimită de asemănarea atât de evidentă, care-i aducea în minte imagini pe care Yasin n-avea cum să le bănuiască. Şi pentru el era prima oară când

însoţea o femeie într-un local mai deosebit. Nu mai intrase până acum cu femei decât în speluncile din Wagh el-Baraka. Şi, în plus, era şi prima lui aventură de după a doua căsătorie, nemaipunând la socoteală o întâlnire cu totul şi cu totul accidentală din calea Abd el-Khaliq. Şi tot pentru prima dată îşi îngăduia să bea un coniac de calitate în afara casei, fiindcă acasă nu ducea niciodată decât băuturi fine. Turnă în cele două pahare, mândru şi satisfăcut. Apoi îşi ridică paharul şi închină:

— În sănătatea Zenobei Martel1!

— Eu beau Dewar's[85] cu beiul! zise Zenoba, pe un ton ce voia cu tot dinadinsul să pară modest.

— Nu-mi mai aduce aminte de el, te rog! Domnul să ne ajute să nu mai auzim vorbindu-se de el!

— Nu cred!

— Om trăi şi-om vedea! Cu fiecare pahar pe care-l golim ni se deschid noi porţi ale paradisului şi nodurile se dezleagă…

Simţiră că timpul pe care-l aveau la dispoziţie îi zoreşte şi se apucară să golească paharele cu lăcomie, unul după altul. Coniacul începu să alerge cu limbile lui de foc, împrăştiindu-şi aburul prin toate arterele. Frunzele tufişului care se holbau la ei din spatele gardului le zâmbeau radios, iar jeluirile răguşite ale pianului mecanic zburau pe lângă urechile lor fără să le mai atingă. Asfinţitul începu să-i învăluie, apropiindu-i.

— Ştii ce mi-a venit pe limbă în prima clipă, când am dat cu ochii de tine şi te-am văzut holbându-te răpit la femeia aceea?

— Spune, ce? Dar mai întâi să-ţi umplu paharul…

— Era cât pe ce să strig: ce faci acolo, fiu de câine? zise ea râzând, rupând delicat o bucăţică de friptură.

— Şi de ce n-ai făcut-o, fiică de blestemată? o provoacă el, izbucnind în hohote.

— Fiindcă nu-mi îngădui să-i ocărăsc decât pe cunoscuţi, iar tu erai în clipa aceea un necunoscut pentru mine…

---

85 Marcă de coniac franţuzesc.

— Dar în clipa asta cum mă socoteşti?

— Un afurisit!

— Bravo! Uneori o sudalmă te ameţeşte mai tare decât coniacul. Mâine vor scrie şi jurnalele despre noaptea asta binecuvântată.

— De ce? Allah să ne ferească! Vrei’s – ajungem de pomină?

— Allah să fie îndurător şi cu mine, şi cu tine!

— Dar nu mi-ai spus nimic despre soţia ta! îşi aminti Zenoba, schimbând vorba pe neaşteptate.

— E în doliu, sărmana de ea! mormăi Yasin, mângâindu-şi mustaţa. A murit mamă-sa…

— Să ai parte de viaţă lungă! Şi era bogată?

— Aşa şi-aşa! Ne-a lăsat o casă… Cea vecină cu a noastră… cu a tatălui meu, vreau să zic… Dar e un tărăboi întreg cu casa asta; trebuie s-o partajăm, căci au apucat-o pandaliile la bătrâneţe şi s-a măritat înainte de a părăsi lumea asta…

— Nevastă-ta trebuie să fie destul de frumuşică, fiindcă te pricepi să alegi…

— Are şi ea hazul ei, nimic de zis! bâigui el destul de circumspect. Dar nu se poate compara cu tine!

— Aaerh, ce soi rău eşti! se revoltă ea, dându-şi ochii peste cap, vrând parcă să ia martor cerul.

— Ţi-aduci aminte să fi minţit eu vreodată?

— Tu? Câteodată stau şi mă-ntreb dacă-i adevărat că te cheamă Yasin…

— Atunci, hai să golim şi paharul ăsta!

— Speri să mă îmbăt şi să te cred?

— Mai pui la îndoială sinceritatea mea, dacă-ţi spun că mi-e dor de tine? Priveşte în ochii mei! Şi pipăie-mi pulsul!

— Eşti în stare să spui vorbele astea oricărei femei care-ţi iese în cale!

— Aşa cum ai spune despre un flămând că doreşte orice fel de mâncare, ştiind prea bine că *mulukhiyya*, de pildă, este pentru el un deliciu.

— Când un bărbat iubeşte cu adevărat o femeie, nu

pregetă să se însoare cu ea!

— Nici pomeneală! se grăbi el să-i răspundă, fără să stea o clipă pe gânduri. Aş vrea să mă urc pe masa asta şi să urlu în gura mare: dacă vreunul dintre voi iubeşte cu adevărat o femeie, să nu facă prostia să se însoare vreodată cu ea! Nimic nu ucide dragostea atât de repede cum o face căsătoria! Crede-mă, căci am încercat-o pe pielea mea! M-am însurat o dată... m-am însurat şi a doua oară şi ştiu prea bine ce-ţi spun.

— Poate că n-ai dat de femeia care ţi se potriveşte!

— Să mi se potrivească? Şi cam cum crezi tu c-ar trebui să fie femeia care să mi se potrivească mie? Şi cum aş putea da de ea? Şi unde crezi tu că s-ar afla femeia de care să nu se sature bărbatul cu una, cu două?

— Ei bine, cred că ţie nu ţi s-ar potrivi decât să fii taurul satului! spuse Zenoba în cele din urmă, râzând cu poftă.

— Vai de mine! se minună el, pocnind din degete. Chiar aşa? Or, cine-mi zicea mie mai demult taur? Tata – Domnul să-l ţină sănătos! Cât de mult îmi doresc să fiu şi eu ca el! A avut parte de-o soţie supusă şi din cale-afară de cumsecade! A făcut tot ce i-a trăsnit prin cap, fără să întâmpine nici cea mai mică împotrivire. Norocos în căsătorie! Norocos în dragoste! Toate s-au făcut după gândul şi după placul lui! Aşa mai zic şi eu!

— Şi câţi ani are acum?

— Păi să tot aibă vreo cincizeci şi cinci... Dar nu se dă nici pe unul de douăzeci de ani!

— Domnul să-i dea sănătate, murmură ea.

— Ăsta-i tata! Amantul amanţilor... Dar nu l-ai mai întâlnit în casa voastră?

— Eu am plecat din casa aia de vreo câteva luni... se eschivă ea de la un răspuns lămurit şi-şi făcu de lucru aruncându-i un os pisicii care mieuna, frecându-se de picioarele ei. Acum am casa mea! Sunt stăpână!

— Vorbeşti serios? Eu am crezut că glumeşti! Şi-ai părăsit şi taraful?

— Da! Acum stai de vorbă cu o doamnă în toată

regula!

— Atunci, hai să mai bem ca să ne treacă focul! o îndemnă el, hohotind. Domnul să fie generos cu noi!

Sufletul lui râdea de încântare, iar în văzduh plutea o fericire tihnită. Dar care este, de fapt, glasul şi care este ecoul lui? Ce ciudat! Nu le mai putea distinge. Toate lucrurile din jur prinseseră viaţă: ghivecele cu flori se apropiau unul de celălalt, şoptindu-şi la ureche; parcă şi scaunele se aplecau unul spre altul, murmurând ceva... Stelele care se iveau una câte una aruncau priviri curioase spre ei din înaltul cerului. Se priviră un timp în tăcere în atmosfera încărcată de lumini tainice. Se pare că ceva anume îi invită pe toţi clienţii localului să râdă, căci toate gurile sunt încremenite într-un rictus ciudat. Şi timpul se duce aşa cum trece tinereţea. Melodiile pianului hodorogit par că vin acum de undeva de departe, acoperite de huruitul roţilor de tramvai, iar larma copiilor care se zbenguie pe trotuar seamănă cu bâzâitul unui roi imens de gâze. Înserarea s-a lăsat peste întregul oraş. Dintr-o clipă în alta aştepţi ca un ospătar să anunţe închiderea. Dar nimic din toate astea nu te mai atinge. Te laşi furat de un vălmăşag de gânduri, care te invadează cu încetul, rulându-ţi prin faţă cu o viteză nebună imagini ciudate, fără nicio legătură între ele. Ce-ar fi dacă Maryam ar cădea în genunchi dinaintea ta, rugându-te să-i laşi o singură cameră pentru penitenţă, iar toate celelalte odăi ţi-ar sta la dispoziţie pentru femeile pe care ţi le pofteşte inima? Sau ce-ar fi dacă directorul şcolii te-ar bate pe umăr în fiecare dimineaţă, întrebându-te prietenește: ce mai face tata, fiule? Sau dacă te-ai trezi că guvernul a tăiat peste noapte o stradă nouă prin faţa prăvăliei El-Hamzawi? Sau să zicem că Zenoba ţi-ar făgădui solemn să părăsească locuinţa prietenului ei şi să fie prea supusa ta iubită? Dacă s-ar întâmpla aşa ceva, după rugăciunea de vineri, lumea ar ieşi în stradă chiuind într-un iureş năprasnic de fericire. Şi ce altă minune ţi-ai mai putea dori, dacă în noaptea asta tu ai sta tolănit pe-o canapea, iar Zenoba ar dansa goală dinaintea ochilor tăi, îngăduindu-ţi să-i priveşti aluniţa de

pe pântece?

— Ce-ţi mai face aluniţa? se trezi întrebând-o, fără nicio legătură, râzând aiurea şi făcând cu ochiul către pântecele lui.

— Ce să facă? îţi spune „bună seara”.

— Vezi lumea asta din jur? continuă el să bâiguie fibră să ia seama la răspunsul ei. Toţi sunt nişte nemernici… Aşa sunt toţi beţivii…

— Sunt încântată de ce-mi spui… Numai că am început şi eu să simt că-mi zboară minţile…

— Ce bine-ar fi dacă ţi-ar zbura tocmai partea aceea în care-l păstrezi pe iubitul tău!

— Aah! Dac-ar şti cu cine stau eu acum! într-o bună zi o să te ia în vârful mustăţii…

— E din Sam[86]? Are mustăţi uriaşe şi zburlite?

— Din Sam? întrebă ea nedumerită. Pe urmă începu să fredoneze în şoaptă: „Barhum, unde eşti Barhum?”

— Sst! Vrei să se uite lumea la noi?

— Care lume? Eşti orb? Nu vezi că nu mai e aproape nimeni în grădină?

— Băutura asta e nebună! bolborosi el, mângâindu-şi stomacul bombat.

— Nebună e luna!

— Vorbeşti prea tare şi în dodii! E mai bine să mergem…

— Unde?

— Hai s-o luăm încotro ne poartă picioarele!

— Şi crezi că are noroc cel care se lasă dus de picioarele lui?

— În orice caz, sunt mai sigure decât un creier ameţit…

— Mai bine gândeşte-te puţin la…

— Mai bine să nu ne mai gândim la nimic, căci oricum cugetul nu ne mai ascultă până mâine-dimineaţă, o întrerupse el în vreme ce se ridica de pe scaun, clătinându-se. Hai să mergem!

---

86 Nume sub care sînt cunoscute Siria şi oraşul Damasc, în vorbirea populară.

Nicio geană de lumină nu se mai zărea la ferestre; casele îşi închiseseră pleoapele peste secretele lor, iar străzile erau pustii. Doar o boare uşoară alerga hoinar, ameninţând să stingă ultima pâlpâire a unei lămpi pe jumătate adormită. Tăcerea se aşternuse peste întreaga fire. La ce bun mai există hoteluri, de vreme ce stăpânii lor te întâmpină uitându-se la tine chiorâş, de parc-ai fi ciumat? La urma urmelor, puţin îţi pasă cum te privesc, dar necazul e că nu găseşti un adăpost. Şi, după toate astea, nici nu se mai pot ţine pe picioare de somn. Cât timp o să mai rătăciţi aşa, fără nicio ţintă?

Vizitiul se trezi din moţăială şi dădu din cap, ca şi când ar fi vrut să-i salute. Vai de cel care-a ajuns să târască după el o femeie în miez de noapte şi să se dea de ceasul morţii, neştiind unde s-o ducă.

— Încotro o luăm? îngăimă Yasin, ajuns la capătul puterilor.

— La dispoziţia dumneavoastră, răspunse vizitiul zâmbind.

— Nu te-am întrebat pe tine! îl repezi Yasin.

— Oricum… La dispoziţia dumneavoastră, repetă omul de pe capră.

— Dar de ce mă întrebi pe mine? întreabă-te pe tine! îi răspunse Zenoba înţepată. De ce nu te-ai gândit la treaba asta înainte de a mă invita?

— Pe malul Nilului! se amestecă vizitiul cu şi mai multă îndrăzneală, când văzu că nu se mai urnesc de lângă trăsură. E cel mai potrivit loc! Vă duc pe malul Nilului?

— Tu eşti birjar sau marinar? îl întrebă Yasin răstit. Ce să căutăm pe malul Nilului în plină noapte?

— Lumina-i slabă şi nu vă vede nimeni acolo, continuă el cu glas insinuant şi ademenitor.

— Tocmai potrivit pentru tâlhari…

— Vai de mine! sări Zenoba ca muşcată de şarpe. Şi eu, care sunt plină de aur…

— Nu se-ntâmplă nimic! se strădui vizitiul să-i liniştească. Eu mă duc acolo în fiecare noapte, cu fel de fel de clienţi. Toţi s-au întors teferi şi n-au păţit nimic.

— Să nu te mai aud pomenind de Nil! ţipă Zenoba îndârjită. E mai mare ruşinea! Mă trec fiori prin tot trupul!

— Ba trupul tău să stea departe de toate relele! se amestecă vizitiul din nou în discuţie.

— Tu vorbeşte cu mine! Ce treabă ai tu cu trupul ei? se zborşi Yasin, în vreme ce se chinuia să-şi facă loc lângă Zenoba.

— Sluga dumitale, *bek*!

— În noaptea asta toate-mi ies pe dos…

— Domnul o să le dezlege pe toate… Dacă vreţi un hotel, vă duc la hotel…

— Ne-am certat la trei hoteluri până acum! Trei sau patru, Zenoba? Ia vezi, nu găseşti altceva mai bun?

— Să mergem pe malul Nilului!

— Podoabele mele! ţipă Zenoba din nou.

— Ce să mai vorbim! N-o să găsim nici acolo un loc, bolborosi Yasin, întinzându-şi picioarele pe banca din spate.

— Dacă-i vorba numai de loc, aveţi birja la dispoziţie, insistă vizitiul.

— V-aţi pus amândoi pe capul meu ca să mă scoateţi din sărite? izbucni Zenoba cu indignare.

— Ai dreptate! Ai perfectă dreptate! încercă Yasin s-o potolească, în timp ce-şi răsucea mustaţa încurcat. Pe urmă, birja e un loc cu totul nepotrivit… Doar n-o să îl» jucăm acum ca nişte copii, bătând toată noaptea oraşul le lung şi-n lat… Ascultă!

Vizitiul îşi ciuli urechile, iar Yasin îi porunci cu aroganţă»

— Ia-o spre Qase eş-şawq!

Tropa, tropa – porniră copitele cailor, ridicând scântal din caldarâm. Te-afunzi în beznă fără alt tovarăş decât stelele. Numai la orizont se zăreşte ceva tulbure. Dar imediat te cuprinde marea uitării, căci voinţa ţi s-a topit cu desăvârşire. „Unde vrei să merg în Qase eş-şawq? d auzi ca prin vis întrebarea Zenobei. „La casa mea pe care am moştenit-o de la mama!” se închipui răspunzându-i fără să se descurajeze. Destinul a vrut să-i fie adăpost pentru

aventurile ei amoroase şi s-o lase moştenire tot pentru astfel de isprăvi. Le-a întâmpinat acolo, cu inima jinduind, pe *umm* Maryam şi pe odrasla ei. Tot acolo o s-o strângă la piept şi pe doamna nopţilor lui de demult…

— Şi nevasta ta, candriule? O să fie vai şi-amar de pielea ta!

— Doarme buştean acum! Nu-ţi face griji, că m-am gândit la toate! O scoatem noi la cap!

— Şi, la urma urmelor, tu eşti bărbat, nu cârpă!

— Tu, comoara mea, culege perle din stele să te-mpodobeşti! Şi îngână-mi la ureche: „Adu-mi dragostea, *nina*, în noaptea asta…”

— Şi unde o să-mi petrec restul nopţii?

— Te conduc unde vrei tu…

— N-o să mai fi în stare să ridici niciun pai.

— N-am fost eu totdeauna la înălţime?

— Numai dacă nu mi-ar fi teamă de el…

— De cine?

— De nimeni! răspunse ea cu glasul stins, dându-şi capul pe spate. Aproape că uitasem…

El-Gamaliyya era cufundată în beznă. Până şi cafeneaua se ascunsese în spatele obloanelor. Trăsura opri la intrarea în Qase eş-şawq şi Yasin coborî, râgâind, urmat de Zenoba, care se sprijinea cu nădejde pe braţul lui. Apoi o luară pe jos clătinându-se, petrecuţi de tuşea vizitiului şi de privirile curioase ale străjii, care tocmai trecea pe lângă birjă.

— Of, şi uliţa asta nepietruită! se văicări ea.

— Puţină răbdare şi-ajungem la liman! Nu-ţi fie frică şi nu-ţi face griji!

În zadar insistă ea să-l trezească, aducându-i aminte că în casă o să dea peste nevastă-sa. Se mai şi poticni de vreo două ori în timp ce urcau scara, dar în cele din urmă se treziră gâfâind la uşa apartamentului de la etaj. Din pricina spaimei, simţi o adiere răcoroasă, gata s-o trezească, pe care în zadar încercă s-o prindă în pumnul prea molatic. El învârti cu grijă cheia în broască şi împinse uşa încetişor. Orbecăi prin întuneric, căutând urechea

Zenobei, şi se aplecă spre ea, şoptindu-i să-şi scoată pantofii. Apoi făcu şi el acelaşi lucru şi păşiră în vârful degetelor. Îi prinse palma de umărul lui şi porni încet înaintea ei. Ajunseră în salon, împinse încă o uşă şi se pomeniră, în sfârşit, într-o odaie, oftând amândoi uşuraţi. Apropie încet uşa şi o închise cu grijă, conducând-o pe Zenoba spre o canapea, unde picară amândoi frânţi.

— E prea întuneric! protestă ea îmbufnată. Nu-mi place bezna!

— Ai un pic de răbdare şi te obişnuieşti, încercă el s-o încurajeze, în timp ce aşeza pantofii sub canapea.

— A-nceput să se învârtească pământul cu mine…

— De-abia acum a-nceput?

Yasin se ridică brusc, fără să mai aştepte răspunsul ei, şi şopti speriat:

— Am uitat să-nchid uşa de la intrare…

Îşi duse apoi mâna spre frunte cu intenţia de a-şi scoate tor & uş-ul şi, când băgă de seamă că-i lipseşte, începu să se văicărească:

— Mi-am pierdut tar & uş-ul! Nici nu mai ştiu dacă l-km uitat în trăsură sau la Thrabian?

— Lasă-l în plata Domnului de *tarbuş* şi-nchide uşa mai iute!

X. Se mai strecură încă o dată, traversând salonul în vârful picioarelor şi închise uşa de la intrare cu mare atenţie. La întoarcere i se năzări să se abată prin sufragerie, înaintând cu precauţie, cu mâna întinsă înaintea sa, pipăind aerul ca să nu se izbească de mobilă, şi se întoarse cu o sticlă de coniac, golită pe jumătate.

— Am adus un leac ca să ne treacă spaima… abia putu el să spună, trântindu-i sticla în poală.

— Iarăşi? îl întrebă ea cu voce repezită, pipăind sticla cu amândouă mâinile. Nu crezi că ne-ajunge? Vrei cu tot dinadinsul să ni se facă rău?

— Doar o înghiţitură, ca să ne recăpătăm răsuflarea după atâta trudă…

Cu toate că-şi simţea capul cumplit de greu, Zenoba duse sticla la gură, căutând curajul disperatului şi socotind

că nebunia e o stare agreabilă. Marea porni să se învolbureze, iar el căzu şi se simţi prins într-un vârtej fără fund. I se năzări că în ungherele odăii aude o învălmăşeală de glasuri, sporovăitul necuviincios sau râsul prostesc, într-un vacarn Taducând cu cel din *suq*. I se păru apoi că prin aer aleargă frânturi de melodii ciudate. La un moment dat, sticla se rostogoli pe podea cu un zgomot puternic. Nu-şi dădu seama cât timp trecuse, nici dacă fusese mult sau puţin, fiindcă pentru el timpul îşi pierduse cadenţa. Într-un târziu, simţi că întunericul începe să se destrame şi un glas îl trezi din visare. Când deschise ochii, zări o umbră pe care lumina unei lămpi o făcea să danseze pe pereţi, îşi răsuci gâtul cu greutate şi, când reuşi să-şi ridice privirea, o văzu pe Maryam în uşă, cu lampa în mână, dezvăluindu-i chipul posomorât şi ochii ce scăpărau de mânie. Cei doi schimbară priviri uluite şi contrariate. Simţeau tensiunea din atmosferă şi-şi dădeau prea bine seama că tăcerea trebuie cumva curmată. Zenoba făcu sforţări disperate să spună ceva, dar simţi un nod cumplit în gât. În cele din urmă, izbucni într-un hohot nebun de râs şi, văzând că nu se poate stăpâni, îşi acoperi faţa cu palmele.

— Încetează cu râsul ăsta nerod! se răsti Yasin la ea, cu limba împleticindu-i-se. Asta-i casă onorabilă, nu-i o speluncă!

Maryam avea aerul că se pregăteşte să spună ceva, dar se trezi neajutorată din pricina furiei.

— Am dat din întâmplare peste doamna asta pe stradă. bolborosi Yasin, fără să-şi dea seama ce spune. E cam ameţită, sărăcuţa de ea… Şi-am zis s-o iau cu mine şi s-o ţin aici până se trezeşte.

— Eu, ameţită? protestă Zenoba. El e turmentat, după cum bine vezi… şi m-a adus aici cu forţa!

Maryam făcu o mişcare bruscă, de parcă s-ar fi pregătit să le arunce lampa în cap.

Yasin îşi încordă trupul şi-o măsură cu priviri încruntate, gata să sară la atac. Ea se trase repede înapoi speriată şi puse lampa pe o măsuţă, scrâşnind din dinţi cu

înverşunare. Limba i se dezlegă brusc:

— În casa mea? urlă ea în cele din urmă cu glas sugrumat! în casa mea? în casa mea, păcătosule... fiu de câine?

Glasul ei se porni apoi ca un tunet, vărsând asupra lui ocări şi blesteme. Urletele de furie răzbăteau prin pereţi, ridicându-se până în tării. Îi strigă pe vecini, trezindu-i din somn, pentru a-i lua martori împotriva soţului ticălos. Yasin o ameninţă în fel şi chip, în strădania de a o reduce la tăcere; făcu semne disperate cu amândouă mâinile, se holbă la ea şi în cele din urmă începu să ţipe şi el cât îl ţinea gura. Când înţelese că orice încercare este inutilă, sări în picioare şi se îndreptă spre ea cu paşi mari, silindu-se să nu-şi piardă echilibrul. Se năpusti, încercând să-i astupe gura cu palma, dar ea continua să urle ca o mâţă încolţită şi-l izbi cu piciorul în burtă. Yasin se trase înapoi, împleticindu-se de durere, cu chipul întunecat de furie, apoi se prăbuşi ca un buştean, cu faţa pe podea. Maryam tăbărî după aceea asupra Zenobei, care se porni să ţipe ca din gură de şarpe. O înşfăcă bine cu mâinile, înfigându-şi zdravăn unghiile în carnea ei şi împroşcând-o cu sudălmi.

Yasin reuşi cu greu să se ridice; îşi scuturâ cu putere capul, să alunge toropeala şi pâcla, apoi trase un pumn vârtos în spinarea nevestei, aplecată asupra rivalei. De data asta, se porni Maryam să urle ca din gură de şarpe, fugind de mânia lui, până ce reuşi să ajungă de partea cealaltă a mesei. Simţindu-se ceva mai în siguranţă, îşi scoase un papuc, pe care-l aruncă în pieptul bărbatului, reluându-şi goana prin salon. Fără să mai stea pe gânduri, Yasin îi strigă decizia lui, astfel încât să audă toţi vecinii;

— Piei din ochii mei! Eşti repudiată... repudiată... repudiată![87]

Se auziră lovituri în uşă, urmate de glasul vecinei de la etajul al doilea:

---

87 Conform dreptului matrimonial islamic, rostirea de către soţ a expresiei „(Eşti) repudiată!" de trei ori echivalează cu desfacerea căsătoriei.

— *Sitt* Maryam! *Sitt* Maryam!

Yasin conteni cu fuga, gâfâind neajutorat, iar Maryam începu să zbiere din toţi rărunchii:

— Vino înăuntru şi priveşte! Şi spune-mi dac-ai mai văzut aşa ceva! O târfă în casa mea, moartă de beată şi făcând şi-tărăboi pe deasupra! Intră şi vezi!

— Linişteşte-te, *sitt* Maryam… încercă vecina s-o ia cu binişorul. Hai la mine, sus, până mâine-dimineaţă!

— Du-te cu ea! răcni Yasin cu indiferenţă. Nu mai ai ce să cauţi în casa asta!

— Nemernicule! îi strigă Maryam în faţă. Păcătosule! îndrăzneşti să-mi aduci târfele în casă?!

— Târfa eşti tu! bolborosi el, izbind cu pumnul în perete. Ştiu lucrul ăsta prea bine! Ai uitat de soldaţii englezi? Numai eu sunt de vină, fiindcă nu i-am ascultat pe oamenii de bună credinţă…

— Eu? Eu sunt doamna şi coroana ta! Sunt mai cinstită decât tot neamul tău şi decât mamă-ta, în orice caz! Ce poate fi bărbatul care se însoară cu o femeie, ştiind că ea e necinstită, aşa cum crezi tu despre mine? Ce altceva ar putea să fie decât un pezevenghi ticălos, vrednic de dispreţ?! Însoară-te cu asta! urlă apoi, făcând un semn spre salon. Ăsta-i soiul care ţi se potriveşte!

— Dacă mai scoţi un singur cuvânt, îţi viu de hac pe dată! se răsti Yasin la ea, simţind că-şi iese din piele. Ce şarpe am putut să încălzesc la sân!

Nici vorbă ca Maryam să se potolească. Ba se aprinse şi mai tare, aruncând flăcări din gură şi din priviri. Vecina socoti că a sosit momentul să intervină şi se băgă între ei. O bătu uşurel pe umăr şi-o pofti din nou să rămână la ea până la ziuă.

— Într-o clipă să-ţi strângi catrafusele şi să dispari! răcni Yasin şi mai iritat. Să nu te mai văd înaintea ochilor! Nu mai eşti nevasta mea şi nu te mai cunosc! Am un pic de treabă înăuntru, dar să ştii că e vai de pielea ta, dacă te mai găsesc aici când vin înapoi…

Yasin se întoarse clocotind în salon şi trânti uşa în spatele lui cu atâta putere, încât se cutremurară pereţii.

Apoi se aruncă pe o canapea şi se apucă să-şi şteargă sudoarea de pe frunte.

— Mi-e frică! şopti Zenoba cu privirea pierdută.

— Tu să taci! De ce să-ţi fie frică? Acum sunt liber! urlă el. Complet liber!

— Nu pricep ce-a fost în capul meu de te-am ascultat şi-am venit cu tine aici! se tângui ea.

— Acum taci! Ce-a fost a trecut şi nu-mi pare rău de nimic! îndrugă Yasin, prinzând curaj şi simţindu-se stăpân pe situaţie.

După rumoarea care răzbătea prin uşă până la ei, îşi dădu seama că se mai adunaseră şi alte vecine pentru a o consola pe Maryam. Apoi o auzi lamentându-se:

— Aţi mai auzit una ca asta? Să vină cu o târfă de pe stradă peste mine în casă?! M-a trezit larma lor… Râdeau în gura mare şi se apucaseră să cânte… Vă jur pe Allah că se apucaseră să cânte, fără pic de ruşine, după ce şi-au pierdut minţile… Păi asta mai poate fi numită casă?!

— Şi-acum ai de gând să-ţi aduni lucrurile şi să pleci? o întrebă o femeie, protestând. Vino-ţi în fire! Asta-i casa dumitale, *sitt* Maryam, şi nu trebuie s-o părăseşti nicidecum!

— Nu mai e casa mea! o lămuri Maryam. Nemernicul m-a repudiat!

— Nu e-n toate minţile! se amestecă un alt glas de femeie. Hai acum sus, la noi, şi-om vedea dimineaţă ce-i de făcut! Oricum, Yasin *efendi* e om de treabă, dintr-o familie cumsecade… Blestemat fie diavolul! Hai cu noi, fata mea, şi nu mai fi amărâtă!

— Nu-mi mai pasă de nimic! se mai auzi încă o dată glasul lui Maryam. De n-ar mai prinde dimineaţa păcătosul, fiu de şerpoaică!

Apoi paşii se îndepărtară şi rumoarea se stinse. Când auzi o uşă trântindu-se, Yasin răsuflă uşurat şi se întinse pe spate.

Se făcuse ziuă de-a binelea şi razele soarelui inundaseră dormitorul când se trezi Yasin, frecându-se la ochi. Nu-şi simţise niciodată capul atât de greu, cu toate că

nu era prima oară când întrecea măsura cu petrecutul. După care se întoarse şi o descoperi lângă el pe Zenoba, iar întâmplările nopţii trecute îl năpădiră într-o clipă. Vasăzică Zenoba doarme în patul lui Maryam. Şi Maryam unde-i? La vecini? Simţi că-i plesneşte obrazul de ruşine. Cum de s-a lăsat târât în prăpastia asta fără fund? Dar la ce bun să-şi mai facă inimă rea acum? Ce-a fost a trecut. Toate se pot întoarce, mai puţin ziua de ieri. S-o trezească? La ce bun? Las-o în pace, să se satureze de somn, căci oricum nu poate părăsi casa înainte de a se lăsa întunericul! îl aşteaptă o zi destul de grea, aşa că trebuie neapărat să se mişte pentru a-şi recăpăta cât de cât vigoarea. Dădu uşor pătura la o parte şi alunecă pe podea. Avea părul răvăşit, pleoapele umflate şi ochii roşii. Se târî anevoie până în holişor, căscă zgomotos şi inspiră profund, întrebându-se cum de-a rămas uşa salonului deschisă. Oftă adânc, simţindu-şi capul de plumb, apoi se îndreptă spre baie. Îl aşteaptă o zi grea, într-adevăr! A-ntins prea tare coarda! Maryam, vasăzică, e la vecini, iar Zenoba doarme în patul ei! L-a prins dimineaţa înainte de a fi izbutit să ascundă urmele păcatului. Curată nebunie! Trebuia s-o strecoare afară înainte de a-l lua somnul. Cum de-a pregetat să facă lucrul ăsta? I se întunecase mintea! Când şi cum ajunseseră în dormitor? Nu-şi mai aduce aminte cum s-au petrecut lucrurile. Într-un cuvânt, s-a făcut de râsul lumii şi măcar dacă ar fi avut pentru ce! Dar de ce să se mai mire, de vreme ce diavolii ruşinii sălăşluiesc de atâta amar de vreme în ungherele acestei case? Asta-i doar moştenirea de la mamă-sa. Allah s-a îndurat de ea şi-a luat-o în cele din urmă. Ea s-a dus, dar l-a lăsat pe fiul ei drept prilej pentru clevetirile şi glumele vecinilor. Mâine vor zbura veştile până în Bayna el-Qasrein. Acum nu mai ai de-ales! Nu mai ai cum să ieşi din prăpastia asta fără fund! Ar fi nemaipomenit dacă apa rece a duşului ar putea duce cu ea şi amintirile urâte ale zilei de ieri. Cine ştie? Dacă te uiţi pe furiş de la fereastră, s-ar putea să descoperi în faţa uşii o droaie de gură-cască, pândind ivirea femeii care ţi-a alungat soţia. N-o să-i îngădui cu niciun preţ să iasă! Iar de

Maryam ai divorţat şi pace! Ai repudiat-o pe negândite, când nici măcar nu lepădase doliul după mamă-sa. Acum ce-o să spună lumea pe seama ta? în ciuda duşului rece, se simţea tot mahmur. Se opri drept în bucătărie, pentru a-şi pregăti o cafea tare. După câteva minute se întoarse în dormitor cu un pahar umplut pe jumătate cu cafea neagră şi dădu din nou cu ochii de Zenoba, care tocmai se ridicase în capul oaselor şi căsca de zor.

— Bună dimineaţa! îl salută ea, privindu-l încurcată. Probabil o să ne revenim de-a binelea la poliţie…

— Zi mai bine „Să ne ferească Allah!", răspunse el morocănos, uitându-se la ea pe deasupra paharului, sorbind lacom din cafea.

— Numai tu eşti de vină! gemu ea în cele din urmă, zornăindu-şi brăţările.

— Acum mă judeci, nu-i aşa? îngăimă el cătrănit, aşezându-se pe marginea patului.

— Mi-ai stricat casa! bombăni ea, oftând adânc şi plimbându-şi călcâiul mângâietor pe spinarea lui. Numai Allah ştie ce m-aşteaptă!

Apoi îşi întinse uşor talpa peste genunchiul lui, făcând să alunece *ghilbab-vX* într-o parte şi dezvelindu-i piciorul puternic, acoperit cu păr negru şi des.

— Ibovnicul tău? întrebă el indignat. Nu i-ar mai ajuta Allah! Chibzuieşte bine şi vezi ce-nseamnă el pe lângă repudierea nevestei mele! Tu mi-ai stricat mie casa! Mi-şi distrus casa!

— Toată noaptea a fost beznă să-ţi bagi degetele în ochi! se lamentă ea ca şi cum ar fi vorbit singură. Şi un vacarm cumplit! Şi-acum îmi răsună larma glasurilor în urechi. Dar numai eu sunt de vină, căci nu trebuia să-ţi dau ascultare din capul locului.

Yasin căzu pe gânduri, având sentimentul că ea e de fapt destul de mulţumită de întorsătura lucrurilor şi că afectează numai regretul şi căinţa. A cunoscut doar destule femei în El-Azbakiyya, care se faleau cu scandalurile stârnite din pricina lor. Acum, totuna-i! îşi zise el. N-are rost să-şi mai facă sânge rău. Lucrurile au ajuns

prea departe ca să mai încerce să repare ceva. Nu-i mai rămâne decât să râdă a pagubă.

— Cea mai mare nenorocire este aceea care stârneşte râsul! spuse Yasin dezamăgit. Mi-ai stricat casa şi mi-ai mai şi ocupat-o! Acum n-ai decât să te scoli şi să te pregăteşti pentru o şedere ceva mai lungă, căci o să ai o zi întreagă răgaz. N-o să mai poţi părăsi casa asta decât după căderea nopţii…

— Ce năpastă! se lamentă ea, arătând că nu se prea împacă cu gândul. Cu alte cuvinte, o să stau întemniţată aici… Şi nevasta ta unde-i acum?

— Eu nu mai am nevastă!

— Ai, n-ai, dar unde-i acum?

— La tribunalul religios, probabil…

— Încep să-mi fac gânduri… Mi-e teamă să nu mă atace când ies de-aici.

— Ţi-e teamă? Domnul să fie îndurător cu noi! Dar nogptea trecută nu te-ai pierdut deloc cu firea, nepoată ticăloasă a Zabidei!

Zenoba izbucni în râs, fălindu-se parcă la auzul acuzaţiei lui Yasin. Apoi întinse mâna spre paharul lui cu cafea, sorbi puţin şi-l puse la loc.

— Şi-acum ce-i de făcut? întrebă ea.

— După cum vezi! Cât ştii tu, atâta ştiu şi eu… Ceea ce ştiu sigur e că o să-mi plesnească obrazul de ruşine să mă mai arăt în lume după scandalul de azi-noapte…

— Nu-ţi face griji în privinţa asta, încercă ea să-l liniştească, dând din umeri cu indiferenţă. Nu există bărbat să nu fi comis ticăloşii pe care să nu le înghită pământul.

— Aşa o fi, dar ruşinea-i ruşine… închipuie-ţi toate bocetele şi urletele şi repudierea după miezul nopţii… închipuie-ţi vecinii, morţi de curiozitate, alergând spre apartamentul meu pentru a vedea cu ochii lor ce se întâmplă.

— E-adevărat, dar ea a început scandalul! încercă Zenoba din nou să-l liniştească.

La o asemenea ipocrizie nu se aşteptase nici el.

— Dacă avea un pic de tact, lucrurile se rezolvau altfel. Ai văzut că lumea e destul de înţelegătoare cu scandalagiii pe stradă. Ea e vinovată pentru divorţ. Dar şi tu parcă i-ai zis ceva destul de urât… Fiică de târfă sau cam aşa ceva… Şi-ai mai îndrugat ceva şi despre soldaţii englezi…

Abia acum îşi aduse aminte că-i adresase vorbele astea şi-i aruncă Zenobei o privire înciudată, minunându-se cum de i se întipăriseră în minte astfel de detalii.

— M-am înfuriat foarte tare. Nici nu mi-am dat seama ce prostii spun.

— Aşaaa, vasăzică?

— Exact aşa… cum îţi spun…

— Soldaţii englezi? Nu cumva ai găsit-o la barul Fanşi?

— Doamne fereşte! E fată de neam… vecină cu noi. Ne cunoaştem de-o viaţă… Dar furia mea – blestemată să fie – n-a mai avut margini…

— Vrei să zici că, dacă nu te înfuriai atât de tare, nu-ţi lăsai limba slobodă şi nu te dădeai de gol, aşa-i?

— Te implor să-ncetezi – pe viaţa mătuşii tale! Nu crezi că mi-ajung câte am pe cap?

— Spune-mi cum a fost cu soldaţii englezi şi pe urmă te las în pace, nu mai vreau nimic!

— Ţi-am spus că numai din pricina mâniei am putut să scap nişte vorbe ca astea! îi răspunse el răstit. Ajunge! Am pierdut şi aşa destul timp cu fleacurile astea!

— Cu alte cuvinte, îi iei apărarea, da? insistă ea, după un oftat. Nu te duci după ea s-o chemi înapoi?

— Ei bine, tu chiar nu mai ştii ce e ruşinea?

— Ruşinea? Ruşine ar trebui să-ţi fie ţie!

Zenoba se dădu jos din pat şi se opri în faţa oglinzii. Luă pieptănul lui Maryam şi se apucă să-şi aranjeze părul în grabă şi să se tânguie:

— Am împlinit-o cu bărbatul meu! Ce mă fac dacă nu mai vrea să audă de mine?

— Spune-i la revedere şi s-a terminat cu el… Uşa mea îţi este deschisă oricând!

— Unde dai şi unde crapă! Te faci că nu înţelegi ce vreau să zic? continuă ea să se căineze. Ne gândeam foarte serios la căsătorie…

— Daa? La căsătorie? Şi tot te mai bate gândul să te măriţi, după ce-ai văzut azi-noapte? N-ar fi mai nimerit să-ţi alungi ideea asta din minte?

— Tu nu vrei să mă înţelegi şi pace! insistă ea cu şiretenie. M-am săturat de viaţa asta fără niciun rost… După ea nu mai există decât pieirea… O femeie ca mine, când s-o mărita, ştie ce-i aia casă…

Hm! Şi cine crezi tu că va fi prostul ăla? în taraf nu erai decât o biată cântăreaţă la lăută… o lăutăreasă! Şi după treizeci de ani – cât o să împlineşti curând – viaţa e ca şi terminată pentru o femeie de lume ca tine. Căsătoria e ultima ei speranţă. Dar ia stai! Nu cumva se gândeşte chiar la tine? Nu tăgăduiesc că e destul de nostimă şi că-mi place! Ba îmi place chiar prea mult! Ce altă dovadă îmi mai trebuie, după scandalul pe care l-am făcut azi-noapte pentru ea?

— Şi-ţi place de el? Adică – vreau să zic – îl iubeşti?

— Dacă l-aş iubi, nu cred că m-aş afla acum sechestrată aici, în casa ta! bombăni ea, vrând să pară înverşunată.

Yasin se înfioră, simţind că-i creşte inima, deşi avea mari îndoieli în privinţa sincerităţii ei. Cu toate că era absolut sigur de nestatornicia Zenobei, de data asta nu se îndoia că-l place.

— Să ştii că eu am mare nevoie de tine, Zenoba! Din pricina ta am comis nebunia asta, fără să-mi pese de urmări. Noi suntem de multă vreme hărăziţi unul altuia.

Se opri deocamdată la atât. Pe chipul ei înfiorat se vedea însă limpede că jinduia la mai mult.

— Nu prea ştiu ce să fac, îngăimă ea. S-o termin cu ei definitiv? N-am chef să-mi complic viaţa cu doi bărbaţi în acelaşi timp…

— Dar cine-i bărbatul ăsta?

— Un negustor din zona Citadelei, Muhammad el-Qilli… Oricum nu-ţi spune nimic numele lui.

— Şi e-nsurat?

— Da! Are şi copii! Dar e om cu dare de mână…

— Şi ţi-a făgăduit că te ia de nevastă? puse el degetul pe rană, în cele din urmă.

— El mă ispiteşte mereu cu ideea asta. Numai că eu stau pe gânduri… Nu mă pot hotărî. E om însurat… cu copii… Asta nu prea mă încântă. N-o să am decât necazuri din pricina familiei lui.

Merită să-i suporţi minciunile pentru ochii ei frumoşi.

— De ce n-am rămâne noi aşa cum am fost cândva, Zenoba? Nu mai sunt nici eu chiar aşa lipsit de stare…

— Dar pe mine nu mă interesează averea ta. Nu mai suport să fiu aşa, fără niciun rost… Asta-i tot!

— Şi ce-i de făcut?

— Asta întreb şi eu…

— Şi de ce nu spui lucrurilor pe nume?

— Ce să spun mai mult? Am spus tot ce-am avut pe suflet…

Atacul ei veni cu totul pe neaşteptate şi i se păru de-a dreptul comic. Ar fi putut să-i răspundă tot atât de dur, dar nu voia s-o piardă. Mai ales acum!

— Îţi mărturisesc sincer că am ajuns să văd un semn rău în căsătorie, spuse el cu cea mai spăsită mutră.

— Tot aşa cum am ajuns eu să văd un semn rău în viaţa asta de una singură…

— Dar ieri parcă nu gândeai astfel. Ce te-a apucat aşa, deodată?

— Ce să m-apuce? Ieri eram ca şi măritată. Altfel spus, am dat vrabia din mână pe cioara de pe gard…

— Mai lasă şi tu puţin, ca să putem ajunge la o cale de mijloc! Un lucru vreau să-ţi fie limpede de pe-acum – n-am să renunţ la prietenia noastră, orice s-ar întâmpla!

— Antecedentele tale îmi dovedesc cu prisosinţă cât de sincer eşti şi ce intenţii bune ai, îl întrerupse ea cu iritare în glas.

— Ce să-i faci? Omul nu învaţă fără s-o simtă pe pielea lui… Cele întâmplate mi-au fost de învăţătură, încercă el să fie cât mai convingător.

— Nu mă mai las amăgită de vorbe frumoase… Aah, cum sunteţi voi, bărbaţii! Toţi o apă şi-un pământ!

Dar voi femeile, cum sunteţi? Puţintică răbdare, nepoată a Zabidei! A venit la mine ameţită, după miezul nopţii, şi dimineaţa şi-a adus aminte că vrea să fie în rând cu femeile virtuoase! Ce şi-o fi zis? Dacă a doua nevastă i-a fost o uşuratică, de ce n-aş deveni şi eu o a treia nevastă? Rău ai mai ajuns, băiete! Ai uitat de necazul care te-aşteaptă afară? Acum lasă-le mai bine să rabde decât s-o alungi şi pe Zenoba cu o vorbă urâtă, aşa cum ai făcut cu Maryam! Maryam? Acum cred că m-ai iertat, frate Fahmi, pentru păcatul săvârşii

— Nu trebuie să se strice ceea ce s-a înfiripat între noi, îşi spuse el părerea cu un glas molatic şi prietenos, silindu-se s-o înduplece.

— Acum depinde numai de tine!

— Trebuie să ne întâlnim cât se poate de des şi să mai chibzuim…

— Eu n-am ce să mai chibzuiesc. Am hotărât.

— Şi fie tu o să te convingi că eu am dreptate, fie eu o să mă conving că tu ai dreptate, îşi continuă el firul gândurilor.

— Eu sunt decisă să fac aşa cum ţi-am spus…

Zenoba ieşi din odaie, râzându-şi în barbă, în vreme ce el o urmărea descumpănit. Totul i se pare nespus de straniu. Dar Maryam unde-o fi? se întrebă el pe neaşteptate. Nu ştie unde este, dar e neîndoielnic că a rămas singură şi că sufletul lui o să se zbuciume necontenit, fără să mai aibă parte de tihnă! Mâine o să se intereseze de ea în Bayna el-Qasrein, iar poimâine la tribunalul religios. Viaţa lor împreună devenise de nesupoftat; ea ajunsese să-i spună că-l urăşte şi că i s-a acrit să mai stea sub acelaşi acoperiş cu el. Ăsta mi-a fost destinul! N-am noroc în căsătorie şi pace! Aşa o fi fost şi bunicul meu? Prea zic toţi că eu îi semăn leit! Şi totuşi! Şi totuşi, zănateca asta stăruie să se mărite cu mine!

Soarele se pregătea să apună, când domnul Ahmad Abd el-Gawad traversa cu paşi grei puntea de lemn care

lega bacul de mai. Sună şi după puţin timp se ivi în uşă Zenoba, îmbrăcată într-o rochie de mătase albă, vaporoasă, ce lăsa să i se vadă formele ademenitoare.

— Bine-ai venit! Bine-ai venit! îl întâmpină ea ceremonios. Spune-mi, ce-ai făcut ieri? Parcă te văd cum ai venit, ai sunat, ai rămas nedumerit, iar când ai văzut că nu apare nimeni, te-ai îndepărtat cu paşi şovăielnici. Spune-mi drept, ce-ai făcut? întrebă ea din nou, râzând forţat. Nu-i aşa că te-am pus pe gânduri?

În ciuda înfăţişării elegante şi a parfumului pe care-l răspândea în jur, faţa domnului Ahmad Abd el-Gawad era posomorâtă, iar ochii-i împietriţi trimiteau săgeţi de indignare.

— Unde-ai fost ieri? o luă el scurt, fără să dea atenţie vorbelor mieroase.

Zenoba o luă înaintea lui cu paşi mărunţi şi repezi şi se opri în salon, aşezându-se leneş într-un fotoliu. Domnul Ahmad rămase în picioare, cercetând-o cu ochi curioşi. Ea încerca să surâdă, silindu-se să pară cât mai liniştită şi sigură de sine.

— Am ieşit – aşa cum ştii – după nişte cumpărături şi cu cine crezi c-am dat nas în nas? Cu cântăreaţa Yasmina! M-a invitat la ea acasă şi ne-am prins la vorbă până când s-a făcut întuneric. Pe urmă, ce crezi, c-am mai putut scăpa de ea? Nici vorbă! Zor, nevoie, să dorm la ea! N-o mai văzusem de când m-am mutat aici, pe bac! Dac-ai fi auzit-o cum s-a pornit să ocărască statornicia mea şi să se minuneze de bărbatul misterios care a reuşit să-mi sucească mintea într-atât încât să uit şi de neamuri, şi de prieteni]

O fi sinceră oare? Sau vrea să mă îmbrobodească? Să fi suferit eu ieri şi astăzi aşa, fără niciun temei? Parc* m-au muncit toate blestemele şi farmecele iadului! Să fi fost, oare, totul fără motiv? Lumea e nespus de vicleană! Sunt în stare să sărut ţărâna, dacă netrebnica asta a spus un grăunte de adevăr! Trebuie să mă conving cu orice preţ, chiar şi cu preţul vieţii care mi-a mai rămas de trăit! Se pare că a venit vremea să mi se întoarcă mintea acasă! Un

bob zăbavă şi-o să aflu totul! Să nu-mi mai zică lumea Abd el-Gawad, dacă n-o să aflu!

— Şi când spui că te-ai întors la bac?

Zenoba îşi ridică piciorul până la braţul fotoliului şi-şi plecă privirea, cercetând papucul roz cu trandafâraşi albi şi degetele colorate cu *hinna*.

— Dar de ce nu iei loc? Şi scoate-ţi *tarbuş*-ul, ca să-ţi văd căârtă-ea! M-am întors azi-dimineaţă, domnul meu!

— E o minciună sfruntată! răcni el cu năduf şi disperare. Minţi! repetă cu aceeaşi violenţă, înainte ca ea să poată răspunde. Nu-i de glumit! Nu te-ai întors nici azi-dimineaţă şi nici măcar după-amiază! Am trecut de două ori pe-aici în cursul zilei şi nici gând să te găsesc! Nu vezi că-i minciună cusută cu aţă albă?

Zenoba rămase un timp descumpănită. Pe urmă îngăimă ceva cu un glas tremurător, în care se amestecau vinovăţia şi nemulţumirea:

— M-am întors puţin înainte de asfinţit… Asta-i adevărul! Acum vreo jumătate de ceas! N-aş A îndrăznit să născocesc nicio minciună, dacă n-aş fi citit în ochii tăi atâta nemulţumire… De fapt, ştii ce s-a întâmplat? Azi-dimineaţă m-a rugat Yasmina s-o însoţesc la cumpărături… Când a aflat c-am părăsit taraful mătuşii, a insistat să intru în trupa ei, urmând să cânt în locul ei la unele peteceri… Şi-am rămas cu ea, ştiind că tu n-o să te-ntorci înainte de nouă seara. Asta-i toată povestea! Şi-acum, şezi mai bine şi roagă-te pentru Profet1!

O fi şi asta tot o invenţie? Noroc că prietenii tăi nu ştiu cum îşi bate soarta joc de tine! Dar, pentru liniştea mea, trebuie să trec şi peste asta! Ai ajuns să cerşeşti liniştea tu, care până mai ieri nu cunoşteai mila? Ai ajuns să te umileşti în faţa unei lăutăresc, care până acum câţiva ani nu îndrăznea decât să te servească la masă, pe tine şi pe prietenii tăi, retrăgându-se sfioasă? Sau voi avea parte de liniştea dorită, sau să se ridice flăcările iadului!

— Cântăreaţa Yasmina, zici? Am s-o întreb şi-am să mă conving dacă povestea-i adevărată. Doar se află la doi paşi, nu-i în munţii Waq Waq…

— Desigur, desigur, n-ai decât s-o întrebi… murmură Zenoba dusă pe gânduri, ridicând din umeri cu indiferenţă.

— O s-o întreb chiar în seara asta, izbucni el cu îndărătnicie, nemaiputând să-şi stăpânească furia. Ba mă duc la ea chiar acum! Ţi-am îndeplinit toate dorinţele şi se cuvine să-mi respecţi şi tu drepturile ce mi se cuvin…

Ameninţările nu avură deloc darul s-o îmblânzească pe Zenoba. Ba dimpotrivă, deveni agresivă şi certăreaţă.

— Ia-o mai uşurel şi nu mă învinui degeaba! Nu crezi că am fost destul de îngăduitoare până acum? Dar toate au o limită! Sunt o femeie ca toate celelalte, la urma urmei! mai bine deschide ochii şi roagă-te pentru tatăl Fatimei[8889]!

— Îndrăzneşti să mi te adresezi mie astfel? întrebă Ahmad sufocat de furie.

— Şi de ce nu, de vreme ce tu mi te-ai adresat mie tot aşa?!

— Ei bine, merit să îndur toate astea fiindcă am făcut din tine o stăpână! Altfel, trăgeai targa pe uscat! Ţi-am creat o situaţie pentru care te invidiază şi Zabida! Şi poftim! Asta mi-e răsplata?!

Vorbele lui o aţâţară şi mai tare şi se porni fără veste să urle ca o leoaică:

— Allah m-a făcut stăpână, nu tu! Şi nu uita că am acceptat situaţia asta numai după rugăminţile tale fierbinţi! Nu sunt nici prizoniera, nici sclava ta! Să-ţi intre bine în cap! Anchetă? Ce părere ai tu despre mine? Crezi că sunt cumpărată cu banii tăi în târg? Dacă purtarea mea

---

88 Profetul Muhammad (570, 571-632) - întemeietorul religiei monoteiste islamice, important legislator, reformator social şi organizator politic.

89 Fiica profetului Muhammad şi a Khadigăi - prima dintre soţiile lui; Fatima a fost căsătorită cu Aii, vărul Profetului, cu care a avut trei fii, doi dintre aceştia - Al-Hasan şi Al-Husayn - fiind personalităţi de seamă în istoria islamului; Fatima însăşi, devenită cea mai renumită dintre fiicele Profetului, a fost înconjurată cu mare veneraţie de către toţi musulmanii, care au adăugat la numele ei, în semn de respect, onorificul Az-Zahra* - „Strălucitoarea".

nu-ţi place, să-şi vadă fiecare de treaba lui!

Doamne din ceruri, ce mi-aud urechile? Când s-au preschimbat în gheare degetele care până ieri m-au mângâiat? Dacă am mai avut îndoieli asupra nopţii trecute, acum totul s-a lămurit! Asta ţi-a trebuit, asta ai găsit, domnule Ahmad! Acum îndură umilinţa până ce-o să te saturi! Ţi-a închis gura! Ce poţi să-i zici? Trimite-o în stradă, de unde-ai adunat-o, dacă-ţi dă mâna! Răcneşte la ea! Zbiară cât poţi! Ce te împiedică? Blestemul lui Allah! Nimic nu poate fi mai urât decât trădarea inimii! Asta-i umilirea inimii, de care ai auzit şi-ai râs altă dată! Am ajuns să mă blestem pentru ceea ce sinb!

— Mă alungi? întrebă el, ferindu-se s-o privească.

— Dacă vrei să mă ţii aici ca pe-o sclavă şi să-mi arunci vorbe de ocară în obraz ori de câte ori ţi se năzare, atunci cred că e mai bine şi pentru mine, şi pentru tine să ne despărţim…

Îşi întoarse faţa de la el, dar asta nu-l împiedica să-i contemple obrazul şi pielea fină a gâtului, într-o linişte nefirească, uluitoare. Aş fi cum nu se poate mai fericit, dac-aş putea s-o alung fără să-mi pese! Este adevărat că m-a umilit şi m-a exasperat, dar aş putea oare suporta să viu aici şi să n-o mai găsesc?

— N-am avut niciodată încredere deplină în tine, dar nu mi-am imaginat că ai putea fi atât de nerecunoscătoare!

— Înţeleg că ai prefera să fiu lipsită de orice simţire şi fără pic de demnitate!

— Ba aş vrea să-ţi cunoşti datoria şi obligaţiile, înainte de orice…

— Am făcut pentru tine mai mult decât îţi închipui, continuă ea cu amărăciune în glas. Am consimţit să-mi părăsesc familia şi slujba, ca să stau aici, la cheremul tău. Nu m-am plâns ca să nu-ţi tulbur tihna şi nu ţi-am spus că există şi oameni care s-au oferit să-mi asigure o viaţă mult mai demnă decât asta, dar eu nu i-am luat în seamă…

Hm! Apar nişte trucuri noi pe care nu le-am ştiut.

— Nu înţeleg ce vrei să spui, îngăimă el cu voce scăzută.

— Un bărbat respectabil îmi dă târcoale de mai mult timp, insistând să se însoare cu mine, întregi ea, învârtindu-şi de zor brăţările.

Aah! Zăduful şi umiditatea care te sufocă nu sunt nimic pe lângă această nouă nenorocire care şi-a căscat fălcile să te înghită. Ce fericit trebuie să fie luntraşul acela care-şi strânge pânzele în faţa ferestrei!

— Şi cine este împricinatul?

— Un bărbat pe care n-ai de unde să-l cunoşti… Poţi să-i zici cum vrei!

Domnul Ahmad se trase un pas înapoi şi se lăsă istovit pe canapeaua dintre cele două fotolii, strângând mânerul bastonului în pumni.

— Când şi unde te-a văzut? o descusu el precipitat. Şi cum de ţi-au ajuns la urechi intenţiile lui?

— Când locuiam la mătuşa mea, mă vedea destul de des. În ultima vreme a încercat de mai multe ori să stea de vorbă cu mine, dar eu l-am evitat. Mi-a transmis dorinţa lui printr-o prietenă. Cam asta-i povestea!

Multe poveşti mai are în vremea din urmă! Ieri, când n-am găsit-o acasă, m-a lovit o singură durere. A fost ca o apăsare de neîndurat. Nu mi-am închipuit însă că astăzi vor veni pe capul meu cu duiumul. Nimic n-ar fi mai potrivit decât s-o părăseşti, dacă ai putea s-o faci! Numai aşa ţi-ai putea redobândi liniştea! Niciodată n-am înţeles mai bine decât acum cât de mult greşesc oamenii închipuindu-şi că moartea ar fi nenorocirea cea mai mare care i-ar putea lovi!

— Acum aş vrea să ştiu lămurit – pe tine te ispiteşte propunerea asta? insistă domnul Ahmad, simţind cum îi clocoteşte sângele în tâmple.

Zenoba îl privi sfidător, contenind cu mângâiatul brăţărilor.

— Ţi-am mărturisit doar că l-am evitat tot timpul. Ce vrei să-ţi spun mai mult?

— Spune-mi drept, te-ai mai întâlnit cu altcineva în afară de mine aici, pe bac?

— Cu altcineva? Aici, pe bac n-a călcat nimeni în

afară de tine!

— Zenoba! Ascultă bine ce-ţi spun şi nu încerca să ascunzfmmic. Spune-mi absolut totul şi te iert, indiferent cum stau lucrurile!

— Dacă te încăpăţânezi să fii bănuitor, atunci e mai bine să ne luăm adio!

Ţi-aduci aminte de gâza pe care ai văzut-o azi-dimineaţă zbătându-se în pânza de păianjen?

— Ei bine! Acum cred că poţi să-mi spui. Ieri te-ai întâlnit cu bărbatul acela?

— Ţi-am spus o dată unde-am fost ieri...

— De ce vrei să mă chinui cu tot dinadinsul, o întrebă el cu glas sugrumat. Ştii foarte bine cât de mult am ţinut să fii fericită...

Zenoba îşi lovi palmele una de alta, în semn de disperare.

— Nu pricep ce ţi s-a năzărit de insişti atâta! Nu vrei să înţelegi că eu am renunţat la toate pentru tine?

Frumos refren, n-am ce zice! Nenorocirea este însă că el izvorăşte dintr-o inimă goală, aşa cum se întâmplă cu cântecele de jale interpretate de un profesionist care plesneşte de sănătate şi mulţumire.

— Îl iau de martor pe Allah şi te implor: spune-mi, cine-i omul ăsta?

— Ce-ai vrea să afli? Ţi-am spus doar că nu-l cunoşti! Un negustor din alt cartier, care venea din când în când la cafeneaua lui şi Ali...

— Şi cum îl cheamă?

— Abd el-Tawwab Yasin, spuse ea ezitând şi încercând parcă să-i scape printre degete. Îţi spune ceva numele lui?

Am închiriat bacul pentru a avea parte de clipe fericite... Ţi-aduci aminte de vremurile de altă dată? V-aduceţi aminte de Ahmad Abd el-Gawad de odinioară, căruia nu-i păsa de nimic? Zabida... Galila... Bahiga... întrebaţi-le pe ele, să vă spună ele cine-a fost... Nu seamănă nici pe departe cu bărbatul descumpănit căruia au început să-i albească tâmplele.

— Nu pricep de ce-ţi sare ţâfna de câte ori te întreb ceva!

— Din pricina îndoielii care te stăpâneşte…

Domnul Ahmad începu să lovească în podea cu vârful bastonului.

— Nu accept să fiu îmbrobodit, înţelegi? bubui vocea lui tunătoare. Nu admit şi pace! Nimic nu mă poate sili să-mi calc pe inimă şi să-mi nesocotesc demnitatea mea de bărbat! Pe scurt, nu-mi intră în cap că tu ai putut dormi noaptea trecută în altă parte decât aici…

— Iar ne întoarcem la povestea asta?

— Şi o să mă tot întorc… Doar nu mai eşti o copilă. Eşti femeie în toată firea. Tht timpul îmi pomeneşti de bărbatul acela străin. Nu pricep ce te-a apucat! Te-a amăgit într-atât promisiunea lui mincinoasă?

— Ştiu sigur că vine cu gând cinstit şi că nu mă amăgeşte… Ce dovadă mai bună aş putea avea decât făgăduiala lui că nu va încerca să se apropie de mine înainte de căsătorie?

— Şi tu ai consimţit să-l iei de bărbat?

Zenoba îi răspunse, încruntându-şi sprâncenele de indignare:

— Oare tot n-ai înţeles ce-am spus eu? Nu eşti deloc în apele tale! Vino-ţi în fire şi bagă bine de seamă la ce-ţi spun, căci e ultima dată când îţi mai răspund. N-am stat nicio clipă în cumpănă. L-am refuzat pe acest bărbat din primul moment şi n-am făcut-o decât din respect pentru tine.

— Şi-a găsit sacul peticul! Probabil că e vreun ageamiu care aruncă vorbele fără să se gândească înainte de a deschide gura, zise el cu năduf.

— Nu mai e un puşti! Are treizeci de ani!

Aşadar a venit pe lume cu un sfert de veac mai târziu! Întârzierea nu-i câtuşi de puţin un lucru frumos! Doar când e vorba de vârstă… Iar gelozia nu se sfieşte să ne pândească şi să ne chinuie.

— Am renunţat la el, cu toate că promitea să-mi asigure viaţa pe care mi-o doream, continuă ea cu

nostalgie în glas.

Afurisită femeie! Chiar şi Zabida ar fi avut multe de învăţat de la ea!

— Vorbeşti serios?

— TYebuie să-ţi spun că m-am cam săturat de viaţa asta…

Din nou i se ivi înaintea ochilor gâza prinsă în firele pânzei de păianjen.

— Tu chiar vrei să mă aduci la deznădejde?

— Da, da! Tânjesc după o viaţă tihnită… Vreau şi eu să mă văd măritată şi la casa mea. N-am dreptate să gândesc aşa?

Ai venit cu gândul s-o anchetezi şi iată unde-ai ajuns! Doar că nu ţi-a zis „Pleacă!”. Cum de-ai devenit atât de îngăduitor? S-ar cuveni să-ţi fie ruşine de tine toată viaţa de-aici încolo! Ai priceput unde vrea s-ajungă? Cât de minunate sunt valurile clipocind în asfinţit!

— Sper să nu te fi supărat vorbele mele! continuă ea, văzând că el nu se grăbeşte să-i răspundă. Te ştiu atât de evlavios şi nu cred c-ai fi în stare să împiedici o femeie să-şi întemeieze căminul ei şi să intre în rândul lumii… Nu pot trăi ca mătuşa mea, de azi pe mâine. Îţi spun sincer că mă tem şi m-am săturat de viaţa asta păcătoasă şi-aş vrea să trăiesc altfel.

Domnul Ahmad întâmpină ultimele ei cuvinte cu o figură consternată, măsurând-o înciudat şi strângându-şi buzele palide pentru a-şi ascunde mânia.

— Dar ce te-a apucat aşa, deodată? Nu te-am mai auzit pomenind de-aşa ceva până azi, bâigui el. Până mai alaltăieri ne înţelegeam perfect. Ce s-a-ntâmplat de ieri până azi?

— Nu îndrăzneam să-ţi spun ce-aveam pe suflet…

Se îndepărtează de tine cu o iuţeală înspăimântătoare.

Ce deziluzie! Aş fi gata să închid ochii şi să uit de noaptea trecută. Îmi calc pe inimă şi trec chiar şi peste îndoiala şi peste durerea mea, numai să nu mă mai chinuie cu jocul ăsta de-a şoarecele şi pisica.

— Ne înţelegeam atât de bine! Se pare că nu mai ţii la prietenia noastră!

— Nu, nu-i asta; dar cred că aş putea să fac din ea ceva mai bun… Nu e mai cinstit să fii în rând cu lumea, decât să trăieşti în păcat?

— Dar tu nu-ţi dai seama de situaţia mea complicată? bolborosi el speriat şi palid.

— Ce vrei să spui?

— Tu nu ştii că eu sunt însurat… că am şi-un băiat însurat şi fete măritate? Lucrurile sunt destul de delicate, după cum vezi… Nu eram destul de fericiţi aşa? se lamentă el apoi, nu fără teamă în glas.

— Bine, dar nu ţi-am cerut nici să divorţezi, nici să-ţi părăseşti copiii, insistă ea jignită. Doar sunt atâţia bărbaţi care au mai multe neveste…

— Căsătoria la vârsta… într-o situaţie ca a mea nu-i câtuşi de puţin o treabă simplă! gemu el, ezitând, cu glasul strivit de teamă. Aşa ceva nu poate trece fără să stârnească scandal…

— Dar ştie toată lumea că ai o metresă şi văd că puţin îţi pasă de ce zice lumea, replică ea, râzând ironic. Ce motiv ai avea să te temi de vorbele altora, când e la mijloc o căsătorie legitimă?

— Nu ştiu decât câţiva prieteni tainele mele. Iar la mine în familie nici pomeneală să-i treacă prin cap cuiva un lucru ca ăsta!

— Eşti chiar atât de sigur? Aşa crezi tu, dar adevărul nu-l ştie decât Allah! zise ea cu voce mieroasă, arcuindu-şi sprâncenele încondeiate. Crezi că se poate păstra vreun secret pe lumea asta? Sau te pomeneşti că nu mă socoteşti demnă să-ţi fiu nevastă? continuă ea apoi, oţărâtă.

Allah să mă apere! Lăutăreasa Zenoba s-agungă nevasta mea!

— Nu mi-a trecut niciodată prin gând aşa ceva, Zenoba!

— O să-ţi cunosc eu adevăratele sentimente cât de curând! sări ea indignată. Dacă n-o să le aflu astăzi, apoi tot o să le aflu mâine… Iar dacă ţi-e ruşine să te însori cu

mine, gţunci nu mai avem ce vorbi!

Ce zici de ea? Ai venit s-o alungi şi tu eşti cel alungat! Asta le pune vârf la toate! Tu ai renunţat s-o mai întrebi unde-a fost, iar ea te pune să alegi între căsătorie şi despărţire. Ce faci? Ce te ţine locului? Inima haină! Asta este! mai uşor ai îndura să ţi se smulgă carnea de pe tine decât să te părăsească lăutăreasa! Ciudat şi trist că ţi-a fost dat să fii încercat de iubirea asta oarbă tocmai acum, la bătrâneţe!

— Asta-i preţuirea pe care o dai tu iubirii mele? o întrebă el mustrător.

— N-am nicio preţuire pentru cel care mă nesocoteşte!

— Dar ţin la tine mai mult decât la sufletul meu, îngăimă el cu tristeţe.

— Sunt sătulă de vorbe-n vânt!

— Ăsta-i adevărul gol-goluţ…

— A venit timpul să şi simt lucrul ăsta, căci de auzit l-am tot auzit…

Domnul Ahmad lăsă ochii în jos, plin de mâhnire şi disperare. Nu-şi dădea seama cum ar putea să accepte, dar n-avea curajul nici s-o refuze. Pe deasupra, era şi tare chinuit de gândurile învălmăşite care-i stârneau furtună în cap şi în suflet.

— Dă-mi un răgaz ca să-mi aranjez şi eu treburile, îngăimă el.

— Dacă m-ai fi iubit cu adevărat, n-ai fi şovăit nicio clipă, zise ea calm, ascunzându-şi un zâmbet şiret.

— Nu-i numai ceea ce crezi tu în joc, se grăbi el s-o prevină.

Domnul Ahmad făcu un gest nelămurit cu mâna, ca şi când ar fi vrut să adauge mai mult temei vorbelor sale, cu toate că nici el nu-şi dădea prea bine seama ce voia să spună.

— Dacă aşa stau lucrurile, sunt dispusă să te aştept, se prinse ea în joc, zâmbind ademenitor.

Îl inundă un val de linişte – dar numai un val trecător –, simţindu-se ca un boxer gata să cadă în corzi, aşteptând

gongul salvator.

Încercă să scape de nelinişte şi întinse mâinile spre ea, cerşind afecţiune.

— Vino aici, lângă mine, se auzi glasul lui implorând.

— Când o să îngăduie Allah! murmură ea, îndărătnicindu-se să rămână pe loc.

Domnul Ahmad părăsi bacul şi o luă pe drumul pustiu, îndreptându-se prin beznă către podul Ez-Zamalek. Adia o briză plăcută, purtând cu ea foşnetul copacilor falnici cu crengi împletite. În întuneric semănau cu nişte dune uriaşe sau cu norii negri, plumburii. De fiecare dată când ridica ochii, i se părea că-l învăluie şi-l strivesc, aidoma grijilor care-i gârboveau umerii. Or mai exista griji ca ale tale pe lumea asta? Cel care moare nu e la fel cu cel care se sinucide, iar tu ai consimţit fără doar şi poate să te sinucizi. Nimic mi i se părea mai plăcut în clipele acelea decât să colinde pe jos pentru a-şi linişti nervii şi a-şi orândui gândurile, înainte de a ajunge la prieteni. Acolo vor fi numai ei şi-o să le mărturisească totul. Nu-i va consulta, căci bănuieşte cam ce-ar putea să-i răspundă, dar simte o dorinţă insistentă să se plângă cuiva, asemeni unui înecat târât de valurile învolburate, care strigă disperat după ajutor. N-a uitat, bineînţeles, că Zenoba contează pe acordul lui. Nu poate tăgădui că n-ar ţine la ea. Dimpotrivă! Dar nu şi-a închipuit niciodată că ar trebui să plătească asta cu căsătoria. Nici nu-şi imaginează cum ar putea anunţa o asemenea veste familiei, copiilor şi lumii, în general. Cu toate că ar fi vrut să colinde cât mai mult, se trezi grăbindu-şi paşii mari şi izbind cu bastonul în pământul prăfos, ca şi când ar fi alergat către o ţintă precisă, cu toate că nu avea niciuna. Vasăzică, l-a respins şi i-a arătat uşa! Are o experienţă de viaţă bogată, dar n-a mai întâlnit aşa ceva până acum. Cel slab cade însă în laţ cu bună ştiinţă. Cu toate că mersul în aer liber i-a potolit întrucâtva tulburarea, gândurile lui continuă să rămână împrăştiate şi încâlcite, izbindu-i tâmplele în neorânduia Jă.

În negura asta grea poate să stea de vorbă cu el

însuşi fără şovăială şi fără sfială. Crengile copacilor ce se împletesc deasupra, pe bolta de nepătruns îl apără de cer. Ogoarele întinse din dreapta îi ascund gândurile, iar apa Nilului, care curge în stânga, îi înghite în adâncuri sentimentele. Dar trebuie să se ferească de lumină! Să se păzească de ea, căci şi-a pus capul teafăr sub sabie! O să fie de-acum încolo precum o căruţă de circ, în urma căreia se adună grămadă copiii şi mulţimea de gură-cască, arătând-o cu degetul. Cât despre demnitatea lui, har Domnului! Are, aşa cum a avut întotdeauna, două feţe: una pentru prieteni şi femeile iubite, iar cealaltă pentru familie şi lume. Aceasta din urmă i-a salvat poziţia socială la care a ţinut atât de mult. Împotriva ei urzesc acum capriciile, ameninţând-o cu pieirea.

Zări podul cu felinarele lui strălucitoare şi se întrebă încotro s-o ia. I-ar fi plăcut să rămână mai departe în singurătate şi întuneric. Când ajunse la capătul podului, o luă pe calea El-Ghiza. Yasin! în clipa când îşi aduse aminte de el, simţi că se cutremură şi că fruntea i se aprinde. De ce te-ai speriat? El o să fie primul care o să te înţeleagă şi-o să-ţi dea dreptate! Sau ţi-e teamă că se va bucura de nenorocirea ta şi-o să facă un haz nebun pe seama ei?! Tot timpul l-am dojenit şi l-am osândit, cu toate că n-a alunecat niciodată într-o prăpastie atât de adâncă! Dar Kamal? De-acum înainte trebuie să-ţi pui mască, să mai poţi da ochii cu el şi să nu-ţi ghicească păcatul scris pe frunte. Dar Khadiga, dar Aişa? O să laşi ochii în pământ când o să te întâlneşti cu ele în casa familiei Şawkat. Zenoba, nevasta tatălui lor! O să fii de râsul lumii! O însurătoare pe care n-o s-o aplaude decât desfrânaţii de teapa ta! Trebuie să cauţi o altă lume în care să trăieşti de-acum, dacă vrei să asculţi mai departe de ispitele din pieptul tău! Oare există o împărăţie a beznei, departe de oameni, în care să-ţi poţi ascunde nestingherit viciile? Priveşte mâine din nou la pânza de păianjen şi-ai să vezi ce-a mai rămas din gâza aceea! Ascultă la orăcăitul broaştelor şi la ţârâitul greierilor! Cât de fericite sunt vietăţile astea! Dar tu n-o să te simţi fericit pe faţa acestui pământ decât ştiindu-te

„stăpânul”, domnul Ahmad! Dacă te ţin curelele, treci noaptea asta pe la toţi ai tăi – Amina, Kamal, Yasin, Khadiga şi Aişa – şi mărturiseşte-le ce ţi-a trecut prin cap! Şi dacă o să-ţi mai dea mâna pe urmă, poftim şi-nsoară-te cu lăutăreasa!

Haniyya! Ţi-aduci aminte cum ai alungat-o, uitând într-o clipă de toată dragostea pe care o aveai pentru ea? N-ai iubit nicio altă femeie cum ai iubit-o pe Haniyya! Dar, vai nouă! Se pare că ne pierdem mintea tocmai când începem să îmbătrânim! O să bei noaptea asta până când te vor duce prietenii în cârcă! Eşti atât de însetat, de parcă n-ai mai fi pus picătură pe limbă din anul elefantului[90]! Durerile şi umilinţele pe care le-ai înghiţit anul ăsta ajung să şteargă plăcerile întregii tale vieţi!

Domnul Ahmad lovi pe neaşteptate cu bastonul în pământ şi se opri din mers. I se făcuse lehamite de beznă, de linişte şi de copacii care întunecau strada şi se pomeni tânjind după prieteni. Nu este el omul care să poată îndura multă vreme singurătatea. Este o parte dintr-un grup, o parte dintr-un tot, şi numai acolo este obişnuit să trăiască şi să-şi caute alinare. Se întoarse în loc pentru a merge spre pod, simţind cum se cutremură de furie şi de silă. Cum vine asta? Stă o noapte întreagă cine ştie pe unde şi pe urmă te mai şi obligă să accepţi şi, pe deasupra, s-o mai iei şi de nevastă? îi şoptea un glas mustrător şi insinuant, sfâşiat de durere şi de indignare. Simţi cum îi creşte în piept o aversiune puternică pentru el însumi. Yasmina? Nici vorbă! Şi-a petrecut noaptea în braţult unui bărbat, care nu i-a îngăduit să plece decât a douii *zi* spre seară. A rămas acolo ştiind prea bine că el, domnul Ahmad, va veni la bac şi n-o va găsi. Ce-nseamnă asta? Puţin îi pasă! Pasiunea a orbit-o, făcând-o să uite şi de timp, şi de toate celelalte. Asta-i! Sau ai ajuns să nu-ţi mai pese de nimic? Cum de-ai mai putut sta de vorbă cu ea după toate astea,

---

90 Regele yemenit creştin Abraha ar fi condus nn anul 570 - anul naşterii profetului Muhammad - o expediţie împotriva sanctuarului păgîn de la Mecca, expediţie la care ar fi fost folosit şi un elefant (după unele versiuni, chiar mai mulţi).

silindu-te să-i intri în graţii? Cum de te-a putut înşela întratât? Cum de-ai fost în stare să-i promiţi că o să te mai şi însori cu ea? Nici că se poate o ruşine mai mare! Nu simţi cum îţi apasă coarnele în creştetul capului? S-a încornorat cu ele însuşi „stăpânur, capul familiei, şi-o să le lase moştenire şi urmaşilor! Ce ruşine! Ce năpastă! Ce-o să spună lumea când ţi le-o vedea crescute aşa, din senin? Mânia, dezgustul, sângele şi lacrimile – toate la un loc – nu sunt de-ajuns pentru a ispăşi păcatul slăbiciunii tale. Acum stă tolănită şi se amuză pe seama ta. Trebuie să te dezmeticeşti! Trebuie să-ţi aduni gândurile! Când se vor ivi apele murdare ale dimineţii, nu trebuie să mai facă nimeni haz pe seama ta! îndrăzneşte să le vorbeşti prietenilor, dacă nu i-ai mai auzit de mult hohotind! Fiţi îngăduitori cu el, căci a îmbătrânit şi-a dat în mintea copiilor! Iertaţi-l, căci le încercase pe toate, mai puţin plăcerea coarnelor! Zabida: Ai refuzat să fii stăpân în casa mea şi-ai primit să fii încornorat în casa lăutăresei mele! Galila: Sărmane Ahmad, de azi înainte nu-mi mai eşti frate! Martori îmi sunt drumul acesta apăsător, întunericul greu şi pomii gârboviţi: alerg, plângând ca un copil, şi n-o să dorm în noaptea asta înainte de a-i cere socoteală şi a-i întoarce umilinţa ticăloasei! A îndrăznit să te alunge pe tine? Şi pentru ce, mă rog?! Pentru că a făcut o criză de demnitate? De ce nu îndrăzneşte să-ţi spună de la obraz că nu te mai suportă şi pace! Ce durere cumplită! Aşa mi se cuvine! Şi când te gândeşti că bătrânul Mitwalli Abd es-Samad îşi închipuie că le ştie pe toate! Sărmanul! Cât de naiv este! Trecu iarăşi pe lângă podul Ez-Zamalek şi apucă din nou pe calea Ambaba. Grăbi pasul cu îndărătnicie, hotărât să spele murdăria ce-l împroşcase. Pe măsură ce se apropia iuţea pasul, lovind şi mai vârtos cu bastonul în pământ.

Iată, în sfârşit, lumina slabă de la fereastra baculuI! Furia i se aprinsese vâlvătaie, numai că de data asta era stăpân pe sine şi-şi redobândise sentimentul demnităţii, durerea mocnind ca un grăunte de jar sub stratul gros de cenuşă.

Coborî scara, trecu peste puntea de lemn şi lovi de câteva ori în uşă cu vârful bastonului, din ce în ce mai violent.

— Cine e? întrebă ea în cele din urmă, cu glasul tulburat.

— Eu! răspunse glasul lui ferm şi răsunător ca un tunet.

În uşă se ivi imediat chipul ei nedumerit. Îi făcu loc să intre, întrebând:

— O veste bună?

El îşi continuă mersul, fără să răspundă, şi nu se opri decât în mijlocul salonului. Apoi se întoarse brusc şi rămase în picioare, urmărind-o cum se apropie de el cu priviri întrebătoare. Când ajunse lângă el, începu să caute în ochii lui nedumerită, încercând să descifreze ce-i era scris pe faţa posomorâtă.

— Sper că ai venit să-mi aduci o veste bună, îngăimă ea. Ce te-a adus înapoi?

— Nespus de bună – slavă lui Allah! O să afli îndată de ce-am venit, spuse domnul Ahmad cu un glas liniştit, care nu prevestea nimic încurajator.

Ea continua să-l întrebe doar din priviri, fără să rostească o vorbă.

— Am venit să-ţi spun că nu e cazul să-ţi legi vreo speranţă de ce-am discutat mai devreme! întregi el. N-a fost decât o glumă stupidă!

Zenoba se cutremură dezamăgită, cu ochii măriţi de stupoare şi năduf.

— O glumă stupidă? urlă ea. Da’ ce, tu nu mai eşti în stare să deosebeşti o glumă stupidă de cuvântul de onoare prin care te-ai legat?

— Când vorbeşti cu mine, ar fi mai nimerit să-ţi măsori cuvintele, replică el în vreme ce faţa i se întuneca şi mai tare, căci femeile de teapa ta nu sunt primite la mine în casă nici ca servitoare. Pricepi?

— Te-ai întors ca să-mi spui vorbele astea? se zbuciumă ea, privindu-l cu încordare. De ce n-ai spus de la început ce gândeşti? De ce m-ai amăgit cu promisiuni, gata

să-mi cazi în genunchi ca să mă îndupleci? Crezi că mă sperii cu asemenea vorbe? Să ştii că am destule răspunsuri pentru glumele stupide!

— Am venit să-ţi spun că ar fi o mare ruşine, dacă m-aş încumeta să mă însor cu tine – o întrerupse el, făcându-i întărâtat semn cu mâna – şi că n-aş face decât să le dau apă la moară amatorilor de anecdote… şi că de vreme ce-ţi trec prin cap asemenea gânduri, nu te mai socotesc demnă să-mi fii prietenă… căci eu nu pot fi prieten cu nebunii…

Ochii ei scânteiau, trimiţându-i săgeţi vrăjmaşe, dar nu se lăsă prinsă de şuvoiul mâniei, aşa cum se aşteptase el. Probabil că izbucnirea lui şi gândul la ce-ar mai fi putut să urmeze o făcuseră să-i fie teamă, căci îi răspunse cu glasul stins:

— Nu te pot sili să te însori cu mine! Nici vorbă de asta! Eu n-am făcut decât să-ţi spun ce mi-a trecut prin cap şi-o să te las pe tine să hotărăşti… înţeleg că vrei să te dezici de promisiunea făcută, nu-i aşa? Eşti liber să faci cum pofteşti! Dar n-ai niciun motiv să mă jigneşti şi să mă umileşti… O să-şi vadă fiecare de treaba lui şi gata.

Asta e tot ce poate ea să-ţi spună ca să nu te piardă? Atât ţine ea la tine? N-ai fi fost mai fericit dacă – pentru a te păstra – s-ar fi luptat cu ghearele şi cu dinţii? Nu-ţi rămâne decât să te zvârcoleşti de furie şi să urli!

— Sigur că o să-şi vadă fiecare de treaba lui, dar înainte de asta am vrut să cunoşti părerea mea despre tine… Nu tăgăduiesc că sufletul meu s-a lăsat ispitit de tine… probabil pentru că există momente de slăbiciune în viaţa fiecărui om, când se lasă amăgit de gunoaie… Unde mai pui că am părăsit femeile pe care tu erai fericită să le poţi sluji, ca să te ridic pe tine la situaţia lor? De aceea, nu mă mir că n-am dobândit dragostea şi consideraţia pe care le găseam la ele, căci netrebnicul nu e în stare să preţuiască pe cineva, decât dacă-i seamănă… Şi-acum, că ţi-ai dat arama pe faţă şi-am înţeles cât de sus mă aflu faţă de nimicnicia ta, nu-mi rămâne decât să mă întorc acolo de unde-am plecat.

Pe chipul ei se putea citi înfrângerea, dar teama o

împiedică să exprime ceea ce simţea în adâncul pieptului aprins.

— La revedere! bombăni ea cu vocea tremurată. Du-te, mai bine, şi lasă-mă în pace!

— Am coborât atât de jos, încât am devenit demn de dispreţ! răcni el şi mai înverşunat, silindu-se din răsputeri să-şi ascundă durerea.

— De-ajuns! ţipă ea exasperată. Mai bine să fii îndurător cu gândacul murdar şi fereşte-te de el! Adu-ţi aminte cu câtă umilinţă în priviri cerşeai să-i săruţi mâinile! Te-ai coborât şi-ai devenit demn de dispreţ, nu-i aşa? Adevărul este că ai îmbătrânit! Asta-i nenorocirea! Şi, cu toate astea, eu te-am acceptat! Şi iată care e răsplata!

— Să taci, fiică de câine! se stropşi domnul Ahmad la ea, ridicând bastonul. Taci, ticăloaso! Strânge-ţi imediat lucrurile şi pleacă de pe bac!

— Ia bine aminte la ce-ţi spun! se dezlănţui limba ei otrăvită, în vreme ce capul îi era zguduit de un tremur convulsiv. O singură vorbă dacă mai scoţi, umplu şi bacul, şi Nilul, şi strada cu urlete şi te trezeşti cu poliţia pe cap! Ai înţeles? Eu nu sunt orice femeie! Eu sunt Zenoba! Şi-ai s-o afli îndată! Tu eşti cel care trebuie să plece! Bacul este al meu! Ai uitat că s-a făcut un contract de închiriere pe numele meu? Du-te în plata Domnului şi lasă-mă în pace, dacă nu vrei să iasă tărăboi…

Domnul Ahmad rămase puţin descumpănit, măsurând-o cu dispreţ pe sub sprâncenele stufoase, dar izbuti să se stăpânească şi porni spre uşă cu paşi mari şi hotărâţi.

Fără să stea pe gânduri, o luă pe drumul ce ducea spre prietenii lui. Îi găsi acolo pe Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim, Ibrahim el-Far şi alţii. Bău, ca de obicei, până când se ameţi, simţind că întrece măsura, şi râse cu poftă. Se molipsiră şi ceilalţi de râsul lui şi petrecură o noapte de pomină. Puţin înainte de faptul zilei se întoarse acasă şi adormi buştean. Se trezi spre prânz, întâmpinând o nouă zi ce spera să-i aducă liniştea. La început nu se gândi la nimic. Ori de câte ori îl sâcâia una din imaginile trecutului

apropiat, o alunga cu încăpăţânare. O singură amintire îi făcea plăcere, satisfăcându-i orgoliul rănit: triumful asupra femeii nerecunoscătoare şi asupra propriei lui slăbiciuni, încerca să se convingă că fusese cu adevărat o victorie, zicându-şi mereu: „Slavă lui Allah că s-a terminat totul cu bine! De acum înainte, va trebui să fiu mai cu băgare de seamă…”

Primele ceasuri ale zilei trecură în linişte şi putu să-şi contemple pe îndelete victoria şi chiar să se felicite pentru ea. Curând după aceea, ziua începu să-i pară searbădă, scurgându-se prea leneş şi anost. Încercă să-şi explice plictiseala prin efortul istovitor din ultimele două zile sau, mai bine zis, din ultimele luni, căci prietenia cu Zenoba fusese de fapt o tragedie de la bun început-Nu-i venea deloc uşor să accepte prima înfrângere din îndelungata lui experienţă. Apăsa cumplit asupra inimii şi nervilor săi. De fiecare dată când raţiunea îi şoptea că tinereţea s-a dus, tresărea semeţ, mândrindu-se cu energia, frumuseţea şi vigoarea lui. Încerca să se amăgească cu ideea că cel netrebnic nu se simte atras decât de cei de-o seamă cu el. Cât dură ziua, tânji după întâlnirea cu prietenii lui. Spre seară îşi pierdu răbdarea şi o luă grăbit spre casa lui Muhammad Iffat din El-Gamaliyya, unde-şi întâlni prietenul singur, înainte de sosirea celorlalţi.

— Am terminat cu ea! se trezi declarând ţanţoş după ce se aşeză în fotoliu, fără niciun fel de introducere.

— Cu Zenoba? întrebă Muhammad Iffat mirat.

Ahmad făcu un semn afirmativ cu capul, iar celălalt continuă, zâmbind:

— Atât de repede?

— Nu-şi cunoaşte lungul nasului, mă crezi? Ce-ţi închipui că i-a trecut prin cap să-mi ceară? Nici mai mult, nici mai puţin decât să mă însor cu ea! Şi cu asta m-a scos din sărite! Ce zici de ea?

— Nici Zabidei nu i-a trecut prin cap aşa ceva! remarcă Muhammad Iffat, zâmbind ironic… Dar ce i-o fi căşunat pe tine, de-a ridicat nasul? Probabil pentru că ai răsfăţat-o prea mult. A uitat care-i e locul şi i-au crescut

pretenţiile.

— E nebună, bombăni domnul Ahmad, afectând un aer de indiferenţă.

— Probabil că se prăpădea după tine! exclamă Muhammad Iffat şi izbucni în râs.

Ce blestem! Te distrezi pe seama durerii altuia!

— Am zis că e nebună şi gata!

— Şi tu ce i-ai răspuns?

— La început nu mi-a venit să-mi cred urechilor. Pe urmă i-am spus că plec şi nu mă mai vede… Şi dus am fost!

— Şi cum a primit vorbele tale?

— Întâi a spumegat, pe urmă a ameninţat şi în cele din urmă a înghiţit-o. N-avea de ales! A trebuit s-o las pe nebună! Cred c-am greşit din capul locului!

— Pe la toţi a trecut, dar nici unuia nu i s-a năzărit nici măcar s-o socotească prietenă! îl asigură Muhammad Iffat.

Hoinăreşti şi ataci ca leii prin junglă şi în cele din urmă cazi înfrânt de un şoarece! Nu trebuie să mai afle nimeni altcineva de beleaua care ţi-a căzut pe cap şi slăveşte-l pe Allah că totul s-a terminat cu bine!

Dar oare s-a terminat totul, cu adevărat? Nălucile continuă să-i dea târcoale. Nu după multe zile îşi dădu seama că gândul la ea se asocia cu o durere adâncă ce i se aşezase ca o pată pe inimă, crescând şi întinzându-se mereu, îşi dădu seama că durerea nu se datora numai demnităţii rănite, ci era însoţită de un sentiment cumplit de sâcâitor de nostalgie – un sentiment apăsător care tindea să-l copleşească. Se mândrea cu victoria lui, dar sufletul i se lăsa pradă din ce în ce mai des durerilor haine. Cert este că-şi pierduse tihna şi rămânea îndelung pe gânduri, chinuit de amintirile care-l năpădeau. Avea şi momente de slăbiciune, când dorea să i se destăinuie lui Muhammad Iffat. Ba o dată îi trecu prin cap chiar să ceară ajutorul Zabidei. Erau însă doar nişte toane efemere, aducând cu accesele de frigurr din care-şi revenea curând vlăguit, căinându-se, nedumerit şi speriat.

Criza adăuga însă o notă de asprime caracterului

său. I se împotrivi cât îi stătu în putere, cu abilitatea şi ambiţia care-l caracterizau, şi nu cedă pornirilor decât rareori. Prietenilor, care erau obişnuiţi să-l ştie blând, îngăduitor şi atent, nu le scăpă schimbarea firii lui. Cei din familie însă nu observară nimic, căci atitudinea faţă de ei rămăsese statornică. Nu se schimbase în realitate decât acel sentiment de suveranitate ştiut numai de el, transformându-se dintr-o pornire afectată şi orgolioasă într-una veritabilă, de ale cărei dimensiuni începuse şi el să se teamă. Nu era scutit nici el însuşi de urmările acestei asprimi. Ba poate că era chiar prima ei victimă, căci îşi blestemă şi-şi dispreţul propriul suflet în fel şi chip, pentru ca în cele din urmă să-şi recunoască încetul cu încetul înfrângerea, umilinţa şi vârsta cu toate avatarurile ei. Apoi se consolă, zicându-şi în sinea lui: N-am să mă mai aventurez niciodată, căci nu vreau să mai am parte şi de alte umilinţe… Nu-mi mai pasă nici de gândurile care mă năpădesc, nici de orgoliul care mă chinuie. Trebuie să mă opresc aici, ca să nu afle nimeni de durerea mea. Nimeni, în afara lui Allah celui milostiv şi bun… Dar ţi-ai găsit! Nu trecură nici câteva minute şi se trezi, fără să-şi dea seama, întrebându-se: O mai fi pe bac sau o fi plecat? i-or mai fi rămas ceva bani de la mine sau a fost nevoită să recurgă la ajutorul bărbatului cu pricina? L-o fi invitat la ea? Şi cu fiecare întrebare simţea cum chinurile i se strecoară din nou în suflet, sfâşiindu-l. Nu avea parte de linişte decât în clipele în care-şi rememora ultima scenă de pe bac, când a făcut-o să-şi închipuie că a alungat-o şi a învins-o. Se prefăcea mereu că uită sau nu poate înţelege care fusese de fapt cel care plecase cu coada între picioare, îşi dădu frâu liber imaginaţiei şi amintirile începură să-l invadeze – capricii şi coşmaruri –, închipuind momentele de umilinţă şi slăbiciune, alternând cu clipe trecute de fericire ce nu se pot uita niciodată. I se succedară prin faţa ochilor momente care i-au desfătat şi altele în care s-au certat, umilindu-se unul pe celălalt, pentru ca în cele din urmă să-i unească din nou împăcarea. Şi din nou se lăsă purtat spre cutele întunecate ale sufletului său încărcat de suferinţă şi

de fericire. Nemaiputând să-şi găsească echilibrul, se hotărî să se convingă singur de ceea ce se petrece pe bac. La urma urmei, ar putea să se strecoare până acolo prin beznă fără să-l zărească nimeni.

Zis şi făcut! Pomi prin negură, ascunzându-se de ochii lumii ca un fur. Trecu o dată prin faţa bacului, dar nu-şi dădu seama în lumina slabă din deschizătura ferestrei dacă înăuntru se mai afla ea sau se mutase cineva străin. Inima îi şoptea insistent că nu putea fi altcineva. Tot scormonind cu privirea prin aerul smolit, i se păru că vede silueta ei ca o umbră şi că, dac-ar vrea s-o vadă cu adevărat, n-ar avea decât să bată la uşa care s-ar deschide, lăsând să se ivească chipul ei, întocmai ca în zilele care s-au dus. Dar dacă-l va întâmpina chipul unui bărbat străin, atunci ce va face? Ea este atât de aproape şi totuşi atât de departe! Şi-apoi, s-a legat să nu mai calce niciodată pe puntea asta! Aah! N-a visat niciodată că s-ar putea întâmpla aşa ceva! „Du-te în plata Domnului!” – îl alungase ea, fără nicio ezitare. I-o zisese din inimă şi-apoi îşi văzuse de treaba ei, ca şi când nici nu l-ar fi cunoscut. Când un om a putut să fie atât de categoric, la ce îndurare te mai poţi aştepta?

Se mai duse o dată la bac şi încă o dată, iar în cele din urmă se trezi că paşii îl poartă într-acolo în fiecare seară, la lăsarea întunericului. Nu voia ceva anume. Se lăsa doar împins de o curiozitate bolnăvicioasă. Odată, tocmai când se pregătea de plecare, uşa se deschise şi zări strecurându-se afară o umbră pe care bezna o înghiţi numaidecât. Simţi cum inima îşi iuţi brusc bătăile, pornind într-un ritm deznădăjduit. Traversă strada în fugă şi se ascunse în spatele unui copac, cu ochii holbaţi în beznă. Umbra străbătu puntea de lemn, ieşi în stradă şi o luă spre podul Ez-Zamalek. Abia atunci se convinse că umbra era o femeie. Inima se străduia să-l convingă că este chiar ea. Porni pe urmele ei, supraveghind-o de la distanţă, fără să-i pese cum va petrece noaptea, nici dacă era ea sau altcineva, nici încotro se va îndrepta. Nu-şi luă nicio clipă ochii de pe umbra care aluneca mai departe înaintea lui.

Când se apropie de pod şi intră în penumbra creată de lumina slabă a felinarelor, nu mai avea nici cea mai mică îndoială că e Zenoba, ceea ce îl făcu să simtă că i se taie picioarele. Îmbrăcase din nou *mila'a* strânsă pe corp, după ce renunţase la ea toată vremea cât durase prietenia lor. Rămase destul de descumpănit, întrebându-se ce i se întâmplase, şi-şi făcu fel de fel de gânduri. O văzu oprindu-se în staţia de tramvai. El merse mai departe, paralel cu grădinile şi, după ce se îndepărtă uşor de locul unde se oprise ea, trecu pe cealaltă parte a străzii, fără s-o piardă o clipă din ochi. Ea urcă în primul tramvai care sosi.

Alergă şi el şi reuşi să se agaţe în ultimul moment, oprindu-se lângă scară pentru a putea supraveghea coborârea. Se uita lung în stradă la fiecare oprire, fără să-i mai pese că s-ar putea să-l descopere. La El-Ataba el-Khadra, Zenoba coborî şi nu pregetă să facă şi el la fel, continuându-şi urmărirea de la distanţă, sub pavăza întunericului abia străpuns ier colo de razele anemice ale felinarelor de stradă. Văzând-o că se îndreaptă spre El-Muski, bănui că s-a împăcat cu mătuşă-sa. S-ar putea duce la bărbatul acela? Dar ce rost ar avea să se ducă la el, de vreme ce bacul îi stă la dispoziţie? Când intră în cartierul El-Husein, se mai apropie puţin de ea, temându-se să nu o piardă din ochi în îmbulzeala femeilor îmbrăcate toate la fel, cu veşmintele strânse pe corp… Nu avea un scop anume urmărind-o, dar se lăsă pur şi simplu târât de o curiozitate irezistibilă. Ocoli moscheea prin faţă, o luă apoi pe Uliţa Liliecilor, unde trecătorii se mai răriseră, dar în văzduh plutea încă vacarmul agasant alcătuit din zecile de glasuri distonante ale cerşetorilor. Îşi urmă drumul pe El-Gamaliyya, pentru ca în cele din urmă să cotească pe neaşteptate, intrând în strada Qase eş-şawq. Se lăsă şi el purtat de paşi pe aceeaşi străduţă, cu frica în sân că s-ar putea să dea nas în nas cu Yasin sau că acesta l-ar putea vedea de la fereastră.

Îşi pregăti repede o poveste; dacă s-ar întâmpla să-l vadă, o să-i spună că merge până la prietenul său Ghoneim Hamido, proprietarul teascului de ulei, vecin cu Yasin. Şi

iată că Zenoba intră brusc în fundătura în care nu se afla decât casa lui Yasin. Tresări zgâlţâit de fiori şi-şi simţi inima pornind să bată deznădăjduită. Îi cunoştea foarte bine atât pe locatarii de la parter, cât şi pe cei de la primul etaj şi-şi dădu lesne seama că cele două familii nu puteau avea nici în clin, nici în mânecă cu Zenoba. Privirea îi rătăci tulburată, dar instinctul îl purtă orbeşte spre fundătură. Se apropie de uşă până ce desluşi paşii care urcau. Apoi se strecură cu băgare de seamă înăuntru şi rămase cu urechile ciulite, continuând să-i urmărească mersul. Îşi dădu seama că trecuse de prima uşă, apoi şi de a doua, pentru ca în cele din urmă să se oprească în faţa uşii lui Yasin, ciocănind uşor.

Rămase încremenit, cu sufletul la gură, cu impresia că se va prăbuşi, făcându-se una cu pământul. Oftă din rărunchi, smulgându-se cu greu din locul în care era ţintuit şi pornind înapoi pe unde venise, năucit de surpriză şi împovărat de gânduri negre.

Aşadar, bărbatul cu pricina era chiar Yasin! încercă să se mângâie cu ideea că n-are de ce să se teamă deoarece nu pomenise niciodată de copii în faţa ei, iar Yasin n-avea cum să afle de aventura lui. Numai cu câteva zile în urmă dăduse buzna peste el în prăvălie, vestindu-l că a divorţat de Maryam. Se uitase la el cum stă spăsit şi stingherit, dar i se păruse peste măsură de inocent şi sincer. Ar putea să creadă orice, mai puţin faptul că Yasin ar fi în stare să-l trădeze cu bună ştiinţă. Şi, la urma urmei, de unde şi până unde să fi putut afla Yasin că tatăl lui a avut sau are legături cu vreo femeie? Oricum, trebuie să încerce să se convingă. Presupunând că Zenoba ar fi ştiut sau ar fi aflat într-o bună zi de legătura dintre cei doi, nu ar fi avut niciun motiv să se grăbească, să-i povestească lui Yasin lucruri care n-aveau decât s-o despartă de el. Cu toate că se simţea stors de vlagă, se încăpăţână să nu lipsească de la întâlnirea cu prietenii şi o luă agale spre El-Ataba.

Te-ai prăpădit cu firea ca să afli şi uite ce-ai aflat! Nu era mai bine dacă te spălai pe mâini şi-ţi vedeai de treaba

ta? Slavă Domnului că nu te-ai trezit faţă în faţă cu Yasin şi-atunci să fi văzut tărăboi! Care vasăzică, el fusese bărbatul cu pricina! Dar când şi unde l-a cunoscut? Pentru el să fi avut oare atâtea necazuri? întrebări la care n-o să găseşti niciodată răspuns! Poţi să faci orice presupuneri, chiar şi cele mai fanteziste, căci tot nu poţi schimba nimic! O fi cunoscut-o înainte de divorţul cu Maryam sau după aceea? Dar dacă tocmai diavoliţa a fost pricina divorţului?

Alte întrebări la care nu vei primi nicicând răspuns şi pe care ar fi mai bine să nu ţi le mai pui! Eşti liber să faci orice presupuneri, dacă asta îţi foloseşte la ceva! Aşadar Yasin era bărbatul! A pretins că se desparte de Maryam pentru că e necuviincioasă! Cu astfel de vorbe ar fi putut să justifice şi divorţul de Zainab, dacă tu n-ai fi aflat adevăratul motiv la timpul potrivit! într-o bună zi ai să afli adevărul şi în legătură cu Maryam! Dar de ce ţii cu tot dinadinsul să afli acest adevăr? Eşti cu gândurile răvăşite şi cu inima cătrănită, asta-i tot! Ce, ai putea să fii gelos pe Yasin? Nici vorbă! Dar asta nu-i gelozie! Indiferent de bănuielile pe care le ai, trebuie să te consolezi! Aşa a fost să fie! Dacă tot trebuia să te ucidă cineva, ce mai contează că a făcut-o fiul tău? Yasin e carne din carnea ta! O parte din tine a fost înfrântă, iar cealaltă parte a ieşit victorioasă! Aşadar eşti şi învins, şi învingător totodată! Yasin este centrul întregului cerc! Sorbeai dintr-o cupă cu gustul durerii şi al înfrângerii! Peste ea s-au adăugat astăzi victoria şi consolarea! De-acum înainte n-o să mai tânjeşti după Zenoba! Nu se cuvine să mai tânjeşti după ea! Te-ai întrecut cu gluma, încăpăţânându-te să nu iei în seamă trecerea timpului! Trebuie să făgăduieşti că de azi înainte vei ţine seama de ea! Ba ar fi de datoria ta să-i atragi atenţia şi lui Yasin, ca să nu fie luat pe nepregătite când i-o veni rândul! Tu eşti fericit! N-ai niciun motiv să regreţi nimic! Trebuie doar să-ţi vii în fire, pentru a înfrunta viaţa cu alte gânduri, cu inima şi cu mintea schimbate! îţi poţi preda liniştit ştafeta lui Yasin, căci o laşi pe mâini sigure! Ai să te dezmeticeşti în curând şi totul o să meargă strună, ca şi cum nu s-ar fi întâmplat nimic… Şi mai ales, ai grijă

să nu aduci vorba despre întâmplările din ultimele săptămâni la întâlnirile cu prietenii! Zilele astea încărcate de durere te-au învăţat să-ţi păstrezi cu grijă tainele!

În zilele ce urmară, domnul Ahmad se dovedi mai tare decât necazul care-l lovise şi continuă să meargă pe drumul său, drept înainte. Află de la Ghoneym Hamido, de la alţii şi prin intermediul domnului Ali Abd el-Rahim adevăratul motiv pentru care divorţase Yasin, dar spre norocul lor, nimeni nu ştia cine fusese femeia care stârnise scandalul. Stăpânul rămase la început descumpănit, apoi făcu un haz straşnic.

Într-o seară, când se îndrepta spre casa lui Muhammad Iffat, simţi o apăsare nedesluşită sub omoplat şi-n ceafă şi începu să sufle greu, din ce în ce mai anevoios. Nu era ceva cu totul nou pentru el, căci în ultima vreme îl tot sâcâiseră nişte dureri cumplite de cap. Într-o zi, când a încercat să i se plângă lui Muhammad Iffat, acesta a râs da el şi l-a sfătuit să bea un pahar de citronadă cu gheaţă. A rămas la petrecere până la sfârşit, dar a doua zi s-a trezit într-o stare cu mult mai rea. În cele din urmă, a intrat la bănuieli şi s-a gândit să consulte un medic, cu toate că nu făcuse lucrul ăsta decât foarte rar în viaţă.

Lucrurile se schimbă cu trecerea timpului aşa cum se schimbă cuvintele, îmbogăţindu-se cu sensuri noi. Palatul Şaddad nu mai avea nevoie de o nouă strălucire pentru ca măreţia lui să sporească în ochii lui Kamal, dar în seara aceea de decembrie îmbrăcase veşminte ca din poveşti. Lumina se revărsa peste el, inundându-l. În toate colţurile atârnau şiraguri de perle strălucitoare. Becurile viu colorate se revărsau în ghirlande de la terase până la straturile de flori. La fel de strălucitoare erau şi gardul înalt şi poarta uriaşă. Iar florile şi fructele pomilor din grădină se preschimbaseră şi ele în globuri luminoase. Thtul vestea bucuria. Când se apropie, Kamal avu impresia că păşeşte prima oară în viaţă în împărăţia luminii. Trotuarul de vizavi era înţesat de lume şi mai ales de copii care se adunaseră cu duiumul. La intrare fusese aşternut

un covor de nisip galben, strălucitor ca aurul. Poarta era deschisă la perete. La fel şi uşa de la salonul cel mare, prin care se zărea un candelabru uriaş. Pe terasă se adunase un grup de tinere în toalete de seară. Şaddad-Bek, în picioare la intrarea salonului, împreună cu alţi câţiva bărbaţi din familie, întâmpina invitaţii. Pe terasa din faţa salonului se instalase o orchestră de lux, ale cărei melodii inundau grădina, pierzându-se apoi undeva departe, în deşert.

Kamal cuprinse cu privirea întreaga imagine şi se întrebă cu inima strânsă dacă Aida se află în grupul de tinere de pe terasă şi dacă ochii ei îl vor fi zărit: firav, subţire şi înalt, păşind rar şi nesigur, încărcat, ca de obicei, cu pardesiul pe braţ, cu capul mare, cu nasul şi mai mare, precedându-l semeţ. Când trecu de poartă, se simţi încurcat, evitând să se apropie prea mult de salon şi

O luă pe aleea dinspre grădină, pentru a se revedea cu prietenii săi în chioşc, aşa cum îl anunţase Husein Şaddad.

I se păru că se afundă într-o mare strălucitoare. Prin uşa din spate a salonului, şi ea deschisă larg, zări aceeaşi lumină şi aceeaşi forfotă de lume în straie de seară. Balconul de sus era şi el plin de femei, ca şi terasa.

În chioşc se afla doar Ismail Latif; îşi pusese un costum de gală care atenua întrucâtva înfăţişarea lui agresivă. Nu-l mai văzuse niciodată îmbrăcat atât de elegant.

— Splendid! exclamă Ismail, ieşind în întâmpinarea lui Kamal cu entuziasmu-i obişnuit şi măsurându-l din cap până în picioare. Dar de ce-ai mai cărat şi pardesiul cu tine? Husein n-a stat cu mine decât un sfert de ceas. Se va întoarce după ce termină cu primirea musafirilor. Hasan, 4 n schimb, a rămas numai câteva minute; nu cred că o să mai poată sta cu noi, aşa cum ne-am fi dorit. Ce să-i faci? E nunta lui şi are o mulţime de obligaţii! Husein a vrut să mai aducă vreo câţiva colegi aici, dar eu l-am oprit. Ne vom întâlni cu ei doar la masă. Vor întinde o masă mare, special pentru noi. Cred că asta e cea mai interesantă ştire pe care ţi-o pot aduce la cunoştinţă în noaptea asta… Aşa

încât vom petrece de minune!

Aşa îţi închipui tu! Habar n-ai că există altceva cu mult mai interesant! De fapt, abia acum stau şi mă minunez cum de-am fost în stare să răspund invitaţiei! Cum de-am acceptat-o? Ca să par că nu-mi pasă sau pentru că au ajuns să mă pasioneze aventurile de groază?

— E nunta lui Hasan! Aşa e! Dar de ce nu ne ducem şi noi puţin în salon, ca să-i vedem pe invitaţi?

— Chiar dacă ne ducem, tot n-o să obţii ce vrei tu, îi răspunse Ismail Latif cu dispreţ. Paşilor li s-a rezervat în exclusivitate salonul din faţă. Dacă ţii neapărat, n-ai decât să te duci, dar n-o să dai acolo decât peste nişte tineri – rude sau prieteni – şi bănuiesc că nu asta este ceea ce cauţi... Dac-ar fi cu putinţă, eu aş prefera să dăm o raită prin camerele de sus, devenite neîncăpătoare pentru potopul femeilor frumoase care fac o adevărată paradă de lux.

Pentru mine nu mai poate exista o altă frumuseţe în afara celei pe care n-am mai zărit-o din ziua aceea de neuitat... în clipa când mi-a aflat gândurile, am pierdut-o pentru totdeauna.

— Nu tăgăduiesc că aş vrea să-i văd pe cei mari. Husein zicea că vor fi prezenţi mulţi dintre aceia despre care am auzit numai din ziare.

— Şi ce-ţi închipui tu? Crezi că, dacă sunt mari, au patru ochi şi şase picioare? îl întrebă Ismail, strâmbând din nas cu ironie, ca de obicei, şi râzând în hohote. Sunt şi ei nişte oameni, la fel ca mine şi ca tine... Şi, pe deasupra, mai sunt şi gârboviţi de bătrâneţe. Aşa încât n-o să fii deloc încântat de înfăţişarea lor. Nu-mi explic dorinţa asta decât prin preocuparea ta obsedantă pentru chestiunile politice.

Dacă e să mă întrebi pe mine, cred că ar fi mai potrivit să nu mă mai intereseze nimic din lumea asta care nu-mi mai aparţine şi căreia nu-i mai aparţin... Dorinţa mea de a-i vedea pe cei mari izvorăşte, probabil, din pasiunea pentru glorie. Să nu tăgăduieşti că n-ai vrea să ajungi şi tu mare! La urma urmei, nu-ţi lipsesc calităţile promiţătoare, se gândea Kamal cu ironie: ceva din

înfăţişarea lui Socrate… ceva din durerile lui Bethowen… Şi-apoi, îi eşti dator cu împlinirea aspiraţiilor tale aceleia care te-a inspirat şi care prin plecarea ei ţi-a răpit lumina… Mâine n-o să mai dai de urma ei în Egipt.

— Husein mi-a spus că la nuntă vor fi prezenţi reprezentanţi din toate partidele politice, îngăimă Kamal.

— Aşa şi este! încuviinţă celălalt cu ifos. Ieri, Saad i-a invitat pe liberali şi pe naţionali la un ceai la clubul saadist, iar astăzi, Şaddad-Bek îi invită la nunta fiicei sale… Dintre prietenii tăi wald-*işti i-am* văzut pe Path

Allah Barakat şi pe Hamd el-Basil. De la ceilalţi au venit Sarwat, Ismail Sidqi şi Abd el-Aziz Fahmi. Se pare că Şaddad-Bek trage sfori mari. Şi bine face! Epoca lui Efendi a apus! Mortul de la groapă nu se mai întoarce! Ţi-aminteşti cum ovaţiona lumea în delir: *Allah hayy*/… Abba*s gay*yu? Adevărul este că s-a dus pe un drum fără întoarcere! Şi Şaddad-Bek s-a dovedit înţelept, făcându-şi socoteli pentru viitor. Se duce o dată la câţiva ani în Elveţia, reînnoindu-şi declaraţiile mincinoase de loialitate faţă de hedi*v şi* pe urmă vine acasă şi-şi vede de interesul lui.

Ţi-e cu adevărat silă de înţelepciunea asta, nu-i aşa? Năpasta care l-a lovit de curând pe Saad nu face decât să confirme că ţara e plină de astfel de înţelepţi. O fi şi Şaddad-Bek unul dintre aceştia? Tatăl zeiţei adorate! De ce te mai întrebi? Zeiţa însăşi a pogorât din înaltul cerului pentru a se căsători cu un om de rând, strivindu-ţi inima pentru totdeauna!

— Şi crezi că o petrecere ca asta o să treacă fără să auzim un cântăreţ sau o cântăreaţă?

— Dar ce, tu nu ştii că ăştia din familia Şaddad sunt pe jumătate parizieni? îi răspunse Ismail ironic. Crezi că ei mai au vreun respect pentru tradiţiile nunţii? Cum i-ar putea îngădui unei cântăreţe să le treacă pragul? Nu-l recunosc pe niciunul din cântăreţii noştri! Tu nu ţi-aduci aminte cum vorbea Husein despre orchestra asta, pe care o văd pentru prima oară în viaţa mea? în fiecare duminică

seara cântă la Groppi[91]. După masă se va retrage în salon şi va cânta numai pentru personalităţi. Nu trebuie să te preocupe lucrurile astea! Pentru noi, lucrurile cu adevărat delicioase vor fi mâncarea şi şampania!

Ţi-aduci aminte cum au fost nunţile Aişei şi Khadigăi? îţi aminteşti de Galila şi de Sabir, care-au cântat atunci? Ce atmosferă a fost acolo şi ce atmosferă e aici! Şi cât de fericit erai pe-atunci! în noaptea asta, orchestra va conduce visurile tale pe ultimul lor drum! îţi mai aminteşti ce-ai văzut atunci, privind prin gaura cheii? Nu pot decât să-i plâng pe zeii care acceptă să se tăvălească în ţărână!

— Dar ăsta e un lucru mai puţin important! Lucrul pe care-l regret cu adevărat şi pe care îl voi regreta probabil multă vreme de-aici încolo este faptul că n-am putut să-i văd şi eu pe cei mari de-aproape! Aş fi vrut să-i aud vorbind, ca să înţeleg două probleme majore. În primul rând, aş vrea să ştiu cum stau lucrurile după formarea coaliţiei şi dacă există speranţa revenirii la Constituţie şi la viaţa parlamentară. În al doilea rând, aş fi curios să-i aud vorbind într-o ocazie fericită ca asta. Nu ţi se pare nemaipomenit să-l auzi pe Sarwat-paşa – de pildă – îndrugând verzi şi uscate sau făcând haz?

— Am avut de mai multe ori ocazia să stau lângă prieteni de-ai tatii, cum sunt Selim-Bek, tatăl lui Hasan, sau Şaddad-Bek, zise Ismail, aruncându-şi capul pe spate cu mândrie, cu toate că în general afişa modestie şi nepăsare. Ce mai la deal, la vale! Vreau să-ţi spun că n-au nimic deosebit faţă de ceilalţi oameni, ca să merite atâta interes…

Atunci de unde provine deosebirea dintre fiul de consilier şi fiul de negustor? De ce unuia i-a fost scris doar să o venereze, iar celuilalt să se însoare cu ea? Nu e aceasta cea mai bună dovadă că ei sunt plămădiţi dintr-un alt aluat decât oamenii de rând? Eu, sărmanul de mine, nu ştiu nici măcar cum vorbeşte tatăl meu când se află cu prietenii şi cu cei de seama lui!

— În orice caz, Selim-Bek nu se află printre cei mari

91 Numele unuia dintre localurile de lux din Cairo.

la care mă gândesc eu…

Ismail se mulţumi să schiţeze doar un zâmbet, fără să comenteze ultima remarcă a lui Kamal. Veselia lui se revărsa în unde sprintene care se întâlneau cu râsul zglobiu ce cobora din balconul de sus, plin de parfumul fermecător al tinerelor fete, amestecându-se într-o armonie amplă care se împletea şi se răsfira în evantai, întocmai ca sunetele unor instrumente de coarde ce vin de departe, fiind percepute când ca un tot, când ca un buchet alcătuit din melodii separate. Toate alcătuiesc un cadru strălucitor pentru inima lui plină de amărăciune şi singurătate, semănând cu o carte de vizită neagră într-un buchet de trandafiri albi.

Nu trecu mult şi Husein Şaddad se ivi sprinten, cu silueta lui subţiratică şi faţa radioasă, îmbrăcat în redingotă. Se îmbrăţişară cu căldură. Îl urmă îndeaproape Hasan Selim, foarte elegant, cu înfăţişarea lui gravă, destul de agreabilă, deşi era durduliu şi mult mai scund decât Husein. Îşi strânseră mâinile cu căldură şi Kamal îl felicită.

— Lui Kamal îi pare rău că n-a putut să stea cu Sarwat-paşa şi prietenii lui, zise Ismail Latif, privindu-l peste umăr cu obişnuita lui francheţe, însoţită de zâmbetul jucăuş şi ironic.

— Să aibă răbdare până când o să-i apară mult aşteptatele opere şi-atunci o să şadă la aceeaşi masă cu ei! bolborosi Hasan Selim fără niciun fel de menajamente.

— Cum, tu umbli după ambianţa sobră şi gravă? protestă Husein Şaddad. Eu vreau să petrecem toată noaptea, bucurându-ne de o libertate totală!

Înainte ca Husein să se aşeze pe scaun, Hasan Selim se scuză şi se retrase, căci obligaţiile nu-i îngăduiau să rămână mai mult timp într-un loc.

— Mâine pleacă la Bruxelles, îi vesti Husein, întinzându-şi picioarele cu nonşalanţă. Mi-au luat-o înainte. Dar nici eu n-o să mai rămân mult aici. În curând o să mă distrez plimbându-mă între Paris şi Bruxelles…

Iar tu, sărmane Kamal, o să te deplasezi între En-

Nahhasin şi El-Ghuriyya, prin praful şi căldura verii, fără nicio fiinţă iubită şi fără niciun prieten. Asta este răsplata când vrei să te înalţi prea sus! O să rătăceşti prin cotloanele oraşului, scormonind la nesfârşit cu ochii, ce nu ţi se vor mai lecui în veci de suferinţa dorului. Inspiră adânc aerul acesta parfumat de fiinţa ei, căci mâine, când te vei trezi singur, o să ţi se facă milă de tine şi-o să plângi cu sughiţuri.

— Cred că într-o bună zi te voi urma şi eu!

— Cum aşa? întrebară Husein şi Ismail într-un glas.

Spune-le o minciună la fel de mare ca durerea ta!

— M-am înţeles cu tata ca, după ce-mi termin studiile aici, să fac şi eu o specializare pe cont propriu!

— Ce bine-ar fi să ţi se împlinească visul ăsta! izbucni Husein bucuros.

— Mă tem că în curând o să mă trezesc singur! zise Ismail râzând.

Instrumentele care alcătuiau orchestra se dezlănţuiseră cu furie, vrând parcă să-şi demonstreze virtuozitatea şi forţa în finalul unei piese melodioase şi ample. Cu toate că era copleşit de amărăciune, Kamal se lăsă captivat de ritmul ei, având senzaţia că sângele îi aleargă într-o goană nestăvilită. Ca prin farmec, tristeţea lui se preschimbă într-o beţie înşelătoare. Când instrumentele se odihniră, oftă adânc şi continuă să savureze cu emoţie ecourile care continuau să-i răsune în urechi. Se pomeni întrebându-se dacă n-ar fi posibil ca şi sentimentele lui puternice să se stingă treptat. Nu cumva şi iubirea lui se va stinge, asemenea ecoului acestei muzici? îşi amintea rarele momente când pasiunea îl istovea, dându-i senzaţia că nu i-a mai rămas nimic din marea lui iubire. Nu reuşea să-şi dea seama dacă trebuie să se bucure sau nu, căci în clipa următoare gândurile şi amintirile îl năpădeau, inundându-i ochii şi sufletul cu imaginea Aidei, încătuşându-l fără speranţă de scăpare. Încearcă să te agăţi cu toată puterea de unul din momentele acelea de efemeră libertate! încearcă să te eliberezi; poate vei reuşi să înfrângi veşnicia iubirii!

— Ceremonia a început cu psalmodierea unei sure coranice, pentru binecuvântarea mirilor! le explică Husein Şaddad zâmbind.

Coranul? Nici măcar o frumoasă pariziană nu se poate căsători fără *ma zun* şi fără Coran? Şi astfel, căsătoria ei se va asocia în mintea ta şi cu surele Coranului, şi cu şampania!

— Şi care este rânduiala ceremoniei? Spune-ne şi nouă!

— Mai e puţin şi se oficiază căsătoria! şopti Husein, făcând semn cu mâna spre casă, cu un aer misterios. Şi peste un ceas, toată lumea o să fie invitată la masă. Pe urmă se încheie totul şi Aida va dormi pentru ultima oară în casa noastră. Dimineaţă pleacă la Alexandria, pentru ca poimâine să se îmbarce pe vaporul pentru Europa!

O să pierzi momente importante, pe care ar merita să le vezi; să ţi le întipăreşti în memorie, să-ţi fie hrană pentru durerea ta nesăţioasă… Consemnarea numelui ei în documentul oficial… chipul ei în aşteptarea minunatei veşti… zâmbetul ei în clipa veştii celei mari… întâlnirea celor doi miri. Durerea ta are nevoie de hrană!

— Şi cununia va fi oficiată de un *ma zun*?

— Fireşte! încuviinţă Husein.

— Doar nu de un popă! sări Ismail, hohotind cu râsul lui molipsitor.

Într-adevăr! Ce întrebare neroadă! Nu cumva vrei să ştii şi unde o să doarmă la noapte? Cât e de trist, că un om atât de neînsemnat cum este *ma zun*-ul îţi frânge cursul vieţii! Cum va arăta, oare, cortegiul tău, în ziua când ţi se va hotărî destinul? Strada va fi înţesată de lume sau va trece fără să-l observe nimeni? Casa se cufundă brusc în tăcere şi se preschimbă într-un izvor de lumină în care domnea o linişte totală. Simţi o strângere de inimă. Acum, chiar în această clipă, undeva… poate în camera aceea sau în cealaltă… Dar, din senin, izbucni un chiot prelung, ale cărui ecouri se repetară la nesfârşit în noapte. Răsună cu atâta forţă, încât putea să trezească şi morţii. Amintiri vechi îl năpădiră din nou. Un chiot ca acelea auzite demult

şi care n-aveau nicio legătură cu Parisul. În urma lui izbucni o puzderie de alte chiote, prelungi, cristaline, spintecând văzduhul ca nişte jerbe de flăcări. Urmări chiuiturile, până la ultimul ecou, cu inima zbătându-i-se.

Ca prin vis, îl auzi pe Ismail felicitându-l pe Husein şi se grăbi şi el să facă la fel. În clipa aceea ar fi dorit atât de mult să rămână singur. Se consolă cu gândul că va fi singur zile şi nopţi în şir, fără număr. Îşi va aminti toate detaliile în nopţile lungi de veghe. Orchestra începu o melodie bine cunoscută: *Iertare*, *Domnul meu*… Kamal făcu un efort uriaş ca să-şi păstreze firea, simţind cum sângele îi izbea puternic în tâmple, vestind că totul s-a sfârşit. Întreaga viaţă părea că se destramă! Chiar şi visele s-au stins! Ce i-a mai rămas, decât să se lupte cu colţii stâncilor semeţe?

— Un cuvânt, un chiot şi pe urmă începem o viaţă nouă! bombăni Husein dus pe gânduri. Azi, mâine o să cunoaştem şi noi clipa asta…

— Am să mă străduiesc s-o amân cât mai mult cu putinţă, declară Ismail Latif.

Iar eu, nici mort! Sau cerul, sau nimic!

— Pentru mine nu va veni niciodată o astfel de zi! spuse Kamal ca pentru sine.

Cei doi păreau să nu dea o atenţie deosebită vorbelor lui.

— N-o să mă însor decât în clipa când o să mă conving că nu se poate altfel, îşi urmă Ismail firul gândului.

Se apropiară de ei doi nubieni – unul purtând o tipsie cu pahare de sirop, celălalt cărând o tavă uriaşă pe care se îngrămădeau cutii de bomboane. Fiecare cutie era legată cu o panglică lucioasă de mătase verde, iar pe semiluna strălucitoare de pe nod fuseseră imprimate iniţialele celor doi miri. Când primi cutia, se bucură pentru prima oară în ziua aceea; poate pentru că o socotea o amintire de la zeiţa adorată, un simbol al unui trecut ciudat şi al unui vis fericit. Curând după aceea, se dezmetici brusc din starea de beatitudine, simţindu-se izbit de o forţă mult mai

puternică decât el, care-i striga în urechi: Trezeşte-te! Destul cu toate legile care guvernează această lume şi care te-au scos în afara fericirii. Şi Aida, şi Hasan Selim, şi alte forţe invizibile, ale căror nume nu le poţi rosti, s-au coalizat pentru a-ţi stăvili drumul spre fericire. Eşti jalnic şi neputincios în faţa lor, iar revolta-ţi e oarbă! Trebuie să le zâmbeşti, deşi pieptu-ţi clocoteşte de ură neostoită! Viitorul va decide soarta ta! Odată cu ultimul ecou al chiotelor şi-a dat seama că viaţa nu-i va fi uşoară, că de-acum înainte nu se va mai putea mulţumi cu ce-i este la îndemână şi că nici nu va mai fi îngăduitor cu el. Dimpotrivă, drumul său va fi de acum înainte greu şi întortocheat, plin de suferinţe, neajunsuri şi durere. Dar nu va bate în retragere; respinse ideea împăcării, avertiză şi ameninţă, dar lăsă ca soarta să-l aleagă pe adversarul cu care se va lupta şi mijloacele cu care se va război.

— Nu te revolta împotriva căsătoriei! îl preveni Husein Şaddad, lingându-şi buzele după ce goli paharul de sirop. Dacă ai să pleci în străinătate, aşa cum ai spus, ai să găseşti acolo o fată care o să-ţi placă…

Vorbeşte de parcă n-aş fi găsit aici fata care-mi place! Caută o altă ţară, unde femeile nu se sinchisesc la vederea unui cap ciudat sau a unui nas prea mare! Nu! Sau cerul, sau moartea!

— Aşa crezi tu, protestă Kamal, clătinând din cap cu convingere.

— Ştii ce-nseamnă să te căsătoreşti cu o europeancă? întrebă Ismail Latif ironic. În două vorbe, înseamnă să dobândeşti o femeie din clasa cea mai de jos, care acceptă să stea lângă un bărbat pe care, în adâncul sufletului, nu-l socoteşte decât un sclav!

Dar tu, sărmane Kamal, ai avut parte de sclavie chiar în patria ta, nu-ţi mai trebuie Europa, pe care, de altfel, n-ai s-o vezi niciodată.

— Exagerezi! îl contrazise Husein mustrător.

— Ce să mai lungim vorba? Uită-te cum ne tratează profesorii englezi! mormăi Ismail morocănos.

— Să ştii că europenii sunt altfel la ei acasă decât în

ţara noastră! răspunse Husein Şaddad cu un entuziasm ce aducea mai degrabă a speranţă.

Oare există vreo cale pentru a ajunge la o forţă în stare să distrugă nedreptatea? Allah din ceruri, unde este dreptatea Ta?

Toată lumea era invitată la masă. Cei trei prieteni traversară salonul şi se opriră într-o cameră alăturată. Acolo îi aştepta un bufet, pregătit cam pentru vreo zece persoane; îi urmară alţi câţiva tineri – rude din familia Şaddad şi prieteni de şcoală. Cu toate că bufetul se dovedea a fi suficient pentru un număr mult mai mare de invitaţi, se năpustiră cu toţii asupra mâncării, ca şi când s-ar fi luat la întrecere. Se mişcau în permanenţă de la un platou la altul, de-a lungul mesei. Husein îi făcu semn unui servitor şi acesta le aduse imediat câteva sticle de whisky şi apă minerală.

— Jur că am binecuvântat gestul tău, înainte de a şti precis despre ce-i vorba, strigă Ismail Latif cu entuziasm.

— Ia şi tu un pahar, de hatârul meu! îl îmbie Husein pe Kamal, şoptindu-i la ureche. Numai unul!

Se simţi ispitit să încerce, nu pentru că l-ar fi tentat – căci nici nu-i cunoştea gustul ci din dorinţa de a fi teribil, de a se revolta. Dar credinţa se dovedi mai puternică decât tristeţea şi răzvrătirea lui!

— Nici vorbă! se împotrivi el. Asta nu! Îţi mulţumesc…

— Nu se cuvine să refuzi într-o asemenea ocazie! interveni Ismail Latif, ridicând un pahar plin. La nuntă chiar şi evlavia îşi îngăduie să se ameţească puţin…

Kamal continuă să mănânce în linişte, măsurându-şi amicii pe sub sprâncene, fără să intervină decât rareori în conversaţia lor. Se pare că fericirea oamenilor este direct proporţională cu numărul participărilor la nunţi. Paşii or fi având un bufet ca al nostru? Cred că s-ar lăsa prinşi la vorbă; iar între timp noi, le-am da gata delicatesele de pe masă Şampania! Ar fi o ocazie – poate unică – să guşti şi tu şampania! Şi nu orice şampanie! Şampania familiei Şaddadi Ce-aţi spus? De ce nu se apropie maestrul Kamal

de băutură? Probabil că s-a ghiftuit prea tare şi nu mai are loc şi pentru şampanie! Cam ăsta-i adevărul! Am îmbucat cu o poftă, că nu s-a putut ţine nimeni după mine! Nervii stomacului habar nu au ce-i aia tristeţe! Cu aceeaşi lăcomie am mâncat şi la praznicul lui Fahmi! Daria uitaţi-vă la Ismail! Parcă se bat lupii la gura lui. Dacă va continua să mănânce şi să bea tot aşa, o să plesnească, de bună seamă! Moartea lui al-Manfaluti şi a lui Sayyid Darwiş[92] sau pierderea Sudanului au fost pentru noi momente de doliu, dar formarea coaliţiei şi un bufet ca acesta ne-au oferit clipe de adevărată desfătare. Am mâncat toţi trei dintr-un curcan şi-a mai rămas încă unul de care nici nu ne-am atins. Doamne, dar ce l-a apucat pe ăsta, de face semn spre nasul meu, stârnind râsul tuturor? Nu trebuie să-i bagi în seamă! Sunt ameţiţi şi nu se cuvine să te pui la mintea lor! mai bine râzi şi tu laolaltă cu ei, simulând indiferenţa şi veselia! Dar inima mea nu-i mai poate suporta! S-ar putea să colinzi lumea în lung şi-n lat, dar noaptea asta n-ai s-o uiţi niciodată! Din vorbă în vorbă, ajunseră la Fu'ad el-Hamzawi şi se porniră cu toţii să-i laude iscusinţa şi talentul. Eşti cumva invidios? N-o să faci decât să te ridici pe tine în slăvi, spunându-le că îl cunoşti prea bine.

— A fost un elev foarte sârguincios şi e ceva de capul lui, într-adevăr! confirmă Kamal.

— Îl cunoşti şi tu?

— Tatăl lui Fu'ad e angajat la magazinul lui tată-său, încercă Husein să-i lămurească.

Te simţi încântat peste fire. Blestemată să fie în veci vanitatea omului!

— Tatăl lui Fu'ad a fost şi este un om deosebit de muncitor şi cinstit, îi asigură Kamal.

— Dar tatăl tău cu ce se ocupă? îl descusu cineva.

Până mai ieri, comerţul fusese în închipuirea ta o meserie fără seamăn. Până în ziua când fiul de negustor a fost comparat cu fiul consilierului!

---

92 Sayyid Darwiş (1892-1932), vestit cîntăreţ egiptean şi unul dintre cei mai de seamă inovatori ai muzicii arabe.

— Angrosist… Articole de băcănie, îngăimă Kamal, dând din colţ în colţ.

Minciuna e un mijloc de salvare demn de tot dispreţul! Dacă te prind cu ocaua mică? Ia priveşte pe furiş şi încearcă să vezi ce se ascunde în spatele măştilor! Dar crezi că există în casa asta vreun alt bărbat care să poată sta alături de tatăl tău?

După ce se termină masa, unii se întoarseră în salonul cel mare, dar cei mai mulţi ieşiră să se plimbe în parc. Trecu un timp fără ca nimeni să-şi dea seama ce-ar fi mai potrivit să facă. În cele din urmă, invitaţii socotiră c-ar fi mai nimerit să se retragă, iar rubedeniile urcară la etaj pentru a-i felicita pe miri. Orchestra nu întârzie să-i urmeze, continuându-şi spectacolul în faţa râului omenesc care se revărsase în salonul de sus. Kamal îşi îmbrăcă pardesiul, puse cutia cu bomboane în buzunar şi-l luă pe Ismail de braţ, ieşind împreună pe poarta seraiului Şaddad.

— E de-abia ora unsprezece, spuse Ismail, aruncându-i prietenului său o privire ispititoare. Ce-ai zice dacă ţi-aş propune să ne plimbăm pe strada Seraiurilor, până-mi mai trece şi mie mahmureala?

Kamal acceptă fără să stea pe gânduri, căci şi pe el îl încânta gândul să mai dea târcoale palatului şi, fără multă vorbă, porniră împreună pe drumul pe care mersese cândva alături de Aida, mărturisindu-i dragostea şi durerea lui. N-o să i se şteargă din minte nicicând imaginea acestei străzi cu palate somptuoase şi mute, cu pomi trufaşi pe cele două laturi, întâmpinând seara într-o linişte desăvârşită. De fiecare dată când paşii te vor purta aici, vei tresări înfiorat, zbuciumându-te de jale şi bucurie, ca un arbust fragil căruia vântul îi smulge şi rodul, şi frunzele. Strada va continua să păstreze amintirea visului tău apus, speranţelor pierdute, dar şi a vieţii năvalnice, a trăirilor puternice, care au fost bogăţia şi izbânda ta în aceşti ani. Oare vei putea trăi de-acum încolo doar cu copii palide ale acestor zile furtunoase? Oare simple imagini şi nume îţi vor fi de-ajuns?

— Ce s-o fi petrecând acum la etajul de sus? se trezi Kamal întrebând cu glas tare.

— Orchestra cântă nişte melodii plicticoase, mirii stau încremeniţi pe un podium ca două momâi, zâmbind şters convoiului nesfârşit de rubedenii din familiile Şaddad şi Selim, care se perindă încoace şi-ncolo într-un du-te-vino ameţitor, îi răspunse Ismail cu tonul său ascuţit şi ironic, gata întotdeauna să bagatelizeze orice, sfâşiind dureros liniştea ce domnea înjur. Am mai văzut eu nunţi de-astea…

Aida – mireasă! Cum o fi arătând? Nu ţi-ai imaginat-o astfel nici măcar în vis!

— Şi cât o să mai dureze petrecerea? întrebă Kamal, numai ca să nu rămână iarăşi cu gândurile lui.

— Cel mult un* ceas, ca să poată dormi şi mirii, căci dimineaţă pleacă la Alexandria…

Cuvintele izbeau ca nişte ciocane puternice în liniştea dureroasă.

— Tu chiar ai crezut că vor dormi? întrebă Ismail, fără să-i mai dea celuilalt răgaz să răspundă. Când s-a mai pomenit să doarmă cineva în noaptea nunţii?

Apoi râse în hohote, încreţindu-şi fruntea şi îngăimând ceva fără noimă.

— Să nu te osândească Allah să ai parte de somnul îndrăgostiţilor! i se adresă el în cele din urmă lui Kamal. Nici vorbă de somn! Cât îţi părea de sobru şi aşezat, o să se zbânţuie amicul nostru Hasan până-n faptul dimineţii! Aşa e în noaptea nunţii şi nimeni nu scapă de asta!

Trebuie să guşti şi durerea asta, picătură cu picătură! N-ai mai avut parte de ea până acum! Ismail pare să fie un mesager al infernului! Dacă ţi-e scris să te poarte diavolii într-o bună zi deasupra limbilor de foc, n-ai să te plângi de nimic; durerile cele mari vor fi trecut de mult! Mâhnirea adâncă n-o simţi pentru pierderea fiinţei dragi; doar n-ai visat niciodată c-ar putea fi a ta. Eşti mâhnit pentru că ţi-a distrus visul şi-a coborât din înaltul cerului, îngăduind oamenilor de rând să se apropie de obrazul şi de trupul ei.

— Este adevărat ce se povesteşte despre noaptea

nunţii? întrebă Kamal, prinzând curaj.

— Nu pot să cred că tu n-ai habar de lucrurile astea! zise Ismail circumspect.

Cum de pot socoti unii păcatul a fi un lucru sfânt?!

— N-aş putea zice că nu ştiu chiar nimic… Dar până nu demult n-auzisem o iotă despre ele! Sunt însă unele lucruri pe care aş dori să le aud de la alţii.

— Uneori faci impresia că eşti sau prost, sau idiot, bombăni Ismail pufnind în râs.

— Dă-mi voie să te întreb dacă poţi rămâne indiferent aflând că asta se întâmplă cu o fiinţă care pentru tine e sfântă?

— Dar nu există nicio fiinţă pe lumea asta pe care s-o poţi socoti sfântă, protestă Ismail, indignat şi dispreţuitor în acelaşi timp.

— Să presupunem că ai avea o fiică şi că ar fi vorba chiar de ea?

— Poţi să presupui orice, chiar dacă ne referim la fiica sau chiar la mama mea! Tu chiar nu-ţi dai seama ce spui? Noi cum am venit pe lume? Asta-i legea firii, ce poţi să-i faci?

Noi! Adevărul veni ca o lumină orbitoare ce-l obligă să lase ochii în pământ. Se joacă în spatele vălului, la care tu te-ai prosternat toată viaţa… De ce totul pare gol şi stins? Şi mama… şi tata… şi Aida… Chiar şi mausoleul lui El-Husein… Meseria de negustor… Aristocraţia lui Şaddad-Bek… Ce vălmăşag cumplit! Ce dezamăgire dureroasă!

— Cât de murdară poate fi legea asta a firii!

Ismail nu mai rezistă şi-şi dădu gândurile pe faţă, cu veşnica lui ironie în glas!

— Eu înţeleg foarte bine cum stau lucrurile! Inima ţi-e mult prea necăjită, ăsta-i adevărul! Ea îngână cu *Umm* Kalsum[93], cântăreaţa asta nouă: „Viaţa mi-o dăruiesc lui, indiferent dacă-mi va păstra iubirea ori ba…”

— Ce vrei să zici? îl întrebă Kamal contrariat.

— Vreau să zic că tu o iubeşti pe Aida, replică Ismail

93 Vestită cîntăreaţă egipteană de muzică populară (1898-1975).

râzând, vrând să pară mai ameţit decât era în realitate.

Doamne! Cum de s-a aflat adevărul?!

— Tu eşti beat! Nu-ţi dai seama ce spui!

— Asta-i adevărul! N-are rost să mai tăgăduieşti, fiindcă toată lumea ştie!

— Ce-ai spus? strigă Kamal, holbându-se prin întuneric, în vreme ce mâinile i se legănau în aer fără rost.

— Am zis că ăsta-i adevărul şi că toată lumea ştie!

— Toată lumea? Adică cine? Şi cine-a scornit vorbele astea pe seama mea?

— Chiar Aida a mărturisit, ce mai atâta vorbă?

— Aida?

— Da, da! Chiar Aida a recunoscut!

— Aida? Cu neputinţă! Tu eşti beat!

— Aşa e, eu sunt beat, dar ăsta-i adevărul! Să ştii că una din calităţile omului beat e sinceritatea absolută! Te-a supărat ce ţi-am spus? Aşa cum bine ştii, Aidei îi place să se amuze şi ne-a atras în câteva rânduri atenţia spre ochii tăi aprinşi. Fireşte, n-a făcut-o cu răutate, dar îi place să cocheteze… La început a observat Hasan şi m-a făcut atent şi pe mine. Apoi i-a mărturisit şi lui Husein. Ba mi-a ajuns la urechi că şi Saniyya hane*m ar* fi aflat de „îndrăgostitul scos din minţi*, cum începuseră să-ţi zică cu toţii. Apoi vorba a circulat de ţi s-a dus pomina şi nu este exclus să fi aflat şi slujitorii ce se vorbea despre tine în casă, căci toată lumea cunoştea povestea „îndrăgostitului scos din minţi.

Simţi o moleşeală cumplită şi rămase ţintuit locului, cu glasul stins, cu buzele strânse, copleşit de o durere amară ce-i năpădea sufletul. Aşa se păstrează o taină?

— Nu te necăji! continuă Ismail. Să ştii că n-a fost decât o joacă nevinovată, pornită numai din simpatie… Iar Aida n-a dat taina în vileag decât ca să se fălească.

— Nici pomeneală! îl întrerupse Kamal. Sunt doar închipuirile ei!

— Mi se pare absurd să mai încerci să tăgăduieşti, îl opri Ismail, râzând. Ar fi ca şi cum ai nega în plină zi existenţa soarelui pe cer.

— Şi ce-a spus Husein despre toate astea? întrebă

Kamal după un timp, cu glasul timid, plin de amărăciune.

— Husein? repetă Ismail oarecum nedumerit. Aaa! Să ştii că el ţi-e prieten cu adevărat. De multe ori şi-a exprimat nemulţumirea faţă de purtarea Aidei, deşi era convins că n-o făcea cu răutate. Husein a vorbit întotdeauna elogios despre tine.

Kamal oftă satisfăcut. Dacă n-a avut noroc în dragoste, cel puţin are parte de prieteni adevăraţi. Oare după noaptea asta va mai putea intra în seraiul familiei Şaddad?

— De altfel, Aida era ca şi logodită cu Hasan de câţiva ani, urmă Ismail pe un ton serios, ca şi cum ar fi vrut să-l încurajeze pe prietenul său. Pe urmă, ea este şi mai mare decât tine… Iar sentimentele astea se uită după ce-ai dormit… Nu e cazul să-ţi faci griji şi să fii mâhnit!

Sentimentele astea se uită! Hm! Ce ştie el!

— Şi zici că făcea haz pe scama mea, când aducea vorba despre această dragoste şi că am ajuns de pomină? continuă Kamal şirul întrebărilor cu o curiozitate pe care nu putea să şi-o ascundă.

— N-am spus aşa ceva! Am spus doar că-i plăcea să vorbească despre cei care sunt îndrăgostiţi de ea…

Adorata ta a fost o zeiţă crudă şi dispreţuitoare; era fericită să-şi râdă de cei care i se închinau. Ţi-aminteşti ziua când a făcut haz pe seama nasului tău? Este la fel de neîndurătoare şi de crudă ca şi legile firii! Şi cu câtă uşurinţă a acceptat să se mărite! Ca orice fată de rând, fără nici cea mai mică sfială!

Prinşi cu vorba, nu-şi dădură seama cât de departe au mers. Făcură stânga împrejur tăcuţi, ca şi când ar fi obosit din pricina discuţiei neplăcute. Ismail porni să fredoneze în falset melodia *Iartă-mă*, *Doamne*… Kamal continua să tacă, fără să dea nicio atenţie cântecului. Ce ruşine! Care vasăzică, ai ajuns de pomină! Nu numai familia ei şi prietenii tăi, dar până şi slujitorii făceau haz în spatele tău, iar tu habar n-aveai! N-ai meritat să fie atât de nedreaptă cu tine! Asta este răsplata pentru iubirea şi adoraţia ta? Cât de aspră poate să fie zeiţa ta şi cât de

îngrozitoare-i durerea să ştii toate astea! Pesemne că şi Nero a fost într-o stare asemănătoare, de vreme ce a putut să cânte în timp ce flăcările mistuiau Roma. Trebuie să te arăţi ca un condamnat ce merge mândru în şa, ca un lider purtat pe umeri de adepţii săi, ca o statuie încremenită pe soclul ei, ca un înger ce pluteşte deasupra norilor, ca un schimnic retras în pustiu sau ca o paiaţă ce farmecă mulţimea de gură-cască. Dacă Fu'ad el-Hamzawi ar afla ce vânt rău s-a abătut asupra ta, şi-ar ascunde ironia şi ţi-ar spune cu obişnuita sa bună-cuviinţă: „Numai tu eşti de vină! Tu m-ai părăsit şi te-ai dus la oamenii aceia. Ţi-ai întors faţa de la Qamar şi Narghis şi n-ai mai vrut să auzi de ele! Acum n-ai decât să guşti amărăciunea răzbunării zeilor! Sau cerul, sau nimic! Acesta este răspunsul meu! N-are decât să se mărite cu cine vrea! Poate să plece la Bruxelles, la Paris sau oriunde în altă parte a lumii! O să îmbătrânească, trupul ei proaspăt o să se ofilească şi ochii-şi vor pierde strălucirea, dar n-o să mai dea niciodată peste o dragoste ca a mea! Nu trebuie să uiţi strada aceasta! Aici te-ai lăsat îmbătat de speranţele înşelătoare şi tot aici ai îndurat şi chinurile disperării! Eu nu mai sunt un om din lumea asta! Eu sunt străin de ea şi nu-mi rămâne decât să trăiesc ca un străin!

Când ajunseră în dreptul seraiului Şaddad, constatară că se lucra de zor la demontarea decoraţiilor şi ghirlandelor de lumini colorate. Palatul îşi lepăda podoabele nunţii şi se cufunda în întuneric. Doar ici şi colo se mai zărea câte o lumină la fereastră. Sărbătoarea luase sfârşit şi invitaţii plecaseră la casele lor. Kamal porni mai departe ţinând cutia cu bomboane sub braţ, ca un copil carea prin) it câteva ciocolate ca să contenească cu plânsul. Merseră agale până ajunseră la capătul străzii El-Huseiniyya. Acolo se opriră, îşi strânseră mâinile în tăcere şi se despărţiră.

Kamal nu făcu decât câţiva paşi pe El-Huseiniyya şi se întoarse brusc, pornind repede pe strada El-Abbasiyya – pustie şi cufundată în somn – către seraiul familiei Şaddad. Când apăru casă, coti la dreapta, spre deşert şi se trezi în

spatele zidului care înconjura grădina, privind palatul de la distanţă. Întunericul compact şi greu îl învăluia ca o mantie, apărându-l de ochii curioşilor. Pentru prima oară în noaptea aceea simţi răcoarea şi-şi strânse pardesiul pe trupul slăbănog şi deşirat.

Silueta casei se desena ca o cetate masivă dincolo de zidul greoi şi duşmănos. Ochii săi porniră să scormonească în căutarea unui loc cunoscut. În cele din urmă, se opriră la capătul aripii din dreapta, de unde răzbătea palidă o rază de lumină prin deschizătura oblonului. Asta trebuia să fie camera nupţială, căci e singura încăpere trează din această aripă a palatului. Până mai ieri, aici fusese dormitorul Aidei şi al micuţei Budur. În noaptea asta, s-a împodobit pentru a fi martoră la cea mai minunată clipă hărăzită de destin. Rămase îndelung cu ochii aţintiţi asupra acelui punct; la început cu o dorinţă tulburătoare, ca o pasăre cu aripile tăiate, care nu se mai poate ridica la cuibul din pom, apoi cu o mâhnire adâncă în ochi, ca şi când şi-ar fi privit într-o oglindă fermecată propria moarte. Ce s-o fi petrecând în spatele acestei ferestre? Ce n-ar da să se poată căţăra în pomul din grădină şi să poată privi înăuntru! Şi-ar da cu uşurinţă viaţa ce i-a mai rămas în schimbul unei priviri prin această fereastră. Ce-şi şoptesc oare? în ce loc din această lume s-o fi ascunzând acum orgoliul Aidei? Curiozitatea nu-i dă pace;

ar vrea s-o vadă, să prindă orice cuvânt rostit de buzele ei, să fie martorul oricărui gest sau zâmbet de pe chipul ei. Ar da oricât să-i cunoască gândurile, sentimentele şi visele ei din aceste clipe. Curiozitatea sâcâitoare îl împinge să afle absolut totul, cu riscul de a cunoaşte lucruri triste şi chinuitoare. Să ştie totul; apoi nu i-ar mai păsa de nimic! rămase nemişcat şi lăsă timpul să curgă. Nici el nu se urni din loc, nici lumina nu se stinse, nici imaginaţia nu se plictisi cutreierând. Cum s-ar fi purtat el, dacă ar fi fost în locul lui Hasan Selim? Descumpănirea îl ameţi şi nu se simţi în stare să găsească răspuns. Dar noaptea asta nu înseamnă nimic faţă de adoraţia lui! Dacă sufletul lui n-ar fi fost însetat de

adoraţie, n-ar fi căutat-o pe Aida fără preget. Hasan Selim nu cunoaşte înălţarea acestui sentiment! continuă să-şi frământe sufletul şi mintea în sigurătatea deşertului, în timp ce acolo sus, ocrotiţi de lumina caldă, sidefie a mătăsii, cei doi miri au uitat cu totul de lumea din afară. Un văl se dă în lături, descoperind un trup pieritor, la fel ca lumea oamenilor, cu speranţele ei vane şi visele-i nestatornice. Poţi să plângi de-acum încolo izvor! După cum poţi să te revolţi pentru umilinţa zeilor – oricum, numai tragedia va fi lumea ta! Ce se va întâmpla, oare, cu sentimentul acela senin şi înalt care ţi-a luminat chipul şi sufletul vreme de patru ani? Nu, nu! N-a fost o nălucă! Totul s-a petrecut aievea! împrejurările pot să pună stăpânire pe trup, dar nimic nu-ţi poate cotropi spiritul! Zeiţa va rămâne mereu adorata lui, dragostea pentru ea îi va fi chin şi refugiu, iar răspuns la toate întrebările oricum nu va găsi decât în ziua când se va înfăţişa dinaintea Creatorului. Cât de mult îşi doreşte acum să afle ce se întâmplă în spatele ferestrei, să descopere cea mai de nepătruns taină din viaţa lui! Din când în când simte înţepătura frigului, trezindu-l şi amintindu-i de timpul care se scurge nepăsător. Dar ce motiv ar avea să se grăbească acasă, de vreme ce-i osândit să nu pună geană pe geană în noaptea asta?

În faţa prăvăliei lui Ahmad Abd el-Gawad opri o trăsură cu roţile pline de noroi până la osie. Strada En-Nahhasin se transformase într-o baltă. Din trăsură coborî domnul Muhammad Iffat, îmbrăcat într-o *gubba* de lână, şi se îndreptă cu paşi grăbiţi spre uşa dughenei, cu poalele suflecate.

— Am venit cu trăsura… începu el zâmbind. Cred că era mai bine să fi venit cu barca!

Plouase cu găleata o zi şi jumătate fără oprire. Şuvoaiele inundaseră toate străduţele şi fundăturile. Acum ploaia contenise, dar cerul continua să ameninţe pământul cu o umbrelă întunecoasă, prevestind o noapte de smoală. Domnul Ahmad îşi salută bucuros prietenul şi se grăbi să-i ofere un scaun. De cum se aşeză la colţul biroului,

musafirul se lansă într-o introducere complicată.

— Să nu te miri că m-am încumetat să vin până la tine pe-o vreme ca asta, mai ales că peste câteva ceasuri oricum ne-am fi întâlnit, dar am vrut să stăm puţin de vorbă între patru ochi, spuse surâzând cu înţeles, ca şi cum ar fi vrut să-şi ceară iertare pentru vorbele sale atât de misterioase şi pentru vizita neaşteptată.

Stăpânul râse şi el, însă uşor nedumerit. Gamil el-Hamzawi – înfofolit într-o *kufiyye* din creştetul capului până pe umeri – alergă spre uşă şi strigă un picolo de la cafeneaua Qalawun, cerându-i două cafele. Apoi se întoarse şi se ghemui pleoştit şi înfrigurat pe scaunul său, căci vremea urâtă îl scutise de treabă în ziua aceea. Domnul Ahmad avea presimţirea unui lucru grav care se ascunde în spatele vizitei atât de neaşteptate a prietenului său, care nu s-ar fi încumetat să umble pe o asemenea vreme pentru nişte fleacuri. Criza morală trăită în ultimele săptămâni şi boala care-i tot dădea târcoale îl făcuseră foarte susceptibil.

— Tocmai în clipa când ai apărut tu cu trăsura, mă gândeam la petrecerea de-aseară şi mi l-am amintit pe el-Far dansând, zise domnul Ahmad, încercând să-şi ascundă tulburarea sub masca unui surâs şăgalnic. Ai văzut de ce-i în stare?

— Noi toţi ne socotim învăţăceii tăi, se grăbi să răspundă Muhammad Iffat. Dar te rog să-mi dai voie să-ţi spun ce trăncăne Ali Abd el-Rahim pe seama ta… Zice că migrena ţi s-ar datora vieţii de schimnic pe care ai dus-o în ultima vreme.

— Ia te uită ce idee! Original se mai crede domnul Ali! Ca şi cum te-ar mai putea durea capul şi din altă pricină!

Băiatul aduse o tavă cu două cafele şi două pahare cu apă. Aşează tava la marginea biroului, unde stăteau cei doi, şi se retrase în grabă.

— Apa asta rece, iarna! Ce să mai zici? Dar mi-am găsit să te-ntreb tocmai pe tine, care faci duş rece în fiecare dimineaţă, chiar şi în zilele astea friguroase de

februarie. Acum ia spune-mi, ce zici de congresul ăsta naţional, ţinut în casa lui Muhammad Mahmud? Am trăit, să-i vedem pe Saad, Adli şi Sarwat într-un singur guvern!

— Domnul nostru este înţelept când mai acceptă şi pocăinţa! bombăni stăpânul.

— Dar să ştii că eu n-am nicio încredere în ticăloşii ăştia!

— Nici eu! Dar ce să-i faci? Regele Fu'ad e de vină! E regretabil că nu ne mai batem cu englezii…

Apoi sorbiră din cafea fără să mai scoată o vorbă – semn că introducerea se încheiase şi că Muhammad Ifâal.

se pregăteşte să-i anunţe motivul vizitei. Se îndreptă în scaun şi-l întrebă pe Ahmad fără ocolişuri:

— Ce mai ştii despre Yasin?

Întrebarea i se păru stăpânului destul de ciudată şi căscă ochii mari, schimbându-se la faţă.

— După câte ştiu, o duce destul de bine! răspunse Ahmad fără să stea pe gânduri. Din când în când mai trece şi pe la mine! Cred că ultima oară a fost chiar lunea trecută… Ai aflat ceva mai nou? Ceva în legătură cu Maryam? Nu ştie nimeni unde a dispărut. Am auzit că Buyumi, vânzătorul de siropuri, ar fi cumpărat partea ei de casă…

— Ce vreau eu să-ţi spun n-are nicio legătură cu Maryam, continuă Muhammad Iffat, silindu-se să pară indiferent. Cred că a şi uitat de ea! Ce să mai lungesc vorba?! Mi-a ajuns la urechi că s-a însurat din nou…

— S-a însurat din nou? repetă stăpânul, simţind că i se strânge inima. Faţă de mine n-a scos nicio vorbă despre aşa ceva!

— S-a însurat cu adevărat! Cam de vreo lună sau chiar mai bine! urmă Muhammad Iffat, clătinând din cap cu regret. Acum un ceas am aflat de la Ghoneim Hamido… El îşi închipuia că tu ştii totul…

Domnul Ahmad începu să-şi mângâie nervos mustaţa.

— Chiar aşa să fie? zise el, ca şi când s-ar fi întrebat pe sine. Nu-mi vine să cred! Să nu-mi spună mie nimic?!

— Am să-ţi explic imediat. Lucrurile sunt de-aşa

natură, că era musai să se ferească de tine! Te rog să mă asculţi! Am socotit că e mai potrivit să-ţi spun eu despre ce e vorba, ca să nu fii luat pe nepregătite. Şi părerea mea este că nu se cuvine să dai lucrurilor o importanţă mai mare decât merită… N-are rost să faci din orice o dramă. Şi, mai presus de toate, nu trebuie să-ţi faci sânge rău. Ştii prea bine că nu mai ai voie să te înfurii. Cred că e cazul să te cruţi…

— Bine, dar ce s-a întâmplat? întrebă stăpânul nerăbdător. Am impresia că s-a-ntâmplat o mare dandana, după felul cum te codeşti să spui lucrurilor pe nume. Despre ce-i vorba, omule?! Spune odată!

— Te rog să rămâi Ahmad Abd el-Gawad cel pe care l-am cunoscut dintotdeauna! bolborosi Muhammad Iffat, coborând tonul în vreme ce clătina din cap cu părere de rău. Prăpăditul s-a însurat cu lăutăreasa Zenoba!

— Cu Zenoba?!

Se uitară unul la altul cu subînţeles. Pe faţa lui Ahmad se putea citi stânjeneala şi neajutorarea, iar pe faţa celuilalt – compătimirea.

— O fi ştiind Zenoba că el e fiul meu? întrebă domnul Ahmad, gâfâind cu înfrigurare.

— N-am nici cea mai mică îndoială, dar e posibil să nu-i fi spus nimic despre povestea asta, ca să-l prindă în cursă, pricepi? Şi trebuie să recunoşti că a reuşit de minune! Merită felicitări!

— Nu cumva el s-a ascuns de mine tocmai pentru că ştia cum stau lucrurile? continuă Ahmad Abd el-Gawad cu aceeaşi curiozitate.

— Nici poveste! Dacă ar fi ştiut, nu cred că se încumeta să se însoare cu ea! Este el un nesăbuit, dar nu poate fi într-atât de nemernic… N-a avut curaj să-ţi spună că se însoară cu o lăutăreasă şi de-aia n-a îndrăznit să sufle o vorbă. Asta-i tot! Vai de părinţii care au parte de copii nechibzuiţi! E-adevărat că pe mine m-a îndurerat foarte tare treaba asta, dar îţi repet rugămintea să nu-ţi ieşi din răbdări şi să nu te iei de piept cu el! Singurul vinovat este el! Tu n-ai nicio vină şi nimeni nu-ţi poate

reproşa nimic!

— Şi cum a comentat Ghoneim Hamido beleaua asta? se interesă stăpânul, oftând adânc.

— Cum de-a încuviinţat domnul Ahmad un lucru ca ăsta? repeta el întruna întrebarea, şi zicând aceasta, Muhammad Iffat făcu un semn dispreţuitor cu mâna. Omul habar n-are! i-am răspuns eu. Pe urmă şi-a exprimat regretul lamentându-se: Uită-te ce deosebire, ca de la cer la pământ, între tată şi fiu! Allah să-l aibă în pază!

— Ăsta-i rezultatul educaţiei pe care le-am dat-o! se căină Ahmad, tresărind de indignare şi groază. Crede-mă că mă aflu în mare încurcătură, domnule Muhammad! Nenorocirea este că exact atunci când au mai mare nevoie de sfatul nostru, nu mai avem autoritate şi pierdem controlul asupra lor… După vârsta pe care o au, sunt răspunzători de faptele lor, numai că atunci când o iau razna, ne vine greu chiar şi nouă să-i mai scoatem la liman. Suntem bărbaţi cu adevărat, dar n-am avut parte de copii care să semene cu noi! A mers prea departe! De ce trebuie să îndur eu ruşinea asta? Măgarul! O muiere la care poate ajunge oricine! Ce l-o fi împins să se însoare cu ea nu pricep! Nu-mi rămâne decât să-mi plâng singur de milă…

— Noi ne-am achitat de îndatoririle ce ne reveneau, murmură Muhammad Iffat cu mâna pe umărul prietenului său, încercând să-l consoleze. Acum fiecare hotărăşte pentru el! Nu-ţi fie teamă, fiindcă nimeni n-are de ce să te năpăstuiască!

— Niciun om cinstit nu poate să te ponegrească, şi stăpâne, pentru o treabă ca asta, îşi dădu şi El-Hamzawi cu părerea. Şi pe urmă, mi se pare că ar mai fi o speranţă pentru îndreptarea lucrurilor… Dă-i şi dumneata o povaţă, şi s*tă*pâne… Pare destul de ascultător când e vorba de dumneata. Mâine, poimâine poate s-o trimită la plimbare. Cel mai mare bine este cel care-ţi vine cel mai repede…

— Şi dacă aşteaptă un copil? se tângui stăpânul.

— Doamne fereşte!

Dar Muhammad Iffat nu terminase încă ce avea de spus. Se uită cu milă la prietenul său şi îşi urmă şirul

vorbelor:

— Necazul şi mai mare e că a vândut dugheana din strada El-Hamzawi ca să-şi mobileze din nou casa…

Ahmad se holbă la el, apoi se încruntă şi nu se mai putu stăpâni:

— Parcă nici n-aş mai exista pe lumea asta! izbucni el mânios. Nici într-o treabă ca asta nu se mai sfătuieşte cu mine? Dacă a apucat aşa, merge sigur la pieire… Fără îndoială că şi-au bătut joc de el, urmă apoi domnul Ahmad, plesnind din palme. Nici că se putea mai uşor pentru amatorii de chilipiruri! Un catâr în costum de efen*di* *scă*pat din frâu!

— Minte de copil! murmură Muhammad Iffat dus pe gânduri. A uitat şi că are un tată, şi că are un băiat! Dar la ce-ţi mai foloseşte acum să te necăjeşti?

— Mi se pare că s-a întrecut cu gluma! Trebuie să-l iau din scurt, fie ce-o fi! răcni Ahmad Abd el-Gawad, bătând din picior.

— Când copilul tău s-a făcut mare, trebuie să-i fii frate! îi reaminti Muhammad Iffat o vorbă din bătrâni şi făcu un semn cu mâna, ca şi când ar fi vrut să alunge o nenorocire. Mi-e teamă să nu greşeşti tocmai dumneata, care le ştii pe toate… N-ai decât să-i dai o povaţă şi, pe urmă, ce-o vrea Allah! Şovăi un timp cu privirea în pământ, apoi urmă: Există o chestiune care ne interesează pe amândoi deopotrivă! Ridwan! Se uitară lung unul la celălalt, apoi Muhammad Iffat îşi continuă firul gândurilor: Peste câteva luni copilul o să aibă şapte ani. Mi-e teamă să nu-l ceară, şi ajunge sărmanul să aibă Zenoba grijă de el! Trebuie să ne ferim cât putem de nenorocirea asta! Eşti de acord cu mine, nu-i aşa? Convinge-l să lase copilul mai departe la noi şi între timp o să vedem ce-i de făcut.

Lui Ahmad Abd el-Gawad nu-i convenea câtuşi de puţin ca nepotul să rămână la familia mamei sale, dar pe de altă parte n-avea nici cum să-l aducă la el acasă, căci Amina n-ar mai fi avut răbdare să se ocupe de el.

— Nu se cade să-l lăsăm pe Ridwan în aceeaşi casă cu Zenoba! încuviinţă stăpânul. Hotărât lucru!

— Bunică-sa îl iubeşte din toată inimă! îl asigură Muhammad Iffat, oftând uşurat. Iar dacă în viitor va fi nevoie să se mute la maică-sa, o să aibă parte de un tată adoptiv foarte bun… Soţul fetei mele e un bărbat de vreo patruzeci de ani sau chiar mai mult, care n-a avut parte de urmaşi…

— Sincer să fiu, aş prefera să rămână la dumneata, îl întrerupse Ahmad.

— Neîndoielnic! Dar eu m-am gândit şi la împrejurări mai grele… Să-l implorăm pe Allah să ne ferească de aşa ceva! Acum nu-mi rămâne decât să te mai rog încă o dată să-l iei pe Yasin cu duhul blândeţii şi să-l convingi că-i mult mai bine să-l lase pe Ridwan la noi.

— Domnul Ahmad e mult prea înţelept, se amestecă El-Hamzawi din nou în vorbă. El ştie prea bine că Yasin e bărbat în toată firea şi, ca orice bărbat, are dreptul să dispună după cum doreşte în legătură cu treburile lui. Stăpânul ştie asta şi nu poate să intervină decât cu o povaţă… În rest, voia lui Allah!

Ahmad Abd el-Gawad petrecu restul zilei posomorât şi dus pe gânduri. Simţea în jurul său un mare gol. Yasin fusese pentru el o mare decepţie şi asta îl chinuia cumplit. Ce poate fi mai dureros decât să te dezamăgească propriul copil? E limpede încotro se duce nefericitul! Nu-i nevoie de cine ştie ce perspicacitate ca să-ţi dai seama c-o să se ducă de râpă! Allah să fie milostiv cu el!

Gamil el-Hamzawi îl îndupleca să amâne discuţia cu Yasin pentru ziua următoare. Şi acesta îl ascultă, nu atât din respect pentru părerea lui, cât mai degrabă din pricina disperării.

A doua zi spre seară îi trimise vorbă lui Yasin să vină şi se trezi cu el într-un suflet, aşa cum se cuvine să facă orice copil ascultător. Adevărul este că legăturile lui Yasin cu familia nu se întrerupseseră nicio clipă. N-avea însă curajul să mai meargă la casa cea veche, cu toate că tânjea mult după ea. Dar nu se întâlnise niciodată cu tatăl său, cu Khadiga sau cu Aişa fără să-i transmită salutări Aminei. Nu putea să uite cât de tare se mâniase pe el şi cât de

îndărătnică se arătase, dar nici legământul pe care-l făcuse el de a nu recunoaşte altă mamă. Continuase să-şi viziteze surorile, iar cu Kamal se întâlnea destul de des la cafeneaua lui Ahmad Abdo. Din când în când îl mai invitase pe Kamal şi la el acasă. Pe tatăl său îl vedea la prăvălie, cel puţin o dată pe săptămână. Acolo reuşise să descopere cea de-a doua faţă a stăpânului. Acea faţă cu care-i cucerea de la prima întâlnire pe toţi cei cu care venea în contact. Între1 ei se înfiripase o prietenie trainică, întărită şi de bucuria de a-l fi descoperit pe tatăl său aşa cum era în realitate Numai că, de data asta, înţelese din prima clipă când îl văzu că nu e deloc în apele lui; descoperi faţa care în trecut îi stârnise de nenumărate ori spaima. Nu se întrebă ce s-a întâmplat, fiindcă era convins că mai devreme sau mai târziu trebuia să afle adevărul. Îşi dădu imediat seama că se va stârni furtuna la care se aşteptase de la bun început.

— Îmi pare nespus de rău că m-ai pus în faţa faptului împlinit şi-mi vine să intru în pământ de ruşine, începu domnul Ahmad discuţia, atacând direct miezul problemei, fără niciun fel de introducere. Ce-mi mai rămâne de făcut, dacă am ajuns să aflu de la străini ce face fiul meu?

Yasin lăsă capul în pământ şi nu scoase o vorbă, dar stăpânul îşi ieşi din sărite când citi pe faţa lui smerenia prefăcută şi urlă cât îl ţineau puterile:

— Dă la o parte masca asta mincinoasă şi deschide gura! Ştii foarte bine ce vreau să zic!

— N-am avut curajul să-ţi mărturisesc… îngăimă Yasin cu glasul stins.

— Asta se-ntâmplă numai atunci când ascunzi un păcat sau o faptă ruşinoasă!

Instinctul îl avertiză pe Yasin că e mai bine să nu se împotrivească în niciun fel.

— Aşa e, tată! încuviinţă el.

— Dacă ştii lucrul ăsta, atunci cum de-ai fost în stare să faci ce-ai făcut? îl asaltă stăpânul contrariat.

Yasin simţi că i se încleştează gura şi nu mai e în stare să rostească niciun cuvânt. În tăcerea adâncă şi

apăsătoare, tatăl întrezări răspunsul automat: „Am ştiut că e o ruşine, dar iubirea m-a înfrânt”. Îşi aduse imediat aminte că nici el nu îi rezistase acelei femei. Ce umilinţă! Tu ai fost în stare să speli ruşinea în cele din urmă, iar taurul ăsta e cu totul neputincios!

— Ne-ai făcut de ocară pe toţi, fără să-ţi pese de urmări!

— Pe toţi? întrebă Yasin cu naivitate. Doamne fereşte!

— Nu face pe prostul! ţipă stăpânul din nou, cuprins de furie. Nu faci decât după capul tău, fără să-ţi pese de reputaţia tatălui şi a fraţilor tăi. Ne-ai adus în familie o lăutăreasă şi odraslele ei or să se cheme că sunt rude cu noi. Nu pot să cred că nu ţi-ai dat seama de toate astea înainte ca eu să-ţi pomenesc de ele. Dar tu nu te laşi mânat decât de instincte! Ce contează pentru tine prestigiul familiei? Şi te prăbuşeşti încetul cu încetul, până ce într-o bună zi o să te trezeşti la fund de tot!

Yasin plecă privirea şi tăcu spăsit, ca şi când şi-ar fi recunoscut vinovăţia. Am impresia că n-o să facă altceva decât să joace puţin teatru, gândi stăpânul. Atât şi nimic mai mult! Pe când eu o să mă trezesc mâine, poimâine cu un nepot a cărui mamă e Zenoba şi a cărui mătuşă e Zabida… O încuscrire cel puţin bizară între vestitul negustor Ahmad Abd el-Gawad şi o cântăreaţă deocheată! Poate că ne e ursit să ispăşim nişte păcate străvechi!

— Simt că mă trec fiori de fiecare dată când mă gândesc la ce te-aşteaptă… Ţi-am spus că te prăbuşeşti şi că o să te trezeşti la fund… Adu-ţi aminte de vorbele mele! Şi de prăvălia din El-Hamzawi ce s-a ales, ia spune-mi?!

— Am avut nevoie urgentă de nişte bani… îngăimă Yasin după ce ezită un timp, ridicând ochii întunecaţi spre taică-său.

Nu era în stare să-i suporte privirea grea şi lăsă din nou ochii în pământ.

— În alte condiţii, aş fi făcut un împrumut la dumneata, dar în situaţia asta n-am îndrăznit…

— Ce făţărnicie! exclamă stăpânul clocotind de

mânie. Nu ţi-e ruşine să mă minţi aşa, de la obraz? Pariez că nu ţi-a păsat nici cât un vârf de ac de ce-ai făcut! Te cunosc prea bine şi ştiu spre ce te trage aţa! Nu te mai chinui să mă convingi, căci ţi-ai mâncat credinţa la mine! N-aş mai vrea să-ţi spun decât o singură vorbă, cu toate că ştiu dinainte că n-o să-ţi folosească la nimic. Oricum, ia aminte la ce-ţi spun: îţi tai singur craca de sub picioare şi într-o bună zi ai să te trezeşti cu gâtul frânt!

Yasin asculta mai departe fără suflare, străduindu-se să pară cât mai mohorât. Taurul! E foarte adevărat că diavoliţa e nespus de ispititoare, dar ce te-a apucat să te-însori cu ea? Mi-am închipuit că insistă să se mărite cu mine fiindcă mă socoteşte un babalâc, dar uite că a doborât şi taurul ăsta, cât era el de vânjos! în clipa aceea se mai consolă puţin. Ea îşi pusese în gând să se mărite cu orice preţ şi, când a văzut că n-a nimerit-o cu mine, l-a găsit pe prostănacul ăsta!

— N-ai de ales decât s-o trimiţi la plimbare! Trebuie să divorţezi de ea înainte de a-ţi pune plodul în braţe şi a ne face pe toţi de râsul lumii, pricepi?

— Dar cum să divorţez de ea, când n-are niciun cusur? îngăimă Yasin după ce stătu un timp pe gânduri.

Fiu de câine! Habar n-ai ce poantă straşnică mi-ai oferit pentru întâlnirea cu amicii mei de astă-seară!

— Mai devreme sau mai târziu, tot o să-i ceri să-şi ia tălpăşiţa, dar pesemne că vrei să-ţi aducă mai întâi un plod – o nouă belea şi pentru tine, şi pentru noi…

Yasin rămase mai departe mut, în vreme ce stăpânul se apucă să-l cerceteze nedumerit şi bănuitor. Fahmi s-a prăpădit, Kamal e idiot sau nebun, iar de la Yasin nu mai am ce să aştept. Hm! Ce lucru ciudat! Nici unuia nu i-am căutat în coarne ca acestui taur păgubos… N-am ţinut la niciunul aşa cum ţin la el. Acum, ce-o vrea Allah! Doamne, din ceruri! închipuiţi-vă ce s-ar fi întâmplat, dacă mă lăsam ispitit şi-o luam eu de nevastă?!

— Şi cu cât ai vândut prăvălia?

— Cu două sute de lire!

— Merita pe puţin trei sute! Are un vad excepţional,

nătărăule! Şi cui ai vândut-o?

— Unui negustor de mărunţişuri. Îl cheamă Ali Tulun.

— Te felicit! Bravo! Şi banii sau şi dus pe apa sâmbetei, nu-i aşa?

— Mai am o sută!

— Bravo! continuă stăpânul cu ironie. Mirele trebuie să-şi aducă şi trusou! Ia aminte la ce-ţi spun, Yasin! continuă stăpânul serios şi trist deopotrivă. Sunt tatăl tău! Schimbă-te, băiete! Se alege praful de tine! Bagă de seamă că mai ai şi un copil! Te-ai gândit vreodată la viitorul lui?

— I-am plătit pensia lună de lună, până la ultimul *mallim*… încercă el să se apere.

— Crezi că asta-i o simplă afacere comercială? Eu mă refer la viitorul lui, băiete, şi la viitorul altora care vor urma…

— Domnul îi aduce pe lume, Domnul le dă zile! grăi Yasin plin de încredere.

— Domnul aduce pe lume şi Domnul dă zile, iar domnia ta îţi baţi joc de ce-au agonisit alţii, nu-i aşa? urlă stăpânul indignat de uşurinţa fiului său. Şi-acum, ia spune-mi…

Domnul Ahmad făcu o pauză semnificativă, se îndreptă de spate, ridică din sprâncene şi urmă, sfredelindu-l cu privirea:

— Ca mâine Ridwan împlineşte şapte ani… Ce ai de gând să faci cu el? Vrei să-l iei la tine în casă şi să-l lase lăutăreasa de izbelişte?

— Păi, dumneata cum zici să fac? se pomeni Yasin întrebând stânjenit. Nu m-am gândit la treaba asta niciodată…

— De ce să te gândeşti? Te-a ferit Allah de chinul chibzuinţe!! îl dojeni tatăl său cu aceeaşi ironie tăioasă. De bună seamă, tu n-ai timp să ţi-l iroseşti gândindu-te! Trebuie s-o facă altul în locul tău! Atunci dă-mi voie să-ţi spun fără ocol că Ridwan trebuie să rămână mai departe în grija bunicului său!

— Cum zici dumneata, tată! încuviinţă el clătinând din cap, după ce cumpăni o clipă.

— Mi se pare că e mai convenabil şi pentru tine, ca să nu fii nevoit să-ţi iroseşti timpul cu lucruri lipsite de importanţă, îl înţepă iarăşi stăpânul.

Yasin zâmbi puţin nedumerit, ca şi când ar fi vrut să zică: „Nu se poate, sunt convins că glumeşti! Dar n-ai decât!”

— Mi-era teamă că voi avea de luptat ca să te conving ca să renunţi la copil…

— Am o încredere neclintită în părerea dumitale şi de-aceea n-am pregetat cu răspunsul.

— Nu mai spune! Ia te uită! N-am ştiut că ai atâta încredere în vorbele mele… murmură stăpânul, prefăcându-se mirat. Atunci nu pricep de ce nu ţii seama de ele şi în alte situaţii… Dar la ce bun s-o mai lungim cu vorba? oftă el mustrător. Tu le faci, tu o să le şi tragi! O să stau diseară de vorbă cu Muhammad Iffat, ca să-l înduplec să fie de acord, urmând ca tu să suporţi toate cheltuielile legate de întreţinerea copilului.

În clipa aceea, Yasin se ridică, îşi luă ziua bună şi dădu să plece, cu capul în piept şi ochii în pământ. Dar nu apucă să facă doi paşi şi simţi cum îl sfredelesc ochii stăpânului în spate, iar vocea lui tăioasă răsună ca mustrarea cerului:

— Tu nu ţii la copilul tău aşa cum face orice părinte?

— Ba da, tată, dar eu nu cred că e nevoie să declari lucrurile astea… îngăimă Yasin, cu teamă în glas şi în priviri. Mi-e drag ca lumina ochilor!

— Cu bine! bombăni stăpânul, strângându-şi fruntea în mâini şi clătinând din cap cu disperare.

Vineri, cam cu un ceas înainte de a pleca la rugăciune, stăpânul îl invită pe Kamal la el în dormitor. Era lucru ştiut că stăpânul nu chema pe nimeni în camera lui decât pentru ceva cu totul şi cu totul deosebit. De data aceasta, voia să-i ceară băiatului unele desluşiri, ca să ştie cu ce se mai îndeletniceşte şi ce planuri mai are. Unul dintre prietenii săi îi atrăsese atenţia cu o seară în urmă că în gazeta *Comunicatul săptămânal* apăruse un articol purtând semnătura tânărului scriitor Kamal Ahmad Abd el-

Gawad. Şi cu toate că niciunul dintre prietenii săi nu citise articolul, oprindu-se numai la titlul acestuia – „Originea omului” – şi la semnătura tânărului scriitor, toţi se apucaseră să comenteze, să-l felicite pe stăpân şi mai ales să facă haz. În primul moment i se năzărise să-i comande şeicului Mitwalli Abd es-Samad o amuletă pentru băiat. „Numele băiatului tău a apărut în aceeaşi revistă alături de numele unor scriitori cunoscuţi. Trebuie să te bucuri şi să te rogi lui Allah să-i hărăzească şi lui o faimă ca a lor”, îi zisese Muhammad Iffat. „Am auzit de la o persoană de încredere că răposatul al-Manfaluti şi-a cumpărat o moşie cu banii câştigaţi din scris”, adăugase şi Abd el-Rahim. Alţii i-au dat ca exemplu faptul că Şawqi, Hafiz şi al-Manfaluti au făcut carieră strălucită şi au intrat în graţiile conducătorilor politici datorită condeiului. „Slavă celui care a zămislit un învăţat dintr-un neisprăvit”, glumi Ibrahim el-Far, când îi veni rândul la cuvânt. Stăpânul aruncă o privire peste titlu şi încă una peste semnătura tânărului scriitor şi pe urmă lăsă revista deoparte, aruncând-o peste *gubba* pe care şi-o scosese din pricina zădufului de iunie şi amânând citirea articolului pentru când va rămâne singur. Apoi îşi văzu mai departe de petrecere, vesel şi mândru. Ba chiar simţi pentru prima oară cum i se mai domoleşte mânia reţinută pe care i-o stârnise alegerea făcută de Yasin, zicându-şi că trebuie să fie ceva de capul băiatului, chiar dacă nu fusese deloc inspirat când optase pentru Şcoala Normală. Pe urmă începu să viseze la condei, la o carieră strălucită şi chiar la o moşioară ca a lui al-Manfaluti. Cine ştie? Te pomeneşti că n-o să rămână doar un biet dascăl şi că o să aibă parte de un viitor la care nici cu gândul n-a gândit. A doua zi dimineaţă, după ce termină cu rugăciunea şi cu micul dejun, se aşează pe canapea cu picioarele strânse sub el, deschise revista împins de o curiozitate nebună şi pomi să parcurgă repede textul, citindu-l cu glas tare pentru a-i pătrunde mai bine înţelesul. Dar ce-i văzură ochii?! Era obişnuit să citească ziarele şi să înţeleagă totul, fără cea mai mică greutate, dar pe măsură ce parcurgea articolul

simţea că-l cuprinde ameţeala şi numai se umple de groază. Îl luă a doua oară de la capăt, cu mai multă atenţie; dădu peste numele unui savant care se chema Darwin, citi despre studiile făcute de acesta în nişte insule îndepărtate, despre nişte comparaţii ciudate între felurite specii de animale, iar când află că omul s-ar trage nici mai mult, nici mai puţin decât dintr-un soi de maimuţă, se opri consternat. Mai trecu încă odată cu privirea peste paragrafele care i se păruseră a fi cele mai primejdioase, tresărind înfiorat. Pe urmă rămase cu totul descumpănit, în faţa afirmaţiei făcute de unul dintre fiii săi, cum că omul s-ar trage din animale. Oare toate lucrurile astea îngrozitoare şi atât de primejdioase le-o fi învăţând la şcoală? se întrebă el complet năucit. Îşi încruntă sprâncenele şi trimise după Kamal fără să mai stea pe gânduri, socotind că nu mai e lucru de şagă.

Tânărul se înfăţişă dinaintea tatălui fără să-şi dea câtuşi de puţin seama de ce-l aşteaptă, mai ales că în urmă cu câteva zile îl chemase pentru a-l felicita cu ocazia promovării în anul al treilea. În primul moment, îşi închipui că trebuie să-l invite tot pentru ceva bun. Arăta livid şi nu mai era decât piele şi oase. Familia pusese starea lui deplorabilă din ultima vreme pe seama eforturilor intense depuse în timpul examenelor, fără să aibă habar de chinurile samavolnice care-l aduseseră de mai multe ori în ultimele cinci luni în pragul pierzaniei. Stăpânul îi făcu semn să ia loc şi Hamal se aşeză sfios la capătul canapelei, cu ochii holbaţi la tatăl său. O zări şi pe Amina, care stătea în faţa dulapului, cârpind de zor nişte haine. Domnul Ahmad aruncă revista pe canapea şi vorbi, străduindu-se să rămână calm.

— Ţi-a apărut un articol în gazeta asta, nu-i aşa?

Hamal privi cu ochi mari la revista din faţa lui şi numai se făcu cât un purice. Nu se aşteptase la o surpriză ca asta nici în ruptul capului. De unde şi până unde interesul ăsta subit al tatălui său pentru publicaţiile literare? îi mai apăruseră nişte meditaţii – un amestec de versuri şi proză – în *Dimineaţa*. Nişte reflecţii filosofice

nevinovate şi nişte lamentaţii sentimentale! Nu-i dăduse prin gând că aşa ceva ar putea să ajungă şi în mâinile tatălui său. Doar Yasin ştiuse de primele lui încercări; i le citise din proprie iniţiativă. „Ăsta e rodul orientării pe care ţi-am dat-o eu, ţi-aduci aminte? îl întrebase Yasin. Să ştii că-mi placi, maestre! Dar e o filosofie cam adâncă… Nu ştiu unde-ai găsit-o! a Altă dată îşi spusese părerea în glumă: „Nu ştiu cine-o fi frumoasa care ţi-a inspirat plânsul ăsta delicat, dar într-o bună zi o să afli, băiete, că femeile nu merită să le arăţi atâta gingăşie!”. Cum de a picat în mâna stăpânului lucrul cel mai important pe care-l scrisese până acum?! Simte că i se opreşte răsuflarea, gândindu-se la ce spusese în el. Cum s-o fi întâmplat? N-avea cum să ajungă la articolul ăsta decât prin intermediul prietenilor lui wald-*işti, ca*re urmăresc tot ce apare în ziarele şi revistele partidului lor. Speră să iasă totuşi teafăr din această încercare.

— Da! răspunse el în cele din urmă, ridicându-şi privirea şi silindu-se să nu-şi dea în vileag tulburarea. Mi-a venit ideea să scriu despre o chestiune, pentru a face dovada cunoştinţelor mele şi pentru a-mi face şi mai mult curaj să continui studiul.

— N-ar fi nimic rău în asta! zise stăpânul, străduindu-se să-şi păstreze calmul. Scrisul în gazete a fost şi rămâne o cale spre glorie, dar important este subiectul despre care scrii. Ce-ai vrut tu să zici, de pildă, cu articolul ăsta? Te rog să mi-l citeşti şi să mi-l explici cu de-amănuntul, pentru că eu n-am înţeles mare lucru…

Ai dat de-o mare încurcătură! Ăsta nu-i articol de citit cu glas tare, şi încă în faţa tatălui tău!

— E un articol cam lung, tată… Dumneata nu l-ai citit? încerc să explic în el o teorie ştiinţifică…

Stăpânul îi aruncă o privire scrutătoare. Asta se cheamă acum ştiinţă?! Blestemaţi să fie şi învăţaţii şi ştiinţa voastră!

— Şi ce zice teoria asta a voastră? Mi-au atras atenţia nişte lucruri foarte ciudate. Undeva spui că omul este de origine animală sau cam aşa ceva. Am înţeles bine?

Până mai ieri se zbătuse într-o luptă cumplită cu sine, cu credinţa şi cu Allah… Acum trebuie s-o ia de la capăt, să se mai lupte şi cu taică-său! Ce blestem! în prima bătălie se chinuise mistuit de flăcările imaginaţiei, acum însă tremură de spaimă simţind cum creşte mânia tatălui său. Allah s-ar putea să-şi mai amâne pedeapsa, dar domnul Ahmad se va grăbi să i-o aplice imediat.

— Da, aşa spune teoria asta… îngână el, simţind că i se pune un nod în gât.

— Şi ce spune teoria asta a ta despre Adam, strămoşul tuturor oamenilor, pe care Allah l-a modelat din lut şi a suflat asupra lui, dăruindu-i viaţă din sufletul său? întrebă stăpânul, năpădit de indignare, cu glasul din ce în ce mai ridicat.

Îşi pusese şi Kamal întrebarea asta de nenumărate ori, frământându-se cu mult mai mult decât tatăl său. Nu reuşise să pună geană pe geană în noaptea aceea. Se perpelise cumplit, punându-şi fel de fel de întrebări în legătură cu Geneza, cu Creatorul şi cu Coranul. Îşi răspunsese singur, nu o dată, ci de zece ori: Coranul său este adevărat de la un cap la altul sau nu mai este Coran! Mă ataci fiindcă n-ai habar cât m-am chinuit eu… Şi dacă n-aş fi fost obişnuit cu suferinţa, cred că mă prăpădeam în noaptea aceea…

— Darwin, autorul teoriei, nu spune niciun cuvânt despre „strămoşul nostru Adam”… îngăimă Kamal cu glasul stins.

— Să ştii că Darwin ăsta al tău e un păgân care s-a lăsat prins în mrejele satanei, dacă poate să spună că omul se trage din maimuţă sau eu mai ştiu din ce alt animal şi că Adam nu este strămoşul nostru… Asta-i erezie! Asta-i o încercare neruşinată de a atenta la poziţia şi măreţia lui Allah! Cunosc şi copţi creştini, şi evrei din cartierul bijutierilor! Cu toţii cred în Adam! Toate religiile îl recunosc pe Adam drept strămoş al spiţei omeneşti… Darwin ăsta al tău de ce rit este? Este un păgân, îţi repet încă o dată! Iar vorbele lui sunt erezie şi ale tale sunt nesăbuinţă! E profesor acolo, la şcoala ta?

Ultima întrebare ar trebui să-ţi stârnească hazul, dar în inima ta nu mai este loc pentru râs. Ea e ticsită de dureri: durerea decepţiei în dragoste, durerea îndoielii, durerea pentru credinţa aflată în agonie. Flăcările contradicţiilor între religie şi ştiinţă te-au cuprins şi pe tine. Dar cum ar putea oare un om inteligent să se îndoiască de ştiinţă?

— Darwin o un savant englez care s-a petrecut de mult din lumea asta, spuse Kamal reverenţios.

— Blestemaţi să fie toţi englezii! se auzi în clipa aceea glasul tremurat al Aminei.

Se întoarseră amândoi spre ea şi constatară că lăsase acul deoparte şi continua să îndruge ceva, dar nu-i dădură nicio atenţie.

— Spune-mi – insistă tatăl –, voi aţi învăţat la facultate despre teoria asta?

— Da! se grăbi Kamal să mintă, prinzând din zbor colacul de salvare ce-i fusese aruncat pe neaşteptate.

— Foarte ciudat! Şi pe urmă ai să-i înveţi şi pe elevii tăi aceste lucruri?

— Nuu! Eu o să fiu profesor de literatură şi asta n-are nicio tangenţă cu teoriile ştiinţifice!

Stăpânul îşi frecă palmele, vădit încurcat. În clipa aceea ar fi dorit să aibă şi asupra ştiinţei autoritatea pe care o avea asupra familiei.

— Atunci pentru ce vă predă vouă lucruri de-astea? Vor cu tot dinadinsul să vă bage erezia în suflet?!

— Cum poţi să crezi, tată, că ar putea cineva să ne clintească vreun pic credinţa? protestă Kamal, dezmeticindu-se.

— Bine, dar tu nu-ţi dai seama că răspândeşti erezia cu articolul ăsta al tău? căută stăpânul să-l descoasă, cercetându-l bănuitor.

— Nici vorbă de-aşa ceva, tată! Allah să mă ferească! Eu explic o teorie pentru ca cititorii s-o cunoască, nu ca să creadă în ea… Cum ar fi cu putinţă ca părerile unui eretic să aibă Arreo înrâurire asupra unui credincios?

— Şi n-ai găsit şi tu un alt subiect despre care să

scrii, în afara acestei teorii nelegiuite?

De fapt, de ce scrisese tocmai despre acest subiect? Adevărul este că şovăise mult înainte de a trimite articolul la redacţia revistei. Ceva dinăuntrul său îl îmboldise să vestească lumii moartea credinţei sale. În ultimii doi ani rezistase cu greu în faţa furtunilor îndoielii, stârnite de el-Maari şi de cl-Khayyam[94]. Până în clipa când asupra lui s-a năpustit pumnul de fier al ştiinţei. Atunci n-a mai fost în stare să reziste. Şi totuşi, eu nu sunt un ateu... Eu tot mai cred în Allah! Dar religia... Unde este religia? S-a dus... A dispărut, aşa cum a dispărut capul lui El-Husein... cum a dispărut Aida... cum a dispărut încrederea în mine însumi...

— Ştiu şi eu?! Poate că am greşit... încercă el să-i lase stăpânului impresia că regretă. Dar, aşa cum ţi-am spus, am studiat la facultate această teorie...

— Asta nu-i o scuză. Ar trebui să faci ceva ca să-ţi corectezi greşeala.

Nu m-am aşteptat că tata ar putea fi atât de bun... Mă temeam că i-ar putea trece prin gând să-mi ceară să atac ştiinţa de dragul unui mit, şi uite, n-a făcut-o! M-am chinuit şi m-am frământat destul înainte de a mă elibera de îndoieli; nu voi mai accepta nici în ruptul capului să-mi deschid a doua oară sufletul în faţa superstiţiilor de care abia l-am curăţat! Mi-ajung atâtea chinuri şi dezamăgiri! De astăzi înainte, nu mă mai scoate nimeni dintr-ale mele! N-am să mă mai las înşelat de niciun fel de himeră! Lumină! Abia acum mi s-a arătat lumina! Strămoşul nostru Adam! Nu cunosc niciun strămoş cu numele ăsta1 Nu mă deranjează câtuşi de puţin că strămoşul meu a fost o maimuţă, dacă ăsta este adevărul! Dacă aş descinde cu

---

94 Abu-al-Ala' el-Maari (973-1058), celebru poet şi filozof arab, originar din nordul Siriei; a atacat deschis şi a ridiculizat aproape toate dogmele islamului, Allah fiind, în concepţia lui, un destin impersonal, iar religia - produsul spiritului uman; Omar el-Khayyam (1040-1123), celebru poet, filozof şi matematician persan; liber cugetător şi epicureic, el a manifestat o atitudine ostilă faţă de dogmele islamului.

adevărat dintr-un profet, zeiţa adorată nu şi-ar fi bătut joc de mine cu-atâta neîndurare!

— Şi ce-ar trebui să fac ca să-mi corectez greşeala?

— Ai un adevăr de care nu trebuie să te îndoieşti nicio clipă! răsună glasul stăpânului lămurit şi categoric. Vreau să zic că Allah i-a dat chip lui Adam, modelându-l din lut, şi că el este strămoşul neamului omenesc! întocmai cum spune Coranul! Iar ţie nu-ţi rămâne decât să vezi singur unde ai greşit. E un lucru foarte simplu pentru tine. Altfel, la ce ţi-ar mai folosi cultura pe care o ai?

— Este cum nu se poate mai uşor să observi greşeala unui om care se împotriveşte voinţei lui Allah cel preamilostiv, se amestecă şi Amina în vorbă. Spune-i acelui englez păgân că Allah ne învaţă în Cartea lui cea Sfântă cum că Adam este strămoşul întregului neam omenesc. Bunicul tău ştia pe de rost Cartea lui Allah şi trebuie să urmezi calea lui! Eu sunt nespus de fericită să văd că vrei să devii un mare învăţat, aşa cum a fost el…

— Ce tot îndrugi acolo? Ce ştii tu despre Cartea lui Allah şi despre ştiinţă? o dojeni stăpânul, stânjenit de intervenţia ei. Lasă-ne în pace cu bunicul şi vezi-ţi de treaba ta!

— Aş vrea, stăpâne, să fie la fel ca bunicul lui… şi să-i călăuzească pe oameni spre lumina lui Allah! insistă ea sfioasă.

— Uite că el vrea să-i călăuzească spre întuneric, nu spre lumină! o repezi el şi mai întărâtat.

— Allah să ne ierte, stăpâne! persistă femeia cu teamă în glas. Poate că dumneata n-ai înţeles prea bine ce-a vrut el să zică…

Stăpânul o măsură de data asta cu o privire vrăjmaşă I-a tratat pe ai lui cu oarecare îngăduinţă şi iată la ce rezultat a ajuns! Kamal propovăduieşte erezia, iar mamă-sa îndrăzneşte să cârtească şi să-i spună în faţă că n-a înţeles bine!

— Lasă-mă, femeie, să vorbesc! se zborşi stăpânul la ea, scăpărând scântei din priviri. Nu mă mai întrerupe şi nu te mai amesteca unde nu-ţi fierbe oala! Vezi-ţi de treaba

ta! apoi spuse, întorcându-se spre Kamal cu faţa posomorâtă: Fii bun şi spune-mi acum dacă o să faci aşa cum ţi-am cerut eu…

— Cum aş putea să răspund la o astfel de teorie? Dacă m-aş limita doar la nişte citate din Coran, n-aş spune nimic nou, căci lucrurile astea sunt cunoscute de toată lumea. Pe când un savant, un specialist, trebuie să analizeze o problemă din punct de vedere ştiinţific…

— Atunci de ce te-ai mai apucat să scrii despre nişte lucruri cu care n-ai nici în clin, nici în mânecă?

Obiecţia este foarte justă, n-am ce zice! Numai că eu, sărmanul, n-am îndrăzneala să-i mărturisesc deschis că sunt convins de justeţea acestei teorii, pe care mi-o însuşesc pe deplin. Stăpânul, în schimb, interpretă tăcerea lui Kamal ca fiind o recunoaştere a greşelii şi asta nu făcu decât să-i sporească regretul şi mânia. Rătăcirea într-un domeniu ca acesta este extrem de primejdioasă şi păgubitoare, dar este un domeniu asupra căruia nu are nicio putere. Probabil că se va trezi neputincios în faţa tânărului rătăcit, aşa cum se pomenise şi în faţa lui Yasin. S-ar putea să aibă şi el parte de necazurile de care se plâng atâţia părinţi în vremurile astea ciudate?! A auzit fel de fel de legende despre tinerii din zilele astea: unii elevi se apucă de fumat, alţii nu mai au niciun respect pentru profesorii lor, alţii se răzvrătesc împotriva părinţilor… Este adevărat că deocamdată nimeni n-a cutezat să-i nesocotească demnitatea, dar la ce-au folosit neînduplecarea şi severitatea, de vreme ce Yasin se rostogoleşte vijelios spre fundul prăpastiei, iar domnul Kamal îşi îngăduie să polemizeze cu el, ba chiar se poate aştepta dintr-o clipă în alta să-i întoarcă şi spatele!

— Bagă bine în cap ce-ţi spun eu acum! Nu vreau să te ameninţ, căci eşti destul de cuminte şi ascultător… Dar în privinţa chestiunii pe care am discutat-o, socotesc de datoria mea să-ţi dau o povaţă. Şi ia bine seama la vorbele mele, căci cine n-a vrut să audă sfatul meu a plătit foarte scump… Apoi, după o scurtă pauză, urmă pe acelaşi ton: Yasin este cel mai bun exemplu, căci o simte acum pe

propria lui piele. Cu răposatul mi-am scos sufletul, povăţuindu-l în fel şi chip să nu se arunce de bunăvoie în ghearele pieirii. Dacă-mi dădea ascultare, astăzi ar fi trăit şi-ar fi fost un bărbat de vază!

— Nelegiuiţii de englezi i-au luat zilele, se tângui Amina, subliniindu-şi vorbele cu un oftat prelung. Ăştia sunt sau ucigaşi, sau păgâni. Una din două!

— Dacă la cursurile tale o să ţi se spună lucruri care se abat de la credinţă şi va trebui să le înveţi pentru examene – urmă stăpânul – să nu crezi în ele şi, mai ales, fereşte-te să scrii despre ele, ca să nu fii nevoit să suporţi, mai devreme sau mai târziu, urmările nesăbuinţei… Faţă de ştiinţa englezilor se cuvine să ai aceeaşi atitudine pe care o ai faţă de ocupaţia lor; nu trebuie să-i recunoşti legalitatea, chiar dacă îţi va fi impusă cu forţa!

— Şi să-ţi închini viaţa – se amestecă din nou glasul sfios al Aminei – demascării minciunilor acestei ştiinţe şi răspândirii luminii lui Allah!

— I-am spus eu destule şi nu era cazul să te mai amesteci şi tu ca musca-n lapte! i-o tăie stăpânul scurt, uitându-se la ea ameninţător, până ce se convinse că şi-a reluat treaba şi că nu mai are de gând să intervină.

— Ai înţeles? îl întrebă apoi pe Kamal, măsurându-l pe sub sprâncenele stufoase şi încruntate.

— Desigur! răspunse Kamal fără să şovăie, pe un ton convingător.

De astăzi înainte, dacă va mai scrie vreun articol, îl va trimite la săptămânalul *Politica*; gazeta asta n-are nimic în comun cu orientarea *wald-istk* şi n-are cum să-i pice lui tată-său în mână. Cât despre mamă-sa, îi promisese solemn în gând să-şi dedice viaţa răspândirii luminii lui Allah. Ce altceva poate să fie ea, decât lumina adevărului? Eliberându-se de dogmele religiei, va fi mai aproape de Allah decât a fost până acum, căci adevărata religie este ştiinţa. Numai ea poate oferi cheia pentru pătrunderea tainelor existenţei. Fără îndoială că, dacă astăzi ni s-ar mai arăta vreun profet, el nu şi-ar alege ca mesaj decât propovăduirea ştiinţei. Şi astfel Kamal se trezi faţă în faţă

cu adevărul, lăsând în urma lui furtuna în care se războise cu ignoranţa şi care-i răvăşise sufletul. A fost pentru el graniţa între un trecut plin de misticism şi superstiţie şi viitorul luminii, care-i deschidea porţile către Allah şi către ştiinţă, către bine şi frumos. Îşi lua acum rămas-bun de la trecutul visurilor amăgitoare şi al promisiunilor mincinoase.

În timp ce se apropia de seraiul familiei Şaddad, Kamal privea cercetător la tot ce-i ieşea în cale. Intră pe poartă cu răsuflarea tăiată, cu atenţia încordată către peisajul din jur. Înţelesese bine că aceasta va fi ultima întâlnire cu casă, cu locatarii ei şi cu locurile amintirilor dragi. Nu mai putea avea nicio speranţă, de vreme ce Husein izbutise să obţină încuviinţarea tatălui său pentru a pleca în Franţa. Privea lacom la aleea ce ducea către grădină, la fereastra ce dădea spre curtea largă, unde se ivea din când în când silueta ei zveltă, dăruindu-i câte-o privire mândră şi rece ca a stelelor sau un salut atât de îndepărtat, asemeni privighetorii care-şi continuă trilurile fără să-i pese de auditoriu. Apoi privirea-i cuprinse parcul ce se întindea în spatele palatului până la zidul dinspre deşert, cu bolţi de iasomie, cu pâlcuri de palmieri şi tufe de trandafiri. În cele din urmă, poposi cu ochii larg deschişi asupra chioşcului, sub al cărui acoperiş încercase beţia dragostei şi a prieteniei. Îşi aminti deodată proverbul englezesc care te îndeamnă să nu pui toate ouăle într-un coş şi zâmbi abătut. Cu toate că-l ştia de multă vreme, nu ţinuse seamă de el şi-şi dăruise inima dragostei şi prieteniei numai înăuntrul acestei case. Cine-ar putea spune dacă fusese nechibzuinţă sau aşa îi fusese ursit? Dragostea s-a dus, a dispărut fără să lase nicio urmă. Şi iată-l acum şi pe prietenul său pregătindu-se de drum. De mâine va rămâne şi fără fiinţa dragă, şi fără prietenul cel mai apropiat. Unde va mai găsi alinare după ce a pierdut totul? Palatul, grădina şi deşertul – toate laolaltă şi fiecare în parte – se contopiseră cu fiinţa lui. La fel şi numele Aidei şi al lui Husein i se imprimaseră în memorie, fără putinţa de a se mai elibera vreodată din labirintul ei. Cum s-ar

putea despărţi de casa visurilor lui şi cum să se împace cu gândul că de acum înainte va privi la ea de la distanţă ca orice trecător? Se legase de casa visurilor şi speranţelor lui ca de un templu şi i se închina ca orice credincios.

Husein Şaddad şi Ismail Latif stăteau pe două scaune, de o parte şi de cealaltă a mesei pe care se afla obişnuita carafă cu apă şi cele trei pahare. Erau îmbrăcaţi în bluze de vară şi pantaloni albi. Îl aşteptau nerăbdători, căutând spre el cu priviri lacome: Husein cu obişnuita-i seninătate, Ismail cu gesturi pripite şi ochi neastâmpăraţi. Se apropie de ei cu *tarbuş*-ul în mână, lăsând să-i atârne ciucurele în jos. Îmbrăcase şi el un costum alb. Îşi strânseră mâinile, apoi se aşeză cu spatele spre casa care-şi întorsese de mult faţa de la el.

— Va trebui să ne căutăm un alt loc unde să ne întâlnim de-acum încolo… îi zise Ismail lui Kamal fără vreo altă introducere şi râzând cu tâlc.

Kamal încercă un zâmbet palid. Ce fericit este Ismail! Tot timpul şfichiuitor! Habar n-are ce-i aceea durerea! El şi Fu’ad el-Hamzawi sunt singurii prieteni care i-au mai rămas; într-un fel reuşesc să-i aline inima, dar nu ajung niciodată să pătrundă în ascunzişurile ei. Îi va căuta mereu, încercând să scape de singurătate. N-are de ales, dacă aşa a fost să fie!

— De vreme ce Husein a decis să ne părăsească, o să ne întâlnim şi noi prin cafenele şi pe uliţe, răspunse el cu jumătate glas.

Husein clătină din cap cu părere de rău. Era însă regretul celui care şi-a văzut visul cu ochii şi încearcă să fie amabil cu prietenii, cu toate că despărţirea nu mai contează pentru el.

— O să părăsesc Egiptul cu o tristeţe miâiu-A În nnfl»! şi-o să tânjesc necontenit după voi, căci pentru mi no prietenia este un lucru sfânt. Prietenul este oglinda sufletului tău, este ecoul sentimentelor şi gândurilor tale. Oricât de deosebiţi am fi unul de celălalt, esenţial rămâne numai acel ceva situat deasupra tuturor deosebirilor şi care ne uneşte pe toţi trei. Eu n-am să uit niciodată

prietenia noastră. Iar până la revedere, rămâne să ne scriem.

Frumoase vorbe de alinare pentru o inimă părăsită. Nu era de-ajuns că-şi făcuse ponos cu el Aida? Acum îl părăseşte şi fratele ei, lipsindu-l de un prieten adevărat, de cel mai bun prieten! De mâine ai să tânjeşti după armonia spirituală, care s-a destrămat şi ea.

— Dar când o să ne mai revedem? întrebă Kamal cu glasul stins. Eu n-am uitat dorinţa ta de a călători la nesfârşit! Cine-mi poate garanta că ne vom mai întâlni vreodată?

— Inima îmi spune că pasărea scăpată nu se mai întoarce la colivia ei! întări şi Ismail teama lui Kamal.

Husein izbucni într-un râs scurt şi nervos, care-i trăda bucuria nerăbdătoare pe care nu voia s-o declare.

— Tata n-a fost de acord cu plecarea mea decât după ce i-am promis că-mi voi continua studiile de Drept, le mărturisi Husein. Dar nu ştiu dacă mă voi putea ţine de cuvânt, căci nu simt nicio tragere de inimă pentru Drept. Ba ca să fiu sincer, am impresia că n-o să pot suporta cursurile nici unei facultăţi. Nu vreau să fac decât ce-o să-mi placă, aşa cum v-am spus de nenumărate ori. Sufletul mi-e împărţit între o mie de lucruri, ce nu pot fi nicicum cuprinse într-o singură facultate: aş vrea să audiez cursuri de estetică şi de literatură, să vizitez muzee, să ascult concerte, să iubesc şi să mă distrez... La ce facultate le-aş putea găsi pe toate astea? Şi mai există un lucru pe care voi îl ştiţi prea bine – mie-mi place mai mult să ascult decât să citesc. Prefer ca altcineva să-mi explice, iar eu să-l ascult. Pe urmă, aş vrea să alerg cu inima deschisă şi gânduri senine prin nisipul de pe plajele mărilor, să cutreier prin cafenelele şi teatrele marilor oraşe... Şi-o să vă scriu fără întrerupere despre toate câte-o să văd şi-o să aud...

Parcă ar descrie paradisul în care el a refuzat să mai creadă. Numai că acesta pare a fi un paradis negativ, din care va lua fără să dea nimic în schimb. El aspiră către cu totul altceva. Fără îndoială că, lăsându-se cucerit de

plăcerile acestei vieţi lipsite de griji, Husein va uita foarte curând şi de prieteni, şi de locul de unde a plecat.

— N-o să te mai întorci tu la noi! i se adresă Ismail lui Husein, vrând parcă să exprime gândurile lui Kamal. Adio, Husein! Noi avem cam acelaşi vis! Lasă la o parte estetica, muzeele, pantele munţilor, şi-o să fim o singură persoană! Îţi spun pentru ultima oară că n-o să mai revii la noi…

— Ba am să revin mereu. Egiptul va fi, în lunga mea călătorie, un loc de popas pentru a-i vedea pe ai mei şi pe prieteni… Apoi i se adresă lui Kamal: Parcă simt de pe acum nerăbdarea cu care am să aştept sosirea ta la Paris…

Fusese o născocire de-a lui, dar – cine ştie? – s-ar putea să ajungă şi el vreodată să vadă alte tărâmuri. Oricum, inima îi spune că Husein se va întoarce într-o zi, iar prietenia lor trainică n-o să se sfârşească niciodată. Este convins de lucrul ăsta, aşa cum este convins că rădăcinile dragostei nu vor putea fi smulse nicicând din sufletul său.

— Umblă cât vrei – îi spuse el lui Husein –, dar Egiptul trebuie să fie popasul tău statornic. Mereu te vei întoarce aici, după fiecare plecare, ca o corabie alergând la ţărm după ce a trecut prin furtună.

— Dacă ai fi un om de treabă, ai accepta soluţia propusă, care împacă aspiraţiile tale cu dorinţa noastră, spuse Ismail ironic, ca de obicei.

— Cred că aşa o să se şi întâmple… murmură Husein plecându-şi capul, ca şi când ar fi consimţit.

Îl asculta sorbindu-i cuvintele, fascinat de ochii lui negri, lucioşi şi scânteietori, aidoma ochilor Aidei, de gesturile lui sobre şi graţioase în acelaşi timp, de spiritul lui vioi şi deschis. Ce o să-ţi mai rămână din amintirile prieteniei şi iubirii, dacă va pleca şi el? Prietenia lui Husein era armonia spirituală la care visase întotdeauna, iar dragostea pentru Aida fusese pentru el chiar bucuria cerului.

— Când mă voi întoarce în Egipt, tu o să fii contabil în Ministerul Finanţelor, iar tu un profesor renumit, schimbă Husein firul vorbei, plimbându-şi repede privirile

de la unul la altul. Şi nu-i exclus să-mi spuneţi că aveţi deja neveste şi copii. Ce ciudată e lumea asta şi cât de repede trece vremea!

— Chiar ne-ai şi văzut slujbaşi? întrebă Ismail, izbucnind în râs. Imaginează-ţi-l pe Kamal în chip de dascăl! apoi urmă, adresându-i-se lui Kamal: Trebuie să te mai împlineşti şi tu înainte de a apărea în faţa elevilor. Noi suntem nişte îngeri pe lângă dracii împieliţaţi de care o să ai tu parte. Şi-o să te trezeşti – tu, *wald-istu* \ înverşunat – obligat să-i sancţionezi pe elevii grevişti, tocmai din dispoziţia Wa/ii-ului.

Observaţia lui Ismail îi frânse şirul gândurilor şi se pomeni întrebându-se ce impresie vor face în faţa elevilor căpăţâna şi trompa lui. Se simţi destul de încurcat şi, aducându-şi aminte de profesorii mai ciudaţi de care avusese şi el parte în anii de şcoală, se văzu recurgând la pedepse pentru a-şi apăra autoritatea ameninţată. Oare va putea fi şi cu alţii la fel de neînduplecat cum este cu el însuşi?

— Sincer să fiu, nu-mi prea dă inima ghes să îmbrăţişez cariera de dascăl… continuă el să gândească cu voce tare.

— Îţi place mai mult jurnalistica, nu-i aşa? îl întrebă Husein cu o sclipire ispititoare în ochi.

Se trezi gândindu-se la planul mai vechi de a scrie o carte ai cărei eroi urmau să fie chiar ei. Ce s-a ales din proiectul acela? Prorocii nu mai sunt proroci, paradisul şi infernul s-au contopit, iar antropologia s-a preschimbat într-un banal capitol de zoologie! Trebuie să caute un alt subiect!

— Aş vrea să întemeiez într-o zi o revistă care să aibă ca principal ţel propagarea noilor idei… se destăinui Kama! pe neaşteptate.

— Bine, dar politica e o marfă mult mai căutată! îl întrerupse Ismail Latif. Dacă ţii neapărat, poţi să rezervi pentru noile idei o coloană pe ultima pagină. E suficient loc în ţara asta pentru un scriitor *wald-ist* satiric, de pildă…

— Nu s-ar părea că prietenul nostru ar intenţiona să

fie un politician pozitiv, interveni Husein, râzând cu poftă. Ajunge sacrificiul pe care l-a făcut familia lui până acum. Pentru lumea ideilor, însă, are un spaţiu vast… Cred că o să ai ce să spui! Revolta ta ateistă a fost un pas la care îţi mărturisesc sincer că nu m-am aşteptat nicio clipă.

Kamal se simţi cu adevărat măgulit de cuvintele prietenului său.

— Ce-ar putea fi mai frumos decât ca omul să-şi dedice viaţa adevărului, binelui şi frumuseţii? îi răspunse Kamal îmbujorându-se.

Ismail scoase trei fluierături scurte – câte una pentru fiecare dintre cele trei virtuţi.

— Ascultaţi şi luaţi aminte! adăugă apoi în zeflemea.

— Sunt de aceeaşi părere cu tine! îl susţinu şi Husein. Numai că eu mă mulţumesc doar cu plăcerea şi cunoaşterea!

— De fapt, chestiunea este mult mai serioasă şi mai importantă! continuă Kamal, entuziasmându-se. Este vorba de a lupta pentru adevăr spre binele tuturor oamenilor! Altfel, viaţa nu are niciun sens…

Ismail îşi lovi o palmă de cealaltă, amintindu-i lui Kamal de gestul tatălui său.

— Deci tu te-ai chinuit atâta şi te-ai prăpădit cu firea ca să te eliberezi de dogmele religiei! Eu nu m-am ostenit niciun moment pentru că, pur şi simplu, nu mi-a păsat niciodată de ea! Crezi că sunt un filosof din naştere? Da’ de unde! Eu sunt mulţumit să trăiesc o viaţă bună care nu are nevoie de definiţie. Tu nu ajungi la ceea ce realizez eu spontan decât după o luptă înverşunată. Doamne, iartă-mă! Dar pentru ce atâta luptă? De fapt, n-ai ajuns la nimic, de vreme ce şi după apostazie tot mai crezi în adevăr, în bine şi în frumuseţe. Ba mai mult decât atât, mai vrei să le dedici şi viaţa! Sunt exact aceleaşi valori pe care le propovăduieşte şi religia, de fapt! Cum de poţi huli trunchiul crezând într-una din ramurile lui? Asta nu pricep!

Nu-i lua vorbele în serios, căci glumeşte! Şi totuşi, de ce toate valorile în care crezi tu sunt veşnic motiv de

ironie?

— Credinciosul respectă aceste valori în numele religiei! răspunse Husein văzând ezitarea lui Kamal. Pe când liber-cugetătorul le socoteşte valori intrinsece.

Oare când îmi va fi dat să te mai văd? se întreba Kamal în sinea lui.

Ismail râse, privindu-i pe amândoi cu indulgenţă, şi schimbă vorba.

— Spune-mi, tu îţi mai faci rugăciunile? Şi ce ai de gând, o să mai posteşti Ramadanul viitor?

Nopţile petrecute în acest palat erau lucrul cel mai frumos din tot Ramadanul…

— Nu mai fac nici rugăciunile şi nici n-o să mai postesc!

— Şi-o să-i înştiinţezi pe ai tăi că ai renunţat să mai ţii postul? insistă Ismail, punând degetul pe rană.

— Asta nu! răspunse Kamal, râzând cu subînţeles.

— Înseamnă că preferi să fii ipocrit?

— Ce să fac, dacă aşa-i cântecul? La ce bun să-i supăr pe cei dragi? răspunse el tulburat.

— Şi îţi închipui că o să poţi sfida societatea, preamărind tocmai ce nu-i convine? continuă Ismail, cu obişnuita-i ironie.

Kalīla şi Dimna î[95] Gândul luminos care-l străfulgeră îi ascunse tulburarea. Doamne, oare am dat în clipa asta peste esenţa cărţii ce nu mi s-a cristalizat încă în minte?

— Una e să te adresezi cititorilor şi alta e să te adresezi părinţilor tăi!

— Iată un filosof provenind dintr-o familie care se îndărătniceşte să rămână în ignoranţă! i se adresă Ismail lui Husein, făcând semn către Kamal.

N-o să duci lipsă de prieteni cu care să te amuzi pălăvrăgind, dar peste un prieten de suflet n-o să mai dai nicicând. Sau te vei mulţumi cu tăcerea, sau vei vorbi

---

95 Titlul unei culegeri de fabule indiene destinate educaţiei prinţilor, care şi-a luat numele de la cele două personaje principale - şacalii Karafaka şi Dumanaka -, devenite în versiunea arabă Kalila şi Dimna.

singur, ca nebunii.

Se aşternu pentru un timp liniştea. În aer nu mai plutea nicio adiere – amuţise şi grădina. Doar trandafirii şi garoafele păreau să se bucure de căldură. Soarele îşi retrăsese trena strălucitoare ce unduise peste grădină, lăsând să atârne doar o poală peste zidul dinspre răsărit.

— Şi-o să mergi în vizită pe la Hasan Selim şi Aida *hanem*? rupse Ismail tăcerea, întorcându-se spre Husein Şaddad/

Doamne! Inima mi-a tresărit sau în pieptul meu s-au stârnit toate nenorocirile zilei de apoi? se întrebă Kamal.

— Mă stabilesc la Paris şi fără doar şi poate că mă voi duce şi pe la ei, la Bruxelles. Apoi zâmbi, ca şi cum şi-ar fi adus aminte întâmplător: Nu v-am spus că am primit săptămâna trecută o scrisoare de la Aida? Se pare că a început să simtă semnele sarcinii…

Vasăzică, durerea şi viaţa sunt gemene! La urma urmei, ce-i viaţa asta? Tragedie sau comedie? Iar moartea, oare nu este ea o binecuvântare pentru această viaţă? Cât aş da să descopăr esenţa durerii!

— Şi copiii ei se cheamă că vor fi nişte străini, remarcă Ismail.

— Nu, când vor merge la şcoală, o să-i trimită în Egipt.

Într-o bună zi s-ar putea să te trezeşti cu ei printre elevii tăi. O să te întrebi nedumerit unde ai mai văzut ochii lor, iar inima pornită să se zbată deznădăjduit îţi va răspunde că sălăşluiau în ea de ani şi ani. Şi crezi că vei fi în stare să-i pedepseşti, dacă vor face haz pe seama capului şi a nasului tău? Să fie şi uitarea doar o legendă?

— Mi-a scris destul de multe despre noua ei viaţă – reluă Husein povestirea – şi nu şi-a ascuns în niciun fel bucuria. Dorul de familie a devenit un motiv de convenienţă.

Într-adevăr, tu ai fost creată pentru a trăi în acele ţinuturi minunate. Cât despre firea ta omenească, ea nu este decât un joc al destinului. O fi adus vorba în lunga ei scrisoare şi despre vechii prieteni? Dar ce te face să crezi

că şi-ar mai aminti de ei?

Din nou se aşternu o linişte adâncă. Asfinţitul îşi picura întunericul pe nesimţite. La orizont se arătă un uliu săgetând văzduhul, iar de undeva de departe ajungea până la ei lătratul unui câine. Ismail umplu un pahar cu apă şi-l dădu peste cap, iar Husein începu să fluiere, în vreme ce Kamal îl privea trist, cu inima abătută.

— Blestemat zăduf anul ăsta! se lamentă Ismail.

Îşi şterse faţa cu o batistă de mătase brodată, apoi o puse la loc în buzunar.

Dar despărţirea de cei dragi, ce blestem!

— Când pleci la mare? se auzi glasul lui Husein, vesel şi curios.

— La sfârşitul lui iunie, răspunde Ismail cu o mină radioasă.

— Noi plecăm mâine la Ra’s el-Barr. Stau o săptămână cu ai mei şi apoi mă duc cu tata la Alexandria. Pe 30 iunie pleacă vaporul.

Şi se încheie o etapă din viaţa mea. Probabil că odată cu ea moare şi o inimă. Husein se uită îndelung la Kamal şi după un răstimp îi zise, râzând:

— Sunteţi mai uniţi ca oricând şi aţi intrat în coaliţie şi cu ceilalţi. Nădăjduiesc să aflu când voi ajunge la Paris că aţi şi dobândit independenţa.

— Crezi, într-adevăr? Amicul tău nu este deloc mulţumit de coaliţie, interveni Ismail, făcând semn cu capul spre Kamal. A fost foarte contrariat când a aflat că Saad a acceptat să dea mâna cu trădătorii. Iar când a auzit că de hatârul englezilor a mai şi consimţit să renunţe la formarea cabinetului în favoarea vechiului adversar Adli, a fost de-a dreptul consternat. Mi se pare mai extremist chiar decât liderul lui, pe care-l socoteşte sfânt.

Pactul cu adversarii şi trădătorii era pentru el un alt motiv de dezamăgire. Dar ce nu te-a dezamăgit pe lumea asta?

— Şi, pe deasupra tuturor relelor, în circumscripţia noastră a candidat şi a fost ales un liberal, le spuse Kamal, izbucnind în hohote.

Apoi glasurile tuturor se învălmăşiră în vârtejul râsului. De undeva din tufişuri, aproape de ei, ţopăi o broscuţă, dispărând imediat în iarbă. Apusul se stingea, lăsând în urma lui o adiere uşoară. Nu se simţea nicio mişcare şi nu se auzea niciun zgomot. Era semn că întâlnirea lor trebuia să ia sfârşit. Simţi spaima strecurându-i-se în sufletul hărţuit şi începu să caute cu ochii înfricoşaţi de jur-împrejur. În locul acesta a răsărit pentru el prima rază a iubirii. Tot aici, glasul îngeresc a rostit numele „Kamal”. Aici a cunoscut dezamăgirea şi tot aici zeiţa adorată şi-a întors faţa de la el, pedcosindu-l. Aceste locuri păstrează amintirile pe care mâna necunoscutului le va şterge într-o bună zi. Deschide-ţi ochii mari; umple-ţi sufletul cu tot ce mai poţi vedea şi încearcă să-ţi fixezi în memorie ziua în care s-au petrecut toate, căci multe par de pe acum ca şi cum n-ar fi fost. Suntem obişnuiţi să apelăm la soare şi la lună pentru a rotunji linia dreaptă a timpului, astfel încât amintirile pierdute să se mai întoarcă la noi, chiar dacă întâmplările rămân fără întoarcere. Aşadar nu-ţi mai rămâne decât să te topeşti într-un potop de lacrimi sau să te consolezi şi să zâmbeşti.

— Cred că e vremea să ne luăm rămas-bun, zise Ismail Latif, ţâşnind ca un arc de pe scaunul lui.

Îl lăsă mai întâi pe Ismail să-l îmbrăţişeze pe Husein, apoi îşi deschise şi el larg braţele, strângându-l pe Husein la piept şi sărutându-l îndelung. I se păru că întreaga lui făptură a fost inundată de parfumul familiei Şaddad: o esenţă neomenească sau valurile unui vis, plutind pe un cer încărcat de bucurii şi dureri. Respiră adânc, simţind cum îl inundă fericirea. Rătăci un timp într-o stare de beatitudine, apoi se reculese şi rosti cu glasul tremurând şi cu sufletul îndoit:

— La revedere… chiar dacă ne despărţim pentru mult timp.

— Nu se văd decât ospătari…

— Pentru că nu s-a lăsat încă întunericul. Clienţii încep să vină după ce asfinţeşte soarele. Da’ ce, nu-ţi place că suntem numai noi?

— Ba dimpotrivă! îmi convine de minune că nu ne vede nimeni… Mai ales că intru pentru prima oară într-un astfel de local.

— Tavernele din zona asta au un mare avantaj… E o stradă în care nu ajunge decât cel care caută plăceri interzise. N-o să te ponegrească niciunul din vizitatorii acestor locuri. Iar dacă presupunem că te-ar vedea o persoană onorabilă, cum ar fi – să zicem – tatăl tău, el este mai demn de ocară decât tine şi se cuvine să-şi întoarcă ochii, prefăcându-se că nu te-a zărit.

— Am înţeles că e o ruşine să rosteşti chiar şi numai numele străzii…

— Oricum, eşti mai în siguranţă decât în altă parte. Dacă ne-am duce la una din tavernele de pe străzile El-Alfi, Imad ed-Din sau chiar Muhammad Ali, ar fi foarte probabil să dea peste noi cineva din familie – fie tata, fie un frate, fie un unchi. Pe când în Wagh el-Baraka să sperăm că n-o să ajungă nimeni.

— Raţionamentul tău mi se pare foarte corect, dar îţi mărturisesc sincer că eu tot nu mă simt în largul meu…

— Ai un pic de răbdare! Primul pas este întotdeauna şi cel mai greu! Dar băutura este leacul, ai să vezi… Lumea o să-ţi pară mult mai frumoasă la plecare.

— Spune-mi şi mie câte ceva despre băuturile astea, căci tu le ştii seama… Cu ce-ar fi cel mai potrivit să încep?

— Coniacul e cam tare, iar dacă-l mai amesteci şi cu bere, praf te faci… Whisky cu puţin sifon e suportabil, are un gust acceptabil şi-ţi creează o stare plăcută… Cât despre zebib…[96]

— *Zebib-ul* trebuie să fie cel mai plăcut, cred… Nu ştii cântecul lui Salih: Şi m*i*-a *tur*n*at licoare de* z*eb*ib?

— Ăsta e cusurul tău cel mai mare, ţi-am spus întotdeauna. Te laşi prea uşor pradă închipuirilor… Află că zebi*b-ul e bă*utura cea mai proastă, în pofida lui Salih al tău şi a cântecelor lui… Şi te rog să nu mă mai întrerupi!

— Scuză-mă!

— Pe urmă, vine berea… Pe căldură e destul de bună,

96 Băutură alcoolică obţinută prin distilarea strugurilor.

dar noi suntem acum – slavă lui Allah! – în septembrie. Mai e şi vinul, dar după el rămâi cu o stare neplăcută de mahmureală.

— Pe scurt, whisky-ul este cel mai potrivit!

— Bravo! De altfel, ştiam de multă vreme ce persoană distinsă eşti… Apoi râse scurt şi trecu la un ton serios: Sunt sigur că foarte curând ai să te convingi şi tu că predispoziţia ta pentru umor întrece de departe înclinaţia pentru adevăr, bine, frumos, patriotism, umanism şi alte fleacuri de genul ăsta – vorbe mari cu care-ţi istoveşti sufletul şi-ţi baţi capul de pomană!

Îl chemă pe ospătar şi-i ceru două pahare cu whisky.

— Cred că ar fi mai înţelept să mă mulţumesc la început cu un singur pahar…

— S-ar putea să ai dreptate, dar noi n-am venit aici să căutăm înţelepciunea. Ba mai mult, sunt convins că-ţi vei da în curând seama cât de plăcută este nebunia şi cât de importantă este viaţa, pe lângă ştiinţă şi cărţi. Te rog să ţii minte ziua asta şi să nu uiţi niciodată al cui este meritul.

— N-aş vrea să-mi pierd minţile… Mi-e teamă să nu…

— Fii băiat deştept!

— Important pentru mine este să prind curaj şi să intru fără şovăire…

— Bea până când o să simţi că ţi-e totuna, dacă ai intrat sau nu.

— Bine! Dar mi-e teamă să nu-mi pară rău mai târziu pentru fapta asta…

— Să-ţi pară rău? Trebuia s-o faci de mult! Eu m-am ţinut de capul tău tot timpul, dar tu te-ai opus cu îndârjire – evlavia, religia şi mai ştiu eu ce bazaconii. Pe urmă ai declarat în gura mare că nu te mai interesează religia şi iar am început ofensiva… Acum te-ai întors iar la îndoieli în numele moralei! Mă bucur totuşi că în cele din urmă ai răspuns chemării raţiunii.

În cele din urmă… Bine-ai zis, căci hotărârea mea a venit după o luptă îndelungată: între Abu al-Ala şi el-Khayyam, între asceză şi plăcere! Firea te împingea către doctrina primului, căci se potrivea mai bine cu atmosfera

şi tradiţiile în care ai crescut. Sufletul însă te îmbia tot timpul la pierzanie. Un glas necunoscut îţi răsuna în urechi fără încetare: nu există religie, nici Aida, nici speranţă… Nu ai de ales decât pieirea. Tocmai în clipa rătăcirii te-a strigat el-Khayyam şi i-ai răspuns. Îţi închipui că n-ai renunţat la principiile tale înalte, ci ai extins doar sensul binelui, adăugându-i toate bucuriile vieţii, spunându-ţi că adevărul, frumuseţea şi umanismul rămân totuşi valori supreme ale binelui. Tocmai de aceea îşi încheia Ibn Şina zilele [97]de meditaţie printre femei frumoase şi cupe cu vin. Nu găsise altă alternativă pentru a scăpa de moarte.

— Este adevărat ce spui, dar să ştii că eu n-am renunţat la principiile mele…

— Sunt convins că n-o să renunţi la închipuirile tale. Atât de puternic ţi s-au înrădăcinat în suflet, încât ai ajuns să le socoteşti mai presus decât însuşi adevărul. Nu-i nicio nenorocire să citeşti, nici chiar să scrii, dacă o să găseşti cititori. Fă-ţi din scris un mijloc pentru a dobândi glorie şi avere, dar nu-l lua în serios niciodată. Până ieri ai fost un evlavios îndârjit, iar acum ai devenit un ateu şi mai îndârjit. Tot timpul violent şi neliniştit, ca şi când soarta lumii s-ar afla în mâinile tale. Viaţa este mult mai simplă decât îţi închipui tu! O funcţie în guvern oferă numai satisfacţii şi-ţi asigură o viaţă îndestulată. Bucurându-te de plăcerile vieţii, liber de orice griji, dispunând de forţă şi influenţă, vei avea garanţia demnităţii şi izbânzii. Dacă o astfel de viaţă este în acord cu religia, bine, dacă nu, iarăşi bine…

Viaţa e mult prea profundă ca să se poată limita la un singur lucru, chiar dacă acesta ar fi însăşi fericirea. Plăcerea este pentru mine un refugiu, căci nu voi înceta nicio clipă să aspir spre înălţimile munţilor stâncoşi. Aida s-a dus, dar eu trebuie să-mi recreez o altă zeiţă, cu toate însuşirile simbolizate de ea. Altfel, mă pot lipsi de viaţă fără nicio părere de rău!

---

97 Ibn Şina (980-1037), cunoscut în Europa cu numele latinizat Avicena, ilustru enciclopedist, medic şi filozof arab de origine persan-tadjică.

— Tu n-ai fost niciodată preocupat de lucruri care se ridică deasupra acestei lumi?

— Hm! Viaţa însăşi m-a ferit de aşa ceva… în casa noastră nu există niciun necredincios şi niciun evlavios, şi aşa sunt şi eu!

Un prieten de care aveai nevoie ca de aer, care îţi amintea întru totul de Aida! Prietenul spiritului şi minţii tale a plecat peste mări şi ţări. Fu'ad el-Hamzawi e destul de inteligent, dar n-are nici hazul, nici fantezia şi nici profunzimea lui… Şi, pe deasupra, este atât de calculat, încât îşi cântăreşte până şi sentimentele. Este un speculant până şi atunci când gustă frumuseţea. Nu face decât să caute în literatură aforisme cu care să-şi presară pledoariile… Nicio speranţă să mai găsesc un prieten cu înfăţişarea şi spiritul lui Husein!

Apăru ospătarul şi puse pe masă două pahare înalte. Desfăcu apoi o sticlă de sifon şi turnă peste aurul din pahare, preschimbându-l în platină presărată cu perle. Mai aşeză dinaintea lor câteva farfurioare cu salată, brânză, măsline şi *mortadella*[98], după care se îndepărtă. Kamal îl petrecu cu privirea şi continuă să-şi plimbe neliniştit ochii între pahar şi prietenul său, de parcă ar fi aşteptat un semnal.

— Faci exact ce fac eu, îl povăţui Ismail. Trebuie să sorbi prima oară o înghiţitură zdravănă! Noroc!

Kamal se mulţumi însă pentru început cu o sorbitură, pentru a-i desluşi mai bine gustul. Rămase o vreme în aşteptare şi constată că nu-i zburase încă mintea, aşa cum îşi închipuise. Sorbi, apoi luă o înghiţitură mai consistentă şi o bucată de brânză, ca să schimbe gustul ciudat ce-i stăruia pe limbă.

— Nu mă zori, te rog!

— Zorul ne vine de la satana, grăi Ismail în dodii. Important este ca în clipa în care ai părăsit locul ăsta să te simţi în stare de orice…

De fapt, ce vrea să facă? Să accepte una din femeile acelea care îi stârnesc de obicei aversiunea. De parcă

98 Un soi de salam italienesc.

paharul acesta ar putea să îndulcească amărăciunea vulgarităţii! Reuşise să se împotrivească instinctelor graţie credinţei şi Aidei. Acum toată puterea lui dispăruse; nu-i mai rămăsese nimic în stare să-l ajute! mai intervenise şi acel imbold irezistibil pentru aventură: descoperirea femeii – acea făptură confuză, în al cărei veşmânt se ascundea şi Aida. Poate că în ea va găsi alinare pentru nesomnul şi lacrimile tăinuite de negura nopţii. Acum va face primul pas pe calea izbăvirii, chiar dacă drumul este împănat cu spini. Mai sorbi o înghiţitură, stând la pândă. Pe neaşteptate, se trezi întâmpinând gândului ascuns că sărbătoreşte în clipa aceea naşterea unui nou sentiment: un sentiment care emană căldură şi senzualitate.

— Unde este acum Husein, să vadă asta cu ochii lui? întrebă Ismail, privindu-l insistent, ca şi cum nu-i venea să-şi creadă ochilor.

Unde este Husein, într-adevăr?

— O să-i scriu despre cele întâmplate… Tu i-ai răspuns la ultima scrisoare?

— Da, i-am răspuns în câteva rânduri, aşa cum mi-a scris şi el…

Doar ţie ţi-a trimis o scrisoare lungă, împărtăşindu-ţi primele impresiii! Doar tu ai avut fericirea asta! Dar nu se cade să dezvălui acest secret. Nu se cade să stârneşti invidia.

— Nici mie nu mi-a scris cine ştie ce… Dar am continuat dialogul despre lucrurile care ţie nu-ţi fac nicio plăcere…

— Filosofia! Ce nevoie o fi având de aşa ceva el, care o să moştenească o avere colosală?! exclamă Ismail râzând. Care să fie secretul pasiunii lui pentru astfel de fleacuri? Ipocrizie, snobism sau şi una, şi alta?

De data asta îl ia pe Husein în şfichi. Despre mine ce-o fi zicând în lipsă?

— Să ştii că nu e nicio contradicţie între filosofie şi avere, cum îţi închipui tu… în vechea Eladă gândirea a înflorit tocmai datorită câtorva nobili care n-au fost nevoiţi să poarte grija zilei de mâine şi să trudească pentru a-şi

câştiga existenţa, ci s-au dedicat exclusiv ştiinţei.

— Noroc, Aristo!

Kamal dădu tot restul paharului pe gât şi rămase dus pe gânduri. Se întrebă nedumerit dacă a mai cunoscut vreodată o stare ca asta. Simţi cum valurile de căldură îi aleargă prin toate arterele, gonind gândurile şi grijile. Şipul plin de tristeţi se destramă şi din el îşi iau zborul păsările veseliei: acesta-i ecoul unei melodii vioaie, aceea-i amintirea unei speranţe promiţătoare, aceea e umbra unei bucurii trecătoare… Băutura este elixirul fericirii…

— Ce zici de încă două pahare?

— Tu ştii mai bine, răspunse Kamal fără să mai stea în cumpănă.

Ismail râse îngăduitor şi-i făcu nerăbdător semn ospătarului.

— Observ că mi-ai devenit foarte repede îndatoritor, spuse Ismail încântat.

— Nu-i meritul meu…

Ospătarul apăru cât ai bate din palme cu paharele comandate şi farfurioarele cu *mezzo*} lângă ele.

Clienţii începură să curgă în valuri – unii purtând *tarbuş*-uri, alţii pălării, alţii turbane. Ospătarul îi întâmpina scuturând cu gesturi automate feţele de masă. S-a aşternut întunericul şi s-au aprins becurile. Oglinzile ce acopereau pereţii străluceau, desenând rânduri de sticle de Dewar’s şi Johnnie Walker. De afară se auzeau râsetele stridente ale femeilor. Ochii se îndreptau spre masa celor doi prieteni, zâmbind cu condescendenţă. Îşi făcură apariţia, rând pe rând, un vânzător de creveţi cu o figură ciudată ce părea să fie din Es-Sa id, un lustragiu, un băiat de chebap – codoş cunoscut printre clienţii localului – şi un chiromant. indian. Sunetele ajungeau la ei vătuite, ca un zumzet îndepărtat, din care se mai auzeau când şi când hohotele de râs ascuţit şi câte un „Noroc” ici şi colo. Kamal trase cu coada ochiului spre oglinda de lângă el, din care-i privea ciudat o faţă străină, aprinsă, cu ochi strălucitori. În spatele lui, un bătrân sorbea din pahar, plimbând licoarea aurie cu o mişcare caraghioasă ce imita botul iepurelui,

apoi o înghiţea satisfăcut, explicându-i amicului de lângă el cu glas tare:

— Obiceiul ăsta de a plimba whisky-ul prin gură l-am moştenit de la bunicul, sărmanul, care şi-a dat obştescul sfârşit tocmai într-un moment ca ăsta…

— Familia mea este extrem de conservatoare, îi mărturisi Kamal prietenului său, întorcându-şi faţa de la oglindă.[99]

Cred că din tot neamul, eu sunt primul care pune băutură pe limbă…

— Nu poţi să fii sigur de ceva în necunoştinţă de cauză, îl contrazise Ismail, râzându-i în nas. Ştii tu ce făcea tatăl tău în zilele tinereţii? Tata ia acum un pahar la masa de prânz şi unul la masa de seară… Nu mai bea în localuri… Aşa pretinde el faţă de mama…

Saliva zeului fericirii se strecură perfid în împărăţia spiritului. Oamenii nu sunt niciodată în stare să simtă această schimbare ciudată care se petrece într-o clipă nici în decurs de generaţii. Ea dă un sens nou, scânteietor cuvântului „vrajă. Şi totuşi, parcă nu era o stare cu totul nouă pentru el. Parcă îi mai luminase cândva spiritul! Dar când, şi cum, şi unde? E ca o muzică interioară pe care o intonează chiar spiritul! Care să fie secretul miraculos al acestei licori aurii care stârnise minunea în câteva clipe? Parcă purificase cursul vieţii de spumă şi sedimente, iar viaţa, care mocnise până acum la adăpost, ţâşnise aşa cum a irumpt pentru prima oară lava din miezul pământului – incandescentă şi pură. Acesta este sentimentul firesc al vieţii eliberate din lanţurile trupului, de cătuşele societăţii, de amintirile trecutului şi temerile viitorului. O muzică limpede din care picură cristale, o muzică pură care-i mai învăluise cândva sufletul. Dar când, cum şi unde? A fost dragostea! S-a întâmplat în ziua când zeiţa adorată a rostit numele lui – „Kamal*! Aceasta s-a întâmplat înainte ca picăturile limpezi de rouă să se fi schimbat în noroi. Iubeşte şi te vei îmbăta de fericire sau bea şi vei iubi!

---

99 Numeroase sorturi de salate şi aperitive care se servesc în ţările arabe, înainte de masa propriu-zisă.

— Viaţa e frumoasă, orice-ai zice… se trezi Kamal gândind cu voce tare.

— Ha, ha! Ştii că ai haz? Tu îmi spui asta?!

Combatantul îl sărută pe obraz pe adversar şi peste întreg pământul pogorî pacea; privighetoarea de pe creanga luxuriantă porni să-şi trimită trilurile în văzduh; îndrăgostiţii din cele toate patru zări îşi strigară bucuria, iar pasărea dorului îşi luă zborul din oraşul de piatră al faraonilor către „bătrâna* Europă, fiind întâmpinată cu tandreţe. Înţeleptul îşi muie vârful calemului în tuşul inimii şi mai notă o maximă; amintirile îl năpădiră pe cel împovărat de ani, trezind în pieptul lui o primăvară tainică.

— O carte, un pahar, o femeie frumoasă şi-apoi poţi să mă arunci în mare!

— Ha, ha, ha! Cartea o să strice şi gustul paharului, şi pasiunea pentru frumuseţe; ba poate chiar şi marea!

— Am impresia că nu ne prea înţelegem asupra tâlcului plăcerii. Pentru tine ea înseamnă doar o joacă şi un amuzament, în vreme ce pentru mine e un lucru foarte serios. Tocmai această beţie seducătoare este şi secretul, şi ţelul suprem al vieţii. Licoarea asta nu este decât vestitorul ei; aşa cum uliul a anticipat avionul şi peştele a pregătit născocirea submarinului. Ce-ar trebui să facem ca viaţa să devină o euforie sau o beatitudine eternă, fără să fie nevoie de pahar? Răspunsul nu-l vom dobândi nici luptând, nici trudind. Toate astea sunt – dacă vrei – nişte mijloace, dar nu sunt în niciun caz ţeluri. Fericirea nu se va înfăptui decât după ce vom fi epuizat toate aceste mijloace, pentru a putea trăi o viaţă spirituală pură, neumbrită de niciun nor. Licoarea pe care noi am sorbit-o n-a făcut decât să ne creeze o stare de euforie, o mostră pentru ceea ce ar trebui să fie fericirea.

— M-ai făcut praf, afurisitule!

— De ce?

— Păi, sperasem că bând o să devii un orator simpatic, fără pereche, pe când tu eşti ca un bolnav a cărui suferinţă se agravează odată cu licoarea fermecată. Mi-ai făcut capul calendar! Stau şi mă-ntreb ce-o să-mi mai spui

după ce-o să goleşti şi-al treilea pahar…

— Numai că pe-al treilea n-o să-l mai golesc! M-am oprit aici! Mă simt fericit şi am curajul să aleg orice femeie. Numai să-mi placă…

— Nu vrei să mai stăm puţin?

— Nicio clipă!

Kamal se agăţă strâns de braţul prietenului său şi hv îndreptă spre ieşire fără sfială. Când răzbi afară, se avml. a pe străduţa întortocheată, înţesată de lume, purtat de torentul ce se izbea haotic de un alt râu omenesc, venind din direcţia opusă. Mulţimea de capete se întorcea când spre dreapta, când spre stânga, cu mişcările unor păpuşi de lemn. Pe cele două laturi ale străduţei, gazdele stăteau în picioare sau jos, cu feţele acoperite cu sulemeneli ţipătoare, cer cetind lacom trecătorii cu priviri ispititoare. La fiecare câţiva paşi, din şuvoi se desprindea un bărbat, abătându-se spre intrarea scundă a unei case, iar cea aleasă îl urma înăuntru cu un aer grav. Deasupra luminii strălucitoare, răspândită de becurile atârnate deasupra intrărilor în case şi în cafenele, se ridicau nori grei de fum din vasele în care ardeau arome şi din puzderia narghilelelor ce împânzeau locul. Zgomotele se învălătuceau într-un vălmăşag greu de descris: râsete laolaltă cu ţipete, scârţâit de uşi şi ferestre, melodii stridente şi false răspândite de piane mecanice, însoţite de aplauze tumultuoase, acoperite de strigătele unui vardist, glasuri răguşite şi tuşea haşişomanilor amestecată cu urletele beţivilor furioşi, strigăte de ajutor, lovituri de bastoane, tânguiri şi cântece deşănţate… Deasupra tuturor se vedea cerul, atârnând peste acoperişurile ponosite ale caselor vechi, sfredelind pământul cu ochii scăpărători ai stelelor. Orice femeie îşi dăruieşte aici nurii numai pentru zece piaştri. Cine-ar fi putut crede un lucru ca ăsta înainte de a-l fi văzut cu ochii lui?

— Harun ar-Raşid[100] se plimbă semeţ prin harem… bâigui Kamal, adresându-i-se lui Ismail.

---

100 Al cincilea calif (768-809) din dinastia Abbasizilor, fiul califului al-Mahdi şi al unei sclave berbere.

— Şi nu ţi-a plăcut niciuna din sclave, emir al credincioşilor? îl întrebă Ismail, cântându-i în strună.

— Am zărit una mai acătării în uşa asta… Unde-o fi dispărut? întrebă Kamal, făcând semn spre una din case.

— S-a retras în alcov cu un client, emir al credincioşilor! N-are decât să aştepte puţin stăpânul nostru, până ce unul dintre supuşii săi îşi va fi împlinit dorinţa.

— Dar tu n-ai găsit niciuna?

— Eu cunosc prea bine şi strada, şi lumea ei, dar nu mă îndepărtez înainte de a te preda celei alese. De fapt, nu pricep ce ţi-a plăcut la ea… Sunt altele mult mai nurlii

Era destul de tuciurie. Sulemenelile nu reuşeau să-i ascundă nuanţa închisă a tenului. Pe gâtul ei subţire descoperise un tendon, amintindu-i de departe de muzica aceea stelară. Se poate întâmpla ca ochiul să găsească o asemănare chiar şi între pielea unui spânzurat şi faţa limpede a cerului?

— O cunoşti?

— Aici i se zice Warda, însă adevăratul ei nume este Ayvuşa.

Ayvuşa – Warda! Ce minunat ar fi dacă omul ar putea să-şi schimbe şi natura sa cu aceeaşi uşurinţă cu care îşi poate schimba numele! Ceva semănând cu compusul Ayvuşa-Warda găseşte în numele Aida şi în nădejdile lui nemăsurate. Ah! Licoarea aceea blestemată ajunge să te ridice la tronul de zeu, de unde poţi privi aceste mizerii înduioşătoare ce stârnesc râsul şi plânsul.

— E rândul tău! îi şopti Ismail, lovindu-l uşor cu cotul în coaste.

Căută spre uşă cu coada ochiului şi văzu un bărbat ieşind în grabă, apoi şi pe femeia care se întorsese la locul ei de la început. Înaintă în direcţia ei cu paşi mari şi apăsaţi şi îl întâmpină cu un zâmbet galeş. Pătrunse în casă, iar femeia îl urmă, îngânând un cântec cunoscut: *Coboară perdeaua ca să nu ne vadă…* Kamal ajunse la scară îngustă şi porni să urce treptele, simţind cum inima îşi iuţeşte bătăile. Ajunse într-un coridor şi de-acolo într-un

salonaş. Ea îl dirija din spate: „La dreapta… La stânga…

Uşa întredeschisă…” Se pomeni într-o cămăruţă strâmtă, cu pereţii tapetaţi în culori mohorâte, mobilată sărăcăcios – un pat, o oglindă, un scaun de lemn, un lighean şi un ibric. Kamal se opri în mijlocul încăperii, urmărind-o stingherit. O văzu închizând uşa şi fereastra, prin care se strecura zgomotul unei dairele amestecat cu fluierături şi aplauze. Faţa ei părea serioasă, ba chiar morocănoasă şi severă, încât se întrebă ce-o fi punând la cale împotrivă-i. Se opri dinaintea lui şi-l măsură cu priviri cercetătoare. Rămase destul de descumpănit când ochii ei trecură în fugă peste capul şi nasul lui. Kamal se apropie de ea, deschizându-şi braţele într-o strădanie disperată de a-şi birui tulburarea.

— Aşteaptă! îi zise femeia, făcând cu mâinile un gest de apărare. Kamal rămase pironit, dar nu-l părăsi hotărârea de a trece peste orice obstacol.

— Mă cheamă Kamal… se prezentă el, zâmbind prosteşte.

— Sunt încântată! răspunse ea, continuând să privească la el nedumerită.

— Spune-mi Kamal şi cheamă-mă spre tine!

— De ce să te mai chem, când eşti la un pas de mine? i-o reteză ea scurt.

Doamne-ajută! O fi glumind? Hotărârea lui de a salva situaţia spori.

— Mi-ai spus să aştept! Ce să aştept?

— Aici ai dreptate…

Femeia începu să-şi scoată veşmintele cu gesturi de artizan şi sări în patul care scârţâi sub greutatea ei. Se întinse pe spate şi începu să-şi lovească uşor abdomenul cu degetele vopsite cu *hinna*. Kamal ridică din sprâncene şi se uită la ea descumpănit. Nu se aşteptase la o astfel de surpriză. Îşi dădu seama că sunt foarte departe unul de celălalt. Tot ce clădise imaginaţia lui zile în şir se nărui într-o clipă, ca nisipul spulberat de vânt. Simţi un gust amar. Numai că dorinţa de a descoperi nu se topise încă şi-l ajută să-şi învingă stânjeneala. Îşi plimbă un timp privirea

peste trupul gol. Apoi miji ochii, concentrându-i într-un punct fix, ca şi când nu i-ar fi venit să creadă ceea ce vedea. În cele din urmă simţi un fel de spaimă amestecată cu repulsie. Acesta să fie adevărul sau a greşit el cu ceva? Şi, presupunând că a greşit, asta schimbă cu ceva esenţa? Avem pretenţia că ne place adevărul! Au fost atât de nedrepţi cu nasul şi cu capul tău! Se simţi ispitit să fugă, dar se opri brusc, întrebându-se de ce bărbatul dinaintea lui n-a fugit? Ce-o să-i spună lui Ismail? Nu, în niciun caz! Nu trebuie să fugă! Nu trebuie să dea înapoi!

— Ce te-a apucat de-ai rămas aşa încremenit?

Tonul ei îl cutremură. Urechile nu te-au înşelat, dar ignoranţa e insuportabilă. Vei râde zdravăn de tine însuţi, cu condiţia să nu dai bir cu fugiţii. Presupunând că întreaga viaţă este o tragedie, nu trebuie să-ţi joci rolul până la capăt?

— Ai de gând să rămâi aşa până la ziuă? îl întrebă ea, dând semne de nerăbdare.

Chiar, ce-o fi cu mine de nu mă mai mişc, ca şi când aş fi prins rădăcini?

— Să stingem lumina, propuse el cu glasul stins.

— Mai întâi să te văd la lumină! îl opri ea cu asprime şi teamă, ridicându-se în capul oaselor.

— Pentru ce? o descusu el mirat.

— Să mă conving că nu eşti bolnav.

Kamal se dezbrăcă pentru control, încurcat şi amuzat în acelaşi timp. Apoi se aşternu bezna… Tăcerea…

Se întoarse în stradă cu sufletul îndoit, simţind că numai se strânge dureros. I se năzări că se prăbuşeşte laolaltă cu toată lumea, că nu mai are nicio şansă de salvare. Îl zări pe Ismail, venind parcă din altă lume, apropiindu-se de el mulţumit şi zâmbind ironic.

— Ei, cum rămâne cu filosofia? îl întrebă el sarcastic.

Kamal îl prinse de braţ şi porniră alături.

— Toate femeile sunt la fel? întrebă Kamal serios, fără să dea atenţie ironiei lui Ismail, cu care se obişnuise de mult.

Acesta ridică din umeri nedumerit şi Kamal se apucă

să-i înfăţişeze îndoielile şi temerile lui.

— Esenţa este aceeaşi, răspunse Ismail plictisit. Doar amănuntele diferă... Mă faci să râd, dar cred că-mi vine şi să-ţi plâng de milă. Trebuie să înţeleg că nu vrei să mai revii aici a doua oară?

— Dimpotrivă! Am să mă întorc chiar mai curând decât îţi închipui tu! Hai să mai bem un pahar! apoi continuă, ca şi când ar fi vorbit cu el însuşi: Frumuseţea... frumuseţea... De fapt, ce este frumuseţea?

În clipa aceea simţi dorinţa să rămână singur şi să mediteze. Îl cuprinse nostalgia după zilele petrecute în umbra zeiţei adorate. Apoi îşi dădu seama că adevărul va fi întotdeauna crud. Să-şi impună să fugă de adevăr? Părea dus pe gânduri, alături de prietenul său, fără să audă pălăvrăgeala lui. Dacă adevărul este crud, minciuna trebuie să fie hidoasă! Eliberarea din cătuşele ignoranţei nu se poate realiza decât trecând prin chinurile naşterii. Merită să alergi după adevăr până când te vei petrece din această lume! Trebuie să accepţi durerea, dacă vrei să renaşti! Ai nevoie de o viaţă întreagă pentru a pătrunde aceste sensuri – o viaţă de trudă, întreruptă arareori de momentele desfătării...

În seara asta, Kamal veni de unul singur. Băuse ceva, era bine dispus şi mergea agale, fredonând şi croindu-şi drum fără sfială prin şuvoiul gălăgios. N-o mai găsi pe Warda în pragul uşii, dar nu pregetă să intre şi să urce scara, oprindu-se în coridor. Căută cu privirea spre uşă şi i se păru că prin gaura cheii zăreşte o geană de lumină. Mai înaintă câţiva paşi şi ajunse în salon. Nu aştepta nimeni. Se lăsă leneş pe scaun, întinzându-şi picioarele. După câteva minute, auzi uşa scârţâind şi sări în picioare. Bărbatul care fusese înăuntru începu să coboare greoi scara. Rămase încurcat pentru o clipă, apoi se ridică şi se întoarse din nou în coridor. Prin uşa deschisă o zări pe Warda aranjând patul. Când dădu cu ochii de el, îl invită să se întoarcă şi să mai aştepte puţin în salon. Kamal se retrase, zâmbind încrezător; era mulţumit că ieşise de sub tutelă. Nu trecu niciun minut şi-i ajunse la urechi zgomotul unor paşi care

urcau. Se simţi destul de stânjenit; nu i-ar fi convenit deloc să mai apară cineva. Nou-venitul se opri chiar la uşa Wardei.

— Mai aşteaptă cineva înaintea ta, aşa că te rog să rămâi în salon, o auzi adresându-i-se nou-venitului, pe un ton deosebit de politicos. Poftim! zise după aceea un pic mai tare, invitându-l pe Kamal înăuntru.

Kamal se ridică fără să stea pe gânduri, dar în coridor dădu nas în nas cu Yasin. Închise ochii, simţind că-i fuge pământul de sub picioare. Îşi pierdu capul şi nu lipsi decât puţin ca s-o ia la fugă pe scări. Yasin îl salvă, însă, luând-o înaintea lui şi izbucnind într-un râs ce răsună ciudat, lovindu-se parcă de tavanul scund al coridorului. Kamal făcu ochii mari şi-l văzu apropiindu-se de el cu braţele deschise.

— Nici într-o mie de ani! strigă el, izbucnind în hohote. Ce surpriză! Nici nu mi-ar fi trecut prin gând!

Kamal continuă să-l privească uluit. Când văzu cât de tare se bucură, începu să-şi mai vină în fire şi zâmbi timid, pentru ca în cele din urmă să se simtă cu totul stăpân pe sine.

— E o noapte nesperat de fericită! întregi Yasin, retoric. Joi, 30 octombrie 1926! O noapte nespus de fericită! Va trebui s-o celebrăm în fiecare an, căci e de bun augur! în noaptea asta s-au descoperit cei doi fraţi şi s-a confirmat că mezinul duce mai departe stindardul tradiţiilor glorioase ale familiei!

În clipa aceea se ivi Warda, adresându-i-se lui Yasin:

— Prietenul tău?

— Ba e chiar fratele meu! Născut din acelaşi tată şi din aceeaşi… De fapt, numai din acelaşi tată, se corectă Yasin, cu un zâmbet straniu. Eşti iubita întregii familii, după cum vezi.

— Bravo! bombăni ca, după care i se adresă lui Kamal: Politeţea cere să cedezi rândul fratelui tău mai mare, Nino! Aşa-i frumos!

— Politeţea, zici! exclamă Yasin, distrându-se copios. Şi de unde-ai învăţat, mă rog frumos, protocolul palatului?

Ia imaginează-ţi dandana: doi fraţi – unul înăuntru cu tine şi celălalt aşteptându-şi rândul la uşă! Ha, ha, ha! Ce zici, cum le-ar sta?

— Dă-i tu aşa înainte cu glasul tău hodorogit, că ne trezim cu poliţia pe cap! încercă ea să-l domolească, prevenitoare. Dar ce să mai zic de tine, când şi Nino vine la mine pe şapte cărări…

Yasin se uită la fratele său cu uimire şi admiraţie.

— Vasăzică, ai învăţat-o şi pe-asta? întrebă Yasin uluit Dar ce să mă mai mir? Suntem nişte băieţi demni de toată admiraţia! De toată admiraţia, cum îţi spun! Ia apropie-te să te miros! Dar la ce bun, de vreme ce şi eu sunt beat! Ei, acum să-mi spui ce părere ai despre înţelepciunea asta învăţată direct de la viaţă? O singură vizită la afurisita asta face cât lectura a zece cărţi păcătoase! Vasăzică, a început să-ţi placă şi ţie licoarea interzisă! () mie de ani! Noi suntem nu numai fraţi, dar şi prieteni foarte buni… Eu sunt primul care l-a…

— De-ajuns! Opreşte-te odată! Vrei să-ţi ascult trăncăneala până se crapă de ziuă?

— Hai, intră tu şi eu te aştept! îl îndemnă Yasin pe Kamal, împingându-l cu mâna.

Kamal se trase înapoi, clătinând din cap.

— Nu! Noaptea asta în niciun caz!

Apoi vârî mâna în buzunar, se scotoci şi scoase o jumătate de riyal1 pe care i-l întinse femeii.

— Trăiască generozitatea! exclamă Yasin cu admiraţie. Dar tot n-b să te las să pleci singur, căci nu se face!

După care o lovi pe Warda uşor pe umăr şi-i făcu semn cu ochiul, luându-şi rămas-bun de la ea. Pe urmă îl apucă pe Kamal de braţ şi ieşiră împreună.

— Merită să petrecem noaptea asta! Hai să mergem la un bar! De obicei, eu mă întâlnesc cu nişte prieteni – funcţionari ca şi mine – la un local de pe strada Muhammad Ali. Dar mi se pare că e cam nepotrivit pentru tine. Şi, pe deasupra, e şi cam departe. Până una, alta, hai să ne oprim undeva mai pe-aproape ca să ne putem

întoarce acasă devreme! După ultimul scandal am devenit ceva mai prevăzător – am grijă, ca şi tine, să nu mai ajung acasă prea târziu. Tu unde-ai băut mai devreme?

— La Finish! mormăi Kamal stingherit.

— Excelent! Hai tot acolo! E bine să te mai bucuri şi tu de viaţă! Mâine, poimâine, când devii profesor, n-o să-ţi mai dea mâna să intri în casele şi în tavernele din cartierul ăsta! apoi continuă râzând, ca şi când şi-ar fi amintit de ceva comic: Imaginează-ţi ce-ar ieşi, să dea peste tine un elev de-al tău! Dar posibilităţile de distracţie sunt atât de numeroase! încetul cu încetul ai să le afli tu pe toate!

O luară grăbiţi spre Finish, tăcând o vreme. Din fericire, legătura dintre cei doi fraţi nu se alterase câtuşi de puţin după ce părăsise Yasin casa cea veche. Nu era în firea lui să ţină seama de drepturile pe care i le conferea vârsta. Pe de altă parte, şi Kamal îl cunoştea foarte bine; auzise destule lucruri despre el şi ştia ce-i poate pielea când vine vorba de femei, de aventuri şi încurcături. Şi totuşi întâlnirea cu el în casa Wardei îl şocase profund. N-ar fi crezut pentru nimic în lume că ar putea hoinări pe uliţa asta. Dar, încetul cu încetul, tulburarea începu să i se risipească, apoi chipul i se lumină, şi el se linişti cu totul, aproape mulţumit de întorsătura lucrurilor. Când ajunseră în sfârşit la Finish, nu mai găsiră nicio masă liberă înăuntru. Yasin îi propuse o masă în grădiniţă, într-un colţ, ca să-i vadă cât mai puţină lume. Se aşezară unul în faţa celuilalt, zâmbind.

— Ai băut mult?

— Două pahare! bâigui Kamal, după ce se codi puţin.

— Fără îndoială că efectul lor s-a stins după întâlnirea noastră neaşteptată. Hai s-o luăm de la cap. Nici eu n-am băut cine ştie ce… Şapte, opt pahare…

— Vai de mine! se alarmă Kamal. Şi asta se cheamă la tine mai nimic?

— Ei, ce te miri atâta, că doar nu mai eşti un ageamiu?

— Dacă vrei să ştii adevărul, află că acum două luni habar n-aveam de gustul alcoolului, începu Kamal să se

destăinuiască.

— Două luni? simulă Yasin uimirea şi dezaprobarea. Şi eu, care-mi făcusem o părere mai bună despre tine!

Râseră amândoi în hohote. Apoi, când se ivi ospătarul Yasin ceru două pahare.

— Şi de când o cunoşti pe Warda? îşi continuă Yasin ancheta.

— Nu de mult… Din aceeaşi noapte în care am gustat şi licoarea interzisă…

— Şi-ai mai avut şi alte experienţe?

— Niciuna!

Yasin lăsă capul în jos, privind cu ochii veseli pe sub sprâncenele arcuite, ca şi când ar fi vrut să zică: „Pe mine ţi-ai găsit să mă păcăleşti?”

— Nu face pe prostul! îi zise apoi cu glas tare. Crezi că mi-au scăpat semnele pe care ţi le făceai cu fata lui Abu Sarr, stăpânul bufetului din colţ? Ce zici? Lucrurile astea nu rămân neobservate de un expert ca mine, blegule! Fără îndoială că ai făcut-o mai mult în joacă… Doar nu erai prost să te laşi păcălit ca să te legi de amm *Abu* Sarr, aşa cum s-a legat fosta mea soacră de Buyumi, vânzătorul de siropuri. Nu-i aşa? Şi uite-l acum şi proprietar, şi vecin cu noi! Dar Maryam unde o fi dispărut? Nimeni nu mai ştie ce s-a întâmplat cu ea… Şi ce om bun era tată-său! Tu îl mai ţii minte pe domnul Muhammad Ridwan? Ce păcat! Ce s-a ales de casa lui! Femeia nu se cuvine să nesocotească morala, căci dacă a făcut aşa ceva, e vrednică de dispreţ!

— Şi bărbatului ce i se întâmplă, dacă a nesocotit-o? întrebă Kamal, fără să-şi poată stăpâni râsul.

— Cu bărbatul lucrurile stau altfel decât cu femeia, neobrăzatule! zise Yasin în doi peri, râzând cu gura până la urechi. Ia spune-mi, ce mai face mama ta? schimbă el vorba. Tot mai este supărată pe mine şi după ce am divorţat de Maryam?

— N-a mai pomenit nimic de povestea asta. Are o inimă de aur, o ştii prea bine.

Yasin îi întări vorbele, apoi clătină din cap cu regret. Apăru ospătarul cu cele două pahare şi cu *mezza*,

întrerupându-le conversaţia. Yasin ridică paharul, fără să stea o clipă pe gânduri, şi-l îndemnă şi pe Kamal să facă la fel, cu urarea: „În sănătatea familiei Ahmad Abd el-Gawad! w. Ridică şi Kamal paharul şi-l bău pe jumătate, în speranţa că-şi va putea redobândi buna dispoziţie, care începuse să se risipească.

— Aveam impresia că o să ai o fire mai apropiată de a mamei tale, aşa cum era şi răposatul, mormăi Yasin cu gura plină. Dar acum ţi-ai dat arama pe faţă... Aş fi pus rămăşag că n-o să te abaţi de la calea cea dreaptă, dar tu... adică noi...

Kamal îi aruncă o privire întrebătoare şi Yasin se simţi dator să continue.

— Noi semănăm leit cu tata, vreau să zic...

— Cum adică, cu tata? El este seriozitatea întruchipată... aproape insuportabilă...

Yasin izbucni într-o hohotire năstruşnică. Ezită puţin şi continuă:

— Tu habar n-ai cum este tata în realitate... Tot aşa credeam şi eu până să-l cunosc! Când mi-am dat seama ce fel de om este tata cu adevărat, am înţeles că puţini bărbaţi sunt ca el pe lumea asta!

— Poţi să-mi spui şi mie ce ştii tu despre el şi eu nu ştiu? îl întrerupse Kamal, împins de curiozitate.

— Habar n-ai ce om de lume e tata! Nu te zgâi la mine ca un cretin şi nu mă crede mai beat decât sunt! Să ştii că-i merge gura şi are un haz nemaipomenit! Iar femeile se dau în vânt după el!

— Tu vorbeşti acum despre tata? insistă Kamal contrariat.

— Era în casa cântăreţei Zabida când l-am descoperit eu!

— Care Zabida? Ha, ha, ha!

Pe chipul lui Yasin se putea vedea însă desluşit că nu glumeşte. Asta îl făcu pe Kamal să se oprească din râs. Asculta mut, holbându-se la fratele său care-i depăna de-a fir a păr tot ce văzuse şi auzise din gura stăpânului. Puse în balanţă vorbele lui Yasin, întrebându-se dacă nu cumva

născoceşte. Dar nu, ce motive ar fi avut să nu spună adevărul? înseamnă că ăsta este tatăl lui şi pace! Şi-atunci cum rămâne cu seriozitatea şi gravitatea lui? Să nu te miri de nimic! Nici dacă mâine o să afli că pământul este plan şi Adam este strămoşul omului!

— Oare mama o fi ştiind ceva? întrebă el într-un răstimp.

— Trebuie să ştie cel puţin că bea! zise Yasin râzând cu înţeles.

Oare cum o fi primit lucrul ăsta sufletul ei delicat, care se tulbură din orice? Nu cumva mama e la fel ca mine, aparent fericită, iar pe dinăuntru veşnic înnegurată?

— Oamenii sunt întotdeauna tentaţi să exagereze! începu Kamal, încercând să-i ia apărarea tatălui, deşi nici el nu putea crede în argumentul adus. Şi pe urmă, sănătatea lui dovedeşte că e un om cumpătat.

— E o curiozitate, într-adevăr! Şi trupul e un miracol, ca şi sufletul! Totul e minunat la el, chiar şi neruşinarea! (Râseră amândoi cu poftă.) Şi închipuic-ţi că, după toate astea, îşi mai ţine şi familia în frâu – după cum bine ştii – şi se mai bucură şi de respect şi stimă – după cum bine vezi… Crede-mă că nici eu nu mai ştiu ce să zic!

Gândeşte-te puţin la toate ciudăţeniile astea! Tu bei aici împreună cu Yasin! Tatăl tău e un bătrân destrăbălat! Oare există adevăr şi neadevăr? Şi care este legătura între realitate şi ceea ce se vântură prin capetele noastre? Care-i adevărata faţă a lucrurilor? Ce legătură există între Aida cea adorată şi Aida care dădăceşte copii? Eu însumi ce sunt? De ce am avut parte de atâta suferinţă? Nu-ţi rămâne decât să te întrebi la nesfârşit!

— Ce s-ar întâmpla, dac-ar da peste noi aici? întrebă Kamal, trezindu-se ca dintr-un vis.

— Allah să ne ferească! mormăi Yasin, plesnind din degete.

— Şi zici că Zabida asta e aşa de frumoasă?

— Nu-i o nedreptate ca tata să se bucure de partea cea mai bună, în vreme ce noi trebuie să ne mulţumim cu nişte firimituri? îngăimă Yasin fluierând a pustiu, cu

sprâncenele ridicate.

— Aşteaptă-ţi şi tu norocul! Eşti de-abia la începutul drumului…

— Nu ţi-ai schimbat părerea despre el după ce l-am dat de gol?

— De ce? Pentru atât? Ce bine ar fi fost dacă ne-ar fi transmis şi nouă ceva din graţia lui! bombăni Kamal cu o privire visătoare.

— Bine-ar fi fost, nimic de zis!

— N-am fi fost, cred, mai răi decât suntem!

— Ce tot bălmăjeşti acolo? Ce au a face femeile şi vinul cu stricăciunea?

— Şi cum explici comportarea lui, când ştii cât este de evlavios?

— Da' ce, vrei să zici că eu sunt necredincios? Sau tu eşti cumva păgân? Califii au fost ei oare păgâni? Allah este iertător şi milostiv!

Ce mi-ar putea răspunde tata? Tare mult aş vrea să stau de vorbă cu el. M-aş fi putut aştepta la orice din partea lui, mai puţin să fie făţarnic. Ce-am aflat nu face decât să-mi sporească admiraţia pentru el!

— Păcat că nu s-a făcut artist! exclamă Kamal după ce dădu pe gât ultima picătură.

— Dac-ar fi ştiut de câte femei şi de cât răsfăţ au ei parte, sunt convins că s-ar fi făcut artist! întări şi Yasin.

Glumele astea se fac pe seama domnului Ahmad Abd el-Gawad? Şi dacă aşa ar sta lucrurile, ce atâta tragedie? Ciudată poveste! N-ai aflat adevărul despre el decât printr-o întâmplare! De altfel, întâmplarea a jucat cel mai important rol în viaţa ta! Dacă tot din întâmplare nu l-aş fi întâlnit pe Yasin pe uliţă, nu mi s-ar fi ridicat vălul de pe ochi nici acum. Dacă în ciuda ignoranţei lui, Yasin nu m-ar fi îndemnat spre lectură, astăzi aş fi student la Şcoala de Medicină, aşa cum şi-a dorit tata întotdeauna. Dacă nu mă înscriam la Şcoala secundară Es-Saadiyya, n-aş fi ajuns niciodată în preajma Aidei. Şi dacă n-aş fi cunoscut-o pe Aida, n-aş fi astăzi aşa cum sunt, iar destinul meu ar fi fost cu totul altul. Şi unii se mai miră că Darwin şi-a

fundamentat teoria sa pornind de la o întâmplare…

— Zilele te învaţă pas cu pas ceea ce n-ai ştiut mai înainte! rosti Yasin atoateştiutor. Apoi adăugă, luându-se singur peste picior: Iată, de pildă, cum m-au învăţat pe mine să petrec ceva mai devreme, de frică să nu mai întârzii acasă şi să nu intre nevastă-mea la bănuieli. Yasin clătină din cap, privind în ochii nedumeriţi şi surâzători ai lui Kamal, pe urmă continuă, încercând să-l lămurească: E cea mai îndărătnică dintre cele trei neveste cu care m-a blagoslovit Allah! Şi am impresia că n-o să-mi fie tocmai uşor să ies de sub călcâiul ei!

— Nu pot pricepe cum ai reuşit şi la a treia însurătoare să ajungi tot de unde-ai plecat, zise Kamal, arătând cu capul spre uliţă.

Yasin îngână vestitul refren dintr-un cântec pe care-l auzise Kamal la nunta Aişei:

— De-aia… de-aia… de-aia… Pe urmă continuă, zâmbind încurcat: într-o zi m-am pomenit cu Zenoba zicându-mi: „De fapt; tu n-ai fost însurat niciodată! Pentru tine căsătoria n-a fost decât tot un fel de aventură… Cu mine a sosit momentul s-o iei în serios…” Drept să-ţi spun, mi s-a părut foarte ciudat să aud nişte vorbe ca astea din gura unei lăutărese, pricepi? Am impresia că ţine mai mult decât celelalte două să mă ştie sub călcâi şi că este hotărâtă să rămână cu mine până la sfârşitul zilelor… Dar ce mă fac?! Eu nu pot să stau mereu cu aceeaşi femeie. Repede mă îndrăgostesc, repede mă satur… Aşa se face că m-ai găsit pe uliţele astea. Vin devreme şi-mi sting focul pe furate, fără să fac o pasiune şi să-mi pierd capul pentru nimeni. O scot mai bine la capăt aşa. Dacă nu m-aş plictisi atât de iute, nu m-ai fi întâlnit pe uliţa Tayyab!

— Dar nu sunt toate o apă şi-un pământ? Nu-i şi ea o femeie ca toate celelalte? continuă Kamal să-l descoasă cu un interes sporit.

— Nici vorbă! Ea nu pune pic de suflet! Dragostea pentru ea nu-i decât o marfă!

— Şi ce diferenţă găseşti tu între o femeie şi alta? persistă Kamal cu îndărătnicie, cu ochii licărindu-i de

curiozitate.

Yasin îşi aruncă mândru capul pe spate, pregătindu-se să-i răspundă cât mai convingător.

— Valoarea unei femei se hotărăşte în funcţie de calităţile ei morale şi afective, indiferent de familie şi de poziţia ei socială, îl lămuri el cu emfază. La drept vorbind, după mine, Zenoba este mai valoroasă decât Zeinab. Şi să-ţi spun şi de ce! Sentimentele ei sunt mult mai profunde, este mult mai sinceră şi doreşte cu adevărat să-şi întemeieze un cămin. Dar până la urmă ajungi la concluzia că sunt tot o apă şi-un pământ… Chiar dac-ar fi vorba de regina Bilqis, în[101]tr-o bună zi tot o să ţi se pară că se reduce la aceeaşi imagine, la un motiv repetat, mereu, mereu acelaşi…

Licărirea din ochii lui Kamal se stinse. Ar fi posibil ca Aida să se reducă la o imagine plicticoasă sau la un motiv repetat? Nici în ruptul capului nu poate să creadă aşa ceva! Dar tu nu eşti decât o victimă! Te-ai ciocnit brusc de realitate şi ţi se pare de nesuportat chiar şi cea mai nevinovată glumă făcută pe seama ei. Ţi-ai pierde mintea, dacă ai şti că zeiţa adorată ar putea deveni într-o bună zi o imagine obişnuită, fără nicio valoare. Şi eu am încercat uneori plictiseala din cauza dorului puternic, aşa cum Yasin aleargă după senzaţii şi sentimente puternice din cauza plictiselii. Ridică-ţi capul spre Domnul din ceruri şi roagă-L să ajungi la o dezlegare fericită.

— Tu n-ai iubit niciodată?

— Păi ce-i asta în care sunt cufundat până peste cap?

— Mă gândesc la iubirea adevărată, nu la pasiunea trecătoare…

Yasin dădu peste cap al treilea pahar şi-şi şterse gura cu palma.

— Iartă-mă, dar iubirea se concentrează la mine în câteva puncte fixe, continuă el tot în şagă, în vreme ce-şi

---

101 Nume dat de arabi reginei legendare din Saba’ (regat localizat la sudul Peninsulei Arabe, probabil în Hadramaut), care ar fi fost contemporană cu Solomon (992-952), înţeleptul rege al evreilor.

răsucea mustaţa.

Yasin e chipeş; nimeni n-ar fi avut motive să facă haz pe seama capului şi a nasului său. Dar pare vrednic de toată mila pentru ceea ce simte şi gândeşte. Omul parcă nu mai este om, dacă nu iubeşte. Şi la ce bun toate, când n-a cules decât amărăciune din iubire?

— Să nu crezi ce se spune în romane despre dragoste! înnodă Yasin firul vorbei, făcând semn spre paharul gol. Iubirea-i o floare rară care nu trăieşte decât câteva zile sau, în cel mai fericit caz, câteva săptămâni.

Nu mai cred în veşnicie, dar oare uitarea iubirii este posibilă? încerc să părăsesc infernul deznădăjdii şi să mă întorc la viaţă. Dacă până nu demult nu mă gândeam decât la moarte, astăzi există pentru mine o viaţă, chiar dacă e lipsită de orice speranţă. Dar e ciudat că ori de câte ori te agăţi de speranţa uitării, te revolţi împotriva ei, ca şi când ţi-ar fi frică să nu pierzi năluca pe care-ai socotit-o sfântă sau minunatele zile care au fost şi fără de care ai fi rămas, ca şi cum nu te-ai fi născut. Ai uitat când erai cu moartea în suflet şi-l implorai pe Allah să-ţi dăruiască uitarea? Să uiţi iubirea? Şi cu ce-ai putea s-o înlocuieşti?

— Bine, dar există şi iubirea adevărată… Nu citim despre ea numai în romane…

— Cunosc prea bine pasiunea pentru femei, dar nu recunosc ceea ce numeşti tu iubire, se îndărătnici Yasin să susţină, zâmbind ironic. Tragediile pe care le citim în gazete li se întâmplă numai unor adolescenţi nepricepuţi, continuă Yasin cu indiferenţă. Ai auzit, fără îndoială, de Majnun Layla[102]? S-ar putea să citeşti şi în romanele tale despre vreun erou care să semene cu poetul. Dar, ia seama, Majnun nu s-a însurat niciodată cu Layla! Arată-mi şi mie un singur bărbat care să-şi fi pierdut minţile din dragoste pentru nevasta lui! Nu s-a pomenit aşa ceva de când e lumea şi pământul! Soţul e întotdeauna destul de rezonabil! Rezonabil, chiar dacă o face de nevoie! Femeia, dimpotrivă, când s-a măritat începe să-şi piardă mintea!

---

102 Majnun („Nebun de dragoste)" - porecla cu care a intrat în tradiţia literară arabă poetul Qays Ibn al-Mulawwah.

Dar nu din dragoste! Pune piciorul în prag şi nu vrea nici mai mult, nici mai puţin decât să-l devoreze pe bietul ei bărbat! Am impresia că numai nebunii se îndrăgostesc, şi asta pentru că sunt ei nebuni din fire, nu pentru că dragostea ar aduce nebunia. Îi vezi dându-se de ceasul morţii şi vorbind despre femeie ca despre îngeri. Or, femeia nu-i decât femeie – o mâncare după care jinduieşti şi de care te saturi foarte curând… Ia s-o suporte în patul lor zilnic şi să-i simtă sudoarea, să vedem, ar mai vorbi despre ea ca despre îngeri?! Şarmul femeii este o poleială, o momeală care te atrage în cursă. Apoi descoperi că e şi ea o făptură omenească, aşa cum sunt toate celelalte. Ştii care e secretul trăinicie! unei familii? Nu frumuseţea şi şarmul! Nici vorbă! Copiii, despăgubirile pe care eşti obligat să le plăteşti la sfârşit, cheltuielile de judecată şi alte necazuri…

Vorbeşte de funie în casa spânzuratului! Ia s-o fi cunoscut el pe Aida, să-l văd, ar mai putea vorbi aşa? Iar te fură gândurile şi-ai ajuns din nou la iubire! Ai socotit-o a fi de esenţă divină şi apoi îngerii te-au părăsit. Mai bine cercetează esenţa omului, adevărurile filosofice şi ştiinţifice pe care aştepţi cu nerăbdare să le pătrunzi! Numai atunci vei înţelege secretul tragediei tale şi taina Aidei… Vei constata că nu e un înger, dar asta-i va mări farmecul. Judecata lui Yasin nu face decât să mă mâhnească şi mai tare.

— Omul este o făptură mizerabilă! conchise Kamal cu amărăciune în glas. De ce nu poate fi mai bun şi mai pur?!

Yasin ridică ochii, privind în gol, şi începu să îngâne cu o veselie ciudată:

— Allah! Allah! Sufletul s-a ameţit şi s-a preschimbat în cântec… Lumea a devenit mult mai frumoasă şi toate făpturile sunt dragi inimii mele… Atmosfera e netulburată şi realitatea se îngemănează cu visul… Ce minunată e licoarea asta, Kamal! S-o ţină Allah în vecii vecilor şi să-i pedepsească pe cei care vor îndrăzni să urzească împotrivă – sau să îndruge scorneli mincinoase pe seama ei! Ce minunată-i starea de euforie! închide ochii şi spune-

mi dac-ai avut în viaţă parte de-o plăcere mai mare ca asta! apoi adăugă, lăsând capul în jos şi uitându-se la Kamal: Ce-ai zis, băiete? Zici că omul e o făptură mizerabilă? Nu ţi-a căzut bine ce-am spus eu despre femei, nu-i aşa? N-am vrut să te fac să le urăşti... Nu mi-a trecut prin gând aşa ceva! Adevărul este că eu mă dau în vânt după ele. Îmi plac cu toate relele şi cusururile lor. Am vrut doar să-ţi demonstrez că femeie-înger nu există... Iar dacă ar fi existat, nu ştiu dac-aş mai fi iubit-o, pentru că mie-mi plac – ca şi tatii – coapsele pline. Un înger cu coapse pline n-ar mai putea zbura. Te rog să mă înţelegi bine! Să nu cumva să ai o părere greşită despre mine!

— Într-adevăr, lumea îţi pare cu mult mai frumoasă când simţi alergându-ţi licoarea asta prin vine, spuse Kamal într-un târziu.

— Nu-i aşa că am dreptate? Până şi cântecul monoton al cerşetorului din stradă îţi vrăjeşte auzul.

— Iar tristeţile noastre parcă ar fi ale altora...

— Pe când femeile altora par să fie ale noastre...

— Dacă am pătruns secretul acestei licori, înseamnă c-am pătruns secretul fericirii...

— Păi sunt unul şi acelaşi lucru, frate!

— Allah! Allah! exclamă Kamal. N-aş vrea să mă mai trezesc!

— Te cred, dar viaţa asta parşivă nu ne îngăduie să rămânem prea mult timp fericiţi...

— Dar trebuie să-ţi mărturisesc, insistă Kamal, că eu nu văd în starea asta de euforie un amuzament, ci mai degrabă un ţel înalt, asemenea cunoaşterii.

— Ce vorbeşti? Păi înseamnă că eu sunt un mare filosof şi nici măcar nu ştiu...

— Nu însă înainte de a crede şi tu în ceea ce spui.

— Allah să te ţină în viaţă mulţi ani de aici încolo, tată, căci ai zămislit nişte filosofi care-ţi seamănă leit, ca picăturile de apă.

— De ce-o mai fi omul amărât, când nu doreşte decât un pahar şi-i plin pământul de sticle? Şi nimic mai mult decât o femeie, când sunt atâtea femei pe lume?!

— Chiar, de ce?

— O să-ţi răspund eu la întrebarea asta, dar mai întâi să gust încă puţin din licoarea minunată…

— Nu te întrece cu gluma! îl admonestă Yasin, ca şi când s-ar fi trezit brusc. Eu sunt tutorele tău în noaptea asta şi eu răspund pentru tine! îl preveni sever. Cât să fie ceasul? apoi îşi scoase ceasul, îl cercetă atent şi strigă speriat: Unu şi jumătate! Nenorocire! Şi tu, şi eu am întârziat… Ce ne facem? Pe tine te aşteaptă tata şi pe mine Zenoba! Hai s-o luăm din loc!

După câteva clipe părăsiră în grabă taverna şi se urcară într-o birjă, care porni în galop spre El-Ataba. Ocoli parcul El-Azbakiyya pe o stradă cufundată în beznă. Din când în când se mai zărea câte un trecător întârziat, mergând cu pas grăbit. Deasupra clădirilor întunecate şi pomilor semeţi din parc veghea licărirea stelelor.

— Pot să jur cu mâna pe inimă că în noaptea asta n-am comis niciun păcat, îngăimă Yasin, pufnind în râs.

— Aş vrea s-ajung acasă înaintea tatii, bombăni Kamal la rândul său, tresărind neliniştit.

— Să ştii de la mine, băiete, că teama e cea mai mare calamitate! Trăiască nesupunerea!

— Jos cu nevestele tiranice!

— Jos cu părinţii tiranici!

Kamal ciocăni uşor în uşă şi aşteptă până ce se deschise, lăsând să se ivească figura răvăşită a lui *umm* Hanafi, şi se strecură tiptil înăuntru.

— Ai grijă că stăpânul e pe scară, îi şopti ea.

Kamal rămase în spatele uşii, aşteptând ca tatăl său să ajungă la etaj, dar se trezi cu el întrebând răstit:

— Cine a ciocănit?

— Eu, tată… răspunse el cu glasul sugrumat şi inima ticăind, simţindu-se obligat să înainteze.

În lumina slabă a lămpii, pe care mamă-sa o ţinea în capul scării, întrezări pe podesta de la primul etaj umbra stăpânului.

— Tu eşti, Kamal? întrebă stăpânul nedumerit, aplecându-se peste balustradă. Cum de-ai întârziat până la

ora asta?

Cum ai întârziat dumneata, tot aşa am întârziat şi eu, se gândi Kamal, numai că răspunsul sună cu totul altfel.

— Am fost la teatru, fiindcă ne-au obligat să vedem o piesă… îngăimă el.

— Da de când se pregătesc lecţiile la teatru? urlă el. Nu mai ajunge cât citeşti acasă? Asta s-o spui altcuiva, nu mie… Şi pe urmă, nu ştii că trebuie să ceri voie?

— Nu mi-am închipuit că spectacolul o să dureze atât… îndrugă Kamal la întâmplare, oprindu-se câteva trepte mai jos de tatăl său.

— Vezi că ai început şi tu să calci strâmbi Mai bine pregăteşte-ţi lecţiile cum trebuie şi nu-mi mai veni cu prostii din astea! strigă stăpânul la fel de furios.

Apoi continuă să urce scările bodogănind. Kamal nu mai reuşi să prindă decât frânturi din ceea ce zicea el. „Lecţii la teatru… sfârşitul lumii… ora unu după miezul nopţii… până şi copiii… blestemat să fie şi tată-tău, şi piesa ta…”

Kamal îşi văzu de drum spăsit şi se opri direct în salonul de la ultimul etaj. Luă o lampă aprinsă şi intră mohorât în camera lui. O aşeză pe birou şi rămase în picioare, sprijinindu-se cu amândouă mâinile de marginea lui şi întrebându-se când îi adresase stăpânul ultima oară asemenea sudălmi. Nu-şi aminti cu exactitate când se întâmplase, dar nu avu nicio îndoială că, de când intrase la facultate, nu mai auzise nicio ocară la adresa lui. Blestemele stăpânului îl mâhniseră, cu toate că nici de data asta nu i se adresase direct. Se îndepărtă de birou, îşi scoase arbi/ş-ul şi se apucă să se dezbrace, dar pe neaşteptate simţi casa învârtindu-se cu el şi o durere năprasnică îl lovi precum un ghem de foc în stomac. Alergă cât ai clipi spre baie şi icni până ce scăpă de tot răul. Se întoarse în dormitor vlăguit şi dezgustat, cu o durere cumplită în cap şi în suflet. Continuă să se dezbrace, apoi stinse lampa şi se aruncă pe pat cu o disperare de moarte. După câteva clipe se trezi cu mamă-sa strecurându-se în camera lui şi o auzi întrebând cu teamă:

— Te-ai culcat?

— Da! îi răspunse Kamal, străduindu-se să vorbească firesc, în speranţa că asta o va convinge să se retragă şi să-l lase singur.

Dar umbra ei continuă să se apropie de pat şi se aplecă deasupra lui ocrotitoare, zicându-i, ca şi cum ar fi vrut să-şi ceară iertare:

— Nu te necăji! Tu îl cunoşti foarte bine şi ştii cum e tata…

— Ştiu… ştiu…

— El e obişnuit ca tu să fii serios şi ascultător… Te-a mustrat când a văzut că ai întârziat până după miezul nopţii, şopti ea, încercând să-şi exprime gândurile ce-o frământau.

— Dacă-mi reproşează, atunci el de ce se ţine de petreceri seară de seară? întrebă Kamal, ieşindu-şi din fire.

Nu putu să desluşească stupoarea de pe chipul ei în semiîntunericul ce domnea în odaie. O auzi doar pufnind pe nas, ca şi când ar fi vrut să-l prevină că n-a luat vorbele lui în serios.

— Toţi bărbaţii petrec seara, încercă ea o explicaţie. Ca mâine, poimâine, o să fii şi tu bărbat… Dar acum, când mai eşti încă student…

— Bine… bine… o întrerupse el, vrând să pună capăt discuţiei. N-am vrut să spun nimic! De ce-ai venit pe capul meu? urmă el, călcându-şi pe inimă. Vezi-ţi de treaba dumitale şi lasă-mă-n pace…

— Mi-a fost teamă că te-ai necăjit… Te las, dar promite-mi că n-o să te frământi şi că o să repeţi versetele din Es-S*ama**diyya pân*ă când o să te ia somnul…

O simţi îndepărtându-se. Apoi o auzi urându-i noapte bună şi închizând uşa în urma ei. Începu din nou să respire adânc, cu ochii deschişi în beznă. Toată viaţa avusese pentru el un gust amar. Unde-a dispărut euforia pe care i-o dăruise băutura amăgitoare? Şi de ce i-a luat locul tocmai frământarea asta? E soră bună cu dezamăgirea care a urmat după visurile lui cereşti! Poate că, dacă nu s-ar fi ciocnit de tatăl său, nu i se stingea nici buna dispoziţie.

Întotdeauna s-a temut de forţa lui uriaşă. Şi se temea încă de ea şi continua s-o admire. Care să fie secretul ei, căci este şi el un om ca toţi ceilalţi. Aşadar, de ce s-o fi temând? Şi până când o să-i mai fie frică? Nu poate să fie decât o închipuire ca toate celelalte! Dar poate logica să fie de vreun folos când e vorba de înfruntarea unor sentimente îndărătnice? într-o zi izbise cu pumnii în porţile palatului Abidin, scandând laolaltă cu mulţimea demonstranţilor: „Saad sau revoluţia!”. Regele a bătut în retragere, iar Saad a renunţat la demisie! în faţa tatălui său devine un aluat moale. Toate şi-au schimbat sensul. Allah, Adam, El-Husein, iubirea, Aida însăşi, veşnicia… Veşnicia ai spus? se pomeni vorbindu-şi singur. Dar numai când e vorba de dragoste şi de Fahmi – fratele tău bun pe care moartea l-a răpit pentru totdeauna. Ţi-aminteşti experienţa tristă din copilărie? Voiai cu tot dinadinsul să afli unde a dispărut Fahmi. Ai sacrificat sărmanul pui de vrabie din cuib, îngropându-l lângă puţul cel vechi din curte. După câteva zile ai avut cea mai mare dezamăgire din copilăria ta. Ce privelişte sinistră! Ce rămăsese din sărmana pasăre! Ai alergat bocind la Amina şi-ai insistat să-ţi spună care e soarta morţilor şi ce s-a întâmplat cu Fahmi. Hohotele ei de plâns te-au făcut să renunţi, îndepărtându-te la fel de nedumerit. Ce va mai fi rămas din Fahmi după şapte ani? Şi ce va mai rămâne din dragostea ta? Câte gânduri triste a reuşit să-ţi stârnească întâlnirea cu stăpânul!

Pe nesimţite, ochii i se obişnuiră cu întunericul odăii şi începu să desluşească umbrele mobilelor, iar tăcerea apăsătoare se preschimbă în zgomote confuze ce îi alungară somnul, făcând gustul vieţii şi mai amar decât fusese până atunci… Se întrebă cum l-o fi primit Zenoba pe Yasin şi dacă el o fi reuşit să adoarmă. Dar Husein s-o fi retras în apartamentul său parizian? Dar Aida? O fi dormind acum? Oare cum mai arată? Dar făpturile de pe cealaltă emisferă a pământului, unde soarele stă acum spânzurat de bolta cerului, ce-or fi făcând? Pe aştrii scânteietori n-o fi existând oare o viaţă lipsită de grijile pământeşti? Ar fi cu putinţă ca în melopeea infinită a

cosmosului să se desluşească geamătul lui stins?

Tată, iartă-mă şi dă-mi voie să-ţi spun tot ce am pe suflet! Nu sunt deloc nemulţumit de cealaltă faţă a ta pe care am descoperit-o abia astăzi! Ba îţi mărturisesc că noutăţile îmi plac chiar mai mult decât ceea ce ştiam înainte despre tine! Te apropie mai mult de oameni şi de noi. Am toată admiraţia pentru nobleţea şi farmecul tău, chiar şi pentru aventurile tale; toate astea fac din tine un bărbat de ispravă pentru toţi cei care te cunosc şi dovedesc vigoarea şi setea ta de viaţă. Atunci de ce oare ţi-a plăcut să te arăţi familiei tale doar cu acea mască brutală şi înspăimântătoare? Să nu-mi spui că buna educaţie pe care ai vrut să ne-o dai nouă ţi-a impus-o, căci te pricepi mai puţin decât oricine la educaţie. Cea mai bună dovadă suntem noi – Yasin şi cu mine. Şi chiar dacă ai avut intenţii bune, nimic nu te poate scuza pentru suferinţa pe care ne-ai pricinuit-o. N-ai de ce să fii mâhnit, căci eu te iubesc la fel de mult, te preţuiesc şi-ţi voi rămâne întotdeauna credincios. Dar sufletul meu nu te poate ierta pentru cât l-ai chinuit. Pentru noi n-ai fost un prieten, aşa cum ai fost pentru străini, ci un judecător samavolnic şi crunt. Ţi se potriveşte cum nu se poate mai bine proverbul care spune că un duşman deştept este de o mie de ori mai bun decât un prieten prost. Voi urî prostia mai mult decât orice pe lume, căci ea strică totul, până şi sfânta paternitate. Fac legământ cu mine însumi că, dacă într-o zi îmi va fi dat să devin tată, voi fi prietenul copiilor mei mai înainte de a fi educatorul lor. Asta nu înseamnă că nu te voi iubi la fel de mult şi de acum înainte. Forţa ta nu mai este pentru mine decât un mit! Tu nu eşti un consilier, cum este Selim-Bek, niciun bogătaş, cum este Şaddad-Bek, niciun lider politic, cum este Saad Zaghlul, niciun făţarnic, cum este Sarwat, niciun nobil, cum este Adli. Dar tu poţi fi un prieten bun şi asta e de-ajuns! Ar fi fost cu mult mai bine dacă nu te-ai fi arătat atât de zgârcit cu prietenia faţă de noi! Dar tu nu eşti singurul om pe lume despre care mi-am schimbat părerile. Allah însuşi nu mai este Dumnezeul în care am crezut până nu demult! Trec prin sită esenţa Sa pentru a o

purifica de tiranie, de samavolnicie şi celelalte trăsături care sunt proprii oamenilor, şi nu ştiu unde trebuie să pun stavilă gândurilor. Sufletul meu îmi spune că lupta, oricât de chinuitoare ar fi, este mai bună decât resemnarea şi somnul. Probabil că toate astea nici nu te interesează. Cred că te-ar interesa mai degrabă să afli decizia mea de a nu mai recunoaşte despotismul tău, care mă îndurerează la fel ca blestematele ceasuri de insomnie. Dar din licoarea fermecată nu voi mai gusta nicicând! E o pedeapsă simplul fapt că m-a înşelat! Vai mie! Dacă şi ea se dovedeşte o iluzie, atunci ce-mi mai rămâne? Dar sunt hotărât să pun capăt despotismului tău! N-am s-o fac prin sfidare şi nesupunere, căci îmi eşti prea drag. Te voi părăsi în curând! Da, da! Voi părăsi casa de îndată ce voi fi pe picioarele mele, căci există în oraşul ăsta destul loc pentru năpăstuiţi. Prin despotismul tău, m-ai împins să ador un alt despot, care m-a tiranizat şi m-a năpăstuit şi n-a simţit pentru mine nici cea mai mică dragoste. Şi cu toate astea, l-am adorat! Şi nu sunt în stare nici acum să mă îndepărtez de dragostea asta năprasnică! Nu sunt nici mulţumit, nici fericit de gândul ce mă stăpâneşte. Oricum ar fi dragostea, ea trebuie să-şi aibă originea în nişte motive adânc înrădăcinate în suflet. Să nu uiţi, tată, că m-ai năpăstuit cu îndărătnicie! Iar tu, mamă, nu te holba la mine dezaprobator şi nu mă căina, că n-am făcut nimănui niciun rău. Tu n-ai niciun cusur în afara ignoranţei. Ignoranţa… ignoranţa… ignoranţa! Neîndurarea şi delicateţea unor ignoranţi! Iar eu va trebui să rămân toată viaţa victima metehnelor voastre… Numai ignoranţa ta mi-a împuiat capul cu tot felul de superstiţii! Iau martor întunericul acestei odăi şi jur că astfel de urgii ce se abat asupra copiilor din ignoranţa părinţilor lor să nu se mai repete! Cât aş da să nu fi moştenit de la nimeni nimic! Ce mi-aţi lăsat? Mă privesc în oglindă şi ce-mi văd ochii? Un nas ca o trompă de elefant şi o căpăţână cât toate zilele! Mi-ai lăsat nasul tău drept moştenire, fără să mă întrebi dacă-l doresc. M-ai năpăstuit chiar înainte de a fi venit pe lume. Pe chipul tău el parc un semn de gravitate şi distincţie, iar mie mi-

acoperă toată faţa, şi aşa prea îngustă, şi nu mi-a atras decât batjocuri! Pare la fel de nepotrivit ca un soldat englez într-un cerc de zikr! Dar şi *mai*[103] bizară pare tigva asta, care nu seamănă cu capul nimănui, nici din neamul tău, nici din neamul mamei... Cine ştie de la ce strămoş îndepărtat l-am primit? Oricum, până când aflăm adevărul, tot voi sunteţi vinovaţi şi pentru el! Cu puţin înainte să ne cuprindă somnul, e bine să ne spunem „Adio! a, căci cine ştie dacă o să mai prindem dimineaţa de mâine! Iubesc viaţa, în ciuda chinurilor la care m-a supus, la fel cum te iubesc pe tine, tată, în ciudă samavolniciei tale! în viaţă există destule lucruri ce merită să fie iubite – pline de semne de întrebare, răscolitoare de patimi. Numai că cei care au parte de ele nu au niciun folos. E foarte probabil că n-am să mă mai apropii altă dată de licoarea aceea... Ia-o mai uşurel, băiete, cu jurămintele. Iar te pierzi cu firea şi începi să faci pe grozavul! mai bine ţi-ai aminti că la fel de tumultuoasă ţi-a fost revolta şi când ai părăsit odaia searbădă a Ayvuşei, făcând legământ să nu te mai apropii toată viaţa de femei, iar acum ai ajuns clientul ei favorit. E numai gura de tine! Toţi se tinguiesc şi se grozăvesc după ce-au băut la fel ca şi mine. Ăsta-i efectul obişnuit, aşa încât cel mai bine ar fi să le urezi tuturor însănătoşire grabnică şi s-o poată lua de la capăt!

Imediat ce coborî Kamal din trăsură, elanul lui Yasin se domoli brusc. Rămase cufundat în gânduri, simţind o temere surdă strângându-i inima. Trecuse de mult miezul nopţii. Probabil că Zenoba îl aşteaptă ca pe ghimpi. Sau dacă a aţipit cumva, o să sară din pat ca arsă de cum va intra el pe uşă; şi nici într-un caz, nici în celălalt n-o să-i fie prea bine. La colţul străzii Qase eş-şawq coborî din trăsură şi porni pe jos prin întuneric, zicându-şi în vreme ce ridica din umerii laţi cu indiferenţă: „Nu e Yasin omul care să tremure în faţa unei femei!”. Repetă vorbele astea în gând tot timpul cât urcă scara, ţinându-se cu mâna de

103 Practică rituală constînd în rostirea (dhikr sau zikr) unor formule religioase, însoţită de mişcări ritmice şi o tehnică particulară de a respira, care conduce la starea de transă.

balustradă. Numai că o presimţire nu-i dădea deloc pace. Descuie uşa, se furişă tiptil înăuntru şi, bâiguind prin lumina slabă a unei lămpi din salon, ajunse în cele din urmă în dormitor. Aruncă în fugă o privire spre pat şi în semiîntuneric avu impresia că Zenoba e cufundată în somn. Închise uşa la loc binişor, încât să nu mai pătrundă nicio geană de lumină, şi începu să se dezbrace cu cea mai mare băgare de seamă, convins că ea doarme cu adevărat şi făcându-şi planul cum ar fi mai bine să se strecoare în pat fără cel mai mic zgomot.

— Aprinde lampa ca să-mi desfăt ochii cu chipul tău!

Yasin întoarse capul spre pat şi se sili să zâmbească.

— Nu dormeai? întrebă el după o clipă de ezitare, prefăcându-se surprins. Credeam că dormi şi n-am vrut să-ţi tulbur somnul…

— Cât de mărinimos eşti! Dar iar spune-mi şi mie, cam cât o fi ceasul acum?

— Păi să tot fie… cel mult douăsprezece. Cam pe la unsprezece am plecat eu şi-am luat-o încet pe jos…

— Probabil că vii de la o petrecere tocmai din Benha[104], dac-ai putut face atât de mult pe drum.

— Da’ de ce? Ţi se pare cumva c-am întârziat?

— Mai ai un pic de răbdare şi-o să-ţi răspundă chiar cocoşii ce-şi dau bineţe în zori.

— Pesemne că ei nici n-au adormit încă!

Yasin se lăsă greoi pe canapea să-şi scoată pantofii şi ciorapii. Rămăsese numai în pantaloni şi-n cămaşă când auzi patul scârţâind şi ghici că Zenoba are de gând să se scoale.

— Aprinde lampa, ţi-am spus! izbucni ea îndârjită.

— Dar nu cred că mai e nevoie… Aproape am terminat cu dezbrăcatul.

— Vreau să ne răfuim pe lumină.

— Să ştii că răfuiala pe întuneric e mai plăcută.

Femeia oftă o dată adânc, cu năduf şi sări din pat, dar el întinse braţele şi-o prinse de umeri, făcându-i loc pe canapea lângă el.

---

104 Oraş situat la nord de Cairo, pe şoseaua spre Alexandria.

— Nu căuta cu tot dinadinsul gâlceavă! o avertiză el.

— Păi cum ne-a fost vorba? ţipă ea, smucindu-se să scape din mâna lui. Am căzut la pace să bei la crâşmă oricât, dar cu condiţia să te întorci acasă devreme. Am căzut la pace, cu toate că nu-mi convine nici asta. Dacă ai bea acasă, am economisi o grămadă de bani! Pe când aşa, se duc aiurea… Şi uite că tu îmi vii acasă taman când se pregătesc cocoşii să cânte de ziuă, fără să-ţi pese de înţelegerea noastră…

Cine-ar putea s-o ducă de nas pe o maestră lăutărească? Iar dacă într-o bună zi o să afle că o mai şi înşel, nu se va mulţumi doar cu un scandal… E mai bine să te gândeşti de două ori. Şi nu uita că nu ţi-ar fi deloc indiferent dacă s-ar întâmpla să te părăsească. La niciuna din celelalte neveste n-ai ţinut aşa cum ţii la ea. Pe urmă, şi ea doreşte foarte tare să aibă o familie! Dar cum să scapi de blestemata asta de plictiseală?

— Toată seara am stat la crâşmă, iar când am ieşit de-acolo m-am oprit drept acasă. Ce vrei mai mult? Am şi-un martor pe care-l cunoşti foarte bine. Ştii cine e? întrebă el, râzând cu poftă.

— Nu încerca să schimbi vorba! îi stăvili ea avântul.

— Kamal!

— Ia te uită pe cine ţi-ai găsit martor! i-o reteză ea scurt, fără să se arate surprinsă, aşa cum sperase el.

— Nu fi neghioabă, căci n-am nici cea mai mică vină! Să ştii că încep să mă supăr, dacă te încăpăţânezi s-o ţii înainte pe-a ta! continuă el pe un ton jignit. Ţi-am spus că m-am săturat de hoinărit şi că nu-mi doresc nimic mai mult decât să mă adun de pe drumuri şi să duc o viaţă tihnită. Or, crâşma este cea mai nevinovată distracţie. Trebuie să mai iasă şi omul în lume…

— Vai de capul tău! îţi răceşti gura de pomană… Tu ştii foarte bine că nu mai sunt o copilă şi că nu mă poate păcăli nimeni, aşa că e mai bine pentru amândoi s-o rupem cu ce-a fost! Vino-ţi în fire şi dă-te pe brazdă!

E o povaţă sau o ameninţare? Unde-i viaţa de care a avut parte tata? Face tot ce-i pofteşte sufletul, iar când se

întoarce acasă găseşte linişte, dragoste şi supunere. N-am aflat înţelegerea asta nici la Zeinab, nici la Maryam! Atunci cum ar fi cu putinţă s-o aflu tocmai la Zenoba? Şi n-are niciun motiv lăutăreasa asta blestemată să se deznădăjduiască, de vreme ce ştie cât de mult ţin la ea!

— Dacă aş fi vrut să duc mai departe o viaţă de holtei, atunci poţi fi convinsă că nu te luam de nevastă!

— Ai mai fost tu însurat, de două ori după câte ştiu, şi asta nu te-a împiedicat deloc să-ţi faci de cap! bolborosi ea repezită.

— Eu nu pricep ce-i cu teama asta care ţi s-a năzărit din senin! Pe prima mi-a băgat-o tata pe gât. La a doua n-am putut ajunge decât însurându-mă cu ea. Însă cu tine lucrurile stau cu totul altfel; nici nu mi te-ai băgat pe gât cu de-a sila, nici nu mi-ai închis uşa în nas, pricepi? Doar nu vrei să spui că mai aveam ceva nou de aflat din căsătoria cu tine! Dacă ai avea măcar un dram de minte, n-ai avea nici cea mai mică bănuială asupra mea…

— Chiar dacă-mi vii acasă în faptul zilei?

— Chiar dacă vin după ce-a răsărit soarele!

— Asta pune vârf la toate! exclamă ea uluită. Eu zic să te schimbi sau, dacă nu, ţi-am spus adio!

— Adio de o mie de ori! răspunse el, încruntându-se iritat.

— Să ştii că te părăsesc şi-mi aflu alt rost, căci lumea e mare!

— Cum vrei! spuse el, încercând să pară nepăsător.

— Plec, dar să ştii că eu o să-ţi stau ca un spin în coastă! N-o să-ţi fie deloc uşor să-l alungi!

— Puţin îmi pasă! mormăi Yasin, afectând o totală indiferenţă. Şi-ţi spun că poţi să te tot duci învârtindu-te, fără să te mai uiţi înapoi!

— Vrei să mă arunc pe fereastră, ca să scapi de mine şi să scap şi eu? trecu ea la un ton tragic, dându-şi seama că a exagerat cu ameninţarea.

Yasin ridică din umeri la fel de nepăsător, apoi încercă s-o potolească:

— Eu cred c-ar fi mai nimerit să alungi lucrurile astea

din minte, să-l afuriseşti pe satana şi să vii aici, lângă mine, să ne împăcăm.

Apoi Yasin se aruncă în pat oftând uşurat, de parcă abia ar fi aşteptat momentul ăsta.

— Femeii care stă lângă tine i-a fost scris să aibă parte numai de necazuri! Asta nu e de-a bună!

Şi mie mi-a fost scris să am parte numai de belele! Şi toate îmi vin numai de la seminţia voastră! Niciuna nu este în stare să te facă să renunţi la celelalte şi niciuna nu te poate salva de plictiseală. Dar nici la burlăcie nu mă mai întorc de bunăvoie! N-am de unde să vând în fiecare an o dugheană ca să mă însor, numai ca să am un nou motiv de divorţ. O să rămână Zenoba, dar cu condiţia să cânte cocoşul în casă! Bărbatul nebun are nevoie de-o femeie înţeleaptă. Dar ţi-ai găsit! Zenoba şi înţelepciunea!

— Şi-acum ai de gând să rămâi acolo, pe canapea, până dimineaţă?

— N-o să pot închide ochii, aşa că lasă-mă pe mine cu ale mele şi vezi-ţi de somn!

Fie ce-o fi! apoi întinse braţul, o prinse de umăr şi o trase uşor, încercând s-o convingă:

— Hai, vino lângă mine…

Zenoba se împotrivi, dar fără prea multă convingere. Apoi se lăsă păgubaşă şi bâigui, suspinând:

— Când o să am şi eu parte de tihnă, ca celelalte femei?

— Hai, vino-ţi în fire! o luă el cu duhul blândeţii. Trebuie să ai toată încrederea şi să te bizui pe mine, căci sunt vrednic de ea, să ştii! Nu pot să fiu fericit, dacă nu ies într-o seară undeva. Dar să ştii că nici tu n-o să ai parte de fericire, dacă o să mă baţi la cap în fiecare zi. Trebuie să mă crezi că petrecerea mea e cu totul şi cu totul nevinovată şi-atunci o să ne fie bine la amândoi. Tu ştii prea bine că nu sunt nici laş, nici mincinos. Ţi-aduci foarte bine aminte că te-am adus în casă în vreme ce fosta mea nevastă dormea în patul ăsta. E la mintea oricui că un laş n-ar fi în stare de aşa ceva. Ţi-am repetat de nenumărate ori că m-am săturat să tot umblu haihui şi că în viaţa mea

n-ai mai rămas decât tu!

Zenoba oftă adânc, ca şi când ar fi vrut să-i spună: „Cât de mult aş vrea să te cred!

— Vai de mine! Oftatul ăsta mi-a aprins inima! bâigui el, întinzând uşor braţul spre ea.

— Dacă-mi promiţi că Domnul nostru o să te călăuzească pe calea acea bună, murmură ea îngăduitoare.

Cine s-ar fi putut aştepta la asemenea vorbe de la o lăutăreasă?

— Să nu mă mai întâmpini niciodată cu tărăboi ca astăzi, fiindcă asta mă distruge…

O rezolvare nemaipomenită, dar care nu este posibilă în orice împrejurări. Dacă ajungeam la Ayvuşa aseară, n-ar mai fi fost atât de simplu.

— Vezi că bănuiala ta n-a avut niciun temei?

Domnul Ahmad Abd el-Gawad era cufundat în registre, când se trezi cu Yasin în faţa biroului său. Nici nu-l simţise când intrase pe uşă. Îşi dădu seama numaidecât, după privirile speriate din ochii lui rătăciţi, că iar a dat de necaz. Deşi se străduia să zâmbească şi se aplecă să-i sărute cuviincios mâna, stăpânul pricepu că este absent şi că face totul cu gesturi mecanice. Îi făcu semn să ia loc. Yasin apropie mai întâi scaunul de tatăl său şi numai după aceea se aşeză. Şi ba ridica ochii sfios spre el, ba îi pleca smerit, cu zâmbetul stins încremenit pe buze. Stăpânul îl examină bănuitor şi se întrebă ce belea o mai fi dat peste el. Când îl văzu cât e de stângaci, i se făcu milă şi rupse tăcerea, întrebându-l:

— Ia zi, ce-i cu tine? Nu eşti deloc în apele tale!

Yasin îl privi îndelung, vădit încurcat şi silindu-se să-şi găsească cuvintele. Pe urmă lăsă ochii în pământ şi spuse:

— Or să mă transfere la capătul pământului… tocmai la celălalt hotar al Să idului.

— Cine? Ministerul?

— Da!

— De ce?

— L-am întrebat pe director şi mi-a spus că sunt nişte

lucruri ce n-au nicio legătură cu serviciul meu, bombăni Yasin cu o voce repezită, ridicând din umeri în semn de nemulţumire. E o nedreptate!

— Despre ce lucruri e vorba? insistă stăpânul bănuitor. Fă-mă să pricep! Explică-mi mai limpede!

— Nişte calomnii… Pe seama soţiei mele, mai adăugă el, după ce şovăi puţin.

— Bine, bine, dar ce-au zis? stărui stăpânul cu teamă şi curiozitate în acelaşi timp.

— Păi, neghiobii m-au reclamat că sunt însurat cu o… lăutăreasă, răspunse Yasin vădit încurcat.

Stăpânul cumpăni o clipă, măsură dugheana de la un cap la altul cu priviri neliniştite şi-l văzu pe Gamil el-Hamzawi tocmindu-se cu un bărbat care stătea în picioare şi cu o femeie, care luase loc pe scaun. Îi despărţeau doar câţiva paşi. Aşa încât se văzu nevoit să-şi înghită furia şi zise cu glas scăzut, dar tremurând de mânie:

— S-ar putea să fie neghiobi, aşa cum pretinzi tu, dar te rog să nu uiţi că te-am avertizat la timp de toate consecinţele la care trebuie să te aştepţi. Faci tot felul de prostii fără să-ţi pese de nimic şi pe urmă vii pe capul meu să le repar. Nu crezi că a sosit timpul să chibzuieşti şi la urmări înainte de-a comite nebuniile astea? Ce vreau să-ţi spun? Tu eşti pedagogul liceului şi trebuie să ai şi tu un prestigiu în şcoala aia! Ţi-am spus lucrul ăsta de nenumărate ori, dar pe o ureche ţi-a intrat şi pe cealaltă ţi-a zburat. Şi uite că ţi se strânge funia la par. Tu îţi închipui că eu nu mai am altceva de lucru decât să mă ocup toată ziua de isprăvile tale? întrebă stăpânul în încheierea pledoariei.

— Dar e vorba de nevasta mea legitimă! se încăpăţână Yasin să insiste, încurcat şi zăpăcit peste măsură. Nu înţeleg ce au de reproşat, dacă totul este legal! Ce amestec are ministerul în treaba asta?

— Ce amestec are ministerul! Asta-i bună! Ministerul ţine pur şi simplu la reputaţia funcţionarilor săi! răspunse stăpânul, reţinându-şi anevoie mânia.

Nu crezi c-ar fi mai bine să laşi pe altcineva să

vorbească despre reputaţie? îi stătea pe limbă să-l întrebe.

— Asta-i o învinuire nedreaptă, e un abuz faţă de un om însurat!

— Acum tu ce-ai vrea, să elaborez eu regulamentele ministerului? se zborşi tatăl, făcând un semn disperat cu mina.

— Nu! Dar te rog să apelezi la influenţa şi relaţiile dumitale ca să împiedici transferul, îl imploră Yasin în cele din urmă deznădăjduit.

Stăpânul începu să-şi mângâie mustaţa, cufundat în gânduri. Îl privea pe Yasin în ochi, însă fără să-l vadă. Fiul continuă să-l implore şi să-şi ceară iertare pentru supărarea pricinuită, mărturisindu-i că nu se poate bizui pe altcineva în afară de Allah şi de tatăl său. Şi nu ieşi din prăvălie decât după ce-i smulse promisiunea că va face tot ce-i stă în putinţă ca să împiedice transferul.

Domnul Ahmad nu zăbovi nicio clipă. Chiar în seara aceea se duse în Piaţa Operei, la cafeneaua El-Gundi, unde ştia că obişnuieşte să vină şi directorul şcolii din când în când. Şi într-adevăr, când ajunse pe terasa cafenelei, se trezi faţă în faţă cu el.

— Chiar mă aşteptam să mă cauţi! i-o luă înainte directorul, invitându-l să ia loc. Îmi pare foarte rău pentru necazurile pe care ţi le pricinuieşte fiul tău.

— În orice caz, Yasin este şi băiatul dumneavoastră, zise stăpânul încurcat, în timp ce se aşeza pe scaunul de dinaintea directorului, cu faţa spre piaţă.

— Asta-i adevărat, dar eu n-am nicio legătură cu toată povestea asta. Totul e între el şi minister.

— Dar mi se pare foarte ciudat să sancţionezi un salariat pentru că s-a însurat cu o lăutăreasă! protestă stăpânul, surâzând ironic. E o chestiune care-l priveşte exclusiv pe el. Apoi, căsătoria este o relaţie legitimă şi nu se cade ca cineva să fie persecutat pentru că s-a însurat…

— De fapt, n-a venit vorba despre căsătorie decât în treacăt, îl întrerupse directorul, încruntându-se şi clătinând din cap nedumerit, ca şi când n-ar fi înţeles ce vrea să-i spună domnul Ahmad. Poate nu ştii cum stau

lucrurile… Am impresia că habar n-ai de toată povestea!

— Dar ce poveste? Mai există şi alte motive? întrebă stăpânul, simţind cum i se strânge inima de teamă şi ruşine.

— Păi adevărul, domnule Ahmad, este o întreagă tărăşenie: Yasin a provocat un scandal cu o cocotă din uliţa Tayyab şi poliţia i-a întocmit proces-verbal, trimiţând o copie şi la minister, îl lămuri directorul cu compătimire în glas, aplecându-se spre el peste masă.

Stăpânul rămase năucit; începu să tremure din tot corpul, cu ochii bulbucaţi de spaimă şi cu faţa îngălbenită.

— Ăsta-i adevărul, domnule Ahmad! repetă directorul pe acelaşi ton, clătinând din cap cu regret. Am făcut tot ce-am putut – asta rămâne între noi! – ca să obţin să nu fie chemat în faţa consiliului de disciplină şi să se limiteze totul la transferul lui în Es-Sa id.

— Canalia! mormăi stăpânul şi oftă prelung.

— Îţi mărturisesc cu mâna pe inimă că-mi pare nespus de rău, continuă directorul, privindu-l pe domnul Ahmad cu simpatie, numai că atitudinea lui nu se potriveşte deloc cu funcţia de la şcoală. Nu pot să neg că e un tânăr sârguincios. Ba-aş zice chiar că mi-e drag. Nu numai pentru dumneata, ci şi pentru că îmi place cum îşi dă osteneala. Dar să ştii că gurile rele spun fel de fel de minuni pe seama lui. I s-a dus pomina! Ce să mai lungim vorba? A cam greşit drumul şi se joacă cu focul. Dacă nu-şi corectează purtarea cât mai curând, îşi pune în pericol viitorul!

Stăpânul rămase îndelung cu capul în piept, dus pe gânduri clocotind de mânie.

— Un scandal cu o cocotă? bâigui el într-un târziu, ca şi când ar fi vorbit singur. Cum aşa? Atunci să se ducă şi dracului!

Numai că nu-l lăsă deloc să se ducă dracului! Alergă în toate părţile, intervenind la câţiva deputaţi, pe la alte cunoştinţe cu funcţii înalte, ploconindu-se în dreapta şi-n stânga, numai să nu-i fie odrasla transferată la capătul pământului. Muhammad Iffat îl ajută cu trup şi suflet în tot

timpul acesta, până ce reuşiră să obţină anularea deciziei de transfer. Numai că ministerul insistă să fie detaşat într-o funcţie administrativă în centrală. La rugăminţile lui Muhammad Iffat, ginerele său – al doilea soţ al lui Zeinab – se arătă de acord să-i găsească un loc chiar în direcţia de arhive pe care o conducea. Şi astfel, Yasin îşi luă în primire noua lui slujbă odată cu începutul iernii. Dar lucrurile nu se opriră aici, căci i se interzise definitiv să mai lucreze la vreo şcoală şi nu a i se mai acordă nici gradaţia a şaptea, cu toate că avea vechimea necesară. Deşi Muhammad Iffat îi voise numai binele, Yasin nu se împăca deloc cu gândul că va trebui să fie subalternul soţului primei lui neveste. Nu răbdă multă vreme şi îşi dădu frâu liber gândurilor, destăinuindu-se lui Kamal:

— Cred că Zeinab s-a bucurat de beleaua care a căzut pe capul meu. Cunosc prea bine femeile ca să nu-mi dau seama ce au în tărtăcuţă. N-am nici cea mai mică îndoială că s-a bucurat din tot sufletul de nenorocirea mea. Nu-mi face deloc plăcere să fiu subalternul unul ţap ca bărbatu-său, dar n-am de-ales! E un moşneag, care nu mai are de mult ce le spune femeilor! Nici vorbă să poată umple golul lăsat de Yasin! N-are decât să se bucure toanta, căci şi eu fac acelaşi lucru.

Faţă de Zenoba nu scăpă o vorbă. Ea află doar că soţul ei a fost detaşat într-un post mai mare, în minister. Stăpânul, la rândul lui, se feri să mai aducă vorba despre adevăratul motiv al scandalului. Când a reuşit să obţină anularea transferului, i-a zis doar atât:

— Să ştii că urciorul nu merge de multe ori la apă! Destul am obosit şi m-am făcut de ruşine! Destul! Aşa încât să ştii că de azi înainte problemele tale nu mă mai interesează. Fă cum te taie capul, dar ponoasele o să le tragi singur. Domnul mi-e martor!

La câteva zile după aceea, îl chemă la prăvălie şi-l luă din scurt:

— Cred că a sosit timpul să te gândeşti şi tu mai serios la viitorul tău, să părăseşti calea care te duce spre pierzanie şi s-o apuci pe drumul cel bun. Măcar acum, în

ceasul al doisprezecelea, adică înainte de a fi prea târziu. Cât mai ai încă timp să te hotărăşti… încă aş mai putea să te ajut, dar trebuie să fii cu ochii în patru şi să iei bine aminte la ce-ţi spun. Apoi stăpânul, se apucă serios să-i explice pe îndelete ce-are de făcut: Mai întâi divorţezi şi te întorci la casa ta, iar eu îţi găsesc o femeie potrivită, cu care să poţi începe o viaţă onorabilă.

Yasin făcu feţe-feţe şi-i răspunse cu glasul moale, vădit încurcat:

— Preţuiesc foarte mult dorinţa dumitale de a mă ajuta. Voi ţine cont de ea şi voi face la rândul meu tot ce pot ca să-ţi vin în întâmpinare, dar cu condiţia să nu pricinuim nimănui vreun necaz.

— Asta-i o nouă făgăduială care-mi aminteşte de promisiunile englezilor! Se pare că ţii cu tot dinadinsul să ajungi şi la închisoare… Da-da! Azi, mâine o să te-aud strigându-mă din spatele gratiilor să-ţi vin în ajutor. Îţi repet pentru ultima oară lucrul cel mai potrivit pentru tine: divorţezi de femeia aia şi te întorci acasă!

— Dar e însărcinată, tată! mărturisi Yasin, simţindu-se strâns cu uşa, şi oftă din adâncul inimii ca să-l audă şi stăpânul. Şi n-aş vrea să mai adaug încă un păcat la cele pe care le-am făcut până acum…

Ţine-mă, Doamne! Vasăzică, în pântecele Zenobei ţi se plămădeşte un nou nepot! Ţi-ar fi putut trece prin cap câte necazuri o să-ţi aducă odrasla asta în ziua când a venit pe lume? Atunci ai socotit-o cea mai frumoasă zi din viaţa ta!

— Însărcinată? răsună glasul dogit al stăpânului.

— Da! răspunse Yasin ca de pe altă lume.

— Şi-ţi plângi păcatele, zici? continuă el, simţind că-i pică cerul pe cap. Şi zici că ţi-e teamă să mai adaugi încă un păcat la cele vechi? apoi înălţă glasul şi-l luă la rost, înainte ca Yasin să apuce să deschidă gura: Nu-nţeleg de ce n-ai avut mustrările astea de conştiinţă în ziua când ţi-ai bătut joc de nişte fete ca lumea? Eşti un blestem pe capul meu, ăsta-i adevărul! Jur pe Cartea lui Allah că asta eşti!

Când fiul ieşi din prăvălie, stăpânul îl petrecu,

strângând din dinţi, cu ochii plini de regret şi dezamăgire. Se minună încă o dată de înfăţişarea pe care Yasin o moştenise de la el şi firea buclucaşă moştenită de la mamă-sa. Îşi aduse aminte că într-o zi, nu cu mult timp în urmă, fusese şi el pe punctul să se prăbuşească în abis tot din pricina aceleiaşi femei, dar reuşise – slavă Domnului – să se oprească la timp. A reuşit să-şi stăvilească pornirile! îl năpădi un sentiment de aversiune amestecată cu nelinişte. Îl blestemă pe Yasin. Apoi mai blestemă o dată… tot pe Yasin.

Ziua de 20 decembrie nu era pentru el ca oricare alta, căci în această zi venise pe lume. Şi lucrul ăsta fusese înscris într-un certificat, pentru ca lumea să nu uite. Îşi îmbrăcă pardesiul şi începu să se mişte prin cameră încoace şi încolo, fără să-şi poată găsi locul. Privirea îi căzu asupra jurnalului de pe birou, deschis la o filă albă pe care nu se afla decât data zilei lui de naştere. Continuă să se agite frământat, cugetând la ce va trebui să scrie cu ocazia aniversării şi încercând totodată să se încălzească puţin, pentru a rezista frigului muşcător de afară. Privi absent pe fereastră şi văzu perdeaua plumburie de nori care ascundeau cerul şi care se descărcau din când în când în rafale scurte, predispunând la meditaţie şi visare. Trebuie să-şi sărbătorească într-un fel ziua de naştere, chiar dacă este singurul care şi-a adus aminte de acest eveniment. Familia lui nu cunoştea tradiţia aniversării zilelor de naştere. Nici chiar mamă-sa nu ţinea minte asemenea date. Aminei nu-i mai rămăseseră decât nişte amintiri vagi despre anotimpurile când născuse copiii şi despre chinurile prin care trecuse. Cât despre naşterea lui Kamal, nu-şi mai aducea aminte decât că avusese loc iama şi că fusese foarte grea, de vreme ce se chinuise şi uriaşe două zile în şir. Mai demult se gândea la evenimentul ăsta cu compătimire pentru sărmana Amina, apoi cu şi mai multă milă pentru Aişa. Acum însă, după ce se familiarizase cu izvoarele filosofiei materialiste, meditează la naşterea lui într-un mod cu totul deosebit. Se întreabă dacă nu cumva naşterea lui fusese atât de grea din pricina ignoranţei.

Meditând la greutăţile naşterii şi la consecinţele pe care le-ar putea avea pentru creierul noului născut, se trezi întrebându-se dacă pasiunea cu care s-a lăsat în voia jocului orb al dragostei şi-al întâmplării nu este rezultatul acelor eforturi cumplite dinainte de a vedea lumina zilei. Sau poate fi rezultatul unor dureri neştiute dinainte de a prinde viaţă; acelor misterioase transformări chimice şi biologice din vremea întunericului obscur, al unor sentimente şi porniri contradictorii, pe care nu le va şti niciodată, ale unor oameni foarte apropiaţi, pe care nu-i va cunoaşte cu adevărat cât va trăi. Îl revoltase uneori această origine obscură. Poate pretinde că-şi are obârşia în ceruri sau pe orbita cine ştie cărui astru? Ai plâns înainte de a fi dobândit conştiinţa de sine; instinctele s-au dezvoltat şi s-au cristalizat cu trecerea clipelor şi anilor – s-au format credinţe, mereu şi mereu altele, de care ai ajuns să te lepezi. Apoi s-a întâmplat minunea: te-ai îndrăgostit, împingând limitele iubirii până la divinizare. Apoi, pe neaşteptate, toate credinţele s-au prăbuşit; toate valorile au căpătat sensuri noi, iar în final a urmat dezamăgirea – revenirea la starea umilă de la începuturi – convingerea că nu cunoşti nimic, că nu ştii cu adevărat nimic.

Aşadar au trecut nouăsprezece ani din viaţă! O perioadă destul de lungă! Ce repede fuge tinereţea! Ca fulgerul! Ce altă consolare ai putea avea, decât să savurezi fiecare ceas, fiecare clipă a vieţii înainte de a fi croncănit corbul apusului? Etapa candorii s-a încheiat. A urmat o etapă în care datai întâmplările cu iniţialele î.i. (înainte de iubire) şi d.i. (după iubire). Acum dorinţele sunt copleşitoare, dar adevărata esenţă a iubirii îţi este încă necunoscută; încă mai poartă acele nume binecuvântate: adevărul, bucuria vieţii, lumina ştiinţei. Călătoria pare să fie destul de lungă. Tânărul pare să se fi îmbarcat în trenul lui Auguste

Comte[105], să fi trecut prin staţia teologiei, a cărei

105 Auguste Comte (1798-1857), filozof francez, fondator al pozitivismului şi unul din întemeietorii sociologiei moderne.

deviză era: „Da! Crede şi nu cerceta”, pentru a poposi şi a scormoni acum în tărâmurile metafizicii, a cărei deviză este: „Nu!”, iar în depărtare se întrezăreşte realismul, pe al cărui frontispiciu stă scris: „Deschide ochii şi îndrăzneşte!”

În faţa biroului îşi încetini pasul şi ochii i se opriră din nou asupra jurnalului. Să completeze această pagină cu ce-i va dicta creionul sau să aştepte până când i se vor cristaliza gândurile ce-l frământă? în clipa aceea îi izbiră timpanul picăturile de ploaie ce porniră să bată darabana în zid. Se uită pe fereastra dinspre Bayna el-Qasrein şi văzu picăturile alunecând ca nişte perle pe ochiurile geamului aburit. Una din perle se rostogoli în fugă, lăsând pe suprafaţa aburită o dâră limpede, puţin cotită, asemenea unui meteorit. Se opri în faţa ferestrei şi ridică ochii, urmărind trâmbele de ploaie ce uneau cerul cu pământul prin şiraguri transparente. Minaretele şi cupolele, indiferente la revărsarea norilor, se profilau până în zare pe un fond argintiu, întregul peisaj era închis într-un cadru brumăriu, ce amintea de lumea visului. De jos se auzea larma copiilor, îşi plecă privirea şi văzu strada inundată de şuvoaiele noroioase. Trăsurile înotau anevoie, aruncând stropi în toate direcţiile. Negustorii îşi adunaseră în grabă mărfurile expuse afară, iar trecătorii alergaseră care încotro după adăpost – unii în prăvălii, alţii în cafenele, alţii pe sub balcoane.

Acesta este dialogul cerului cu pământul. Cât de ispititor este să-l contempli în linişte, în pragul celui de-al douăzecilea an al vieţii. Din clipa când Husein Şaddad a plecat, n-a mai găsit un alt prieten căruia să-i poată încredinţa tainele sufletului său. Şi sufletul său este acum singurul prieten care i-a rămas. Mai crezi în existenţa lui Allah? cugetă el. De ce nu încerci să sari de pe un astru pe altul şi de pe o planetă pe alta, aşa cum sari de pe o treaptă pe alta a scării? îşi răspunse el. Şi ce zici despre aceia care au făcut din Pământ centrul universului şi i-au pus pe îngeri să se prosterneze dinaintea lutului? Până când a venit Copernic şi a coborât Pământul la starea lui

adevărată, de sclav supus al soarelui. Pe urmă a venit fratele său Darwin, pentru a da în vileag taina falsului prinţ, declarând în gura mare că adevăratul său părinte este maimuţa din cuşcă, pe care o vezi în zilele de sărbătoare la grădina zoologică. Starea primordială a fost o nebuloasă, din care s-au rupt aştrii, aşa cum sar pietricelele de sub roata bicicletei. Şi aştrii au pornit să graviteze la nesfârşit în jurul unor planete. Şi s-a avântat Pământul – un glob lichid –, cu Luna pe urmele lui. Până ce elanul i s-a stins şi i s-au conturat tărâmurile: munţii şi câmpiile, stâncile şi apele. Apoi s-a ivit viaţa. Şi a apărut şi stăpânul Pământului – omul!

Pe întinderea valurilor învolburate am dat de o piatră cu trei laturi, pe care de astăzi înainte o voi numi piatra ştiinţei, filosofiei şi idealului. Aspiraţia mea este însă greu de atins! Ce calităţi am pentru a împlini un rol atât de important? Cele pe care le ştii! Capul uriaş, nasul ca o trompă, o decepţie în dragoste şi speranţa de a nu mă îmbolnăvi. Fereşte-te să iei în zeflemea visurile tinereţii, căci batjocura lor este semn de bătrâneţe. Împricinaţii se feresc să-i spună pe nume şi-i zic „înţelepciune”. Nu trebuie să vezi nicio contradicţie între admiraţia pentru Saad şi preţuirea lui Copernic şi Mach[106]. Lupta pentru a aduce Egiptul în rândul naţiunilor civilizate este un act la fel de nobil şi de uman ca şi progresul ştiinţei. Mă întrebi dacă mai cred în iubire? îţi mărturisesc sincer că inima mea n-a reuşit să se elibereze încă. Deşi rădăcinile iubirii se împleteau cu religia, prăbuşirea lăcaşurilor sfinte nu i-a clintit cu nimic temeiurile din inima mea. Ea se zbuciumă încă la strălucirea unei amintiri sau la ivirea unei imagini, oricât de repede s-ar stinge. Dar în veşnicia iubirii mai crezi? Veşnicia este un mit şi nu este exclus să uiţi o fiinţă adorată ca pe orice realitate din lumea asta. A trecut de la căsătoria… Aidei – de ce te sileşti să-i rosteşti numele? – un an şi ai parcurs o cale lungă pe drumul uitării. Ai depăşit şi nebunia, şi suferinţele violente. Greutatea cea

106 Ernst Mach (1838-1916), fizician austriac, care a pus în evidenţă rolul vitezei sunetului în aerodinamică.

mai mare mi s-a luat de pe inimă, de vreme ce trec zile întregi fără să-mi mai aduc aminte şi să oftez de dorul ei, decât dimineaţa când mă trezesc, seara înainte de a adormi şi încă o dată sau de două ori în restul zilei. Nostalgia a luat locul durerii – un val de tristeţe care alunecă precum un nor fugar şi o mâhnire ca o durere surdă. La fiecare amintire, însă, inima izbucneşte ca un vulcan şi simt că pământul se învârteşte cu mine. În orice caz, am ajuns să cred că voi putea trăi şi fără Aida. Şi pe ce te sprijini în speranţa ta de uitare? Pe studiul şi pe analiza lumii din jur. La nivelul cosmosului, omul este un firicel minuscul de nisip spulberat de vânt. Voi căuta alinare în filosofie, în ceea ce au scris mari gânditori – cum este Spinoza, de pildă. Te-ai bucurat aflând că iubirea se poate uita? M-am bucurat, de bună seamă, gândindu-mă la libertate, dar m-am şi întristat, fiindcă a fost o experienţă pe care am preţuit-o mult. Oricum, voi iubi toată viaţă libertatea absolută.

Fericit este acel căruia nu i s-a urât cu zilele şi nu-şi doreşte moartea. Fericit este acel în a cărui inimă arde flacăra entuziasmului, veşnic este acela care munceşte cu pasiune şi viu este acela care ascultă îndemnul lui El-Khayyam.

Afară continua să toarne cu găleata; tunetele care zguduiau temeliile cerului după fiecare săgeată de fulger nu mai conteneau. Strada devenise pustie; nu se mai zărea ţipenie de om şi se stinsese orice larmă. Simţi nevoia să arunce o privire în curte. Ieşi din camera lui şi se opri la fereastra din salon. Prin deschizătura din mijlocul ei văzu şiroaiele brăzdând pământul care mustea, scurgându-se spre puţul cel vechi. Câteva şiroaie preschimbaseră spaţiul dintre cuptor şi magazie într-o băltoacă. Atunci când începea să se zvânte pământul, bucăţica asta de curte se înveşmânta pentru câteva zile într-un verde mătăsos, răsărit din grăunţii de grâu, orz sau schinduf scăpaţi printre degetele lui *umm* Hanafi. Dar plantele plăpânde nici n-apucau bine să răzbată spre lumină şi dispăreau sub paşii grei şi neîndurători. În vremea copilăriei, locul acela

fusese spaţiul de experimente şi un crâmpei din tărâmul visurilor lui. La amintirea acestor visuri îl năpădi o mâhnire subită, umplându-l de tristeţe. Dar peste ea năvăli imediat o undă de bucurie, învăluind-o ca un nor transparent care acoperă faţa lunii. Se întoarse de la fereastră cu gândul să revină în cameră şi privirea i se opri asupra unei imagini la fel de triste. Mamă-sa stătea cu picioarele adunate sub ea pe canapeaua îngustă şi cu mâinile întinse deasupra mangalului cu jar, iar *umm* Hanafi, ghemuită în faţa ei pe o blană. Tabloul îi stârni pe neaşteptate amintirile zilelor frumoase de altă dată. Din splendoarea cafelei de odinioară, neschimbat rămăsese doar mangalul.

Ahmad Abd el-Gawad porni agale pe malul Nilului, îndreptându-se spre bacul lui Muhammad Iffat. Înserarea se lăsase de mult peste oraş şi o puzderie de stele scânteietoare se iveau în văzduh, împânzind cerul de smoală. Se răcorise binişor. Când tocmai se pregătea să cotească, aruncă o privire fugară spre bacul care fusese cândva al Zenobei. Trecuse un an de la amintirile dureroase, dar în inimă tot îi mai stăruiau înverşunarea şi umilinţa. După ce se despărţise de Zenoba părăsise petrecerile, întocmai cum se întâmplase după moartea lui Fahmi. Cam la un an după aceea, simţise că-şi pierde răbdarea şi picioarele îl purtaseră din nou spre locul oprit. Se afla din nou între prietenii de petrecere: cei trei bărbaţi şi cele două femei. Cu prietenii se întâlnise şi cu o seară înainte, dar pe cele două femei nu le mai văzuse cam de un an şi jumătate; mai exact, din noaptea când în viaţa lui apăruse Zenoba. Toată lumea îl aştepta. Nu se clintise niciun pahar; nimeni nu se atinsese de nimic. Galila stătea pe canapeaua din mijloc, jucându-se cu brăţările de aur şi ascultându-le clinchetul, în vreme ce Zabida se contempla într-o oglindă sub becul atârnat de tavan, cu spatele spre masa încărcată. Prietenii îşi scoseseră veşmintele lungi, aşezându-se fiecare pe unde nimerise. Ahmad dădu mâna cu ei, apoi le salută cu căldura pe cele două femei. „Bine-ai venit, frate drag! *, îl întâmpină Galila.

— Bine-ai venit! Dacă n-ar fi buna-cuviinţă, n-ai merita nici să te salutăm! zise şi Zabida, zâmbind dojenitor.

Domnul Ahmad îşi scoase *gubba* şi *tarbuş*-ul, apoi îşi petrecu privirea peste locurile libere. Între timp, Zabida se aşezase lângă Galila şi el şovăi puţin înainte de a se îndrepta spre canapeaua femeilor. Ezitarea nu-i scăpă ochiului versat al lui Abd el-Rahim, care sări ars, de parcă atât ar fi aşteptat.

— Parc-ai fi un şcolar ageamiu…

— Tu ţi-ai pune mai bine frâu limbii şi ţi-ai vedea de treaba ta! îl apostrofa Galila.

— Eu aş fi fost mai îndreptăţită să-i spun asta, că doar suntem şi rude, într-un fel, se grăbi Zabida, râzând ironic.

Stăpânul pricepu imediat aluzia Zabidei şi tresări neliniştit, întrebându-se cât o fi ştiind ea din toate cele întâmplate.

— Cinstea este de partea mea, sultană! îi răspunse el în doi peri.

— Tu te bucuri cu adevărat de cele întâmplate? îl întrebă Zabida, uitându-se la el pieziş.

— De vreme ce eşti mătuşa ei, răspunse el tot în glumă.

— Eu, în schimb, n-o să fiu niciodată mulţumită, îngăimă ea, făcând un semn categoric cu mâna.

Înainte ca stăpânul s-o mai întrebe ceva, interveni Abd el-Rahim, frecându-şi palmele:

— Eu propun să terminaţi discuţia ca să bem ceva…

Apoi se apropie de masă, desfăcu o sticlă şi turnă în pahare, îndeplinind rolul de Ganymede cu obişnuita-i satisfacţie. Aşteptă până ridicară toţi paharele şi toastă:

— În sănătatea prietenilor dragi; să avem parte numai de bucurie!

Ahmad Abd el-Gawad privi pe deasupra paharului, cercetând cu voluptate chipurile prietenilor, care împărţiseră cu el povara prieteniei şi statorniciei de aproape patruzeci de ani. Se lăsă furat de gânduri şi-i

imagină pe cei trei ca pe nişte părticele din sufletul lui. Îl copleşi tulburarea şi simţi că nu-l mai încape nici pământul.

— Şi din ce cauză eşti tu nemulţumită de ea? se trezi stăpânul ca dintr-un vis.

Apoi înţelese din privirile ei că discuţia îi face mare plăcere.

— Fiindcă e o haină… nu-şi ţine cuvântul, spuse Zabida. A plecat din casa mea de mai bine de un an, fără măcar să-mi spună ce are de gând. S-a dus şi dusă a fost. N-am mai auzit de ea…

Adevărat să fie? Chiar să nu ştie ce s-a întâmplat cu ea în tot timpul ăsta? Dar domnul Ahmad se stăpâni şi nu comentă vorbele ei nicicum.

— El nu ţi-a spus nimic? insistă Zabida.

— Mi-a spus… când a fost momentul, se bâlbâi Ahmad.

— Am crescut-o de când era în leagăn. I-am fost o adevărată mamă. Şi iată răsplata! Are sânge blestemat, ce să-i faci?

— Nu-i ocări sângele, căci sângele ei e şi-al tău! încercă Ali Abd el-Rahim s-o domolească, mai în glumă, mai în serios.

— Da’ de unde? N-are nimic din sângele meu! protestă Zabida.

— Dar cine-i tatăl ei? o întrebă domnul Ahmad pe neaşteptate.

— Tatăl ei? se trezi Ibrahim el-Far, minunându-se cu un ton care nu putea să prevestească decât un potop de ironii şi râsete.

— Nu uita că este vorba de soţia lui Yasin! îl preveni Muhammad Iffat.

Ibrahim el-Far se opri imediat, luând o mină serioasă, dar Zabida continuă:

— Eu nu glumesc deloc, să ştiţi! Tot timpul m-a invidiat şi a râvnit să-mi ia locul, cu toate că se afla sub ocrotirea mea. Am închis ochii, prefăcându-mă că nu observ. Îşi luase nasul la purtare de-a binelea, continuă ea

apoi, râzând plictisită. Voia să ajungă cântăreaţă!

După ce îşi plimbă o vreme privirile peste cei prezenţi, Zabida urmă:

— Dar şi-a frânt gâtul… a dat faliment şi s-a măritat!

— Cum vorbeşti, Zabida? Căsătoria, după tine, înseamnă faliment? o întrebă Abd el-Rahim mustrător.

— Aşa-i, după obiceiul pământului! răspunse ea, îngustându-şi ochii şi arcuindu-şi sprâncenele. O cântăreaţă nu-şi părăseşte taraful decât dacă a dat faliment.

În clipa aceea, Galila începu să fredoneze:

— Tu eşti licoare… ameţitoare… şi mi-era dor de tine…

Stăpânul o întâmpină cu un zâmbet larg, din care răzbătea bucuria. Dar în clipa aceea, Ali Abd el-Rahim se ridică şi se oferi să facă din nou onorurile casei:

— O clipă de linişte până ce umplem din nou paharele…

Turnă în ele pe rând şi se întoarse la locul său cu paharul în mână. Prinse şi Ahmad Abd el-Gawad paharul şi se opri cu ochii ţintă la Zabida. Îl privi şi ea îndelung şi ridică puţin mâna în semn de salut. Stăpânul făcu la fel şi sorbiră câte o înghiţitură amândoi deodată. Femeia continuă să-l privească surâzând cu faţa radioasă. Nu s-a mai arătat un an de zile, ca şi când l-ar fi înghiţit pământul. N-a simţit dorinţa să mai vadă nicio femeie. Cine să fie oare de vină? Experienţa dureroasă prin care trecuse, orgoliul rănit sau anii? Dar iată că euforia uşoară şi privirea languroasă a Zabidei izbutiră să-i mişte inima şi după vechea amărăciune simţi din nou dulceaţa apropierii. Văzu un semn bun în asta. Poate că va reuşi să-şi oblojească demnitatea rănită de trădare şi de căruntеţe. I se păru că zâmbetul expresiv al Zabidei îl încurajează, zicându-i: „Nu e încă prea târziu! a. Continuă să-i urmărească înveselit privirea.

Muhammad Iffat aduse o lăută şi o aşează între cele două femei. Galila o luă în braţe şi începu să-i mângâie strunele, iar când băgă de seamă că s-a făcut tăcere în

jurul ei, începu să cânte:

— Ţi-am promis, iubitul meu…

Ahmad Abd el-Gawad se prefăcea că-i ţine isonul, aşa cum făcea de obicei altă dată, când cânta Galila sau Zabida. Clătina din cap în ritmul lent al melodiei, creând impresia că-i merge la suflet. Nu-i mai rămăseseră decât amintiri din lumea cântecului. El-Hamuli, Osman, el-Menilawi şi Abd el-Hayy s-au dus odată cu tinereţea şi cu zilele de glorie. Dar trebuie să ia lucrurile aşa cum sunt şi să se împace cu ceea ce este. Pasiunea pentru cântec şi veselie îl purtase şi la teatrul Munirei el-Mahdiyya, numai că genul ăsta de muzică nu se potrivea cu gustul lui. Stând tot timpul nemişcat pe scaun, avea impresia că se află la şcoală. Ascultase acasă la Muhammad Ifâat nişte discuri înregistrate de curând de *Umm* Kalthum – cântăreaţa care începuse să se impună –, dar se arătase destul de neîncrezător şi n-o admirase, în ciuda faptului că Saad Zaghlul îi elogiase vocea. Înfăţişarea lui însă nu exprima nici pe departe adevărata lui atitudine faţă de cântec. Se mulţumi s-o urmărească atent pe Galila şi să repete în cor cu ceilalţi refrenul „Ţi-am promis”.

— Unde-i? Unde-i daireaua? strigă el-Far mâhnit. Unde-i daireaua ca să-l auzim pe fiul lui Abd el-Gawad?

Mai degrabă ai întreba unde este Abd el-Gawad care se juca mai demult cu daireaua. Aah! De ce curge timpul peste noi? Galila încheie cântecul în aplauzele generale, dar se scuză, zâmbindu-le:

— Sunt obosită…

Zabida o copleşi ca de obicei cu complimente, mai mult din dorinţa de a întreţine pacea generală. Toată lumea ştia că steaua Galilei cobora cu repeziciune spre apus. De curând o părăsise Fino, care era neîntrecută în mânuirea dairelei, pentru a se angaja în alt taraf. Apusul era firesc, căci farmecul şi frumuseţea vocii păliseră. Cu ele dispăruseră şi toate motivele de invidie. Prietenii se întrebaseră de mai multe ori dacă Galila este pregătită pentru etapa cea mai grea a vieţii. Ahmad Abd el-Gawad era de părere că n-ar fi mai deloc pregătită şi-i învinovăţise

pentru asta pe câţiva dintre prietenii ei, care-i risipiseră cea mai mare parte din avere. În acelaşi timp recunoscu şi el, alături de Ali Abd el-Rahim, că ea nu se dă înapoi de la nimic pentru a câştiga bani, lăsând să se înţeleagă că ar face negoţ cu frumuseţea fetelor din orchestră şi că încetul cu încetul casa ei o să-şi piardă prestigiul. Altă dată aduseseră vorba despre Zabida şi recunoscuseră cu toţii că se pricepe şi să adune, dar şi să risipească banii, făcând aluzie îndeosebi la patima ei pentru droguri.

— Îngăduic-mi să-mi exprim admiraţia pentru privirile galeşe pe care le trimiţi unora dintre noi, o tachină Muhammad Iffat pe Zabida.

— Ochii îl dau de gol pe cel aprins de dragoste, zise Galila aproape în şoaptă, apoi izbucni în hohote de râs.

— Sau ţi-ai închipuit că noi nu mai vedem? se amestecă în vorbă şi Ibrahim el-Far, dojenind-o în glumă.

— Să ştiţi că se schimbă treaba! Dacă trăncăniţi aşa, fără rost, n-o să mai puteţi să mă păcăliţi, aşa cum plănuiaţi voi! îi ameninţă Ahmad Abd el-Gawad, prefăcându-se supărat.

— Nu mă uitam la el cu un scop anume – Doamne fereşte! se dezvinovăţi Zabida, simţindu-se încolţită. Mă uitam la capetele voastre albite şi la părul lui negru şi-l invidiam că rămâne neschimbat. Spuneţi-mi dacă-i daţi mai mult de patruzeci de ani?

— Poate vrei să zici patruzeci pe-un picior? glumi Muhammad Iffat.

— Oricum aţi face socoteala, tot sunteţi mai bătrâni decât mine! îi luă în zeflemea Ahmad Abd el-Gawad.

În clipa aceea, Galila fredonă începutul cântecului *Invidiosul parcă are un spin în ochi…*

— Nu vă fie teamă, că n-o să-l deochi! se apără Zabida.

— Ba toate belelele de la ochii tăi se trag, sări Muhammad Iffat, clătinând din cap cu subînţeles.

— Tot mă mai invidiezi că sunt tânăr? o întrebă Ahmad Abd el-Gawad pe Zabida. N-ai auzit ce-a spus doctorul?

— Ba da! Mi-a spus Muhammad Iffat... Dar ce boală mai e şi tensiunea asta?

— Mi-a înfăşurat un burduf împrejurul braţului şi-a început să-l umfle cu nişte foale din piele. Asta a fost tot. Pe urmă mi-a spus hotărât şi sigur: „Ai tensiune!”

— Şi de la ce ţi se trage tensiunea asta?

— Cred că de la foalele alea… glumi stăpânul.

— Mi se pare mie că e o boală molipsitoare, zise Ibrahim el-Far, frecându-şi palmele. La mai puţin de-o lună după îmbolnăvirea lui, ne-am dus la doctor unul după altul şi rezultatul a fost acelaşi în toate cazurile. „Tensiune!”

— Vă spun eu care e secretul, interveni Ali Abd el-Rahim. Trebuie să fie una din urmările revoluţiei, de vreme ce nu s-a pomenit de boala asta înainte de izbucnirea ei.

— Şi care sunt simptomele misterioasei boli? îl întrebă Galila pe domnul Ahmad, din ce în ce mai interesată.

— Dureri de cap, respiraţie anevoioasă şi o mare greutate la mers…

— Dar cine n-are simptomele astea? bombăni Zabida, zâmbind puţin neliniştită. Credeţi că s-ar putea să am şi eu tensiune?

— Sus sau jos? întrebă Ahmad Abd el-Gawad, sucind vorba ca să facă haz.

Râseră toţi, chiar şi Zabida.

— Acum, că ştii atât de bine ce-i cu tensiunea asta, cred că ai putea s-o examinezi şi pe ea, spuse Galila cu tâlc. Poate-i ghiceşti şi ei boala.

— Păi să aducă ea burduful, iar eu caut foalele, continuă Ahmad Abd el-Gawad, pornit să facă haz cu orice preţ.

Izbucniră cu toţii în hohote şi nu se opriră până ce nu-i întrerupse Muhammad Ifâat:

— Tensiune… tensiune… Altceva nu mai ştie doctorul… Iar noi trebuie să ascultăm de poruncile lui ca nişte sclavi. „Nu mai bei! Nu mai mănânci carne de vită! Renunţă şi la ouă!”

— Ei, vezi? Şi cum să se descurce unul ca mine, care

trăieşte numai cu carne de vită şi ouă şi nu bea decât alcool?

— Mănâncă şi bea sănătos, după pofta inimii, îl încurajă Zabida, căci cel mai bun vraci eşti tu însuţi, iar Allah este doctor pentru sufletele tuturor!

— Acum îi arde de şagă, dar când a fost nevoit să stea la pat o băgase bine pe mânecă şi luase aminte la toate sfaturile medicului, le-a respectat cu sfinţenie. Acum iar le-a uitat!

— Eu n-am niciun fel de încredere în doctori, declară Galila strâmbând din nas, dar le găsesc o scuză, căci trebuie să trăiască şi ei. Câştigă pe seama bolilor cum câştigăm noi pe seama nunţilor. Pentru ei – burduful, foalele, ordinele şi interdicţiile, iar pentru noi – daireaua, lăuta şi cântecele…

— Ai dreptate! exclamă domnul Ahmad entuziasmat. Numai Allah hotărăşte asupra bolilor şi sănătăţii, asupra vieţii şi morţii! Cel care se bizuie pe Allah nu va regreta!

— Oameni buni, depuneţi mărturie împotriva acestui faţamic! îi instigă Ibrahim el-Far, râzând cu poftă. Cu gura bea, cu ochii păcătuieşte şi pe urmă vine şi ne ţine nouă predici din vârful limbii!

— N-aveţi ce să-mi reproşaţi, de vreme ce predic într-o casă deocheată ca asta, zise Ahmad Abd el-Gawad hohotind.

— Ce bine-ar fi dacă s-ar afla şi Kamal printre noi, să-ţi asculte şi el predicile, sări Muhammad Iffat cu gura, urmărindu-l pe Ahmad Abd el-Gawad cu priviri mustrătoare.

— Apropo, tot mai susţine că omul se trage din maimuţă? interveni Ali Abd el-Rahim.

— Ce-mi aud urechile? exclamă Galila, ducându-şi mâinile la piept.

— Din maimuţă? se minună şi Zabida. Probabil, se gândeşte la originea lui, sărmanul! spuse ea apoi cu ironie.

— Şi, în plus, mai susţine şi că femeia s-ar trage din leoaică, încercă să se răzbune stăpânul.

— Aş vrea să văd şi eu vlăstarul ăsta descinzând

dintr-un maimuţoi şi o leoaică! spuse Zabida, abia reţinându-şi râsul.

— Las că o să se facă el mare şi-o să afle atunci că omul îşi are într-adevăr originea în Adam şi Eva, se amestecă şi Ibrahim el-Far.

— Ba mai bine o să-l aduc într-o zi aici, cu mine, ca să vadă din ce animale se trage omul, îl întrerupse domnul Ahmad.

— Tu ai putea să ne spui şi nouă cărei specii de animale îi aparţine domnul Ahmad, i se adresă Ali Abd el-Rahim Zabidei, în vreme ce se apropia de masă pentru a umple din nou paharele.

Ea rămase o clipă pe gânduri, urmărind mâinile lui Ali Abd el-Rahim, apoi spuse zâmbind:

— Cred că aduce cu măgarul…

— Asta-i ocară sau laudă? întrebă Galila.

— Numai cine-a zis-o poate şti, răspunse Ahmad Abd el-Gawad în locul Zabidei.

Înălţară din nou paharele într-o atmosferă de veselie generală. Apoi Zabida ridică lăuta şi începu să îngâne *Coboară perdeaua*.

Trupul lui Ahmad Abd el-Gawad începu să danseze în ritmul lent al melodiei. Apoi ridică paharul, privind prin licoarea aurie la faţa Zabidei, ca şi cum ar fi vrut s-o cerceteze printr-o lupă colorată. Era cu ochi şi cu sprâncene că Ahmad şi Zabida reveniseră, sub imperiul cântecului, la vechea comunicare ce se stabilea între ei pe vremuri. Stăpânul reluă ultimul refren împreună cu Zabida şi glasul lui se înălţă voios, cântecul încheindu-se în aplauzele şi aclamaţiile tuturor.

— Fiindcă veni vorba de „îndrăgostitul pe care-l dau ochii de golu, ce părere ai despre *Uram* Kalthum? o întrebă Muhammad Iffat pe Galila.

— Să fiu sinceră, are glas frumos, dar n-are încă arta necesară…

— Unii prezic că va fi succesoarea Munirei el-Mahdiyya… Alţii pretind că ar avea o voce şi mai frumoasă decât a Munirei.

— Ei, nici chiar aşa! protestă Galila. Nu poate suporta comparaţie cu vocea gravă a Munirei.

— Cântecul ei aminteşte mai degrabă de psalmodierea Coranului, se amestecă şi Zabida veninoasă. Parcă-ar fi o cântăreaţă cu turban, ca psalmiştii! încheie ea cu dispreţ.

— Pe mine, unul, nu mă încântă deloc! sări cu gura şi Ahmad Abd el-Gawad. Mulţi sunt înnebuniţi după ea, dar realitatea e că vocile de aur s-au terminat odată cu dispariţia lui şi Abdo.

— Tu eşti un retrograd! glumi Muhammad Iffat. Întotdeauna te-ai cramponat de trecut... Apoi spuse, făcându-i cu ochiul: Nu te îndărătniceşti tu să-ţi guvernezi şi casă, şi familia prin forţă, chiar şi acum, în era democraţiei şi parlamentarismului?

— Democraţia! Democraţia trebuie să fie pentru popor, nu pentru familie! protestă domnul Ahmad cu ironie.

— Tu crezi că tineretul de astăzi mai poate fi ţinut în frâu prin vechile metode? întrebă Ali Abd el-Rahim. Îţi închipui că-i mai poţi ţine în hăţuri pe tinerii ăştia învăţaţi cu demonstraţiile şi înfruntarea soldaţilor englezi?

— Nu pricep ce vrei să spui, dar eu sunt de aceeaşi părere cu Ahmad, se amestecă în vorbă Ibrahim el-Far. Amândoi avem băieţi şi se cuvine să ne rugăm lui Allah să ne ajute!

— Amândoi sunteţi pentru o guvernare democratică numai cu vorba, iar în casă vă purtaţi ca nişte despoţi, glumi Muhammad Iffat.

— Ce idee năstruşnică! Am impresia că eşti cu capul în nori! Cam ce-ai vrea, mă rog? Să-i strâng laolaltă pe Hamal, pe Yasin şi pe mama lui Hamal, să le cer părerea şi pe urmă să număr voturile? protestă Ahmad Abd el-Gawad.

— Să n-o uiţi pe Zenoba, te rog! completă Zabida printre hohote.

— Dacă ceea ce pătimim cu copiii e din pricina revoluţiei, atunci să avem iertare, eu nu-l mai înţeleg pe Saad-paşa! insistă Ibrahim el-Far.

Petrecerea cu cântec şi glume se prelungi până târziu în noapte, când glasurile se contopiră într-o larmă confuză. Se surprindeau din ce în ce mai des privindu-se adânc în ochi. Nu există pe lumea asta decât o singură plăcere! îşi zicea Ahmad în sinea lui. Îi veni în minte să exprime gândul ăsta cu glas tare, dar renunţă, fără să-şi dea prea bine seama ce-l opreşte – fie că entuziasmul murise, fie pentru că în jurul său se lărgea un gol adânc. Dar de ce-l năpădeşte oare indiferenţa asta pe neaşteptate? Va fi o plăcere de un ceas sau o intimitate de durată? se întrebă din nou. Oricum va fi, se simţi ispitit să caute desfătare, dar îl opri din nou un foşnet ciudat, ca şi când valurile Nilului i-ar fi şoptit la ureche. La mijlocul celui de-al şaselea deceniu de viaţă e încă un bărbat în putere, întreabă-i pe înţelepţi cum trece viaţa, căci noi ştim şi nu prea ştim…

— Dar ce te-a apucat de-ai amuţit deodată? Allah să te ferească de rău!

Pe mine? Cred că am nevoie de puţină linişte…

Ce plăcută e liniştea! Să tragi un somn zdravăn şi după el să te scoli înviorat! Ce plăcută e sănătatea! Dar ei insistă întruna şi nu-ţi dau o clipă de răgaz. Privirea asta nu-i fermecătoare? Dar susurul valurilor se înalţă, creşte mereu… Cum ţi se pare cântecul? Parc-ai avea bumbac în urechi!

— Nici vorbă! Nu-l lăsăm până nu-l petrecem cu alai ca pe un mire! Ce părere aveţi? Nunta! Nunta!

— Hai, cămiloiul meu, ridică-te!

— Eu? Puţină linişte! Vă rog…

— Nunta! Nunta! Aşa cum am făcut prima oară în casa din Al-Ghuriyya.

— Asta s-a întâmplat demult… demult…

— Nu-i nimic, o s-o mai repetăm o dată! Nunta! Nunta!

Sunt fără îndurare! Dar asta a fost aşa demult! Aproape că ţi s-a aşternut peste ochi zăbranicul uitării. Şi negura se lasă parcă din ce în ce mai deasă! Şi susurul s-a preschimbat în vuiet… Şi creşte mereu! De ce-ai uitat

aproape totul?

— Uitaţi-vă! Ce-i asta?

— Ce-i cu el?

— Repede, un pahar cu apă! Deschideţi fereastra!

— Îndurare, Doamne!

— Nu-i nimic! Nu-i nimic! înmoaie batista asta în apă rece!

Trecuse o săptămână de la întâmplarea aceea. Doctorul, care-l vizitase în fiecare zi, apreciase că starea este într-atât de gravă încât nu-i îngăduise să stea de vorbă cu nimeni. Până şi copiii lui se strecurau în cameră în vârful picioarelor, căutau nedumeriţi la faţa lui palidă, apoi se retrăgeau cu chipurile întunecate şi inimile chircite de durere, aruncându-şi unul altuia priviri neajutorate şi evitând totodată să se privească în ochi. Doctorul le spusese că e vorba de o criză de tensiune. Khadiga povestise îngrozită că doctorul îi luase stăpânului un lighean de sânge negru. Amina intra şi ieşea din odaia lui, plutind ca o fantomă ce rătăceşte fără ţintă, iar Kamal era uluit şi dezorientat, minunându-se cum se pot petrece astfel de lucruri grave într-o clipită şi cum poate pica cu atâta uşurinţă un bărbat atât de vânjos ca stăpânul. Privea pe furiş la umbra mamei, la ochii înlăcrimaţi ai Khadigăi şi la chipul livid al Aişei, tot întrebându-se cum de s-a putut întâmpla aşa ceva. Îi trecu prin minte fără să vrea că tată-său ar putea să se prăpădească dintr-o clipă în alta şi rămase încremenit, fiind convins că viaţa ar fi de neîndurat fără el. Se întrebă cu teamă în suflet cum ar putea suporta mamă-sa o astfel de nenorocire. Pare de pe acum cu sufletul sfâşiat, cu toate că nu s-a întâmplat nimic, îi veni apoi în minte chipul lui Fahmi şi-şi puse întrebarea dacă ar putea să-l uite şi pe tatăl său, aşa cum îşi uitase fratele. Yasin a aflat de cele întâmplate a doua zi şi s-a oprit drept la casa veche, fără să stea pe gânduri. Venea pentru prima oară de când o părăsise. Rămase lângă patul tatălui său îndelung, fără să scoată o vorbă. Pe urmă se retrase în salon şi acolo se trezi faţă în faţă cu Amina. Se întâlneau pentru prima dată după o lungă despărţire. Yasin se simţi

atât de mişcat când o văzu întinzându-i mâna, încât ochii i se umeziră, fiind gata să podidească în lacrimi. Stăpânul mai rămase în pat câteva zile, fără să deschidă gura şi fără să se mişte. După ce doctorul îi luă sânge se mai strecură în el un grăunte de viaţă şi-şi redobândi cunoştinţa, reuşind să articuleze, printre gemetele de durere, şi primele cuvinte. Când i se mai domoli criza violentă, şederea în pat începu să-l stânjenească, temându-se că s-ar putea să fie condamnat să rămână legat de patul său în toate împrejurările vieţii. Primul lucru despre care întrebă când îşi reveni era legat de modul cum ajunsese acasă. Amina îi povesti că trei prieteni – Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far – îl aduseseră cu trăsura, în stare de leşin, şi-l purtaseră pe braţe până la pat. Şi cu toate că trecuse de miezul nopţii, aduseseră imediat şi un doctor. Apoi întrebă despre persoanele care veniseră să-l viziteze şi soţia îi spuse că prietenii se interesează de el toată ziua, dar doctorul i-a interzis să-i primească un timp.

— Totul este după voia lui Allah! şopti el cu glas stins. Să ne rugăm lui Allah ca totul să se sfârşească cu bine! adăugă apoi, după o pauză.

Adevărul este că el nu disperase şi nu simţise apropierea sfârşitului nicio clipă, iar încrederea în viaţă nu-i slăbise deloc, în ciuda durerii şi spaimei încercate. Imediat ce-şi recapătă cunoştinţa, îşi redobândi şi încrederea în sine. Nu-i vorbi nimănui pe tonul celor care se pregătesc de moarte şi se grăbesc să lase un testament. Dimpotrivă, îl chemă la el pe Gamil el-Hamzawi şi-l însărcină să facă nişte schimbări, apoi îl chemă pe Kamal şi-l trimise să-i aducă haine noi de la croitor, din Khan Gaafar. Când îşi aducea aminte de moarte, nu făcea decât să repete rugăciunile, vrând să-l înduplece pe Allah şi să amăgească destinul. După o săptămână, doctorul declară că bolnavul a depăşit faza cea mai critică şi că în curând se va restabili complet şi-şi va relua activitatea. Îi repetă sfaturile pe care i le dăduse la primul consult şi el promise că va ţine seama de ele întocmai. În sinea lui, se legă să renunţe cu desăvârşire la petreceri şi la viaţa dezordonată,

încredinţat că lucrurile sunt prea serioase ca să mai fie luate în glumă. Sănătatea, chiar şi cu privaţiuni, este oricum mai bună decât boala.

Şi astfel criza se sfârşi cu bine. Familia îşi recapătă tihna şi rostiră cu toţii cuvinte de mulţumire. Abia la sfârşitul celei de-a doua săptămâni i se îngădui să stea de vorbă cu musafirii. Primii care îl vizitară au fost copiii şi ginerii lui. Îşi petrecu privirile peste chipurile tuturor: Yasin, Khadiga, Aişa, Ibrahim şi Khalil Şawkat. Apoi întrebă despre nepoţi: Ridwan, Abd el-Mun im, Ahmad, Na'ima, Osman şi Muhammad. Fireşte că nu fuseseră luaţi în vizită, ca să nu-i tulbure liniştea. Îi urară viaţă lungă şi sănătate deplină, apoi îşi exprimară regretul pentru năpasta care-l lovise şi rostiră cu toţii cuvinte de îmbărbătare. Khadiga vorbi cu glas tremurat, iar Aişa lăsă pe mâna lui o lacrimă în clipa când i-o sărută, socotind de prisos să mai spună ceva. Yasin îi mărturisi că n-a mai avut clipă de linişte de când a aflat de boala stăpânului. Faţa palidă şi severă a domnului Ahmad se lumină într-un zâmbet senin şi le vorbi pe îndelete despre voia, mila şi bunăvoinţa lui Allah, despre răbdarea şi încrederea cu care trebuie întâmpinat destinul. După un timp, ieşiră cu tihnă în suflet şi se mutară în odaia lui Kamal, lăsând salonul liber pentru musafirii aşteptaţi să sosească dintr-o clipă în alta. Yasin, care căpătă pe neaşteptate aripi, profită de situaţie şi se opri dinaintea Aminei.

— N-am putut să-ţi spun ce-am avut pe suflet în ultimele două săptămâni, fiindcă boala tatii nu mi-a dat o clipă de pace, începu el hotărât. Acum, că lucrurile merg spre bine, cred că putem schimba câteva vorbe. Aş vrea în primul rând să-mi cer iertare pentru că am îndrăznit să intru în casă fără îngăduinţa dumitale. Am avut impresia că m-ai primit cu aceeaşi căldură de odinioară. Socotesc însă de datoria mea să-mi cer iertare pentru supărarea pe care ţi-am pricinuit-o.

— Ce-a fost a trecut, Yasin… răspunse Amina îmbujorată de emoţie. Asta-i casa ta şi eşti oricând bine venit în ea!

— Nu vreau să mă întorc la ce-a fost, reluă Yasin, dar socotesc de cuviinţă să-ţi mărturisesc cu mâna pe inimă, jurând pe viaţa tatălui meu şi a lui Ridwan, că n-am avut niciodată vreun gând rău pentru cineva din casa asta şi că ţin la toţi cum ţin la mine însumi. De bună seamă că numai diavolul m-a împins la păcat. Orice om se află în primedjia asta, dar inima mea a fost întotdeauna alături de voi.

Amina se înseninã şi puse mâna pe umărul lui solid, zicându-i:

— Te-am socotit întotdeauna copilul meu şi ţi-am arătat aceeaşi dragoste ca şi copiilor mei. Recunosc că m-am mâniat atunci, dar furia s-a stins de mult – slavă lui Allah! Acum n-a mai rămas decât vechea dragoste. Asta-i casa ta, Yasin, şi eşti oricând bine venit în ea!

Yasin nu-şi mai încăpea în piele de bucurie, iar când Amina părăsi odaia, le spuse celorlalţi pe un ton solemn:

— Femeia asta este neînchipuit de bună! Allah nu-l iartă pe cel care ar fi în stare să-i facă vreun rău. Allah să-l blesteme pe diavolul care m-a împins într-o zi să-i rănesc sentimentele!

— Aproape că nu trece niciun an fără ca diavolul să te împingă la o nenorocire! îi răspunse Khadiga, luându-l peste picior. Parcă ai fi o jucărie în mâinile lui!

Yasin se uită la ea cu ochi rugători, implorând cruţare.

— E o poveste care a trecut… s-a terminat, sări Aişa, ca de obicei, în apărarea celui încolţit.

— De ce n-ai adus şi vinul cu tine, ca să sărbătoreşti ziua asta binecuvântată cu tot dichisul, aşa cum se cuvine? continuă Khadiga pe acelaşi ton, fără să-i dea atenţie Aişei.

— Soţia mea nu mai admite petrecerile! i-o reteză Yasin, umflându-se în pene. Acum e o doamnă în adevăratul sens al cuvântului.

— E o mare pierdere pentru tine! Domnul să te ierte şi să te călăuzească pe calea cea bună! zise Khadiga, de data asta fără urmă de ironie în glas.

— Te rog să nu te superi pe mine, şi Yasin, interveni Ibrahim Şawkat, vrând parcă să-şi ceară iertare pentru

firea arţăgoasă a soţiei sale. Ce pot să fac? E sora ta!

— Allah să te ajute, şi Ibrahim, răspunse Yasin, ascunzându-şi cu greu zâmbetul.

— Acum, după ce Allah l-a ajutat pe tata să se întremeze, vă mărturisesc că n-o să uit cât oi trăi înfăţişarea lui din prima zi, se amestecă Aişa în vorbă, dorind să schimbe subiectul. Să nu mai aibă nimeni parte de boală şi de suferinţă!

— Viaţa asta nu mai face nici cât un fir de pai fără el, încuviinţă Khadiga fără să stea pe gânduri.

— La el am căutat şi am aflat ajutor în toate nenorocirile, murmură Yasin emoţionat, străduindu-se să pară stăpân pe sine. Rar se mai întâlneşte un bărbat ca el!

Şi eu am simţit acelaşi lucru, gândi Kamal. Ţi-aduci aminte cum stăteam prăbuşit în colţul odăii, copleşit de disperare? Am simţit că mi se frânge inima văzând-o pe mama prăbuşindu-se. Noi cunoaştem doar un singur sens al morţii, dar dacă spectrul ei vine acolo unde nu ne aşteptăm, atunci ne fuge pământul de sub picioare. Şi cu toate astea, loviturile ei se vor succeda cu fiecare fiinţă dragă pe care o vom pierde. Într-o bună zi te vei stinge şi tu, lăsând în urmă numai speranţele. Oricum viaţa merită să fie trăită, oricât de mari ar fi suferinţele iubirii…

Din stradă se înălţă zgomotul unei trăsuri. Aişa sări ca arsă şi se opri în faţa ferestrei întredeschise.

— Ne-au sosit vizitatori aleşi! izbucnit ea cu mândrie, întorcându-se spre ceilalţi.

Prietenii mai apropiaţi sau mai îndepărtaţi ai stăpânului nu mai conteneau: funcţionari, avocaţi, notabili, comercianţi… Unii dintre ei intrau pentru prima oară în casa lui, alţii mai intraseră cu ocazia puţinelor banchete organizate de domnul Ahmad la el acasă. Dar împreună cu aceştia mai sosiră numeroşi cunoscuţi, pe care îi poţi întâlni aproape în fiecare zi în cartierul comercial Es-Sagha sau pe Calea Nouă. Veniră prieteni de tot felul. Parcă tunase şi-i adunase. Dar niciunul nu-i fusese atât de apropiat ca cei trei – Muhammad Iffat, Ali Abd el-Rahim şi Ibrahim el-Far. Întârziară puţin, având în vedere

împrejurările vizitei, dar copiii avură suficiente motive de mândrie, văzând înfăţişarea acestora şi trăsurile lor somptuoase.

— Uite că sosesc în sfârşit şi prietenii cei mai dragi, sări Aişa, care rămăsese la postul de observaţie.

Hohotele şi cuvintele de mulţumire şi de slavă ale celor trei se auzeau lămurit până în odaia lor.

— Nu există pe lumea asta prieteni ca ei, spuse Yasin cu admiraţie.

Fraţii Şawkat întăriră şi ei spusele lui Yasin, dând aprobator din cap, în vreme ce pe Kamal îl luă gura pe dinainte şi grăi cu o tristeţe în glas, pe care din fericire nu o observă nimeni:

— Rar se întâmplă ca o prietenie să fie atât de durabilă ca a lor!

— N-a trecut nicio zi fără să treacă pe aici pentru a întreba cum se simte tata, remarcă Yasin cu mirare. Şi de fiecare dată au plecat cu ochii strălucind de emoţie, gata să podidească în lacrimi.

— Nu trebuie să te miri, căci mai mult timp a petrecut cu ei decât cu voi, îi luă Ibrahim Şawkat vorba din gură.

Văzând că şuvoiul de vizitatori nu mai conteneşte, Khadiga alergă la bucătărie să dea o mână de ajutor. După ce închise prăvălia, sosi şi Gamil el-Hamzawi. Curând după el, se iviră Ghoneim Hamido, proprietarul presei de ulei din El-Gamaliyya, şi Muhammad el-Agami, vânzătorul de *kuskusi*[107] din Es-Salihiyya.

— Şeicul Mitwalli Abd es-Samad! strigă Aişa, făcând semn cu capul spre stradă. O putea oare să urce până la etajul de sus?

Şeicul străbătu curtea destul de vioi, sprijinindu-se în baston, în vreme ce tuşea ca să-şi anunţe sosirea şi să-şi potrivească glasul.

— Urcă el până în vârful minaretului, darămite un etaj, două, o asigură Yasin.

---

107 Mîncare specifică din nordul Africii, preparată din grîu pisat, diverse legume şi came.

Khalil Şawkat se minună, făcând semne cu ochii şi cu degetele, vrând să întrebe care-i vârsta şeicului.

— Păi trebuie să aibă între optzeci şi nouăzeci de ani, răspunse tot Yasin. Ca să nu mai zic că e sănătos tun!

— Şi n-o fi fost niciodată însurat în viaţa asta atât de lungă? se interesă Kamal.

— Ba lumea spune că ar fi avut şi nevastă, şi copii, dar că sf-ar fi mutat cu toţii întru mila lui Allah… bombăni Yasin.

— Ia te uită cine vine! se minună Aişa, care continua să supravegheze intrarea. Un *khawaga*! Cine-o fi?

Nou-sositul străbătu curtea cu oarecare teamă în privirile-i scrutătoare. Avea pe cap o pălărie rotundă din fibre de palmier. De sub borurile ei se zărea un nas acvilin, ciupit de vărsat şi o mustaţă zbârlită.

— O fi vreun bijutier, cine ştie? se auzi glasul lui Ibrahim.

— Pare să aibă mutră da grecotei, bombăni Yasin nesigur. Unde-am mai văzut chipul ăsta? se întrebă apoi, dar nu găsi răspunsul.

Se ivi după aceea un tânăr orb, purtând ochelari negri şi dus de braţ de un om mai simplu, care-şi înfăşurase capul cu o *kufiyya* şi lăsa să-i atârne de sub poalele paltonului negru un *ghilbab* vărgat. Yasin îl recunoscu de la prima privire şi se miră în sinea lui, dar nu schiţă niciun gest ce l-ar fi putut trăda. Tânărul cel orb era cântăreţul la *qanun* din taraful Zabidei, iar celălalt era proprietarul unei cunoscute cafenele din Wagh el-Baraka. Îl chema El-Hamayuni. Era un zurbagiu şi jumătate, pezevenghi şi altele de soiul ăsta.

— Orbul este cântăreţul la *qanun* din orchestra Zabidei, se apucă Khalil Şawkat să dea explicaţii.

— Şi de unde până unde l-o fi cunoscând tata? întrebă Yasin, prefăcându-se mirat.

— Păi tată-tău e un pasionat de muzică şi e normal să-l cunoască artiştii, mormăi Ibrahim Şawkat, râzând în barbă.

Zâmbi şi Aişa, dar nu-şi întoarse capul de la

fereastră. Yasin şi Kamal surprinseră surâsul lui Ibrahim şi pricepură imediat ce se ascunde în spatele lui.

În cele din urmă apăru şi Suwaydan, slujnica familiei Şawkat, împleticindu-se de bătrână ce era.

— Uite-l şi pe solul mamei! Vine să se intereseze cum se mai simte stăpânul, mormăi Khalil, arătând cu mâna spre ea.

Văduva răposatului Şawkat trecuse odată în persoană pentru a vedea ce s-a întâmplat cu stăpânul, dar reumatismul nu-i dăduse pace în ultimele zile şi, aliindu-se cu bătrâneţea, nu-i mai îngăduise să plece de acasă.

— Avem nevoie de un cafegiu, care să pregătească şi să servească ceştile cu cafea, zise Khadiga, care se întoarse de la bucătărie lamentându-se şi fălindu-se totodată, cum îi era obiceiul.

Stăpânul se ridicase în capul oaselor şi şedea rezemat de o pernă uriaşă, cu o pătură trasă până la gât, în vreme ce vizitatorii luaseră loc pe canapea şi pe scaunele rânduite în jurul patului. Părea fericit, cu toate că era destul de slăbit. Nimic nu-l putea face mai fericit decât strângerea prietenilor în jurul lui, întrecându-se cu complimentele.

Dacă boala II chinuise, acum trebuia să accepte că avusese o ocazie potrivită să-şi încerce prietenii, care, spre fericirea lui, nu numai că-i simţiseră lipsa, dar îi duseseră şi dorul, îşi deschisese sufletul şi se apucase să le povestească de-a fir-a păr despre durerile cărora trebuise să le facă faţă, ca şi când ar fi vrut să le stoarcă şi mai multă compătimire şi simpatie. Pentru asta îşi îngădui şi câteva înfloriturі.

— În primele zile m-a apăsat gândul că s-a isprăvit cu mine, îngăimă el oftând – dar am repetat fără încetare *şahada* şi sura *As-Samadiyya*. Tot timpul mă gândeam la voi, chinuit de gândul despărţirii.

— Fără dumneata n-ar fi mai existat lumea asta, domnule Ahmad… se ridicară mai multe glasuri deodată.

— Boala asta a ta a lăsat în sufletul meu urme care nu se vor şterge niciodată, zise Ali Abd el-Rahim înduioşat.

— Ţi-aduci aminte de noaptea aceea? întrebă Muhammad Iffat. Doamne! Ne-ai făcut să încărunţim…

— Te-a salvat cel care ne-a salvat şi de englezi în noaptea de la Porta El-Futuh! şopti Ghoneim Hamido, aplecându-se puţin spre pat. Ţi-aduci aminte?

Ce vremuri erau atunci! Zilele fericirii şi iubirii! Iar Fahmi era perfecţiunea! în el îţi puseseşi toată speranţa!

— Slavă lui Allah, domnule Ghoneim!

— Mie să-mi spui cât i-ai dat doctorului pe nedrept? se trezi şeicul Mitwalli Abd es-Samad să întrebe fără rost. Dar nu-i nevoie să-mi răspunzi. Îţi cer numai să le dai mâncare slujitorilor lui El-Husein!

— Dar dumneata, şeic Mitwalli, nu te numeri printre slujitorii lui El-Husein? îl întrerupse Muhammad Iffat. Ia spune-ne, cum vine asta?

— Le dai mâncare slujitorilor lui El-Husein în frunte cu mine, indiferent dacă vrea sau nu vrea Muhammad Iffat! rosti şeicul răspicat, lovind după fiecare cuvânt cu bastonul în podea. Şi se cuvine să le dea şi el mâncare tuturor slujitorilor lui El-Husein, în frunte cu mine, din respectul pe care ţi-l poartă… Şi să ştii că trebuie să faci pelerinajul chiar în acest an… Şi-ar fi şi mai bine dacă m-ai lua şi pe mine cu dumneata, ca să-ţi îndoiască Allah răsplata.

Cât de bun eşti, şeic Mitwalli! Şi ce aproape eşti de inima mea! Tu eşti unul din monumentele timpului!

— Îţi promit, să te iau cu mine în El-Hedjaz[108], dacă Cel milostiv o să ne îngăduie…

— Mai puţină supărare! se amestecă şi *khawaga* în discuţie, după ce-şi scosese pălăria, lăsând să i se vadă chelia strălucitoare şi puţinul păr complet alb. Supărarea e pricina tuturor necazurilor! Las-o deoparte şi-o să fii din nou sănătos tun!

Manoli, cel care ţi-a vândut băuturi vreme de treizeci

---

108 Regiunea nord-vestică a Peninsulei Arabe, socotită centrul spiritual al islamului; fiind patria profetului Muhammad, în care a existat şi prima capitală a statului islamic, El-Hedjaz este considerat de musulmani loc sfint.

şi cinci de ani! Vânzător de băuturi şi samsar de locuri de veci!

— Asta-i consecinţa negoţului tău, Manoli!

— Nu s-a plâns nimeni până acum că băutura ar fi pricina bolilor, bolborosi *khawaga*, plimbându-şi privirea peste chipurile celorlalţi clienţi. Vorbe goale! Poate bucuria sau râsul să fie cauză vreunei boli?

— De-abia acum mi-am dat seama cine vorbeşte… Tu eşti capul tuturor răutăţilor! izbucni şeicul Mitwalli Abd es-Samad, privind cu ochii mari spre khaw*aga, cu* toate că nu mai vedea de mult nimic. Când ai deschis gura prima dată, am tresărit şi m-am întrebat unde l-am mai auzit vorbind pe diavolul ăsta?

— Şeicul Mitwalli nu ţi-a fost client, Manoli? îl întrebă Muhammad el-Agami pe *khawaga*, făcând semn cu ochiul spre şeic.

— Burta lui e prea plină de mâncare. Unde-ai vrea să mai intre şi băutura, dragul meu? zise *khawaga* zâmbind.

— Nu întinde coarda, Manoli! Fii cuviincios! se burzului şeicul Mitwalli, strângând minerul bastonului.

— Poţi să tăgăduieşti că ai fost cel mai mare haşişoman înainte să-ţi fi muiat bătrâneţea ciolanele, şeic Mitwalli? întrebă el-Agami.

— Haşişul nu este *haram1*, protestă şeicul, ridicând mâna ca să-i invite la tăcere. Ai încercat vreodată să faci rugăciunea din zori sub influenţa haşişului? *„Allahu akbar! Allahu akbar*!”[109] E nemaipomenit!

Văzând că el-Hamayuni nu scoate o vorbă, Ahmad Abd el-Gawad se întoarse spre el zâmbind şi-l întrebă curtenitor:

— Ce mai faci, jupâne? Ţi-aduci aminte cum era pe vremuri?

— Pe vremuri? He-heei! mugi el-Hamayuni. Numai dumneata eşti de vină, domnule Ahmad! Dumneata ne-ai părăsit! Dar când am aflat de la domnul Ali Abd el-Rahim că zaci în pat, mi-am adus aminte de pasiunile tinereţii, ca

109 Tot ceea ce este considerat ilicit sau prohibit din punct de vedere al dogmei islamice.

şi când ar fi fost ieri… înseamnă că nu mai există credinţă – mi-am zis eu – dacă nu mă duc în persoană să-l văd pe bărbatul care mi-a fost atât de drag! Pe bărbatul adevărat, care te face să uiţi de orice necaz! Dacă lumea n-ar cleveti, le-aş fi adus cu mine pe Fatuma, şi pe Temelii, şi pe Dawlat, şi pe Nahawund! Toate ar fi vrut să te vadă, domnule Ahmad! Pentru noi eşti acelaşi, indiferent dacă ne vizitezi seară de seară sau nu mai treci pe la noi cu anii… Apoi, rotindu-şi ochii aprigi de jur-împrejur, rosti: Toţi ne-aţi părăsit… Şi domnul Ali, fie binecuvântat. A uitat de Saniyya el-Qililli, care-l aducea mereu pe la noi… Cei care au uitat trecutul sunt nişte rătăciţi. Nicăieri nu găsiţi atmosfera intimă de la noi. De ce nu ne-aţi mai vizitat? Dacă aş şti că v-aţi pocăit, v-aş ierta, dar n-a venit încă vremea pocăinţei… Domnul să vă dea viaţă lungă şi s-a veţi parte numai de bucurii!

— Nu vezi că s-a zis cu noi, jupâne? îi luă Ahmad vorba din gură.

— Nu spune asta tocmai dumneata, care eşti floarea bărbaţilor! îl consolă jupânul, înflăcărându-se. Nu-i decât o indispoziţie trecătoare. O să se ducă şi n-o să se mai întoarcă a doua oară. Nu te las până nu-mi promiţi că o să mai vii pe la noi prin Wagh el-Baraka, măcar o singură dată, după ce te-ai întremat.

— S-au schimbat vremurile, jupâne Hamayuni, răspunse Muhammad Iffat în locul lui Ahmad Abd el-Gawad. Unde-i Wagh el-Baraka de odinioară? S-a transformat într-un vad pentru puştime… Vrei să ne trezim nas în nas cu copiii noştri?

— Pe urmă nu uita că nu putem sta la tocmeală cu Cel de Sus când e vorba de vârstă şi sănătate, interveni şi Ibrahim el-Far. Trebuie să ne luăm gândul de la asta… S-a isprăvit cu noi, aşa cum a zis şi A*hm*ad. De-acum ne plecăm spre apus… Ne-am speriat toţi şi ne-am oprit direct la doctor. Şi fiecăruia ne-a găsit câte ceva. Ba ai cutare, ba ai cutare… Şi pe urmă ne-a luat cu sfaturile: toate începeau cu „NUtt – nu mai bei asta… nu mai mănânci asta… şi tot felul de alte interdicţii. N-ai auzit de tensiune,

jupâne Hamayuni?

— Eu vă sfătuiesc să trataţi orice boală cu băutură şi cu voie bună, îl îndemnă jupânul, privindu-l drept în ochi. Şi dacă o să mai daţi de necazuri, să nu-mi mai ziceţi mie pe nume.

— Bravo! exclamă Manoli. Ai perfectă dreptate!

— Ai uitat de *manzul-ul*[110] cel mai veritabil, jupâne Hamayuni, adăugă şi Muhammad es-Agami, ca şi cum ar fi vrut să-l completeze pe prietenul său.

— Ia spuneţi-mi şi mie, oameni buni, unde mă aflu? întrebă şeicul Mitwalli, clătinând din cap nedumerit. Sunt în casa fiului lui Abd el-Gawad? Suntem la *gharza*\ unde se fumează haşiş, sau la crâşmă? Hai, spuneţi-mi!

— Dar cine-i prietenul ăsta? întrebă el-Hamayuni, uitându-se chiorâş la şeicul Mitwalli.

— Un evlavios desăvârşit… un adevărat sfânt.

— Ia ghiceşte-mi şi mie viitorul, dacă eşti chiar un sfânt! îl provocă ironic el-Hamayuni.

— Sau temniţa, sau spânzurătoarea! mormăi Mitwalli fără să stea pe gânduri.

— Cu adevărat, este un sfânt, strigă el-Hamayuni, izbucnind într-un râs zgomotos. Ăsta-i sfârşitul care mă aşteaptă… Apoi, adresându-se şeicului: Dar e mai bine să-ţi ţii limba, dacă vrei să n-ai dumneata parte de sfârşitul ăsta. Pricepi ce vreau să zic?

— Ridică-te, dragul meu… îl încurajă Ali Abd el-Rahim pe stăpân, aplecându-se spre el rugător. Lumea nu mai face doi bani fără tine. Ce-i cu noi, Ahmad! Crezi că trebuie să luăm în serios sfaturile doctorilor? Părinţii noştri se mai însurau şi după şaptezeci de ani. Ce s-a întâmplat, oare?

— Părinţii voştri erau credincioşi şi curaţi la suflet, se grăbi Mitwalli Abd es-Samad să-i răspundă, vorbind tare şi împroşcând stropi de salivă în toate părţile. Nu erau nici beţivi, nici desfrânaţi ca voi… Asta-i adevărul, dacă vrei să-l afli.

— Doctorul a zis că dacă eşti neatent cu tensiunea la

110 Preparat narcotic specific egiptean.

nesfârşit poţi să ajungi la paralizie – Allah să ne apere de-aşa ceva! Asta a păţit prietenul nostru el-Wadâni… Decât să fiu osândit să zac nemişcat în pat, mai bine să mor… Doamne fereşte! Cum să zaci ani de zile fără să te mai poţi mişca?

În acel moment, el-Agami, Ham ido şi Manoli se ridicară ca la un semnal, se scuzară şi se retraseră, după ce-i urară stăpânului sănătate şi viaţă lungă.[111]

— Şi Galila îţi trimite sănătate! şopti Muhammad Iffat, apropiindu-se de urechea stăpânului. Ar fi vrut şi ea să te vadă…

Abdo, cântăreţul la *qanuny* prinse din zbor şoaptele domnului Muhammad Iffat şi zise, plesnind din degete:

— Iar eu am venit trimis de sultana. A fost gata-gata să-şi pună straie bărbăteşti şi să vină chiar ea în persoană, însă a renunţat în ultima clipă, fiindu-i teamă pentru dumneata. Dar mi-a zis mie: „Spune-i din partea mea (tuşi o dată şi încă o dată, dregându-şi glasul, şi pe urmă începu să cânte încet):

De pleci către cel drag şi de-l găseşti în prag.

Sărută-i dulcea gură şi spune-i că-l aştept cu focu-aprins în piept şi că mi-e dor, te jură… u

El-Hamayuni zâmbi, descoperindu-şi proteza de aur şi exclamă:

— Straşnic leac! Eu zic să-l încerci pe ăsta şi să nu iei în seamă vorbele cuviosului care ne proroceşte spânzurători.

Zabida? Nu mai am chef de nimic! Boala e tare nesuferită! Dacă se întâmpla atunci nenorocirea, puteam să mor beat… Asta-i prevestire rea – avertisment sigur că trebuie să încep o viaţă nouă.

— Am făgăduit să nu ne mai atingem de licoarea ademenitoare, cât timp eşti obligat să stai închis aici, îl anunţă Ibrahim el-Far, tot în şoaptă.

— Eu vă dezleg de făgăduinţă şi vă rog să mă iertaţi pentru zilele pe care le-aţi pierdut…

— Dacă ar fi cu putinţă, am sărbători aici, chiar în

111 Tip de cafenea în care se fuma în mod clandestin şi haşiş.

noaptea asta însănătoşirea ta, zise Ali Abd el-Rahim, zâmbind ispititor.

— Vă chem la pocăinţă şi la pelerinaj, insistă din nou şeicul Mitwalli Abd es-Samad.

— Parc-ai fi un militar la *ghar*! izbucni el-Hamayuni, scos din sărite.

La un semn al lui el-Far, asupra căruia se înţeleseseră dinainte, cei trei prieteni se apropiară de stăpân şi începură să îngâne:

— „Tu nu eşti bun să bei/ Atunci de ce te prinzi?”, pe melodia *Tu nu ştii ce-i amorul, de ce iubeşti atunci*?

Şeicul Abd es-Samad se porni la rândul său să îngâne de unul singur versete din *sura Pocăinţei*[112].

Ahmad Abd el-Gawad nu se putu stăpâni şi râse până când îi dădură lacrimile.

Timpul trecu pe nesimţite şi la un moment dat se treziră cu şeicul Mitwalli Abd es-Samad ridicându-se în picioare speriat.

— Să ştiţi că eu voi fi ultimul care va părăsi odaia asta, fiindcă trebuie să vorbesc ceva între patru ochi cu fiul lui Abd el-Gawad.

După alte două săptămâni, Ahmad Abd el-Gawad se însănătoşi complet şi ieşi din casă. Primul lucru la care se gândi a fost să-i ia pe Yasin şi pe Kamal pentru a-şi face împreună rugăciunea la moscheea El-Husein, spre a aduce mulţumiri şi slavă lui Allah. Chiar în vinerea aceea, apăruse în ziare ştirea despre moartea lui Ali Fahmi Kamil. Domnul Ahmad o citi, apoi o mai citi o dată înainte de a părăsi casa şi le zise fiilor săi, în vreme ce cobora scara:

— A căzut din picioare şi-a murit pe loc, în timp ce rostea un discurs în faţa unei mulţimi. Pe când eu, după ce-am văzut moartea cu ochii, m-am ridicat din pat şi uite-mă mergând pe picioarele mele. Cine poate şti ce-l aşteaptă? Viaţa noastră e în mâinile lui Allah şi fiecare moare când îi este scris…

S-ar fi cuvenit să aibă răbdare şi să mai rămână câteva zile sau poate câteva săptămâni în casă pentru a se

112 Surat at-Tawba (sura 9) din Coran.

mai întrema, dar a simţit că nu mai are stare şi s-a hotărât să iasă. Stăpânul mergea în faţă, urmat de Yasin şi de Kamal – o scenă care nu se mai repetase de la moartea lui Fahmi. Pe drumul dintre Bayna el-Qasrein şi moschee, cei doi tineri avură ocazia să-şi dea seama încă o dată de prestigiul stăpânului printre locuitorii din cartier, căci toţi proprietarii dughenelor de pe stradă îi întinseră mâna şi îl îmbrăţişară, felicitându-l şi exprimându-şi bucuria pentru revederea lui.

Cei doi fii erau măguliţi – zâmbetul nu le mai părăsi chipul tot drumul. Yasin se întreba cu candoare de ce nu s-o fi bucurând şi el de prestigiul tatălui său, de vreme ce au aceleaşi virtuţi şi aceleaşi cusururi. Kamal, în schimb, căzu pe gânduri, reconsiderându-şi atitudinea faţă de tatăl său. Până nu demult fusese pentru el simbolul nobleţei şi măreţiei, iar în vremea din urmă înţelesese că poziţia asta nu face două parale pe lângă idealurile lui înalte. Nu-i decât faima unui bărbat mărinimos, iubitor de petreceri şi plin de vigoare. Gloria şi măreţia sunt cu totul altceva – un bubuit de tunet care cutremură şi revigorează inimile stinse şi trezeşte energiile latente. Din nefericire, gloria stârneşte mai multă ură decât dragoste, mai multă invidie decât mulţumire, mai multă vrajbă decât prietenie… Şi totuşi numai aceasta-i fericirea: să te bucuri de glorie şi preamărire! Dovada cea mai bună este că măreţia unui om este în funcţie de sacrificiul lui pentru ţeluri înalte. În orice caz, tata este un bărbat fericit şi trebuie să se bucure de fericirea lui! Priveşte la el ce falnic este! Şi Yasin e destul de simpatic! înfăţişarea mea, în schimb, contrastează într-un mod foarte ciudat. Parcă aş fi o mască de carnaval între ei! Poţi să te amăgeşti oricât că frumuseţea este podoaba femeilor şi nu a bărbaţilor, căci asta tot nu va reuşi să-ţi şteargă din minte situaţia îngrozitoare în care te-ai aflat în chioşcul din curtea palatului Şaddad. Ce umilinţă! Tata a reuşit să se tămăduiască de tensiune, dar eu când o să mă lecuiesc oare de iubire? Dragostea este o boală căreia nu i s-a găsit încă leac – e din familia cancerului. „Parisul este capitala splendorii şi a iubirii” îi spusese Husein Şaddad în

ultima scrisoare. Dacă-i aşa, trebuie să fie şi capitala durerilor! Prietenul tău cel mai bun a devenit de la o vreme zgârcit cu scrisul. Aş dori să trăiesc într-o lume în care inimile să nu cunoască înşelăciunea.

Când ajunseră la cotitura din Khan Gaafar, li se ivi înaintea ochilor moscheea monumentală.

— Oh, Husain! exclamă tatăl din adâncul sufletului, iar glasul lui exprima implorarea fierbinte.

Apoi grăbi pasul, privind spre moschee cu o lumină ciudată pe chip, urmat îndeaproape de cei doi fii. Oare s-ar putea să înţeleagă vreodată tatăl său că el consimţise să-l însoţească fără nicio tragere de inimă, numai ca să nu-l refuze? Moscheea aceasta nu mai este pentru el decât un simbol al dezamăgirii pe care o încercase. Mai demult se oprea sub minaretul ei cu inima înfiorată, stăpânindu-şi cu greu zbuciumul şi lacrimile, cu pieptul clocotind de emoţie, credinţă şi speranţă, pe când acum se apropie de ea total indiferent. Nu mai vede în această clădire monumentală decât un morman de piatră, fiare, lemn şi vopsea, care ocupă o suprafaţă imensă fără niciun folos! Dar n-are de ales; din respect pentru tatăl său şi pentru restul oamenilor, sau mai degrabă de teama lor, trebuie să interpreteze rolul de soldat credincios al lui Allah până la sfârşitul vizitei. Aş vrea să trăiesc într-o lume în care omul poate fi liber, fără niciun fel de teamă şi constrângere.

Îşi scoaseră pantofii şi intrară unul după altul. Tatăl se îndreptă fără să şovăie spre *mihrab*, invitându-i şi pe cei doi fii să spună rugăciunea împreună cu el. Îşi duse mâinile la tâmple şi porni să se roage cu ochii închişi, ca de obicei, iar ei se simţiră obligaţi să facă la fel. Yasin uită de toate când se văzul dinaintea lui Allah cel iertător şi milostiv. Kamal, în schimb, începu să-şi mişte buzele în mod mecanic, fără să articuleze vreun cuvânt. Se apleca şi se ridica, apoi se prosterna şi cădea în genunchi, dar nu reuşea să vadă în toate mişcările astea decât un exerciţiu fizic. Cele mai vechi vestigii de pe faţa pământului sunt locurile de închinăciune. E plină lumea asta de temple! Oare când se va descotorosi omul de ele pentru a se bizui

numai pe sine? Şi ce-i cu glasul ăsta răsunător, care vine tocmai din fundul moscheii, pentru a le aminti oamenilor de sfârşitul lumii? Ca şi când timpul ar avea sfârşit! E nespus de frumos să vezi un om luptându-se din răsputeri cu iluziile. Dar când va lua sfârşit această înfruntare şi luptătorul va putea să se declare fericit? Lumea asta mi se pare foarte ciudată! Oare să fi fost creată ieri? Bărbaţii de lângă mine sunt părintele şi fratele meu. De ce nu sunt toţi oamenii fraţi cu mine? Şi inima asta pe care o port în piept cum de a acceptat atâtea chinuri? în fiecare clipă mă izbesc de o fiinţă nedorită. De ce s-a dus tocmai la capătul pământului singurul om pe care l-aş fi dorit lângă mine?

— Hai să ne aşezăm puţin aici înainte de a face ocolul mormântului! le propuse tatăl după ce terminară rugăciunea.

Se aşezară cu picioarele adunate sub ei, fără să scoată o vorbă.

— N-am mai venit aici cu toţii din ziua aceea… continuă tatăl cu aceeaşi blândeţe în glas.

— Hai să rostim *Al-Fatiha* pentru sufletul lui Fahmi! zise Yasin emoţionat.

— Lucrurile lumeşti te-au cam împiedicat să-l vizitezi pe el-Htrsein, nu-i aşa? îl descusu stăpânul pe Yasin.

— Ba nu trece nicio săptămână fără să-l vizitez pe *sidna*! îl asigură Yasin, cu toate că nu se mai abătuse pe la moschee în răstimpul acestor ani decât de vreo câteva ori.

Tatăl se uită apoi spre Kamal, ca şi când l-ar fi întrebat din priviri: „Dar tu?”

— Şi eu tot aşa! spuse Kamal cu sfială.

— El este mijlocitorul nostru către profetul Muhammad – bunicul său – în ziua de apoi, continuă tatăl cu smerenie.

De data asta se ridicase după boală – după ce primise o lecţie severă, de neuitat – convins de forţa bolii şi temându-se atât de tare de urmările ei, încât intenţiona sincer să se pocăiască. De altfel, fusese întotdeauna convins că mai devreme sau mai târziu trebuia să sosească şi momentul acesta. Dar acum nu mai avea nici cea mai

mică îndoială că trebuia să lase gluma deoparte. De fiecare dată când amintirile îl năpădeau, încerca să se consoleze gândindu-se la bucuriile nevinovate de care va mai avea parte în viitor: prietenia, veselia şi gluma. Tocmai din acest motiv se rugă lui Allah să-l păzească de ispitele diavolului şi să-l ajute să ducă la capăt hotărârea de a se pocăi. Începu să îngâne una după alta cele câteva sure mai scurte pe care le ştia pe de rost.

Se ridică şi odată cu el se sculară şi băieţii, pornind în urma lui către mormântul sfântului. Îi întâmpinară aromele plăcute ce ardeau şi şoaptele câtorva recitatori ce răsunau din colţuri. Se prinseră în mulţimea care se mişca asemeni unei ape învălurite, înconjurând mausoleul. Ochii lui Kamal se opriră asupra turbanului mare, verde, apoi insistară îndelung asupra uşii de lemn, pe care o sărutase de nenumărate ori şi rămase pe gânduri, cu mintea năpădită de comparaţii şi îndoieli. Îşi aminti momentul când i se dezvăluise taina acestui mormânt, înconjurat atâta vreme într-un nor de mister. Fusese prima tragedie din viaţa lui. Curând după aceea îi urmaseră altele, distrugând şi dragoste, şi credinţă, şi prietenie. Apoi se minună că după toate astea se mai ţinea pe picioarele lui, privind realitatea ca un adorator, fără să-i pese de loviturile sorţii. Amărăciunea i se oglindea în ochi, instalându-se într-un zâmbet trist. Respinse fără urmă de regret fericirea oarbă ce lumina chipurile celor care se învârteau fără încetare în jurul mormântului. Cum să renunţe la lumină pentru o astfel de fericire, când se legase să deschidă ochii larg, să prefere neliniştea vie şi nopţile albe în locul acelei tihne mincinoase, amăgitoare? După ce făcură un ocol complet, tatăl îi invită să se aşeze puţin pe marginea mausoleului şi-i dădură ascultare. Câţiva cunoscuţi se apropiară de stăpân şi-i întinseră mâna, felicitându-l. Vreo doi, trei mai rămaseră de vorbă cu el, aşezându-se pe unde mai putură găsi vreun locşor. Cei mai mulţi îl cunoşteau pe Yasin; se întâlniseră cu el fie în prăvălia tatălui, fie la şcoala En-Nahhasin. Pe Kamal nu-l ştia însă aproape nimeni. Slăbănogeala lui atrase atenţia

unuia dintre ei, care-l întrebă pe stăpân în glumă:

— Ce-i cu băiatul ăsta al tău? Parc-ar fi atins de lepră…

— Mie mi se pare că mai degrabă tu eşti lepros! îi răspunse stăpânul fără a sta pe gânduri, ca şi cum i-ar fi întors un salut.

Yasin zâmbi. Zâmbi şi Kamal. Era pentru prima oară când făcea cunoştinţă cu faţa ascunsă a tatălui său, despre care aflase atâtea în vremea din urmă. Stăpânul îi părea acum un bărbat ce nu scapă niciun prilej pentru a rosti o vorbă de duh, chiar şi atunci când se află în lăcaşul slavei şi pocăinţei, dinaintea mormântului lui El-Husein. Reacţia promptă a tatălui îl duse pe Yasin cu gândul la viitor, întrebându-se dacă după necazul pricinuit de boală o să se mai întoarcă la obişnuitele petreceri. Sunt tare curios să ştiu dacă se va mai întoarce, îşi zise în sinea lui.

vedea cu ochiul liber, dar puteau să curme în orice clipă cursul vieţii, să hotărască destinul oamenilor sau să nenorocească familii întregi, după bunul lor plac. Micuţul Muhammad se îmbolnăvise primul, îi urmase Osman şi în cele din urmă căzuse pe neaşteptate şi tatăl lor. La miezul nopţii, slujnica Suwaydan se repezi în Bayna el-Qasrein pentru a-i vesti că Amina va înnopta în Es-Sukkariyya. Apoi îl încredinţă că nu trebuie să-şi facă niciun fel de griji în privinţa asta. Atunci din ce cauză a decis să rămână peste noapte acolo? Şi de ce simte că i se strânge inima? Cu toate astea, nu-i exclus ca atmosfera să se însenineze cât ai clipi din ochi, cei doi copii şi Khalil Şawkat să se însănătoşească, aducând din nou soarele pe chipul Aişei. A uitat că şi casa lui trecuse cu opt luni în urmă printr-o situaţie asemănătoare? Şi iată că stăpânul s-a însănătoşit complet, acum are vechea lui vigoare şi licărirea veselă-n priviri. Ba din când în când se mai întâlneşte şi cu prietenii. Totul se poate schimba într-o clipită.

— Eşti singur aici?

Kamal recunoscu glasul imediat, se ridică şi porni spre uşa terasei, ieşind în întâmpinarea fratelui său.

— Ce mai faci? întrebă el. Poftim sus!

Îi oferi un scaun. Yasin respiră adânc după efortul la care îl obligase scara întortocheată şi pieptul i se umplu de parfumul tufelor de iasomie.

— Copiii au adormit! şopti Yasin în timp ce se aşeza, oftând. Cred că şi *umm* Hanafi a aţipit...

— Sărmanii de ei! N-au avut un moment de linişte şi nu le dau nici celorlalţi pace cât e ziua de lungă! Cam cât să fie ceasul?

— Păi trebuie să fie trecut de unsprezece. Aerul e mult mai plăcut aici decât pe stradă…

— Tu de unde vii?

— Nici nu mai ştiu unde mi-e capul… Tot timpul sunt pe drumuri, alergând între Qase eş-şawq şi Es-Sukkariyya. Cred că mamă-ta n-o să se mai întoarcă în seara asta acasă.

— Mi-a spus şi Suwaydan un pic mai devreme. Ce noutăţi mai ai? Spune-mi şi mie: ce se mai întâmplă? Sunt tare neliniştit!

— Să ştii că toţi suntem la fel! spuse Yasin şi oftă adânc. Toată nădejdea mi-e în Cel de Sus. E şi tata acolo.

— La ora asta?

— Închipuie-ţi! L-am lăsat în casă… Apoi continuă, după o scurtă pauză: Am stat în Es-Sukkariyya până la opt seara, când m-am pomenit cu cineva din Qase eş-şawq, venit să mă anunţe că pe nevastă-mea au apucat-o durerile facerii. Am alergat într-un suflet la moaşa umm *Ali* şi-am luat-o cu mine acasă, unde am găsit-o pe Zenoba înconjurată de nişte vecine. Cred c-am stat acolo cam un ceas şi-am simţit că nu mai sunt în stare să suport gemetele şi urletele ei. Am pornit din nou singur în noapte, lăsându-mă purtat de paşi spre Es-Sukkariyya, unde l-am găsit pe tata, stând de vorbă cu Ibrahim Şawkat.

— Ce se-ntâmplă acolo? Spune-mi şi mie ce-ai mai aflat!

— Niciun semn bun! Situaţia pare să fie destul de gravă, urmă Yasin mai mult în şoaptă.

— Gravă? repetă Kamal cu teamă în glas.

— Da! Am venit aici în speranţa că o să găsesc şi eu

un pic de linişte. Şi Zenoba asta n-a mai găsit altă noapte ca să nască? Am ostenit, alergând între Qase eş-şawq şi Es-Sukkariyya, după doctor şi după moaşă. Lucrurile par să fie destul de complicate. Soţia răposatului Şawkat s-a uitat în ochii fiului ei şi a exclamat: „Apără-mă, Doamne! Trebuie să mă iei pe mine înainte de a-l lua pe el!”. Mamăta s-a necăjit tare când a auzit vorbele astea din gura ei, dar bătrâna n-a luat-o în seamă şi a continuat cu glasul hodorogit: „Îi stă scris pe faţă. Aşa au arătat toţi din neamul Şawkat pe patul de moarte! I-am văzut zbătânduse între viaţă şi moarte şi pe tată-său, şi pe unchi-său, şi pe bunicu-său…” N-a mai rămas din Khalil decât e umbră, înţelegi? Şi tot la fel arată şi bieţii copii! Nu există o altă putere şi forţă în afara lui Allah!

— Poate că de data asta n-o să se împlinească profeţiile bătrânei, mormăi Kamal înghiţind în sec.

— Poate… Kamal, nu mai eşti de-acum un copil! Eşti bărbat în toată firea! Trebuie să ştii şi tu cel puţin atât cât ştiu eu! Doctorul a zis că situaţia e foarte gravă!

— Şi e vorba de toţi trei? îl mai întrebă Kamal cu sufletul la gură.

— De toţi îşi Khalil, şi Osman, şi Muhammad! Doamne, ce ghinion a avut şi Aişa!

Kamal îşi aminti familia Aişei aşa cum o văzuse întotdeauna: fericiţi şi veseli, luând viaţa drept o joacă. Oare o s-o mai vadă pe Aişa râzând vreodată din toată inima? Şi Fahmi, cum fusese smuls dintre ei? Printr-o lovitură năprasnică a sorţii. Englezii sau febra tifoidă sau orice altă cauză sunt totuna! Un motiv ca oricare altul! Doar credinţa în Allah a făcut din moarte o fatalitate şi o filosofie ce provoacă numai descumpănire şi confuzie. În realitate ea nu-i decât o loterie, un joc.

— Asta-i lucrul cel mai îngrozitor pe care l-am avut de îndurat în viaţa mea!

— Asta-i situaţia! Ce putem face? Ce vină are Aişa ca să i se întâmple tocmai ei o nenorocire ca asta? Iertare şi îndurare, Doamne!

Oare există vreo filosofie în stare să explice o moarte

în masă? Moartea urmează cu rigurozitate legile Jocului”. Dar cum să fii calm şi s-o accepţi, când ai devenit tu însuţi obiectul jocului? S-ar putea s-o întâmpini zâmbind, dacă ai socotit-o întotdeauna o lege a naturii, explicând-o liber de orice prejudecăţi. Asta ar fi o victorie totală atât asupra vieţii, cât şi asupra morţii. Or, biata Aişa e foarte departe de-aşa ceva!

— Simt că se învârteşte pământul cu mine!

— Asta-i viaţa! rosti Yasin pe un ton serios şi înţelept, pe care Kamal îl auzea pentru prima oară. Şi trebuie s-o luăm aşa cum este! apoi se ridică brusc şi schimbă vorba: Acum trebuie să plec!

— Mai rămâi cu mine, te rog! insistă Kamal, ca şi când l-ar fi chemat în ajutor.

— A trecut de mult ora unsprezece, se scuză Yasin. Mă opresc mai întâi în Qase eş-şawq să mă încredinţez că nu i s-a întâmplat nimic rău Zenobei. Pe urmă îmi îndrept din nou paşii spre Es-Sukkariyya, să fiu alături de ei. Mi se pare că voi avea parte de-o noapte albă. Numai Allah ştie ce ne-aduce ziua de mâine!

— Vorbeşti de parcă totul s-ar fi sfârşit, spuse Kamal cu un glas ciudat, înăbuşit, şi se ridică de pe scaun agitat. O iau şi eu îndată spre Es-Sukkariyya…

— Nu, tu trebuie să rămâi aici, cu copiii, până la ziuă! protestă Yasin. Şi încearcă să te odihneşti! Altfel o să-mi pară rău că ţi-am spus adevărul…

Yasin părăsi terasa însoţit de Kamal, care-l conduse până la poartă. Când ajunseră la palierul etajului de sus, unde dormeau copiii, Kamal îşi aruncă privirea spre uşă şi mormăi cu tristeţe în glas:

— Bieţii copii! Na’ima a vărsat atâtea lacrimi în ultimele zile, de parcă inima ei presimţea nenorocirea.

— Copiii uită foarte repede! zise Yasin, vrând să-l consoleze. Mai greu o să fie pentru cei mari!

Când coborâră în curte, ajunse până la urechile lor un strigăt din stradă, spintecând tăriile nopţii:

— Suplimentul *El-Muqattam*! Suplimentul *El-Muqattam*!

— Suplimentul *El-Muqattam* acum, la cumpăna nopţii? îşi exprimă Kamal nedumerirea.

— Ah, ştiu despre ce-i vorba, zise Yasin cu tristeţe. Am auzit zvonul când veneam spre tine. A murit Saad Zaghlul.

— Saad! exclamă Kamal uluit.

— Păstrează-ţi calmul! îl linişti Yasin, oprindu-se din mers şi întorcându-se spre el. Ne-ajunge necazul nostru!

Kanâal rămase cu ochii aţintiţi în beznă, simţind că orice vorbă îi moare în gât, nemaifiind în stare să facă un pas. Părea că moartea lui Saad Zaghlul l-ar fi făcut să uite de toţi ceilalţi: şi de Khalil, şi de Osman, şi de Muhammad, şi de Aişa…

— A trăit destul şi s-a bucurat şi de glorie… Ce-ai vrea mai mult? Allah să fie milostiv cu el!

Kamal îl urmă pe Yasin în tăcere, fără să-şi poată reveni. Nu-şi dădu seama cum ar fi reacţionat la aflarea acestei ştiri, dacă ea n-ar fi coincis cu tragedia din familia lui. Când se întâlnesc mai multe nenorociri, par să se sfideze una pe alta. Aşa s-a întâmplat şi când a murit bunică-sa. Asta a fost curând după ce s-a prăpădit Fahmi şi tocmai de aceea evenimentul a trecut aproape neobservat. Aşadar Saad s-a stins din viaţă! S-a stins acela care a stat ani de zile în exil, a făcut revoluţia, închinându-şi întreaga viaţă luptei pentru libertate şi pentru Constituţie! Cum ar putea să nu se întristeze, când lui îi datorează tot ce are mai bun în suflet şi în minte, tot ce simte şi gândeşte?

Yasin mai zăbovi câteva clipe înainte de a deschide poarta. Apoi îşi strânseră mâinile în tăcere, luându-şi rămas-bun. În clipa aceea, Kamal se trezi ca dintr-un vis şi-i spuse stingherit fratelui său:

— Îţi doresc ca atunci când ajungi acasă, soţia ta să fi născut.

— Îţi mulţumesc! răspunse Yasin, pregătindu-se de plecare. Iar eu îţi doresc să ai parte de un somn bun!

La Editura POLIROM au apărut:

George Orwell – *Jurnale*

Julio Cortázar – Pagini neaşteptate

Tracy Chevalier – *Făpturi uluitoare*
Yan Lianke – în slujba poporului
Dubravka Ugresic – *Ministerul durerii*
Ognjen Spahic – Copiii lui Hansen
Günter Grass – Aparatul de fotografiat
Anchee Min – *Perla Chinei*
Adam Ross – *Mr. Peanutt*
Phillip Roth – *Umilirea*
Alberto Moravia – *Amorul conjugal*
George Orwell – O *gură de aer*
Truman Capote – *Cu sânge rece*
Cormack McCarthy – Meridianul sângelui
Ian McEwan – Durabila iubire
Irving Stone – *Bucuria vieţii*
José Saramago – Călătorie prin Portugalia
Günter Grass – *Secolul meu*
John Steinbeck – Către un zeu necunoscut în pregătire:

María Ducñas, Iubirile croitoresei www.polirom.ro
Bun de tipar: martie 2011. Apărut: 2011